RAHANDUSMINISTEERIUM

RIIGIEELARVE SELETUSKIRI 2023

Koostaja: Rahandusministeerium

Tallinn, 2022

Rahandusministri eessõna

Hea lugeja

Viimased kolm aastat ja pea katkematu kriisiolukord on proovile pannud vaimu ja füüsise, tervishoiusüsteemi ning majanduse. Oleme tulnud toime COVIDi kriisiga, aga Venemaa alustatud sõda lääne väärtusruumi vastu kestab ja dikteerib fookuse.

Keerulised ajad plaanide tegemist muidugi ei peata. Kuulen igapäevaselt heatahtlike soove tõsta ja tõhustada, arendada ning toetada. Rahavajaduste nimekiri näib lõputu. Kulude kontrolli all hoidmine nõuab raskeid valikuid, aga vajadus vastutustundliku rahanduspoliitika ja iga maksurahana kokku kogutud euro maksimaalselt tulemuslikult kasutamise järele on just keerulistel aegadel eriti suur.

Veel kevadel stabiilsusprogrammis 2022. aastaks kavandatud 4,5% struktuursest puudujäägist jõuame järgmise aasta eelarvega 2,6% defitsiidini. See on 752 miljoni võrra parem positsioon. Uuesti kulude ja tulude tasakaaluni jõudmine nõuab sama tõsist pingutust mitmel järgmisel aastal.

Sel aastal tegime sügisel esmakordselt korraga nii järgmise aasta eelarve, kui nelja aasta eelarvestrateegia. Neljaks aastaks riigi olulisemat rahalist kava kokku pannes oli selge - praegu tuleb esmajoones teha kõik, mis vajalik, et meie turvalisus oleks tagatud.

2023. aastal jõuavad kaitsekulud parlamendile esitatava ettepaneku kohaselt Eestis esmakordselt üle ühe miljardi euro piiri, see on 2,9 % SKP-st. 2024. aastal ületab Eesti kaitsekulude tase 3% SKP-st. Iseseisvuse taastamise järgne tõsiseim julgeolekukriis on Eestilt sel aastal nõudnud kiireloomulisi julgeolekut tugevdavaid otsuseid. Lisaks juba otsustatud 947 miljoni euro suurusele julgeoleku tugevduspaketile sisaldab riigi eelarvestrateegia otsust rajada Eestisse keskmaa õhutõrje võimekus. Tegevused selleks algavad kohe.

Kiiret tegutsemist nõuab ka Venemaa peetav energiasõda. Toetame energiatõhususe ja taastuvenergia investeeringuid ning elamumajandust 166 mln euroga, rahasüsti saab taastuvenergia kiirendamise kava. Kodutarbijatele rakendub 1. oktoobrist kuni märtsi lõpuni automaatne toetus nii kodusooja-, elektri- kui gaasiarvetele, mis kogu kütteperioodi peale võtab eelarvest ca 200 miljonit eurot. Energiahindadega on hädas aga ka ettevõtted. Universaalteenuse võimalus laieneb mikro- ja väikestele ettevõtetele, energiahindande kallinemise mõju leevendamiseks laienevad likviidsusmeetmed suurtele ettevõtetele.

Hinnasõda nõuab lähiajal meilt erilise tähelepanu osutamist neile, kelle toime tulemine ülikiire hinnatõusu oludes muidu valusalt pihta saaks. Teeme parlamendile ettepaneku tõsta 2023. aastal maksuvaba tulu 654 euroni, mis jätaks kuni 1200 euro teenivale inimesele kätte aastas 370 eurot rohkem. Lastega perede jaoks on oluline nii esimese kui teise lapse toetuse kasv 80 euroni, lasterikka pere toetus kasvab 600 euroni kuus, seitsme ja enama lapsega pered saavad alates 2023. aasta algusest toetust 800 eurot kuus. Vanemaealiste toimetuleku jaoks on 2023. aastal tähtis nii keskmise vanaduspensioni tulumaksuvabaks muutumine, kui maksulaekumiste kasvu tulemusel 704 euroni tõusev keskmine pension.

2023. aasta riigieelarve koostamisel oli oluline leida lahendus paljude põhjendatud palgamurele. Õpetaja töötasu alammäär tõuseb 2023. aastal 1412 eurolt 1749 eurole ehk 23,9%. Päästja minimaalne palk tõuseb 1190 eurolt 1620 euroni, ehk 36%. Politseiniku minimaalne palk tõuseb 1575 eurolt 1849 euroni, ehk 17%.

Tulevikku ette valmistades on julgeoleku tugevdamise kõrval üks olulisema kaaluga otsuseid seotud kindlasti Eesti kõrghariduse rahastamise kasvuga. Kõrgharidusse lisame 2023. aastal 41,5 miljonit eurot ning igal järgneval aastal tõstame rahastust täiendavalt 15% võrra.

Haridusvallast tuleb teinegi suure ja pikaajalise kaaluga otsus — eestikeelsele haridusele üleminek saab nii korraliku sisulise kava kui olulise rahastuse. 2023. aastast panustab riik iga-aastaselt 41 miljonit eurot.

2023. aasta eelarve ei suuda lahendada kõiki muresid, mis meil on, kuid astub siiski märkimisväärse - 18 miljardilise sammu selles suunas, et Eesti inimeste tulevikuväljavaade oleks kindlam ja turvalisem.

Tänan kõiki, kes on 2023. aasta eelarve koostamisse on panustanud. Eesti saab raskel ajal hea eelarve.

Rahulikku aega soovides,

Keit Pentus-Rosimannus

Rahandusminister

Sisukord

Rahandusministri eessõna 2

1. OSA. Riigieelarve ülevaade 10

1.1 Riigieelarve kokkuvõte 10

1.2 Riigieelarve ülesehitus ja metoodika 15

2. OSA. Riigieelarve vahendite konsolideeritud eelarve 19

2.1 Tulud 19

2.1.1 Maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed — maksulised tulud 20

2.1.2 Mittemaksulised tulud 24

2.2 Kulud 29

2.3 Investeeringud 31

2.4 Finantseerimistehingud 33

3. OSA. 2023. aasta Riigieelarve vahendite liigendus 35

3.1 Riigikogu kantselei 36

3.1.1 Kulud majandusliku sisu vaates 37

3.1.2 Investeeringud 38

3.2 Vabariigi Presidendi kantselei 38

3.2.1 Tulud 38

3.2.2 Kulud majandusliku sisu vaates 39

3.2.3 Investeeringud 40

3.3 Riigikontroll 40

3.3.1 Kulud majandusliku sisu vaates 41

3.4 Õiguskantsleri kantselei 41

3.4.1 Kulud majandusliku sisu vaates 42

3.5 Riigikohus 43

3.5.1 Tulud 43

3.5.2 Kulud majandusliku sisu vaates 44

3.6 Vabariigi Valitsus 45

3.6.1 Euroopa Liidu makse 46

3.6.2 Vabariigi valitsuse reservid 46

3.6.3 Kohaliku omavalitsuse üksuste toetusfond ja tasandusfond 47

3.6.4 Kohaliku omavalitsuse üksustele edasiantavad maksud 49

3.7 Riigikantselei 49

3.7.1 Tulud 49

3.7.2 Kulud tegevuspõhises vaates 51

3.7.2.1 Tulemusvaldkond Tõhus riik 51
3.7.2.1.1 Tulemusvaldkond Tõhus riik kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes 52
3.7.2.1.2 Tulemusvaldkond Tõhus riik programmid ja programmi tegevused 52
3.7.3 Kulud majandusliku sisu vaates 54
3.7.4 Investeeringud 55
3.8 Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala 56
3.8.1 Tulud 57
3.8.2 Kulud tegevuspõhises vaates 59
3.8.2.1 Tulemusvaldkond Tark ja tegus rahvas 59
3.8.2.1.1 Tulemusvaldkond Tark ja tegus rahvas kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes 60
3.8.2.1.2 Tulemusvaldkond Tark ja tegus rahvas programmid ja programmi tegevused 61
3.8.2.2 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ja ettevõtlus 75
3.8.2.2.1 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes 77
3.8.2.2.2 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus programmid ja programmi tegevused 77
3.8.2.3 Tulemusvaldkond Eesti keel ja eestlus 83
3.8.2.3.1 Tulemusvaldkond Eesti keel ja eestlus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes 83
3.8.2.3.2 Tulemusvaldkond Eesti keel ja eestlus programm ja programmi tegevused 84
3.8.2.4 Tulemusvaldkond Tõhus riik 87
3.8.2.4.1 Tulemusvaldkond Tõhus riik kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes 88
3.8.2.4.2 Tulemusvaldkond Tõhus riik programmid ja programmi tegevused 88
3.8.3 Kulud majandusliku sisu vaates 89
3.8.4 Investeeringud 90
3.8.5 Finantseerimistehingud 92
3.9 Justiitsministeeriumi valitsemisala 92
3.9.1 Tulud 92
3.9.2 Kulud tegevuspõhises vaates 95
3.9.2.1 Tulemusvaldkond Õigusriik 96
3.9.2.1.1 Tulemusvaldkond Õigusriik kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes 97
3.9.2.1.2 Tulemusvaldkond Õigusriik programmid ja programmi tegevused 97
3.9.3 Kulud majandusliku sisu vaates 102
3.9.4 Investeeringud 103
3.10 Kaitseministeeriumi valitsemisala 104
3.10.1 Tulud 106
3.10.2 Kulud tegevuspõhises vaates 107

3.10.2.1 Tulemusvaldkond Julgeolek ja riigikaitse 108
3.10.2.1.1 Tulemusvaldkond Julgeolek ja riigikaitse kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes 109
3.10.2.1.2 Tulemusvaldkond Julgeolek ja riigikaitse programmid ja programmi tegevused 109
3.10.3 Kulud majandusliku sisu vaates 117
3.10.4 Investeeringud 118
3.11 Keskkonnaministeeriumi valitsemisala 119
3.11.1 Tulud 120
3.11.2 Kulud tegevuspõhises vaates 124
3.11.2.1 Tulemusvaldkond Keskkond 124
3.11.2.1.1 Tulemusvaldkond Keskkond kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes 126
3.11.2.1.2 Tulemusvaldkond Keskkond programmid ja programmi tegevused 126
3.11.2.2 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus 144
3.11.2.2.1 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes 145
3.11.2.2.2 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus programmid ja programmi tegevused 145
3.11.3 Kulud majandusliku sisu vaates 146
3.11.4 Investeeringud 147
3.11.5 Finantseerimistehingud 148
3.12 Kultuuriministeeriumi valitsemisala 149
3.12.1 Tulud 149
3.12.2 Kulud tegevuspõhises vaates 150
3.12.2.1 Tulemusvaldkond Kultuur ja sport 151
3.12.2.1.1 Tulemusvaldkond Kultuur ja sport kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes 153
3.12.2.1.2 Tulemusvaldkond Kultuur ja sport programmid ja programmi tegevused 154
3.12.2.2 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond 170
3.12.2.2.1 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes 171
3.12.2.2.2 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond programmid ja programmi tegevused 172
3.12.3 Kulud majandusliku sisu vaates 174
3.12.4 Investeeringud 176
3.13 Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala 176
3.13.1 Tulud 177
3.13.2 Kulud tegevuspõhises vaates 180
3.13.2.1 Tulemusvaldkond Energeetika 180
3.13.2.1.1 Tulemusvaldkond Energeetika kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes 182
3.13.2.1.2 Tulemusvaldkond Energeetika programmid ja programmi tegevused 183
Programmi tegevuse nimetus: Elektri- ja gaasivarustuse tagamine 183

3.13.2.2 Tulemusvaldkond Transport 188
3.13.2.2.1 Tulemusvaldkond Transport kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes 190
3.13.2.2.2 Tulemusvaldkond Transport programmid ja programmi tegevused 190
3.13.2.3 Tulemusvaldkond Digiühiskond 195
3.13.2.3.1 Tulemusvaldkond Digiühiskond kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes 197
3.13.2.3.2 Tulemusvaldkond Digiühiskond programmid ja programmi tegevused 197
3.13.2.4 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus 202
3.13.2.4.1 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes 203
3.13.2.4.2 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus programmid ja programmi tegevused 204
3.13.3 Kulud majandusliku sisu vaates 212
3.13.4 Investeeringud 213
3.13.5 Finantseerimistehingud 215
3.14 Maaeluministeeriumi valitsemisala 216
3.14.1 Tulud 217
3.14.2 Kulud tegevuspõhises vaates 219
3.14.2.1 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus 219
3.14.2.1.1 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja Kalandus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes 220
3.14.2.1.2 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus programmid ja programmi tegevused 221
3.14.3 Kulud majandusliku sisu vaates 229
3.14.4 Investeeringud 229
3.15 Rahandusministeeriumi valitsemisala 231
3.15.1 Tulud 231
3.15.2 Kulud tegevuspõhises vaates 235
3.15.2.1 Tulemusvaldkond Tõhus riik 235
3.15.2.1.1 Tulemusvaldkond Tõhus riik kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes 236
3.15.2.1.2 Tulemusvaldkond Tõhus riik programmid ja programmi tegevused 237
3.15.3 Kulud majandusliku sisu vaates 246
3.15.4 Investeeringud 248
3.15.5 Finantseerimistehingud 249
3.16 Siseministeeriumi valitsemisala 250
3.16.1 Tulud 250
3.16.2 Kulud tegevuspõhises vaates 252
3.16.2.1 Tulemusvaldkond Siseturvalisus 252
3.16.2.1.1 Tulemusvaldkond Siseturvalisus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes 254

3.16.2.1.2 Tulemusvaldkond Siseturvalisus programmid ja programmi tegevused 255
3.16.2.2 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond 267
3.16.2.2.1 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes 268
3.16.2.2.2 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond programmid ja programmi tegevused 268
3.16.3 Kulud majandusliku sisu vaates 271
3.16.4 Investeeringud 272
3.17 Sotsiaalministeeriumi valitsemisala 273
3.17.1 Tulud 274
3.17.2 Kulud tegevuspõhises vaates 277
3.17.2.1 Tulemusvaldkond Heaolu 277
3.17.2.1.1 Tulemusvaldkond Heaolu kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes 279
3.17.2.1.2 Tulemusvaldkond Heaolu programmid ja programmi tegevused 280
3.17.2.2 Tulemusvaldkond Tervis 295
3.17.2.2.1 Tulemusvaldkond Tervis kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes 296
3.17.2.2.2 Tulemusvaldkond Tervis programmid ja programmi tegevused 297
3.17.3 Kulud majandusliku sisu vaates 307
3.17.4 Investeeringud 308
3.18 Välisministeeriumi valitsemisala 309
3.18.1 Tulud 310
3.18.2 Kulud tegevuspõhises vaates 311
3.18.2.1 Tulemusvaldkond Välispoliitika 312
3.18.2.1.1 Tulemusvaldkond Välispoliitika kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes 313
3.18.2.1.2 Tulemusvaldkond Välispoliitika programmid ja programmi tegevused 314
3.18.3 Kulud majandusliku sisu vaates 321
3.18.4 Investeeringud 322
3.18.5 Finantseerimistehingud 323

4. OSA. 2023 a Riigieelarve seaduse tekstiparagrahvide selgitused 324

LISAD 332

LISA 1. Ülevaade 2022 meetmete mõjust riigieelarvelistele asutustele 333

LISA 2. Sotsiaaltoetused 339

LISA 3. Kavandatavad toetused juriidilistele isikutele valitsemisalade ja programmide lõikes 351

LISA 4. Investeeringud 358

LISA 5. Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbeliste vahendite jaotus tegevuste lõikes 2022-2025 361

LISA 6. Rail Baltica ehitamise tegevuskava 2022. aastal ning sellele järgnevail aastatel 364

LISA 7. Riigi eelarvestrateegia 2022-2025 rahastamiskava.....370

LISA 8. Makromajandusprognoos aastateks 2023-2026 374

LISA 9. Riigi rahanduse arengud 380

Valitsussektori eelarvepositsioon..... 380

Valitsussektori eelarve tsükliline ja struktuurne positsioon 383

Rahavoog ja netopositsioon.....384

Maksukoormus ja tulevane areng maksupoliitikas 388

LISA 10. Maksukulud riigieelarves 2023-2024 391

LISA 11. Välistoetused.....394

LISA 12. Valitsemisalade ja põhiseaduslike institutsioonide kulud administratiivselt majandusliku sisu lõikes.....398

LISA 13. Programmi tegevuste mõõdikud ja sihttasemed tulemusvaldkondade lõikes..... 415

LISA 14. Valitsemisalade kulud tulemusvaldkondade ja eelarveliikide lõikes..... 460

LISA 15. Valitsemisalade kulud tulemusvaldkondade, majandusliku sisu ja eelarveliikide lõikes 472

LISA 16. Valitsemisalade ja põhiseaduslike institutsioonide majandusliku sisu kulud eelarveliikide lõikes 512

LISA 17. Valitsemisalade ja põhiseaduslike institutsioonide investeeringud eelarveliikide lõikes 518

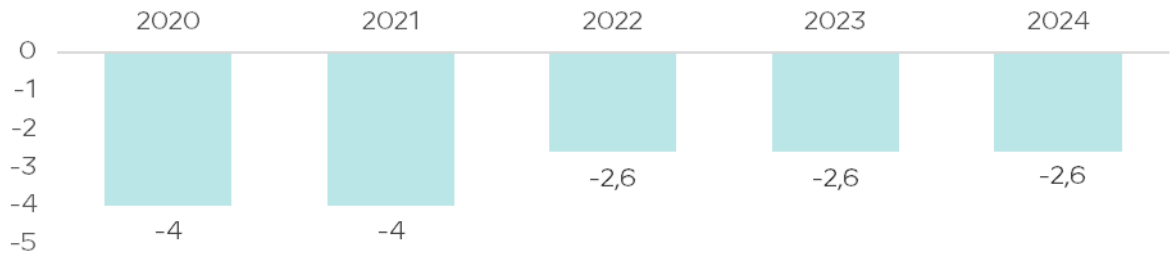
1. OSA. Riigieelarve ülevaade

1.1 Riigieelarve kokkuvõte

Riigieelarvet mõjutab suuremahuline kaitsevõime ja sotsiaaltoetuste pakett.

Riigieelarve koostatakse kogu valitsussektori eelarvetasakaalu eesmärkidest lähtuvalt. Peamise ankruna hoitakse 2023. aastal sama struktuurset eelarvepositsiooni nagu prognoositakse 2022. aastaks ehk -2,6% SKPst. Seda vaatamata suuremahulisele meetmepaketile (vt lisa 1), mis 2022. aasta riigieelarve koostamise käigus on otsustatud. Kuna majandus ei toimi veel oma potentsisaalsel tasemel, antakse läbi 3,9% nominaalse eelarvepuudujäägi kaudu lisastiimulit majandusele ja sellega kaasneb ka võlakoormuse suurenemine. Muuhulgas julgeoleku ja sotsiaalkaitsekulude märkimisväärse kasvu tõttu suureneb võlg ca 780 mln euro võrra 19,8%ni SKPst.

Joonis 1. Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon, % SKPst

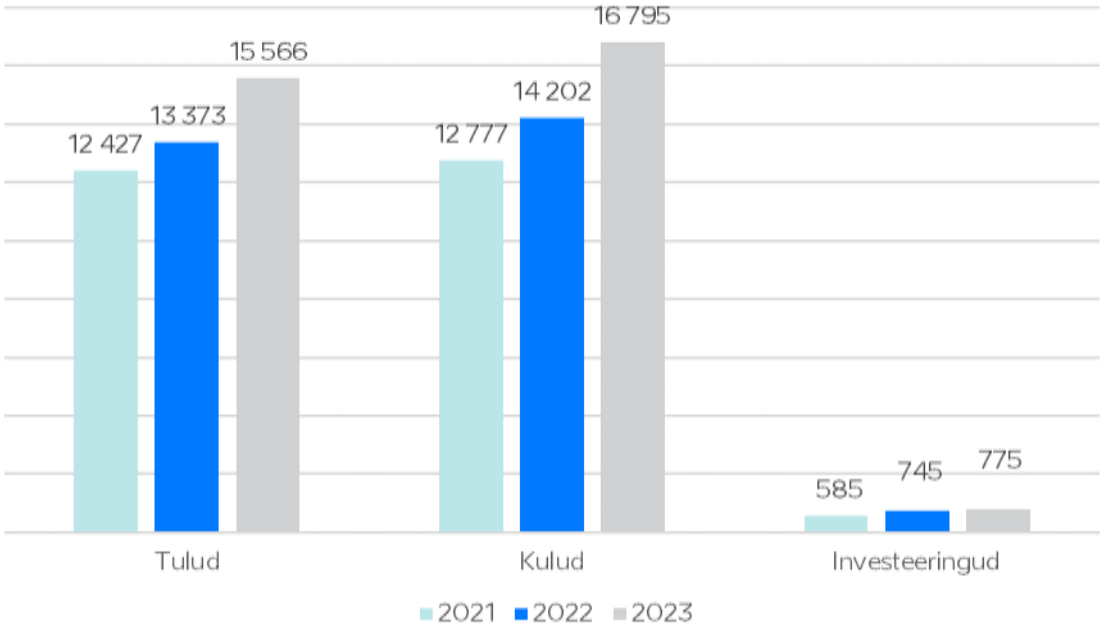

Joonis 2. Valitsussektori võlakoormus, % SKPst

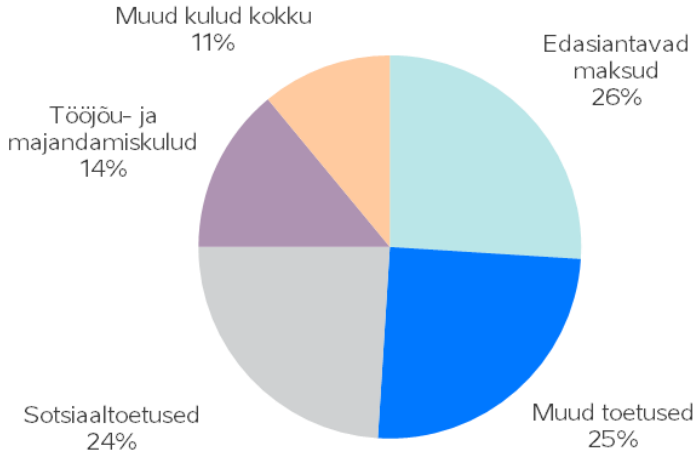
Riigieelarve tulude kogumaht on 2023. aastal 15,57 mld eurot. Võrreldes 2021. aasta sügisel vastu võetud eelarvega kasvavad tulud 2,19 mld euro võrra ehk 16,4%. Kulude kogumaht on 2023. aastal 16,79 mld eurot, kasvades 2022. aastaga võrreldes 2,59 mld eurot ehk 18%.

Joonis 3. Riigi tulud, kulud ja investeeringud perioodil 2021-2023, miljon eurot

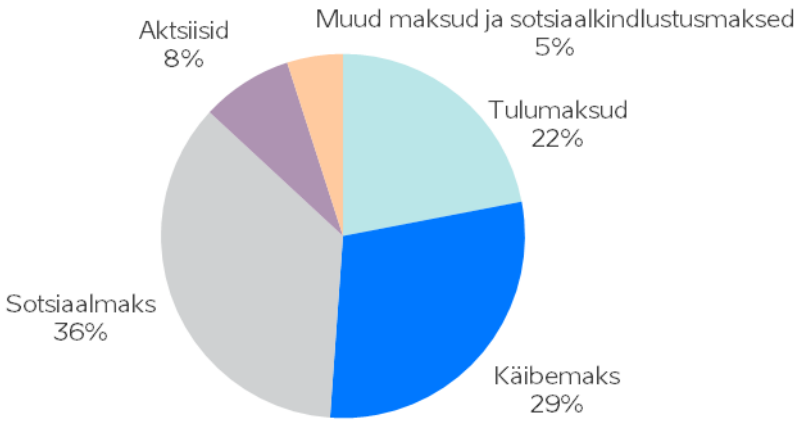

Kulude kasv tuleb peamiselt lisaeelarvest ning kõrgest sotsiaaltoetustest, palga- ja majandamiskulude kasvust ning edasiantavate maksude suurenemisest.

Joonis 4. 2023. aasta riigieelarve kulude jaotus majandusliku sisu järgi, %

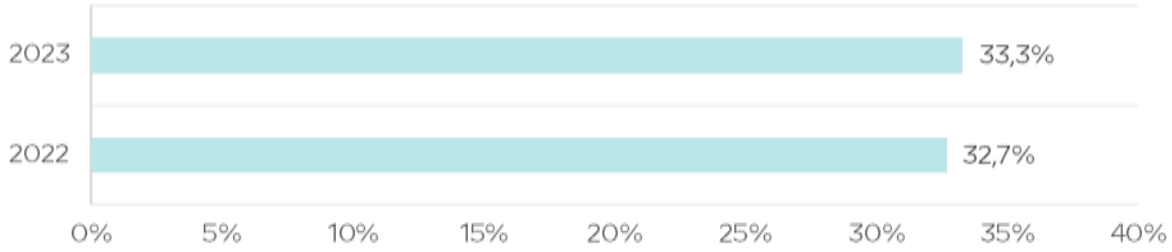

Joonis 5. Maksuliste tulude jaotus 2023. aasta riigieelarves, %

2023. aasta maksukoormuseks kujuneb 33,3% SKPst, mis on 0,6% võrra kõrgem kui 2022. aastal.

Joonis 6. Maksukoormus 2022-2023, %

Tabel 1. Riigieelarve tulude, kulude, investeeringute ja finantseerimistehingute dünaamika perioodil 2021-2023

Valitsemisala		2021 tegelik	2022	2023	Muutus	Muutus %
Riigikogu kantselei	Tulud	138	0	0	0	0%
	Kulud	-22 999	-23 245	-32 724	-9 479	41%
	Investeeringud	-562	-631	-2 829	-2 198	348%
	Finantseerimistehingud	0	0	0	0	0%
Vabariigi Presidendi kantselei	Tulud	143	28	28	0	0%
	Kulud	-4 895	-4 963	-5 572	-609	12%
	Investeeringud	-86	-481	-445	36	-7%
Riigikontroll	Tulud	26	0	0	0	0%
	Kulud	-5 039	-5 214	-5 855	-641	12%
	Investeeringud	-128	-120	0	120	-100%
Õiguskantsleri kantselei	Kulud	-3 006	-3 071	-3 378	-307	10%
Riigikohus	Tulud	267	220	220	0	0%
	Kulud	-5 236	-5 699	-6 461	-762	13%
Vabariigi Valitsus	Tulud	221 548	0	0	0	0%

Valitsemisala		2021 tegelik	2022	2023	Muutus	Muutus %
	Kulud	-2 672 971	-2 753 693	-3 080 671	-326 978	12%
Riigikantselei	Tulud	1349	916	5 953	5 037	550%
	Kulud	-17 450	-16 733	-26 369	-9 636	58%
	Investeeringud	-3 231	-8 418	-249	8 169	-97%
Haridus- ja teadusministeerium	Tulud	156 849	199 846	235 140	35 294	18%
	Kulud	-741 311	-886 755	-1 080 103	-193 348	22%
	Investeeringud	-74 987	-78 731	-105 010	-26 279	33%
	Finantseerimistehingud	150	261	248	-13	-5%
Justiitsministeerium	Tulud	48 914	47 444	45 962	-1 482	-3%
	Kulud	-191 773	-194 313	-233 373	-39 060	20%
	Investeeringud	-1936	-2946	-1 658	1 288	-44%
	Finantseerimistehingud	-3	0	0	0	0%
Kaitseministeerium	Tulud	5 038	21 416	16 253	-5 163	-24%
	Kulud	-551 619	-589 077	-890 767	-301 690	51%
	Investeeringud	-145 729	-253 324	-321 711	-68 387	27%
Keskkonnaministeerium	Tulud	482 810	412 946	732 646	319 700	77%
	Kulud	-164 862	-176 717	-196 300	-19 583	11%
	Investeeringud	-6 016	-3 109	-2 930	179	-6%
	Finantseerimistehingud	5 551	4 200	4 100	-100	-2%
Kultuuriministeerium	Tulud	10 408	5 781	7 873	2 092	36%
	Kulud	-316 684	-309 388	-361 552	-52 164	17%
	Investeeringud	-843	-105	-136	-31	30%
Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium	Tulud	329 414	712 430	772 982	60 552	8%
	Kulud	-777 739	-979 602	-1 428 949	-449 347	46%
	Investeeringud	-259 473	-312 816	-245 597	67 219	-21%
	Finantseerimistehingud	-1 788	-368 300	-217 575	150 725	-41%
Maaeluministeerium	Tulud	318 993	352 948	354 868	1 920	1%
	Kulud	-410 752	-461 072	-475 508	-14 436	3%
	Investeeringud	-4 588	-3 144	-4 727	-1 583	50%
	Finantseerimistehingud	-8374	0	0	0	0%
Rahandusministeerium	Tulud	10 893 406	11 359 702	13 140 771	1 781 069	16%
	Kulud	-299 839	-271 539	-381 410	-109 871	40%
	Investeeringud	-15 363	-10 584	-22 778	-12 194	115%
	Finantseerimistehingud	469 875	723 209	-246 160	-969 369	-134%
Siseministeerium	Tulud	50 205	63 899	65 175	1 276	2%
	Kulud	-432 150	-514 155	-555 240	-41 085	8%
	Investeeringud	-37 658	-52 915	-51 969	946	-2%
Sotsiaalministeerium	Tulud	160 562	186 387	174 288	-12 099	-6%
	Kulud	-6 372 251	-6 914 415	-7 908 420	-994 005	14%
	Investeeringud	-13 138	-7 614	-7 822	-208	3%

Valitsemisala		2021 tegelik	2022	2023	Muutus	Muutus %
Välisministeerium	Tulud	3 189	9 125	13 705	4 580	50%
	Kulud	-76 763	-92 365	-122 120	-29 755	32%
	Investeeringud	-17 517	-10 400	-7 514	2 886	-28%
	Finantseerimistehingud	-19	-22	-22	0	0%

1.2 Riigieelarve ülesehitus ja metoodika

Kulud riigieelarves esitatakse nii majandusliku sisu kui tegevuspõhisuse järgi.

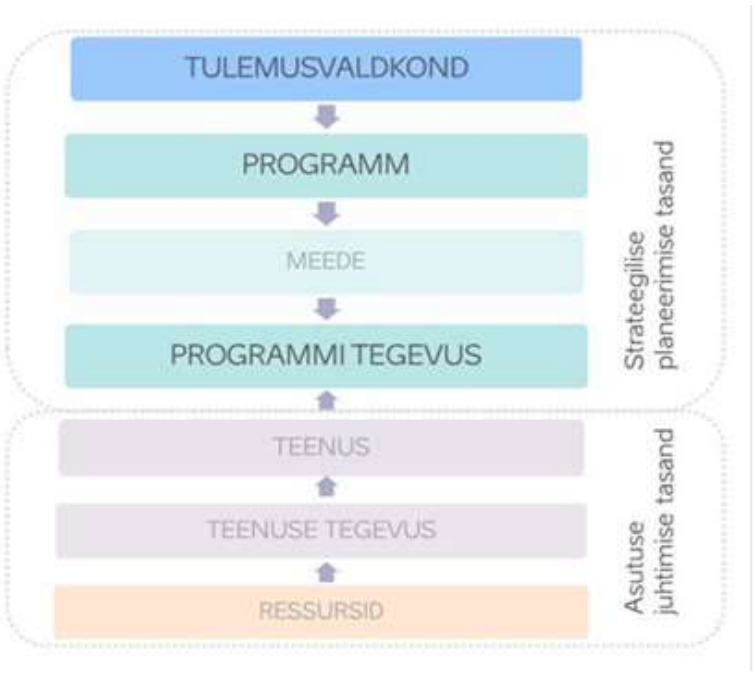
Iga-aastase riigieelarve koostamise õiguslikuks aluseks on: põhiseadus, riigieelarve seadus ning Vabariigi Valitsuse 19. detsembri 2019. a määrus nr 112 „Riigi eelarvestrateegia, riigieelarve eelnõu ja tõhustamiskava koostamise ning riigieelarve vahendite ülekandmise tingimused ja kord ning riigieelarve seadusest tulenevate aruannete esitamise kord".

2023. aasta riigieelarve koostamisel lähtutakse „Riigi eelarvestrateegiast 2023–2026", Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammist ja Euroopa semestri raames antud Euroopa Komisjoni soovitustest. Riigieelarve põhineb Rahandusministeeriumi suvisel majandusprognoosil, millele annab oma arvamuse eelarvenõukogu. Eelarvenõukogu arvamus majandusprognoosi ja Rahandusministeeriumi vastuse ning aastate 2023-2026 struktuurse eelarvepositsiooni eesmärkide kohta leiab lisast 8.

Alates 2020. aastast on Riigieelarve tegevuspõhine. Tegevuspõhine eelarve on kontseptsioon, mis seob kuluarvestuse abil strateegilise planeerimise ja eelarve vahendid ning võimaldab mõõta saavutatavaid tulemusi. Strateegiline planeerimine on üles ehitatud viie tasandi lõikes: tulemusvaldkond, programmid, meetmed, tegevused ja teenused. Tulemusvaldkond on riigi eelarvestrateegias määratud valdkond, millel on Vabariigi Valitsuse seatud pikaajaline mõõdetav eesmärk ning lähtub Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammist. Tulemusvaldkonna arengudokument on valdkonna arengukava.

Programm on arengudokument, milles määratakse tulemusvaldkonna alaeesmärgi saavutamiseks kavandatud meetmed, mõõdikud, tegevused ja rahastamiskava. Programmi kinnitab minister. Programmi planeerimistasanditeks on programmi tegevus ja teenus. Meede ja programmi tegevus selgitavad, kuidas programm kavandatud meetmete ja programmi tegevustega aitab saavutada tulemusvaldkonna eesmärki. Teenused on hinnastatud ja 100% eelarvest on seotud teenustega ja vastupidi - riigi strateegilised eesmärgid on seotud kasutada olevate vahenditega.

Joonis 7. Tegevuspõhise riigieelarve ülesehitus.

Riigieelarve seletuskirja osas 3 selgitatakse eelarve kujunemist peamiselt läbi tulemusvaldkonna, programmi (koondinfona) ja programmi tegevuse (detailinfona). Teised planeerimistasandid on fookuses teistes dokumentides, näiteks riigi eelarvestrateegias (RES) või teenused asutusesisese planeerimistasandina. Põhiseaduslikud institutsioonid ei ole tegevuspõhisele eelarvele üle läinud, mistõttu on nende eelarve kajastatud ja

selgitatud majandusliku sisu järgi- tulude, kulude, investeeringute ja finantseerimistehingute kaupa.

Riigieelarve seletuskirja struktuur

Riigieelarve seletuskiri koosneb neljast osast ja kuueteistkümnest dokumendi juurde käivast lisast:

1. Esimene osa annab ülevaate riigieelarve ülesehitusest ning teeb kokkuvõtte riigieelarve kõige olulisematest teemadest.
2. Teine osa on riigi konsolideeritud eelarve ehk riigieelarve koondvaade. See annab ülevaate eelarve tuludest, kuludest, investeeringutest ja finantseerimistehingutest majandusliku sisu järgi.
3. Kolmandas osas liigendatakse kulud valitsemisalade, põhiseaduslike institutsioonide ja Vabariigi Valitsuse lõikes ning tegevuspõhiselt. Samuti on kolmandas osas välja toodud investeeringute ja finantseerimistehingute jaotused valitsemisalade lõikes. Mõlemad liigendatakse nii valitsemisala kui majandusliku sisu järgi.
4. Neljandas osas on esitatud 2023. aasta riigieelarve seaduse tekstiparagrahvide selgitused.
5. Lisad aitavad täpsemalt aru saada ja mõtestada sellele eelnevates peatükkides käsitletut.

Riigieelarve kajastab 11 valitsemisala (ministeeriumi) ja nende allasutuste koondvaadet, sh kulusid majandusliku sisu lõikes. Riigieelarves on kajastatud ka põhiseaduslikud institutsioonid, milleks on riigikogu, presidendi kantselei, riigikontroll, õiguskantsleri kantselei, riigikohus.

Eelarveliigid

Riigieelarve jaguneb piirmääraga ja piirmäärata kuludeks. Piirmäärata vahendite maht on prognoos ja nendele ei seata eelarvega rangelt piiratud limiiti. Üldjuhul on piirmäärata vahendite puhul juba eelnevalt fikseeritud sihtotstarve (nt seadustega), mistõttu ei ole nende sihtotstarve pelgalt aastase riigieelarve seadusega muudetav. Piirmäärata vahenditeks on:

- Välistoetus koos riigieelarvelise kaasfinantseeringuga- kulud, millest enamus on Euroopa Komisjonis kokku lepitud ja mille muutmine on kaetud erinevate regulatsioonidega;
- Muud tuludest sõltuvad kulud või investeeringud - kulu, investeering või finantseerimistehing, mille tegemise võimalikkus sõltub konkreetse tulu tekkimisest (nt majandustegevusest laekuva tulu arvelt tehtavad kulutused);
- Arvestuslikud vahendid - kulu, investeering ja finantseerimistehing, mille suurus tuleneb seadusest (nt pensionid);
- Mitterahalised kulud (nt põhivara amortisatsioon).

Piirmääraga vahendid on kõik muud vahendid, mis ei ole eelnevalt kirjeldatud piirmäärata vahendite all loetletud. Nendele seatakse riigieelarve seadusega kasutamise limiit.

Mõisted ja lühendid

Tulud on kõik vahendid, mida riik oma ülesandeid täites kogub või saab toetusena. Tulud jagunevad maksulisteks ja mittemaksulisteks tuludeks.

Mittemaksulised tulud koosnevad kaupade ja teenuste müügist (nt riigilõivud ja CO2 kvootide müügitulu), saadud toetustest (peamiselt toetused Euroopa Liidust), finantstuludest (dividendid) ja muudest tuludest (nt keskkonnatasud, trahvid, varade müügitulu).

Maksulised tulud on maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed.

Kulud on riigi kasutatavad vahendid, mis pole investeeringud ega finantseerimistehingud. Need on riigiasutuste tegevus- jm kulud, sh toetused, tööjõu- ja majandamiskulud, põhivara amortisatsioon, intressikulu ja käibemaksukulu.

Investeeringud on materiaalse põhivara, immateriaalse põhivara ja bioloogilise vara soetamine ning olemasoleva põhivara parendamine. Investeeringud maksumusega kümme miljonit eurot või rohkem liigendatakse riigieelarve seaduses objektide lõikes. Investeeringud riigieelarves ei sisalda kõiki riigi tehtavaid investeeringuid, vaid ainult riigieelarveliste asutuste investeeringuid.

Finantseerimistehingud on tehingud finantsvarade või -kohustustega, mille puhul kahekordse kirjendamise põhimõttest tulenevalt tehakse mõlemad kirjed finantsvarades või -kohustustes ning mille tulemusena eelarvepositsioon ei muutu.

Käibemaksu kasutatakse seaduse eelnõus ja käesolevas seletuskirjas kahes tähenduses. Käibemaks tulude alapeatükkides ning tabelites tähendab maksulist tulu käibemaksuseaduse alusel. Tulu saajaks on Maksu- ja Tolliamet maksu- ja tollideklaratsioonide alusel. Käibemaks kulude, investeeringute ja finantseerimistehingute alapeatükkides ja tabelites tähendab tegevuskulude ja varade soetamisega seotud käibemaksukulu, mida ei saa arvestada sisendkäibemaksuks. Nii käibemaksu tulu kui ka käibemaksu kulu nimetatakse käibemaksuks. Riigieelarve koondtuludes on maksutulude juures välja toodud mittekäibemaksukohustuslastest riigiasutuste ja põhiseaduslike institutsioonide poolt hankijatele tasutud käibemaksukulu, mis arvestuslikult jõuab käibemaksukohustuslaste poolt tasutud sisendkäibemaksu kaudu riigi maksutuludesse. Samad arvestuslikud käibemaksukulu summad on välja toodud vastava majandusliku sisu koondosas st kulude, investeeringute ja finantseerimistehingute juures.

Edasiantavad maksud on riigieelarves nii tulu kui ka kuluna planeeritud maksud, maksed ja muud tasud, mida riik kogub ja edastab õigusaktis määratud isikule, ja mis kantakse saajale edasi vastavalt maksu tegelikule laekumisele. Näiteks on edasiantavateks maksudeks tulumaks, sotsiaalmaks, hasartmängumaks, maamaks, keskkonnatasud jmt.

Riigieelarve seletuskirjas kasutatakse järgmiseid lühendeid või tähiseid:

- Eelarve summad tabelis esitatakse tuhandetes eurodes (esitatud on summad, millele tuleb lisada 000);
- Summad tekstides, joonistel ja tabelites on ümardatud lähima tuhandeni või miljonini;
- Ümardamisel kehtib matemaatiline ümardamise reegel;
- Koondülevaadetes esitatakse summad ka miljardites (mld) või miljonites (mln) eurodes;
- Riigieelarve seaduses on kulud esitatud miinusmärgiga, tuludele märki ei panda. Seaduse seletuskirja tabelites on kulud samuti miinusmärgiga. Sellest tulenevalt kajastatakse „Muutus %“ veerus kulude kasv + (pluss)märgiga ning kulude kahanemine — (miinusmärgiga). Tulude poolel vastavalt tulude kasv + (pluss)märgiga ning tulude kahanemine — (miinus)märgiga;
- Muutused protsentides on arvestatud, võttes arvesse eelnevalt ümardatud andmeid.

Dokumendis kasutatakse lühendeid ja need on esmakordsel kasutamisel sulgudes lahti kirjutatud. Ministeeriumite puhul kasutakse alljärgnevaid lühendeid:

- JUM — Justiitsministeerium

- HTM — Haridus- ja Teadusministeerium
- KAM — Kaitseministeerium
- KEM — Keskkonnaministeerium
- KUM — Kultuuriministeerium
- MKM — Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
- MEM — Maaeluministeerium
- RAM — Rahandusministeerium
- SIM — Siseministeerium
- SOM — Sotsiaalministeerium
- VÄM — Välisministeerium

2. OSA. Riigieelarve vahendite konsolideeritud eelarve

Riigieelarve kulude kasv ületab tulude kasvu ja eelarve on jätkuvalt puudujäägis.

Tabel 2. Riigieelarve tulud, kulud, investeeringud ja finantseerimistehingud, tuhat eurot

	2021 tegelik	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud	12 426 734	13 373 088	15 565 863	2 192 775	16%
Kulud	12 777 278	14 202 016	16 794 769	2 592 753	18%
Investeeringud	584 734	745 340	775 375	30 035	4%
Finantseerimistehingud	477 922	359 348	459 409	100 061	28%

Riigieelarve tulude kogumaht on 2023. aastal 15,57 mld eurot. Võrreldes 2022. aasta sügisel vastu võetud eelarvega kasvavad tulud 2,19 mld euro võrra ehk 16,4%. Kulude kogumaht on 2023. aastal 16,79 mld eurot, kasvades 2022. aastaga võrreldes 2,59 mld eurot ehk 18%. 2023. aasta kulude kasv tuleb peamiselt lisaeelarvest ning kõrgest sotsiaaltoetustest, palga- ja majandamiskulude kasvust ning edasiantavate maksude suurenemisest. 2022. aasta riigieelarve pildis on algsele riigieelarvele lisatud ka 2022. aasta lisaeelarve maht. Finantseerimistehingute kogumaht kasvab 2023. aastal eelmise aastaga võrreldes 28 protsenti.

2.1 Tulud

2023.a riigieelarve tulude kasv tuleneb jätkuvalt kiirest inflatsioonist.

2023. aasta riigieelarveliste tulude prognoos lähtub Rahandusministeeriumi 2022. aasta suvisest majandusprognoosist, millele on lisatud valitsuses ja Riigikogus otsustatud tulumeetmed. Kõik tulud on esitatud tekkepõhiselt. Võrreldes 2022. aastaks prognoosituga kasvavad tulud 2023. aastal 1,4 miljardi euro võrra ehk 10%.

Joonis 8. Riigieelarvelised tulud, miljonit eurot, %

Tulude mahuks on 2023. aastal kavandatud 15 566 mln eurot. Sellest 12 915 mln eurot ehk 83% moodustavad maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed. Mittemaksulised tulud kokku on 2

650 mln eurot ehk 17%. 2023. aasta maksukoormuseks kujuneb 33,3% SKPst, mis on 0,6% võrra kõrgem kui 2022. aastal.

2.1.1 Maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed – maksulised tulud

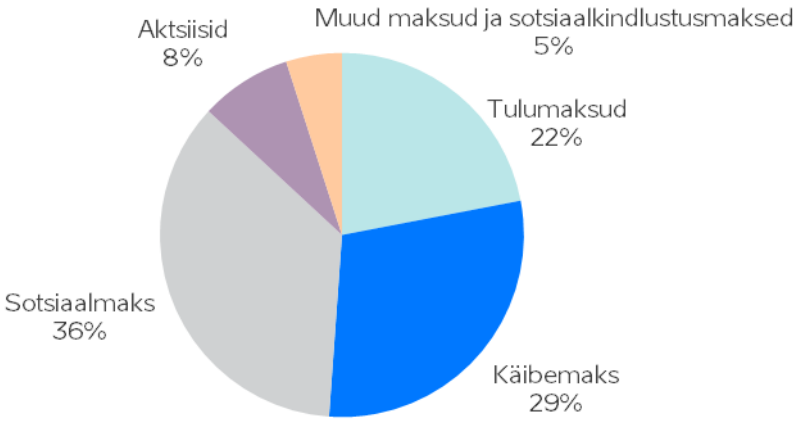
Kõrgest inflatsioonist tulenevalt kasvab kõige kiiremini käibemaksu tulu.

2023. aastal laekub prognoosi kohaselt riigieelarvesse maksulisi tulusid 12 915 mln eurot, mida on 877 mln eurot ehk 6,8% enam kui 2022. aasta viimases prognoosis ning 1,67 mld eurot ehk 14,8% rohkem kui 2022. aasta algses riigieelarves koos lisaeelarve otsustega.

Tabel 3. Maksuliste tulude jaotus, tuhat eurot

	2021 tegelik	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %	2022.a suvine prognoos	Muutus 2023RE vs 2022.a suvine prognoos	Muutus, %2023 RE vs 2022.a suvine prognoos
Maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed	10 787 825	11 248 151	12 915 273	1 667 119	15%	12 038 400	876 870	-7%
Füüsilise isiku tulumaks	2 146 148	2 151 991	2 239 421	87 430	4%	2 260 000	-20 579	-1%
Juriidilise isiku tulumaks	481 174	492 063	599 738	107 675	22%	597 000	2 738	0%
Sotsiaalmaks	3 732 323	4 009 631	4 618 443	608 812	15%	4 175 000	443 443	11%
Raskeveokimaks	5 092	4 800	5 000	200	4%	5 100	-100	-2%
Käibemaks	2 877 103	2 996 942	3 765 012	768 069	26%	3 385 000	380 011	11%
Aktsiisid kokku	981 418	1 025 189	1 051 259	26 068	3%	1 003 700	47 557	5%
Alkoholiaktsiis	223 328	234 842	259 639	24 797	11%	249 000	10 639	4%
Tubakaaktsiis	242 418	253 150	273 022	19 872	8%	254 000	19 022	7%
Kütuseaktsiis	506 820	528 002	510 326	-17 677	-3%	492 000	18 325	4%
Pakendiaktsiis	397	295	400	105	36%	400	-	0%
Elektriaktsiis	8 455	8 900	7 871	-1 029	-12%	8 300	-429	-5%
Hasartmängumaks	33 010	33 500	45 600	12 100	36%	44 700	900	2%
Tollimaks	62 253	56 100	69 800	13 700	24%	75 900	-6 100	-8%
Töötuskindlustusmakse	229 933	247 000	282 000	35 000	14%	262 000	20 000	8%
Kogumispensionimakse	180 068	172 512	180 000	7 488	4%	171 000	9 000	5%
Maamaks	59 303	58 423	59 000	577	1%	59 000	-	0%

Joonis 9. Maksuliste tulude jaotus 2023. aasta riigieelarves, %

Füüsilise isiku tulumaksu laekumine keskvalitsuse eelarvesse on kavandatud 545,1 mln eurot. Laekumine sõltub eelkõige tööturu arengust — nii keskmise palga kui hõive kasv aeglustuvad võrreldes 2022. aastaga. Laekumine kahaneb võrreldes 2022. aastaga, sest rakendub maksuvaba tulu vanaduspensionieas keskmise vanaduspensioni 704 eurot ulatuses ning tõstetakse tööealiste maksuvaba tulu 654 eurole. 2023. aastal jätkub pensionisüsteemi teise samba muudatuse mõju, kuigi oluliselt väiksemal määral kui eelnevatel aastatel. Rahandusministeeriumi suveprognoosis on eeldatud, et 2023. aastal lahkub teisest pensionisambast 15 tuhat inimest, mille mõju laekumisele on 24 mln eurot.

Füüsilise isiku tulumaksu tagastuse prognoos on 2023. aastal on 231 mln eurot, mis jaotub järgmiselt: üldine maksuvaba tulu — 160 mln eurot, maksuvaba tulu teise ja enama lapse kohta — 28 mln eurot, pensionikindlustus — 16 mln eurot, koolituskulud — 16 mln eurot, eluasemelaenu intressid — 8 mln eurot, annetused ja kingitused — 3 mln eurot. Juurde määratud tulumaksu prognoos on 101 mln eurot.

Kohalike omavalitsuste füüsilise isiku tulumaksu laekumine on kavandatud 1 694,3 mln eurot. Pensionisüsteemi II samba muudatused ei mõjuta kohalike omavalitsuste füüsilise isiku tulumaksu laekumist. Kohalike omavalitsuste eraldise määr on 11,96% ja laekumine moodustab 75,7% kogu 2023. aastal tasutavast füüsilise isiku tulumaksust.

Juriidilise isiku tulumaksu laekumine on kavandatud 599,7 mln eurot. Prognoosis on eeldatud, et kogu 2022. aastal erasektori jaotatud kasumite kiire kasv baasiefektina edasi ei kandu, vaid osa sellest on erakorraline.

Riigiettevõtete jaotatud kasumilt laekuv tulumaks kahaneb võrreldes 2022. aastaga üle nelja mln euro võrra, seda mõjutab ka eelarves otsustatud tulumaksu ajatamine 2024. aastasse kolme mln euro ulatuses.

Sotsiaalmaksu tasumine on kavandatud 4 618,4 mln eurot. Sarnaselt füüsilise isiku tulumaksule sõltub sotsiaalmaksu tasumine tööturu arengust. 2023. aastal aeglustub palgafondi kasv 7,6%le vastavalt Rahandusministeeriumi suveprognoosile.

Sotsiaalmaksu tasumisest sõltuvad pensioniindeks ja pensionikulud. Keskmise vanaduspensioni[1] prognoos on suveprognoosi kohaselt 2023. aastal 704 eurot kuus.

Käibemaksu tasumine kasvab järgmisel aastal 11,3%, mis tuleb eratarbimise, kodumajapidamiste ja valitsussektori investeeringute ning valitsussektori lõpptarbimiskulutuste ehk käibemaksubaasi komponentide kasvust. Samuti on arvestatud maksumuudatuste ja 2023. aasta riigieelarves otsustatud meetmete II ringi mõjuga käibemaksu tasumisele, mis küündib järgmisel aastal 145 mln euroni. 2023. aasta käibemaksu tasumise prognoos tõuseb võrreldes 2022.a prognoosituga 382 mln euro võrra 3 765 mln euroni. 2023.a aasta käibemaksutulu kasv võrreldes tänavusega aeglustub kõrge võrdlustaseme tõttu, kuid tasumise kasvu toetab kriisieelse ajaga võrreldes keskmisest kiirem hinnatõus ja meetmete II ringi mõju.

Alkoholiaktsiisi laekumise prognoosimisel on arvestatud muuhulgas eratarbimise, keskmise palga ja alkoholi hinna prognoosidega ning aluseks on võetud Maksu- ja Tolliameti andmed alkoholi deklareeritud koguste kohta alkoholiliikide lõikes. 2023. aastal täiendavaid aktsiisimäärade muutuseid ei toimu ning laekumine kasvab aastaga 4,3%. Kasvu peamine eeldus on turismi taastumine kriisieelsele tasemele.

Alkoholiliikide lõikes jaotub alkoholiaktsiisi prognoositav laekumine 2023. aastaks järgmiselt:

- õllelt 66,2 miljonit eurot,
- veinilt 31,1 miljonit eurot,
- kääritatud jookidelt 13,3 miljonit eurot,
- vahetootelt 1,3 miljonit eurot ja
- muult (kangelt) alkoholilt 146,9 miljonit eurot

Tubakaaktsiisi laekumise prognoosimisel on lähtutud tubakaaktsiisi igakuisest laekumisest ning vabasse ringlusse lubatud sigarettide koguste andmetest. 2023. aasta laekumine suureneb võrreldes 2022. aastaga 7,5%. 2023. aasta 1. jaanuaril tõstetakse aktsiisimäärasid nii sigarettidel kui ka suitsetamistubakal 5%. Maksumäärade kõrval suurendavad laekumist järjest suuremat populaarsust koguvad alternatiivsed tubakatooted.

Kütuseaktsiisi laekumise prognoosimisel on aluseks võetud kütuse deklareeritud andmed koguste kohta kütuseliikide lõikes. Samuti on kasutatud Rahandusministeeriumi hinnangut eratarbimise reaalkasvu ja erinevate majandussektorite kohta (veondussektor, põllumajandussektor), sissetulekute muutusi ning ootusi majanduskasvu ja maailmaturu naftahinna suhtes. 2023. aasta laekumine kasvab võrreldes 2022. aastaga 3,8% 510 mln euroni. Laekumist mõjutab Vabariigi Valitsuse otsus lükata planeeritud aktsiisitõusud aasta võrra edasi, mis suurendab mõnevõrra tarbimist kuid vähendab laekumisi. Laekumisi vähendab ka otsus pikendada eriotstarbelisele diislikütusele kehtestatud ajutise miinimummäära perioodi kuni 30. aprillini 2024.

Kütuseaktsiisi 2023. aastaks kavandatud laekumine jaotub erinevate kütuseliikide vahel järgmiselt:

- bensiinilt 160,5 mln eurot,
- diislikütuselt 321,9 mln eurot,

[1] Keskmine vanaduspension (eurot kuus 1.aprilli seisuga) on leitud 44-aastase staaži puhul (44 oli ligikaudu keskmine vanaduspensionäride osakute summa 2020. aastal). See sõltub pensioni baasosast, aastahindest ja pensioniindeksist, ega sõltu pensionäride arvust.

- erimärgistatud kütustelt 1,8 mln eurot,
- soojuse tootmiseks kasutatavalt maagaasilt 15,3 mln eurot,
- muudelt kütuseliikidelt 10,8 mln eurot.

Elektriaktsiisi laekumise kasvu prognoos tuleb eelkõige eratarbimise reaalkasvust ja SKP reaalkasvust.

Hasartmängumaksu tulu prognoosimisel kasutatakse Maksu- ja Tolliameti kuulisi andmeid mänguautomaatide ja -laudade arvu ning hasartmängumaksu tulu kohta maksuobjektide kaupa. 2023. aasta kasvab tulu 2% võrra 45,6 mln euroni. Loteriidelt tasumine moodustab ligikaudu 37% kogu hasartmängumaksu tulust. Tänavu jõustus hasartmängumaksu seaduse muudatus, mille kohaselt ei jagata neljale ministeeriumile (SOM, KUM, HTM, RAM) hasartmängumaksu enam hasartmängumaksu seaduses sätestatud protsendina tasutud maksust, vaid RES 2022-2025 raames kokkulepitud kindla summa alusel.

Tollimaksu tulust moodustab ligi 95% tasumine tööstuskaupadelt, mille prognoosimisel võetakse aluseks kaupade impordi prognoos Euroopa Liidu välistest riikidest, kuid arvestatakse ka muude tasumist mõjutavate tegurite mõjuga[2]. Ülejäänud tasumise[3] puhul tuginetakse eksperthinnangutele. Pärast Ühendkuningriigi lahkumist tolliliidust saavutati Euroopa Liiduga kokkulepe. Vastavalt kokkuleppele ei seata tariife/kvoote just nendele toodetele, mis on toodetud (või töödeldud piisavalt) Ühendkuningriigis või Euroopa Liidus. Seoses sõjategevusega Ukrainas on kehtestatud ja jõustunud sanktsioonid kindlatele Venemaa ja Valgevene kaupadele (sh puit, teras, mineraalkütused), mille import on peatatud. Tollimaksu kogulaekumisest 75% kantakse otse edasi Euroopa Liidu omavahenditesse ning ülejäänud 25% jääb Eestile administreerimiskulude katteks.

Töötuskindlustusmakse prognoos on seotud brutopalgafondi kasvu prognoosiga.

Kogumispensionimakse prognoos on üks osa füüsilise isiku tulumaksu prognoosist ja sõltub kogumispensioni süsteemiga liitunute arvust.

Maamaksu prognoos sõltub kohalike omavalitsuste kehtestatud maksumääradest ja maa väärtusest.

2.1.2 Mittemaksulised tulud

2023. aasta mittemaksuliste tulude kasvu veavad saadud toetuste ning CO2 tulude kasv.

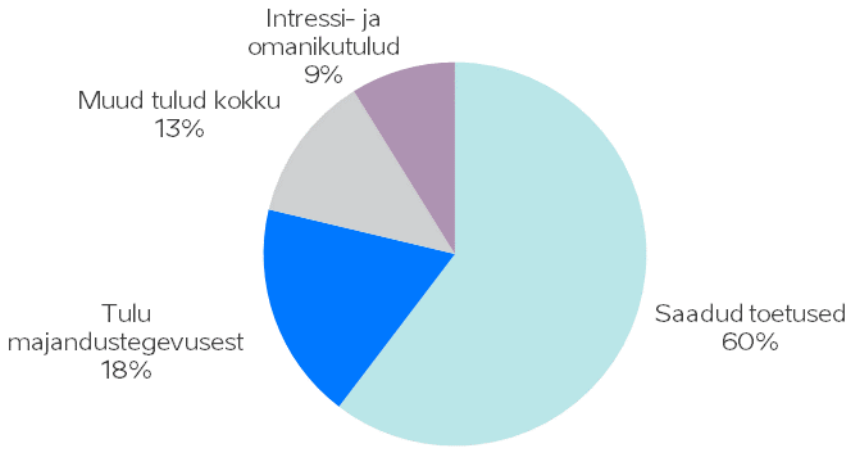
Mittemaksulistest tuludest moodustavad suurima osa saadud toetused, peamiselt välistoetused. Samuti kuuluvad siia mitmesugused tulud kaupade ja teenuste müügist (nt riigilõivud ja majandustegevuse tulud), finantstulud (dividendid) ja muud tulud (nt keskkonnatasud, trahvid, varade müügitulu). 2023. aasta mittemaksuliste tulude laekumiseks kujuneb 2,65 mld eurot. Võrreldes 2022. aasta riigieelarvega suurenevad mittemaksulised tulud 24,7%.

[2] Näiteks vabakaubanduslepingute sõlmimine, keskmise maksumäära langus jm.
[3] Laekumine põllumajandustoodetelt, dumpingu-vastane tollimaks, tasakaalustav tollimaks jm.

Tabel 4. Mittemaksuliste tulude jaotus, tuhat eurot

	2021 tegelik	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %	2022.a suvine prognoos	Muutus 2023RE vs 2022.a suvine prognoos	Muutus, %2023 RE vs 2022.a suvine prognoos
Mittemaksulised tulud kokku	1 668 173	2 124 937	2 650 593	525 656	25%	2 056 162	594 431	29%
Saadud toetused	965 844	1 463 342	1 600 026	136 684	9%	1 230 429	369 597	30%
Riigilõivud	89 238	87 264	92 170	4 906	6%	87 161	5 009	6%
Tulud majandustegevusest	320 579	300 337	486 880	186 543	62%	329 961	156 919	48%
Tulud põhivara ja varude müügist	31 486	24 975	26 753	1 778	7%	50 608	-23 855	-47%
Trahvid ja muud varalised karistused	17 654	18 402	19 961	1 558	8%	19 902	59	0%
Keskkonnatasud	91 043	78 610	147 043	68 433	87%	154 357	-7 314	-5%
Muud tegevustulud	43 520	43 641	43 060	-582	-1%	40 249	2 811	7%
Intressi- ja omanikutulud	108 808	108 365	234 700	126 335	117%	143 496	91 204	64%

Joonis 10. Mittemaksuliste tulude jaotus 2023. aasta riigieelarves, %

Saadud toetused

Saadud toetused koosnevad kodumaistest ja välistoetustest. Perioodi 2014-2020 välisvahendite kasutamisega hakatakse jõudma lõpusirgele. Välistoetuste osas on 2023.a ühtekuuluvuspoliitika fondide ning Euroopa merendus- ja kalandusfondi 2014-2020 perioodiks eraldatud vahendite viimane rakendamise aasta ning seoses Venemaa-Ukraina sõjaga pikendati ka siseturvalisuse valdkonna 2014-2020 perioodi fondide kasutust ühe aasta võrra. Seega on 2023. aasta eesmärgiks Euroopa Liidu (EL) vahendite maksimaalne kasutamine. 2023. aastal on oodata uue, 2021-2027 EL eelarveperioodi, vahendite esimest täismahus rakendamisaastat ja paljude uute taotlusvoorude avanemist. Tegemist on üleminekuaastaga, kus paralleelselt on kasutusel rohkem erinevate fondide vahendeid kui tavapäraselt. Planeerimisel on erinevate EL eelarveperioodide kattuvusele ka rohkem tähelepanu pööratud ning uue rahastusperioodi fondide eelarved on seetõttu oluliselt väiksemad kui eelmise rahastuperioodi fondide eelarved.

Detailsema ülevaate planeeritud toetustest leiab seletuskirja lisast 11 ja olulisematest rahastatavatest tegevustest seletuskirja osast 3, ministeeriumide valitsemisalade peatükkidest.

Riigilõivud

Riigilõive koguvad pea kõikide ministeeriumite valitsemisalade asutused, kuid 90% lõivutulust laekub Justiitsministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Siseministeeriumi asutustelt. Riigilõiv on tasu riigi poolt osutatava toimingu eest. Kõige enam laekub riigilõivu liiklusregistri toimingutelt, 2021. aastal 31,8 mln eurot. Järgnevad riigilõivud isikut tõendavate dokumentide väljastamisest (15,1 mln eurot), kinnistusraamatu toimingutelt (10,5 mln eurot) ning kohtuasjade toimingutelt (7,6 mln eurot). Koroonakriisiga kaasnenud majandusaktiivsuse langus vähendas 2020. a laekumist ca 10%, kuid möödunud aastal kasvas kõikide suuremate riigilõivude laekumine (kokku 19%). Selle aasta prognoos näeb ette laekumise ajutist langust (2,2%), mis järgmisel aastal pöördub taas kasvuks. 2023. aasta riigieelarves kavandatakse riigilõivude laekumiseks 92,2 mln eurot.

Tulud majandustegevusest

Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute kauplemissüsteemi (EL HKS) kaudu saadav enampakkumistulu (2022. aasta suvise majandusprognoosi põhistsenaariumi kohaselt) suureneb 2023. aastal võrreldes 2022. aasta prognoositava tuluga, kuna EL HKS keskmine ühikuhind enampakkumistel on kasvanud nõudluse tõttu suurenenud.

Tuluprognoos lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisest aastal 2023 on 411 mln eurot, see on 24% suurem kui 2022. aasta planeeritav tulu (331 mln eurot). Moderniseerimisfondi Eestiga seotud osa 2023. aastaks prognoositav tulumaht on 65 mln eurot, see tähendab 93% kasvu võrreldes aasta varasemaga.

Atmosfääriõhu kaitse seadusest ja direktiivist 2003/87/EÜ tulenevalt, kasutatakse enampakkumistulust 50% kliima- ja energiapoliitika eesmärkidesse panustavate meetmete elluviimiseks, sh Kirde-Eestis tuuleenergia tootmise arendamise eeldusena paigaldatava radari rajamise tegevusteks, keskkonnasäästlike energialahenduste loomiseks väikesaartel, säästva transpordi projektideks, vähese heitega sõidukite kasutuselevõtu toetamiseks, avaliku sektori hoonete energiatõhususe parandamiseks, rahvusvaheliseks kliimapoliitika alaseks koostööks, energiahinna tõusu leevendusmeetmeks vähemkindlustatud leibkondadele, energiatõhususe ja puhaste tehnoloogiate alase teadus- ja arendustegevuse toetamiseks EL HKS sektorites, rahvusvahelise kliimapoliitika ja biokütuste teemaliseks aruandluseks ning kasvuhoonegaaside kauplemissüsteemide koordineerimiseks ja arendamiseks, samuti ressursitõhususe ja/või süsinikuauditite koostamiseks suuremates põllumajandusettevõtetes ning CO2 taaskasutuse ja kontrollitavate kliimatingimustega kasvuhoonete pilootprojektide elluviimiseks.

Alates 2021. aastast saab Eesti kasutada EL ülese Moderniseerimisfondi Eestiga seotud osa vahendeid kliima- ja energiapoliitika eesmärkide täitmisse panustavate tegevuste toetamiseks (välja arvatud tahkeid fossiilkütuseid kasutavate energiatootmisüksustega seoses). Atmosfääriõhu kaitse seadusega kooskõlas otsustatu alusel on Moderniseerimisfondi Eestiga seotud osast kavas, külgnevalt teiste kliima- ja energiaeesmärkide saavutamist toetavate meetmetega, toetada kahe pikaajalise (2021-2030) programmi elluviimist fondi energiatõhususe ja taastuvenergia arendamise prioriteetsetes valdkondades: energiatõhususe edendamiseks avaliku sektori hoonetes ning vähese heitega ühistranspordis. Programmide toetusmaht on fondi reeglite kohaselt kavandatud 2. aastaks, lähtudes Rahandusministeeriumi 2022. a suvise majandusprognoosi tuluprognoosist. Tulenevalt asjaolust, et Moderniseerimisfondi suunatud EL HKS ühikute kauplemistulu saadakse EL kauplemissüsteemist, mille aluste muutmise teemalised läbirääkimised on veel käimas, on fondi toetusmahu ning programmide pikemaajaline prognoos lähiaastateks esialgne ning seda uuendatakse läbirääkimistulemusi arvestades tulevaste prognooside alusel.

Tulud põhivara ja varude müügist

Tulu põhivara ja varude müügist teenib peamiselt Maa-amet riigi funktsioonide täitmiseks mittevajaliku maa müügist. Vähesel määral teenivad riigieelarvelised asutused tulu ka kinnisvara, transpordivahendite, metsa ning muude kaupade ja varude müügist. Järgmise aasta eelarves kavandatakse põhivarade ja varude müügituluks ligi 26,8 mln eurot, mida on võrreldes käesoleva aasta eelarvega 1,8 mln võrra enam.

Trahvid ja muud varalised karistused

Trahvide ja muude varaliste karistuste all prognoositakse peamiselt väärteomenetluse seadustiku ja karistusseadustiku, aga ka muude õigusaktide, alusel saadavaid trahvitulusid. Suurima osakaalu (ca 90%) moodustavad Siseministeeriumi haldusala poolt kogutavad liiklusjärelevalvega seotud trahvid. Ligi miljon eurot laekub trahvitulu ka kohtute kaudu. Erinevalt mitmest teisest koroonakriisi ajal vähenenud tululiigist on trahvitulu eelmisel aastal suurenenud ja prognoositavalt kasvab ka sel aastal. Järgmise aasta eelarves kavandatakse trahvituluks 20 mln eurot, mida on võrreldes käesoleva aasta eelarvega 1,6 mln võrra enam.

Keskkonnatasud

Keskkonnatasud laekuvad maavara kaevandamise, kasutamise või kasutuskõlbmatuks muutmise, vee erikasutuse, kasvava metsa raieõiguse, kalapüügiõiguse ja jahipidamisõiguse (loodusvara kasutusõiguse tasu/ressursitasu) ning saasteainete välisõhku, veekogusse, põhjavette või pinnasesse heitmise või jäätmete kõrvaldamise (saastetasu) eest. Valdav osa keskkonnatasudest laekub jäätmete keskkonda viimisest ning maavarade kaevandamise õiguse andmisest. Ligi 80% kogutud keskkonnatasudest jääb riigieelarve kulude katteks ja kohalikele omavalitsustele eraldatakse ligikaudu 10% laekunud tuludest. Ülejäänud 10% laekunud tuludest finantseeritakse iga-aastaselt SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse kaudu sihtotstarbeliselt keskkonnaprojektidele keskkonnaseisundi hoidmiseks, loodusvarade taastootmiseks ja keskkonnakahjustuste heastamiseks. Majanduskriis vähendas oluliselt ka keskkonnatasude laekumist. Vähenesid pea kõik tululiigid, enim langes raske kütteõli hinnast sõltuv põlevkivi kaevandusõiguse tasumäär. Samas ka majandusaktiivsuse taastumisel on see tululiik nüüd kiirema kasvuga. Järgmise aasta riigieelarves kavandatakse keskkonnatasude mahuks 147 mln eurot, mida on võrreldes käesoleva aasta eelarvega 68,4 mln võrra enam.

Muud tegevustulud

Muud tegevustulud sisaldavad peamiselt kohtute menetluskulude hüvitisi, oportuniteeditasusid, universaalse postiteenuse makseid, konfiskeeritud ja konfiskeerimise asendamisel saadud varasid, sunniraha ja tulusid asendustäitmisest, väljanõudmata deposiite, tagatistasusid ja regressinõudeid. Need laekuvad riigieelarvesse peamiselt kohtute ja Prokuratuuri tegevuse kaudu ning Konkurentsiameti eelarvesse universaalse postiteenuse maksetena. Kokku moodustab see tuluartikkel järgmise aasta eelarves 43,1 mln eurot.

Intressi- ja omanikutulud

Intressi- ja omanikutulud koosnevad omanikutuludest (dividendid ja Eesti Panga kasumieraldis) ja riigikassale laekuvatest intressituludest. Dividenditulud on prognoositud äriühingute majandustulemuste prognooside alusel ning lõplikud summad fikseeritakse 2023. aasta kevadel Vabariigi Valitsuse korralduses pärast 2022. aasta tegelike majandustulemuste selgumist. Peamised omanikutulu maksjad on Riigimetsa Majandamise Keskus, Elering AS, Eesti Energia AS, AS Tallinna Sadam ja AS Eesti Loto. Dividende maksab ka Riigi Kinnisvara AS, kuid kuna ta kuulub valitsussektorisse, siis on tal valitsussektori eelarvepositsioonile neutraalne mõju. Võrreldes käesoleva aastaga suurenevad järgmisel aastal intressi- ja omanikutulud 234,7 mln euroni ettevõtete kasumite kasvust seoses kiire hinnatõusuga.

Seletuskirja kolmandas osas on põhiseaduslike institutsioonide ja ministeeriumide valitsemisalade juures selgitatud tulusid detailsemalt.

2.2 Kulud

2023. a eelarve prioriteetideks on julgeolek ja Eesti inimesed.

Käesoleva osa eesmärk on anda ülevaade 2023. aasta riigieelarve kulude üldisest majandusliku sisu põhisest jaotusest. Detailsem valitsemisalade, tulemusvaldkondade ja programmide põhine kulude ülevaate on esitatud seletuskirja osas 3.

Riigieelarves planeeritud kulud jagunevad kulude adressaadi järgi kolme kategooriasse: riigiasutuste kulude, füüsilistele isikutele mõeldud toetused ning juriidilistele isikutele edasiandmiseks mõeldud eraldised. Riigiasutustele planeeritakse tööjõu- ja majandamiskulusid, finantskulusid, muid tegevuskulusid, käibemaksu ning mitterahalise kuluna arvestatakse amortisatsiooni. Füüsilistele isikutele edasiandmiseks planeeritakse sotsiaaltoetusi ning juriidilistele isikutele investeeringutoetusi, muid toetusi ja edasiantavaid makse.

2023. aasta riigieelarve kulude planeeritud kogumaht on 16,79 mld eurot ja see suureneb 2022. aasta riigieelarvega võrreldes 18% (vt Tabel 5).

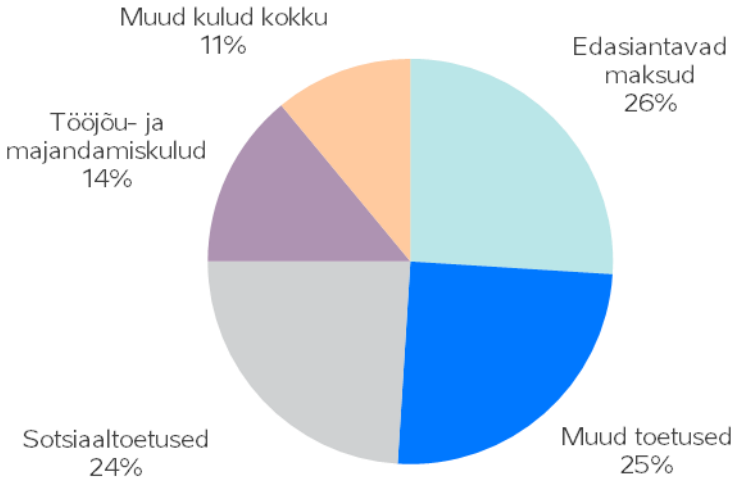
2023. aasta riigieelarve kuludest moodustavad suurima osa (9,48mld eurot) eraldised juriidilistele isikutele. Füüsilistele isikutele mõeldud toetuste maht on 3,99 mld eurot ning riigiasutustele planeeritud kulude maht 3,32 mld eurot (vt Joonis 12).

Tabel 5. Kulude jaotus, tuhat eurot

	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-14 202 016	-16 794 769	-2 592 753	18%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 015 525	-2 354 538	-339 013	17%
Finantskulud	-2 914	-98 804	-95 890	3290%
Muud tegevuskulud	-364 655	-394 331	-29 675	8%
Sotsiaaltoetused	-3 227 350	-3 993 244	-765 894	24%
Investeeringutoetused	-708 309	-843 130	-134 821	19%
Muud toetused	-3 602 332	-4 209 999	-607 667	17%
Edasiantavad maksud	-3 899 473	-4 425 725	-526 253	13%
Käibemaks	-265 190	-299 050	-33 860	13%
Põhivara amortisatsioon	-116 268	-175 948	-59 680	51%

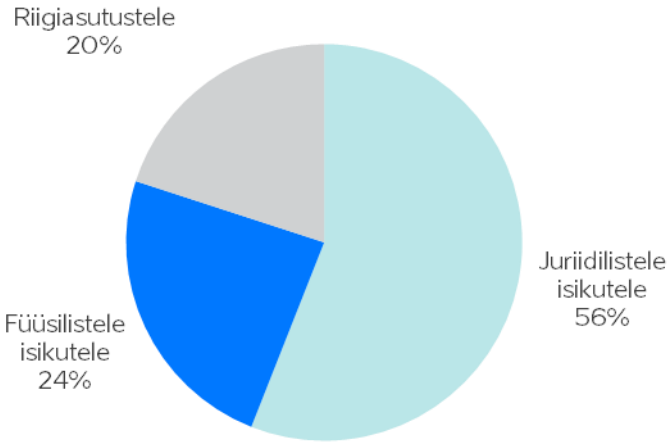
Majandusliku sisu järgi moodustavad 2023. aasta riigieelarve kuludest suurima osa edasiantavad maksud (26%) ja muud toetused (25%) ning sotsiaaltoetused (24%; vt joonis 11).

Joonis 11. 2023. aasta riigieelarve kulude jaotus majandusliku sisu järgi, %

2022. aasta riigieelarve mahtudega võrreldes suurenevad enim sotsiaaltoetused (765,9 mln euro võrra), muud toetused (607,7 mln euro võrra) ja edasiantavad maksud (526,3 mln euro võrra). Riigieelarve mahtu mõjutab oluliselt maksude laekumise prognoos, aga ka Euroopa Liidu uue eelarveperioodi algusest ja CO2 vahendite laekumisest tulenev suurenemine. Kasvab ka investeeringutoetuste maht 134,8 mln euro võrra.

Joonis 12. 2023. aasta riigieelarve kulude jaotus adressaadi järgi, %

Edasiantavad maksud

Suurima osa 2023. aasta riigieelarve kuludest moodustavad juriidilistele isikutele planeeritud edasiantavad maksud, mis kasvavad 2022. aasta riigieelarvega võrreldes 13%. Peamise osa edasiantavatest maksudest moodustavad Eesti Haigekassale sotsiaalmaksust suunatavad vahendid (1 811,6 mln eurot), kogumispensioni maksed (495,7 mln eurot) ja töötuskindlustusmakse (282 mln eurot) ning kohalikele omavalitsustele edasiantavad maksud (1 769 mln eurot).

Muud toetused

Muude toetuste eelarve kasvab 2022. aastaga võrreldes 17% võrra.

2023. a eelarvet mõjutavad kõige enam kasvud HTMi valitsemisalas (peamiselt teaduse- ja arenduskulude ning kõrghariduse ja eestikeelse haridusele ülemineku täiendav rahastus ja haridustoetuste suurenemine) ja MKMi valitsemisalas (peamiselt toetused energiahindade kallinemise katteks).

2023. aasta riigieelarve eelnõu koostamisel teadaolevatest toetustest juriidilistele isikutele on võimalik saada ülevaade lisast 3.

Sotsiaaltoetused

Sotsiaaltoetused on riigieelarvelised toetused füüsilistele isikutele. 2022. aastaga võrreldes suurenevad sotsiaaltoetused 24% võrra. Peaaegu kogu (99%) sotsiaaltoetuste eelarve planeeritakse Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelarvesse, mille 3 921 mln eurost 2 599,5 mln eurot (66%) moodustab riiklik pensionikindlustus, 465,6 mln eurot (12%) peretoetusteks planeeritud summad ja 375,1 mln eurot (10%) vanemahüvitis.

Sotsiaaltoetuste eelarve suurenemise peamiseks põhjuseks on riikliku pensionikindlustuse vahendite suurenemine 351,7 mln euro (kasv 16%) ning peretoetuste kasv 151,7 mln euro (kasv 48%) võrra. Oluliselt mõjutab sotsiaaltoetuste eelarvet ka kogumispensioni maksete taastamine riigieelarvest (276 mln eurot, kasv 2022. a eelarvega võrreldes 254 mln eurot).

2023. aasta riigieelarves ettenähtud sotsiaaltoetustest on võimalik saada eraldiseisvalt ülevaade lisast 3.

Tööjõu- ja majandamiskulud

2022. aasta riigieelarvega võrreldes kasvavad tööjõu- ja majandamiskulud 17% ehk 339 mln euro võrra. Kõige enam mõjutavad tööjõu- ja majandamiskulude eelarvet KAM-i valitsemisala majandamiskulude kasv laiapindse julgeoleku ja vastupanuvõime tugevdamiseks, samuti kasvud HTM-i ja SIM-i valitsemisalades, mis võimaldavad muuhulgas tõsta valitsemisalades töötasusid. SOM-i valitsemisalas vähenevad COVID pandeemiaga seotud tegevuste kulud.

2.3 Investeeringud

Suurimad investeeringud suunatakse kaitsekulutustesse ning haridus- ja teadustaristusse.

Riigieelarves planeeritud investeeringud kasvavad võrreldes 2022. aastaga 4%. Kõige suurema osakaaluga, 56% kogumahust, on kinnisvara investeeringud. Muud investeeringud moodustavad 26%, IT investeeringud 11% ning masinad ja seadmed 5% investeeringute eelarvest (arvestamata käibemaksu). Eelarve kasv on tingitud masinatesse ja seadmetesse tehtavate investeeringute ja muude investeeringute suurenemisest.

Tabel 6. Riigieelarve investeeringud, tuhat eurot

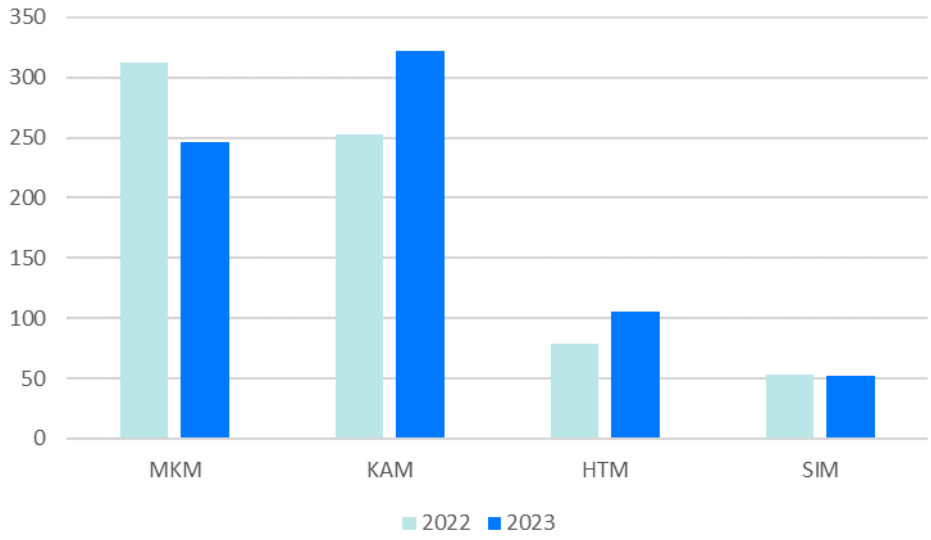
	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-745 340	-775 375	-30 035	4%
Inventar	-3 174	-1 325	1 849	-58%
IT investeeringud	-77 158	-74 009	3 149	-4%
Transpordivahendid	-19 465	-12 891	6 574	-34%
Masinad ja seadmed	-11 252	-31 400	-20 148	179%
Muud investeeringud	-148 008	-171 469	-23 460	16%

	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kinnisvara	-367 890	-363 118	4 772	-1%
Käibemaks	-118 393	-121 163	-2 770	2%

Valitsemisaladest moodustavad Kaitseministeeriumi investeeringud 41% ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi investeeringud 32% investeeringute kogumahust. Haridus- ja Teadusministeerium moodustab 14% ning Siseministeerium 7% kogu investeeringute kogumahust.

2023. a investeeringute eelarvet mõjutavad kõige enam mahtude kasv KAMi ja HTMi valitsemisalades ning investeeringute vähenemine MKMi valitsemisalas.

Joonis 13.Suurima investeeringu mahuga valitsemisalad, miljonit eurot

Investeeringute detailsemast jaotusest valitsemisalade lõikes on võimalik saada ülevaade lisast 4.

Inventar

Soetustest moodustab 52% ehk 0,7 mln eurot HTM-i valitsemisala inventari ning 39% KAM-i valitsemisala inventari investeeringud.

IT investeeringud

Suurimad IT investeeringud on MKM-is, mille riist- ja tarkvara soetamiseks ning IT arendusteks suunatavate vahendite (25 mln eurot) osakaal IT-investeeringute kogueelarest on 34%. RAM-i IT investeeringud (16,2 mln eurot) moodustavad 22% kogumahust ning need on kavandatud valitsemisala riigiasutuste infosüsteemidesse. SIM-i IT investeeringud moodustavad 18% IT-investeeringute kogumahust.

Transpordivahendid

Suurim soetus ehk 86% kogu transpordivahendite investeeringute mahust on planeeritud SIM-i valitsemisalas kriisivalmisoleku parandamiseks vajalikesse soetustesse.

Masinad ja seadmed

84% kogu masinate ja seadmete investeeringute mahust on planeeritud KAM-i, kus 26,2 mln euro eest investeeritakse taastuvenergia tootmisvõimsuste arendamise eeldusena vajalikesse kaitsevaldkonna seadmetesse.

Muud investeeringud

Muude investeeringute kogumahust 88% ehk 151,1 mln eurot on planeeritud KAMi valitsemisalas kaitseotstarbeliseks erivarustuseks ja muudeks laiapindse julgeoleku ja vastupanuvõime tugevdamisega seotud investeeringuteks.

Kinnisvara

Kinnisvarainvesteeringutest on suurim osakaal MKMil (49%, 179,3 mln eurot), kus suuremad investeeringud suunatakse teedeehitusse ja Rail Balticu rajamisse. 25% kinnisvarainvesteeringute kogumahust (92,4 mln eurot) on kavandatud KAMi, sealhulgas liitlaste vastuvõtmise taristu arendamisse. HTMi valitsemisala osakaal kinnisvarainvesteeringute eelarvest on 23% (81,8 mln eurot), millest peamine osa suunatakse gümnaasiumivõrgu korrastamisse.

Riigi kinnisvarapoliitika kohaselt on Riigi Kinnisvara AS tsentraliseeritud korraldusmudeli pakkuja, mis võimaldab vara optimeerida ning hoida kokku kinnisvarakeskkonnaga seotud kulutusi. Riigi Kinnisvara AS-i eelarvest rahastatakse nende hoonete investeeringuid, mis on Riigi Kinnisvara AS-i omandis ning investeeringujärgselt antakse tagasi rendile keskvalitsuse asutustele (riigieelarves kajastub investeering läbi rendimaksete) kogumahus 75,3 mln eurot. Ülevaade investeeringutest asub Rahandusministeeriumi kodulehel.

Seletuskirja kolmandas osas on põhiseaduslike institutsioonide ja ministeeriumide valitsemisalade juures detailsem ülevaade investeeringutest ja investeeringutoetustest.

2.4 Finantseerimistehingud

Finantseerimistehingute eelarves kajastatakse eelarveaastal kavandatav finantskohustuste võtmine (nt laenude ja kapitalirendikohustuste võtmine ja võlakirjade emiteerimine) ja varem võetud finantskohustuste tasumine, laenude andmine ja antud laenude tagasimaksed, aga ka finantsinvesteeringute (nt aktsiad ja osalused) ost ja müük. Positiivne eelarve näitab raha sissevoolu riigikassasse ja negatiivne eelarve raha väljavoolu.

Tabel 7. Riigieelarve finantseerimistehingute dünaamika, tuhat eurot

	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Finantseerimistehingud kokku	359 363	-459 393	-818 756	-228%
Laenukohustised	847 516	-118 115	-965 631	-114%
Osalused avaliku sektori ja sidusüksustes, rahvusvahelised osalused	-347 828	-112 162	235 666	-68%
Laenunõuded	475	-14 541	-15 016	-3161%
Finantseerimistegevuseks antud sihtfinantseerimine	-140 800	-214 575	-73 775	52%

Suurema finantseerimistehingute eelarve mahuga valitsemisalad on Rahandusministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Finantseerimistehingud on planeeritud

samuti Haridus- ja Teadusministeeriumi, Keskkonnaministeeriumi ning Välisministeeriumi valitsemisaladel.

Suurima mõjuga tegevus:

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium kavandab Ettevõtlus ja Innovatsiooni Sihtasutusele finantseerimistehinguna 100 mln euro ulatuses vahendeid ettevõtluslaenude täiendavaks tagamiseks.

Detailsem ülevaade finantseerimistehingute eelarvetest on esitatud osas 3 vastavate valitsemisalade peatükkides.

3. OSA. 2023. aasta Riigieelarve vahendite liigendus

Riigieelarve seletuskirja 3. osa on esitatud struktuuris, mis vastab seaduse ülesehitusele. 2023. a riigieelarve seaduses liigendatakse riigieelarve vahendid administratiivselt põhiseaduslike institutsioonide, Vabariigi Valitsuse ja ministeeriumide valitsemisalade kaupa ning sisu järgi tuludeks, kuludeks, investeeringuteks ja finantseerimistehinguteks. Antud peatükk käsitleb valitsemisalade tulusid, kulusid tegevuspõhises ja majandusliku sisu vaates, investeeringuid ning finantseerimistehinguid. 3. osa lisad, on järjestatud numbritega 12-17.

2023. aasta riigieelarve seletuskirjas on muutunud andmete esitamise struktuur. Kui varasemalt esitati riigieelarve struktuuris tekst ja väikest infohulka sisaldavad tabelid vaheldumisi, siis praeguses struktuuris on seletuskirja igas alapeatükis alles üks tabel, mis koondab ülevaadet kogu tulemusvaldkonna või valitsemisala lõikes. Osas 3 „kulud tegevuspõhises vaates" sisalduvad iga tulemusvaldkonna koondandmeid, kus tulemusvaldkonna kulude jaotus on esitatud programmide ja programmide tegevuste lõikes. See loob tervikülevaate tulemusvaldkonna ülesehitusest, tegevustest ja nende maksumusest kolme eelarveaasta võrdluses.

Kõik muud selgitavad tabelid on koondatud lisadesse ning need on esitatud riigiüleses vaates, kus iga valitsemisala või tulemusvaldkond on tervikvaates tabelina esitatud.

3. osa metoodika selgitus

- „Kulud majandusliku sisuga" vaadetes on arvestatud koos käibemaksuga;
- „Investeeringud kokku" on koos käibemaksuga. Investeeringute objektid on kuvatud käibemaksuta;
- Finantseerimistehingute kulud on toodud kooskäibemaksuga;
- „Kulud tegevuspõhises vaates" on välja toodud käibemaksuta;
- Tuludes tuuakse ka riigiasutuste käibemaksukulu välja samas summas maksutuluna;
- Vastavalt riigieelarve seadusele kajastatakse tulud „+"märgiga, kulud ja investeeringud kajastatakse „-" märgiga, finantseerimistehingud kajastatakse sõltuvalt tehingu iseloomust kas „+"- või „-" märgiga.
- 2021 a. andmed vastavad Riigikontrollile esitatud Riigieelarve täitmise aruande (RETA) andmetele. 2021 andmed esitatakse 2021.a struktuuris. 2022.a andmetes kuvatakse riigieelarve (RE), riigieelarve lisaeelarve (LEA), riigieelarve liigenduste muutmine VV korraldusega (VV liigendused). Tabelites esitatud veerg „Muutus" annab ülevaate muutusest 2023 vs 2022. Tegevuspõhist eelarvet selgitavad tabelid, milles on veerud 2021 täitmine, 2022 RE, näitavad programme ja programmi tegevusi, millel on väärtus ka 2023. aastal. Neid programme ja programmi tegevusi, mis 2023. aastal enam kasutusel pole, tabelites ei märgita. Veerus 2023 RE vastab programmi tegevuste summa koondsummale. Kui aastatel 2021 ja 2022 on tehtud muudatusi programmide ja programmi tegevuste vahel, mis aastal 2023 enam ei kehti, siis on neid muudatusi selgitatud vastavate aastate seletuskirjades;
- Kui joonistel on rohkem kui 4 sektorit (andmerida), siis tuuakse nimeliselt välja 3 suuremat ja ülejäänu summeeritakse kokku „Muu kokku" sektorisse. Jooniseid toetavad samas alapeatükis tabelid, kus andmed on detailselt välja toodud.

3.1 Riigikogu kantselei

Riigikogu on Eesti rahva esinduskogu, mille 101-liikmelise koosseisu valib rahvas. Riigikogule kuulub seadusandlik võim.

Riigikogu eelarve koosseisu kuulub Riigikogu liikmete seadusest tulenevaid kulusid kajastav eelarve ning Riigikogu Kantselei, mille koosseisu kuuluvad eriseaduste alusel tegutsevad struktuuriüksused Riigi valimisteenistus ja Arenguseire Keskus. Riigikogu valitsemisala eelarves kajastub Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni eelarve.

Riigieelarve ja eelarvestrateegia koostamisel esitas Riigikogu kantselei Vabariigi Valitsusele lisavahendite taotlusi kokku 41,7 miljoni euro ulatuses kogu eelarvestrateegia perioodi kohta. Lisataotlused kiideti heaks osaliselt. Sarnaselt valitsemisaladega ei olnud eelarvepositsiooni eesmärkidesse mahtumiseks võimalik kõiki lisataotlusi täies ulatuses rahuldada ja vahendeid eraldati hinnanguliselt kriitilisemaks vajadusteks. Põhiseaduslike institutsioonide eelarved peale heakskiitmist on leitavad Lisast 7.

Riigikogu Kantselei põhiülesanne on Riigikogule tema põhiseaduslike funktsioonide täitmiseks vajalike tingimuste loomine, Riigikogu ja tema organite nõustamine õigusloome ja parlamentaarse kontrolli alal ning Riigikogu teenindamine ja tema asjaajamise korraldamine.

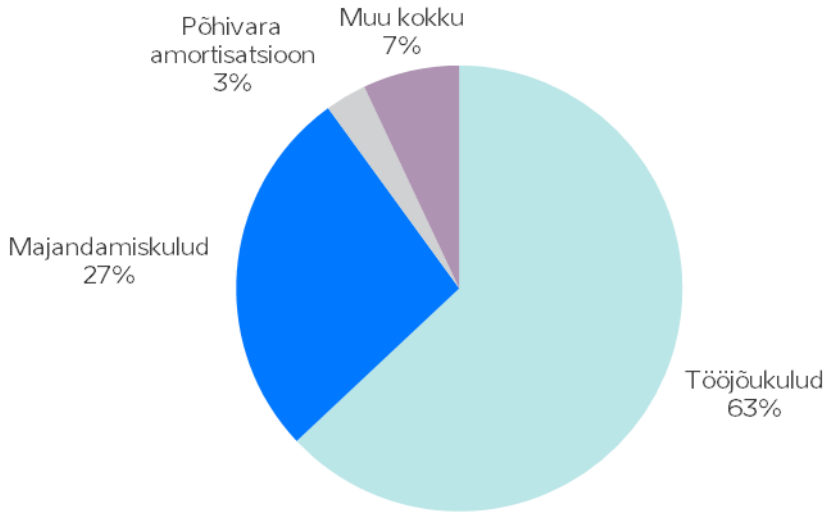
Riigi valimisteenistus tagab valimiste seadusekohase ettevalmistamise ja läbiviimise ning korraldab valimisseadusest tulenevate ülesannete täitmiseks vajalike tehniliste lahenduste arendust ja haldust.

Arenguseire Keskuse ülesanne on ühiskonna pikaajaliste arengute väljaselgitamine, analüüsimine ja nende põhjal arengustsenaariumide koostamine.

Erakondade rahastamise järelevalve komisjon kontrollib erakondade ja valimistel osalevate valimisliitude ning üksikkandidaatide raha hankimise ja kulutamise seaduslikkust ning muude erakonnaseadusest tulenevate reeglite täitmist. Komisjoni teenindab Riigikogu Kantselei.

3.1.1 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 14. Riigikogu kantselei suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 8. Riigikogu kantselei kulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-22 999	-23 245	-32 724	-9 478	41%
Tööjõukulud	-15 748	-16 457	-20 072	-3 615	22%
Majandamiskulud	-5 311	-5 070	-8 495	-3 424	68%
Sotsiaaltoetused	-1	-3	-3	0	0%
Muud toetused	-145	-133	-2 143	-2 010	1511%
Põhivara amortisatsioon	-1 011	-1 000	-1 007	-7	1%
Käibemaks	-783	-582	-1 004	-422	73%

2023. aasta kulude ja toetuste eelarve kasvab võrreldes 2022. aastaga 41%. Kulude eelarve suurenemise peamised põhjused on: 2023. aasta märtsis toimuva Riigikogu valimiste korraldamine ja läbiviimine, palkade mahajäämuse järkjärguline vähendamine ning valimistega seotud infosüsteemide arendamine.

Tööjõukuludest kasutatakse 56% Riigikogu liikmetele tasude ning Riigikogu koosseisu vahetusega seotud lahkumishüvitiste maksmiseks vastavalt Kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadusele ja Riigikogu liikme staatuse seadusele. Muud tööjõukulud nähakse ette viie fraktsiooni, üheteistkümne alalise komisjoni, nelja eri- ja probleemkomisjoni ning muude teenistujate töötasuks ning sellega seotud maksudeks.

Majandamiskulude aastasest eelarvest 32% kasutatakse Riigikogu liikme staatuse seadusest tulenevate hüvitiste maksmiseks ning 68% peamiselt administreerimiskuludeks, hoonete ülalpidamiskuludeks, välissuhtlusega seotud kuludeks ning IT ja muude põhitegevusega seotud kuludeks.

Sotsiaaltoetused - "August Rei parlamendiuuringu stipendiumi statuudile" õppetoetus teadustööde eest kahele parlamendiuuringute stipendiaadile, suurus stipendiaadi kohta on 1 500 eurot.

Muude toetuste eelarvesse on lisaks rahvusvaheliste organisatsioonide liikmemaksudele planeeritud 2 010 tuhat eurot 2023. aasta märtsis toimuva Riigikogu valimise korraldamiseks ja läbiviimiseks.

Liikmemaksud - Riigikogu on 11 rahvusvahelise organisatsiooni liige, millest suuremad on Balti Assamblee, Parlamentidevaheline Liit, Euroopa Julgeoleku ja Koostöö Organisatsiooni Parlamentaarne Assamblee ja NATO Parlamentaarne Assamblee.

Amortisatsiooni arvestatakse hoonetelt, IT tark- ja riistvaralt ning muudelt varadelt.

3.1.2 Investeeringud

Investeeringuid on 2023. aasta eelarvesse planeeritud vaid Riigikogu käsutuses olevate hoonete renoveerimiseks ja IT investeeringuteks.

Tabel 9. Riigikogu kantselei investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-562	-631	-2 829	-2 197	348%
Inventar	-69	-9	0	9	-100%
IT investeeringud	-265	-211	-211	0	0%
Kinnisvara	-138	-304	-2 146	-1 842	606%
Riigikogu hoonete renoveerimine	-138	-304	-2 146	-1 842	606%
Käibemaks	-91	-107	-471	-364	339%

3.2 Vabariigi Presidendi kantselei

Vabariigi Presidendi Kantselei ülesandeks on Vabariigi Presidendi põhiseaduslike funktsioonide täitmise toetamine. Vabariigi Presidendi Kantselei korraldab Eesti riigipea riigisisest ja -välist suhtlemist ning nõustamist, juhib infovahetust meedia, avalikkuse ja teiste partneritega, valmistab ette õigusakte. Korraldab ametist lahkunud presidentide teenindamise vastavalt Vabariigi Presidendi ametihüvede seadusele ning täidab teisi ülesandeid.

Riigieelarve ja eelarvestrateegia koostamisel esitas Vabariigi Presidendi kantselei Vabariigi Valitsusele lisavahendite taotlusi kokku 4,1 miljoni euro ulatuses kogu eelarvestrateegia perioodi kohta. Lisataotlused kiideti heaks osaliselt. Sarnaselt valitsemisaladega ei olnud eelarvepositsiooni eesmärkidesse mahtumiseks võimalik kõiki lisataotlusi täies ulatuses rahuldada ja vahendeid eraldati hinnanguliselt kriitilisemaks vajadusteks. Põhiseaduslike institutsioonide eelarved peale heakskiitmist on leitavad Lisast 7.

3.2.1 Tulud

Tabel 10. Vabariigi Presidendi kantselei tulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	143	28	28	0	0%
Saadud toetused	126	0	0	0	0%
Riigilõivud	0	0	0	0	0%
Tulud majandustegevusest	16	28	28	0	0%

Tulud majandustegevusest

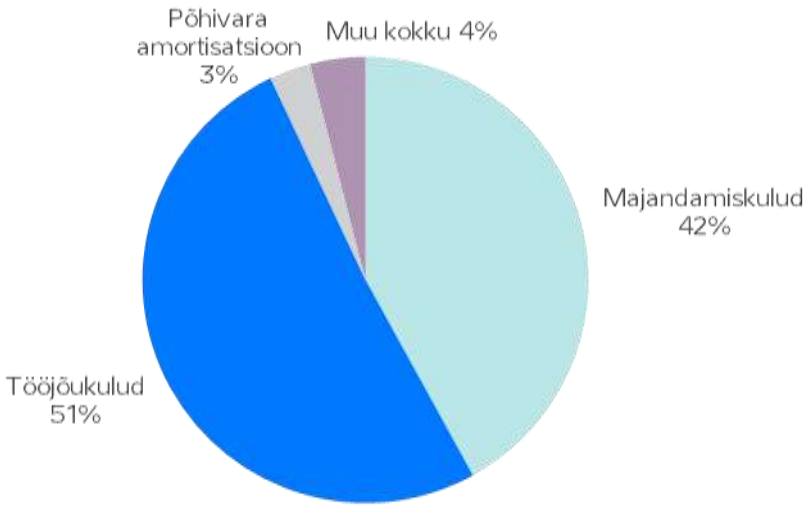
Tuludes kajastatakse toitlustusest saadavat omatulu.

2021. aastal lisandus toitlustamisest saadavale omatulule ka Välisministeeriumist saadud Kolme mere kohtumise jätkutegevuse toetus ja MKM-ist struktuuritoetus IT vahenditeks.

Vabariigi Presidendi Kantselei tulud jäävad võrreldes eelmise aastaga samale tasemele.

3.2.2 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 15. Vabariigi Presidendi kantselei suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 11. Vabariigi Presidendi kantselei kulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-4 895	-4 963	-5 572	-609	12%
Tööjõukulud	-2 372	-2 361	-2 691	-330	14%
Majandamiskulud	-1 886	-1 964	-2 199	-235	12%
Muud tegevuskulud	-6	0	0	0	0%
Muud toetused	-286	-229	-229	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-101	-137	-137	0	0%
Käibemaks	-243	-272	-316	-44	16%

Kulude suurenemine on tingitud personali ja majandamiskulude kasvust.

Presidendi palgafond makstakse vastavalt kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadusele.

Majandamiskuludes kajastatakse presidendi esindustasu, mis makstakse vastavalt Vabariigi Presidendi ametihüve seadusele. Presidendi esindustasu on 20% ametipalgast. Ametis oleva presidendi abikaasa esindustasu on 30% presidendi ametipalgast.

Eelarveaastal väljamakstavad eripensionid ja pensionisuurendused makstakse vastavalt Vabariigi Presidendi ametihüve seadusele.

Pensionid jagunevad toitjakaotuspensiniks (makstakse ühele isikule) ja presidendi ametipensioniks (makstakse kolmele isikule).

Vabariigi Presidendi Kantselei eelarvest eraldatakse tegevustoetuseks Presidendi poolt ellu kutsutud institutsioonidele:

- SA Eesti Koostöö Kogu,
- SA Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu,
- Eesti Kodukaunistamise Ühendus,
- MTÜ Konstantin Pätsi Muuseum,
- MTÜ 20. Augusti Klubi.

3.2.3 Investeeringud

Investeeringuna on planeeritud inventari soetamine ja Vabariigi Presidendi Kantselei peahoone rekonstrueerimise projekteerimise jätkamine.

Tabel 12. Vabariigi Presidendi kantselei investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-86	-481	-445	36	-8%
Inventar	-10	-11	-11	0	0%
IT investeeringud	0	-170	0	170	-100%
Kinnisvara	-70	-189	-360	-171	91%
Vabariigi Presidendi Kantselei peahoone	-70	-189	-360	-171	91%
Käibemaks	-6	-112	-74	38	-34%

3.3 Riigikontroll

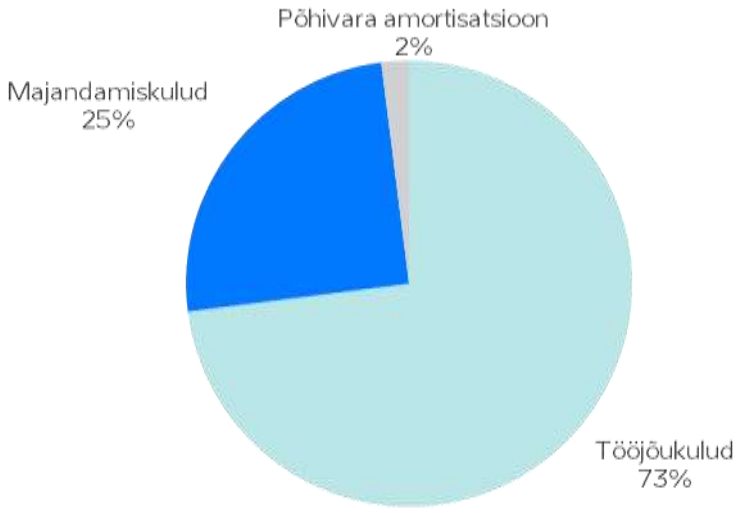
Riigikontroll viib läbi tulemus-, vastavus- ja finantsauditeid, eesmärgiga uurida kuidas riik ja kohalikud omavalitsused on maksumaksja raha kulutanud ning mida selle eest pakkunud.

Riigikontrolli eelarve kogumaht on 2023. aastal ca 5,86 mln eurot, mis on riigieelarvest 0,03%.

Riigieelarve ja eelarvestrateegia koostamisel esitas Riigikontroll Vabariigi Valitsusele lisavahendite taotluseid kokku 1,8 miljoni euro ulatuses kogu eelarvestrateegia perioodi kohta. Lisataotlused kiideti heaks osaliselt. Sarnaselt valitsemisaladega ei olnud eelarvepositsiooni eesmärkidesse mahtumiseks võimalik kõiki lisataotlusi täies ulatuses rahuldada ja vahendeid eraldati hinnanguliselt kriitilisemaks vajadusteks. Põhiseaduslike institutsioonide eelarved peale heakskiitmist on leitavad Lisast 7.

3.3.1 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 16. Riigikontrolli suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 13. Riigikontrolli kulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-5 039	-5 214	-5 855	-641	12%
Tööjõukulud	-3 502	-3 587	-4 109	-522	15%
Majandamiskulud	-1 247	-1 350	-1 417	-67	5%
Põhivara amortisatsioon	-61	-64	-82	-18	28%
Käibemaks	-229	-214	-248	-34	16%

Riigikontrolli eelarvest (va käibemaks) 73% on tööjõukulud. Majandamiskuludest ca 49% kulub rendi ja kõrvalkulude makseteks Riigi Kinnisvara AS-ile. Ülejäänud majandamiskuludest moodustavad suurema osa info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kulud, personali arendamise ja koolitusega seotud kulud ning välissuhtlusega seotud kulud. 2023. aasta tööjõu- ja majandamiskulude kasv võrreldes 2022. aastaga on tingitud muutustest majanduskeskkonnas.

Riigikontrolöri palgafond makstakse vastavalt kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadusele. Majandamiskuludes kajastatakse riigikontrolöri esindustasu.

Riigikontrolli liikmemaksud planeeritakse majandamiskulude koosseisus.

3.4 Õiguskantsleri kantselei

Õiguskantsleri Kantselei ülesandeks on toetada õiguskantsleri tegevust põhiseadusest ja seadustest tulenevate ülesannete täitmisel, teostada järelevalvet õigustloovate aktide põhiseadusele ja seadustele vastavuse üle, kontrollida isikute põhiõiguste ja vabaduste järgimist avalikke ülesandeid täitvate asutuste ja ametnike poolt, täita lasteombudsmani funktsiooni, täita Eesti riikliku inimõiguste kaitse ja edendamise asutuse ülesandeid, tagada

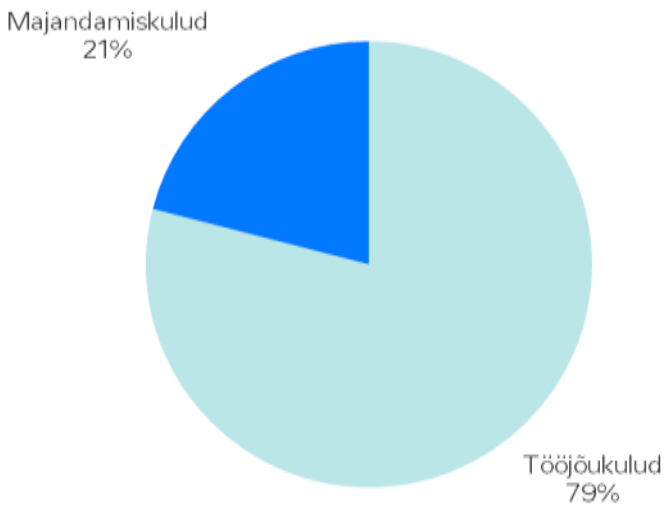
puuetega inimeste õiguste kaitse, ning olla Eesti Vabariigi kui ÜRO isikute väärkohtlemise vastase konventsiooniga ühinenud riigi ennetusasutus.

Õiguskantsler on sõltumatu ametiisik, kelle ülesanne on seista hea selle eest, et Eesti riigis kehtivad seadused oleksid kooskõlas põhiseadusega ning siinsete inimeste põhiõigused ja vabadused oleksid kaitstud.

Riigieelarve ja eelarvestrateegia koostamisel esitas Õiguskantsler Vabariigi Valitsusele lisavahendite taotlusi kokku 1,2 miljoni euro ulatuses kogu eelarvestrateegia perioodi kohta. Lisataotlused kiideti heaks osaliselt. Sarnaselt valitsemisaladega ei olnud eelarvepositsiooni eesmärkidesse mahtumiseks võimalik kõiki lisataotlusi täies ulatuses rahuldada ja vahendeid eraldati hinnanguliselt kriitilisemaks vajadusteks. Põhiseaduslike institutsioonide eelarved peale heakskiitmist on leitavad Lisast 7.

3.4.1 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 17. Õiguskantsleri kantselei suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 14. Õiguskantsleri kantselei kulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-3 006	-3 071	-3 378	-307	10%
Tööjõukulud	-2 347	-2 361	-2 568	-207	9%
Majandamiskulud	-544	-584	-675	-91	15%
Muud toetused	-10	-11	-11	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-7	-9	0	9	-100%
Käibemaks	-98	-105	-124	-19	18%

Kulud on võrreldes eelmise aastaga kasvanud peamiselt tööjõu-ja kinnisvara kulude katteks eraldatud vahenditest.

Õiguskantsleri palgafond makstakse vastavalt kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadusele. Majandamiskuludes kajastatakse õiguskantsleri esindustasu.

Õiguskantsleri Kantselei on kolme rahvusvahelise organisatsiooni liige - Rahvusvaheline Ombudsmanide Instituut ja Euroopa lasteombudsmanide võrgustik ning Riiklike inimõiguste institutsioonide Euroopa võrgustik. Liikmemaksude eelarve muutus on seotud Riiklike inimõiguste institutsioonide Euroopa võrgustiku liikmemaksu suurenemisega, kuna liikmekandidaadi staatusest liikus Õiguskantsleri Kantselei A akrediteeringuga võrgustiku liikmeks.

3.5 Riigikohus

Riigikohus on Eesti Vabariigi kõrgeim kohus. Põhiseaduse järgi on Riigikohus kassatsioonikohus ja põhiseaduslikkuse järelevalve kohus. Riigikohtu pädevuses on põhiseaduslikkuse järelevalve teostamine, kohtulahendite kassatsiooni korras läbivaatamine, teistmisavalduste läbivaatamine ning muude seadusest tulenevate ülesannete täitmine. Riigikohtu kui Eesti kõrgema kohtu ülesanne on tagada lõpliku õigusrahu saabumine menetlusosaliste vahel ja aidata kaasa seaduste ühetaolisele kohaldamisele kogu riigis.

Riigikohus on ajavahemikul 2017-2022 tegutsenud eelarvelise piiratuse tingimustes ning kohtumenetluse kvaliteedi ja efektiivsuse hoidmine on toimunud peamiselt sisemiste ressursside arvel. Kõige ulatuslikum tugi- ja õigusemõistmist kaudselt toetavate tööprotsesside ülevaatamine toimus 2021-2022. Loobuti kõikidest tegevustest, mis ei ole hädavajalikud Riigikohtu seadusejärgsete ülesannete täitmiseks ja toimepidevuseks. Selle tulemusena ei tee Riigikohus alates 2022. aastast enam ka kohtupraktika analüüse. Riigikohtus toimunud ümberkorralduste ulatust iseloomustab kokkuvõtvalt kõige paremini teenistuskohtade arvu vähenemine (11,8%), mis on keskvalitsussektorisse kuuluvate organisatsioonide võrdluses üks suurimaid[4]

Eelarvestrateegia koostamisel esitas Riigikohus Vabariigi Valitsusele lisavahendite taotlusi kokku 4,8 miljoni euro ulatuses kogu eelarvestrateegia perioodi kohta. Lisataotlused kiideti heaks osaliselt. Sarnaselt valitsemisaladega ei olnud eelarvepositsiooni eesmärkidesse mahtumiseks võimalik kõiki lisataotlusi täies ulatuses rahuldada ja vahendeid eraldati hinnanguliselt kriitilisemaks vajadusteks. Põhiseaduslike institutsioonide eelarved peale heakskiitmist on leitavad Lisast 7.

3.5.1 Tulud

Tulenevalt menetlusseadustikes tehtud muudatustele tasuvad menetlusosalised alates 2023. aastast üksnes riigilõivu. Varasem kautsjoniteks ja riigilõivudeks jagunemine on asendunud menetlusosaliste jaoks selgema käsitlusega, millised kulud on õigusemõistmisega seotud, aga samuti lihtsamalt administreeritava korraldusega.

Tabel 15. Riigikohtu tulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	267	220	220	0	0%
Saadud toetused	3	0	0	0	0%
Riigilõivud	0	0	220	220	100%
Tulud majandustegevusest	1	0	0	0	0%

[4] Personali- ja palgaülevaade 2022

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Trahvid ja muud varalised karistused	4	0	0	0	0%
Muud tulud	259	220	0	-220	-100%

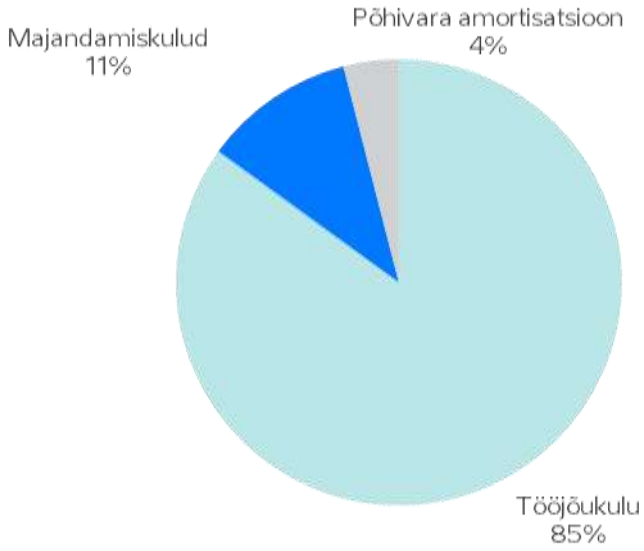
Riigilõivud

Riigikohtu muude tegevustulude all kajastati kuni 2022. aastani Riigikohtule kaebuse esitamisel tasutud kassatsioonikautsjonite laekumist ning laekunud riigilõive. Seoses Tsiviilkohtumenetluse Seadustiku ning Halduskohtumenetluse Seadustiku muutustega kajastatakse kõik kohtutoimingute eest tasutavad summad riigilõivudena.

3.5.2 Kulud majandusliku sisu vaates

Alates 2019. aastast ei ole riigi eelarvestrateegia ja riigieelarvega Riigikohtule tegevuskuludeks ettenähtud piirmääraga vahendite maksimaalsed mahud küllaldased.

Joonis 18. Riigikohtu suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 16. Riigikohtu kulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-5 236	-5 699	-6 461	-762	13%
Tööjõukulud	-4 384	-4 774	-5 424	-650	14%
Majandamiskulud	-531	-609	-703	-95	15%
Muud toetused	-11	-9	-9	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-220	-218	-217	1	0%
Käibemaks	-89	-89	-108	-18	21%

Riigikohtu kulud on võrreldes eelmise aastaga suurenenud 13%. Muutust mõjutab enim arvestuslike kulude kasv, milles sisaldub kohtunike töötasu. Kohtunike töötasu makstakse vastavalt kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadusele. Samuti suurenevad tugipersonali tööjõukulud ca 14% ning majandamiskulud ca 15%. Majandamiskulude hulgas näidatakse ka Riigikohtu esimehe esindustasu.

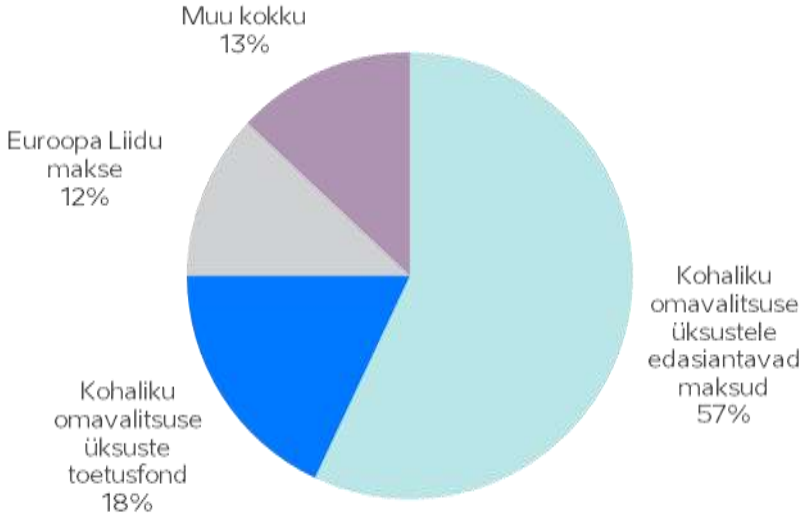
Riigikohtu eelarvest 84% moodustavad tööjõukulud. Sellest 40% moodustab kohtunike arvestuslik palgafond. Kohtunike palgafondi osakaal kogukuludest, mis kuni 2020. aastani püsis stabiilselt alla 30%, moodustab nii 2022. aastal kui ka 2023. aastal 33%. Riigikohtu kui organisatsiooni töökorralduslik efektiivsus ja kulutõhusus on parim, kui eelnimetatud näitaja on alla 30%. Teisisõnu iseloomustab see näitaja eelarve defitsiiti. Vaatamata sellele, et 2022. aastal õnnestus tänu ressursside sisemisele ümbersuunamisele eelarve defitsiidi mõju vähendada ja 2023. aastal eelarve defitsiit ei suurene, samuti oluliselt tänu eelarve üldisele kasvule, hakkab üldine eelarveline mahajäämus alates 2024. aastas uuesti püsivalt suurenema. See tähendab, et alates 2024. aastast võib Riigikohus olla sunnitud rakendama osaajalisi tööprotsesse, et hoida õigusemõistmise kvaliteeti, kuid millega võib kaasneda menetlusaegade pikenemine.

Riigikohus on üheksa rahvusvahelise organisatsiooni liige, millest viiele organisatsioonile tasutakse liikmemaksu. Suuremad on EL Riiginõukogude ja Kõrgemate Halduskohtute Ühenduse liikmemaks, Euroopa Kohtunike Koolituse Võrgustiku liikmemaks (EJTN) ning Euroopa Konstitutsioonikohtute Konverentsi liikmemaks. Viimast tasutakse üle 2 aasta.

3.6 Vabariigi Valitsus

Vabariigi Valitsuse eelarve koosseisu kuuluvad Euroopa Liidu makse, Vabariigi Valitsuse reserv ja omandireformi reservfond, kohalike omavalitsuse üksuste toetusfond ja tasandusfond, kohaliku omavalitsuse üksustele edasiantavad maksud.

Joonis 19. Vabariigi Valitsuse suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 17. Vabariigi Valitsuse eelarve, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
KULUD	-2 672 971	-2 753 693	-3 080 671	-326 978	12%
Euroopa Liidu makse	-366 805	-357 415	-372 350	-14 935	4%
Rahvusvaheliste organisatsioonide liikmemaksud	-4 709	0	0	0	0%
Vabariigi Valitsuse reservid	-282 004	-122 778	-279 017	-156 238	127%
Kohaliku omavalitsuse üksuste	-475 527	-508 250	-552 523	-44 273	9%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
toetusfond					
Kohaliku omavalitsuse üksuste eelarvete tasandusfond	-107 225	-107 302	-107 370	-68	0%
Kohaliku omavalitsuse üksustele edasiantavad maksud	-1 436 702	-1 553 869	-1 769 411	-215 542	14%
Muud	0	-104 079	0	104 079	-100%

3.6.1 Euroopa Liidu makse

Eesti makse Euroopa Liidu eelarvesse suureneb võrreldes 2022. aasta eelarvesse planeeritud summaga, eelkõige seetõttu, et 2023. aasta EL eelarve maht kujuneb tõenäoliselt suuremaks kui 2022. aasta EL eelarve tulenevalt Ukraina täiendavast toetamisest ning struktuurivahendite suurematest ettemaksetest Ukraina põgenike toetamiseks. Lisaks makstakse EL eelarvesse 75% kogutud tollimaksudest ning võrreldes 2022. aasta eelarvesse planeerituga suurendatud EL makse tollimaksude osa prognoosi 10 miljoni euro võrra.

EL iga-aastane eelarve koostatakse EL pikaajalise 2021-2027 eelarveraami alusel, milles lepiti eesmärgid ja eri poliitikavaldkondade maksimaalsed rahamahud kokku 7 aastaks. Liikmesriigi iga-aastane sissemakse sõltub eelkõige EL programmide makseprofiilist ehk sellest, kuidas eri programmide mahud aasta-aastalt muutuvad ning riigi osakaalust eelarve rahastamises, mis omakorda sõltub eelkõige riigi RKT (rahvamajanduse kogutoodang) osakaalust EL RKT-s. Kuna Eesti RKT läheneb aasta-aastalt EL keskmisele, kasvab ka Eesti osakaal EL eelarve rahastamises.

EL eelarve tulud (omavahendid) kogutakse alates 2021. aastast kokku järgmistest allikatest:

- RKT põhised sissemaksed — umbes 72% tuludest;
- Harmoneeritud käibemaksubaasi põhised sissemaksed — umbes 12% tuludest;
- EL välispiirilt kogutud tollimaksud 75% ulatuses kogutud summadest — umbes 12% tuludest;
- Ringlusesse võtmata plastpakendijäätmete omavahend — umbes 4% tuludest.

3.6.2 Vabariigi valitsuse reservid

Tabel 18. Vabariigi Valitsuse eelarve. Vabariigi Valitsuse reservid, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Vabariigi Valitsuse reservid	-282 004	-122 778	-279 017	-156 238	127%
Vabariigi Valitsuse sihtotstarbeta reserv	-132 473	-6 542	-156 773	-150 231	2 296%
Vabariigi Valitsuse omandireformi reservfond	-2 829	-2 000	-2 000	0	0%
Vabariigi Valitsuse sihtotstarbeline reserv	-146 703	-114 236	-120 244	-6 008	5%

Vabariigi Valitsuse omandireformi reservfondist antakse toetusi omandireformiga seotud kulude katteks. Vabariigi Valitsuse omandireformi reservfondist raha eraldamine ja selle kasutamine toimub Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud korras.

Vabariigi Valitsuse reservist antakse toetusi ettenägematuteks ning sihtotstarbelisteks kuludeks vastavalt Vabariigi Valitsuse otsustele. Reservist ettenägematuteks kuludeks vahendite eraldamine ja selle kasutamine toimub Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud korras ning reservi kavandatakse vahendeid kooskõlas riigieelarve seaduse §-ga 58. Sihtotstarbeline reserv kujuneb vastavalt Vabariigi Valitsuse otsustele.

Ülevaade sihtotstarbelise reservi tegevustest asub lisas 5.

3.6.3 Kohaliku omavalitsuse üksuste toetusfond ja tasandusfond

Tabel 19. Vabariigi Valitsuse eelarve. Kohaliku omavalitsuse üksuste toetusfond, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kohaliku omavalitsuse üksuste toetusfond kokku	-475 527	-508 250	-552 523	-44 273	9%
Üldhariduskoolide pidamiseks antav toetus	-357 819	-380 718	-380 718	0	0%
Koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetus	-15 000	-15 000	-15 000	0	0%
Huvihariduse ja -tegevuse toetus	-14 250	-10 250	-10 250	0	0%
Kohalike teede hoiu toetus	-29 313	-29 313	-29 313	0	0%
Üle antud endiste riigiteede toetus	-	-63	-64	-2	3%
Raske ja sügava puudega lastele abi osutamise toetus	-2 650	-2 650	-2 650	0	0%
Matusetoetus	-4 000	-4 000	-4 000	0	0%
Asendus- ja järelhooldusteenuse toetus	-18 031	-19 006	-21 306	-2 300	12%
Toimetulekutoetuse maksmise hüvitis	-17 400	-46 123	-38 465	7 658	-17%
Rahvastikutoimingute hüvitis	-1 064	-1 127	-1 127	0	0%
Sõjapõgenike ja kõrgenenud energiakuludega toimetulemise toetus	-	0	-10 430	-10 430	100%
Pikaajaline hooldus	-	0	-39 200	-39 200	100%
Tulubaasi toetus	-16 000	0	0	0	0%

Riigieelarvest omavalitsustele edasi kantavate riiklike maksutulude ning tasandus- ja toetusfondi ühtne eesmärk on tagada kohalikele omavalitsustele piisavad vahendid kohalike elu küsimuste üle iseseisvalt seaduste alusel otsustamiseks. Kui ülejäänud vahendite kasutamise üle otsustab ainult kohalik omavalitsus, siis toetusfondi vahendid on määratud konkreetseteks otstarveteks.

Toimetulekutoetust maksavad välja kohaliku omavalitsuse üksused selleks riigieelarvest saadava hüvitise arvelt. Toimetulekutoetuse kulud on 2022. aasta kaheksa kuuga kasvanud kaks korda ukraina sõjapõgenike tõttu. Kui 2021. aastal kulus toimetulekutoetuste maksmiseks 16 miljonit eurot, siis 2022. aastal eeldatavasti ca 38 mln eurot. Samasse suurusjärku jääb kulu prognoositavalt ka järgnevatel aastatel

Toetust üldhariduskoolide pidamiseks antakse õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate tööjõukuluks ja nende täienduskoolituseks, õppekirjanduseks, koolilõunaks ning tõhustatud ja eritoe tegevuskuludeks (toetatakse vajalike tugiteenuste, kohandatud õppematerjalide, -vahendite ja —keskkonna pakkumisega seotud kulude katmist). Täpsem üldhariduskoolide pidamiseks antava summa suurus sõltub õpilaste arvu muutustest ning selgub 10.11.2022 EHISe andmete põhjal.

Kohalike teede hoiu toetus suurendab kohaliku omavalitsuse üksuste võimekust kohalike teede jooksval hooldamisel ning ehitamisel.

Üle antud endiste riigiteede toetus võimaldab kohaliku omavalitsuse üksustel tagada saadud teede hooldus vajalikul tasemel.

Huvitegevuse toetus panustab haridus ja noorte programmi eesmärgi saavutamisse. Kohaliku omavalitsuse üksustele suunatava toetuse eesmärk on teha huvitegevus ja huviharidus 7—19-aastastele noortele paremini majanduslikult ja regionaalselt kättesaadavaks ning pakkuda mitmekesisemaid võimalusi vähemalt kolmes valdkonnas: kultuur, sport ning loodus-, täppisteadused ja tehnoloogia.

Raske ja sügava puudega laste lapsehoiuteenust korraldavad sotsiaalhoolekande seaduse kohaselt kohaliku omavalitsuse üksused. Kohaliku omavalitsuse üksus saab toetust kasutada raske ja sügava puudega laste lapsehoiu-, tugiisiku-, sotsiaaltranspordi- või muudeks sotsiaalteenusteks, mis aitavad vähendada raske ja sügava puudega lapse perekonna hoolduskoormust või puudest tulenevat lisavajadust.

Asendus- ja järelhooldusteenus on kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatav sotsiaalteenus, mille eesmärk on pika- või lühiajaliselt lapse heaolu ja õiguste tagamine, lapsele tema põhivajaduste rahuldamiseks peresarnaste elutingimuste võimaldamine, lapsele turvalise ja arenguks soodsa elukeskkonna loomine ning lapse ettevalmistamine võimetekohaseks toimetulekuks täisealisena. Lisavahenditega on suurendatud eelarvet 2,3 mln eurot teenuse hindade tõstmiseks.

Matusetoetust on võimalik kohalikel omavalitsustel maksta saadud toetuse arvelt matuse korraldajale keskmiselt 250 eurot.

Maavalitsuste tegevuse lõpetamisega seonduvalt anti 2018. aastast Siseministeeriumi vastusvaldkonda kuuluvate rahvastiku- ja perekonnaseisutoimingute (nt abielud, lahutused jne) täitmine maakonnakeskuse kohalikele omavalitsustele koos selle täitmiseks vaja minevate vahenditega. Ülejäänud kohaliku omavalitsuse üksused registreerivad üksnes sünde ning üksikutel juhtudel ka surmasid. Hüvitist makstakse eelarveaastale eelnenud aasta juhtumite arvu alusel. 2022. aastal makstakse ukraina sõjapõgenike lisandumise tõttu osa hüvitisest ette ära.

Koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetust antakse kohaliku omavalitsuse üksustele eesmärgiga motiveerida neid suurendama õpetajate palka. 2019. aastast antakse omavalitsusüksusele toetust lasteaiaõpetajate palga tõstmise motiveerimiseks juhul, kui omavalitsuse lasteaiaõpetaja töötasu alammäär on vähemalt 90% ning magistrikraadiga (või sellega võrdsustatud tasemega) lasteaiaõpetajal vähemalt 100% üldhariduskooli õpetaja töötasu alammäärast.

Pikaajalise hoolduse toetuse eesmärk on vähendada inimeste omaosalust väljaspool kodu osutatava ööpäevaringse üldhooldusteenuse rahastamisel avaliku sektori rahastuse osakaalu suurendamisega. 2023. aastal jaotatakse need vahendid kohalikele omavalitsustele toetusena

toetusfondist, aga 2024. aastast suunatakse vastavad vahendid ümber ja jaotatakse läbi tulumaksu ja tasandusfondi laekumise suurendamise. Uue meetme rakendamiseks on riigieelarvest eraldatud 39,2 mln eurot.

Sõjapõgenike ja kõrgenenud energiakuludega toimetulemise toetus abistab kohalike omavalitsusi ukraina sõjapõgenikega ja kõrgete energiakuludega kaasnevate lisakulude katmisel. Toetus on ühekordne.

Tasandusfondi vahendid on ette nähtud kohaliku omavalitsuse üksuste ülesannete täitmise võimaluste ühtlustamiseks. Vahendite kasutamise üle otsustavad toetuse saajad.

3.6.4 Kohaliku omavalitsuse üksustele edasiantavad maksud

Tabel 20. Vabariigi Valitsuse eelarve. Kohaliku omavalitsuse üksustele edasiantavad maksud, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kohaliku omavalitsuse üksustele edasiantavad maksud	-1 436 702	-1 553 869	-1 769 411	-215 542	14%
Tulumaks	-1 354 992	-1 480 532	-1 694 331	-213 799	14%
Maamaks	-59 325	-58 423	-59 000	-577	1%
Keskkonnatasud	-16 301	-14 799	-15 965	-1 166	8%
Liikluskaamerate trahvitulu	0	-115	-115	0	0%

Füüsilise isiku tulumaksu laekumine jaguneb keskvalitsuse ja kohaliku omavalitsuse vahel. Seevastu maamaks, mis on küll riiklik maks, laekub täielikult kohalike omavalitsuste eelarvesse. Keskkonnatasude laekumine jaguneb jällegi keskvalitsuse ja omavalitsuste vahel.

Kohalikele omavalitsustele hakatakse 2022. aastast edasi kandma 50% nende automaatsete liiklusjärelevalvesüsteemidega fikseeritud trahvitulust. Hetkel on vastavad kaamerad olemas Tallinnal.

Maksutulude kohta saab detailse ülevaate seletuskirja osa 2 tulude peatükis.

3.7 Riigikantselei

Riigikantselei keskendub 2023. aastal kriisivalmiduse, riigikaitselise ja julgeolekualase olukorrateadlikkuse parandamisele, rohepoliitika koordineerimise ja elluviimise tõhustamisele, avaliku sektori innovatsiooni toetamisele ning avatud valitsemise partnerluse tippkohtumise korraldamisele Tallinnas.

3.7.1 Tulud

Välistoetuste maht suureneb 5,04 mln euro võrra, mille eest saab 2023. aastal palju suuremas mahus toetada avaliku sektori innovatsiooni.

Tabel 21. Riigikantselei tulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	1 349	916	5 953	5 036	550%
Saadud toetused	1 347	916	5 953	5 036	550%
Tulud majandustegevusest	3	0	0	0	0%

Saadud toetused

Toetusi kasutatakse Riigikantselei kulude ja investeeringute katteks Euroopa Sotsiaalfondist (2014-2020) ja Euroopa Regionaalarengu Fondist (2021—2027).

Ühtekuuluvuspoliitika fondide 2021—2027 rakenduskava poliitikaeesmärgi 1 „Nutikam Eesti" ja Euroopa Liidu erieesmärkide „Teadus- ja innovatsioonivõime ning kõrgetasemeliste tehnoloogiate kasutuselevõtu arendamine ja suurendamine" ning „Aruka spetsialiseerumise, tööstusliku ülemineku ja ettevõtluse oskuste arendamine" meetme „Avaliku sektori innovatsiooni võimekuse tõstmine" tegevuste 21.1.1.3 ja 21.1.4.3 toetused on 2023. aastal kokku 5,48 mln eurot (sh ei ole riiklikku kaasfinantseeringut). Toetuste mahuks kogu perioodil on planeeritud 47 mln eurot. Meetme tegevused aitavad parandada avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni võimekust ja leida koostöös teadlaste ja ettevõtetega avalikus sektoris kasutusele võetud nutikad lahendused ning suurendada avaliku sektori juhtide pädevust ja rolli uuenduste elluviijana ning sektorite ülese koostöö loojatena. Täpsemalt finantseeritakse järgmisi tegevusi:

- Avaliku sektori innovatsiooniprojektide toetus Eesti olulistele arenguvajadustele lahenduste leidmiseks ning analüüsid ja tööriistad avaliku sektori innovatsiooni ja arendustegevuste toetuseks;
- Individuaalsed ja grupiviisilised arendustegevused, sektoriülesed koostööformaadid, temaatilised arendusprojektid, konverentsid ja seminarid.

Ühtekuuluvuspoliitika fondide 2014—2020 rakenduskava prioriteetse suuna 12 „Haldusvõimekus" meetme 12.1 „Riigi võimekuse tõstmine inimressursside arendamise ja institutsionaalse suutlikkuse parendamise kaudu" ja meetme 12.2 „Poliitikakujundamise kvaliteedi arendamine" Riigikantselei tegevuste toetused on kokku 0,47 mln eurot (sh ei ole riiklikku kaasfinantseeringut). Meetme tegevused aitavad kaasa riigi võimekuse suurendamisele inimressursside arendamise ja institutsionaalse suutlikkuse parendamise kaudu ning arendavad poliitikakujundamise kvaliteeti. Täpsemalt finantseeritakse järgmisi tegevusi:

- Avaliku teenistuse tippjuhtide juhtimis- ja koostöövõimekuse arendamine ning tippjuhtide järelkasvu tagamine, tippjuhtide värbamise ja valiku ning hindamise ja arendamise süsteemi uuendamine;
- Poliitika kujundamist toetava analüütilise võimekuse suurendamine;
- Kaasamise arendamine;
- Rakke- ja ekspertrühmade teenindamine.

Perioodi 2020—2020 toetust kasutatakse kuni 2023. aasta lõpuni.

3.7.2 Kulud tegevuspõhises vaates

Riigikantselei tulemusvaldkonna Tõhus riik eesmärk on, et Vabariigi Valitsus teeb ja viib ellu mõjusaid, tõhusaid ja mõistetavaid otsuseid.

3.7.2.1 Tulemusvaldkond Tõhus riik

Tulemusvaldkonna eesmärk: elanikkonna vajadustega arvestav ühtne ja tõhus riigivalitsemine.

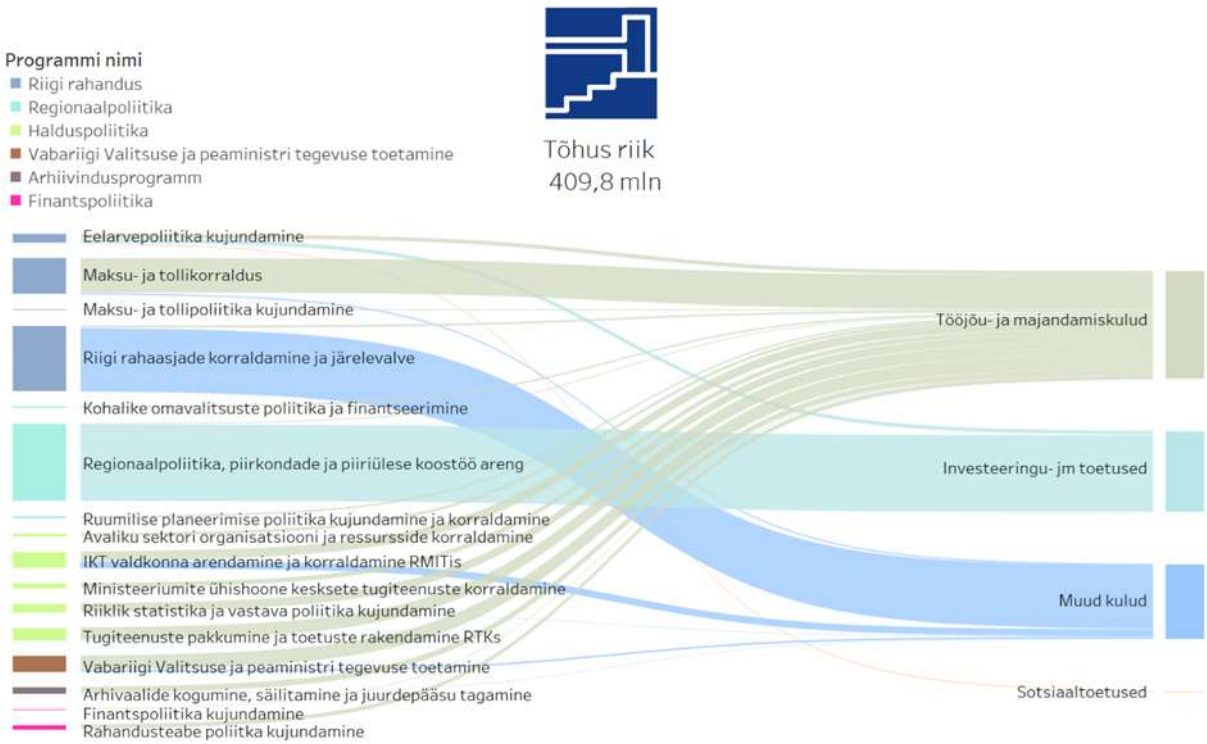
Valdkonna strateegiline eesmärk on seatud riigi eelarvestrateegias koos selle saavutamist näitavate mõõdikutega ja eraldi valdkonna arengukava ei ole.

Lisaks Rahandusministeeriumi valitsemisalale osalevad Tõhusa riigi tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamises Riigikantselei ning Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala. Tulemusvaldkonna eesmärk saavutatakse kuue programmiga:

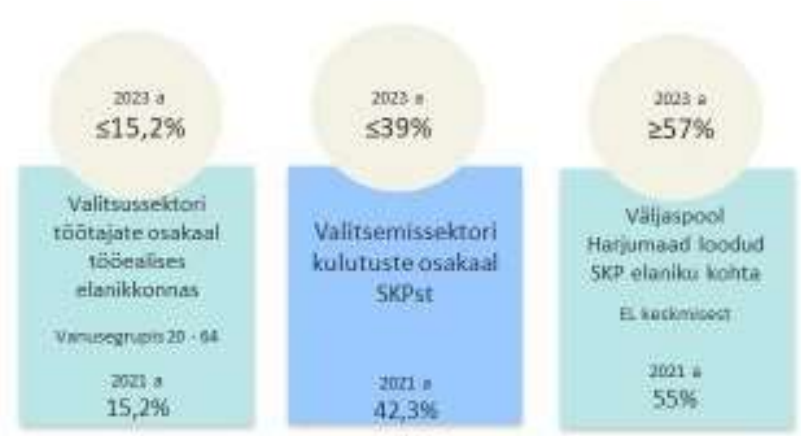
- Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine — vastutab riigisekretär;
- Riigi rahandus, halduspoliitika, regionaalpoliitika ja finantspoliitika — vastutavad rahandusminister ja riigihalduse minister;
- Arhiivindus — vastutab haridus- ja teadusminister.

Rahandusministeeriumi valitsemisala jaguneb kahe ministri — rahandusministri ja riigihalduse ministri — vastutusvaldkondadesse. Riigi rahanduse ja finantspoliitika programmide eest on vastutav rahandusminister, regionaalpoliitika programmi eest riigihalduse minister. Ministrid jagavad vastutust halduspoliitika programmi eesmärgi saavutamise eest.

Joonis 20. Tõhus riik tulemusvaldkond ja selle maht

Joonis 21. Tõhus riik tulemusvaldkonna mõõdikud

3.7.2.1.1 Tulemusvaldkond Tõhus riik kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 22. Tulemusvaldkond Tõhus riik programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tõhus riik	-16 506	-15 564	-23 481	-7 917	51%
Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine	-16 506	-15 564	-23 481	-7 917	51%
Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine	-16 506	-15 564	-23 481	-7 917	51%

Riigikantselei tegevused hõlmavad Vabariigi Valitsuse töö planeerimise toetamist, riigi strateegilise planeerimise korraldamist ja koordineerimist, istungite ja valitsuskabineti nõupidamiste ettevalmistamist ja korraldamist, peaministri nõustamist ja abistamist, valitsuse ja peaministri kommunikatsiooni korraldamist, Euroopa Liidu asjade koordineerimist, Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjoni töö korraldamist, riigi julgeoleku ja riigikaitse juhtimise koordineerimist, Teadus- ja Arendusnõukogu teenindamist ning avaliku teenistuse tippjuhtide värbamise, valiku, hindamise ja arendamise korraldamist.

Programmi kulud suurenevad 7,9 mln eurot ilma käibemaksuta. Peamine suurenemine on tingitud uue välisvahendite perioodi (2021-2027) käivitamisega, millega toetatakse 2023. aastal avaliku sektori innovatsiooni kokku 6,3 mln euroga (sh riiklik kaasfinantseering).

3.7.2.1.2 Tulemusvaldkond Tõhus riik programmid ja programmi tegevused

Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine

Programmi eesmärk: valitsuse tegevuseesmärkide elluviimine toimib mõjusalt, tõhusalt ja mõistetavalt

Asutus, kes viib programmi ellu: Riigikantselei

Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine

Programmi eesmärk: valitsuse tegevuseesmärkide elluviimine toimib mõjusalt, tõhusalt ja mõistetavalt

Asutus, kes viib programmi ellu: Riigikantselei

Programmi tegevuse nimetus: Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine

Programmi tegevuse eesmärk: Vabariigi Valitsuse üldeesmärgid on ellu viidud

Tegevuste kirjeldus:

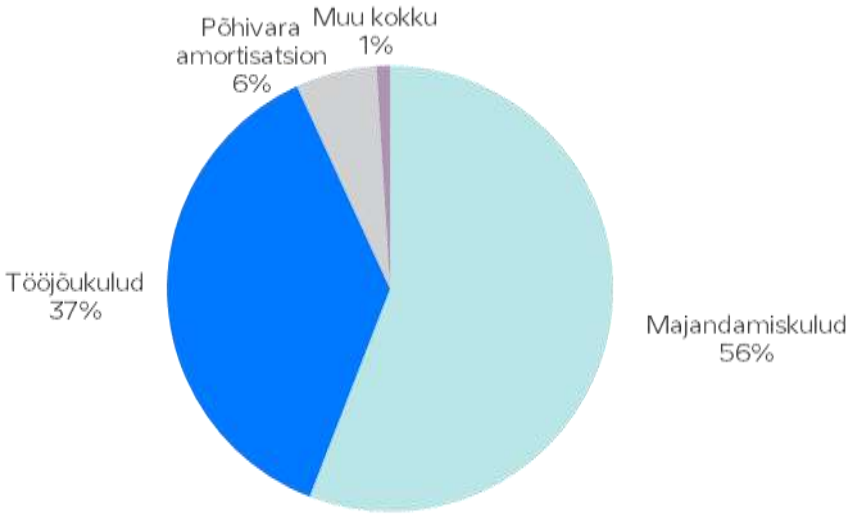
Toetatakse Vabariigi Valitsust ja peaministrit poliitika kujundamisel ja elluviimisel ning aidatakse tagada head riigivalitsemist, sealhulgas aastatel 2023—2026:

- Valitsuse poliitika paremat planeerimist ja koordineerimist toetava strateegia „Eesti 2035" rakendamiseks tihendatakse koostööd ministeeriumide ja huvirühmadega ning jätkatakse Riigikantselei strateegiabüroo arendamisega riigi strateegilise planeerimise kompetentsikeskuseks. „Eesti 2035" strateegias toodud arenguvajaduste leevendamiseks toetatakse koostöös teadusasutuste ja ettevõtetega uuenduslike lahenduste arendamist ja katsetamist.
- Riigikantselei jätkab riigi otsustusprotsessi toetamise võime arendamist, mis põhineb kogutud andmetel, andmeanalüüsil ja nüüdisaegsel tehnoloogial. Riigikantselei jätkab avaliku sektori innovatsiooni juurutamist valitsussektoris.
- Koostöö ja infovahetuse edendamiseks, aga ka avalikkuse paremaks kaasamiseks jätkub riigi koosloome keskkonna väljatöötamine, mis on muu hulgas planeeritud ka avatud valitsemise partnerluse tegevuskavasse, et kaasata partnereid väljastpoolt valitsusasutusi.
- Riigikantselei kujundab Eesti rolli 2022. aastal avatud valitsemise partnerluse kaaseesistujana ja 2023. aastal eesistujana. See parandab Eesti rahvusvahelist positsiooni ning kvaliteetset ja teadmistepõhist poliitikakujundamist.
- Algab uus Euroopa Liidu rahastamisperiood ja vaja on rakendada sellega seotud meetmed. Pööratakse süsteemsemat tähelepanu Euroopa Liiduga seonduvale kommunikatsioonile. Riigikantselei saab keskse rolli rohepöörde kommunikatsiooni elluviimisel.
- Venemaa Föderatsiooni sõjategevuse tõttu Ukrainas on kavas riigi kaitsetegevuse kava kiirendatud korras üle vaadata, samuti tuleb uuendada Eesti julgeolekupoliitika aluseid. Eesti riigikaitseks ja tsiviilkriisideks valmisoleku suurendamiseks koostab Riigikantselei ministeeriumide ja asutustega koostöös valmisoleku seaduse eelnõu, mis loob riigikaitseseaduse, erakorralise seisukorra seaduse ja hädaolukorra seaduse vahel killustunud kriiside maailma asemele ühtse õigusruumi. Samal ajal viiakse ellu riigikaitse arengukava strateegilise kommunikatsiooni osa.
- Avaliku teenistuse tippjuhtide kompetentsuse ja pühendumuse taseme tõstmiseks ning koostöö parandamiseks jätkatakse eesmärgipäraste arendustegevustega, sh arenguprogrammiga tippjuhtide digivõimekuse ja kriisijuhtimise oskuste edendamiseks. Plaanis on uuendada tippjuhtide kompetentsimudelit ning toetada juhtide kandideerimist rahvusvaheliste organisatsioonide mõjukatele ametikohtadele.
- Üleriigilise rohepoliitika keskse vaate loomiseks koostatakse tegevuskava, mis esmalt keskendub lähiaastate kõige olulisematele tegevustele rohepööret puudutavate eesmärkide saavutamisel ning milles määratakse ühtlasi kindlaks ka tegevuste elluviimise ajakava koos vastutajatega. Lisaks sellele on plaanis keskenduda kõige olulisemate sihtrühmade — erasektor, kohalikud omavalitsused, üksikisikud — süsteemseks

kaasamiseks vajalike nn baasteenuste loomisele, mis hõlmavad nii kompetentside arendamist, süstematiseeritud informatsiooni kättesaadavust kui ka riigiüleseid kommunikatsioonitegevusi. Samal ajal määratakse koostöös ministeeriumidega kindlaks riigivalitsemises olulised rohepööret puudutavad eesmärgid ja seda toetavad tegevused.

3.7.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 22. Riigikantselei suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 23. Riigikantselei kulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-17 450	-16 733	-26 369	-9 636	58%
Tööjõukulud	-7 769	-7 774	-8 571	-797	10%
Majandamiskulud	-5 666	-5 653	-13 281	-7 628	135%
Finantskulud	-3	-3	-3	0	3%
Muud tegevuskulud	-10	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-21	0	0	0	0%
Muud toetused	-1 661	-1 162	-176	986	-85%
Põhivara amortisatsioon	-1 375	-972	-1 450	-478	49%
Käibemaks	-944	-1 169	-2 888	-1 718	147%

Riigikantselei 2023. aasta eelarvemaht suureneb kokku 9,6 mln eurot (sh tegevuskulud 8,4 mln, amortisatsioon 0,5 mln ja käibemaks 1,7 mln eurot). Kulude vähenemine muudes toetustes on 1 mln eurot.

Kulude suurenemise eelarvest on uue perioodi (2021—2027) välisvahendite summa koos riikliku kaasfinantseeringuga 6,3 mln eurot (vt täpsemalt kulude sisu punktis 3.7.1.).

Muudatused tööjõu- ja majandamiskulude eelarves võrreldes möödunud perioodiga on olnud mõlemasuunalised — 2022. aasta eelarve sisaldab lisaks 2022. aasta lisaeelarvele ka 2022. aastaks eraldatud ühekordseid vahendeid, mida 2023. aasta eelarve baaskuludes ei ole. Samas on 2023. aasta eelarve baaskulusid suurendatud uute nii ühekordsete tegevuste kui ka püsikulude arvelt.

Tööjõu- ja majandamiskulude hulgas on kaks suurt üheaastast projekti — avatud valitsemise partnerluse tippkohtumine Tallinnas (1,5 mln eurot) ning CREVEX 2023 üleriigiline kriisireguleerimise õppus (0,6 mln eurot).

2022. aastal loodi Riigikantseleisse rohepoliitika meeskond, kelle ülesanne on kokku leppida rohepoliitika olulisemad eesmärgid, töötada välja lahendused valdkondade üleselt kokkulepete ja võtmetähtsusega otsusteni jõudmiseks ning teha ettepanekuid nende elluviimiseks. Alates 2023. aastast on rohepoliitika koordineerimise ja elluviimisega seotud tegevusteks planeeritud püsivalt 0,5 mln eurot.

Muutunud rahvusvahelisest julgeolekuolukorrast tulenevalt vajab julgeoleku ja turvalisuse tagamine veelgi suuremat pingutust riigikaitselise ja julgeolekualase olukorrateadlikkuse ning strateegilise kommunikatsiooni tõhustamise näol. Samuti on Riigikantseleisse koondatud lisaks riigikaitselistele kriisidele ka hädaolukordade lahendamise planeerimine, mis suurendab Riigikantselei koordineerivat rolli. Kriisivalmiduse parandamiseks on planeeritud püsivalt kokku 0,5 mln eurot.

Avaliku sektori innovatsioonitiim loodi 2018. aastal ning seda on osaliselt rahastatud struktuurivahendite perioodi 2014—2020 vahenditest ja osaliselt ministeeriumide osamaksetest. Alates 2023. aastast on innovatsioonitiimi rahastamine püsivalt Riigikantselei eelarves (0,25 mln eurot).

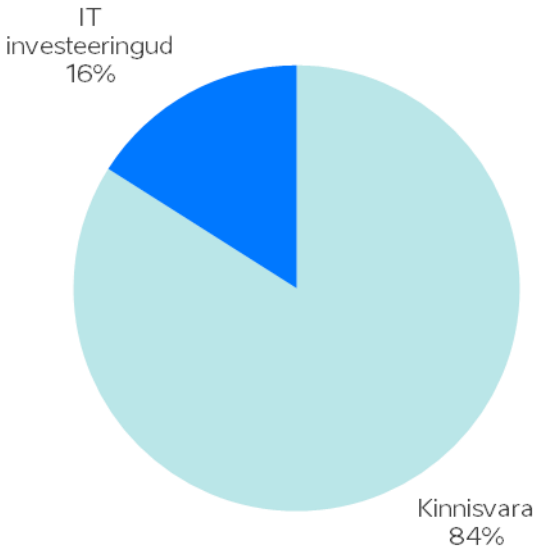
2023. aasta eelarve väheneb riigikaitselise ja julgeolekualase olukorrateadlikkuse parandamise tegevus- ja investeeringutoetuse ühekordse ümbertõstmise tõttu Riigi Infosüsteemide Ameti eelarvesse summas 0,9 mln eurot tarkvaralahenduse arendamiseks.

Tegevustoetusi antakse riigiasutustele riiklike ekspertide, erialadiplomaatide ja ministeeriumide teenistujate roteerimise ja värbamisega seotud kuludeks ning projekti „Eesti riigijuhid 1918—1992" stipendiumideks. Toetusest tasutakse NATO Strateegilise Kommunikatsiooni Oivakeskuse liikmemaks.

3.7.4 Investeeringud

Riigikantselei peamine väljakutse on Rüütelkonna hoone rekonstrueerimine.

Joonis 23. Riigikantselei investeeringud ja osakaal koguinvesteeringutest, %

Tabel 24. Riigikantselei investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-3 231	-8 418	-249	8 169	-97%
Inventar	-42	0	0	0	0%
IT investeeringud	-871	-378	-33	344	-91%
Muud investeeringud	-130	0	0	0	0%
Kinnisvara	-1 649	-6 643	-174	6 469	-97%
Rahukohtu 1 ja 3 hoonete renoveerimine	-1 640	0	0	0	0%
Rüütelkonna hoone rekonstrueerimine	0	-6 643	-174	6 469	-97%
Lisaeelarve 2021	-9	0	0	0	0%
Käibemaks	-538	-1 398	-41	1 356	-97%

Kinnisvarainvesteeringute eelarvesse planeeritud Rüütelkonna hoone rekonstrueerimise 2021.—2023. aasta eelarvevahendid antakse üle Riigi Kinnisvara AS-le, kes viib rekonstrueerimise projekti ellu Riigikantselei tellimusel. Rüütelkonna hoone rekonstrueeritakse Eesti riigi esindushooneks, mida kasutatakse presidendi, Riigikogu, valitsuse, ministeeriumide ja riigiasutuste kõrgetasemeliste ürituste korraldamiseks. Tööde käigus rekonstrueeritakse kogu hoone, paigaldatakse uus küttesüsteem, ventilatsioon, vee- ja kanalisatsioonitorustik, tugev- ja nõrkvool. Lisaks vahetatakse katus, taastatakse välisfassaad ja avatäited. Hoone valmimise järel hakkab seda rentima Riigikantselei. Riigikantselei 2023. aasta eelarvesse jääb 174 000 eurot Rüütelkonna hoonega seotud väiksemateks investeeringuteks, mille tegemise kohustus on Riigikantseleil.

IT-investeeringutest on planeeritud jätkata tippjuhtide konkursiveebi arendamist.

3.8 Haridus-ja Teadusministeeriumi valitsemisala

Haridus- ja Teadusministeeriumi peamiseks ülesandeks on tagada haridus-, teadus-, noorte- ja keelepoliitika sihipärane ja tõhus areng ning teadus- ja arendustegevuse kõrge tase ja konkurentsivõime.

Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas on riigi haridus-, teadus-, arhiivi-, noorte- ja keelepoliitika kavandamine ning sellega seonduvalt alus-, põhi-, üldkesk-, kutse-, kõrg-, huviala- ning täiskasvanuhariduse, teadus- ja arendustegevuse, noorsootöö ja erinoorsootöö valdkondade tegevuse korraldamine. Selleks Haridus- ja Teadusministeerium:

- planeerib, korraldab ja arendab haridus-, teadus-, noorte- ja keelepoliitikat;
- töötab välja riigi arengukavad haridus-, teadus-, noorte- ja keelepoliitika valdkondades ning tagab nende kooskõla üleriigiliste ja valdkondlike arengukavadega;
- korraldab arengukavade rahastamise, elluviimise ja tulemuste hindamise;
- teostab riiklikku järelevalvet haridusasutuste õppe- ja kasvatustegevuse üle, samuti riiklike õppekavade ja muude haridusstandardite täitmise üle;
- planeerib, arendab riiklikke õppekavasid ja muid haridusstandardeid ning korraldab nende koostamise ja akrediteerimise.

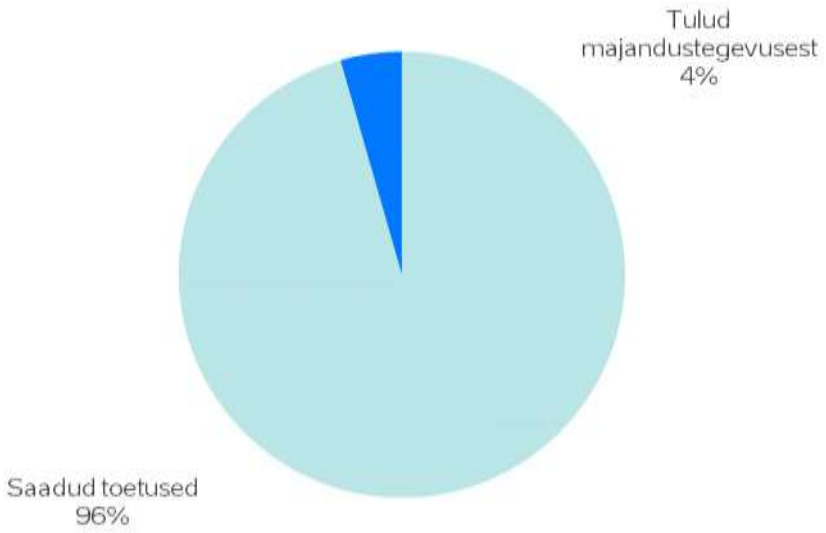
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas on koos ministeeriumiga 87 asutust, sealhulgas riigi kutseõppeasutused, riigi rakenduskõrgkoolid, riigi üldhariduskoolid, riigi teadus- ja arendusasutused Eesti Kirjandusmuuseum ning Eesti Keele Instituut. Valitsusasutustena Rahvusarhiiv, Haridus- ja Noorteamet (Harno) ning Keeleamet. Haridus-

ja Teadusministeerium on SA Teaduskeskus AHHAA, SA Kutsekoda, SA Euroopa Kool ning SA Eesti Teadusagentuur asutaja. Lisaks tegutsevad valitsemisalas avalik-õiguslike juriidiliste isikutena Eesti Kunstiakadeemia, Eesti Maaülikool, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Tallinna Tehnikaülikool, Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool, Eesti Teaduste Akadeemia.

3.8.1 Tulud

Välistoetuste tuluprognoosi maht kasvab 35,4 mln euro võrra.

Joonis 24. Haridus- ja Teadusministeeriumi suuremad tulud ja osakaal kogutuludest, %

Tabel 25. Haridus- ja Teadusministeeriumi tulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	156 849	199 846	235 140	35 294	18%
Saadud toetused	145 225	189 490	224 599	35 109	19%
Riigilõivud	66	61	61	0	0%
Tulud majandustegevusest	11 443	10 251	10 437	186	2%
Tulud põhivara ja varude müügist	28	0	0	0	0%
Trahvid ja muud varalised karistused	4	0	0	0	0%
Muud tulud	61	29	29	0	0%
Intressi- ja omanikutulud	21	15	14	-1	-7%

Saadud toetused

Välisvahenditest on kavandatud Euroopa Regionaalarengufondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Taaste- ja vastupidavusrahastu (RRF), Õiglase Ülemineku Fondi (ÕÜF) ja REACT-EU toetuste laekumisi 224,2 mln eurot, kasv 35,4 mln eurot. Tulude prognoos uue rahastamisperioodi laekumiste kavandamisest suureneb 41,9 mln eurot. Lõppeva välisvahendite rahastusperioodi tulud vähenevad 6,5 mln eurot

Toetused suunatakse mh:

- eesti keele õppeks ja keeleõppe arendamiseks;
- haridusvõrgu korrastamise jätkamiseks;
- kvaliteetsete hariduslike tugiteenuste abil varase koolist ja haridussüsteemist lahkumise vähendamise ning karjäärivalikute toetamiseks;
- õpetajate, õppejõudude, koolijuhtide ja noorsootöötajate õpetamispädevuse parandamiseks;
- õppevara ja õppekavade teaduspõhiseks arendamiseks ja kvaliteedi hindamiseks;
- tööturu vajadustele vastava kutse- ja kõrghariduse arendamiseks, täiskasvanute taseme- ja täienduskoolituseks, ümberõppeks ning noorsootöö teenuste pakkumiseks;
- tehnoloogiaprogrammi (Inseneriakadeemia) käivitamiseks;
- tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteemi OSKA arendamiseks ning rakendamiseks ja kutsesüsteemi reformi ettevalmistamiseks;
- rohe- ja digipöörde elluviimise tegevusteks;
- teaduse rahvusvahelise konkurentsivõime ja TAIE fookusvaldkondade eesmärkide täitmiseks nutika spetsialiseerumise valdkondades ning teadustaristu avamiseks laiemale kasutajaskonnale;
- ettevõtluse teadusmahukuse suurendamiseks, täienduskoolituse ning tasemeõppe arendamiseks ja mahu suurendamiseks Ida-Virumaal.

Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna, alustava Eesti-Šveitsi koostööprogrammi ning Erasmus+ tegevuste elluviimiseks laekub toetusi 34 mln eurot. Toetuste maht jääb eelmise aastaga võrreldes samaks. Toetused suunatakse rahvusvaheliseks teadus- ja arenduskoostööks, rahvusvahelistes haridusprojektides osalemiseks, kõrg- ja kutsehariduse rahvusvahelise koostöö toetamiseks, haridus- ja tervishoiutöötajate täiendusõppeks ning noorteprojektide korraldamiseks.

Kodumaiste toetuste maht on 0,4 mln eurot peamiselt Eesti Kultuurkapitalilt, Eesti Kooriühingult jt kaunite kunstidega seotud organisatsioonidelt, lisaks maakondlikelt arenduskeskustelt Võrumaa KHK puidutöötlemise ja mööblitootmise kompetentsikeskusele.

Riigilõivud

Riigilõiv laekub koolitus- ja tegevuslubade taotlemisest ning arhiivitoimingutest.

Tulud majandustegevusest

Tulud majandustegevusest laekuvad kutse-, rakenduskõrg- ja üldhariduskoolide õppebaaside ja õpilaskodude haldamisest, haridusalasest tegevusest, täienduskoolitusest ja elamu- ja kommunaaltegevusest (sh Kloogaranna noortelaager) ning Rahvusarhiivi arhiivitoimingutest sh:

- Riigi kutseõppeasutuste tulud on 7,9 mln eurot. Kõige suuremad laekumised on Luua Metsanduskoolil (peamiselt metsamaterjali müük) ning Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskoolil (laekumised põllumajanduse ja toitlustamise praktikabaasist ning mõisaga seotud teenustest).
- Riigi rakenduskõrgkoolide tulud on ca 1,6 mln eurot tasulistest õppeteenustest, rakendusuuringutest, üliõpilaselamute ning ruumide rendist.

- Eesti Keele Instituut kavandab tulu 85 000 eurot asutustele, ettevõtetele ja eraisikutele suunatud keelekoolituste ja keeleekspertiisidega seoses.
- Eesti Kirjandusmuuseumil 30 000 eurot tulud trükiste müügist, koopiate tegemisest arhiivimaterjalidest, ekskursioonide korraldamisest ning Eesti Keele Instituudile tööruumide rentimisest.
- Haridus- ja Noorteametil on 0,1 mln eurot tulu Kloogaranna noortelaagri elamu- ja kommunaaltegevusest.
- Rahvusarhiivil on 30 000 eurot tulu arhiiviseaduse alusel teostatavate toimingute riigilõivust ja 0,1 mln eurot arhivaalide kasutamisega seotud teenuste eest.

Muud tulud

Muude tulude all kajastuvad sunnirahad riikliku ja haldusjärelevalve läbiviimisest õppeasutustes 14 000 eurot ja Keeleameti keeleseaduse ja teiste keeleoskusnõudeid ja keelekasutust sätestavate õigusaktide täitmise järelevalvest 15 000 eurot.

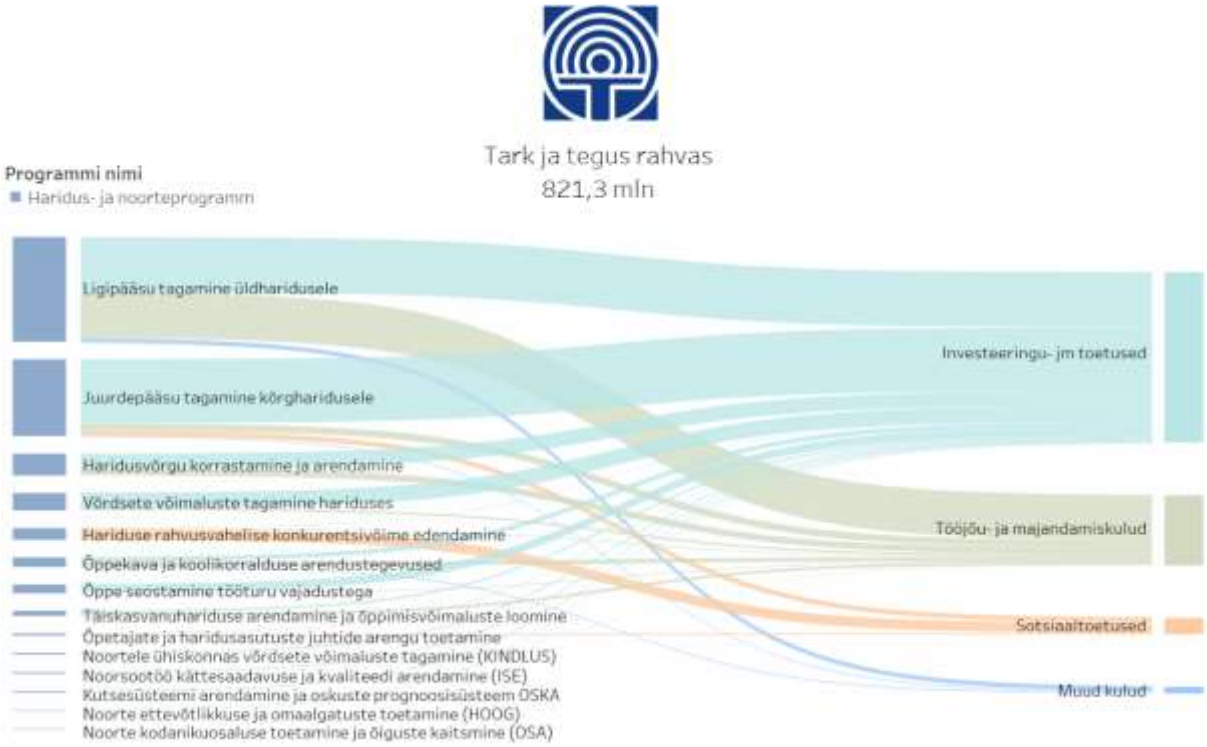
Intressi- ja omanikutulud

Õppelaenu nõuete intressi laekumine summas 15 000 eurot.

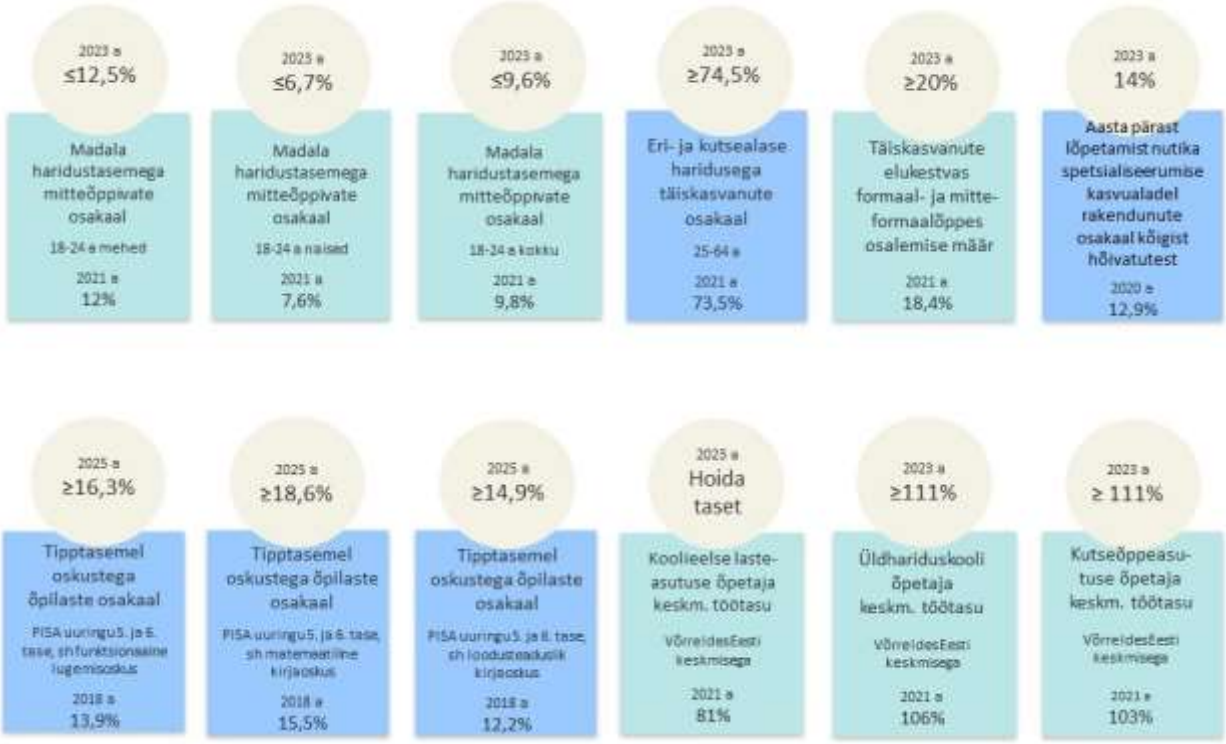
3.8.2 Kulud tegevuspõhises vaates

Käivitatakse otsustava tähtsusega etapp eestikeelsele haridusele üleminekul. Õpetaja palk kasvab hüppeliselt. Lisaraha toetab kvaliteetset eestikeelset kõrgharidust ja võimaldab tõsta õppejõudude palka. Teaduse rahastamisel tagatakse 1% SKP-st. 3.8.2.1 Tulemusvaldkond Tark ja tegus rahvas

Joonis 25. Tark ja tegus rahvas tulemusvaldkond ja selle maht

Joonis 26. Tark ja tegus rahvas tulemusvaldkonna mõõdikud

Tabel 26. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Tark ja tegus rahvas	Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035	Haridus- ja noorteprogramm
	Noortevaldkonna arengukava 2021—2035	Haridus- ja noorteprogramm

Valitsemisala tulemusvaldkondadega seotud programmdokumendid on kättesaadavad Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehel.

3.8.2.1.1 Tulemusvaldkond Tark ja tegus rahvas kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 27. Tulemusvaldkond Tark ja tegus rahvas programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tark ja tegus rahvas	-528 020	-641 614	-821 307	-179 693	28%
Haridus- ja noorteprogramm	-528 020	-641 614	-821 307	-179 693	28%
Haridusvõrgu korrastamine ja arendamine	-33 486	-42 778	-67 232	-24 454	57%
Juurdepääsu tagamine üld- ja kutseharidusele	-202 490	-275 832	-326 432	-50 601	18%
Juurdepääsu tagamine kõrgharidusele	-197 955	-202 834	-239 560	-36 726	18%
Täiskasvanuhariduse arendamine ja õppimisvõimaluste loomine	-15 505	-6 213	-15 189	-8 976	144%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Hariduse rahvusvahelise konkurentsivõime edendamine	0	-34 624	-36 328	-1 704	5%
Õppekava ja koolikorralduse arendustegevused	-20 834	-26 513	-30 122	-3 609	14%
Võrdsete võimaluste tagamine hariduses	-10 836	-16 904	-55 185	-38 282	226%
Õpetajate ja haridusasutuste juhtide arengu toetamine	-5 372	-6 639	-6 543	96	-1%
Kutsesüsteemi arendamine ja oskuste prognoosisüsteem OSKA	-16 691	-2 089	-3 381	-1 292	62%
Õppe seostamine tööturu vajadustega	-2 241	-15 485	-28 245	-12 760	82%
Noorte ettevõtlikkuse ja omaalgatuste toetamine (HOOG)	-3 343	-3 472	-2 554	918	-26%
Noorte kodanikuosaluse toetamine ja õiguste kaitsmine (OSA)	-9 379	-853	-853	0	0%
Noorsootöö kättesaadavuse ja kvaliteedi arendamine (ISE)	-1 450	-4 838	-4 629	210	-4%
Noortele ühiskonnas võrdsete võimaluste tagamine (KINDLUS)	-2 907	-2 540	-5 053	-2 513	99%

3.8.2.1.2 Tulemusvaldkond Tark ja tegus rahvas programmid ja programmi tegevused

Haridus- ja noorteprogramm

Programmi eesmärk: Eesti inimestel on teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad teostada end isiklikus elus, töös ja ühiskonnas ning toetavad Eesti elu edendamist ja üleilmset säästvat arengut. Noore avarad arenguvõimalused, turvatunne ja kindel tugi loovad Eestit, mida noor tahab edasi viia.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Programmi elluviimisse panustavad ka Haridus- ja Noorteamet (Harno), Eesti Keele Instituut, SA Kutsekoda.

Programmi tegevuse nimetus: Haridusvõrgu korrastamine ja arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Demograafiliste muutustega arvestav ja kaasava hariduse põhimõtetest lähtuv koolivõrk, mis tagab võrdse ligipääsu kvaliteetsele haridusele kõigis Eesti piirkondades.

Tegevus toetab põhikooli ja gümnaasiumi lahutamist, riigigümnaasiumide loomist, haridustaristu optimeerimist ning energiatõhususe suurendamist, õppekeskkonna nüüdisajastamist, kaasava hariduse põhimõtete rakendamist, hariduse kättesaadavuse parandamist ja haridusasutuste vahelise koostöö suurendamist. Korrastatakse tuge vajavate õpilaste koolide võrk, parandatakse õppetingimusi ja teenuste kättesaadavust. Kohalikud omavalitsused saavad kaasava hariduse põhimõtete rakendamisel toetust, mis on suunatud mistahes erivajadusega inimese tavapärases õppe- ja noorsootöös osalemise toetamisele ning osalemise suurendamisele läbi õppekeskkonna parendamise.

Tegevuste elluviimiseks on kokku kulud 67,2 mln eurot. Tegevuse eesmärkidesse panustavad ka koolivõrgu, sh riigigümnaasiumide ehitamiseks kavandatud investeeringud, 81,8 mln eurot.

Tegevuse kuludes suurenevad toetused koolidele ja teadusasutustele energiatõhususe suurendamiseks CO2 toetustest ja koolide nüüdisaegse jäätmete sorteerimissüsteemi rajamiseks kokku 12 mln eurot, rendimaksed Riigi Kinnisvara AS-ile suurenevad 5,3 mln eurot ning koolivõrgu korrastamiseks suunatakse 8,6 mln eurot, sh välisvahendeid 7,6 mln eurot.

Tegevuste kirjeldus

Tuge vajavate õpilaste HEV koolide (Tartu Pärli Kool ja Võru Järve Kool) korrastamiseks suunatakse EL struktuurfondidest 5,6 mln eurot, millega parandatakse õppetingimusi ja teenuste kättesaadavust. 2023. aasta eelarve väheneb 2,3 mln eurot, sest eelmise perioodi välisvahendite projektid on lõppemas.

Lahenduste loomiseks tuge vajavate laste kaasamiseks tavakoolidesse kavandatakse EL struktuurfondidest 4,2 mln eurot. Eelarve suureneb 2,3 mln eurot.

Põhikoolide õppehoonetesse suunatakse EL struktuurifondidest investeeringutoetusi 20,2 mln eurot, kasv 7,5 mln eurot.

Alustavad uued gümnaasiumid: Pelgulinna Riigigümnaasium, Mustamäe Riigigümnaasium, Rae Gümnaasium, Narva Eesti Gümnaasium ja Narva Riigigümnaasium. Riigigümnaasiumite ehituseks on investeeringutena kavandatud 68,9 mln eurot.

Kohalikele omavalitsusüksustele HEV koolide üleandmise kulude katmiseks on kavandatud 0,08 mln eurot.

Võru Järve Kooli (HEV kool) toetus koolivõrgu korrastamiseks on 1,0 mln eurot.

Riigi Kinnisvara AS-i haridus- ja teadusasutuste kinnistute haldamiseks on 36,7 mln eurot, millest 13 mln eurot investeeringuteks. RKAS-i rendimaksed on 20,8 mln eurot, kasv 5,3 mln eurot, lähtudes RKAS-i prognoosist.

Taastuvenergia lahendusteks koolides ja teadusasutustes on kavandatud CO2 vahenditest 9,5 mln eurot, kasv 7,95 mln eurot, uue tegevusena koolide nüüdisaegse jäätmete sorteerimissüsteemi rajamiseks 4,0 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Juurdepääsu tagamine üld- ja kutseharidusele

Programmi tegevuse eesmärk: Luua tingimused koolikohustuse täitmiseks, tagada ligipääs üldharidusele ja vähendada väljalangevust ja õppetöö katkestamist. Luua Eesti elanikkonnale nende vajadustele ja võimetele vastavad kvaliteetsed, paindlikud ja mitmekesiste valikutega kutseõppe võimalused, mis vastavad tööturu arenguvajadustele.

Tegevus hõlmab üldhariduses kolme haridustaset: alus-, põhi- ja üldkeskharidust ning kutseharidust.

Ligipääsu tagamiseks kvaliteetsele üldharidusele antakse haridustoetust munitsipaal- ja erakoolide pidajatele, tagatakse vajalikud õppekohad riigi koolides ning toetatakse IBO õppekavade rakendamist ja Euroopa Kooli arengut.

Kutsehariduses kavandatakse õppes osalemise kasvu ning lõpetajate oskuste tööturu vajadustele vastavuse tagamiseks kutseõppe koolitusmahud ja õppekavarühmade üleriigiline optimaalne jaotus, tagatakse vajalikud õppekohad ja õppijate toimetulekut toetavad meetmed, kaasajastatakse õppekeskkonda.

Tegevuse eelarve kulud on 326,4 mln eurot ja investeeringud 0,6 mln eurot. Eelarve muutus tuleneb peamiselt üld- ja kutsehariduse õpetajate palga kasvust, milleks eraldati lisavahendeid 106,6 mln eurot.

Tegevuste kirjeldus

Õpetajate tööjõukuludeks on 2023. a eelarves 552 mln eurot. Palga alammäär kasvab 23,9% 1412-lt eurolt 1749 euroni, millele lisatakse diferentseerimise määr 17,1% (õpetaja arvestuslik keskmine palk on 2048 eurot). Rahandusministeeriumi prognoosi kohaselt moodustab õpetaja arvestuslik keskmine palk riigi keskmisest palgast 111%. Õpetajate palgavahendite jaotus üldhariduskoolide ning kutseõppeasutuste vahel tehakse pärast tegelike õpilaste arvude selgumist Eesti Hariduse Infosüsteemis seisuga 10.11.2022.

Õpilaste arvu kasvust tuleneva baasi tagamiseks, uute riigi gümnaasiumide moodustamiseks ning tõhustatud ja eritoel olevate õpilaste tegevuskulude katmiseks eraldati lisaraha kokku 12,7 mln eurot.

Riigi haridusasutuste kallinenud haldamis- ja majandamiskulude katmiseks ning kutseõppeasutuste tulemusrahastamise rakendamiseks eraldati lisaraha kokku 12 mln eurot.

Tegevuse eesmärkidesse panustab ka kohalikele omavalitsustele eraldatav üldhariduskoolide pidamise toetus 380 mln eurot, mis ei kajastu riigieelarves antud tegevuse all, vaid Vabariigi Valitsuse peatükis. Üldhariduskoolide pidamise toetus on mõeldud õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate tööjõukuludeks ja nende täienduskoolituseks, õppekirjanduse soetamiseks, koolilõunaks ja koolide tegevuskuludeks, sh tõhustatud ja eritoe õpilaste arvust lähtudes, et tagada vajalikud tugiteenused ja õppekorraldus. Üldhariduskoolide toetus jaotatakse iga aastase Vabariigi Valitsuse määrusega „Riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele määratud toetusfondi vahendite jaotamise ja kasutamise tingimused ja kord" alusel. Täpsem toetuste jaotus selgub EHIS-e (Eesti Hariduse Infosüsteem) andmete põhjal 10.11.2022.

Ukraina lastega seotud kulud on hetkel kajastatud Vabariigi Valitsuse reservis ning tõstetakse tegevuse eelarvesse 2023. a riigieelarve seaduse III lugemisel.

Õpilaskodu toetuseks munitsipaal-ja erakoolidele on kavandatud 1 mln eurot., arvestusega 2000 eurot õpilase kohta. 2022. aastal eraldati õpilaskodutoetust koolide pidajatele 373 õpilase kohta. Täpsem toetuste jaotus selgub EHIS-e (Eesti Hariduse Infosüsteem) andmete põhjal 10.11.2022.Alates 2022. aastast eraldas HTM õpilaskodu toetust õpilase kohta järgnevalt: üldtoel oleva õpilase osas 2000 eurot, tõhustatud toel oleva õpilase õpilaskodu koha 2700 eurot ning eritoel oleva õpilase õpilaskodu koha toetus 3400 eurot. Täpsem toetuste jaotus selgub EHIS-e andmete põhjal 10.11.2022.

Erakoolidele, omavalitsustele vanglaõppe korraldamiseks, rahvusvaheliste õppekavade arendamiseks ning riigikoolidele on planeeritud 94,4 mln eurot. Toetust eraldatakse õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate tööjõukuludeks ja nende täienduskoolituseks, õppekirjanduse hankimiseks, koolilõunaks (v.a vanglaõpe) ja tegevuskuludeks (v.a vanglaõpe), sh:

- Toetatakse IBO (International Baccalaureate Organisation) õppekavade rakendamist ja Euroopa Kooli arengut- 4,2 mln eurot. Toetus rahvusvaheliste õppekavade arendamiseks eraldatakse SA-le Euroopa Kool ja kahele omavalitsusele - Tallinna ja Tartu linnale. Rahvusvahelise õppekavade rakendamine ja kvaliteet aitavad oluliselt kaasa välisriikide ja Eesti diplomaatide roteerimisele ning välisekspertide töötamisele Eestis. Võetud kohustusega luuakse võimalused töötajate laste koolitamiseks Euroopa Kooli EB

(European Baccalaureate) õppekava alusel, mille eesmärk on võimaldada ühtset haridust Euroopa Liidu teenistujate lastele.

- Vanglaõppe haridustoetus summas 0,7 mln eurot on kavandatud kinnipeetavate üldhariduse omandamiseks, sh tagatakse vahistatud ja täiendavate julgeolekuabinõude raames lukustatud kambris viibivate õpilaste individuaalne õpe nii põhikooli riikliku õppekava kui ka lihtsustatud õppekava järgi. Õpet korraldavad Tallinna linn, Kohtla- Järve linn ja Tartu linn.
- Riigi üldhariduskoolidele tagatakse koolipidamise kulud (tööjõu- ja majandamiskulud, investeeringud, RKAS) 52,8 mln eurot (sh tagatakse haiglaõppe võimalus). Käesoleval õppeaastal käib õppetöö 40 riigi üldhariduskoolis (sh SA Euroopa Kool). Üldhariduskoolina lõpetas 2022 augustis tegevuse Tallinna Muusikakeskkool. Riik võttis üle alates 01.09.2022 Kohtla-Järve Järve Kooli ja Pärnu Täiskasvanute Gümnaasiumi pidamise ja alustas Tallinna Tõnismäe Riigigümnaasiumi juurde loodud sõjapõgenikele mõeldud Vabaduse Kooli tegevust. Tänase teadmise põhjal tegutsevad 2023/24 õppeaastal 45 riigi üldhariduskooli.

Täpne toetuste jaotus selgub EHIS-e andmete põhjal 10.11.2022.

Kutsekoolide tööjõu- ja majandamiskulud koos õpetajate, koolijuhtide jt töötajate töötasude ning õpilaste sotsiaaltoetustega on kokku kavandatud 78,9 mln eurot, sellest rahastamismudeli alusel planeeritavad õpetajate tööjõukulud 40,7 mln eurot. Selles summas ei kajastu õpetajate palgatõusu vahendid, see jaotus üld- ja kutsehariduse õpetajate vahel tehakse novembris 2022. Rahastatakse ca 21 000 koolituskohta, ühe koolituskoha arvestuslik alus on 60 arvestuspunkti (s.o ühe õppeaasta õppetöö maht) mahus õpiväljundeid. Täpsem jaotus tegevuskulude ning sotsiaaltoetuste vahel selgub tegelike Eesti Hariduse Infosüsteemi õpilaste arvude alusel seisuga 10.11.2022.

Kutseõppe õpilaste õppetoetuste, sõidusoodustuste ja koolitoidu toetuse eesmärk on tagada kutseõppe kättesaadavus ning vähendada õpingute katkestamist majanduslikel põhjustel. Tegevuse raames võimaldatakse õppijatele õppeedukuse alusel makstavaid õppetoetusi, õpinguid takistavate asjaolude korral eritoetusi ning kompenseeritakse sõit kodu ja kooli vahel juhul kui õppijatel puudub võimalus kasutada tasuta ühistransporti. Samuti toetatakse keskhariduseta õpilaste koolilõuna kulude katmist ja Meresõiduohutuse seadusega reguleeritud esmaõppe õppekavadel õppijate toitlustuse ja vormiriietusega seotud kulud. Arvestuslik õpilaste arv, kes saavad õppetoetusi, on 8500. Koolitoidu toetust saab ca 11 000 õpilast. Meresõiduohutuse seaduse alusel rahastatakse ca 300 õpilase toitlustamist ning vormiriietuse ostmist.

Kutsekoolide omatulud (kokku 6,1 mln eurot) on seotud praktilise õppega, mis kasutatakse kutseõppeasutuste õppeprotsessi arendamiseks ja tasuliste teenustega seotud kuludeks. Lisaks suunatakse laekuv tulu õppevaldkonna eripära arvestades tagasi õppetootmise jätkusuutlikkuse tagamiseks.

Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna toetusest 0,9 mln eurot suunatakse kutsevaliku õppekavade projekti. Toetuse eesmärgiks on toetada madala haridustasemega ja riskigruppi kuuluvate noorte haridustee jätkumist või valmisoleku kujunemist tööturule siirdumiseks pärast põhikooli. Kogu toetuse kasutamise üheks väljundnäitajaks on vähemalt 400 noore osalemine kutseõppeasutuste poolt läbiviidavas kutsevaliku õppekava programmis.

0,5 mln eurot on kutseõppeasutuste investeeringud õppekeskkonna (nt õppelaborite inventar, õppetööks vajalikud seadmed) kaasajastamiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Juurdepääsu tagamine kõrgharidusele

Programmi tegevuse eesmärk: Tagada igale motiveeritud ja võimekale üliõpilaskandidaadile ligipääs kvaliteetsele, paindlikule ja mitmekesiste valikutega ning tööturu arenguvajadusi arvestavale kõrgharidusõppele.

Tegevuse raames toetatakse kvaliteetse kõrgharidusõppe läbiviimist ülikoolides ja rakenduskõrgkoolides, kindlustatakse eestikeelse kõrgharidusõppe jätkusuutlikkus, tagatakse õppija toimetulekule ja õppe tulemuslikkusele suunatud toetused ja teenused, juurutatakse õppijakeskset õpikäsitust, tagatakse õppejõudude järelkasv, toetades nende arengut, enesetäiendamise võimalusi ning tagades neile konkurentsivõimeline töötasu.

Programmi tegevuse eelarve kulud on 239,6 mln eurot ja investeeringud 0,7 mln eurot. Eelarve kasvab peamiselt kõrghariduse tegevustoetuse suurenemise arvelt.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuste elluviimiseks on eraldatud lisaraha 41,5 mln eurot, sh 10 mln eurot tulenevalt Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammist, mis eraldati täiendavalt ka 2022. aastal. Kõrghariduse tegevustoetus avalik-õiguslikele ülikoolidele ja rakenduskõrgkoolidele on 201,5 mln eurot. Kasv 41,5 mln eurot ehk+26%. Lisavahendite toel võimaldatakse senisest suuremas mahus õpet IKT, inseneeria ning haridusteaduste valdkondades, tagatakse akadeemilistele töötajatele konkurentsivõimeline töötasu ning suurendatakse meditsiiniõdede vastuvõttu.

- Ukraina üliõpilaste 2023. aasta kõrghariduse kulud on hetkel kajastatud Vabariigi Valitsuse reservis ning tõstetakse tegevuse eelarvesse 2023. aasta riigieelarve seaduse eelnõu III lugemisel.
- Rakenduskõrgkoolide tuludest sõltuvatest kuludest suunatakse investeeringuteks1,2 mln eurot, millega kaetakse rakenduskõrgkoolide õppeprotsessi arendamise ja tasuliste teenustega (nt täienduskoolitus, ühiselamute ja muude ruumide välja rentimine) seotud kulud.
- Ülikoolide raamatukogusid toetatakse 1,9 mln euroga.
- SA Tartu Ülikooli Kliinikumi arstiõppe kliinilise õppe läbiviimist toetatakse 0,8 mln euroga.
- Õpetajakoolituse ja koolipsühholoogide kutseaasta tegevusi Tartu Ülikoolis ja Tallinna Ülikoolis toetatakse0,4 mln euroga.
- 1,4 mln eurot eraldatakse kõrgharidusõppe läbiviimiseks ja kvaliteedi tugevdamiseks regionaalsetes kolledžites.
- Doktoriõppe tulemustasud on 3,1 mln eurot.
- Akadeemilise järelkasvu ning kõrgelt kvalifitseeritud spetsialistide tagamiseks toetatakse doktoriõppe efektiivsuse kasvu. 2022. a doktoriõppesse astunutest pakutakse nooremteaduri ametikohta kuni 300-le üliõpilasele, varem alustanutele jätkatakse doktoranditoetuse maksmist nende nominaalse õppeaja lõpuni. Doktoranditoetuseks ning nooremteaduri tööjõukuludeks on kokku 10,9 mln eurot (kasv 0,7 mln) ning doktoranditoetuselt makstavaks sotsiaalmaksu kuluks on kavandatud 3,4 mln eurot (vähenemine 0,8 mln). Doktoriõppe reformi tulemusena asetleidva üleminekuga doktorandist nooremteaduriks kaasnevaid täiendavaid kulusid rahastatakse teadussüsteemi programmist.

- Üliõpilaste sotsiaaltoetusteks on 12,4 mln eurot, sellest vajaduspõhisteks õppetoetusteks ja vajaduspõhisteks eritoetusteks on kokku 9,7 mln eurot, toetuse saajaid on ligikaudu 6000 üliõpilast igal semestril. Toetused suuruses 75-220 eurot kuus toetavad neid üliõpilasi, kes on majanduslikult ebasoodsamas olukorras. Sihtotstarbeliste stipendiumidega 0,3 mln eurot, toetatakse erivajadustega üliõpilaste ja asendushooldusel viibinud või eestkostja peres elanud üliõpilaste ligipääsu kõrgharidusõppele. Puude liigist ja raskusastmest lähtuvat 60-510 euro suurust igakuist stipendiumit saab ligikaudu 350 üliõpilast aastas. Parema õppeedukusega üliõpilastel on võimalik saada tulemusstipendiumi, milleks on planeeritud 2,4 mln eurot. 100 euro suurust stipendiumi saab u 2500 üliõpilast aastas.
- Rakenduskõrgkoolide arvestuslikeks amortisatsioonikuludeks on planeeritud 2,6 mln eurot (kasv 0,2 mln).

Programmi tegevuse nimetus: Täiskasvanuhariduse arendamine ja õppimisvõimaluste loomine

Programmi tegevuse eesmärk: Paranenud on täiskasvanute ligipääs õppija huvidest ja võimetest lähtuvale, tema arengut toetavale ja tööturu vajadustega arvestavale kvaliteetsele mitteformaalsele õppele. Koostöövormid on parandanud täiskasvanute teadlikkust elukestvast õppest ja õppimisvõimalustest.

Tegevuste kirjeldus

Toetatakse täiskasvanute mitteformaalses ja tasemeõppes osalemist, koolitusasutuste võimekuse suurendamist, täiskasvanuhariduse osapoolte võrgustikutööd, täiskasvanute teadlikkuse tõstmist elukestvast õppest ning õppimisvõimalustest. Oluliseks tegevuseks on täienduskoolitussüsteemi kvaliteediarendus ning täiskasvanute õpiteede paindlikumaks muutmine. Tegevuste elluviimise kuludeks on kokku kavandatud erinevatest rahastamisallikatest 16,5 mln eurot.

Programmi tegevuse eelarve kulude maht on kokku 15,2 mln eurot. Tegevuse kulud suurenevad ligikaudu 8,9 mln eurot seoses EL struktuurivahendite uue perioodi avanemisega ja Eesti-Šveitsi koostööprogrammi raames lisanduvate tegevustega. Lõppeva SF perioodi vahendeid on eelarvesse planeeritud 3,4 mln eurot. Pakutakse täiendus- ja ümberõppevõimalusi kvalifikatsiooni tõstmiseks ja võtmepädevuste arendamiseks. Toimuvad tegevused haridustee katkestanud täiskasvanute tagasitoomiseks formaalharidusse. Eesti-Šveitsi koostööprogrammi raames korraldatakse haridus- ja tervishoiutöötajate täiendusõpet.

0,4 mln euro võrra suurenevad ka kutseõppeasutuste ja rakenduskõrgkoolide tuludest sõltuvad kulud, mis on seotud tasuliste täiskasvanute täienduskoolituste kuludega.

Programmi tegevuse nimetus: Hariduse rahvusvahelise konkurentsivõime edendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Eestis antav haridus on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline.

Tegevuse raames panustatakse hariduse rahvusvahelistumisse, sh tegeletakse rahvusvahelise haridusturundusega, arendatakse kutsehariduses ja kõrghariduses rahvusvahelist koostööd, toetatakse kõrghariduse rahvusvahelise atraktiivsuse suurendamist,

pakutakse õpirände soodustamiseks stipendiumiprogramme ning korraldatakse välisriigi hariduskvalifikatsioonide hindamine, haridusalase teabe andmine ja välisriikide kutsekvalifikatsioonide tunnustamise tugiteenus (ENIC/NARIC keskus).

Programmi tegevuse kulude eelarve on 36,3 mln eurot. Haridus- ja Noorteameti eelarvesse planeeritud Erasmus+ toetuste maht suureneb 2,3 mln eurot. Vähenevad muud otselaekuvad välistoetused 0,6 mln eurot.

Tegevuste kirjeldus

- Erasmus+ kaudu läbiviidavad tegevused summas 30,9 mln eurot, mis panustavad kõrghariduse, kutsehariduse ja noorte valdkonda. Suurendatakse Eesti kõrgkoolide rahvusvahelist atraktiivsust ning toetatakse Eesti üliõpilaste ja õppejõudude õpirännet. Noorte valdkonnas toetatakse Erasmus+ programmi raames noorte omaalgatusi, sotsiaalseid algatusprojekte ning kogukonda kaasavat sotsiaalset ettevõtlust.
- 1,8 mln euroga tagatakse välisriigi kõrgharidust tõendavate ja kõrgharidusele juurdepääsu võimaldavate kvalifikatsioonide (akadeemilised kraadid, diplomid, tunnistused jt) hindamine, kvalifikatsioonidele vastavuse määramine Eesti haridussüsteemis ning tunnustamiseks ettepanekute tegemine. Lisaks tagatakse erinevate riigisiseste ja rahvusvaheliste Eesti üliõpilaste ja õppejõudude õpirännet toetavate instrumentide kättesaadavus nt riikidevaheliste lepingute stipendiumid, Noore õpetlase toetusmeede koostöös erasektoriga, Kristjan Jaagu stipendium, Nordplus kõrghariduse programm jt.
- Erinevate rahvusvaheliste projektide kaudu toetatakse 2,8 mln euroga õpirännet jt arendusprojekte kutseõppeasutustes ning rakenduskõrgkoolides.
- Norra ja Euroopa majanduspiirkonna programmi ning erinevate rahvusvaheliste projektide kaudu suunatakse kõrgkoolidevahelise koostöö arendamisse 0,5 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Õppekava ja koolikorralduse arendustegevused

Programmi tegevuse eesmärk: Õppekavade arendamisel ja rakendamisel lähtutakse nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtetest ning toetatakse nutika õppevara ja metoodika kasutamist õppes. Üldhariduskoolide ja kutseõppeasutuste digitaristu toetab õppimist ja õpetamist, hariduse valdkonna infosüsteemid on koosvõimelised ja vastavad kasutajate vajadustele.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames arendatakse üld- ja kutsehariduse riiklikke õppekavasid, kutsehariduse õppekavu, õpitulemuste välishindamise elektroonseid vahendeid ja õppevara (sh digiõppevara, hindamisvahendid). Samuti kaardistatakse õppevara loomise ja kohandamise vajadus, tehakse õppevara laialdaselt kättesaadavaks ja toetatakse keskselt tellitud õppevara kasutuselevõttu.

Õppekavade rakendamisel ja arendustöös toetatakse koole vajaduspõhise nõustamisega, korraldatakse võrgustikutööd parimate praktikate vahetamiseks ning soodustatakse huvipoolte (näiteks ülikoolid, aineliidud, tööandjad jt) kaasamist õppe kaasajastamisel.

Õppe kvaliteedi tagamiseks arendatakse õppeasutuste sisehindamist, viiakse läbi õpitulemuste välishindamist ja rahulolu-uuringuid. Luuakse ja edendatakse nüüdisaegse õpikäsituse rakendamist toetavaid koostöövorme ning toetatakse andekate õpilaste arengut.

Viiakse läbi Eesti kutse- ja kõrghariduse kvaliteedi hindamist. Viiakse ellu haridus- ja noortevaldkonna koostöövõimeliste infosüsteemide arendus- ja juurutustöid ning toetatakse koolide digitaristut.

Tegevuste elluviimiseks on kokku kavandatud kulusid 29, 430 mln eurot, millest 2,2 mln eurot moodustavad investeeringud.

- Riiklike õppekavade arendamiseks ja rakendamiseks on kavandatud kokku 2,3 mln eurot. Toetatakse põhikooli ja gümnaasiumi riiklike õppekavade rakendamist sh õpetajate koostöövõrgustike tegevust. Toetatakse õppekavaalast teavitust erinevatele sihtgruppidele sh õppekava üldosa põhimõtete ja ainevaldkondade kavade sidustamist ning õpilaste keskkonna- ja säästva arengu alase hariduse edendamist GLOBE (Global Learning and Observations to Benefit Environment) ja BSP (the Baltic Sea Project) programmi, sh õpilasürituste ja ainekomisjonide tööde toetamist.
- Õpitulemuste ja õppeasutuste välis- ja sisehindamiseks ning nõustamiseks on 1,6 mln eurot. Toetatakse testide arendustöid, tegevusnäitajate ja kvalitatiivsete hinnangute rakendamist koolide järelevalves ja nõustamisel, rahuloluhindamist koolides, järelevalve ümberkujundamist ning PISA (Programme for International Student Assessment) testi läbiviimist, sh analüüse ja teavitustöid ja rahvusvahelise inglise keele C1-taseme eksami korraldamisest kaks korda aastas.
- Õpikäsituse rakendamist toetavate koostöövormide arendamiseks on 0,5 mln eurot, sh väärtusprogrammi toetamiseks 0,1 mln eurot, mille fookuses on lasteaia, põhikooli ja gümnaasiumi riiklikes õppekavades väärtuskasvatuse toetamine haridusasutuse, kooli/lasteaia pidaja ja lapsevanemate koostöös ning avalikkusele suunatud väärtusarendus.
- Koolikiusamise ennetamise ja vähendamise programmide toetamiseks ja koolituste läbiviimiseks on kavandatud 0,8 mln eurot.
- Andekate õpilaste arengut toetatakse 1,3 mln euroga üleriigiliste aineolümpiaadide ja konkursside korraldamiseks ning võistkondade lähetamiseks rahvusvahelistele olümpiaadidele.
- 0,5 mln eurot eraldatakse kõrgharidusõppe kvaliteedi tagamiseks korraldatavateks kõrgkoolide välishindamisteks.
- Hariduse valdkonna infotehnoloogiliste tegevuste ja taristu (sh nt õppeinfosüsteem Tahvel, EHIS 2 jne) arendamiseks on kokku kavandatud 2023. aastal 3,4 mln eurot.
- Kaasaegse ning uuendusliku õppevara arendamise ja kasutuselevõtu toetuseks on välisvahenditest planeeritud kasutada 2023. aastal 4,9 mln eurot, kulude kasv 1,7 mln eurot. Antud tegevuste raames on kavandatud: E-hindamist toetava üldhariduse õppevara arendamine EIS-s, E-tasemetööde ja e-eksamite väljatöötamine ja katsetamine, ProgeTiigri programmi elluviimine ja IT hariduse edendamine alus- ja üldhariduses (sh õppevara loomine ja uuendamine ning õpilasüritused). Samuti IT akadeemia kutsehariduse programmi raames õppevara hankimine ja koostamine. Lisaks kasutatakse vahendeid üld- ja kutsehariduse õppevara uuendamiseks ja koostamiseks ning õppevara kasutuselevõtu toetamiseks ja E-Koolikoti arendustegevusteks.
- Tegevus sisaldab Haridus- ja Teadusministeeriumile planeeritud haldus- ja juhtimiskulusid summas 9,4 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Võrdsete võimaluste tagamine hariduses

Programmi tegevuse eesmärk: Õppekorralduses arvestatakse õpilaste individuaalseid arenguvajadusi.

Tegevuste kirjeldus

Võrdsete võimaluste tagamiseks alus- ja põhihariduses jätkatakse kaasava hariduse põhimõtete rakendamist, sh tagatakse õppenõustamise teenuste kättesaadavus; toetatakse muukeelseid õpilasi eesti keele omandamisel ja nõrgema sotsiaalmajandusliku taustaga piirkondade koole, toetatakse hariduslikku lõimumist.

Tegevuste elluviimiseks on kokku kavandatud kulud 70, 255 mln eurot. Kulud suurenevad 38,3 mln peamiselt eestikeelsele õppele ülemineku kulude kasvu arvelt. Eestikeelsele haridusele üleminek, tegevusteks kavandatakse 26 mln eurot, sh:

- Alushariduse õpetajate, klassiõpetajate, eesti keele (sh E2) õpetajate, aineõpetajate ja eesti keelt valdavate kutseõpetajate õppekohtade arvu suurendamise läbirääkimised ülikoolidega- 8,6 mln eurot;
- Palgalisa koefitsiendi (lasteaed 1,3 ja kool 1,5) kehtestamine kõikidele Ida-Virumaa eesti keeles õpetavatele õpetajatele 2023. a septembrist alates- 4,5 mln eurot;
- Sihtstipendium eesti keele kui teise keele õpetaja õppekaval õppivale üliõpilastele ja eesti keeles ainet õpetavatele õpetajatele alates 2023. a õppeaastast- 2,1 mln eurot;
- Õpetajatele soodustingimustel eluasemete võimaldamine Ida-Virumaal läbi renditasu maksmise 0,3 mln eurot;
- Lähtetoetus Ida-Virumaa piirkonda lähetatutele kasv 30% ehk 5,5 mln eurot;
- Eesti keele õpe eesti keelest erineva emakeelega õpilastele (v.a Ida-Virumaa) keeleõppesüsteemi tõhustamine- 3,3 mln eurot;
- Järelevalve tegevuste laienemine seoses üleminekuga eestikeelsele õppele- 0,3 mln eurot;
- Alushariduses õppe-kasvatustegevuse läbiviimine eesti keeles- 0,9 mln eurot.

Valdkondlikud (lõimitud aine- ja keeleõppe) koolitused 0,4 mln eurot. Kasusaavate haridustöötajate hulk on ca 2000 õpetajat, kellel on võimalik parandada oma mitmekultuurilises klassiruumis või rühmas töötamise teadmiseid ja oskuseid. Lisaks pakub Haridus- ja Noorteameti nõustajate võrgustik keeleõppe valdkondlikku tuge kõigile haridustasemetele.

2,8 mln euroga toetatakse pearaha põhiselt koole, kus rakendatakse vähemalt 40% ulatuses eestikeelset aineõpet (sh keelekümblusprogramm) ning tagatakse emakeele õppe tugi rahvusvähemuste huvikoolidele.

Koolieelsete lasteasutuste muukeelsete laste eesti keele õppeks on 1,3 mln eurot, millega toetatakse venekeelseid lasteaiarühmasid väiksemas mahus eestikeelsete õpetajate ja lasteaia meeskondasid varajase keeleõppe täienduskoolituste ning eesti keele õpet toetava õpi- ja kasvukeskkonna loomisega.

2022/2023. õa seisuga on projektiga „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeelega rühmas" liitunud 60 lasteaeda, neist Maardus 3, Tallinnas 26, Tartus 4, Narvas 10, Kohtla-Järvel 10, Jõhvis 1, Sillamäel 3, Toilas 1, Mustvees 1, Viru-Nigulas 1. Lisa eestikeelne õpetaja on

värvatud 151 vene õppekeelega rühma, milles õpib ligi 2000 (ülikooli poolt saadud andmete põhjal) 3 — 7-aastast eesti keelest erineva kodukeelega last. Eelarveks on kavandatud 5 mln eurot.

Eesti keelest erineva emakeelega õpilastele täiendava õppevara toetus 2,1 mln eurot.

Uussisserändaja keeleõppetoetus 4 mln eurot.

Eestikeelsete põhikoolide toetusrahastus (kokku 1,9 mln eurot), kus õpib vähemalt 10% eesti keelest erineva emakeelega lapsi. Tagatakse 2 tundi täiendavat eestikeelset õpet.

Välisabi meetmest „Eesti keele õpe rändetaustaga ja muu emakeelega inimestele" on kavandatud 3,5 mln ja meetmest „Hariduse tugiteenused" 3,7 mln eurot.

Rajaleidja keskuste (kokku 16 keskust) kaudu õppenõustamisteenuse osutamiseks eelkooliealistele lastele ning üldharidus-ja kutseõppeasutustes õppijatele 3,9 mln eurot, millest 3,3 mln on välisabi vahenditest ja riigieelarvelistest vahenditest 0,6 mln eurot. Õppenõustamise teenust saanud laste ja õppijate arv on aastas 8000, nõustatud täiskasvanute arv on 18 000, koolivälise nõustamismeeskonna haridussoovituste arv aastas on 5000.

Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna toetuste programmist „Kohalik areng ja vaesuse vähendamine" rahastatakse avatud taotlusvooru „Integreeritud tugiteenused koolist väljalangevuse ennetamiseks" summas 0,3 mln eurot. Toetust saavad taotleda kohalikud omavalitsused ja omavalitsusliidud integreeritud teenuste osutamise mudelite, mis toetavad ebasoodsas olukorras olevate laste ja noorte üleminekuid haridustasemete vahel ning haridusest tööturule, väljatöötamiseks ja piloteerimiseks kohalikul tasandil.

Lasteaiaõpetajate täiendkoolituseks eraldatakse 0,4 mln eurot omavalitsusliitudele ja 4 suuremale linnale: Tallinn, Tartu, Narva, Pärnu.

Tegevuse eesmärkidesse panustab lisaks omavalitsustele lasteaiaõpetaja palgatoetuseks eraldatud 15 mln eurot, mida on võimalik kasutada ka tugiteenuste kättesaadavuse tagamiseks ja tugispetsialistide töötasuks lasteaedades. Riigi toetus kohalike omavalitsustele on kavandatud riigieelarves Vabariigi Valitsuse all ja ei sisaldu seetõttu käesolevas programmis.

Programmi tegevuse nimetus: Õpetajate ja haridusasutuste juhtide arengu toetamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tagatakse kvalifitseeritud õpetajate, haridusasutuste juhtide ja tugispetsialistide järelkasv ning paindlikud võimalused ametisse asumisel.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames arendatakse õpetajate taseme- ja täiendusõppe süsteemi ja meetmeid haridusasutuste juhtide hindamiseks ning professionaalse arendamise toetamiseks. Toetatakse tegevusi õpetaja, haridusasutuse juhi ja tugispetsialisti ameti atraktiivsuse suurendamiseks ja väärtustamiseks. Tegevused toetavad noortevaldkonna töötajate esma- ja täiendõpet ja järelkasvu.

Tegevuste elluviimiseks on kokku kavandatud kuludeks 6,5 mln eurot. Vähenemine on seotud välisvahendite perioodi lõppemisega.

- Igal aastal toimub õpetajate ja teiste haridustöötajate tunnustusüritusena aasta Õpetaja Gala. Haridustöötajate töö väärtustamiseks ning väljapaistvate tööalaste saavutuste eest tunnustamiseks määratakse riiklikke haridus preemiaid kokku 0,4 mln eurot.
- Esimest korda tööle asuvad õpetajad ja tugispetsialistid saavad lähtetoetust kokku 3,7 mln eurot. 2021. aastal said toetust 180 taotlejat, kellest 137 olid õpetajad ja 43 tugispetsialistid.
- Õpetajahariduse ja haridusasutuste juhtide täiendusõppesüsteemi arendamiseks ning ameti atraktiivsuse suurendamiseks ja väärtustamiseks välisabist kokku 2,3 mln eurot.
- Õpetajatel ja tugispetsialistidel on igal aastal võimalik kandideerida riiklikule haridusstipendiumile, mille eesmärgiks on haridusvaldkonna arengu ergutamine. Prioriteetsed teemad määratakse konkursi väljakuulutamisel. Stipendiumit saab kasutada kuni kuus kuud järjest ning ühe stipendiumi suurus on kuni 11 000 eurot. Antakse välja kuni 5 stipendiumit, kokku 55 000 eurot.
- Õpetajakoolituse stipendiumide eesmärk on väärtustada õpetajaks õppimist ning suurendada õpetajakoolituse erialadele kandideerijate ja õpetajakutse omandajate arvu. Selleks on planeeritud 2023. aasta eelarvesse 0,2 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Kutsesüsteemi arendamine ja oskuste prognoosisüsteem (OSKA)

Programmi tegevuse eesmärk: Kutsesüsteemi kaudu on haridussüsteem ja tööturg paremini seostatud.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames tagatakse kutsesüsteemi toimimine ning arendatakse ja rakendatakse tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteemi OSKA 2 mln euroga. Tegevuste kulud suurenevad 1,3 mln eurot seoses uue EL struktuurifondide perioodi tegevuste käivitumisega.

Toetatakse kutsesüsteemi reformi ettevalmistamist, et toetada haridus- ja töömaailma süsteemset ja paindlikku sidustamist, parendades tööjõu ja oskuste vajaduse analüüsimise, prognoosimise ja seiresüsteemi OSKA.

Kutsesüsteemi hariduse ja töömaailma koostööarendusteks on 1,4 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Õppe seostamine tööturu vajadustega

Programmi tegevuse eesmärk: Viia õppimisvõimalused suuremasse vastavusse tööturu arenguvajadustega.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse abil arendatakse praktikasüsteemi nii kutse- kui ka kõrghariduses ja laiendatakse töökohapõhise õppe võimalusi. Samuti viiakse ellu IT Akadeemia tegevusi kutse- ja kõrghariduses. Lisaks viiakse läbi uuringuid kutse- ja kõrghariduse lõpetajate edukusest tööelus.

Tegevuste elluviimiseks on kokku kuludeks 28,3 mln eurot ning IT investeeringuteks 0,1 mln eurot. Kasv 10 mln on seotud EL struktuurifondide 2021+ perioodi vahendite kavandamisega eelarvesse , millest 1 mln on rohepöördeks ning 1,2 mln lõppevast perioodist töökohapõhise õppe rakendamiseks.

Tegevuse abil arendatakse IT Akadeemiat, praktikasüsteemi nii kutse- kui ka kõrghariduses ja laiendatakse töökohapõhise õppe võimalusi. Lisaks käivitatakse ja rakendatakse taaste- ja vastupidavusrahastu (RRF) toel rohe- ja digipööret toetavate tegevuste elluviimine.

- IT Akadeemia kaudu toetatakse IT valdkonna jätkusuutlikku arengut läbi infotehnoloogia õppe arendamise kokku 1,5 mln euroga kõrg- ja kutsehariduse valdkondades. Kutsekoolidest osalevad projektis Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus, Tallinna Polütehnikum ning Tartu Kutsehariduskeskus. Lisaks toetatakse 2,7 mln euroga kõrghariduse IKT õppekavade arendamist Tartu Ülikoolis ja Tallinna Tehnikaülikoolis. Selle raames suurendatakse informaatika ja infotehnoloogia õppekavagruppide vastuvõttu keskmiselt 10% aastas.
- Kõigil haridustasemetel arendatakse ettevõtlusõpet 2,6 mln euroga eesmärgiga rakendada ettevõtlikkust arendav õpikäsitus ja rakendada ettevõtlus- ning karjääriõpet süsteemselt kõigil haridustasemetel ja -liikides ning luua vajalik metoodika ja õppevara kõigile õppijaile ettevõtlus- ja karjääriõppe läbimise võimaluse tagamiseks. 2023. aasta lõpuks osaleb programmis vähemalt 450 õppeasutust, nendest võtab vähemalt 90% kasutusele tegevuse raames loodud ettevõtlusmooduli.
- Täiendavate töökohapõhise õppe koolituskohtade loomist ning praktilise õppe arendamist kutse- ja kõrgkoolides toetatakse 4 mln euroga. Töökohapõhine õpe on tasemeõpe, kus vähemalt 2/3 õppest toimub ettevõttes (kõrghariduses 1/2 õppest). Tegevusi viiakse ellu koostöös Eesti Tööandjate Keskliidu ning kutse- ja kõrgkoolidega. Tegevuse raames luuakse koostöös ettevõtetega täiendavaid töökohapõhise õppe koolituskohti, toetatakse koole ja ettevõtteid töökohapõhise õppe pakkumisel, töötatakse välja juhendmaterjale, piloteeritakse erinevaid rakendusmudeleid ning populariseeritakse töökohapõhist õpet. 2023. aasta juuni lõpuks on planeeritud kaasata õpipoisiõppesse kumulatiivselt kokku 7200 õppijat ja 350 ettevõtet.
- Siseriiklike ja rahvusvaheliste kutsemeistrivõistluste korraldamiseks on kavandatud 0,5 mln eurot. Toetatakse siseriiklike kutsemeistrivõistluste korraldamist kutseõppe kvaliteedi tõstmiseks ja TV-sarja tootmist kutsehariduse populariseerimiseks. Rahvusvahelistel kutsemeistrivõistlustel osalemiseks toetatakse Eesti võistkonna ettevalmistamist ja osalemist EuroSkills võistlustel Poolas Gdanskis septembris 2023, eesmärgiga tõsta kutseõppijate motivatsiooni osaleda siseriiklikel kutsemeistrivõistlustel ning tutvustada rahvusvaheliselt Eesti kutseharidust.
- Taaste- ja vastupidavusrahastu (RRF) kaudu käivitatakse 3 mln euroga rohepöörde elluviimiseks roheoskuste pakkumise suurendamisele suunatud tegevused. Roheoskuste defineerimisel lähtutakse OSKA meeskonna läbiviidavast uuringust. Tegevuse disainimisel lähtutakse sellest, et vaja on pakkuda roheoskusi traditsioonilistes tegevusvaldkondades, mis peavad muutuma keskkonnasõbralikumaks. Samuti ajakohastatakse õpet, et valmistada inimesi ette uute n.ö roheoskusi vajavate töökohtade tekkeks. Selleks toetatakse tasemeõppe programmide sisu ja korralduse ajakohastamist kõrg- ja kutsehariduses ning täiend- ja ümberõppe programmide pakkumist. Fookuses on eelkõige energeetika, transpordi, logistika, ehituse, põllumajanduse, keemia ja metsanduse valdkonnad.
- RRF-st rahastatava digipööret toetavate oskuste arendamise raames toetatakse 3 mln euroga digitaalse ettevõtte juhtimisvõimekuse kasvatamist, IKT ekspertide õppe sisu ja korralduse muutmine pakkumispõhiselt targa nõudluse põhiseks tehnika, logistika, tootmise-ja ehitusvaldkondade tasemeõppeks. Lisaks on kavas kvalifikatsiooni tõendamise muutmine, sh kutsestandardite sisuline ajakohastamine ning mikrokvalifikatsioonide loomise piloteerimine.

- Kõrghariduse valdkonna IT süsteemide arendamiseks on planeeritud 0,6 mln eurot (s.h. välisvahendite arvelt sisseastumise IT süsteemi SAIS arendamiseks 0,03 mln eurot).

Programmi tegevuse nimetus: Noorte ettevõtlikkuse ja omaalgatuste toetamine (HOOG)

Programmi tegevuse eesmärk: Noored on loov ja ühiskonda hoogsalt edasiviiv jõud - hariduse, kultuuri, majanduse, keskkonna ja teiste valdkondade nügijad ning eestvedajad.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames toetatakse noorte siseriiklikke ja rahvusvahelisi omaalgatusprojekte ning kohalikul tasandil nutikate lahenduste väljatöötamist ja kasutuselevõttu noortevaldkonnas. Viiakse ellu nutika noorsootöö tegevuskava.

Tegevuste elluviimiseks on kavandatud 2,6 mln eurot. Eelarve vähenemine 0,9 mln euro võrra on seotud valdavalt EL kaudu rahastatavate noorteprogrammide Erasmus+: Euroopa Noored ja Euroopa Solidaarsuskorpus välistoetuste vähenemisega 0,4 mln euro ulatuses ning 0,6 mln eurot väheneb Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna toetusest elluviidavate tegevuste eelarve. 0,1 mln euro võrra suureneb noorte omaalgatuste toetusprogrammi eelarve seoses noortevaldkonna tegevuste vaheliste eelarvete täpsustamisega, mille käigus suunatakse enne hasartmängumaksu seaduse muutmist tegevuse ISE eelarvestatud hasartmängumaksu laekumiste eelarve ka tegevusele HOOG, mille eesmärkide elluviimisse eelarve panustab.

- Noorteprogrammide Erasmus+: Euroopa Noored, Euroopa Solidaarsuskorpus ja Ideeviit kaudu arendatakse institutsioonide võrgustikke ning toetatakse noorte sotsialiseerumist ja ühistegevust soodustavaid algatusi noorsootööasutustes ja noorteühingutes kokku 2,1 mln euroga, millest 1,6 mln on välisvahendid. Toetatakse noorte omaalgatusi ja noorteprojekte, noorte omavahelisi kohtumisi, sotsiaalseid algatusprojekte ning kogukonda kaasavat sotsiaalset ettevõtlust ja noorte vabatahtlikku tegevust praktika-, töö- ja solidaarsusprojekte ning võrgustikutegevust.
- Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna 0,4 mln eurot suunatakse noorte ja noorsootöötajate digipädevuste toetamiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Noorte kodanikuosaluse toetamine ja õiguste kaitsmine (OSA)

Programmi tegevuse eesmärk: Noorte õiguste kaitsmine riigis on järjepidev ning noorte aktiivne kodanikuosalus toetatud.

Tegevuste kirjeldus

Tegevusega võimestatakse noori olema aktiivsed kodanikud. Toetatakse noorteühinguid kodanikuaktiivsuse edendamiseks ja noortele tuleviku toimekindluseks vajalike oskuste omandamise võimaluste loomiseks ning noorte osaluskogusid, mis võimaldavad paremat ühiskondlikku sidusust, sh tagatakse parimate kaasamispraktikate koondamine ja levik, arendades seeläbi ka kohalike omavalitsuste kaasamisvõimekust.

Tegevuste elluviimiseks on kavandatud 0,9 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Noorsootöö kättesaadavuse ja kvaliteedi arendamine (ISE)

Programmi tegevuse eesmärk: Kvaliteetne noorsootöö (sh noorte huviharidus) on kättesaadav üle Eesti ning loob kõigile noortele võimalused mitmekülgseks arenguks, eduelamusteks, kogemuste pagasi rikastamiseks ja iseseisvumiseks.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse all toetatakse noorsootöö, huvihariduse ja -tegevuse korraldajaid tegevuste kvaliteedi arendamises, samuti korraldajate võrgustumist ja koostööd. Arendatakse noortevaldkonna töötajaskonna pädevusi ja professionaalsust. Toetatakse noorsootöö, huvihariduse ja -tegevuse kättesaadavuse parendamist, korraldatakse ja arendatakse riiklikku noorteinfo teenust ning töötatakse välja terviklik noortevaldkonna seire- ja analüüsisüsteem.

Tegevuste elluviimiseks on kavandatud 4,6 mln eurot. Eelarve vähenemine 0,2 mln euro võrra on tingitud noortevaldkonna meetme tegevuste vahelistest eelarvete täpsustamisest.

Tegevuse eesmärkidesse panustab ka noorte huvihariduse ja —tegevuse mitmekesistamise ja kättesaadavuse toetamise riiklik toetus kogumahus 11 mln eurot, millest 10,3 mln eurot moodustab kohalikele omavalitsustele eraldatav toetus, mis on kavandatud riigieelarves Vabariigi Valitsuse kulude all ja ei sisaldu programmi eelarves. 0,2 mln eurot sellest on suunatud omavalitsuste nõustamiseks toetuse kasutuse kavandamisel, tulemuste analüüsiks ning omavalitsuste ja erinevate huvipoole (sh huvialavaldkondade ja noorsootöö esindusühingute ning omavalitsuste) koostöö parandamiseks ning toetuse kasutamise tulemuste tagasisidestamiseks. 0,5 mln eurot suunatakse huvialavaldkondade esindusühingutele huvialade kvaliteedi parandamiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Noortele ühiskonnas võrdsete võimaluste tagamine (KINDLUS)

Programmi tegevuse eesmärk: Noorte üksijäämist ja eemaldumist märgatakse ning ennetatakse kindlustunnet suurendava turvavõrgustiku abil.

Tegevuse eesmärgiks on noortele võrdsete võimaluste pakkumine, mis tagab neile võimalused huvihariduses, -tegevuses ja noorsootöös ning selle tulemusel ka ühiskonnas osalemiseks, olenemata pere ja noore majanduslikust sissetulekust, elukohast, erivajadustest või muudest sotsiaalsetest ja demograafilistest tingimustest. Ebasoodsad tingimused suurendavad tõenäosust noore riskikäitumiseks. Tegevuse raames tagatakse kõikidele noortele võrdsed võimalused oma elukvaliteedi parandamiseks ja soodustatakse riskirühmade sotsiaalset kaasatust ning vähendatakse noorte eemale- ja üksijäämise riski. Toetakse noorte iseseisvumist ja üleminekuid tööellu, arendatakse tugisüsteemi õpingutest ja tööturult eemale jäänud noorte toetamiseks.

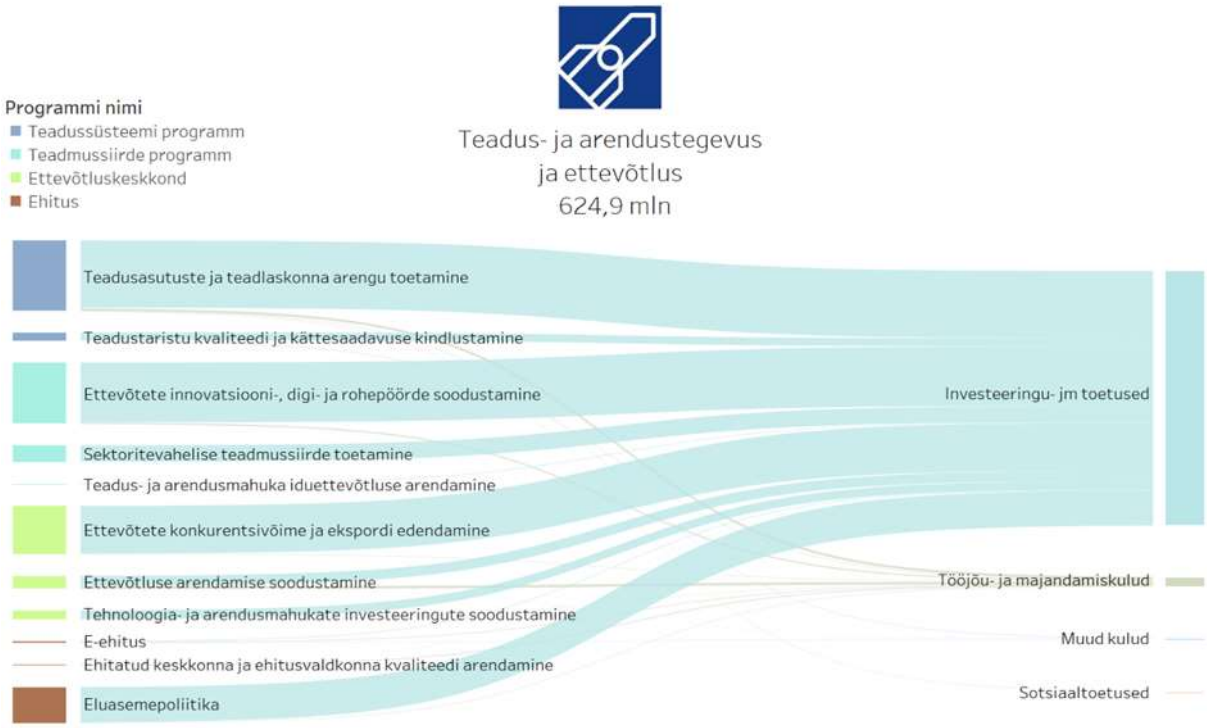
Tegevuste kirjeldus

Tegevuste elluviimiseks on eelarves 5,1 mln eurot. 2014+ välisvahendite periood lõppeb ja tegevustele planeeritud eelarve väheneb 1,1 mln euro võrra. Samal ajal käivituvad 2021+ perioodi välisvahendite toel elluviidavad tegevused, milleks on eelarves 3,6 mln eurot.

- Perioodi 2014+ välisvahenditest toetatakse 1 mln euroga tõrjutusriskis noorte kaasamiseks toetavat noorsootööd, huvihariduse- ja tegevuse teenuste kättesaadavust, mitmekesisust ning omavalitsuste piirkondlikku koostööd.
- Noorte tööeluga kokkupuute suurendamiseks toetatakse 0,4 mln euroga noori (sh tõrjutusriskis noori), et saada töökogemust ning teadvustada ja kasutada noorsootöös õpitut.
- Uue 2021+ perioodi välisvahenditest toetatakse mobiilse noorsootöö pakkumise laiendamist ning riskinoortele suunatud koolipõhist sekkumisprogrammi rakendamist. Mobiilse noorsootöö arendamise eesmärk on laiendada võimalusi, mille läbi leida üles ja luua kontakt NEET-olukorras või -riskis noortega.

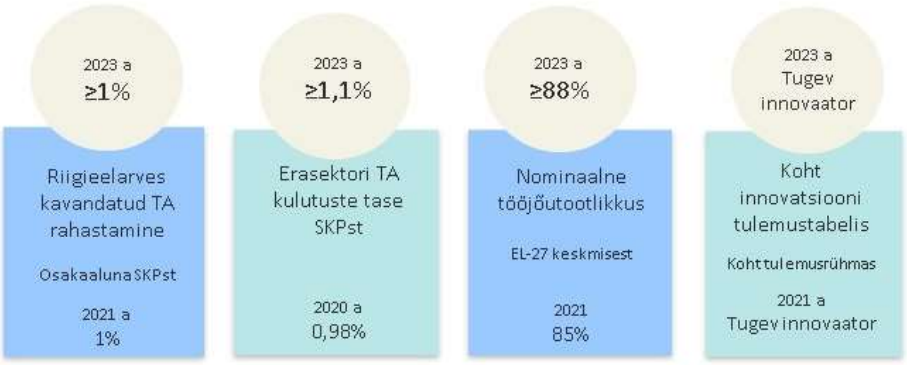
3.8.2.2 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ja ettevõtlus

Joonis 27. Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus tulemusvaldkond ja selle maht

Teadus- ja arendustegevuse ja ettevõtluse tulemusvaldkonna eesmärk: Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostoimes Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele.

Joonis 28. Teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse tulemusvaldkonna mõõdikud

Tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on koostatud neli programmi:

- Teadussüsteemi programm — peavastutaja Haridus- ja Teadusministeerium;
- Teadmussiirde programm — vastutajad Haridus- ja Teadusministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium;
- Ettevõtluskeskkonna programm — peavastutaja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium;
- Ehituse programm — peavastutaja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Teadmussiirde programmi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi juhitavat osa, Ettevõtluskeskkonna ja Ehituse programme kirjeldatakse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala peatüki all.

Tabel 28. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Teadus- ja arendustegevus ja ettevõtlus	Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021—2035 (TAIE arengukava)	Teadussüsteemi programm 2023-2026
	Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021—2035 (TAIE arengukava)	Teadmussiirde programm 2023-2026

Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalaga seotud programmdokumendid on kättesaadavad haridus- ja teadusministeeriumi kodulehel https://www.hm.ee/et/tegevused/arengukavad

3.8.2.2.1 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 29. Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot[5]

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus	0	-218 717	-224 348	-5 631	3%
Teadussüsteemi programm	0	-176 289	-185 806	-9 516	5%
Teadusasutuste ja teadlaskonna arengu toetamine	0	-161 095	-166 113	-5 018	3%
Teadustaristu kvaliteedi ja kättesaadavuse kindlustamine	0	-15 194	-19 692	-4 498	30%
Teadmussiirde programm	0	-42 428	-38 543	3 885	-9%
Sektoritevahelise teadmussiirde toetamine	0	-42 428	-38 543	3 885	-9%

3.8.2.2.2 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus programmid ja programmi tegevused

Teadussüsteemi programm

Programmi eesmärk: Eesti teadus on kõrgetasemeline, mõjus ja mitmekesine.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Programmi elluviimisse panustavad peale HTM-i, SA Eesti Teadusagentuur (ETAG) ja Haridus- ja Noorteamet (Harno).

Programmi tegevuse nimetus: Teadusasutuste ja teadlaskonna arengu toetamine

Programmi tegevuse eesmärk: Toetada teadusasutustes tehtavat kõrgetasemelist ja mõjusat teadus- ja arendustegevust ning kindlustada teadussüsteemi sujuv toimimine, sh tagada võimalused osalemiseks rahvusvahelises teaduskoostöös.

Programmi tegevuse kaudu tagatakse Eesti teadusasutuste ja teadlaskonna toimimine ja selleks vajalik arengukeskkond. Programmi tegevusse on koondatud tegevused uute teadmiste, tehnoloogiate ja ideede loomiseks vajalike alus- ja rakendusuuringute toetamiseks, teadus- ja arendustegevuse põhiinstrumentide rakendamiseks, teadlaste töötingimuste ning teadlaskonna juurde- ja järelkasvu tagamiseks. Toetatakse tipptasemel uurimisrühmade interdistsiplinaarset Eesti-sisest ja rahvusvahelist koostööd teaduse tippkeskustes.

Teaduse populariseerimise ja teadushariduse tegevused on suunatud Eesti elanike teadusteadlikkuse kasvatamisele, sh noorte teaduse ja tehnoloogia juurde toomisele, valdkonna vastu huvi tekitamisele ja hoidmisele selleks, et toetada teadusliku mõtteviisi levikut

[5] Tabelites 2021. aasta täitmise andmeid ei kuvata, kuna 2022. aastast muutus TAIE programmide ja tegevuste struktuur.

ühiskonnas, et teadusel ja teadlaskonnal oleks innustunud järelkasv ja teadustegevus ja selle väljundid oleks ühiskonnas laiemalt nähtavad ja kasutatavad.

Toetatakse eesti keele, kultuuri- ja haridusalaseid uuringuid, et tagada eesti hariduse, keele ja kultuuriruumi kestlikkus.

Samuti edendatakse Eesti teadlaste ja ettevõtjate osalemist rahvusvahelises teadmusringluses, sh teadlasmobiilsust, osalemist rahvusvahelistes võrgustikes ja EL ühisalgatustes, programmides, partnerlustes, koostöös kolmandate riikidega, Eesti teaduse rahvusvahelist tutvustamist ning turundustegevusi.

Teadus- ja arendustegevuse kulude eelarve on 166, 1 mln eurot, eelarve suureneb kooskõlas TAIE arengukava eesmärgiga hoida teadus- ja arendustegevuse rahastamise maht riigieelarvest 1% SKP-st tasemel. 2023. aastal suunatakse riigi eelarvestrateegia ja 2023. aasta riigieelarve raames lisanduvatest vahenditest teadusasutuste ja teadlaskonna arendamise toetamiseks 14 mln eurot. Tegevusest tagatakse järgmiste instrumentide rahastuse suurenemine: teadusasutuste baasfinantseerimine, uurimistoetused, riigi TA asutuste tegevuskulud, sh kultuuritöötajate palgakasv ning nooremteadurite ametikohtadele üleminekuga kaasnevad kulud. Tegevuse eelarve muutus on seotud ka välisvahendite 2014+ perioodi tegevuste lõppemisega, mille tõttu välisvahendite eelarve väheneb selles tegevuses võrreldes 2022. aastaga 7,9 mln euro võrra. Uue SF 2021+ perioodi meetmega rahvusvahelistes teadmusvõrgustikes osalemise toetamine (Mobilitas++), planeeritakse alustada 2023. aastal.

Tegevuste kirjeldus

- Teadusasutuste baasfinantseerimine 55,3 mln eurot. Baasfinantseerimine on teadus- ja arendustegevuse finantseerimine teadus- ja arendusasutuste strateegiliste arengueesmärkide realiseerimiseks, sh riigisiseste ja -väliste projektide kaasfinantseerimiseks, uute uurimissuundade avamiseks ning taristusse investeerimiseks. Baasfinantseerimise suurendamine on eelduseks stabiilse akadeemilise karjäärimudeli väljatöötamisele ning tihedama koostöö arendamisele ettevõtete ja teadusasutuste vahel.
- Noorteadlaste järelkasvu kindlustamiseks jätkatakse doktorantide ülemineku toetamist nooremteaduri ametikohtadele 7,5 mln euroga. Toetatakse nooremteadurite ametikohti ülikoolides ning positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutustes. Doktoriõppe reformimise tulemusena määratletakse doktorandi selgem positsioon teadlaskarjääris sh tagatakse ülikoolides või TA-asutustes doktorantidele nooremteaduri lepinguline ametikoht.
- Institutsionaalse arendusprogrammi (ASTRA) raames toetatakse kõrgkoolide ja teadus- ja arendusasutuste strateegilist arengut, sh vastutusvaldkondade arendamist, milleks on planeeritud eelarvesse 5,8 mln eurot. Teadlaste ja inseneride järelkasvu tagamiseks toetatakse doktorikoole. Toetatakse ülikoolide, TA-asutuste ja rakenduskõrgkoolide teenuste väljaarendamist ettevõtluskoostöö laiendamiseks (teadustaristu avamine ettevõtetele, rakendusuuringute võimekuse kasvatamine jm) ja tugiteenuste kvaliteedi tõstmist. Tegevuste toetamine lõppeb 2023. a., edaspidi toetatakse neid tegevusi teadmussiirde programmi tegevuste kaudu (ASTRA+). Kõrgkoolide õppetegevuse kvaliteedi arendamisega seotud tegevused hakkavad edaspidi kajastuma haridus- ja noorteprogrammis.

- Esmakordselt nähakse ette ka teadus- ja arendustegevuse sihttoetus Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatavatele rakenduskõrgkoolidele mahus 2,7 mln eurot, et võimaldada kvaliteetseks kõrgharidusõppeks vajalikku teadus- ja arendustegevust.
- Uurimistoetused 55,3 mln eurot on positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutuses töötava isiku või uurimisrühma kõrgetasemeliseks teadus- ja arendustegevuseks, sealhulgas stardi- ja rühmagrandid ning tagasipöörduvate teadlaste toetused Eesti teadussüsteemi lõimumisel. Uurimistoetuste kavandamisel peetakse silmas, et igal aastal väljakuulutatav uurimistaotluste voor oleks vähemalt 10 miljonit eurot.
- Kõrgetasemeliste uurimisrühmade valdkondade ülest koostööd toetakse teaduse tippkeskuste kaudu 2,9 mln euroga. Seoses välisvahendite 2014+ perioodi lõppemisega teostati tippkeskuste tegevuste vahehindamine, mis kinnitas, et kõrgetasemeliste teadusrühmade koostöö toetamine on ennast õigustanud ja aidanud Eesti tipptasemel uurimisrühmadel püsida maailma tipus. Seetõttu on vajalik jätkata tippkeskuste tegevuste toetamist ka järgneval perioodil ning see on planeeritud teadmussiirde programmi.
- Ministeeriumi vastutusvaldkondadele vajaliku teadus- ja arendustegevuse toetamisse suunatakse 0,7 mln valdkondliku teadus- ja arendustegevuse lisavahendeid, kokku on eelarvesse planeeritud 3,7 mln eurot, sh rakendatakse HTMi valdkondlikke teadus- ja arendustegevuse programme humanitaar- ja sotsiaalteaduste valdkonnas, mis toetavad TAIE fookusvaldkonna „Elujõuline Eesti ühiskond, keel ja kultuuriruum" sihtide täitmist. Programmid toetavad poliitikavajadustest tulenevate eesti keele, ajaloo, hariduse ja kultuuri kõrge teadusliku tasemega uuringuid, keeletehnoloogiliste lahenduste arendamist ja laialdast kasutuselevõttu.
- Teadussüsteemi toetavate tegevuste raames kaetakse teadussüsteemi haldamise ja arendamise kulusid 7,2 miljoni euro ulatuses sh toetatakse Eesti Teaduste Akadeemia ja Eesti Teadusagentuuri tegevusi, teadussüsteemi koostööpartnereid ning rahastatakse riigi TA asutuste tegevuskulusid. Lisandub kultuuritöötajate palgatõus ning lisavahendid suunatakse tegevustoetuse suurendamiseks. Lisanduvate vahendite arvelt suurendatakse aastaid samal tasemel püsinud riigi teaduspreemiaid ja teadustööde riiklike konkursside preemiaid, et tunnustada ja tõsta esile Eesti teadusesse väärtusliku panuse andnud teadlasi ja motiveerida parimaid üliõpilasi teadustööga jätkama (0,9 mln eurot ehk 0,2 mln rohkem võrreldes 2022. aastaga). Teaduskommunikatsiooni ja teaduse populariseerimise toetamise tegevuste toel arendatakse Eesti elanike sh noorte teadus- ja tehnoloogiahuvi. Pööratakse tähelepanu teaduse ja teadushariduse populariseerimisele läbi teaduskeskus AHHAA tegevustoetuse ning oluline osa on ka välisvahenditest rahastatava tegevuse Teame+ „Rakett69" teadussaate toetamine (1,5 mln eurot).
- Tagatakse Eesti teadlastele võimalus osaleda rahvusvahelises teadustöös kasutades maailma tipptasemel teadustaristut ja osaleda maailma juhtivate teadusorganisatsioonide juures toimuvas teadustöös, (sealhulgas Euroopa Tuumauuringute Organisatsioonis, Euroopa Kosmoseagentuuris, teaduskeskuses European Spallation Source (ESS), rahvusvahelise katsetermotuumareaktori (ITER) juures, MAX-LABis ja muu). Alates 2019. a tagatakse Eesti kohustused Euroopa Neutronkiirgusallika European Spallation Source (ESS) rajamisel ning ülalpidamiskulude katmisel ning Euroopa Kõrgjõudlusega andmetöötluse ühisettevõttes (EuroHPC), selleks on eelarvesse planeeritud 7,9 mln eurot. Jätkatakse Euroopa Majanduspiirkonna välisabist rahastatava „Haridus ja teadus — Balti teaduskoostööprogrammi" elluviimist teaduskoostöö soodustamiseks Balti ja Põhjala suunal, milleks on planeeritud 0,5 mln eurot.
- Toetatakse teaduse ja kõrghariduse rahvusvahelistumist (Mobilitas Pluss ja DoRa Pluss): eraldades uurimistoetusi järeldoktoritele ja tagasipöörduvatele teadlastele, luuakse stiimuleid ERC granditaotluste ettevalmistamiseks. Uueks keskseks tegevuseks on Eesti edukas osalemine Euroopa tasandi teaduskoostöös, milleks toetatakse Euroopa

teadusruumi algatustes osalemist. Samuti panustatakse koostöövõimaluste arendamisse kolmandate riikide teadlaste ja teadusasutustega. Jätkatakse Eesti teaduse rahvusvahelist tutvustamist. Kokku on selleks planeeritud eelarvesse 4,5 mln eurot. 2023. a alustatakse „Mobilitas Pluss" jätkuprogrammi elluviimist, milleks on planeeritud eelarvesse 5 mln eurot. „DoRa Pluss" tegevused lõppevad 2023. aastal ja jätkutegevused kajastuvad edaspidi haridus- ja noorteprogrammis.

Tegevus sisaldab Haridus- ja Teadusministeeriumile planeeritud haldus- ja juhtimiskulusid summas 3,8 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Teadustaristu kvaliteedi ja kättesaadavuse kindlustamine

Programmi tegevuse eesmärk: Kindlustada kõrgel tasemel teadustöö tegemiseks vajalik ligipääs kvaliteetsele teadustaristule ja taristu teenuste arendamine ja pakkumine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse kulude eelarve on 19,7 mln eurot, tegevusse suunatakse lisandunud teaduse vahenditest 3,4 mln eurot mille abil suurendatakse riiklikult oluliste teadustaristute investeeringu- ja tegevustoetusi. Rahastamise suurendamine on vajalik selleks, et kompenseerida välisvahendite 2014+ perioodi lõppemisest tulenevat teadustaristu toetuse langust juba alates 2023. aastast. Alates 2023. a. minnakse üle riiklikult olulise tähtsusega teadustaristu toetamise uuele skeemile, mille käigus nähakse ette riiklikult olulise tähtsusega teadustaristutele investeeringu- ja tegevustoetus tervikuna ja suurendatakse seeläbi taristute autonoomiat oma arengu suunamisel.

Toetatakse 8,5 mln euroga riikliku tähtsusega teadustaristu investeeringuid ja juurdepääsu riiklikult olulistele rahvusvahelistele teadustaristutele, teadustaristu haldajate jätkusuutliku majandamismudeli väljatöötamist ja juurutamist, sh toetades taristu teenuste väljaarendamist ja rakendamist ning laborite akrediteerimist, et avada teadustaristu ühiskasutuseks nii ettevõtjatele kui avalikule sektorile.

Kindlustatakse 11,5 mln euro ulatuses teadustöö tegemiseks vajalik juurdepääs andmetele ja teadustulemustele, sh andmearhiivide ja -kogude ning teadusraamatukogude tegevuse jätkumine ning juurdepääs olulistele teadusandmebaasidele. Toetatakse EENet-i haridusteenuste tagamist. EENet pakub haridus-, teadus-, kultuuriasutustele turvalist virtuaalse privaatserveri teenust.

Teadmussiirde programm

Programmi eesmärk: Eesti areng tugineb teadmuspõhistele ja innovaatilistele lahendustele.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Programmi elluviimisse panustavad peale HTM-i ja MKM-i Eesti Teadusagentuur (ETAg), Haridus- ja Noorteamet (Harno), Riigi Infosüsteemi Amet (RIA), Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus (EIS) ja Sihtasutus Tallinna Teaduspark Tehnopol (Tehnopol).

Programmi tegevuse nimetus: Sektoritevahelise teadmussiirde toetamine

Programmi tegevuse eesmärk: Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevusega luuakse eeldused sektoritevaheliseks teadmussiirdeks ja toetatakse teadmussiirde protsesside toimumist. Selleks toetatakse teadus- ja arendusasutuste ja kõrgkoolide institutsionaalse teadmussiirde võimekuse arengut ja koostöötegevusi ettevõtete, avaliku sektori ja teadusasutuste endi vahel.

Kasvatatakse majanduse ja ühiskonna vajadustele vastavate tipptasemel teadmuse ja teadustaristu teenuste kättesaadavaust era- ja avalikule sektorile. Selleks toetatakse tippkeskuste koostööd era- ja avaliku sektoriga, tegevuse väljundite, sh teadustulemuste, kättesaadavaks tegemist ja kasutatavust

Programmi sektoritevahelise teadmussiirde toetamise tegevuse raames eelisarendatakse TAIE fookusvaldkondi teadmussiirde, riigi, ettevõtete ja teadusasutuste koostöö soodustamiseks ning erinevate majandussektorite ja teadusvaldkondade sidumiseks. Fookusvaldkonnad annavad ühelt poolt panuse Eesti arenguvajaduste lahendamisse ning teisalt võimaldavad paremini ära kasutada Eesti ettevõtluse ja teaduse tugevusi. Nad on kõrge ärilise potentsiaaliga või globaalselt suure mõjuga.

Programmi tegevuse kulude eelarve on 38,5 mln eurot, kulud vähenevad 3,9 mln eurot.

TAIE fookusvaldkondades teadus- ja arendustegevuste toetamise eesmärk on ettevõtete ja ühiskonna vajadustest lähtuva teadus- ja arendustegevuse võimekuse arendamine, sh:

- Viiakse ellu temaatilisi teadus- ja arendustegevuse programme TAIE fookusvaldkondades. Seejuures jätkatakse IKT programmi (3,4 mln eurot) ja ressursside väärindamise programmi (ResTA) tegevusi (1,9 mln eurot), mis vaadatakse üle teiste programmide väljatöötamise raames. Alustatakse uute programmidega teistes TAIE fookusvaldkondades, milleks on planeeritud eelarvesse 1,8 mln eurot. Neid programme rahastatakse välisvahenditest.
- Jätkatakse „Targa linna tippkeskuse — Finest TWINS" tegevuste toetamist, sh kohalike omavalitsustega koostöös välja selgitatud probleemidele võimalike lahenduste piloteerimist. Tippkeskus uurib ja katsetab uusi lahendusi viies valdkonnas: energia, transport, ehitus-arhitektuur, andmed ja valitsemine. Eesmärk on muuta linnad nutikamateks. Välisvahenditest on planeeritud selleks 2023. aastal eelarvesse 2,3 mln eurot.
- Jätkatakse nutika spetsialiseerumise rakendusuuringute (NUTIKAS) toetamist välisvahenditest 0,3 mln euroga. Toetus aitab tõsta teadusasutuste võimekust ettevõtlusele vajalike rakendusuuringute läbiviimiseks nutika spetsialiseerumise valdkondades ning aitab ettevõtetel tellida ülikoolidelt ja teadusasutustelt vajalikke rakendusuuringuid või tootearendusprojekte. Tegevused lõppevad 2023. a, ettevõtete rakendusuuringute toetamist jätkatakse edaspidi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi rakendusuuringute programmist (RUP).
- Jätkatakse kõrghariduse erialastipendiumide eraldamist nutika spetsialiseerumise valdkondades, sh loodus, täppisteaduste ja tehnikavaldkondades. Välisvahenditest on selleks planeeritud 2023. aastal 0,4 mln eurot. Tegevus lõppeb 2023. a, jätkutegevused hakkavad edaspidi kajastuma haridus- ja noorteprogrammis.
- Jätkatakse rohepöörde tegevuste elluviimiseks vajalike teadus- ja arendustegevuste pakkumise arendamist. Selleks analüüsitakse võimalusi koondada ülikoolide ja teadusasutuste rohetehnoloogia alaseid kompetentse, hinnatakse nende kooskõla

rohetehnoloogia turunõudlusega ja töötatakse selle põhjal välja asjakohased riigipoolsed sekkumismeetmed. 2023. aasta eelarvesse on planeeritud 15,7 mln eurot.

- Tipptasemel teadmus- ja teadustaristu teenuste arendamise ja kättesaadavaks tegemiseks pakutakse teadusasutustele võimalusi arendada olemasoleva taristu ja tippkeskuste baasilt kaht tegevussuunda: tippkeskuste koostööd era- ja avaliku sektoriga ning turunõudlusele vastavate teadus- ja arendusteenuste arendamise tuge era- ja avaliku sektori jaoks. Eesmärk on suurendada tippkeskuste majanduslikku ja ühiskondlikku mõju, lõimides tipptasemel teadusuuringuid ettevõtlussektori ja ühiskonna vajadustega, ning parandada teadustaristu kättesaadavust teadus- ja arendustegevuseks väljaspool akadeemilist sektorit. Eelarvesse on planeeritud selleks 3,1 mln eurot.

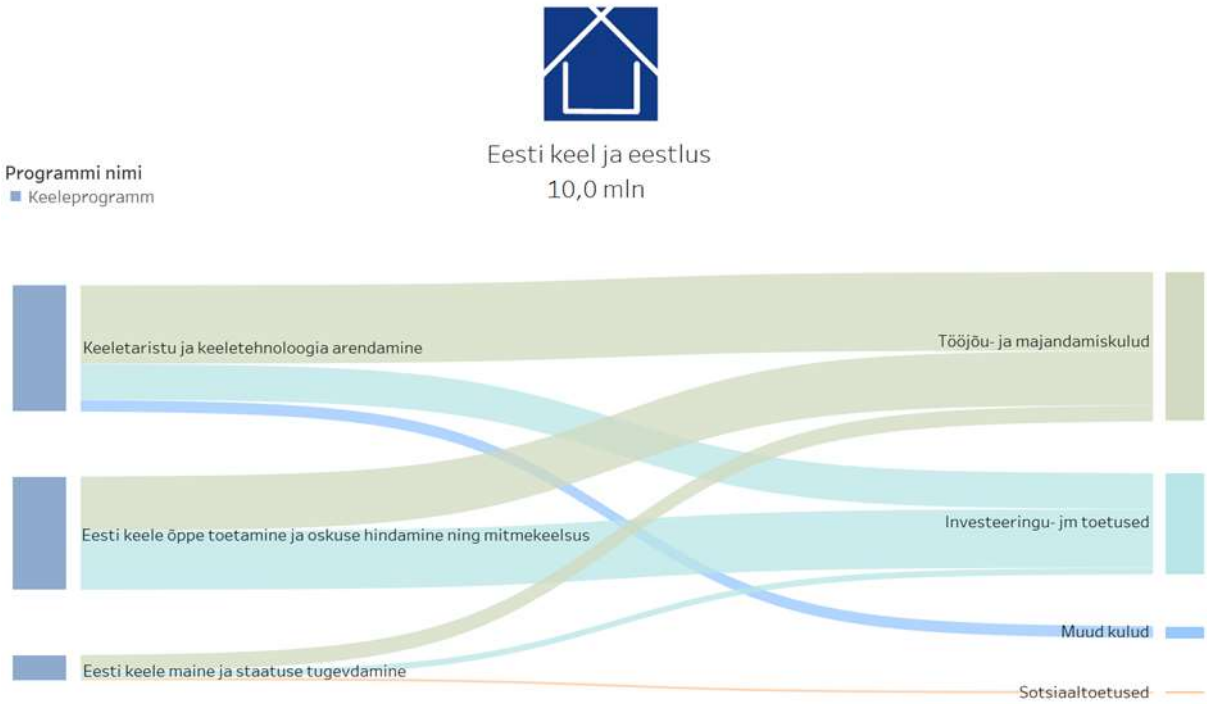
Teadus- ja arendusasutuste ja kõrgkoolide teadmussiirde võimekuse arendamiseks:

- Toetamaks läbimurdeliste teadustulemuste jõudmist praktiliste rakendusteni (proof-of-concept), jätkatakse eksperimentaalarenduse grantide väljaandmist konkurentsipõhise uurimistoetuse tulemusena saavutatud teadustulemuste äripotentsiaali testimiseks ja arenduseks (0,7 mln eurot).
- Alustatakse õiglase ülemineku tegevuste raames Ida-Virumaa ettevõtlusele vajalike teadusvõimekuste ja teadus- ja arendusteenuste arendamist Ida-Virumaal tegutsevate teadus- ja arendusasutuste ja ülikoolide teadmusvõrgustiku konsortsiumi kaudu. Suurendatakse Ida-Virumaal tegutsevate teadus- ja arendustöötajate hulka ja kompetentsi, arendatakse välja ettevõtlusele vajalikke uurimissuundi ning tõstetakse teadus- ja arendustaristu mahtu ja kvaliteeti. Selleks on planeeritud 2023. aastaks 3,2 mln eurot.
- Käivitatakse toetusskeem TA-asutuste ning kõrgkoolide teadmussiirde ja ettevõtluskoostöö võimekuste arendamiseks (ASTRA+). Toetatakse ettevõtliku kõrgkooli ja teadusasutuse arendamiseks vajalikke tegevusi, sh pädevuse suurendamist teadmussiirdeprotsesside valdkonnas, tõhusa teadus- ja teadmussiirde juhtimissüsteemi ja -teenuste väljatöötamist, teadmussiirde alaste pädevuste arendamist. Muu hulgas toetatakse spin-off-ettevõtluse ja teadmuse jätkusuutliku turupõhise kommertsialiseerimise mudeli arendamist ning intellektuaalomandi kaitse võimaluste ja võimekuse parandamist, soodustatakse asutustevahelist koostööd teadmussiirde teenuste vahendamisel ja pakkumisel (nt Adapter-tüüpi tegevustes, ühislaborite, testkeskkondade, demoalade jm arendamisel jms). Tegevuste raames on kavandatud nii programmilisi ühistegevusi kui asutusekeskseid toetusi. 2023. aastaks on planeeritud 1 mln eurot.
- Riigiasutuste teadus- ja arendusalase võimekuse suurendamiseks rahastatakse välisvahenditest valdkondliku teadus- ja arendustegevuse tugevdamise toetusmeetme (RITA) kaudu interdistsiplinaarseid rakendusuuringuid, ministeeriumite vajadusest lähtuvaid aktuaalseid ning kiiret sekkumist vajavaid rakendusuuringuid, toetatakse teadusnõunike ja arendusnõunike palgakulusid ja võrgustikuga seotud tegevusi (koolitused jms). Alustatakse „RITA+" jätkuprogrammi elluviimist. Kokku on eelarvesse planeeritud 1,8 mln eurot.
- Jätkatakse teadusasutuste ja ettevõtlussektori vaheliste töötajate liikumist soodustavate meetmete rakendamist (nn sektoritevaheline liikuvus), mille tulemusena liigub senisest enam teadlasi ettevõtlusesse ning paranevad ettevõtete oskused teadustulemusi rakendada ja kohandada. Samuti kasvab teadusasutustes ettevõtluskogemustega teadlaste arv, mis aitab paremini ühiskonna nõudlusele vastavat teadustööd planeerida. Laiendatakse sektoritevahelist liikuvust toetavaid tegevusi ning toetatakse ettevõtluskogemusega inimeste kaasamist õppe- ja teadustegevustesse kõrgkoolides ja teadusasutustes, et rikastada õppe sisu ning suurendada teadustöö potentsiaalset

rakendatavust ning kasvatada ettevõtjate teadlikkust teadus- ja arendustöö protsessidest. Välisvahenditest on planeeritud selleks 2,9 mln eurot.

3.8.2.3 Tulemusvaldkond Eesti keel ja eestlus

Joonis 29. Eesti keel ja eestlus tulemusvaldkond ja selle maht

Tabel 30. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Eesti keel ja eestlus	Eesti keele arengukava 2021–2035	Keeleprogramm 2023–2026

Valitsemisala tulemusvaldkondadega seotud programmdokumendid on kättesaadavad Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehel.

3.8.2.3.1 Tulemusvaldkond Eesti keel ja eestlus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 31. Tulemusvaldkond Eesti keel ja eestlus programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Eesti keel ja eestlus	-5 907	-5 874	-9 951	-4 077	69%
Keeleprogramm	-5 907	-5 874	-9 951	-4 077	69%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Eesti keele maine ja staatuse tugevdamine	-2 831	-712	-930	-219	31%
Keeletaristu ja keeletehnoloogia arendamine	-451	-3 787	-4 751	-965	25%
Eesti keele õppe toetamine ja oskuse hindamine ning mitmekeelsus	0	-1 376	-4 269	-2 894	210%

3.8.2.3.2 Tulemusvaldkond Eesti keel ja eestlus programm ja programmi tegevused

Keeleprogramm

Programmi eesmärk: eesti keel on arenenud kultuur- ja suhtluskeel ning Eestis väärtustatakse mitmekeelsust.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Programmi elluviimisse panustavad lisaks HTM-ile Haridus- ja Noorteamet, Keeleamet ja Eesti Keele Instituut).

Programmi tegevuse nimetus: Eesti keele maine ja staatuse tugevdamine

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti keele staatus on kindel ja maine on hea

Tegevuste kirjeldus

Toetatakse eesti keele mainet ja staatust tugevdavaid tegevusi, millega kujundatakse Eesti inimeste keelehoiakuid ning juhitakse keele õiguslikku staatust ja ühiskondlikku levikut.

Tegevuste elluviimiseks on kavandatud kuludeks kokku 0,9 mln eurot. Tegevuse eelarve suureneb 0,2 mln euro võrra seoses eesti keele mainetegevuste mahu suurenemise ja Keeleameti vastutuse laiendamisega üld- ja kutsehariduse järelevalvesse (kontroll eestikeelse aineõppe üle).

- Teostatakse järelevalvet keeleseaduse ja teiste keelekasutust reguleerivate õigusaktide täitmise üle. Tõstetakse inimeste teadlikkust keeleõigusest ja keeleõppest, pakutakse vastavat nõustamist. Eestikeelsele haridusele ülemineku tegevuskava raames laiendatakse Keeleameti järelevalvepädevust koolieelsete lasteasutuste, üldhariduskoolide ning kutseõppeasutuste eesti keele ja eestikeelse õppe kontrollimisse. Tegevustele on ette nähtud 0,7 mln eurot.
- Antakse välja auhindu keelevaldkonna tunnustuseks sh F.J. Wiedemanni keeleauhinna väljaandmiseks on 0,1 mln eurot mis aitavad väärtustada eesti keelt, sh eesti keele piirkondlikke erikujusid ning mitmekeelsust.
- Populariseeritakse eesti keele kasutamist, õpetamist ja uurimist ning edendatakse rahvusvahelist keelepoliitika ja -õppe alast koostööd 0,1 mln euroga. Suureneb eesti keele populariseerimisele suunatud tegevuste maht, millega seatakse eesmärgiks eesti keele maine tõstmine nii eestlaste kui eesti keelest erineva ema- või kodukeelega kõnelejate hulgas, selle erinevate õppimisviiside tutvustamine ja mitmete turundustegevuste ja ettevõtmiste käivitamine eesti keele kui identiteedi kandja tähtsuse suurendamiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Keeletaristu ja keeletehnoloogia arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti keele uurimine on rahvusvaheliselt kõrgel tasemel ning keeletaristu on innovaatiline, avatud ja mitmekesine, eestikeelset oskussõnavara arendatakse koordineeritult

Toetatakse keeleressursside loomist ning keeletehnoloogia arendamist ja keeletehnoloogia vahendite kasutuselevõttu. Tegevus hõlmab keeleteaduse arendamist, sõnastike, oskussõnastike, terminibaaside, kõne- ja tekstikorpuste koostamist. Luuakse võimalused, et töötada välja keeletehnoloogilise toega rakendusi erivajadustega inimeste jaoks.

Tegevuste elluviimiseks on kokku kavandatud 4,8 mln eurot, millest ca 22 000 eurot investeeringud ning 0,4 mln amortisatsioon. Kulude eelarve suurenemine 0,2 mln eurot on seotud asutuste tegevuskulude, sh kultuuritöötajate palgakasvuga, ning 0,6 mln eurot keeletehnoloogia, terminoloogia keeleinfoteenuse ja viipekeele arendamisega. Seeläbi soodustataks keeletehnoloogia vahendite ja keeleressursside kasutuselevõttu lõppkasutajale mõeldud (digi)teenustes.

Tegevuste kirjeldus

- 1 mln euroga hoogustatakse kõigi valdkondade terminitöö toetamist, et tagada terminivara pidev ajakohastamine ja kiire termininõuanne. Suureneb terminoloogia tegevuste maht, sh tehnoloogiliste lahenduste ja keeletehnoloogia vahendite kasutamise kaudu terminitöös. Toetatakse eesti kõrgharidus- ja teaduskeele arendamist, eestikeelsete kõrgkooliõpikute koostamist ning eestikeelse teaduskirjanduse levitamist. Toetatakse omariikluseta hõimurahvaste keelte ja kultuuride arendamist teadus-, kultuuri- ja haridustegevuse kaudu ning soodustatakse hõimurahvaste omavahelisi kontakte ja koostööd. Tegevusi korraldab peamiselt Eesti Keele Instituut.
- 1, 5 mln euroga jätkatakse tänapäevaste sõnastike ja keelekorpuste koostamist ning nende pidevat ajakohastamist, sh keeleportaal Sõnaveeb ja terminihalduskeskkond Ekilex. Soodustatakse keeleteaduste arendamist, sh eesti keele murrete ja soome-ugri keelte uurimist ja õpetamist. Täiustatakse keeleinfo teenust, et kõik vajalik oleks kasutajale mugavalt kättesaadav. Selleks uuendatakse ja ühendatakse killustatud keelenõuallikad ja mahukad andmebaasid EKI teatmikku. Hoitakse töös riigi keskset masintõlkeplatvormi ehk Tõlkeväravat, mis teenindab avaliku sektori tõlketöid ja tõlkeprotsesse. Tegevuste peamine korraldaja on Eesti Keele Instituut.
- 0,1 mln eurot suunatakse viipekeele arengu keskse koordineerimise tagamisse, et seada eesti viipekeele areng stabiilsele alusele. Sh koordineeritakse tegevusi viipekeelse kogukonnaga, et lahendada eri osapooli kaasates esmaseid väljakutseid, mis on seotud viipekeele kirjeldamise ja õpetamisega, viipevara ja viipekeele õppevara arendamisega, viipekeele spetsialistide koolitamisega ning viipekeele alase teadlikkuse tõstmisega.
- Tegevus sisaldab Haridus- ja Teadusministeeriumile planeeritud haldus- ja juhtimiskulusid summas 1,7 mln eurot, mis on 11,19% ministeeriumi ülalpidamiskuludest.

Programmi tegevuse nimetus: Eesti keele õppe toetamine ja oskuse hindamine ning mitmekeelsuse toetamine

Programmi tegevuse eesmärk: Kõik Eesti elanikud valdavad eesti keelt ja väärtustavad teiste keelte oskust

Tegevuste kirjeldus

Tegevus hõlmab eesti keele kui emakeele ja eesti keele kui teise või võõrkeele ning võõrkeelte õpet toetavaid tegevusi, sh täiskasvanute eesti keele õpe ja eesti keele õpe välismaal. Toetatakse keeleõpetajate erialast arengut ja koostööd, arendatakse keeleõppematerjale ja

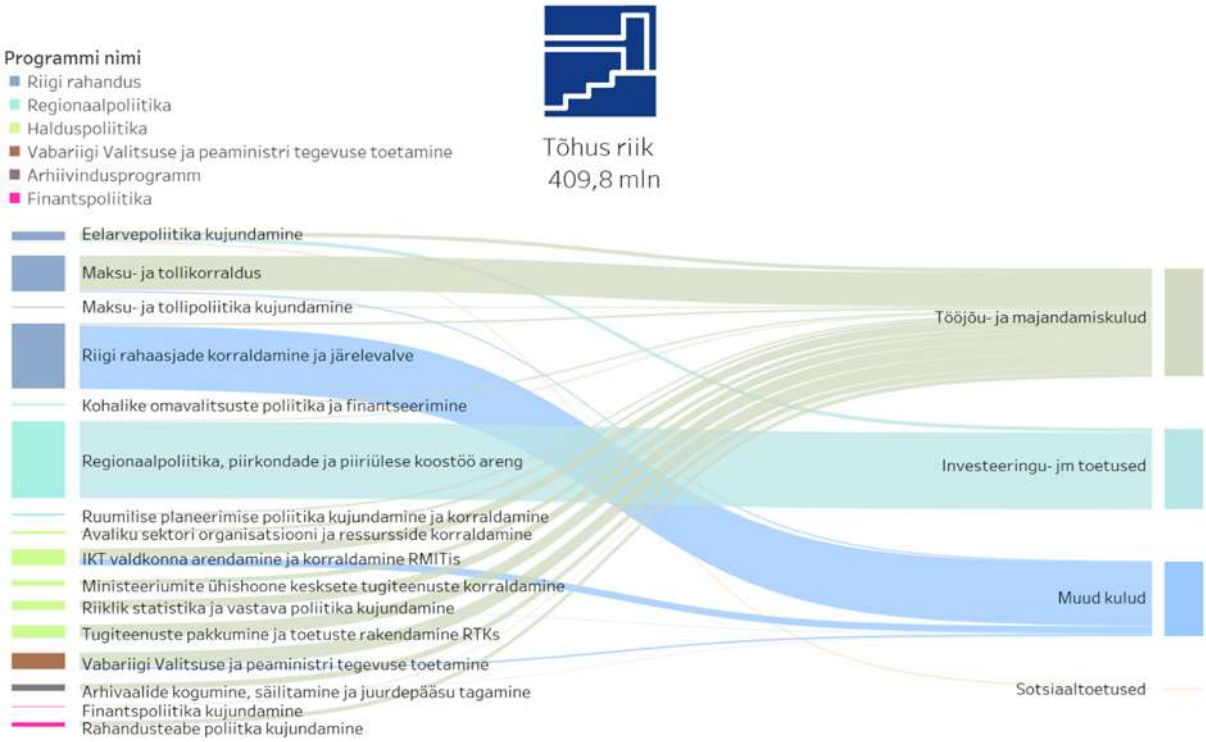
keeleoskuse hindamise vahendeid, kujundatakse mitmekeelsust toetavaid hoiakuid. Muu hulgas toetavad tegevused eestikeelsele haridusele üleminekut.

Tegevuste elluviimiseks on kavandatud 4,3 mln eurot. Eelarve suureneb 1,7 mln eurot seoses 2021+ perioodi välisvahendite toel elluviidavate tegevuste käivitumisega ning 1,2 mln eurot peamiselt eesti keele tasemeeksamite korraldamise ja väliseesti kogukondades eesti keele ja eesti keeles õppe tagamise kulude suurenemisega.

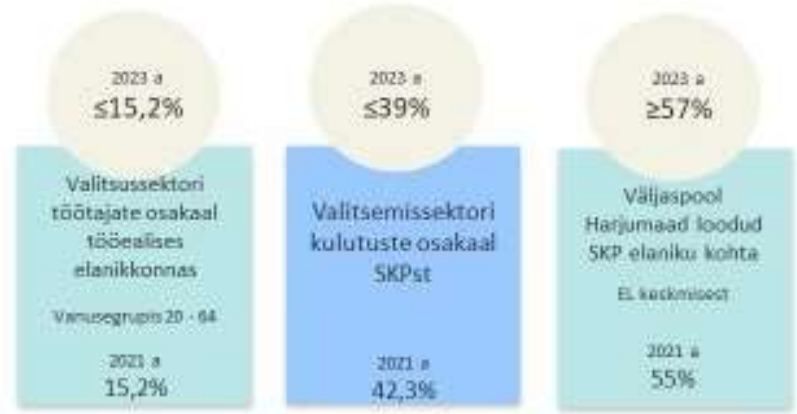
- 0,9 mln euroga parandatakse täiskasvanute eesti keele õppe kvaliteeti ja tõhustatakse järelevalvet. Valmistatakse ette ja korraldatakse eesti keele tasemeeksameid neljal keeleoskustasemel (A2-C1). Vastavalt regulatsioonile hüvitatakse tasemeeksami sooritanutele ning keeleseaduse § 28 lõigete 3 ja 4 alusel keeleeksamile suunatud ja kodakondsust taotlevate inimeste eesti keele õppe kulud. Riigi poolt loodud tasuta eesti keele e-õppe kursuste kasutajatele tagatakse õpetajatoe teenus. Tegevustele planeeritud eelarve suureneb 0,5 mln eurot. Eelarve tõus tuleneb eesti keele tasemeeksamite sooritajate ja Eesti kodakondsuse taotlejate arvu olulisest tõusust ning samuti on märkimisväärselt kasvanud e-õppe kursuste kasutajate arv. 2023. a lisanduvad e-kursused ukraina keele baasil, mis toob kaasa täiendava õppijate arvu kasvu.
- 2021 + perioodi välisvahendistest toetatakse 1,9 mln euroga haridusvaldkonna töötajate eesti keele õpet ja arendatakse eesti keele kui teise keele ja aineõpetajate eesti keele õpetamise oskusi, sh haridustöötajate, sh tugipersonali, huvikoolide õpetajate ja noorsootöötajate eesti keele õpe, et tagada haridustöötajate piisav eesti keele oskus, keeleõppe metoodika- ja didaktikaalane enesetäiendus, et suurendada haridustöötajate võimekust toetada õppijate eesti keele omandamist. Samuti arendatakse hindamisvahendid täiskasvanud õppijatele (keeleoskustaset määratlev sõeltest), jätkatakse eesti keele tasemeeksamite digitaliseerimist.
- Eesti keele õpet eestlaste kogukondades asuvates üldharidus- ja pühapäevakoolides, seltsides, lasteaedades, mudilasringides ning keelekursustel rahastatakse 0,9 mln euroga. Sh toetatakse välismaal elavatele eesti lastele ja noortele suunatud keelelaagreid ja noortevahetusi, välismaal töötavate eesti keele õpetajate täienduskoolitust, väliseesti noorte õppimist Eestis, välismaal asuvatele õpetuskohtadele sobivate eestikeelsete õppematerjalide koostamist, väliseesti ajaloolis-kultuurilise pärandi kogumise, säilitamise ja kättesaadavaks tegemisega seotud projekte ning Üleilmakooli tegevusi. Üleilmakooliga on tänaseks liitunud õpilased 33 erinevast riigist, õppijate arv suureneb iga aastaga, küündides 2022/2023. õppeaastal rohkem kui 30 000 õpilaseni.
- Eesti keele ja kultuuri õpetamist jätkatakse 0,5 mln euroga rohkem kui 30 erineva riigi kõrgkoolis, lisandunud vahenditest kavandatakse mh eesti keele õpetuskoha loomist mõnda Põhja-Ameerika kõrgkooli. Lisaks antakse eestikeelses keskkonnas õppimiseks ning eesti keele ja kultuuri välisõppurite tihedamaks sidumiseks Eesti kultuuriruumiga välja stipendiume ja sihttoetusi.
- 0,2 mln euroga soodustatakse haridusasutustes erinevate võõrkeelte õpetamisega alustamist ja võõrkeelte valiku laiendamist ning rahvusvaheliselt tunnustatud võõrkeelte riigieksamite sooritamist. Eestisse vahendatakse Euroopa keelepoliitika ja keeleõppe suundumusi (sh Euroopa keeleõppe raamdokumendi uuendused), jätkatakse koostööd Eestis võõrkeelte õpet toetavate kultuuriinstituutidega ning toetatakse võõrkeelte õpetajate täiendkoolituste ning keeleõpetajate omavahelise koostöö edendamist.

3.8.2.4 Tulemusvaldkond Tõhus riik

Joonis 30. Tõhus riik tulemusvaldkond ja selle maht

Joonis 31. Tõhusa riigi tulemusvaldkonna mõõdikud

Tabel 32. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Tõhus riik	-	Arhiivindusprogramm 2023-2026

3.8.2.4.1 Tulemusvaldkond Tõhus riik kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 33. Tulemusvaldkond Tõhus riik programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	Planeerimistasand	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tõhus riik	Tulemusvaldkond	-9 260	-8 736	-9 710	-974	11%
Arhiivindusprogramm	Programm	-9 260	-8 736	-9 710	-974	11%
Arhivaalide kogumine, säilitamine ja juurdepääsu tagamine	Programmi tegevus	-9 260	-8 736	-9 710	-974	11%

3.8.2.4.2 Tulemusvaldkond Tõhus riik programmid ja programmi tegevused

Arhiivindusprogramm

Programmi eesmärk: Ühiskonna dokumentaalse mälu kestlik säilitamine, kasutamine ning kodanike õiguste tõendamine

Asutused, kes viivad programmi ellu: Rahvusarhiiv

Programmi tegevuse nimetus: Arhivaalide kogumine, säilitamine ja juurdepääsu tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tagada arhivaalide kogumine, säilitamine ja neile juurdepääs

Tegevuste kirjeldus

Tegevusega kaetakse arhiiviseaduses ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud arhiivinduse valdkond.

Rahvusarhiiv osaleb Rahvusraamatukogu hoone rekonstrueerimise projekti koostamises ja elluviimises. Pärast rekonstrueerimist kolivad Rahvusarhiivi Tallinnas tegutsevad üksused Rahvusraamatukoguga sama katuse alla. See avab uudsed võimalused sünergiaks, mis muudab tavaarusaama teabehalduse korraldamisest Eestis ja loob tingimused tõhusamaks teenuste osutamiseks ja tugifunktsioonide täitmiseks.

Rahvusarhiivi suuremad väljakutsed seonduvad keeruliste arendusülesannetega nii digiühiskonnas laiemalt, aga samuti organisatsiooni sees. Lähiaastateks on kokku lepitud kaks fookusvaldkonda: Rahvusarhiiv kui osa e-riigist ja infoühiskonnast ning Rahvusarhiiv kui avatud asutus ja partner kogukondadele.

Uuendatakse keskseid arhiivihalduse süsteeme ja lõimitakse need omavahel nii kliendi kui töötaja vaates.

Tegeletakse enam ka täiskasvanuõppe toetamisega, samuti laiendatakse erivajadustega inimestele suunatud programme, panustatakse paindlike ja isikupõhiste õpiteede arendamisse. Tegevusi suunatakse üha rohkem erinevatele kogukondadele, sh jätkatakse ühisloomeprojektidega.

Euroopa Liidu struktuurifondidest rahastatud projektide käigus digitakse Rahvusarhiivi ja teiste mäluasutuste kogudest 3,9 miljonit kaadrit dokumente, 167 tuhat fotot ja 245 tundi filme.

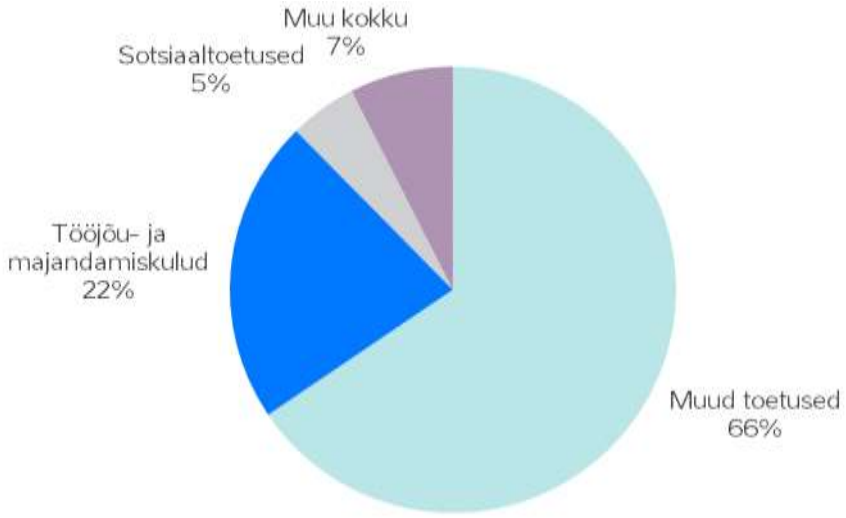
Rahvusarhiiv on tugi e-valitsemisele ning keskendub digisündinud teabe, sh andmekogude arhiveerimisele (koostöökeskkonna ASTRA vastuvõtuvõimekuse arendamine erinevas kvaliteedis digisündinud ainese vastuvõtuks, sh. vananenud EDHSi-des ja kõvaketastel oleva teabe vastuvõtt, aga ka uute süsteemidega liidestamine ja „märkamatu arhiveerimise" arendamine) ja lindirobotite süsteemi hankimisele Rahvusarhiivile ja Eesti Rahvusringhäälingule (ka teiste digiasutuste) digiarhiivide tarvis. Tagatisfaile saab peale seda säilitada identselt dubleerituna kahes geograafilises asukohas Tallinnas ja Tartus (digikultuuripärandi pikaajaline turvaline säilitamine).

Kultuuripärandi digiteerimise projektide läbiviimist, rahastatakse Euroopa Liidu struktuurfondidest (digiteeritakse dokumente, fotosid, filme ja fotonegatiive), filmipärandi voogedastusplatvormi arendamist koostöös Eesti Filmi Instituudiga ning tehisintellekti kasutamist digiteabe avamisel ja kasutusse andmisel (sh tekstituvastuse (Transkribus projekt), näo- ja objektituvastus (Ilme, Fotis) arendamine).

Kokku on kavandatud 9,7 mln eurot, sealhulgas RKAS vahendid 2,9 mln eurot, mis on seitsme kinnistu ülalpidamiskuludeks, kus paiknevad Rahvusarhiivi kogud. Kõrgharidusega kultuuritöötajate tööjõukulud on 4,9 mln eurot, mis kasvavad 0,8 mln eurot ning investeeringuteks on 0,5 mln eurot.

3.8.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 32. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 34. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala kulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-741 311	-886 755	-1 080 103	-193 348	22%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-222 007	-213 634	-238 427	-24 793	12%
Finantskulud	-1	-5	0	5	-100%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Muud tegevuskulud	1 574	0	-5	-5	100%
Sotsiaaltoetused	-24 028	-50 583	-52 907	-2 324	5%
Investeeringutoetused	-6 200	-26 163	-45 024	-18 861	72%
Muud toetused	-458 784	-563 731	-707 792	-144 061	26%
Põhivara amortisatsioon	-21 167	-20 825	-21 161	-336	2%
Käibemaks	-10 698	-11 814	-14 786	-2 973	25%

Tööjõu- ja majandamiskulud kasvavad tulenevalt uue perioodi välistoetuste avanemisest, õpetajate ja kultuuritöötajate palkade tõusust, eestikeelsele haridusele ülemineku täiendavast rahastusest.

Sotsiaaltoetuste suurenemine on peamiselt tingitud Haridus- ja Noorteameti kaudu makstavate Eramus+ toetuste kasvust, mis on kavandatud õpilaste ja õpetajate erinevateks stipendiumiteks.

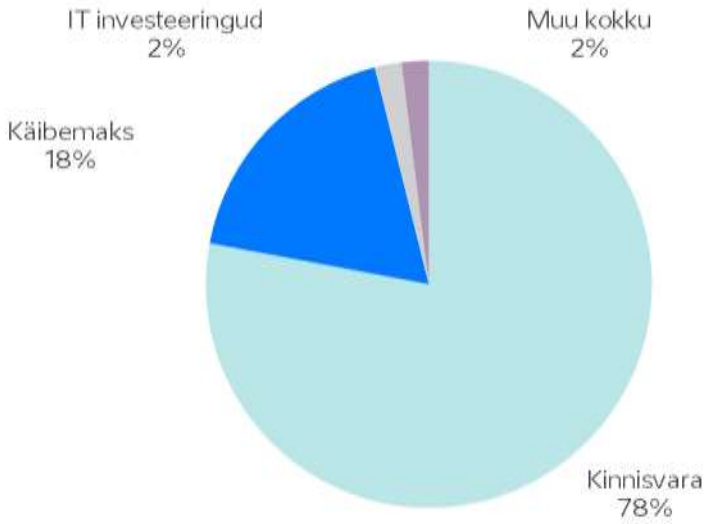
Investeeringutoetused suurenevad tulenevalt uue perioodi välistoetuste avanemisest.

Muud toetused kasvavad tulenevalt uue perioodi välistoetuste avanemisest, teaduse- ja arenduskulude ning kõrghariduse ja eestikeelse haridusele ülemineku täiendavast rahastusest ja haridustoetuste mahu kasvust.

3.8.4 Investeeringud

Uued riigigümnaasiumid, kaasaegne teadus- ja haridustaristu ning digilahendused.

Joonis 33. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala investeeringud ja osakaal koguinvesteeringutest, %

Tabel 35. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-74 987	-78 731	-105 010	-26 279	33%
Inventar	-201	-3 002	-692	2 310	-77%
IT investeeringud	-1 885	-2 103	-2 027	76	-4%
Transpordivahendid	-20	0	0	0	0%
Masinad ja seadmed	-707	-530	0	530	-100%
Muud investeeringud	-43 794	-613	-1 369	-756	123%
Kinnisvara	-16 050	-58 989	-81 848	-22 859	39%
Vahendid Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsile	-15 080	-9 000	-12 987	-3 987	44%
Tallinna Tehnikakõrgkool kinnisvarainvesteeringud	-583	-700	0	700	-100%
Tallinna Tervishoiu Kõrgkool kinnisvarainvesteeringud	-87	0	0	0	0%
Gümnaasiumivõrgu korrastamine	0	-48 689	-68 861	-20 172	41%
Rakvere Ametikooli õpperestoran	-58	0	0	0	0%
Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskooli aednikumaja	-180	0	0	0	0%
Vabaduse kool LEA2022	0	-600	0	600	-100%
H. Elleri Tartu Muusikakooli õppekorpus	-63	0	0	0	0%
Käibemaks	-12 330	-13 495	-19 074	-5 580	41%

Inventari investeeringute mahu moodustab riigi rakenduskõrgkoolide õppeotstarbelise inventari soetused. Inventari soetuseks kavandatud investeeringud vähenevad kuna eelmisel aastal kavandati ühekordse investeeringuna eelarvesse Tallinna Muusika- ja Balletikooli vallasvara soetus 2,5 mln eurot.

IT investeeringud suunatakse erinevate infosüsteemide ja digilahenduste arendamisse, sh sisseastumise infosüsteem SAIS, Tahvel, personaalne digirada jne.

Muude investeeringutena kajastatakse riigi kutseõppeasutuste, üldhariduskoolide ja Rahvusarhiivi soetuseid. Eelarve maht suureneb kutseharidusse suunatavate soetuste ja kutsekoolide omatulust sõltuvate investeeringute arvelt.

Kinnisvara:

- Riigigümnaasiumite ehituseks on 2023.a. planeeritud 68,9 mln eurot, sh struktuuritoetustest 68,7 mln eurot. Investeeringu maht suureneb 20,1 mln eurot. Õppetegevust alustavad uued gümnaasiumid: Pelgulinna Riigigümnaasium, Mustamäe Riigigümnaasium, Rae Gümnaasium, Narva Eesti Gümnaasium ja Narva Riigigümnaasium
- Riigi Kinnisvara AS-i poolt hallatavate haridus- ja teadusasutuste kinnistute parendusinvesteeringuteks on planeeritud 13 mln eurot. Maht suureneb 4 mln eurot objektide lisandumise ja kallinemise arvelt.

3.8.5 Finantseerimistehingud

Tabel 36. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala finantseerimistehingute dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Finantseerimistehingud kokku	150	261	248	-13	-5%
Laenukohustised	-12	-14	-11	3	-21%
Laenunõuded	164	275	259	-16	-6%
Käibemaks	-2	0	0	0	0%

Laenukohustiste all on kajastatud Viljandi Kutseõppekeskuse kapitalirendi tehing õppeotstarbelise tehnika soetamiseks.

Laenunõuete all on kajastatud õppelaenuvõlglaste eest põhiosa maksed pankadele ning

Haridus- ja Teadusministeeriumile õppelaenu kohustuste hüvitamine õppelaenuvõlglaste poolt.

3.9 Justiitsministeeriumi valitsemisala

Justiitsministeerium kavandab ja viib ellu riigi õigus- ja kriminaalpoliitikat, mis aitavad tagada avatud ja turvalist ühiskonda

Valitsemisalas on koos ministeeriumiga 18 asutust: Justiitsministeerium, Prokuratuur, Eesti Kohtuekspertiisi Instituut (EKEI), Registrite ja Infosüsteemide Keskus (RIK), Andmekaitse Inspektsioon, Konkurentsiamet, Patendiamet, esimese ja teise astme kohtud (Tallinna Ringkonnakohus, Harju Maakohus, Tallinna Halduskohus, Viru Maakohus, Tartu Ringkonnakohus, Taru Maakohus, Tartu Halduskohus, Pärnu Maakohus) ning kinnipidamisasutused (Viru Vangla, Tartu Vangla, Tallinna Vangla). Esimese ja teise astme kohtud ning kinnipidamisasutused on riigieelarves esitatud grupina.

Suurimate eelarvemahtudega valitsemisala asutused on vanglad vaadelduna grupina, kohtud vaadelduna grupina ja ministeerium.

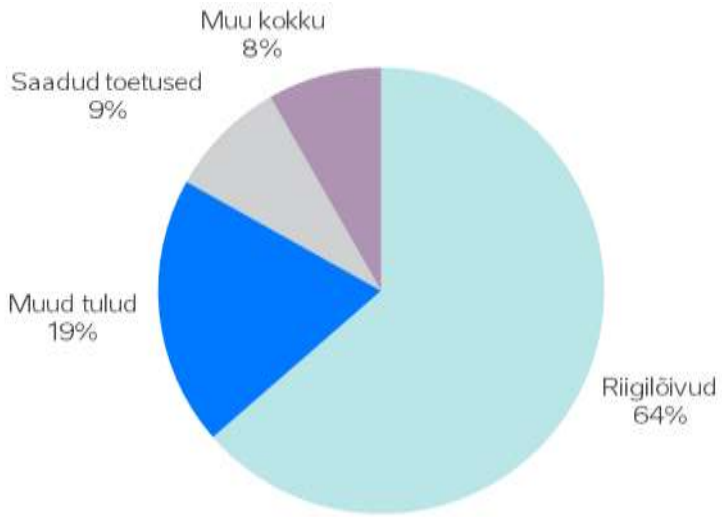
Lisaks kuulub valitsemisala haldusalasse AS Eesti Vanglatööstus, mis tegeleb kinnipeetavate tööhõivega Tallinna, Viru ja Tartu vangla tootmisüksustes. Ettevõte valmistab metall- ja puitmööblit, erinevaid metallkonstruktsioone ja õmblustoodangut, pakub pesumaja-, pakendamis- ning pulbervärvimise teenust.

Valitsemisalas töötab kokku 2843 teenistujat (töötajad ja ametnikud kokku). Kõige suurema töötajaskonna moodustavad kinnipidamisasutused, kus on täistööajale taandatuna 1039 teenistujat (36,5% valitsemisala teenistujatest).

3.9.1 Tulud

Justiitsministeeriumi tuludest moodustavad üle poole riigilõivud, mida koguvad peamiselt kohtud.

Joonis 34. Justiitsministeeriumi suuremad tulud ja osakaal kogutuludest, %

Tabel 37. Justiitsministeeriumi tulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	48 914	47 444	45 962	-1 482	-3%
Saadud toetused	3 157	2 653	3 960	1 308	49%
Riigilõivud	28 195	29 235	29 235	0	0%
Tulud majandustegevusest	7 949	5 665	2 935	-2 730	-48%
Tulud põhivara ja varude müügist	2	0	0	0	0%
Trahvid ja muud varalised karistused	1 407	861	861	0	0%
Muud tulud	8 205	9 030	8 970	-60	-1%

Majandustegevusest saadava tulu vähenemine on seotud äriregistri andmete tasuta kättesaadavaks muutmisega, mille tõttu väheneb Registrite ja Infosüsteemide Keskuse (RIK) majandustegevuse tulu.

Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna toetuste projektimahud on 2023. aastal oluliselt vähenenud, seevastu Euroopa Sotsiaalfondi perioodi 2021-2027 (edaspidi ESF+) struktuurivahendid (1,8 mln) suurendavad oluliselt välistoetuste mahtu.

Saadud toetused

Saadud toetused on välistoetused, mis laekuvad Justiitsministeeriumile (3,1 mln eurot) ja Patendiametile (0,8 mln eurot) Norra finantsvahenditest 0,75 mln eurot, Euroopa Sotsiaalfondist 2,3 mln eurot ning Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ametiga (edaspidi EUIPO) ja Euroopa Patendiametiga (edaspidi EPO) sõlmitud koostööprojektidest.

Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna toetus on mõeldud alaealiste erikohtlemise süsteemi loomiseks. Euroopa Sotsiaalfondist (ESF) rahastatakse riskilaste programm, mille eesmärgiks on laste ja noorte heaolu parandamine. Perioodi 2014-2020 ESF vahenditest toetatakse vanglast vabanejate tugiteenuse projekti. Eesmärk on saavutada vanglast vabaneja

hoidumine uutest kuritegudest ja ühiskonda sulandumine, mida toetavad individuaalsete oskuste ning teadmiste arendamine ja sotsiaalse kapitali tugevdamine. Patendiametile laekuv toetus EUIPO-st ja EPO-st on EL-i kaubamärgisüsteemi toimimise toetavateks tegevusteks.

Euroopa Sotsiaalfondi uue eelarve perioodi 2021—2027 vahendeid kasutatakse noorte õigusrikkujate retsidiivsuse vähendamiseks. Eesmärk on soodustada ja edendada õigusrikkumistaustaga noorte osalust ühiskonnaelus. Selleks tuleb toetada nende iseseisvat toimetulekut, õppetegevusse ja tööturule liikumist ja seal püsimist, ennetades sealjuures sotsiaalsete probleemide tekkimist või süvenemist. Samuti toetatakse ESF+ vahenditest projekti „Kinnipeetavate lõimimine, sh eesti keele oskuse parandamine". Vanglates viibivate inimeste jaoks on riigikeele õppimine üheks taasühiskonnastavaks tegevuseks kui ka vabanemisjärgse elu planeerimisel tähtsaks aspektiks. Üleüldiselt on vanglas läbiviidavad tegevused suunatud korduvkuritegevuse vähendamisele. Tegevuste suureks eesmärgiks on lõimida igakülgselt inimene tagasi ühiskonda ja seda igast aspektist.

Riigilõivud

Valitsemisalas on suurimate mahtudega riigilõivude kogujad kohtud (25,5 mln eurot).

Riigilõivude laekumisi kavandatakse:

- kinnistusraamatu ja laevakinnistusraamatu toimingutelt;
- kohtuasjade toimingutelt;
- Patendiameti toimingutelt (näiteks patentide-, kaubamärkide-, tööstusdisainlahenduste-, kasulike mudelite toimingutelt jne);
- elektrituru-, maagaasi- ja kaugkütteseaduse alusel teostatavatelt toimingutelt;
- mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri toimingutelt;
- Konkurentsiameti toimingutelt;
- väljaandes Ametlikud Teadaanded teadete avaldamiselt;
- karistusregistritoimingutelt.

Tulud majandustegevusest

Majandustegevusest laekunud tulu kasutatakse oma kulude katteks. Tulud laekuvad:

- Kinnipidamiskohtadele personali toitlustamise, vangla transpordi ja saatemeeskonna lühiajalise väljaviimise, pildistamise, isiklike riiete pesemise eest, vangla kaupluse tulust ning kinnipeetavatega kokkusaamise toa kasutamisest saadavast tasust 0,9 mln eurot. Laekuvat tulu kasutatakse vanglate ülalpidamiskulude katmiseks.
- Eesti Kohtuekspertiisi Instituudile Politsei- ja Piirivalveameti koostöökokkuleppega joobe tuvastamise ekspertiisidest; Eesti Haigekassalt haiguste tagajärjel hukkunute ning välismaalaste lahangutest; Tartu Ülikoolilt Eesti Kohtuekspertiisi Instituudis residentuuril olevate tudengite palkadeks; eraisikust tellijatelt DNA analüüsidest 0,3 mln eurot. Laekuvat tulu kasutatakse peamiselt majandamiskulude katteks ning seadmete uuendamiseks.
- Registrite ja Infosüsteemide Keskusele teenuste müügist 1,8 mln eurot.

Trahvid ja muud varalised karistused

Tulud laekuvad peamiselt kohtute kaudu riigieelarvesse (0,9 mln eurot).

Trahvid ja muud varalised karistused on:

- karistusseadustiku alusel määratud karistused;
- äriseadustiku alusel määratud trahvid;
- väärteomenetluse seadustiku alusel määratud trahvid;
- muud trahvid ja varalised karistused.

Muud tulud

Muud tegevustulud laekuvad peamiselt kohtute (6,3 mln eurot) ja Prokuratuuri (1,1 mln eurot) tegevuse kaudu riigieelarvesse. Konkurentsiameti eelarvesse laekuvad universaalse postiteenuse maksed (0,7 mln eurot).

Muud tegevustulud on:

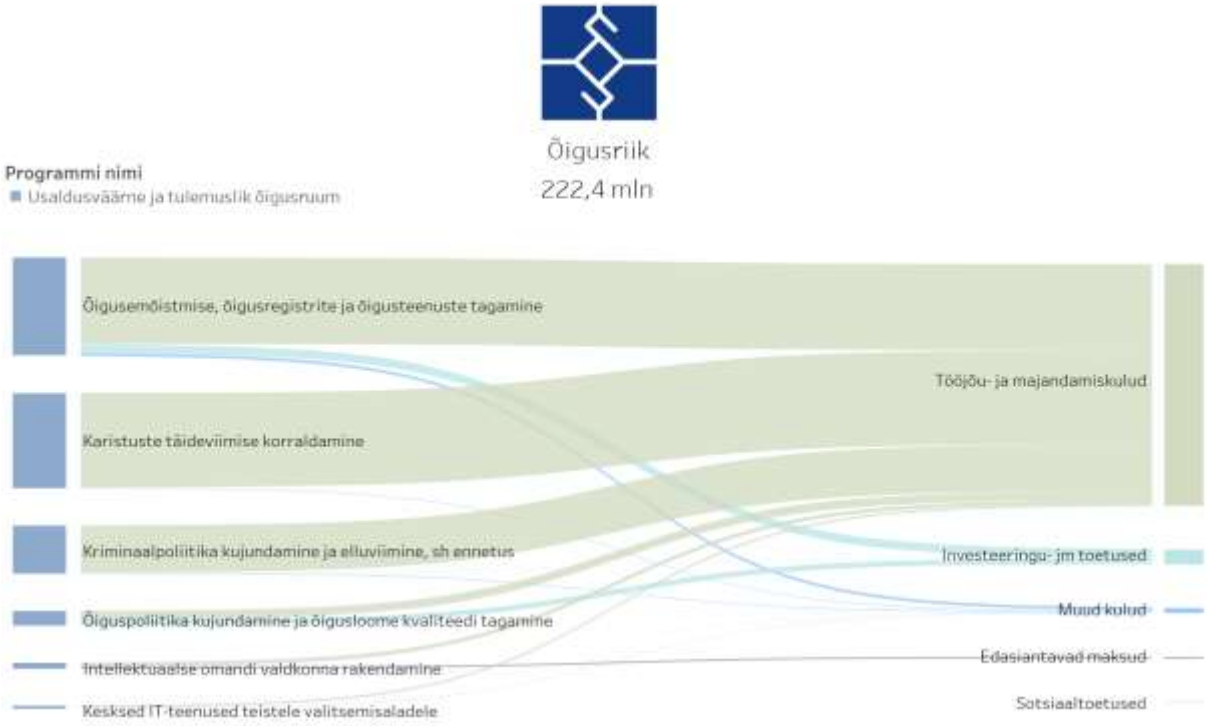
- menetluskulude hüvitised;
- oportuniteeditasud;
- universaalse postiteenuse maksed;
- konfiskeeritud ja konfiskeerimise asendamisel saadud varad;
- sunniraha ja tulud asendustäitmisest;
- väljanõudmata deposiidid ja tagatistasud;
- regressinõuded.

3.9.2 Kulud tegevuspõhises vaates

Justiitsministeeriumi tulemusvaldkonna Õigusriik kulud on suunatud programmi tegevuste elluviimisele. Prioriteediks on valitsemisala palgataseme tõstmine, millest fookuses on kohtute ja Prokuratuuri madalapalgaliste teenistujate palgakasv ning siseturvalisuse ja küberjulgeoleku valdkonna palgad.

3.9.2.1 Tulemusvaldkond Õigusriik

Joonis 35. Õigusriik tulemusvaldkond ja selle maht

Valdkonna arengukava ei koostata, Vabariigi Valitsus on tulemusvaldkonna eesmärgid seadnud lähtuvalt Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammist ning kooskõlas riigi eelarvestrateegiaga.

Tulemusvaldkonna eesmärk: Õiguskindel, hästi toimiv, vähese kuritegevuse ning kvaliteetse justiitssüsteemiga riik.

Tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on loodud programm „Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum“. Justiitsministeerium vastutab programmi eesmärkide saavutamiseks tegevuste ja rahaliste vahendite kavandamise eest.

Tabel 38. Justiitsministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Õigusriik	Õigusloomepoliitika põhialused aastani 2030[6], Kriminaalpoliitika põhialused aastani 2030[7] Esimese ja teise astme kohtute arengukava 2020-2023[8] Riigi Eelarvestrateegia 2023-2026	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum

Õigusriigi tulemusvaldkonnaga seotud programmdokument avaldatakse Justiitsministeeriumi kodulehel.

[6] https://www.riigiteataja.ee/akt/317112020002
[7] https://www.riigiteataja.ee/akt/313112020006
[8] https://www.kohus.ee/dokumendid-ja-vormid/esimese-ja-teise-astme-kohtute-arengukava

3.9.2.1.1 Tulemusvaldkond Õigusriik kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 39. Tulemusvaldkond Õigusriik programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Õigusriik	-182 457	-184 263	-222 427	-37 963	21%
Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-182 457	-184 263	-222 427	-37 963	21%
Õiguspoliitika kujundamine ja õigusloome kvaliteedi tagamine	-1 945	-8 210	-11 990	-3 780	46%
Intellektuaalse omandi valdkonna rakendamine	-4 674	-4 358	-4 865	-508	12%
Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine, sh ennetus	-2 919	-4 783	-40 584	-35 802	749%
Karistuste täideviimise korraldamine	-68 626	-70 788	-80 247	-9 459	13%
Õigusemõistmise, õigusregistrite ja õigusteenuste tagamine	-55 565	-54 253	-82 752	-28 500	53%
Kesksed IT-teenused teistele valitsemisaladele	-3 261	-1 110	-1 987	-878	79%

Kulud suurenevad võrreldes eelmise aastaga 21%, mis on peamiselt tingitud palgafondide kasvust. Tööjõukulude kasvu mõjutavad eelkõige Vabariigi Valitsuse otsustega eraldatud vahendid palgafondi kasvuks. Lisaks suurenevad kulud toetustele ning majandamiskuludele, mille on tinginud valdavalt energiahindade kallinemine. Programmi tegevuste mahud ei ole võrreldavad eelneva aastaga tulenevalt sellest, et alates 2023. aastast on programmi tegevusi kokku koondatud.

3.9.2.1.2 Tulemusvaldkond Õigusriik programmid ja programmi tegevused

Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum

Programmi eesmärk: Loodud on tingimused ühiskonna tulemuslikuks toimimiseks, tagatud on põhiõiguste tasakaalustatud kaitse ja õigusriigi põhimõtte järgimine ning kuritegevust on vähe.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Justiitsministeerium, esimese ja teise astme kohtud, Registrite ja Infosüsteemide Keskus, Prokuratuur, Eesti Kohtuekspertiisi Instituut, Patendiamet, Andmekaitse Inspektsioon, vanglad, Konkurentsiamet, Notarite Koda, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda, Eesti Advokatuur, Patendivolinike Koda.

Programmi tegevuse nimetus: Õiguspoliitika kujundamine ja õigusloome kvaliteedi tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Õiguspoliitika kujundamine ja elluviimine, väärtustades põhiõigusi, riigisisese õiguskorra süsteemsust, õigusloome kvaliteeti ning konkurentsivõimelist majanduskeskkonda. Õiguspoliitikat kujundatakse ja viiakse ellu avaliku õiguse, eraõiguse, intellektuaalse omandi ja konkurentsiõiguse valdkonnas. Õigusloome alal tagatakse ühtlane ja kvaliteetne korraldus ning tase.

Tegevuste kirjeldus

Varasem tegevus „Andmekaitse valdkonna rakendamine" liideti tegevusega „Õiguspoliitika kujundamine ja õigusloome kvaliteedi tagamine".

Tegevust viiakse ellu kuue teenuse kaudu. Suuremate eelarvemahtudega teenused on Toetuste vahendamine (3,8 mln eurot) ning Õigusloome kvaliteedi tagamine ja koordineerimine (2,6 mln eurot).

Tegevuste elluviimisel peetakse läbivalt silmas demokraatiat ja sõnavabadust. Paindliku, kaasaegse ja efektiivse haldustegevuse tagamiseks analüüsitakse halduskohtu- ja haldusmenetluse kaasajastamise vajadust, samuti korrastatakse ja kaasajastatakse riikliku järelevalve ning korrakaitse regulatsiooni. Inim- ja kodanikuõiguste kaitse tuleb tagada infotehnoloogia (sh tehisintellekti) kasutusele võtmisel. Läbiva tegevusena luuakse võimalusi inimeste laiemaks kaasamiseks ja informeerimiseks erinevatel ühiskonnaelu teemadel (nt õigusloome protsess).

Isikuandmete kaitse regulatsiooni rakendatakse avalikus ja erasektoris nii, et see sobib infoühiskonnale ja arvestab ka teabevabadusega. Eelnevaga seonduvalt on vaja tõhustada Andmekaitse Inspektsiooni suutlikkust oma ülesannete täitmisel, mis tähendab ametnike kompetentsi arendamist, eeskätt tehnoloogiaalaste teadmiste vallas, aga ka toetavate tehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõttu.

Ühiskonna sujuvaks toimimiseks on vaja jälgida ühingu- ja maksejõuetusõiguse sobitumist kaasaja muutuvasse keskkonda, et see arvestaks majandusarengutega ning samas pakuks stabiilset õigusraamistikku. Konkurentsiõiguses on olulisel kohal reeglite (sh õigusraamistikus sisalduvate järelevalve pädevuste) süsteemne ülevaatamine, arvestades Euroopa Liidu suuniseid. Lähemate aastate väljakutse Euroopa Liidu tasandil on konkurentsiõiguse reeglite ning nende jõustamise kohandamine digiajastu tingimustele ja sellele iseloomulikele ärimudelitele.

Õigusloome kvaliteeti aitab tagada ja edendada nii õigusloomejuristide kompetentsi pidev arendamine kui ka infotehnoloogiliste lahenduste rakendamine õigusloome vallas (õiguse koosloome keskkonna arendamine).

Senisest suuremas mahus toetatakse represseeritute valdkonnaga tegelejaid. Eesti Mälu Instituudile eraldatakse täiendav tegevustoetus (0,87 mln eurot) toetamaks kommunismiohvrite muuseumi ekspositsiooni valmimist. Suur osa valitsuse meetmetega eraldatud (ca 1 mln eurot) vahenditest on suunatud represseeritute esindusorganisatsioonidele okupatsioonirežiimide poolt represseeritud inimeste mälestuste jäädvustamiseks, repressioonide ajaloo uurimiseks, ürituste korraldamiseks ning ühenduste põhikirjaliste tegevuste elluviimiseks. Samuti toetatakse tegevusi, mis on vajalikud inimõiguste olukorra analüüsimiseks ja tutvustamiseks, riigiõiguse ja õigushariduse arendamiseks ning teadustöö edendamiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Intellektuaalse omandi valdkonna rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: õiguspoliitika intellektuaalse omandi valdkonnas on kujundatud ja elluviidud.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse seitset teenust. Suurimate eelarvemahtudega on EPO (EPO — *The European Patent Organisation*) edasikantavad lõivud (1,5 mln eurot), leiutiste õiguskaitse taotlemine (1,04 mln eurot) ja kaubamärgi, disainilahendi registreerimise taotlemine (1,03 mln eurot). Koos ühiskonna pideva muutumisega on järjepidevalt kasvanud immateriaalse vara - leiutised, ärisaladused, kaubamärgid, autoriõigusega kaitstud teosed — osatähtsus igapäevaelus. Neid ohustab üha enam infotehnoloogia ja teiste uute tehnoloogiate (nt 3D-printimine) areng, mistõttu on vaja immateriaalsele varale tagada järjepidev ja kaasaegne kaitse. Teadmistepõhise ja innovaatilise ettevõtluskeskkonna toetamiseks tuleb tagada ettevõtjate nõustamine intellektuaalse omandi küsimustes, kiire ja tõhus intellektuaalomandi registreerimismenetlus ning vaidluste kiire kohtueelne lahendamine. Patendiametist tuleb kujundada tänapäevane intellektuaalomandi kompetentsikeskus, mis oleks suuteline panustama valdkonda ka rahvusvahelisel tasandil.

Üha suureneva rahvusvahelise (sh Euroopa Liidu tasandi) koostöö tingimustes tuleb tagada suutlikkus sellesse erinevates formaatides piisavalt panustada, osaledes rahvusvahelises koostöös teiste riikide patendiametitega, rahvusvaheliste intellektuaalomandi organisatsioonidega (WIPO ja EPO) ning Euroopa Liidu intellektuaalomandi alaste asutustega (EUIPO).

Programmi tegevuse nimetus: Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine, sh ennetus

Programmi tegevuse eesmärk: Kriminaalpoliitika põhineb andmetel ning uuringutel ning ühiskonnaliikmete õiguskuulekus on kõrge. Kriminaaljustiitssüsteem on tõhus, sh digitaalne, ning inimkeskne, sh ohvrisõbralik ning omab võimekust avastada ka uusimaid kuriteoliike.

Tegevuste kirjeldus

Senised programmi tegevused „Kriminaalpoliitika kujundamine ja kuritegevuse ennetamine“ ja „Kriminaalpoliitika elluviimine“ on liidetud ning esitatud uue programmi tegevusena „Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine, sh ennetus“.

Tegevus viiakse ellu kolmekümne kahe teenuse kaudu. Suurimate eelarvemahtudega teenused on Kogukonnaga seotud kuritegude menetlemine (14 mln eurot), Raskete peitkuritegude menetlemine (8,1 mln eurot) ja Kriminaalpoliitika kujundamine ja kuritegevuse ennetamine (6,2 mln eurot).

Kriminaalpoliitika põhialustes toodud tegevusi viiakse ellu (korduv)kuritegevuse ennetamiseks. Samuti tegeletakse õigussüsteemi vaatevälja sattunud noorte kuritegevuse ennetamisega, mis aitab vältida püsiva rikkumiskäitumisega täiskasvanute tekkimist.

Hinnatakse kriminaalpoliitika mõjusid, mis hõlmab nii sotsioloogilisi uuringuid ja ametliku statistika kasutamist (nt reovee seire narkoainete suhtes, retsidiivsuse seire, kriminaalstatistika analüüs ja avaldamine).

Kujundatakse karistus- ja kriminaalmenetlusõigust, et tagada menetlusosaliste (kannatanute, kahtlustatavate ja kolmandate isikute) põhiõiguste kaitse ning kaitsta kriminaaljustiitssüsteemi sõltumatust (kriminaalmenetluse revisjon ja mitmete muude õigusaktide muudatused).

Automatiseeritakse kriminaalmenetlusega kogutavate andmete analüüs (juhtimislauad ja andmeanalüütika, JAAK arendused).

Arendatakse infosüsteeme, kohtueksperti ise ning analüütilist võimekust kohtueelses menetluses (nt konsultandid prokuratuurides), et kriminaalpoliitika oleks tehnoloogiliselt mitu sammu õigusrikkujatest eespool. Kriminaalmenetluse tõhusamaks muutmiseks digiteeritakse õiguskaar, tõstetakse inimressurssi kompetentsi ning värvatakse juurde inimesi.

Pööratakse tähelepanu kuritegevuse tulususe vähendamisele ja kriminaaltulu äravõtmisele ning suurendatakse vara konfiskeerimise võimekust.

ESF-ist on tagatud tugiisiku- ja majutusteenuse rahastus kuni 2023. aasta III kvartalini, tugiteenuse jätkuvaks toimimiseks planeeritakse tegevuste edasist rahastamist riigieelarvest.

Euroopa Sotsiaalfondi perioodi 2021—2027 vahendeid kasutatakse noorte õigusrikkujate retsidiivsuse vähendamise tegevusteks soodustamaks noorte osalust ühiskonnaelus.

2023. aastal investeeritakse ca 1,2 mln eurot EKEI laboriseadmetesse, mis võimaldavad kaasaegseid uurimismeetodeid kasutada ning teadus- ja arendustegevusse suunatakse 0,5 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Karistuse täideviimise korraldamine

Programmi tegevuse eesmärk: Karistuste täideviimine vastab tänapäevastele nõuetele ning väheneb korduvkuritegevus ja kinnipeetavate arv.

Tegevuste kirjeldus

Tegevust viiakse ellu karistuste täideviimise üldjuhtimise (eelarve maht 75,8 mln eurot) ja inimväärika karistuse täideviimise teenuse (eelarve maht 4,4 mln eurot) kaudu. Vangla peab võimalikult suurel määral peegeldama ühiskonna elu vabaduses, et vang suudaks vabanedes ühiskonnas iseseisvalt toime tulla (normaalsusprintsiip). Vanglates tuleb tagada kõigi seal viibivate isikute turvalisus ning inimväärikad vangistamistingimused, sh täiskasvanulikku otsustusõigust tagav keskkond, mis hõlbustab hilisemat ühiskonda taassisenemist.

AS Eesti Vanglatööstus suurendab pakutava töö mitmekesisust ja mahtu, võimaldades vangidel kujundada tavaelule sarnast tööharjumust ja rütmi. Vabanemisjärgse tööhõive soodustamiseks hõivab AS Eesti Vanglatööstuses igakuiselt vähemalt 248 kinnipeetavat, samal ajal tagatakse süsteemi jätkusuutlikkus. Kõikides vanglates võimaldatakse vangidele riigikeele õpet tasemetel A1 kuni C1.

Süsteemi paremaks administreerimiseks ja killustatuse vähendamiseks tuleb vanglameditsiin ühendada tsiviilmeditsiiniga. Sealjuures peab olema tagatud HIV ja C-hepatiidi testimine ja ravi ning AIDS-i ravi.

Tõhusa karistuse täideviimise süsteemi tagamiseks on eelkõige vaja, et nii vangide kui ka kriminaalhooldusalustega töötaks piisav arv professionaalseid ametnikke ning neil oleks piisav varustus ja konkurentsivõimeline tasu. Samuti on eesmärk suurendada vabatahtlike kriminaalhooldusabiliste arvu.

Täiendavalt panustab vanglateenistus laiapindsesse riigikaitsesse ning osutab Siseministeeriumi valitsemisalale ametiabi siseturvalisuse tagamisel, mis eeldab vajalikku varustust ja väljaõpet.

Suurendatakse digitaalsete lahenduste võimekust, kaasajastatakse infosüsteeme ja/või luuakse uusi. Paremad digitaalsed lahendused ja digitaliseeritud tööprotsessid võimaldavad

ametnikel suunata oma aega rohkem inimestele ja kulutada vähem aega andmete saamisele ja kokku panemisele.

Euroopa Sotsiaalfondi perioodi 2021—2027 vahendeid kavandatakse projektile „Kinnipeetavate lõimimine, sh eesti keele oskuse parandamine".

Programmi tegevuse nimetus: Õigusemõistmise, õigusregistrite ja õigusteenuste tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Inimesed ja ettevõtted saavad oma õigusküsimused tõhusalt lahendatud. Kohtumenetlus ja kohturegistrite pidamine toimib usaldusväärselt ja tõhusalt, õigusteenused ja õigusteave on usaldusväärsed ja kättesaadavad.

Tegevuste kirjeldus

Senised programmi tegevused „Kohtumenetlus ja kohturegistrite pidamine" ja „Õigusteenuste ja õigusteabe kättesaadavuse tagamine" on liidetud ning esitatud uue programmi tegevusena „Õigusemõistmise, õigusregistrite ja õigusteenuste tagamine".

Tegevust viiakse ellu üheksateistkümne teenuse kaudu. Suurimate eelarvemahtudega teenused on Õigusemõistmine tsiviilkohtumenetluses (28,3 mln eurot), Õigusemõistmine süüteomenetluses (19,6 mln eurot) ja Õigusemõistmine halduskohtumenetluses (7,9 mln eurot).

Kohtumenetlus on kulukas, seetõttu pööratake tähelepanu ennetava õigusabi ja kohtuväliste vaidluste lahendamise võimaluste arendamisele. Õigusvaidluse või õigusrikkumise korral tagatakse kättesaadav, asjatundlik ja kiire õigusemõistmine, hoolimata inimese elukohast ning tema rahalistest ja muudest võimalustest. Oluline on jätkata riigi õigusabi teenusega ning muuta taotlemine ja määramine lihtsamaks, tasude haldamine automatiseeritumaks ning laiendada esmase õigusnõu mahtu.

Toimub digilahenduste edasiarendamine. Näiteks kohtute infosüsteem KIS viiakse üle uuele arhitektuurile, automatiseeritakse tegevusi, muudetakse kohtumenetlus läbipaistvamaks, vähendatakse halduskoormust ning toimub üleminek digitaalsetele kohtutoimikutele. Hiljemalt 01.01.2024 luuakse ühtne riiklik täitmisregister, mis annab täieliku ülevaate kõigist täiteasjadest. Toimub täituribüroode üleminek ühisele infosüsteemile-tööplatvormile sarnaselt notariaadi e-notariga. Lisaks on käivitatud Riigi Teataja uuendamine, et pakkuda kasutajale veelgi rohkem võimalusi õigusteabe saamiseks. Ametlike Teadaannete puhul koondatakse rohkem üldsuse ja kogukonna teavitamiseks mõeldud teadaandeid. Oleme alustanud uue maksekäsu kiirmenetluse infosüsteemi loomisega, mis märgatavalt vähendab tehnilist tööd ja suurendab automatiseeritust.

Digitaalsetele õigusteenustele ligipääs muudetakse kasutajasõbralikumaks ja luuakse juurde eneseabivõimalusi. Selleks käivitasime riigi õigusvõrgu projekti, millega loome abistava keskkonna.

Elatisnõuete täitmist hakatakse alates aastast 2023 toetama riigieelarvest, sest elatisnõuete täitmine on täituribüroole tugevalt kahjumlik (väike tasu, aastatepikkune menetlus, palju lisanõudeid) ning laste suhtluskorra tagamise lahendite sundtäitmine komplitseeritud.

Tegevuse kaudu on toetatud esmatasandi õigusabiteenuse osutamine ning Eesti Advokatuuri kaudu osutatav riigi õigusabi.

Programmi tegevuse nimetus: Kesksed IT-teenused teistele valitsemisaladele

Programmi tegevuse eesmärk: Kesksed IT-teenused teistele valitsemisaladele on osutatud.

Tegevuste kirjeldus

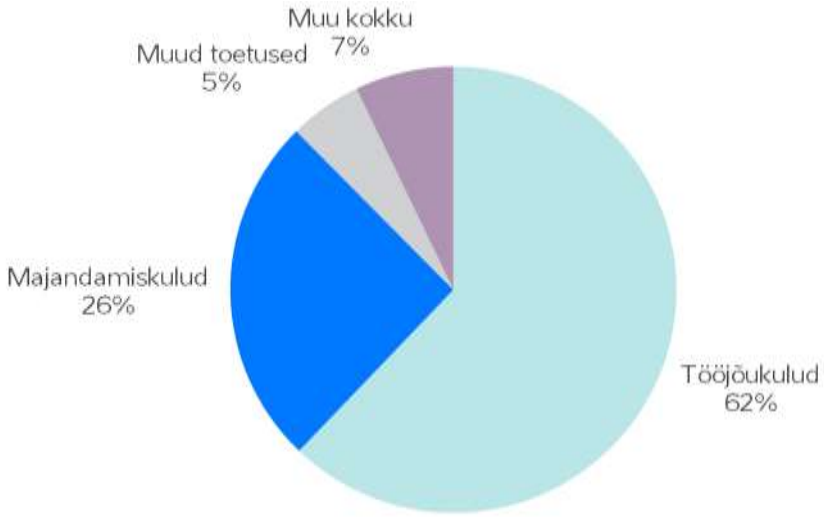
RIK osutab haldusala välistele asutustele erinevaid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia arendustega seotud teenuseid, sh dokumendihaldussüsteemi haldamine ja arendamine, infosüsteemide haldamine, majutamine ja arendamine.

Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse neljateist teenust, neist suurima eelarvemahuga on IT-teenus muudele avaliku sektori klientidele (1,2 mln eurot), ülejäänud teenused jagunevad enam-vähem võrdsetes mahtudes erinevate ministeeriumite valitsemisaladele ja institutsioonidele.

01.10.2022 muudeti äriregistri andmed tasuta kättesaadavaks, seetõttu kaob RIK-il osaliselt püsiv omatulu, mida teeniti äriregistri andmete vaatamisest.

3.9.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 36. Justiitsministeeriumi valitsemisala suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 40. Justiitsministeeriumi valitsemisala kulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-191 773	-194 313	-233 373	-39 059	20%
Tööjõukulud	-109 332	-112 929	-145 052	-32 123	28%
Majandamiskulud	-54 506	-57 159	-59 317	-2 158	4%
Muud tegevuskulud	-2 968	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-20	-13	-23	-10	75%
Investeeringutoetused	-73	-20	0	20	-100%
Muud toetused	-10 139	-8 638	-12 331	-3 693	43%
Edasiantavad maksud	-1 533	-1 500	-1 500	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-3 886	-4 205	-4 205	0	0%

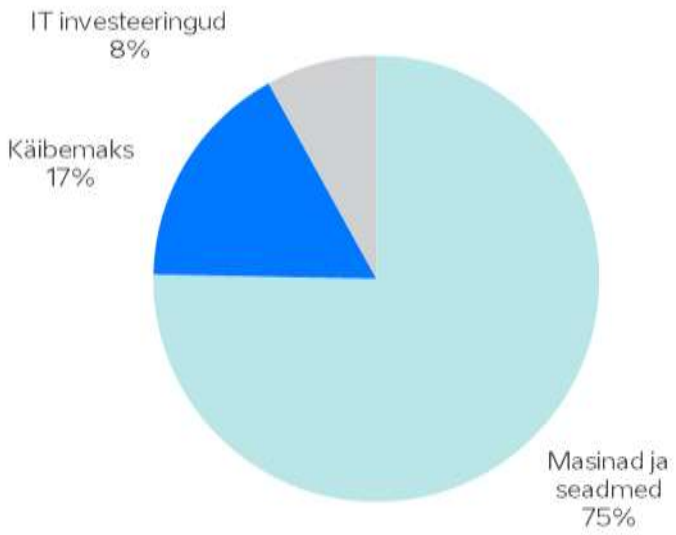
	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Käibemaks	-9 316	-9 850	-10 946	-1 096	11%

Kulud suurenevad võrreldes eelmise aastaga 20%. Enam suurenevad kulud tööjõule summas 32 mln eurot, mis on tingitud kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse (KRAPS) alusel määratud palkade kasvust, inflatsiooni survest palkadele ning laiemalt töövõimekuse suurendamisest, sh , kohtute ja prokuratuuri madalapalgaliste teenistujate palgakasvust ja siseturvalisuse ning küberjulgeoleku valdkonna palgakasvust. Lisaks suurenevad kulud toetustele 3,7 mln eurot, et tagada õigusabi ning olulisel määral toetatakse represseeritute valdkonna MTÜ-sid ja partnerorganisatsioone. Majandamiskulud suurenevad 2,2 mln euro võrra, mis on tingitud valdavalt energiahindade kallinemisest.

3.9.4 Investeeringud

Justiitsministeeriumi valitsemisalas on peamised investeeringud laboriseadmetesse.

Joonis 37. Justiitsministeeriumi valitsemisala investeeringud ja osakaal koguinvesteeringutest, %

Eesti Kohtuekspertiisi Instituut soetab laboriseadmeid amortiseerunud seadmete asemele, mis on vajalik võimekuse hoidmiseks ning võimaldab kasutada kaasaegsamaid uurimismeetodeid.

Tabel 41. Justiitsministeeriumi valitsemisala investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-1 936	-2 946	-1 658	1 288	-44%
IT investeeringud	-137	-217	-133	84	-39%
Transpordivahendid	0	-120	0	120	-100%
Masinad ja seadmed	-180	-1 283	-1 248	35	-3%
Muud investeeringud	-1 326	-135	0	135	-100%
Kinnisvara	0	-720	0	720	-100%
LEA2022 vanglate turvalisus-toimepidevus	0	-720	0	720	-100%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Käibemaks	-294	-471	-276	194	-41%

2022. aasta eelarve oli suuremas mahus, kuna lisaeelarvega eraldati vahendid kinnipidamisasutuste toimepidevuse ning kriisideks valmisoleku tõstmiseks.

Varasematel aastatel on valitsemisala suurimaks põhivara soetajaks olnud RIK, kes investeeris peamiselt IT infrastruktuuri. See osa RIK-i teenusest anti olulises mahus 2022. aastal üle Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskusele.

3.10 Kaitseministeeriumi valitsemisala

Hoida ära Eesti vastu suunatud rünnakud ja tagada, et Eesti suudab end väliste ohtude eest kaitsta.

Kaitseministeeriumi valitsemisalas on riigikaitse korraldamine ja seoses sellega ettepanekute tegemine riigi kaitsepoliitika kujundamiseks, riigikaitse elluviimine, rahvusvahelise kaitsealase koostöö koordineerimine, mobilisatsiooni ettevalmistamine ja läbiviimine, kutsealuste kutsumine ajateenistusse, Kaitseväe reservi arvestuse ja väljaõppe korraldamine, Kaitseväe ja Kaitseliidu rahastamine ja varustamine, kaitsetööstuse arendamine, Kaitseväe ja Kaitseliidu tegevuse kontrollimine ning vastavate õigusaktide eelnõude koostamine.

Kaitseministeeriumi valitsemisala moodustavad kuus riigiasutust: Kaitseministeerium, Kaitsevägi, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus, Kaitseressursside Amet, Välisluureamet ja Eesti Sõjamuuseum - kindral Laidoneri Muuseum. Kaitseministeeriumi haldusalasse kuuluvad riigi osalusega sihtasutused SA CR14 ja SA Rahvusvaheline Kaitseuuringute Keskus ning avalik-õiguslik juriidiline isik Kaitseliit.

Valitsemisala kulude ja investeeringute koondeelarvest moodustab Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse eelarve 62%, Kaitseväe eelarve 27% ja Kaitseministeeriumi eelarve 7%. Ülejäänud valitsemisala asutuste eelarved jäävad mahult alla 3%. Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse osakaal kogu eelarvest on oluliselt suurem, kuna selles kajastuvad valitsemisala investeeringute ja erivarustuse hanked ning taristu arendamise ja korrashoiu teenused.

Valitsemisalas töötab kokku ligi 5 900 teenistujat (töötajad ja ametnikud kokku). Suurima töötajate arvuga valitsemisala asutus on Kaitsevägi ligi 3 957 töötajaga (67% valitsemisala töötajaskonnast).

Kaitseministeeriumi senised neli programmi on alates 2023. aastast ühendatud üheks terviklikuks sõjalise kaitse ja heidutuse programmiks. Valitsemisalas uuendati 2021.—2022. aasta jooksul teenuseid, et need toetaksid senisest paremini tegevuspõhist juhtimist. Uuendatud teenused on kooskõlas Vabariigi Valitsuse otsusega jaotatud üheteistkümne programmi tegevuse vahel. Teenuste muudatustest tulenevalt on programmi tegevuste eelarvetes olulised mahulised muutused peamiselt väeloome ja kaitsevalmiduse ning riigikaitselise inimvara tegevustes.

Valitsemisala personalitöö korraldamine on konsolideeritud Kaitseressursside Ametisse ning tsiviiltoetuse toimimist tagab alates 1. septembrist 2022. aastal Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus.

Kaitsekulud

Tegevuspõhise riigieelarve ja rahvusvahelise aruandluse arvestus ei ole kõiges ühetaoline. Rahvusvahelises aruandluses on oluline eelkõige kaitsekulude määratlus NATO meetodi järgi, mis ei võta arvesse riigikaitsesse suunatud välistoetusi ja muid tuludest sõltuvaid kulusid ega aastast amortisatsiooni, vaid näitab riigi poolt riigikaitsesse suunatud rahaliste vahendite suhet SKP-sse. NATO kaitsekulude arvestusse kuulub ka vastav käibemaks. Tegelik kaitsekulu osakaal selgub alati tagantjärele, kui riigi tegelik SKP on Statistikaameti poolt kokku arvutatud.

Joonis 38. Kaitsekulude kogumaht, mln eurot

		2021 RE	2022 RE	2023 RE
1	SKP-st eraldatud Riigikaitse arengukava 2022-2031 elluviimiseks	614,6	672,3	790,7
	sh Kaitseliidule eraldatav sihtotstarbeline toetus[9]	38,7	46,9	49,0
2	Liitlastega seotud kulud RES 2022-2025 alusel	10,6	10,1	9,9
3	Laevatõrje raketisüsteem	-	46,0	0,0
4	Riigikaitseinvesteeringute programm (KIP)	20,0	20,0	20,0
5	Muud täiendavad sihtotstarbelised eraldised[10]	1,6	2,4	0,05
6	Sõjalise kaitse tugevduspakett (VV jaanuari otsus)	-	4,4	99,7
7	Sõjalise kaitse tugevduspakett (VV märtsi otsus)	-	15,4	114,8
8	RES 2023-2026 otsused (keskmaa õhutõrje, liitlaste taristu, toetus Kaitseliidule, teadus- ja arendustegevuse kulud, välisvahendite käibemaks)			63,0
9	Kaitsekulu NATO meetodi järgi	646,8	770,6	1098,1
10	% SKP-st	2,06%	2,11%[11]	2,85%
11	Mittesõjaline:			
	Laevastikuga seotud kulud SIM-lt	-	4,4	5,5
	Pagulaste abistamiseks	-	0,2	-
12	Välisvahendid, tuludest sõltuv kulu ja omatulu, mis ei kajastu kaitsekulude arvestuses			
	NSIP[12] ja tuuleenergia kompensatsioonimeede[13]	14,5	26,2	49,3
	Välihaigla soetamine	-	-	6,5
	KIP taristu müügitulu arvelt, aastate vahel liigutamine	-	-	1,8
13	Mitterahaline kulu (amortisatsioon)	63,3	67,3	73,1
14	Kõik Kaitseministeeriumi kasutuses olevad vahendid[14]	647,2	785,5	1142,7

Eesti jätkab NATO põhihangete sihttaseme täitmist, planeerides 2023. aasta põhihangete prognoositavaks tasemeks rohkem kui 20% kaitsekulude kogumahust.

[9] Tegevuspõhise eelarve vaates on Kaitseliidu eraldis kajastatud erinevate programmi tegevuste juures vastavalt sellele, millises mahus Kaitseliit konkreetsesse tegevusse panustab. Lisaks sellele hangib Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus perioodil 2023-2026 maakaitsele ca 100 mln euro eest varustust, relvastust ning laskemoona. Julgeoleku suurendamise raames eraldas Vabariigi Valitsus maakaitse suurendamiseks 10 500 inimese võrra hangeteks 29,5 mln eurot.

[10] Täiendavad sihtotstarbelised eraldised on tegevuspõhise eelarvestamise kulude katteks eraldatud vahendid ja 2022. aastal teadusrahastus ja IKT rahastamine.

[11] Selle (ümber)arvutuse alus on RAM suvine majandusprognoos. Varasemast kõrgem SKP tähendab, et kaitsekulu protsent saab olema varasemaga planeeritust väiksem.

[12] NATO julgeolekuinvesteeringute programm taristu ehituseks.

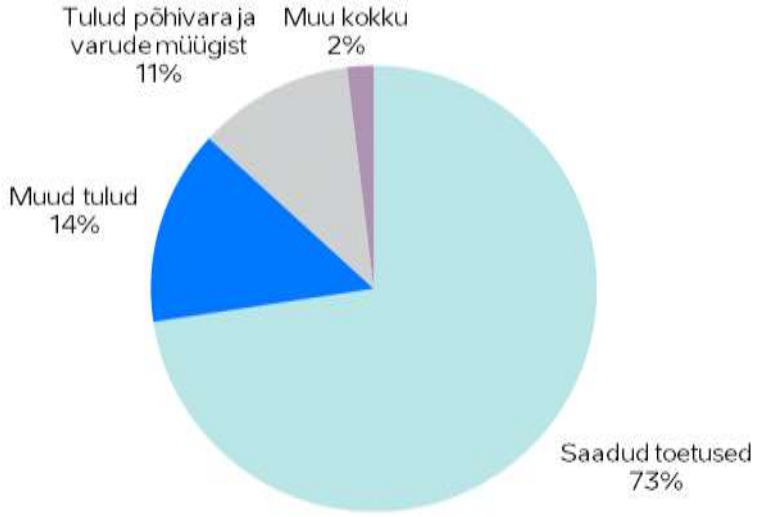
[13] CO2 kvooditulust ja MKM statistikakaubanduse vahenditest investeeringud kompensatsioonimeetmetesse (radarid). RRF vahenditest on selle RES-ga planeeritud ka täiendav radar ja passiivsüsteem (66 mln), need kantakse Kaitseministeeriumi eelarvesse üle hiljem (kui tarne hakkab toimuma).

[14] Kaitse-eelarve ei sisalda kaitsekuludest SOM, RAM jm valitsemisalade eelarvesse suunatud vahendeid, mille väljamakse tehakse väljaspool Kaitseministeeriumi eelarvet. NATO meetodi järgi arvestatakse need kaitsekulude hulka.

3.10.1 Tulud

Välisrahastusel on oluline roll Eesti sõjalises riigikaitses.

Joonis 39. Kaitseministeeriumi suuremad tulud ja osakaal kogutuludest, %

Tabel 42. Kaitseministeeriumi tulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	5 038	21 416	16 253	-5 163	-24%
Saadud toetused	1 775	18 647	11 802	-6 845	-37%
Tulud majandustegevusest	2 119	175	177	2	1%
Tulud põhivara ja varude müügist	860	87	1 837	1 750	2011%
Trahvid ja muud varalised karistused	140	205	135	-70	-34%
Muud tulud	99	2 301	2 301	0	0%
Intressi- ja omanikutulud	46	0	0	0	0%

Valitsemisala tulud on võrreldes eelmise aastaga muutunud peamiselt välisvahendite prognoosi vähenemisest tingituna, sest NATO rahastusega projektid on lükkunud edasi. Samuti vähenevad trahvid ja sunnirahad seoses vabatahtlike ajateenistusse kutsumisega. Kasvavad tulud põhivara ja varude müügist seoses valitsemisala kinnistute müügiga. Muudes tululiikides olulisi muutusi ei ole planeeritud.

Saadud toetused

NATO julgeolekuinvesteeringute programmi (NSIP – NATO Security Investment Programme) raames saadud välistoetustest investeeritakse 2023. aastal Eestisse kokku ligi 4,8 mln eurot, sh:

- NATO meresidesüsteemi väljaarendamine (BRASS) 3,7 mln eurot;
- lennubaasi võimekuse suurendamiseks Ämaris (MULTIPURPOSE) 1 mln eurot;
- NATO õhujuhtimissüsteemi arendamine (ASBE) 0,1 mln eurot.

Ukraina abistamiseks annetatud välihaiglaga seotud välistoetust laekub 6,5 mln eurot.

Mehitamata maismaasõidukite süsteemi (iMUGS - Integrated Modular Unmanned Ground Systems) projekti välistoetust on planeeritud 0,9 mln eurot.

Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna vahenditest investeeritakse 2023. aastal küberharjutusvälja arendamiseks 0,4 mln eurot.

Tulud majandustegevusest

Eesti Sõjamuuseum - kindral Laidoneri muuseumile laekub trükiste ja meenete müügist, ruumide lühiajalisest rendist, piletitulust ning orkestriteenuse osutamisest 31 000 eurot. Saadud tulu kasutatakse müüdava kauba soetamiseks muuseumipoodi ja kontserttegevusega kaasnevateks kuludeks.

Eelmise aastaga samas mahus on planeeritud üüritulu kaitseväe linnakutes asuvatelt müügipunktidelt ja tasu kaitseväe territooriumile paigaldatud sideoperaatorite seadmetelt, kokku 0,1 mln eurot.

Tulu põhivarade müügist

Vanametalli, toidupakkide ja muu vara müügist planeeritakse sarnaselt eelmisele aastale 87 000 eurot. Kaitseministeeriumi käsutuses olevate kinnistute müügist planeeritakse 1,75 mln eurot, mis suunatakse kaitseotstarbeliste varude soetuseks.

Trahvid ja muud varalised karistused

Rahatrahve ja sunnirahasid ajateenistusse mitteilmumise eest on planeeritud ligi 0,1 mln eurot. Trahvide ja sunnirahade hulk prognoositavalt väheneb seoses vabatahtlike ajateenistusse kutsumisega. Reservõppustele põhjuseta ilmumata jäämise eest on planeeritud sunnirahasid 40 000 eurot.

Muud tulud

Ämari õhuturbe kulude hüvitamine vastavalt Balti riikide kokkuleppele ning kaotatud ja lõhutud kaitseväe varustuse hüvitamine ligi 2,3 mln eurot.

Intressi- ja omanikutulud

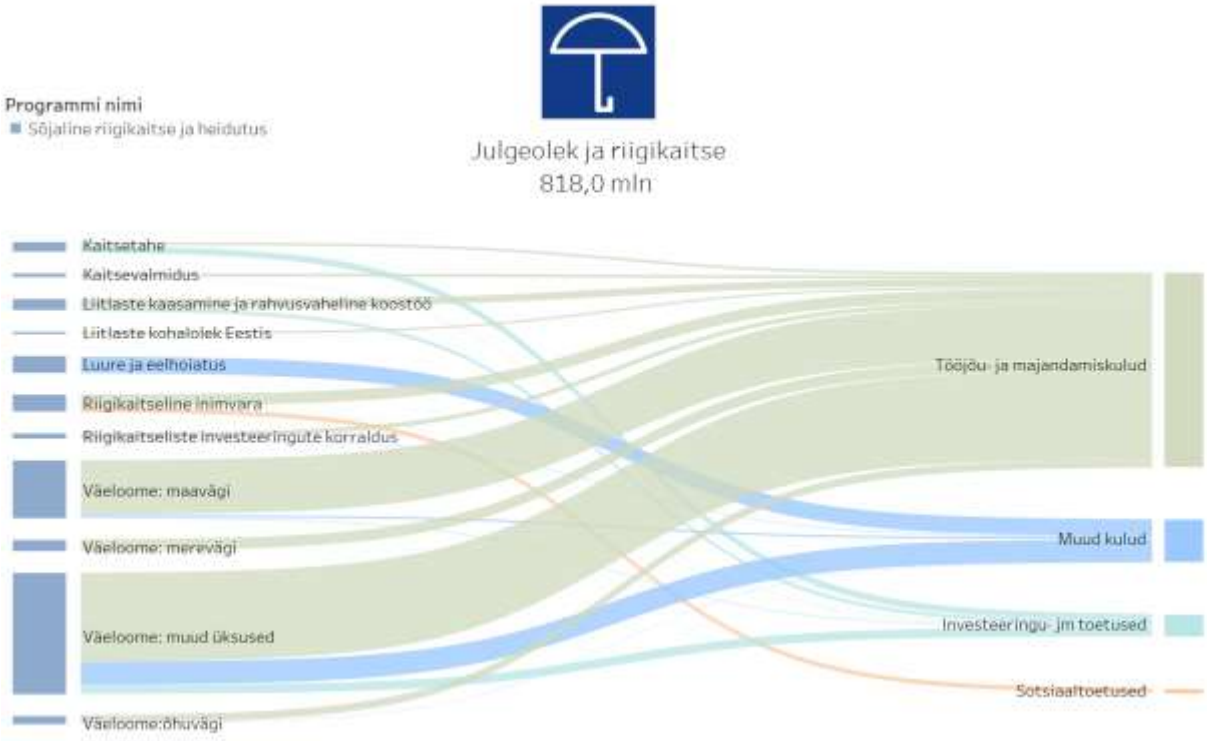
2023. aastaks intressi- ja omanikutulusid ei planeerita.

3.10.2 Kulud tegevuspõhises vaates

Vahendid suunatakse sõjalist kaitsevõimet enim loovatesse valdkondadesse

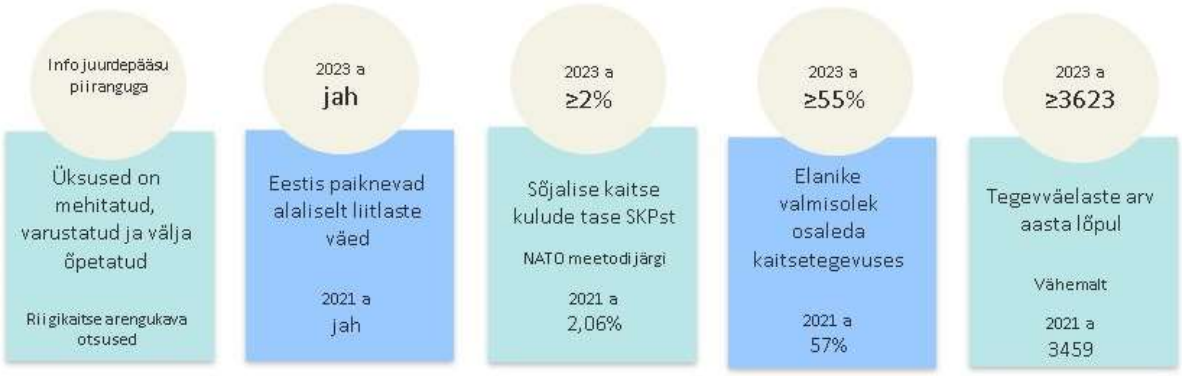
3.10.2.1 Tulemusvaldkond Julgeolek ja riigikaitse

Joonis 40. Julgeolek ja riigikaitse tulemusvaldkond ja selle maht [15]

Tulemusvaldkonna eesmärk on usutav heidutus sõjalise agressori vastu. Võime seista rünnaku vastu kogu ühiskonna tegevusega. Vajadusel kollektiivkaitse ja rahvusvahelise kriisiohje kiire ja tulemuslik rakendumine.

Joonis 41. Julgeolek ja riigikaitse tulemusvaldkonna mõõdikud

Julgeoleku ja riigikaitse tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on loodud üks programm — sõjaline riigikaitse ja heidutus —, mis kuulub Kaitseministeeriumi valitsemisalasse. Julgeoleku ja riigikaitse tulemusvaldkonna pikaajalised arengueesmärgid on kokku lepitud Riigikaitse

[15] Kaitsekulu kokku NATO meetodil on 1098,1 mln eurot. Joonisel on tulemusvaldkonna kulud ilma investeeringuteta ja käibemaksuta ning koos amortisatsiooniga ja välisvahenditest ja majandustegevusest sõltuvate kuludega.

arengukavaga 2022 — 2031 (RKAK 2022 — 2031), mida viiakse ellu Kaitseministeeriumi valitsemisala arengukavadega.

Julgeoleku ja riigikaitse tulemusvaldkonnaga seotud programmdokument on kättesaadav Kaitseministeeriumi kodulehel https://kaitseministeerium.ee/et/eesmargid-tegevused/alusdokumendid-ja-oigusaktid.

3.10.2.1.1 Tulemusvaldkond Julgeolek ja riigikaitse kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 43. Tulemusvaldkond Julgeolek ja riigikaitse programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	Planeerimistasand	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Julgeolek ja riigikaitse	Tulemusvaldkond	-515 615	-564 392	-817 983	-253 591	45%
Sõjaline riigikaitse ja heidutus	Programm	-515 615	-564 392	-817 983	-253 591	45%
Väeloome: muud üksused	Programmi tegevus	0	-171 842	-375 223	-203 381	118%
Kaitsevalmidus	Programmi tegevus	0	-48 989	-11 053	37 936	-77%
Kaitsetahe	Programmi tegevus	0	-25 116	-29 785	-4 669	19%
Liitlaste kaasamine ja rahvusvaheline koostöö	Programmi tegevus	0	-34 722	-34 571	151	0%
Luure ja eelhoiatus	Programmi tegevus	0	-51 813	-51 513	299	-1%
Riigikaitseliste investeeringute korraldus	Programmi tegevus	0	-12 087	-17 113	-5 025	42%
Riigikaitseline inimvara	Programmi tegevus	0	-25 909	-51 709	-25 800	100%
Väeloome: maavägi	Programmi tegevus	0	-140 561	-178 807	-38 247	27%
Väeloome: merevägi	Programmi tegevus	0	-16 856	-35 304	-18 448	109%
Väeloome: õhuvägi	Programmi tegevus	0	-20 289	-25 880	-5 591	28%
Liitlaste kohalolek Eestis	Programmi tegevus	0	-16 208	-7 025	9 183	-57%

3.10.2.1.2 Tulemusvaldkond Julgeolek ja riigikaitse programmid ja programmi tegevused

Programmi nimetus Sõjaline riigikaitse ja heidutus

Programmi eesmärk: hoida ära Eesti vastu suunatud rünnakud ja tagada, et Eesti suudab end väliste ohtude vastu kaitsta.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Kaitseministeerium, Kaitsevägi, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus, Kaitseressursside Amet, Välisluureamet ja Eesti Sõjamuuseum - kindral Laidoneri Muuseum.

Programmi tegevuse nimetus: Väeloome: muud üksused

Programmi tegevuse eesmärk: Riigikaitse arengukava elluviimisel järgitakse kokkulepitud ressursiraamistikku, võimed saavutatakse kiiresti ning võrreldes sarnaste riikidega suudab

Eesti väge toota tõhusamalt. Tagatud on, et Kaitseväe sõjaline struktuur vastab tuleviku vajadustele ja muud üksused on täiemahuliselt varustatud, mehitatud ja väljaõpetatud vastavalt Riigikaitse arengukavas kokkulepitule.

Tegevuste kirjeldus:

Tegevus koondab Kaitseministeeriumi, Kaitseväe, Kaitseliidu ja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse teenuseid, mis on suunatud RKAK võimete ja üksuste loomisele ning üksuste alalhoidmisele ja väljaõppele muudes üksustes. Samuti kajastuvad tegevuse all üksuste, välja arvatud maaväe, mereväe ja õhuväe, varustamiseks mõeldud kaitseotstarbeliste hangete kulud. Muude üksustena kajastatakse kaitseväe juhtimisstruktuuri, küberväejuhatust, sõjaväepolitseid ja Toetuse väejuhatust. Siin kajastatakse ka üldisi väeloomet suunistavaid ja toetavaid teenuseid nagu väeloomepoliitika kujundamine ja riigikaitseliste infosüsteemide arendus, kaitsealane teadus- ja arendustegevus ning rahuaegse taristu alalhoidmine ja harjutusväljade tagamine.

Alustatakse mitmikraketiheitjate (MLRS) üksuse loomisega, millega suureneb kaudtule ulatus ja võime muutub regionaalseks vastase mõjutusvahendiks. Võime loomiseks viiakse läbi relva-, juhtimissüsteemide ja laskemoona hange, õpetatakse välja meeskonnad ja rajatakse toetav taristu.

Lisaks sellele jätkub kaitseväe sidevõrgu arendamine ning koostöös NATO-ga alustatakse kallas-laev sidesüsteemi arendust.

Jätkatakse üksuste automaatrelvadega ümber relvastamisega ning hangitakse täiendavad kuulipildujad.

Kaitsealane teadus- ja arendustegevus on suunatud väeloome uute rakenduslike lahendite leidmisele, panustades uute tehnoloogiate alastesse uuringutesse ja sõjaliste otsustusprotsesside kiirendamise projektidesse. Oluliste suundadena jätkuvad riigikaitselise inimvara ja kaitsetahte teadusuuringud. Teaduskoostööks liitlastega arendatakse välja kompetentsikeskused küberi, elektroonilise sõjapidamise ning sõja- ja katastroofimeditsiini alal. Platvorm rahvusvaheliseks koostööks loob võimalused kaitsetööstuse ekspordipotentsiaali realiseerimiseks, nt Euroopa kaitsefondis osalemise kaudu (mh sõjalise mobiilsuse ja modulaarse tulevikulaeva projektides).

Eelarve mahud muutuvad seoses kaitsealase teadus- ja arendustegevuse teenuse muutusega (varem riigikaitseliste investeeringute korralduse all, 2,2 mln eurot). Rahuaegse taristu alalhoiu ning harjutusväljade tagamise teenused olid kuni 2022. aastani jaotatud hinnanguliselt üksuste vahel, alates 2023. aastast käsitletakse neid eraldiseisvate teenustena, mida üksuste ning väeliikide vahel ei jagata. Väeloome tegevuse jaotamisel väeliikide lõikes on kõik üksustega sidumata teenused kajastatud muude üksuste all.

Programmi tegevuse nimetus: Väeloome: maavägi

Programmi tegevuse eesmärk: tagatud on, et Kaitseväe sõjaline struktuur vastab tuleviku vajadustele ja maavägi on täiemahuliselt varustatud, mehitatud ja väljaõpetatud vastavalt Riigikaitse arengukavas kokkulepitule.

Tegevuste kirjeldus:

Väeloome tegevus koondab Kaitseväe ja Kaitseministeeriumi teenuseid, mis on suunatud uute RKAK võimete ja üksuste loomisele alalhoidmisele ja väljaõppele maaväes. Samuti kajastuvad tegevuse all maaväe üksuste varustamiseks mõeldud kaitseotstarbeliste hangete

kulud. Maaväe alla kuuluvad 1. jalaväebrigaad, 2. jalaväebrigaad ja sõjaline maakaitse. NATO Madridi kohtumise olulisima järelmina läheb maavägi üle diviisi struktuurile.

Alustatakse teise brigaadi manööverüksuste ja mõlema brigaadi tankitõrjekompaniide soomustamisega, misläbi suureneb nende kaitstus ning paraneb mobiilsus.

1. jalaväebrigaadi Scoutspataljon saab enda kasutusse esimesed CV90 toetussoomukid. Tagalapataljonile hangitakse erinevaid transpordivahendeid, eritehnikat ja treilereid.

2. jalaväebrigaadi suurtükiväepataljonis täiendatakse tulejuhtimise mõõdistusvarustust, esmane digitaliseeritud valmidus saavutatakse 2024. aasta lõpuks. Brigaadi pioneeripataljonile hangitakse erinevat tüüpi pioneeritehnikat (välikindlustus- ja tõkestamisvõime tõstmine) ja transpordivahendeid. Tagalapataljonile hangitakse erinevaid transpordivahendeid, eritehnikat ja treilereid.

Jätkub ühekordsete SPIKE SR tankitõrjerelvade soetamine, mis vahetavad välja vananenud 90mm tankitõrjekahurid ja millega suurendatakse ka kaitseväe lahinguvõimet.

Maakaitse üksustele hangitakse erinevaid ratassõidukeid ning side- ja IKT varustust. Vabariigi Valitsuse täiendava lisarahastuse toel suureneb maakaitse isikoosseis algselt planeeritud 9 500 inimeselt juba 2024. aastaks 20 000 inimeseni. Seoses maakaitse laienemisega viiakse 2023. aasta jooksul läbi täiendavad õppekogunemised 10 500 inimesele teadmiste ja oskuste värskendamiseks.

Kokku kutsutakse 2023. aastal kaitseväe õppekogunemistele üle 25 000 inimese. Traditsiooniliselt jätkub iga-aastaselt õppuse Kevadtorm läbiviimine.

Programmi tegevuse nimetus: Väeloome: merevägi

Programmi tegevuse eesmärk: tagatud on, et Kaitseväe sõjaline struktuur vastab tuleviku vajadustele ja merevägi on täiemahuliselt varustatud, mehitatud ja väljaõpetatud vastavalt Riigikaitse arengukavas kokkulepitule.

Tegevuste kirjeldus:

Tegevus koondab Kaitseväe teenuseid, mis on suunatud uute RKAK võimete ja üksuste loomisele mereväes, ning mereväe üksuste alalhoidmisele ja väljaõppele. Samuti kajastuvad tegevuse all mereväe üksuste varustamiseks mõeldud kaitseotstarbeliste hangete kulud.

Mereväes jätkub olemasolevate võimete alalhoidmine ja arendamine, toimub rannakaitse raketisüsteemide ning meremiinide esmane integratsioon uuendatud struktuuri. Tuukriüksuse osas säilitatakse tänaseks saavutatud võime toetada miinijahtijaid. Jätkatakse mereolukorra teadlikkuse (MSA - Maritime Situational Awareness) arendamist ning integreerimist Balti riikide ja NATO-üleselt.

2023. aasta alguses integreeritakse mereväe koosseisu Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) piirivalve laevastik ja kaldaradarite süsteem ning vastava valdkonna ülesanded liiguvad PPA-lt Mereväele. Siseministeeriumi valitsemisalalt üle võetud kulud kajastuvad teenuspõhiselt väeloome: merevägi ja kaitsevalmiduse tegevuste all.

Programmi tegevuse nimetus: Väeloome: õhuvägi

Programmi tegevuse eesmärk: tagatud on, et Kaitseväe sõjaline struktuur vastab tuleviku vajadustele ja õhuvägi on täiemahuliselt varustatud, mehitatud ja väljaõpetatud vastavalt Riigikaitse arengukavas kokkulepitule.

Tegevuste kirjeldus:

Tegevus koondab Kaitseväe teenuseid, mis on suunatud RKAK võimete ja üksuste loomisele õhuväes, ning õhuväe üksuste alalhoidmisele ja väljaõppele. Samuti kajastuvad tegevuse all õhuväe üksuste varustamiseks mõeldud kaitseotstarbeliste hangete kulud.

Õhuväes jätkatakse igapäevast ja aastaringset lennutegevuse käitamist 24/7 põhimõttel, tagamaks õhuturbeoperatsioonide läbiviimist ja liitlaste vastuvõttu. Luure- ja olukorrateadlikkuse tagamiseks jätkatakse lennutegevust selleks varustatud vahenditega. Maapealse õhutulejuhtimise ja õhuturbelennukite sihitamise oskuste väljaõppeks ja alalhoiuks jätkatakse tegevusi senises mahus.

Programmi tegevuse nimetus: Kaitsevalmidus

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti jõuab 2026. aastal lahingusse kaks korda kiiremini kui 2021. aastal

Tegevuste kirjeldus:

Kaitsevalmiduse tegevus koondab Kaitseministeeriumi, Kaitseväe ja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse teenused, mis on suunatud olukorrateadlikkuse hoidmisele ning täieliku sõjalise lahinguvalmiduse saavutamise kiiruse tõstmisele, samuti PPA-lt Kaitseväele üle antud mereseire ja merereostuse tõrje teenuseid.

Koostöös Riigikantseleiga planeeritakse korraldada riigi poliitilisele juhtkonnale vähemalt kaks korda aastas riigikaitselisi õppuseid. Formeerimiskiiruse tõstmiseks jätkub õppuste (k.a erinevate tasemete lauaõppuste) ja lisaõppekogunemiste korraldamine. Lahinguvalmiduse kontrolliks korraldatakse igal aastal kaks lisaõppekogunemist. Kohalike omavalitsuste ülesannete ja rolliselguse ning koordinatsioonivõime parendamise eesmärgil jätkatakse riigikaitseseminare.

Valmiduse kiiremaks saavutamiseks on eesmärgiks täiendavate lepingute sõlmimine maa-alade kasutamiseks, mis tagavad kaitseväele alade paindliku kasutusele võtmise.

Riigikaitseliste koormiste korraldus viiakse Kaitseressursside ametist Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusesse, mis muudeti valitsusasutuseks. Riigikaitseks vajalikud varad on planeeritud ning soetatud ja vajadusel on rakendatud täiendavad meetmed tsiviilsektorist ressursside kaasamiseks.

Eelarve mahu muutus tuleneb teenuste ümberkorraldamisest — 2022. aasta üksuste valmiduse tagamise teenused on asendunud teistel alustel hinnastatavate teenustega, mistõttu 2022. ja 2023. aasta eelarved ei ole üheselt võrreldavad. Kaitsevalmiduse olukorrateadlikkuse hoidmise teenuses kajastuvad laevastike liitmisest tulenevalt Siseministeeriumi valitsemisalalt üle võetud kuludest 3,5 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Kaitsetahe

Programmi tegevuse eesmärk: tõsta avalikkuse teadlikkust ja stimuleerida avalikku arutelu julgeoleku, riigikaitse ja välispoliitika küsimustes. Tugevdada Eesti kaitsevaldkonda, tuvastades ja analüüsides riigikaitse- ja julgeolekuprobleeme ning pakkudes strateegilisi ja poliitilisi lahendusi. Kaasata ühiskonda laiemalt riigikaitsesse - riigikaitse on kodanikuidentiteedi vaidlustamatu osa.

Tegevuste kirjeldus:

Kaitsetahte tegevus koondab Kaitseministeeriumi, Kaitseväe, Kaitseliidu, Kaitseressursside Ameti ja Eesti Sõjamuuseumi teenuseid, mis on suunatud ühiskonna laiemale kaasamisele riigikaitsesse, sealhulgas riigikaitse õpetusega seotud teenused, strateegiline kommunikatsioon, mõttekodade kaasamine, sõjaväelise muusikakultuuri edendamine, ajaloolise pärandi uurimine, säilitamine ja tutvustamine, laiapindse riigikaitse ettevalmistamine ja toetamine, noorte isamaaline kasvatus ning erinevad kaitsetahte projektid.

Suure osa kaitsetahte tegevuse eelarvest moodustab Kaitseliidu sihtotstarbeline toetus, mis on suunatud Kaitseliidu vabatahtliku tegevuse arendamisse (18,4 mln eurot)[16] ning tagab motiveeritud ja ettevalmistatud liikmeskonna ning riiklike ja kohalike omavalitsuste struktuuride toetamise. 2023. aastal on eesmärk Noorte Kotkaste ja Kodutütarde rühmade arvu suurendamine põhikoolides ning organisatsioonivälise inimeste kaasamine..

Kaitseliit korraldab riigikaitselaagreid, mis võimaldab Kaitseliidul noortele tutvustada Eesti riigikaitset ning võimalusi sinna panustamiseks. Laagrite läbiviimise toetamiseks soetatakse 2023. aastal täiendavad vormikomplektid. Võetakse kasutusele riigikaitseõpetuse toetuse taotlemise keskkond, mis lihtsustab riigikaitseõpetajate tööd toetuste taotlemisel. Samuti alustatakse uue riigikaitseõpetuse õpiku koostamisega. Alustatakse järjekordse riigikaitseõpetaja kursusega Tallinna Ülikoolis.

Jätkub toetuste andmine MTÜ-dele, mõttekodadele (sh SA Rahvusvaheline Kaitseuuringute Keskus) ja projektidele kaitsetahte tõstmiseks ja riigikaitselist teadlikkuse suurendamiseks.

2023. aastal jätkub sõjamuuseumi püsiekspositsiooni uuendamine ja väliala väljaarendamine. Valmib relvastatud vastupanuvõitluse uurimuse käsikiri. Eeldatavalt toimub senisest märgatavamalt intensiivsem sõjahaudade ekshumeerimine. Sõjaväeorkester tagab riiklike ja kaitseväeliste tseremooniate kõrgekvaliteedilise teenindamise ning teeb muusikalisi koostööprojekte teiste artistide ja muusikakollektiividega.

Programmi tegevuse nimetus: Liitlaste kaasamine ja rahvusvaheline koostöö

Programmi tegevuse eesmärk: liitlaste toetus Eesti kaitselahendile on tagatud pikaajaliste vägedega täidetud plaanide ning kaitsekokkulepetega.

Tegevuste kirjeldus:

Liitlaste kaasamise ja rahvusvahelise koostöö tegevus koondab Kaitseministeeriumi ja Kaitseväe teenused, mis on suunatud rahvusvahelise kaitsealase koostöö edendamisele, ning sisaldab rahvusvahelise koostöö edendamise, rahvusvahelistes organisatsioonides osalemise, rahvusvahelise küberkoostöö, välisteenistuse, Kaitseväe rahvusvahelistes staapides, valmidusüksustes ja rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel osalemise ning rahvusvahelisele koostööle suunatud õppuste teenuseid.

Rahvusvahelise koostöö tegevused keskenduvad Eesti julgeoleku- ja kaitsepoliitika põhieesmärgi teostamisele tagada heidutus ja kindlustada liitlaste osalemine Eesti sõjalises kaitses. Selleks arendame koostööd liitlaste ja regionaalsete partnerriikidega, töötame aktiivselt kaasa NATO arengutes kollektiivkaitse tugevdamisel ning osaleme julgeoleku tagajana erinevate rahvusvaheliste organisatsioonide, nagu NATO, EL, ÜRO ja OSCE juhitud kriisiohje- ja rahuoperatsioonides.

[16] Kogu Kaitseliidu sihtotstarbeline toetus on 49,5 mln, millele lisanduvad maakaitseüksuste hanked.

Abikäepoliitika raames on planeeritud vahendid ja tegevused sihtriikide, sh Ukraina toetamiseks valdkonnapõhiselt (territoriaalkaitse arendamine, küberkaitse, sõja- ja katastroofimeditsiin, rehabilitatsioon, väljaõpe) ning Genfi julgeolekupoliitika teaduskeskusesse panustamiseks abikäeriikide, sh Ukraina õppurite toetamiseks.

Rahvusvahelistes organisatsioonides osalemise eesmärk on saavutada NATO ja Euroopa Liidu kaitsepoliitika toetus Eesti riigikaitsele. NATO-s on oluline tagada Venemaa Ukraina vastase agressiooni järgselt fundamentaalselt muutunud julgeolekuolukorras NATO heidutus- ja kaitsehoiaku tugevdamine, muuhulgas 2022. aasta Madridi tippkohtumise otsuste elluviimine. Euroopa Liidus jätkub Venemaa Ukraina vastase agressiooni järgselt kasvanud Euroopa Liidu kaitsekoostöö arendamine, toetades seejuures NATO kollektiivkaitset, NATO-EL koostööd ning lähedast partnerlussuhet Eesti strateegiliste liitlastega. See hõlmab näiteks Euroopa Liidu strateegilise kompassi jätkutegevuste elluviimist ning Euroopa Liidu rahalise panuse suurendamist Eesti riigikaitse eesmärkide toetuseks, muuhulgas Euroopa Liidu liikmesriikide kaitsevõime arendamisel ning Ukraina ja teiste Euroopa Liidu idapartnerite toetamisel.

Jätkatakse küberharjutusvälja arendamist sihtasutuses CR14, viiakse ellu Open Cyber Range projekti. Eestis paiknev NATO küberkaitsekoostöö keskus jätkab panustamist NATO kui ka Keskuse liikmete küberkaitsealase väljaõppe ja teadus- ning arendustegevusse koolituste, õppuste, konverentside, uuringute jms tegevuste kaudu.

Rahvusvahelise koostöö edendamisele suunatud õppused lähtuvad käesoleval perioodil erinevatest rahvusvahelise koostöö kokkulepetest (näiteks NATO, PfP ja kahepoolsetest kokkulepetest), Balti riikide koostegevuse kokkulepetest ja õppuste plaanist ning muudest kaitseväe võimearenduse- ja koostööprojektidest (näiteks VJTF, eFP, NRF, NRI, JEF).

Jätkatakse osalemist rahvusvahelistel sõjalistel ja tsiviiloperatsioonidel ning valmidusüksustes, mis toetavad Eesti julgeoleku- ja kaitsepoliitika eesmärkide saavutamist ning kaitsekoostöö süvendamist Eesti jaoks oluliste strateegiliste liitlasriikidega. 2023. aastal on plaanis säilitada Eesti panus valmidusüksustesse sarnasel tasemel kui 2022. aastal. Operatsioonidel osalemise maht lähtub Vabariigi Valitsuse ja Riigikogu otsustest.

Programmi tegevuse nimetus: Luure ja eelhoiatus

Programmi tegevuse eesmärk: võimalikult pikk eelhoiatus väliste ohtude kohta, mis ähvardavad Eestit ja teisi Balti riike.

Tegevuste kirjeldus:

Luure ja eelhoiatus koondab Välisluureameti ja Kaitseväe luurekeskuse tegevused. Täpsem kirjeldus ei ole avalik.

Programmi tegevuse nimetus: Riigikaitseliste investeeringute korraldus

Programmi tegevuse eesmärk: tagatud on, et iga riigikaitsesse investeeritud euro annab võimalikult palju kaitsevõimet.

Tegevuste kirjeldus:

Riigikaitseliste investeeringute korralduse tegevus koondab Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse ja Kaitseministeeriumi teenused, mis on suunatud hangete, taristu ehituse ja korrashoiu ning toitlustamise korraldamisele ja kaitsetööstuspoliitika kujundamisele. Hangetega soetatud kaupade ja teenuste, taristu ning toitlustamise kulud kajastuvad nendes

programmi tegevustes, mille eesmärkide täitmiseks soetused tehakse, ning põhivara soetused kajastuvad investeeringutena.

2021. aasta sügisel alguse saanud ja peale Ukraina sõja algust veelgi hoogustunud ehitushindade kasv ja määramatus on tinginud juba kavas olevate ehitusprojektide ümberhindamise ja osaliselt edasi lükkamise järgmisesse otsustusperioodi. Arendatakse põhiliselt uute võimete tagamiseks vajalikku taristut ja kaitsevaldkonna kasvust tingitud puuduvat hoonestust. Samuti on prioriteet liitlaste ja nende toetusega kaasneva taristu kiire valmimine. Tähelepanu pööratakse energiatõhususe tagamisele ja taastuvenergia senisest suuremale kasutusele. Otsitakse võimalusi taristu ja süsteemide loomise ja ülalpidamiskuluside vähendamiseks, et säästliku majandamise läbi arendada RKAK-iga sätestatud väestruktuur välja ennaktempos.

Hangete ja ostude korralduse läbivateks eesmärkideks on avatus turule ja seeläbi konkurentsi tagamine, vajaduste konsolideerimine ja mastaabisäästu saavutamine ning teenuste ja materjali õigeaegne tarnimine. Tihedat koostööd kaitse- ja julgeolekuvaldkonna ühishangete formaadis tehakse nii rahvusvaheliselt teiste riikidega (nt Läti, Poola) aga ka Eesti siseselt teiste ministeeriumite ja riigiasutustega.

Jätkatakse 2022. aastast Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusesse üle viidud valitsemisala toitlustusteenuse funktsiooni arendamisega, eesmärgiga kasvatada kliendirahulolu, säilitades toitlustuse päevaraha nominaalhind ja jälgides päevast kaloraaži määra.

Toetatakse kaitsetööstuse innovatsiooni, tootearendust ja ekspordivõimalusi. Jätkub kaitsekuludest kaitsetööstuse projektide rahastamine, mille eesmärk on suurendada rahvuslikku rikkust, tõstata riigi kaitsevõimet ning panustada ühistesse kaitsevaldkonna lahenduste loomisesse Euroopa Liidus.

Toetusteks kaitsetööstusele on planeeritud 0,8 mln eurot, millest makstakse tegevustoetust Eesti Kaitsetööstuste Liidule, kaetakse Eesti omaosalus Euroopa Kaitsefondi abil rahastatud EL liikmesriikide ühistes kaitsetööstuse arendusprojektides ning toetatakse riigisisestel konkurssidel sihtotstarbeliselt valitud ettevõtteid ja organisatsioone.

Programmi tegevuse nimetus: Riigikaitseline inimvara

Programmi tegevuse eesmärk: ajateenistusel põhinev reservvägi on võrreldaval tasemel NATO valmidusüksustega.

Tegevuste kirjeldus:

Riigikaitselise inimvara tegevus koondab Kaitseministeeriumi, Kaitseväe ja Kaitseressursside Ameti teenused, mis on suunatud kõrge motivatsiooni, väljaõppetaseme, füüsilise ettevalmistusega ja kiire ööpäevase reageerimisajaga reservväe kujunemisele, sealhulgas kaitseväekohustuse täitmise toetamine, sotsiaalsed ja teenistusalased toetused, sõjaväelise hariduse andmine ja täiendõpe, ajateenistus, reservteenistuse väärtustamine ning kaitsevaldkonna personaliteenuse osutamine ja riigikaitselise inimvara poliitika kujundamine.

Suurema osa tegevuse eelarvest moodustavad ajateenistuse teenus ning Kaitseväe Akadeemia tegevus sõjaväelise hariduse andmiseks.

Jätkatakse sõjaväelise taseme- ja täiendusõpe andmist nii Eestis (Kaitseväe Akadeemias ja Balti Kaitsekolledžis) kui ka välisriikides.

2023. aastal tõuseb ajateenistusse võetavate kutsealuste arv 3 800 kutsealuseni. Toetamaks ajateenistuses antavat väljaõpet, alustatakse 2023. aastal jaanuari ja juuli kutsesse võetud B-kategooria juhtimisõigust eelnevalt omanud ajateenijatele ajateenistuse lõpus juhtumisõiguse kompenseerimist 1 000 euroga. Soodustamaks ajateenistuse läbimist, alustatakse 2023. aastast ajateenijatele, kellel on eluasemelaen, intresside hüvitamist. Suuremat rõhku pannakse ajateenijate teenistuse rahulolule, mida hinnatakse jooksvalt.

2023. aastal võetakse vastu ja rakenduvad Kaitseliidu seaduse muudatused, mis loovad paindlikkuse Kaitseliidu organisatoorse ülesehituse kujundamisel, muudavad paindlikkumaks liikmeks võtmise regulatsiooni ning viivad osad teenistusega seotud toimingute tegemise madalamale juhtimise tasemele, mis muudab otsustusprotsessi kiiremaks. 2023. aastal laiendatakse võimalusi reservis olevate isikute suhtlemiseks mh arendades kaitseväeteenistuse portaali (www.kaitsevaeteenistus.ee). Suurendatakse reservis olevate isikute kaasatust sõjaväelise väljaõppe läbiviimisse luues võimalused osaleda õppekogunemisel instruktoritena. Rakendatakse uus tervisenõuetele vastavuse hindamise korraldus ning teostatakse mõjude järelhindamine.

Valitsemisala personaliteenuse tagamine konsolideeritakse alates 01.01.2023 Kaitseressursside Ametisse, kus tagatakse personaliteenus kõikidele valitsemisala asutustele ühtsetel alustel.

Sotsiaaltoetustena kajastuvad riigikaitselased õppetoetused (9 000 eurot), kaitseväeteenistuse seaduse alusel kehtestatud asendusteenistujate toetus ja kutsealuste sõidukulu (0,7 mln eurot), asendusteenistujate eest makstav sotsiaalmaks (0,2 mln eurot) ning ajateenijate toetus ning ajateenijate eest makstava sotsiaalmaks (12,8 mln eurot).

Programmi tegevuse nimetus: Liitlaste kohalolek Eestis

Programmi tegevuse eesmärk: tugevdada Eesti kaitsevõimet ja NATO heidutus- ning kaitsehoiakut, võõrustades liitlaste pataljoni lahingugrupp (NATO enhanced Forward Presence - eFP), NATO Balti õhuturbe missiooni (NATO's Baltic Air Policing - BAP), NATO staabielementi (NATO Force Integration Unit – NFIU) ja rahvusvahelisi sõjalisi õppusi.

Tegevuste kirjeldus:

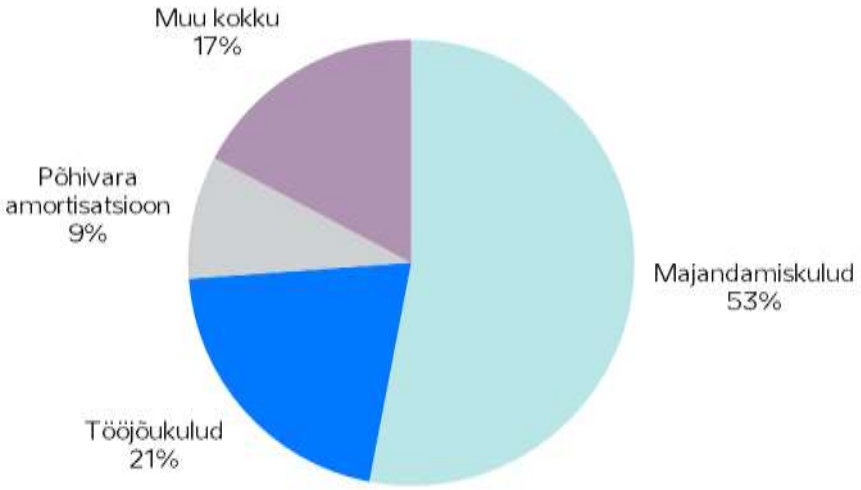
Liitlaste kohalolek Eestis tegevus sisaldab Kaitseväe vastuvõtva riigi toetuse teenust liitlaste kohaloleku toetamiseks Eestis. Jätkatakse erinevate liitlasüksuste formaatide võõrustamist ning ollakse valmis võõrustama täiendavaid liitlasi. Vastuvõtva riigi toetus (HNS) koondab endas kõik tegevused, mis on seotud HNS valdkonna rahvusvaheliste, riiklike ning valitsemisala üleste koordineerivate ning korraldavate tegevustega ning välisriikide relvajõududele lubade menetlemise ja väljastamisega. Kaitsevägi planeerib ja viib ellu saatvate riikide vägede vastuvõtmist ning lõimimist.

NATO Madridi tippkohtumise tulemusel astuti selge samm liitlaste kohaloleku suurendamise poole Eestis ja NATO idatiival laiemalt liikudes tugevamale tõkestusheidutusele ning tugevdatud kaitsehoiaku strateegiale. Oluline roll selles on kiirel liitlaste siirdataval tugevdusel ning seetõttu peab NATO jätkuvalt töötama selle kallal, et võimalik Vene agressioon saaks allianssi poolt kiire ja kollektiivse vastuse. Selle tagamiseks on oluline juba rahuajal luua vastavad sõjalised eeldused ning tagada Eesti suutlikus pakkuda liitlaste võõrustamiseks vajalik taristu, millega luuakse väljaõppevõimalused ning kaasaegsed ja paindlikud tingimused

liitlasüksuste majutamiseks. 2023. aastal on planeeritud liitlaste vastuvõtuks vajaliku taristu loomiseks kokku 45,54 mln eurot[17].

3.10.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 42. Kaitseministeeriumi valitsemisala suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 44. Kaitseministeeriumi valitsemisala kulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-551 619	-591 517	-890 767	-299 250	51%
Tööjõukulud	-140 128	-148 502	-170 431	-21 929	15%
Majandamiskulud	-178 415	-221 897	-433 673	-211 776	95%
Muud tegevuskulud	-50 155	-52 083	-59 381	-7 298	14%
Sotsiaaltoetused	-11 737	-12 012	-14 382	-2 370	20%
Investeeringutoetused	-1 280	-7 740	-6 600	1 140	-15%
Muud toetused	-57 762	-54 889	-60 453	-5 564	10%
Põhivara amortisatsioon	-76 138	-67 270	-73 063	-5 793	9%
Käibemaks	-36 004	-27 125	-72 783	-45 659	168%

Kulud võrreldes eelmise aastaga suurenevad, see on seotud peamiselt julgeoleku tugevdamise meetmetega, milleks Vabariigi Valitsus on eraldanud 2022. aasta kevadel Kaitseministeeriumile lisavahendid.

Majandamiskulud sisaldavad muuhulgas kaitseotstarbelise erivarustuse kulusid, sh laskemoon, ning kaitseväe kulu ajateenijate väljaõppeks, kaitseväelaste osalemist rahvusvahelistel õppustel. Samuti kaetakse majandamiskuludest rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel osalemisega seotud kulud ning kaitseväe ja ministeeriumi välisteenistuse kulud. Valitsemisala taristu haldust korraldab Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus. Majandamiskulude kasv on seotud Vabariigi Valitsuse julgeoleku suurendamise meetmetega,

[17] Millest 4,9 mln oli eraldatud juba varem;, 10,64 mln otsustati täiendavalt VV 2022 märtsi julgeolekupaketi osana ning 30 mln RES otsusena

millega eraldatud lisavahendid on kasvatanud ligemale kahekordseks kaitseotstarbelise varustuse kulude mahtu võrreldes 2022. aastaga.

Muud tegevuskulud sisaldavad Välisluureameti ja Kaitseväe riigisaladusega seotud kulu, mille detailsem jaotus on riigisaladus.

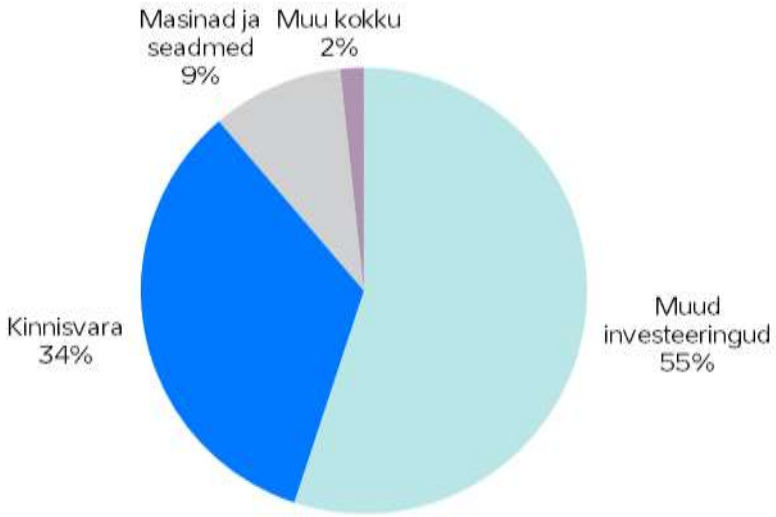
Sotsiaaltoetused on ajateenijate ja asendusteenistujate toetused ning ajateenija või asendusteenistuja eest tasutav sotsiaalmaks. Samuti planeeritakse sotsiaaltoetusena vigastuste korral makstavad hüvitised. Sotsiaaltoetuste kasv tuleneb peamiselt ajateenijate arvu kasvust 300 ajateenija võrra.

Muude toetuste hulgas on suurenenud koolidele riigikaitseõpetuse läbiviimiseks antav toetus seoses relvaõppe läbiviimisega ning suurendatakse riigikaitseõpetuse laagrite varustuse hankeid. Samuti suurenevad toetused Kaitseliidule, sihtasutustele CR14 ning Rahvusvahelisele Kaitseuuringute Keskusele.

3.10.4 Investeeringud

Vahendite otsustav suunamine investeeringutesse kiirendab üksuste loomist ja tagab kaitsevalmiduse.

Joonis 43. Kaitseministeeriumi valitsemisala investeeringud ja osakaal koguinvesteeringutest, %

Tabel 45. Kaitseministeeriumi valitsemisala investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-145 729	-253 324	-321 711	-68 387	27%
Inventar	-150	-23	-522	-500	2 220%
IT investeeringud	-3 554	-3 335	-4 138	-804	24%
Masinad ja seadmed	-1 824	-5 371	-26 247	-20 877	389%
Muud investeeringud (sh kaitseotstarbeline varustus)	-90 045	-129 689	-151 141	-21 452	17%
Kinnisvara	-29 020	-75 387	-92 464	-17 077	23%
Maa soetused	-2 567	-103	0	103	-100%
Hoonete ja rajatiste soetus ning renoveerimine	-24 533	-57 028	-44 477	12 551	-22%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Liitlaste taristu	-1 920	-10 706	-37 958	-27 252	255%
CO2 kvooditulust rahastatav investeering	0	-7 550	-6 446	1 104	-15%
Radarite taristu statistikakaubanduse vahenditest	0	0	-3 583	-3 583	100%
Käibemaks	-21 136	-39 521	-47 198	-7 678	19%

Investeeringud võrreldes eelmise aastaga suurenevad hüppeliselt, see on seotud nii julgeoleku tugevdamise meetmetega, milleks Vabariigi Valitsus on eraldanud Kaitseministeeriumile lisavahendid summas 28,8 mln eurot (käibemaksuga 34,6 mln eurot), kui valitsemisala selge poliitikaga suunata vahendid jõuliselt investeeringuteks, et üksuste varustamine oleks võimalikult kiire.

Inventari soetamise maht suureneb. Kaitseväe Ämari lennubaasi päästeteenistusele soetatakse lennukimaketid ja vahetatakse välja vananenud inventari.

IT investeeringute suurenemine on seotud seadmete elutsüklite lõppemisega seadmete kasutusajast tulenevalt.

Masinatest ja seadmetest soetatakse Kaitseväele kaks bussi ning seadmeid ja taristu uute tuuleenergia tootmisvõimsuste rajamise võimaldamiseks Kirde-Eestis (investeering CO2 osakute ning taastuvenergia kvootide müügist saadud tulu arvel) ja Mandri-Eestis.

Muude investeeringutena kajastuvad kaitseotstarbelise erivarustuse ja kaitseinvesteeringute programmi investeeringud, mis hõlmavad mitmeid erinevaid hankeid, nt tankitõrje granaadiheitjad, miinipildujad, veokid ning soomusjalaväepataljoni toetussoomukid.

Kinnisvarainvesteeringud kasvavad peamiselt liitlaste taristusse suunatud täiendavate vahendite tõttu.

Hoonete ja rajatiste soetuse ning renoveerimise investeeringutes keskendutakse uute võimete toetamisele ning ladustamist ning hoiustamist tagavatele taristu arendustele. 2023. aastal valmivad üksuste toetuseks laod ja laskemoonahoidlad, laskemoona käitusalad, tehnikahall mereväe üksusele, Paldiski söökla laiendus, tehnika varjualused. Lisaks sellele valmib NATO Küberkaitse Kompetentsikeskuse laiendus. Lõpule jõuab ka Rabasaare linnavõitluslinnaku ehitus ning ühendusteed keskpolügoonile.

Kuna taristuehituse hinnad on oluliselt kallinenud (ca 30%), on eelnevalt kavandatud arendustest edasi nihutatud Sõja- ja Katastroofimeditsiinikeskuse/Lahingukooli ehitus ning Riigikaitsemaja valmimine.

Liitlaste taristu investeeringud sisaldavad taristuprojekte, millega jätkatakse liitlaste vajaduste toetamist Ämari lennubaasis, Tapa linnakus ja harjutusväljadel. Jätkatakse harjutusväljakute laiendamisega ning täiendava linnaku loomisega Madridi otsuste järgselt liitlastele täiendav taristu tagamiseks liitlaste üksuste roteerimiseks, sh väljaõppeks, ning juhtimiselemendi alaliseks loomiseks.

3.11 Keskkonnaministeeriumi valitsemisala

Valitsemisala on Eesti keskkonnavaldkonna eestvedaja, mille põhieesmärk on vastutustundliku suhtumise kujundamine loodusesse ning Eesti inimestele puhta ja looduslikult mitmekesise elukeskkonna säilitamine.

Valitsemisalas kujundatakse ja viiakse ellu kliima-, maapõue-, looduskaitse-, kalandus-, metsa-, jahindus-, õhukvaliteedi-, kiirgus-, merekeskkonna-, vee kasutamise ja kaitse ning keskkonnateadlikkuse poliitikat, keskkonnakorraldus- ja ringmajanduspoliitikat ning tööstusheite- ja kemikaalipoliitikat. Samuti kütuse ja müra valdkonna poliitikat, riigi maapoliitikat ning tagatakse kvaliteetsete ruumiandmete ja ilmainfo kättesaadavus.

Valitsemisala tulemusvaldkond on „Keskkond" ja koos Maaeluministeeriumiga panustatakse tulemusvaldkonda „Põllumajandus ja kalandus".

Keskkonnaministeeriumi haldusalasse kuulub kaks valitsusasutust: Maa-amet ja Keskkonnaamet ning kolm hallatavat riigiasutust: Keskkonnaagentuur, Eesti Loodusmuuseum ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Lisaks kuuluvad haldusalasse riigi osalusega tulundus- ja sihtasutused ning äriühingud: Riigimetsa Majandamise Keskus, SA Erametsakeskus, SA Keskkonnainvesteeringute Keskus, OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus ja AS Ökosil.

Menetluses olev SA Erametsakeskuse ja SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse (edaspidi SA KIK) ühinemisprotsess peaks lõpule jõudma 01.01.2023.

Valitsemisala tulud, 732,6 mln eurot, moodustavad 5% kogu riigieelarve mahust ning kulud 196,3 mln, 1% riigieelarvest.

Valitsemisala siseselt moodustab Keskkonnaministeeriumi kulude ja investeeringute eelarve 70% valitsemisala eelarvest, Keskkonnaameti eelarve 12%, Maa-ameti ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogia keskuse eelarved mõlemad 6%, Keskkonnaagentuuri eelarve 5% ja Eesti Loodusmuusemi eelarve jääb alla 1% valitsemisala kulude ja investeeringute eelarve mahust. Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas töötab 30.06.2022 seisuga 1307 teenistujat, kõige suurema töötajaskonnaga on Keskkonnaamet (541 teenistujat so 41,4% valitsemisala teenistujatest).

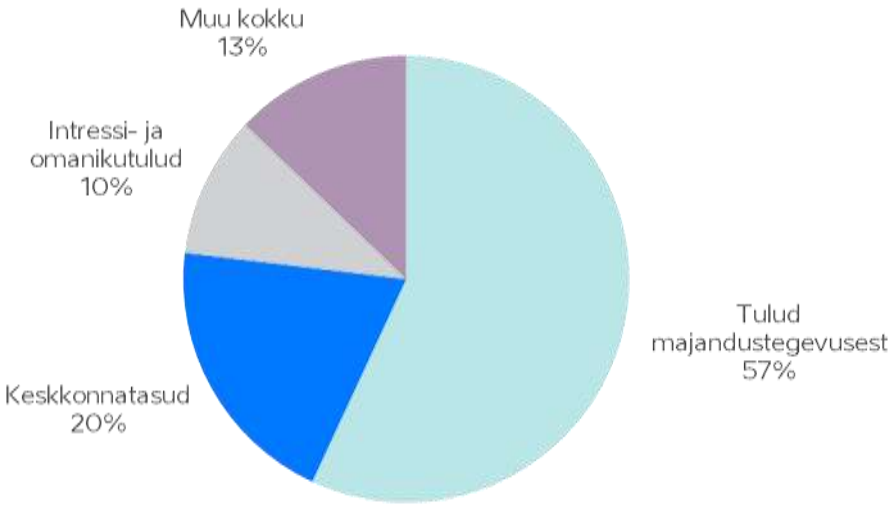
3.11.1 Tulud

Tulud kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute (edaspidi LHÜ) müügist kasvavad 205,5 mln eurot ehk 97%.

57% Keskkonnaministeeriumi valitsemisala tuludest moodustavad tulud majandustegevusest, mis võrreldes eelneva aastaga kasvavad 97% ehk 205,5 mln eurot. Suurim kahanev tululiik on riigilõivud, mis vähenevad 18 530 euro võrra ehk 4%, eelkõige kiirgustegevusloa taotluse läbivaatamise toimingute vähenemise tõttu.

Detailne ülevaade tuludest on seletuskirja osas 2 tulude peatükis.

Joonis 44. Keskkonnaministeeriumi suuremad tulud ja osakaal kogutuludest, %

Tabel 46. Keskkonnaministeeriumi tulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	482 810	412 946	732 646	319 700	77%
Saadud toetused	72 159	65 971	69 392	3 421	5%
Riigilõivud	531	511	492	-19	-4%
Tulud majandustegevusest	255 245	211 607	417 074	205 467	97%
Tulud põhivara ja varude müügist	28 645	24 000	24 000	0	0%
Trahvid ja muud varalised karistused	275	200	250	50	25%
Keskkonnatasud	89 971	77 770	146 203	68 433	88%
Muud tulud	86	20	20	0	0%
Intressi- ja omanikutulud	35 899	32 867	75 215	42 348	129%

Saadud toetused

Saadud toetuste maht kasvab 5% võrreldes eelmise aastaga ehk 3,4 mln euro võrra.

Saadud toetusi välisdoonoritelt kasutatakse koos riikliku ja SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse keskkonnaprogrammi kaasrahastusega nii valitsemisala oma kulude ja investeeringute katteks, kui ka vahendamiseks teistele asutustele.

EL struktuurifondide lõppeva, 2014-2020 eelarveperioodi tegevustele on planeeritud kokku 33,7 mln eurot, järgmiste meetmete elluviimiseks:

- saastunud alade ja veekogude korrastamiseks 10,4 mln;
- veemajandustaristu arendamiseks 8,6 mln;
- ettevõtete ressursitõhususe suurendamiseks 7,6 mln;
- kaitsealuste liikide ja elupaikade säilitamiseks ning taastamiseks 4,9 mln;
- struktuurivahendite tehniline abi 2,2 mln eurot.

Ühtekuuluvuspoliitika fondide uue, 2021-2027 eelarveperioodi Keskkonnaministeeriumi rakendatavate meetmete kogueelarveks koos tehnilise abi ja riikliku kaasfinantseeringuga on

244 mln eurot, millest 2023. aastaks on planeeritud 29,4 mln eurot järgmiste meetmete elluviimiseks:

- elamute liitumiseks kaugküttevõrguga ja kütteseadmete uuendamiseks 4 mln;
- õhuseire arendamiseks 4,3 mln;
- kliimamõjudega kohanemiseks 3,5 mln;
- elupaikade taastamiseks ja elurikkuse parendamiseks 1,3 mln;
- üleujutusriskide maandamiseks 2,4 mln;
- ringmajanduse korraldamiseks 7,1 mln;
- kaevandamise ja põlevkivi töötlemisega seotud keskkonnaprobleemide lahendamiseks ja jäätmekäitluse piirkondlikuks arendamiseks 6,8 mln eurot.

Taaste- ja vastupidavusrahastu (RRF) projektide finantseerimiseks on planeeritud 2023. aastal 3,6 mln eurot, sh rohetehnoloogiate arenguprogrammideks ja infosüsteemide arendamiseks 2,6 mln eurot ning ettevõtetele ressursitõhusate rohetehnoloogiate kasutuselevõtuks 1 mln eurot.

LIFE programmi vahendid elupaikade ja liikide seisundi parandamiseks metsa- ja põllumajandusmaal 1,6 mln eurot, Eesi-Läti ühisprojekti elluviimiseks puisniitude taastamiseks ja jätkusuutliku majandamise edendamiseks 1,1 mln eurot, Ida- ja Lääne-Virumaa veekogude seisundi parandamiseks 0,9 mln eurot ja teiste väiksemamahuliste projektide elluviimiseks 0,6 mln eurot.

Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna vahenditest on planeeritud 2,3 mln eurot keskkonna ja kliimameetme elluviimiseks.

Eesti-**Šveitsi koostööprogrammi** raames lisanduvad 2023-2029 eelarveperioodil toetusvahendid bioloogilise mitmekesisuse programmi elluviimiseks, mille kogueelarve koos riikliku kaasfinantseeringuga moodustab 8,4 mln eurot, millest 2023. aastal elluviidav osa on 0,7 mln eurot.

Riigilõivud

Valitsemisalas on suurimate mahtudega lõivutulud riiklike tegevuslitsentside ja tegevuslubade väljastamine ning pikendamine 0,4 mln eurot. Lõivu kogujateks keskkonnaseadustiku üldosa seaduse, kiirgusseaduse ja tööstusheite seaduse alusel on Keskkonnaamet ning maakatastriseaduse alusel Maa-amet. Laekumiste prognoos on vähenenud 4% võrra, eelkõige kiirgustegevusloa taotluse läbivaatamise toimingute riigilõivu vähenemisest, sest suur osa varasemalt 5a tähtajaga lubadest muutuvad tähtajatuks.

Tulud majandustegevusest

Tulud majandustegevusest suurenevad võrreldes eelneva aastaga 97%, kuna Euroopa Liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute (edaspidi LHÜ) hind ja kogused on kasvanud nõudluse tõttu tõusnud.

Majandustegevusest laekuvast tulust suunatakse riigituludesse riigimaade kasutustasudest laekuv tulu 3,7 mln ja 50% LHÜ müügist laekuvast tulust ehk 205,6 mln. Ülejäänud 50% LHÜ müügist laekuvast tulust suunatakse kliimapoliitika eesmärkide täitmisesse vastutavate ministrite kaudu.

Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas kasutatakse majandustegevusest laekunud tuludest valitsemisala kuludeks ja investeeringuteks 23,2 mln eurot, millest 21,9 mln eurot moodustavad LHÜ müügi tuludest tehtavad kulutused ja 1,3 mln eurot omatuludest tehtavad kulutused.

Tulud laekuvad Keskkonnaagentuurile lennumeteoroloogia info edastamise, lennuvaatlusteenuse, meteoroloogilise -ja hüdroloogilise info edastamise, metsa hindamise ja Vaivara ohtlike jäätmete käitluskeskuse käitamise eest, Keskkonnaametile (KeA) kiirgusseaduse alusel KeA põhitegevusega seotud tasuliste teenuste osutamise eest, Eesti Loodusmuuseumile piletite müügitulust ja ürituste korraldamise eest, Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskusele rakendusadministraatori teenuse eest ja Maa-ametile maa erastamise korraldamise eest.

Tulu põhivarade müügist

Tulud põhivarade müügist laekuvad Maa-ametile maade ja riigivara müügist. Tulude prognoos 24 mln eurot on sama võrreldes eelmise aastaga.

Trahvid ja muud varalised karistused

Trahvid 0,25 mln eurot laekuvad Keskkonnaametile keskkonnaalaste rikkumiste eest. Laekumise kasvuprognoosi on suurendatud 50 000 euro võrra, eelnevate perioodide tegelikult laekunud tulu alusel.

Keskkonnatasud

Keskkonnatasude 2023. aasta laekumise prognoosiks on 146,2 mln eurot, mis on 68,4 mln eurot suurem võrreldes eelneva aastaga. Kasv on tingitud peamiselt põlevkivi koguse ja kaevandamisõiguse tasumäära tõusust.

Keskkonnatasud laekuvad maavara kaevandamise, kasutamise või kasutuskõlbmatuks muutmise, vee erikasutuse, kasvava metsa raieõiguse, kalapüügiõiguse ja jahipidamisõiguse (loodusvara kasutusõiguse tasu /ressursitasu) ning saasteainete välisõhku, veekogusse, põhjavette või pinnasesse heitmise või jäätmete kõrvaldamise (saastetasu) eest:

- kalapüügi- ja jahipidamisõiguse müügist 0,6 mln eurot;
- maavara kaevandusõiguse, vee erikasutuse ning saastetasude eest kokku 145,6 mln eurot, millest arvestatakse sihtotstarbeliselt kohalikele omavalitsusüksustele 16,5 mln eurot ja riigieelarvesse suunatakse 129,1 mln eurot.

Tulenevalt keskkonnatasude seadusest eraldatakse Keskkonnaministeeriumi eelarvelistest vahenditest SA KIK keskkonnaprogrammi elluviimiseks 14,2 mln eurot, mis vastab minimaalselt riigieelarve koostamisele eelnenud aasta vee erikasutusõiguse tasudest riigieelarvesse laekunud rahalisele mahule. SA KIK keskkonnaprogrammi elluviimine toimub keskkonnaministri 31.01.2020 määruse nr 10 sätete alusel, mille kohaselt on moodustatud 9 valdkondlikku programmi: atmosfääriõhu kaitse, kalanduse, keskkonnateadlikkuse, looduskaitse merekeskkonna, metsanduse, ringmajanduse, veemajanduse ja kaasrahastamise valdkondades.

Muud tulud

Maa-ametile laekub viivisintressitulu tähtajaks tasumata maa järelmaksu-, hoonestusõiguste- ja kasutusvaldusetasu nõuetelt 20 000 eurot, mis jääb võrreldes eelneva aastaga samaks.

Intressi- ja omanikutulud

Dividenditulu 75,2 mln eurot on planeeritud äriühingute majandustulemuste prognooside alusel ning lõplikud summad otsustatakse 2023. aasta kevadel pärast 2022. aasta tegelike majandustulemuste selgumist. Eelduste kohaselt maksavad dividende Riigimetsa Majandamise Keskus ja Keskkonnauuringute Keskus OÜ.

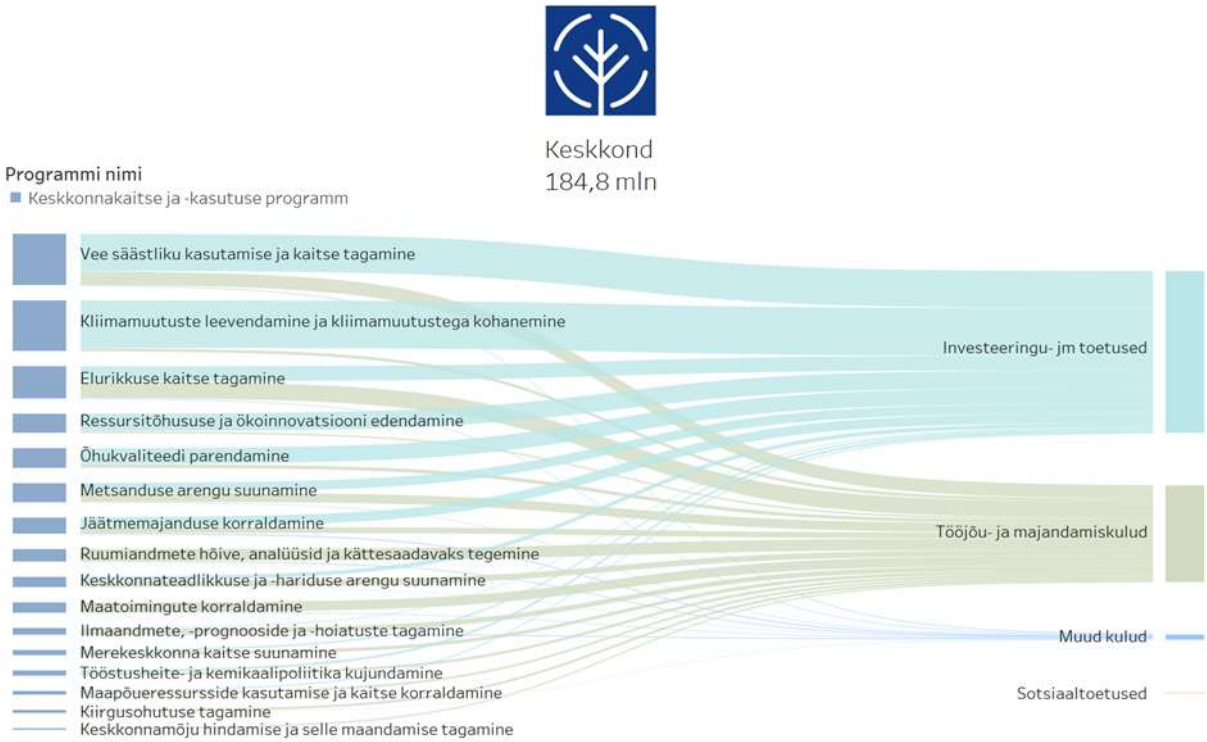
Muude finantstuludena on kavandatud intressitulu maa järelmaksunõuetelt.

3.11.2 Kulud tegevuspõhises vaates

Keskkonnaministeeriumi tulemusvaldkonna Keskkond kulud on suunatud Eesti inimestele puhta ja mitmekesise elukeskkonna tagamiseks, ühtlasi toetades loodusesse vastutustundliku suhtumise kujundamist.

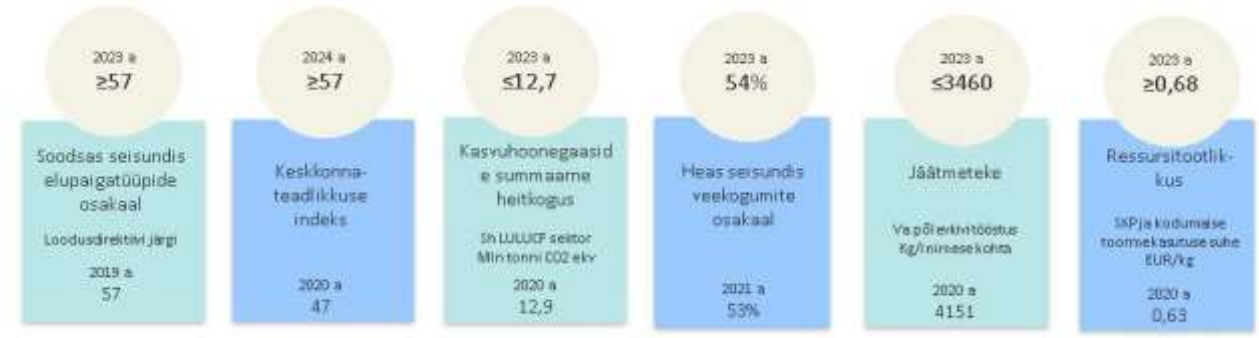
3.11.2.1 Tulemusvaldkond Keskkond

Joonis 45. Keskkonna tulemusvaldkond ja selle maht

Tulemusvaldkonna eesmärk: Eesti inimestele on tagatud puhas ja mitmekesine elukeskkond ning suhtumine loodusesse on vastutustundlik.

Joonis 46. Keskkonna tulemusvaldkonna mõõdikud

Keskkonna tulemusvaldkonna peamiseks strateegiliseks aluseks on Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030, millega on määratletud pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes keskkonnavaldkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjust ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele.

Tegevused panustavad kõigisse arengustrateegia „Eesti 2035" sihtidesse: inimene, ühiskond, majandus, elukeskkond ja riigivalitsemine.

Tulemusvaldkonnas on loomisel uus strateegiline raamistik. Hetkel koostatakse ning eeldatavalt 2023. aasta jooksul kiidetakse heaks kaks keskkonna tulemusvaldkonna arengukava — keskkonnavaldkonna arengukava aastani 2030 (KEVAD) ja metsanduse arengukava aastani 2030. KEVADega integreeritakse ühtsesse arengudokumenti kõik keskkonnavaldkonnas seni kehtinud arengudokumendid, va poliitika põhialused.

Tulemus-valdkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid[18]	Programm
Keskkond	Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030 Eesti metsanduse arengukava aastani 2020 Põlevkivi kasutamise riiklik arengukava 2016—2030 Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030 Riigi jäätmekava 2014—2020 Kiirgusohutuse riiklik arengukava 2018–2027	Keskkonnakaitse ja —kasutuse programm

Tabel 47. Keskkonnaministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Võrreldes keskkonnakaitse ja -kasutuse programmiga aastateks 2022-2025 on programmi tegevustes kavandatud üks muudatus — programmi tegevused „Metsanduse arengu suunamine" ja „Jahinduse arengu suunamine" on ühendatud programmi tegevuseks „Metsanduse arengu suunamine". Programmi tegevuse „Jahinduse arengu suunamine" eesmärk on kaetud juba „Metsanduse arengu suunamise" eesmärgiga ning eraldi eesmärgistamine ei ole vajalik. Lisaks on tegevuse eelarve maht oluliselt väiksem võrreldes teiste programmi tegevuste eelarvetega.

[18] Keskkonnavaldkonna arengukava 2030 on väljatöötamisel ja kinnitatakse eelduslikult 2023.a teisel poolaastal.

3.11.2.1.1 Tulemusvaldkond Keskkond kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 48. Tulemusvaldkond Keskkond programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Keskkond	-154 424	-166 010	-184 816	-18 806	11%
Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-154 424	-166 010	-184 816	-18 806	11%
Kliimamuutuste leevendamine ja kliimamuutustega kohanemine	-6 930	-25 432	-35 477	-10 046	40%
Õhukvaliteedi parendamine	-7 314	-7 093	-13 487	-6 394	90%
Kiirgusohutuse tagamine	-1 367	-1 660	-1 833	-173	10%
Ressursitõhususe ja ökoinnovatsiooni edendamine	-22 094	-19 713	-13 507	6 206	-31%
Keskkonnamõju hindamise ja selle maandamise tagamine	-1 069	-1 236	-1 044	192	-16%
Tööstusheite- ja kemikaalipoliitika kujundamine	-1 141	-1 285	-3 485	-2 201	171%
Jäätmemajanduse korraldamine	-3 353	-4 039	-11 351	-7 312	181%
Maapõueressursside kasutamise ja kaitse korraldamine	-1 070	-1 363	-2 351	-988	72%
Merekeskkonna kaitse suunamine	-2 974	-2 694	-3 538	-843	31%
Vee säästliku kasutamise ja kaitse tagamine	-54 429	-48 117	-35 718	12 399	-26%
Elurikkuse kaitse tagamine	-14 879	-17 076	-22 306	-5 230	31%
Metsanduse arengu suunamine[19]	-10 092	-11 188	-13 255	-2 067	18%
Jahinduse arengu suunamine	-1 590	-1 522	0	1 522	-100%
Maatoimingute korraldamine	-6 327	-6 087	-7 085	-998	16%
Ruumiandmete hõive, analüüsid ja kättesaadavaks tegemine	-8 842	-7 728	-8 614	-886	11%
Ilmaandmete, -prognooside ja -hoiatuste tagamine	-4 341	-4 051	-4 594	-542	13%
Keskkonnateadlikkuse ja -hariduse arengu suunamine	-5 878	-5 727	-7 172	-1 445	25%

3.11.2.1.2 Tulemusvaldkond Keskkond programmid ja programmi tegevused

Keskkonnakaitse ja kasutuse programm

Programmi eesmärk: Keskkonna ja elurikkuse kaitse ning jätkusuutlik ja tõhus keskkonnakasutus on tagatud.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Keskkonnaministeerium, Maa-amet, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur, Eesti Loodusmuuseum ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Strateegilised alused, millele programm tugineb on ümberkujundamisel. Hetkel on koostamisel Keskkonnavaldkonna arengukava aastani 2030 (KEVAD 2030) ning uue

[19] 2023. aastal ühendati programmi tegevused „Metsanduse arengu suunamine" ja „Jahinduse arengu suunamine" üheks programmi tegevuseks „Metsanduse arengu suunamine".

metsanduse arengukava aastani 2030 koostamine. Eeldatavalt 2023. aasta jooksul kinnitatavad tulemusvaldkonna arengukavad sätestavad lähema kümnendi eesmärgid ja tegevussuunad keskkonna alavaldkondades ning saavad olema peamiseks strateegiliseks raamistikuks keskkonnakaitse ja —kasutuse programmile, need on läbinud laiapõhjalise ühiskondliku arutelu ning kokku lepitud valdkonna ekspertide, teadlaste ning erinevate huvipooltega.

Lähiaastate väljakutseks kujuneb piisava rahastuse tagamine keskkonnaeesmärkide täitmiseks. Kuna välisvahendite, mille abil pika perioodi kestel seni Eesti keskkonnapoliitikat rahastati, maht mõnel keskkonnavaldkonna suunal on viimastel aastatel märkimisväärselt vähenenud, siis tuleb kokku leppida uus mudel keskkonnapoliitika jätkusuutlikuks rahastamiseks.

Täiendavalt tuleb arvestada kogu riigi väljakutsega kiirenevas tempos taastuvenergeetikale üleminekuks, et täita Euroopas ühiselt kokku lepitud kliimaeesmärke ning tagada piirkonna energiajulgeolek. Taastuvenergeetikale ülemineku kiirendamine eeldab, et juba käimasolevate mõjuhindamiste, planeeringute ja keskkonnalubade menetlustele lisandub märkimisväärne hulk uusi menetlusi ning samas kasvab ootus, et menetlused kulgevad oluliselt kiiremini ning asjatundlikumalt. Olemasoleva personaliressursi ning valitsemisalade palgakonkurentsis viimasel redelipulgal olevate töötasudega ei ole sellist puudujääki, rääkimata arenguhüppest, lahendada võimalik.

Programmi tegevus: Kliimamuutuste leevendamine ja kliimamuutustega kohanemine

Programmi tegevuse eesmärk: Välja on töötatud ja ellu on rakendatud poliitikad, tegevused ning meetmed, mis toetavad kliimamuutuste leevendamist ja mõjuga kohanemist igal tasandil. Fluoritud kasvuhoonegaase sisaldavate toodete, seadmete, süsteemide ja mahutite kontrollimine ja piiramine on tagatud ning vastav poliitika kujundatud ja rakendatud.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi täitmiseks tagatakse kliimapoliitika kujundamine ja suurendatakse elanikkonna teadlikkust kliimavaldkonnas. Tagatakse toimiv ja ajakohane kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem, tehakse kliimavaldkonna analüüse ja prognoose, koostatakse ja esitatakse kliimaaruandeid. Tagatakse osoonikihti kahandavate ainete ja f-gaaside käitlemine ja järelevalve, tagatakse võimekus järk-järgult üle minna alternatiivsetele väikese kliimamõjuga külmaainete kasutamisele. Antakse fluoritud kasvuhoonegaase sisaldava toote, seadme (jahutus- ja kliimaseadmete ning soojuspumpade, paiksete tuletõrjeseadmete) ja süsteemi käitlemislube.

Euroopa Liidu ühine eesmärk on vähendada aastaks 2030 KHG-de heitkogust vähemalt 55% võrreldes 1990. aasta tasemega. See otsus on sätestatud Euroopa kliimamääruses, mis jõustus 2021. aasta juunis. Eesti 2030. aasta eesmärk on vähendada KHG-de heitkoguseid 70% võrreldes 1990. aasta tasemega. 2030. aasta kliima- ja energiapoliitika eesmärkide täitmiseks koostasid KEM ja MKM 2019. aasta lõpuks riikliku energia- ja kliimakava (REKK), milles lepiti kokku riigi pikaajalised tegevused. REKKi eduaruanne esitatakse Euroopa Komisjonile 2023. aastal ja ajakohastatud aruanne 2024. aastal.

„Eesti 2035" strateegias on kokku lepitud Eesti riiklik kliimaneutraalsuse eesmärk aastaks 2050 ja strateegia tegevuskava seab 2035. aastaks kasvuhoonegaaside netoheite eesmärgiks 8 mln tonni CO2-ekvivalenti. Need eesmärgid on ambitsioonikamad, kui kehtivas

„Kliimapoliitika põhialused aastani 2050" (KPP) seatud sihid ja seetõttu on kavas KPP ajakohastada.

2021.a avaldas Euroopa Komisjon uue kliima- ja energiaalase seadusandluse paketi (nn „Fit for 55" või „Eesmärk 55" pakett). „Eesmärk 55" paketiga tugevdatakse vahemikus 2023-2026 kaheksat kehtivat õigusakti ja esitatakse viis uut algatust erinevates poliitikavaldkondades ja majandussektorites: kliima, energia ja kütused, transport, hooned, maakasutus ja metsandus.

Euroopa Liidu ülese eesmärgina on seatud vähendada Euroopa Liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute kauplemise süsteemi (edaspidi EL HKS) sektori koguheidet 43% võrreldes 2005. aastaga. „Eesmärk 55" raames on Komisjon teinud ettepaneku eesmärki suurendada. Eesmärk on seatud ELi HKSi kuuluvate sektorite üleselt ja riiklikke eesmärke ei ole. Turg reguleerib heite vähendamist läbi turul saadaval olevate lubatud heitkoguse ühikute koguse järk-järgulise vähendamise. Eesti EL HKS heitkogus vähenes perioodil 2018—2020 ligi 60% valdavalt seoses põlevkivist elektri tootmise vähenemisega. 2021. aastal algas ELi HKSi neljas kauplemisperiood, mis on võrreldes eelnevate perioodidega kestuselt pikem, mis omakorda jaguneb kaheks nö eralduperioodiks (2021—2025 ja 2026—2030). Riigile iga-aastaselt laekuvatest EL HKS-i enampakkumistuludest vähemalt 50% suunatakse kliimapoliitika eesmärkide täitmiseks. Ettevõtete kliimaeesmärkidesse panustamise soodustamiseks on väljatöötamisel vabatahtliku süsinikuturu riiklik raamistik.

Riikliku rohepöörde tegevuskava raames koostatakse riigi sektorile ühtne kasvuhoonegaaside jalajälje hindamise juhis ning viiakse läbi piloothindamine. Samuti koostatakse juhis kliimamõju hindamiseks KSH ja KMH protsessides ning nõustatakse juhise rakendamisel nii Keskkonnaametit kui ka keskkonnamõju hindajaid.

Viiakse läbi kasvuhoonegaaside (KHG) riiklik inventuur ja prognoosid ning esitatakse aruandluse Euroopa Komisjonile ja ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni sekretariaadile. Arendatakse veelgi täpsemaks KHG riiklikku inventuuri ja prognoose ning parandatakse andmete kättesaadavust.

Kaardistatakse täiendavaid kliimamõjusid vähendavaid meetmeid, analüüsitakse ja rakendatakse KHG heite vähendamise potentsiaali kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks ELi kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi välistes sektorites.

Keskkonnaministeerium koostas LIFE Strateegilise Integreeritud Projekti taotluse „Kliimamuutustega kohanemise tegevuste elluviimine Eestis". Projekti eesmärk on viia ellu Kliimamuutustega kohanemise arengukava KeM vastutusalas olevaid tegevusi aastani 2031. Projekti juhtpartner on KeM, kaasatud on 16 kaaspartnerit sh (KeA, KAUR, KEMIT, EKUK, RMK, ELM). Projekti kestus on 9 aastat ja maht on 18,8 mln eurot, millest riiklik omafinantseering on 7,5 mln eurot.

2023.a programmi tegevuse eelarvest moodustavad ligikaudu 95% toetused ja HKS vahenditest rahastatavad tegevused, millest olulisemad on välja toodud järgnevalt.

HKSi projektid eelarvega 21,9 mln eurot, millest olulisemad on vähese heitega sõidukite kasutuselevõtt; üleujutusriskide maandamine riskipiirkondades olevates kohalikes omavalitsustes; kliimamuutustega kohanemise arengukava eesmärkide elluviimisega seotud tegevused (sh rahvusvaheline kliimakoostöö) ja kohalikes omavalitsustes jäätmete liigiti kogumise arendamine.

Uue perioodi struktuurivahenditest on plaanitud toetada: kohalike omavalitsuste kliimamuutustega leevendamise ja kohanemise võimekuse ning kliimateadlikkuse suurendamist, kombineeritud sadeveesüsteemide sh lahkvoolsete sademeveesüsteemide rajamist, meteoroloogilise, hüdroloogilise ja keskkonnaseire ning nende tugisüsteemide arendamist, mitte heas seisundis veekogude taastamist (2023.a eelarve 3,5 mln eurot), üleujutusohu ennetamise ja leevendamise tegevuste elluviimist (2023.a eelarve 2,4 mln eurot).

Taaste- ja vastupidavusrahastust (RRF) edendatakse innovaatiliste rohetehnoloogiate arendamist ja levitamist, et aidata kaasa kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisele, kliimamuutustega kohanemisele ja loodusvarade tootlikkuse suurendamisele (2023.a eelarve 2,6 mln eurot).

Samuti jätkatakse Euroopa Majanduspiirkonna perioodi 2014-2021 finantsmehhanismi kliimaprogrammi „Kliimamuutuse leevendamine ja nendega kohanemine" elluviimist (2023.a eelarve 2 mln eurot).

Programmi tegevuse eelarve maht kasvab seoses HKSi projektide (kasv võrreldes 2022.a 2,1 mln eurot) ja RRF toetuse (kasv võrreldes 2022.a 1,6 mln eurot) mahu kasvuga ning uue perioodi struktuurivahendite (5,9 mln eurot) lisandumisega.

Programmi tegevus: Õhukvaliteedi parendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Õhukvaliteedi tagamiseks on siseriiklikult tagatud vastavus rahvusvaheliste ja Euroopa Liidu õigusaktide nõuetele, õhuseire on teostatud ja avalikkust teavitatud.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi täitmiseks tagatakse õhu, müra ja kütuse valdkonna õigusraamistik ja õigusaktide rakendamine, tehakse analüüse, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, teostatakse riiklikku järelevalvet, kontrollitakse tarbimisse lubatud kütuste aruannete nõuetele vastavust, registreeritakse paikse heiteallika või orgaanilisi lahusteid kasutava käitaja tegevus, antakse õhusaaste lube.

Peamiseks väljakutseks õhu valdkonnas on erinevate sektorite õhusaaste heitkoguste vähendamine. Kõige keerulisem on saavutada ammoniaagi heitkoguse vähendamise eesmärki. Eesmärk on 1% vähendamist võrreldes 2005. aasta tasemega, seega sisuliselt on tegemist heitkoguse külmutamisega. Ligi 90% ammoniaagi heitkogusest tekib põllumajanduses. Ligi 5% heitkogusest on seotud puidu põletamisega keskmistes ja suurtes põletusseadmes, mille osakaal on järjepidevalt kasvanud.

Kuna energeetikas ja tööstuses on järjepidevalt vähendatud õhusaasteainete heitkoguseid, seondub aina suurem heitkoguse osakaal hajusate heiteallikatega nagu kohtküte ja transport. 36% Eestis tekkivatest peenosakestest (PM2,5), 48% mustast süsinikust, 14% lenduvatest orgaanilistest ühenditest ja 78% benso(a)püreenist eraldub koduahjudest. Maanteeliiklusega on seotud 31% lämmastikoksiididest, 6% lenduvatest orgaanilistest ühenditest ning 7% eriti peente osakeste heitkogusest. Nendes sektorites on õhusaastesse panustajate arv väga suur ning heitkoguse vähendamine keerulisem ning aeganõudvam kui ettevõtte tasandil heidete vähendamise kokkulepete saavutamine.

Avalikkuse parem teadlikkus heitkoguste tekkesektoritest ning igaühe võimalustest heite vähendamiseks on hädavajalik, et täiendavalt piirata heitkoguseid kohtküttest ja transpordist. Vajalik on kutaoigesti.ee kampaania jätkamine, et parendada elanike teadmisi efektiivsest kütmisest.

Strateegilistes müra kaardistamise alusel on üle poole Tallinna (59,9%) ja pooled Tartu (50,1%) elanikest kokkupuutes vähemalt 55 dB autoliikluse müraga. Selline kokkupuude suurendab suure häirituse riski 12,8% müratasemetel 55-59 dB (Lden) ja 42,8% müratasemetel ≥75dB (Lden). Niisamuti suureneb nendel müratasemetel südame isheemiatõve haigestumuse risk 1,04 ja 1,2 korda, mis teeb vastavalt 4% ja 20%. Halva ruumilise planeerimise tulemusel tekkinud õhukvaliteedi ja müra probleemide lahendamine on keeruline. Koos eri ametkondadega tuleb leida müra vähendamise võimalusi ja neid ka rakendada.

2023.a programmi tegevuse eelarvest moodustavad ligikaudu neli viiendikku toetused, millest olulisemad on välja toodud järgnevalt.

Õhukvaliteedi parandamiseks rakendatakse ja uuendatakse teatavate õhusaasteainete heitkoguste vähendamise riikliku programmi aastateks 2020—2030. Käivitatakse EL SF toetusmeetmed „Õhukvaliteedi seirevõrgustiku arendamine ja täiendamine ning asukohapõhise terviseriski hinnangute süsteemi loomine", (2023.a eelarve ca 4,3 mln eurot). Toetatakse elamute liitumist kaugküttevõrkudega või tahkel kütusel põhineva kütteseadme uuendamist (2023.a eelarve 4 mln eurot).

Lisaks tegevustoetused valitsemisala asutustele (2023.a eelarve 2,6 mln eurot). Programmi tegevuse eelarve maht kasvab seoses eelmises lõigus mainitud toetuste lisandumisega eelarvesse (8,3 mln eurot).

Programmi tegevus: Kiirgusohutuse tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Kiirgusohutus on tagatud õigusaktide ja arengukavade rakendamise kaudu.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi täitmiseks tagatakse kiirguspoliitika kujundamine ja rakendamine, antakse kiirgustegevuslube ning kiirguseksperdi tunnistusi ja teostatakse riiklikku järelevalvet. Tagatakse kiirgushädaolukordadeks valmisolek ja neile reageerimine, avaldatakse kiirgusandmeid ning nõustatakse pädevaid asutusi ja järelevalve teostajaid, peetakse riiklikku kiirgustöötajate doosiregistrit.

Eesti energiajulgeoleku, säästvuse ja konkurentsivõime suurendamiseks ning 2050. aasta kliima-eesmärkide saavutamiseks kutsus VV 2021.a aprillis ellu tuumaenergia töörühma, mille eesmärgiks on analüüsida tuumaenergia kasutuselevõtmise võimalust Eestis ning esitada oma järeldused ja ettepanekud VVle (vahearuanne 2022.a septembris ja lõpparuanne eeldatavasti 2024.a). Tuumaenergia töörühmas on üheks käsitletavaks teemaks ka tööstuse kaasamine ning kompetentside, oskusteabe ja tööjõu arenguvajadused.

2021. aastal alustati radioaktiivsete jäätmete lõppladustuspaiga rajamise sisuliste tegevustega — alustatud on KOV eriplaneeringu protsessi ja asukohavalikuga.

Valdkonna peamised kitsaskohad:

- Kiirgusohutuse tagamiseks ning kiirgus hädaolukorrale reageerimisvõimekuse tagamiseks tuleb teha lähiaastail mahukad investeeringud, vahetada välja amortiseerunud seadmed ning tagada pidev seire kiirguse vallas.
- Lõpule tuleb viia Paldiskis asuva radioaktiivsete jäätmete vaheladustuspaiga lõplik ohutuks muutmine ning teha vajalik eeltöö lõppladestuspaiga rajamiseks. Selleks on vajalik läbi viia kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu ja KSH II etapp ning lõppladustuspaiga rajamiseks ja reaktorsektsioonide likvideerimiseks vajalikud uuringud. Samuti on tarvis läbi viia lõppladustuspaiga asukoha detailse lahenduse koostamiseks vajalikud asukohaspetsiifilised uuringud ja reaktorsektsioonide likvideerimise keskkonnamõju hindamine. Nõukogudeaegse tuumapärandi (Paldiski, Sillamäe) osas lõpplahendust leidmata ning avalikkuse hirme maandamata ei saa toimuda mõistlike argumentidega avalikke arutelusid tuumajaama rajamise võimalikkuse ümber ning Paldiski objekti osas lõpplahenduse ning Sillamäe objekti püsiva hoolduse ning seire tagamine on selle eelduseks.

Valdkondlikud vajadused ja arengusuunad on väga ressursimahukad (inimressurss, tehnilised ja rahalised vahendid) ning vajavad väga pikaajalist pühendumust ja kindlustunnet finantseerimisallikate osas (nt Paldiski endiste tuumareaktori sektsioonide dekommissioneerimine, lõppladustuspaiga rajamine, tuumaenergia kasutuselevõtu analüüs ning tuumaprogrammiga alustamise etapid).

Programmi tegevus: Ressursitõhususe ja ökoinnovatsiooni edendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Lisandväärtus ressursikasutuse suhtes kasvab, ettevõtted pakuvad rohkem keskkonnahoidlikke tooteid-teenuseid ning kasutavad vabatahtlikke keskkonnahoidu tõendavaid ja tõhustavaid meetmeid.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi täitmiseks toetatakse keskkonnakorraldus- ja ringmajanduspoliitika kujundamise ja rakendamisega ettevõtluse üleminekut ressursitõhusale ringmajandusele ja saastamise vähenemist, korraldatakse keskkonnatasude deklareerimist, väljastatakse ökomärgiseid ning Euroopa Liidu keskkonnajuhtimis- ja keskkonnaauditeerimissüsteemi (EMAS) tunnistusi ning arendatakse keskkonnahoidlike riigihangete kriteeriume nende laiemaks rakendamiseks avalikus sektoris.

Ringmajanduse valdkond on viimastel aastatel kiires tempos edasi arenenud, kuigi ringmajandus kui vajalike tarvete ühiskasutus või ressursside optimaalne kasutamine on olnud meie praktika pikka aega. Eestis soodustavad ringmajandusele üleminekut ringkasutuspõhised algatused. Uue rahastamisperioodi puhul nähakse ette ka edendavad ja üleminekut kiirendavad toetused. Tugevuseks ringmajanduse arendamisel on digilahendused, kuna nende kasutus on üks peamistest ringmajanduse hõlbustajatest.

Kohalike omavalitsuste roll teadlikkuse tõstmisel on kriitilise tähtsusega, kuid omavalitsustes on ressursside puudus nii inimeste, teadmiste kui raha osas. 2022.a jooksul on valminud riiklikul tasandil ringmajanduse üldiseid põhimõtteid kokkuvõttev dokument (ringmajanduse valge raamat), millele koostatakse edaspidi ka konkreetsem tegevuskava.

Oluline on seejuures keskkonnakorralduslike meetmete rakendamine. Nt on oluline avalikus sektoris keskkonnahoidlike riigihangete süsteemne kasutuselevõtmine. 2022.a 1. jaanuarist alates rakendatakse neljas kategoorias (koopia- ja joonestuspaber, puhastustooted ja- teenused, kontori IT — seadmed ning mööbel) avaliku sektori ja

võrgustikusektori hankijale kohustuslikus korras keskkonnahoidlikke kriteeriume. Kavas on kehtestada keskkonnahoidlikud kriteeriumid ka maanteesõidukitele ning teevalgustusele ja fooridele ning kujutise reprodutseerimise seadmetele. Lisaks on võimalik ringset praktikat järgida ka teistes valdkondades — oluline on seada fookus teisese toorme võimalikult laialdasele kasutamisele riigihangetes.

Eesti üheks kitsaskohaks on madal ressursitõhusus. Et parandada Eesti majanduse konkurentsivõimet ning vähendada tootmises tekkivaid jäätmeid ja jääke, jätkatakse struktuurivahenditest ning Taaste- ja vastupidavuskavast ring- ja ressursitõhusale majandusele ülemineku edendamise toetamist. Laiem eesmärk on vältida ja vähendada jäätmeteket ning luua tootmis- ja tarbimismudelid, milles võetakse arvesse kogu ressursiahela kestlikkust. See hõlmab nii ringmajanduse tehniliste ekspertide koolitamist, investeeringuid uute tehnoloogiate kasutuselevõtuks ringmajanduse suunal kui ka jätkusuutlikuks jäätme- ja materjalimajanduseks vajalikke füüsilise ja digitaalse infrastruktuuri arendusi (eelarve 2023.a 11,7 mln eurot).

2023.a programmi tegevuse eelarvest moodustavad ligikaudu 91% toetused. Programmi tegevuse eelarve maht kahaneb seoses Euroopa Liidu 2014-2020 perioodi struktuurivahendite meetmete rakendusperioodi lõppemisega (6,1 mln eurot).

Programmi tegevus: Keskkonnamõju hindamise ja selle maandamise tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Oluline keskkonnamõju (KMH ja KSH) on hinnatud ja tagatud vastavus keskkonnaeesmärkidele, rakendatakse leevendusmeetmeid.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks rakendatakse keskkonnamõju tõhusa maandamise meetmeid, kooskõlastatakse planeeringuid ja projekte, otsustatakse KMH/KSH algatamise vajalikkuse üle ning antakse sellekohaseid seisukohti, väljastatakse litsentse KMH juhtekspertidele, menetletakse keskkonnavastutuse juhtumeid.

KEM osaleb erinevate piiriülese mõjuga või riigi eriplaneeringutega seotud KMH/KSH menetlustes ja seisukohtade kujundamises. Paralleelselt on käimas suuremad projektid, nt Rail Baltic ja Helsingi-Tallinna tunnel.

Valitsemisala peamine roll taastuvenergeetikale ülemineku kiirendamisel ning energiajulgeoleku tagamisel seisneb taastuvenergeetika taristu rajamise eelduste ja võimaluste väljaselgitamisel, pakkudes keskkonnaalast infot ja ekspertiisi, et leida võimalused loodusväärtuste ja taristu kooseksisteerimiseks.

Selle rolli täitmiseks on valitsemisala pakutavad teenused seotud peamiselt planeerimistegevuse, keskkonna (strateegilise ja Natura) mõjude hindamise, keskkonnalubade väljaandmise, optimaalsete looduskaitseliste piirangute kehtestamise ning otsustamise aluseks oleva täpse ja kvaliteetse keskkonnaandmestiku tagamisega.

2022.a augustis viidi läbi audit, mh keskkonnamõjude hindamise protsessile, eesmärgiga kiirendada taastuvenergiaprojektide elluviimist. Audit keskendus eeskätt tuuleparkide loomise kiirendamisele — vajalik on töötada välja seadusandluse muudatused, et kiirendada menetlusprotsesse, sh mõjuhindamise valdkonda.

2023.a programmi tegevuse eelarvest moodustavad ligikaudu kolm neljandikku tööjõukulud ning ühe neljandiku majandamiskulud. Programmi tegevuse eelarve mahu langus on seotud valitsemisala majandamiskulude üldise vähendamisega.

Programmi tegevus: Tööstusheite ja kemikaalipoliitika kujundamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tööstusheite- ja kemikaalipoliitika on kujundatud selliselt, et on saavutatud keskkonna kui terviku kaitse.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse tööstusheite ja kemikaalipoliitikat, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, korraldatakse riigi poolt suletud prügilate järelhooldust ja -seiret, töötatakse välja ühtse keskkonnakaitseloa kontseptsioon, teostatakse riiklikku järelevalvet, antakse keskkonnakomplekslube.

Ministeeriumi ja valitsuse ülesandeks on valdkonnapoliitiliste otsuste ja nende rakendamise ettevalmistamine, EL-i otsustusprotsessis osalemine, EL-i õigusaktidest ja rahvusvahelistest konventsioonidest (Basel, Stockholm, Minamata) tulenevate nõuete täitmine, sh aruandlus ja muu rahvusvaheline koostöö. Samuti õigusraamistiku ja juhiste loomine, suhtlus huvigruppidega, tööstusheite valdkonna koordineerimine õigusaktide ja uuringute alusel.

Tööstusheite valdkonnas on lähiaastate prioriteediks tööstusheite direktiivi muudatusettepanekute osas Eesti seisukohtade esindamine ning hilisem direktiivi ülevõtmine Eesti õigusesse.

Kemikaalipoliitika kujundamisel on oluline jätkata ohutu materjaliringluse põhimõtte juurutamist, tagamaks, et materjale saaks võimalikult palju ringlusse võtta. Samuti tuleb jätkata panustamist üleriigilise kemikaalikorralduse tõhustamisse ja tõsta teadlikkust kemikaalidest kui läbivast valdkonnast.

Oluline on jätkuvalt leida põlevkivi töötlemisel tekkivatele jäätmetele, tuhale ja aherainele, aga ka poolkoksile, efektiivset rakendust ja suurendada taaskasutust. Selleks on vajalik kaardistada tekkinud jäätmete kogus ja koostis ning jätkata uuringutega, mis toetavad põlevkivi kaevandus- ja tööstusjäätmete taaskasutust, otsese toormena või teisese toormena, kasulike komponentide eraldamiseks ja kasutuselevõtuks. Oluline on kasutada riiklikel taristuobjektidel aherainet.

Samuti keskendutakse keskkonnakaitseloa põhimõtete ülevaatamisele. Keskkonnakaitselubade süsteemi kestlikkuse tagamiseks ja vajadusest kohaneda muutuva maailmaga, alustas Keskkonnaministeerium 2021. aastal projektiga "Keskkonnakaitseluba 3.0". Projekti eesmärk on tagada keskkonnakasutuse reguleerimiseks ühtsetel alustel, tasakaalustatud keskkonnakasutusest ja keskkonnariskist lähtuv nutikas ning halduskoormust vähendav avalik teenus.

2023.a programmi tegevuse eelarvest moodustavad ligikaudu poole toetused. Olulisem on ÜFi toetus pärandmõjude likvideerimiseks, milles raames tegeletakse kaevandamisega ja põlevkivi töötlemisega seotud keskkonnaprobleemide lahendamise ja jäätmekäitluse piirkondliku arendamisega (2023.a eelarve 1,2 mln eurot).

Programmi tegevuse eelarve maht kasvab peamiselt seoses eelmises lõigus mainitud toetuse lisandumisega ning SA KIK keskkonnaprogrammi elluviimiseks antava toetusmahu suurenemisega.

Programmi tegevus: Jäätmemajanduse korraldamine

Programmi tegevuse eesmärk: Efektiivne ja innovaatiline jäätmekäitlus, mis vastab jäätmehierarhiale.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse jäätmekäitlusega seotud poliitikat, antakse jäätmelube, tehakse analüüse, koostatakse ja esitatakse aruandeid, korraldatakse jätkuvalt riigiomandis maalt jäätmete koristamist, teostatakse riiklikku järelevalvet.

Ringmajanduse edendamisel on jäätmekäitluse korraldamine üheks oluliseks osaks.

Eestil on jätkuvalt probleeme suurenenud jäätmetekkega ning madala jäätmete liigiti kogumisega. Jäätmeid võetakse vähe ringlusse ja jäätmete lakkamise kriteeriumeid rakendatakse vähe. Puudusi esineb jäätmekäitluse andmetes, kus olemasolev andmete ajakohasus ei ole piisav ning vaja on arendada reaalaja andmeid. Nende kitsaskohtade ja probleemide ületamiseks on töös erinevaid seadusandlikke muudatusi ning projekte. Näiteks algas 2022.a jäätmete valdkonna digitaliseerimise projekt, mis viiakse ellu KeM ja MKM koostöös ning mille eesmärk on jäätmevaldkonna andmete digitaliseerimise piloteerimine. Tervikuna on oluline jõuda jäätmehierarhiat rakendava jäätmekäitluseni, arendades üle Eesti välja optimaalne ja toimiv jäätmete liigiti kogumise taristu ja ringlussevõtu võimekus ning leida stiimulid liigiti kogumise edendamiseks. Seejuures on oluline koostöö riigi, KOVi, tarbija ja jäätmekäitleja vahel ühiste eesmärkide saavutamiseks.

2023.a programmi tegevuse eelarvest moodustavad ligikaudu 60% toetused. Olulisemad on EL vahenditest kavandatud toetusmeede ettevõtete jäätmete ringlussevõtuks (2023.a eelarve 4 mln eurot) ning ÜFi toetus pärandmõjude likvideerimiseks, milles raames tegeletakse kaevandamisega ja põlevkivi töötlemisega seotud keskkonnaprobleemide lahendamise ja jäätmekäitluse piirkondliku arendamisega (2023.a eelarve 2,3 mln eurot).

Programmi tegevuse eelarve maht kasvab peamiselt seoses eelmises lõigus mainitud toetuste lisandumisega ning SA KIK keskkonnaprogrammi elluviimiseks antava toetusmahu suurenemisega.

Programmi tegevus: Maapõueressursside kasutamise ja kaitse korraldamine

Programmi tegevuse eesmärk: Maapõueressursid on kasutatud säästlikult ja jätkusuutlikult.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse maapõue kaitse ja kasutamise poliitikat, koostatakse maavarade maakondlikud teemaplaneeringud, antakse maavara kaevandamisega seotud lube, samuti geoloogiliste uuringute, kivimi, kaevise või katendiga seotud lube, teostatakse riiklikku järelevalvet.

Eesti vajab jätkuvalt maapõueressursse ja toormeid, et tagada Eesti majandusareng, kuid seda mitte vaid kasvava ressursside ammendamise arvelt. Tähtis on kaevandamise ruumiline planeerimine ning õigusruumi loomine. Lisaks on oluline tagada kaevandatud alade korrastamine ning tõsta arendajate motivatsiooni kaevandatud alade senisest kiiremaks korrastamiseks ja parimate võimalike tehnikate juurutamiseks, mis aitaks vähendada mäetööstuse keskkonnamõju. Seejuures on maapõueressursside kasutamise suunamisel

oluline lähtuda ressurssidest võimalikult suure lisandväärtuse saamisest ning laiemalt suurendada ringmajanduse põhimõtete rakendamist, et tekiks minimaalselt kadusid ja väheneks jäätmeteke.

Maakasutuse jätkusuutlikkuse edendamiseks tuleb tagada kaevandatud alade korrastamine, sealhulgas ka vanad mahajäetud karjäärid, hüljatud või ammendunud turbatootmisalad ja vanade kaevanduste varingud ning vajumid, mis võivad olla ohtlikud nii inimestele kui ka keskkonnale ja takistavad maa otstarbekat kasutamist. Maapõueressursside kasutamine peab toimuma jätkusuutlikult, avatud menetluse põhimõtetest lähtuvalt ning maavaradega seotud teave tuleb hoida kaasaegsete infosüsteemide kaudu pidevalt kättesaadav ja ajakohane.

2023. a lõppevad maapõueressursside väärindamise TA projektid (ResTA), kus KeM osaleb eelkõige eesmärgil tagada uuringute läbiviimisel keskkonna alaste aspektide arvestamine ja suunata maavara efektiivse kasutamise põhimõtted. Samuti on KeM kaasatud HTM-MKM ühise TAIE arengukava alusel koostatava maapõueressursside teekaardi kujundamises ja rakendamises.

Ohutu elukeskkonna tagamiseks on vajalik korrastada vanad allmaakaevandamisega seotud varingud ja vajumid ning korrastamata ehitusmaavarade karjäärid (korrastustööd perioodil 2023-2026 on kavandatud ÕÜFi raames). Mahajäetud karjääride, ammendunud turbatootmisalade või jääksoode, varingute ja vajumite korrastamisega seotud tegevused on planeeritud perioodile 2021—2030. a. Endiste turbatootmisalade taastamisega seoses teostatakse kuni 2023. a lõpuni RMK poolt jääksoode veerežiimi taastamistööd, mida toetatakse ca 3,7 mln euro ulatuses.

2023.a programmi tegevuse eelarvest moodustavad ligikaudu 43% tööjõukulud, 36% toetused ning 20% majandamiskulud. Programmi tegevuse eelarve mahu kasvu mõjutavad peamiselt lisanduv ÜFi toetus pärandmõjude likvideerimiseks ning SA KIK keskkonnaprogrammi elluviimiseks antava toetusmahu suurenemine.

Programmi tegevus: Merekeskkonna kaitse suunamine

Programmi tegevuse eesmärk: Merekeskkonna kaitseks on rahvusvahelised lepped jõustatud, rahvusvahelised kohustused täidetud, see tagab merekeskkonna kaitse Eestis ja väljaspool Eesti jurisdiktsiooni olevatel merealadel.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse poliitikat ja rakendatakse meetmeid mere uurimiseks ning töötatakse välja meetmeid merekeskkonna seisundi parandamiseks, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, kooskõlastatakse reostustõrjeplaane, antakse vee erikasutuslube ning lube mereuuringuteks Eesti merealal.

Merekeskkonna peamiseks probleemiks on mere halb seisund, mida põhjustavad maismaalt ja õhust merre jõudvad saasteained ning laevade poolt põhjustatud reostus. Samuti halvendavad mere seisundit globaalsed kliimamuutused, mille tõttu merevesi soojeneb ja hapestub. Eesti korraldab merekeskkonna kaitset merestrateegia alusel koostöös teiste Läänemere riikidega. 2021. aastal valmis ja võeti vastu Läänemere riikide ühine tegevuskava Läänemere kaitseks.

Programmi tegevuses on oluline ka mereprügiga seonduv. Eesti elanikele on kõige murettekitavam rannikulähedase merevee olukord — seal on eutrofeerumise tagajärjed kõige

ilmsemad. Mere kestlikku kasutamist võimaldavate tegevuste määratlemiseks ja soodustamiseks koostatakse pikaajaline kava (nn sinimajanduse kava). Ajakohastatakse mere vesiviljelusega seotud nõuded ning toetatakse vesiviljeluse kahjuliku mõju leevendavate meetmete rakendamist, et soodustada vesiviljelust. Maailmamere ja rahvusvahelise meretranspordi tõttu on vaja tagada rahvusvaheliste kokkulepete ratifitseerimine Eestis ning nende jõustamine nii Eesti merealal kui ka väljaspool riikide jurisdiktsiooni olevatel merealadel.

2023.a programmi tegevuse eelarve jaguneb võrdselt majandamiskulude, toetuste ja tööjõukulude vahel.

Programmi tegevuse eelarve mahu kasvu mõjutavad Vabariigi Valitsuse poolt eraldatud vahendid (0,12 mln eurot) merestrateegia meetmekava tegevuste elluviimiseks ja tööjõukulude eelarve suurenemine. Lisaks suureneb SA KIK keskkonnaprogrammi elluviimiseks antav toetusmaht.

Programmi tegevus: Vee säästliku kasutamise ja kaitse tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Vee kasutamine ja kaitse on korraldatud viisil, mis tagab veekogumite hea seisundi saavutamise ja säilitamise ning tagab inimestele kvaliteetse joogivee ja taskukohase veeteenuse.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks kavandatakse ja rakendatakse meetmeid veekogumitega seotud eesmärkide saavutamiseks, sh paisudel kaladele läbipääsu tagamiseks, põllumajandusliku hajukoormuse, maaparandushoiust tingitud koormuse, ohtlikest ainete koormuse ja veevõtust tingitud koormuse vähendamiseks, ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse tagamiseks ja üleujutuste mõjude maandamiseks. Eesmärkide saavutamiseks korraldatakse veemajandusega seotud tegevustes kvalifikatsiooni taotlemist, antakse veelube, tehakse veekogumite seiret, hinnatakse veekogumite seisundeid ja koormusi, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, teostatakse riiklikku järelevalvet.

Vaatamata veevaldkonnas tehtud investeeringutele ja rakendatud erinevatele kaitsemeetmetele ei ole veekogumite seisund viimase 12 a jooksul paranenud. Eestis määratud 744 pinnaveekogumist on ligi poolte puhul ning 31 põhjaveekogumist ligi veerandi puhul vähemalt hea seisundi eesmärk jätkuvalt saavutamata. Aastaks 2027 on seatud eesmärk saavutada hea seisund 65% pinnaveekogumitel ja 74% põhjaveekogumitel. Samas VMK eesmärkide saavutamine on ebarealistlik, kuna selleks vajalikele tegevustele puudub rahaline kate.

Eestis on kõrge ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse kvaliteedi tase ja teenusega liitunute osakaal (ühiskanalisatsiooniga on liitunud 82% ja ühisveevärgiga 88% elanikkonnast). Samuti on elanikkonnale ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hind taskukohane, keskmiselt moodustab hind 1,1% leibkonnaliikme keskmisest netosissetulekust (OECD soovituse kohaselt ei tohiks hind olla kõrgem kui 3-5%). Siiski tuleb lähitulevikus valdkonnas ellu viia olulisi muutusi, kuna toetusrahade abil rajatud ühisveevärgi ja -kanalisatsioonitaristu nõuab ulatuslikke reinvesteeringuid, mida olemasoleva veeteenuse hinnaga pole võimalik katta. Nõuetekohase veeteenuse kättesaadavuse tagamiseks on vajalik ellu viia vee-ettevõtete reform, et konsolideerimise ja efektiivsuse suurendamise kaudu ning mõistliku veeteenuse hinnaga suudaksid vee-ettevõtted ise teha vajalikke reinvesteeringud. EL-i vahenditest

kavandatud investeeringutoetus üle 2000 tarbijaga reoveekogumisaladel veemajandustaristu rekonstrueerimise projektide elluviimiseks on 2023.aastal 8,6 mln eurot.

Samas ei vasta paljud individuaalsed joogi- ja reoveelahendused nõuetele. Uuringud näitavad, et oma kaevuvett tarbivatest inimestest, keda on ligikaudu 12%-15% elanikkonnast, tervelt 60-70% ei saa tervisele ohutut joogivett. Sageli on põhjuseks lekkivad kanalisatsiooniehitised (reovee kogumismahutid, septikud jms) ning nende mitte nõuetekohane tühjendamine.

2023.a programmi tegevuse eelarvest moodustavad ligikaudu kolm neljandikku eelarvest toetused, millest olulisemad on välja toodud järgnevalt.

- Muudetakse ohutuks jääkreostusobjektid, mille tulemusel ei kujuta endised tööstusalad enam ohtu põhjaveele, pinnaveekogumitele ega inimeste tervisele (2023.a eelarve 8,8 mln eurot). Ida-Virumaa joogivee varustuskindluse uuringuga tuvastatakse piirkonna veeressursside piisavus ning selgitatakse vajalike investeeringute maht alternatiivsete veeressursside kasutuselevõtuks, et tagada joogivesi piirkonna elanikele ja veeressursside piisavus ka olemasolevatele ning perspektiivsetele tööstustele. Tegevusteks on kavandatud ÕÜFist kokku 3,8 mln eurot, sh 2023.a 1,9 mln eurot.
- Rakendatakse LIFE integreeritud veemajanduse projekti, mille raames viiakse ellu Viru alamvesikonna veekogumite hea seisundi saavutamiseks vajalikud meetmed kuni 2028. a lõpuni. 10 aastat kestva projekti kogumaksumus on ligi 16,7 mln eurot. 2023. aastaks puhastatakse Erra jõgi Uhaku karstialal 1,5 km ulatuses jääkreostusest ning testitakse Pahnimäe jääkreostusalal in-situ puhastusmeetodit. Samuti viiakse lõpule Rakvere Soolikaoja taimtervendamise katse ning luuakse loodusrada Aidu karjääri.
- EL vahenditest teostab Riigimetsa Majandamise Keskus ammendatud ja hüljatud turbaalade korrastamiseks vajalikke tegevusi (2023.a eelarve 1,6 mln eurot).
- Sihtasutusele Keskkonnainvesteeringute Keskus antav toetus keskkonnaprogrammi elluviimiseks (2023.a prognoositav eelarve 6,3 mln eurot).

Programmi tegevuse eelarve maht langeb seoses veemajandustaristu rekonstrueerimise investeeringutoetuse mahu vähenemisega. Toetust vahendati EL-i lõppevast eelarveperioodist ning uuel EL eelarveperioodil ei ole veemajandustaristu toetamiseks vahendeid kavandatud (kahanemine võrreldes 2022.a 15,6 mln eurot).

Programmi tegevus: Elurikkuse kaitse tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Liikide ja elupaikade soodne seisund ning maastike mitmekesisus on tagatud, nii et elupaigad toimivad ühtse ökoloogilise võrgustikuna ja elurikkuse poolt pakutavad ökosüsteemiteenused on jätkusuutlikud.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse ja rakendatakse looduskaitsepoliitikat, kavandatakse meetmeid liikide ja elupaikade soodsa seisundi ja maastike mitmekesisuse saavutamiseks muutuvas kliimas ning korraldatakse nende rakendamist.

Taastatakse elupaiku, tõrjutakse võõrliike, tehakse elusloodusega rakendusuuringuid ja seiret, hinnatakse liikide ja elupaikade seisundit, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, võetakse loodusväärtusi riikliku kaitse alla, koostatakse tegevuskavasid ja kaitsekorralduskavasid (sh üle-euroopalise loodusväärtuste võrgustiku Natura 2000 kaitse tõhusaks korraldamiseks), antakse lube ohustatud liikidega legaalseks kaubitsemiseks, antakse looduskaitse piirangutega seotud kooskõlastusi ja lube, teostatakse riiklikku

järelevalvet, jagatakse looduskaitseteavet, arendatakse ökosüsteemiteenuste kaardistamise hindamise ja taastamise süsteemi jm.

Eesti maismaast on looduskaitseseaduse alusel kaitstavate objektidena (kaitsealad, hoiualad, püsielupaigad, üksikobjektid) kaitse all 19,5% ja merest koos majandusvööndiga 18,7%. Oluline osa kaitstavast territooriumist on range kaitse all — 11% maismaapindalast. Aktiivselt tegeletakse ohustatud liikide ja elupaigatüüpide kaitse ja seirega.

Käivitatud on protsessid tagamaks, et aastaks 2030 kaitstakse ELis vähemalt 30% EL maismaast ja merealast ning üleeuroopalisse loodusvõrgustikku on lõimitud ökoloogilised koridorid. Toimub elupaikade (mh sood, metsad, pärandniidud, vooluveekogud) ja liikide kaitse, taastamine ja tegevused nende soodsa seisundi saavutamiseks, et ühegi EL kaitsealuse elupaiga ja liigi kaitsesuundumus ja seisund ei halveneks ning ebasoodsas seisundis olevatest elupaikadest ja liikidest 30% saavutaks aastaks 2030 soodsa seisundi või näitaks selget positiivset suundumust paranemise poole. Koostatakse ja rakendatakse looduse taastamise kava vastavalt EL määrusele. Kõik kaitstavate objektide kaitse-eeskirjad tuleb looduskaitseseaduse nõuetega vastavusse viia 1. maiks 2023.

Looduskaitsepiirangute kompenseerimine vajalikus mahus, sh toetuse maksmise jätkamine, sh väljaspool Natura 2000 alasid kaitstavate metsade omanikele (2023-2026). Vabariigi Valitsuse poolt eraldati saamata jäänud tulu kompenseerimiseks erametsaomanikele, kellel on metsaraie keelatud, sh piiranguvööndites ja hoiualadel, et nad saaksid võrdsetel alustel toetust 1,2 mln eurot aastas. Toetusvahendid suunatakse ÜPP Natura erametsamaa toetuse meetmele „Elurikkuse soodustamine Natura 2000 erametsades", katmaks määrade tõstmisest ja toetatavate alade laiendamisest tulenevat lisavajadust.

Tõhustatakse kaitstavate liikide, sh hanede poolt tekitatud kahju ennetamise ja kompenseerimise süsteemi.

2023.a programmi tegevuse eelarvest moodustavad ligikaudu poole toetused, millest olulisemad on välja toodud järgnevalt.

- Jätkatakse LIFE-IP projekti "Metsa- ja põllumajandusmaastike terviklik majandamine Natura 2000 elupaikade ja liikide kaitsestaatuse parandamiseks" elluviimist kuni aastani 2029. Projekti eesmärk on kaitsta ja taastada traditsioonilisi Eesti maastikke ja ökosüsteeme ning parandada seal elavate liikide seisundit kogumaksumusega 19,4 mln eurot kümne aasta jooksul, millest välisabi 60% ehk 11,6 mln eurot. (2023.a eelarve 1,6 mln eurot).
- Samuti jätkatakse Eesti-Läti ühise LIFE projekti „Puisniitude taastamine ja jätkusuutliku majandamise edendamine Eestis ja Lätis" elluviimist kuni aastani 2026. Projekt keskendub puisniidu alade taastamisele Eestis ja Lätis, jätkusuutlike lahenduste loomisele hooldamisel ja avalikkuse teadlikkuse tõstmisele puisniitude loodus- ja kultuuripärandist ning nende kaitsest ja majandamisest. Projekti kogu eelarve 6,7 mln eurot (2023.a eelarve 1 mln eurot).
- Ühtekuuluvusfondist toetatakse elupaikade taastamist kliimamuutustega kohanemise valmisoleku suurendamiseks ning linnade rohestamiskavade koostamist ja elluviimist (2023. a eelarve 1,3 mln eurot). Lisaks alustatakse Kurtna järve veerežiimi taastamistöödega, mida rahastatakse ÕÜFist (2023.a eelarve 1 mln eurot).
- Eesti-Šveitsi koostööprogrammist toetatakse bioloogilise mitmekesisuse säilitamist, mille raames töötatakse välja uuenduslikud seiretehnoloogiad ja lahendused ning rakendatakse kaitsemeetmete tulemuslikkuse süstemaatiline hindamine (2023.a eelarve 0,7 mln eurot).

- Oluline eelarveline maht on Riigimetsa Majandamise Keskusele antavatel toetustel kaitstavate soo-elupaikade ja poolloodusike koosluste taastamiseks 1,3 mln eurot ning kaitsealade külastuskorralduse infrastruktuuri rekonstrueerimiseks 1,6 mln eurot.

Lisaks toetustele moodustavad programmi tegevuse eelarvest ligi kolmandiku tööjõukulud ning veerandi majandamiskulud. Programmi tegevuse eelarve maht kasvab peamiselt seoses eelnevalt mainitud lisandunud toetustele (bioloogilise mitmekesisuse säilitamine 0,7 mln, puisniitude pikaajalise jätkusuutliku majandamise taastamine ja edendamine 1 mln, elupaikade taastamine kliimamuutustega kohanemise valmisoleku suurendamine ning linnade rohestamiskavade koostamine ja elluviimine 1,3 mln, Kurtna järvede veerežiimi taastamine 1 mln) summas 4 mln eurot.

Programmi tegevus: Metsanduse arengu suunamine

Programmi tegevuse eesmärk: Metsade tootlikkus ja elujõulisus ning metsade mitmekesine, tõhus ja jätkusuutlik kasutamine, jahiulukiliikide mitmekesisus ning elupaikade ja liikide vahelise ökoloogilise tasakaalu säilitamine on tagatud.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse ja rakendatakse metsa- ja jahinduspoliitikat, antakse vääriselupaiga väljavaliku eksperdi tunnistusi, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, teostatakse riiklikku järelevalvet, peetakse metsaressursi ja geenireservmetsade arvestust. Samuti antakse metsakorraldajate kutsetunnistusi ja metsakorraldustööde tegevuslube ja jahinduse valdkonna lube, avaldatakse metsastatistikat, metsateatised registreeritakse riiklikus metsaregistris, sõlmitakse erametsaomanikega vääriselupaiga kaitselepinguid, sertifitseeritakse metsapuude seemneid ja metsataimi.

Eesti metsamaa pindala on 2,3 mln hektarit, moodustades üle poole kogu Eesti maismaa pindalast. Looduskaitse alla kuuluva metsamaa osakaal on viimase kümnendi jooksul suurenenud. Riigimetsamaa 1,19 mln hektarist on nüüdseks range kaitse all neljandik ning kogu metsamaa pindalast moodustab range kaitse all olev mets 17,6% (SMI järgi). Võrdlusena 2010. aastal 10%.

Eeldatavalt kinnitatakse 2023. aastal uus metsanduse arengukava aastani 2030, mis sätestab järgneva kümnendi metsanduse arengusuunad.

Järgmiste aastate peamisteks väljakutseteks on töötada välja regionaalsed või riiklikud mudelid metsa biomassi ja süsinikuvoogude hindamiseks ning erinevate majandamisvõtete mõju selgitamiseks süsinikubilansile. Samuti on väljakutseks puidu väärindamine. Puidu väärtusahelas on seni tähelepanu pööratud puidu mehhaanilisele väärindamisele. Nii metsanduse, kui ka puidu mehhaanilise töötlemise valdkonnas on Eestis olemas kaasaegne teadmus, tugev ettevõtlussektor võimekusega investeerida tänapäevastesse tehnoloogiatesse. Kuid puidu keemilise väärindamise valdkond on kodumaise kapitali poolt väga nõrgalt kaetud, seega on üheks fookuseks puidu komponentideks lahutamise ja keemilise väärindamise alased teadusuuringud.

Puidupõhistel kestvustoodetel on kliimamuutuste seisukohast oluline roll. Puitu kasutatakse Eesti kaasaegses arhitektuuris seni vähe, seega tuleb selle kasutamist ehitistes ja insenertehnoloogilist arendamist senisest rohkem toetada, ning silmapaistvaid (sh avaliku sektori) näidisehitisi rajada (näiteks Loodusmuuseum ja Keskkonnamaja).

Keskkonnakestliku ehitisena aitab Keskkonnamaja leevendada inimtegevuse kahjulikke kliimamõjusid. Keskkonnamaja projekti kohta on koostatud CO2 jalajälje analüüs kogu hoone elutsükli ulatuses — see on esimene selline suure hoone analüüs Eestis. Puitehitis lukustab endas süsihappegaasi ja Keskkonnamaja hoonetesse seotakse aastakümneteks ligikaudu 3900 tonni süsinikku. Samuti on puidu kasutamise jalajälg palju väiksem teiste ehitusmaterjalidega võrreldes. Keskkonnamaja on kavandatud liginullenergiahoonena.

Erametsanduse arengut ja kestlikkust toetatakse tugisüsteemi abil, mille kaudu suunatakse metsaomanike ühistegevust metsade kasvatamisel ja kasutamisel sh toetatakse erametsade metsauuendustööde tegemist võimalikult heade pärilike omaduste ja kasvukohale sobivamate kodumaiste puuliikidega.

Jätkatakse vääriselupaikade vabatahtlikuks kaitseks lepingute sõlmimist erametsaomanikega (0,27 mln eurot aastas). Samuti jätkuvad uuringud nii olulist majanduslikku kahju põhjustavate metsapatogeenide leviku analüüsimiseks ning kahjude prognoosimiseks, kui ka kuivendatud metsade süsinikusidumise osas.

2023.a programmi tegevuse eelarvest moodustavad ligikaudu poole antud toetused, millest on olulisemad Erametsakeskusele antav sihtotstarbeline eraldis (5,3 mln eurot) ja SA KIK keskkonnaprogrammi elluviimiseks antav toetus (2023.a kavandatud eelarve 1,1 mln eurot).

Programmi tegevus: Maatoimingute korraldamine

Programmi tegevuse eesmärk: Riigil on läbipaistev maapoliitika, mis tagab maa otstarbeka, säästliku ja heaperemeheliku haldamise

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse ja rakendatakse riigi maapoliitikat ning korraldatakse riigi maatoiminguid, sh viiakse läbi maareform, peetakse maa arvestust, korraldatakse riigile maa omandamist jm.

Maareform on lõpusirgel. Kõik maad on kantud maakatastrisse. Riigimaast 96% valitseb KEM. Sellest riigimaast on reservina säilitatav RMK hallatavast maast u 96% ning Maa-ameti hallatavast maast 60%. Oluline on, et reservmaa on keskselt hallatud, heaperemehelikult hooldatud, otstarbekohaselt kasutuses ja mittevajalik riigimaa suunatakse käibesse (rent ja müük).

Riigi maapoliitika ja valdkonna õigusaktid vajavad ajakohastamist. Täiendatakse olemasolevat õigusregulatsiooni, eesmärgiga edasi arendada riigi maapoliitikat, määrata õigusaktis üheselt ja selgelt riigi reservmaa sisu, eesmärgid ja reservmaa kasutamine, muuta kohaliku omavalitsuse üksuse ja riigi vahelised maatoimingud lihtsamaks, kiiremaks ning läbipaistvamaks, ühtlustada riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste maade võõrandamisel avaliku huvi väljaselgitamise kohustust ja võimalusi, riigile antakse õigus sekkuda avaliku huvi korral kohaliku omavalitsuse üksuste maa omandamiseks.

Katastriandmete ajakohastamiseks täiendatakse ning täpsustatakse katastri andmete kvaliteedi ja usaldusväärsuse parandamiseks kehtivaid kinnisomandi ruumilist ulatust reguleerivaid põhimõtteid ja norme ning luuakse eeldused Eesti topograafia andmekogu (ETAK) ja katastri andmete ruumiliseks sidumiseks. Täpsustatakse avaliku veekoguga seotud piiriandmete parandamise reegleid. See võimaldab katastripidajal muuta avaliku veekogu kaldajoone muutumisel ka kaldajoonega seotud katastriüksuste piire ühetaoliselt.

2023.a programmi tegevuse eelarvest moodustavad ligikaudu poole majandamiskulud ning ülejäänud poole tööjõukulud, mille suurenemine mõjutab programmi tegevuse eelarve mahu kasvu.

Programmi tegevus: Ruumiandmete hõive, analüüsid ja kättesaadavaks tegemine

Programmi tegevuse eesmärk: Ühiskond on varustatud ajakohaste ja kvaliteetsete ruumiandmete ja -teenustega.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks hõivatakse topograafilisi andmeid sh hallatakse Eesti topograafia andmekogu, mis on aluseks ruumiandmetele teistes riiklikes registrites, koostatakse olulisi topograafilisi kaarte, hallatakse geodeetilisi, geoloogilisi, aadressi- ja kohanimeandmeid, peetakse maakatastrit, analüüsitakse ja avalikustatakse ruumiandmeid, avalikustatakse pinnase, sh mulla andmeid jm.

Eesti e-riigi toimimine põhineb avatud suurandmetel (aerofotod, ortofotod, ALS andmed, kõrgusmudelid, aluskaardid, topograafilised andmed, kaugseire/satelliitandmed, aadressiandmed, kohanimeandmed, katastriandmed, geoloogilised- ja geodeetilised andmed jne). Nimetatud andmeid kasutavad suuremal või väiksemal määral enamus avaliku sektori teenuseid ja rakendusi. Nende tehnoloogia ja protsesside (tehnika, hõive, kaardistamine, väärindamine, mudeldamine, analüüs ja visualiseerimine) 3D võimekuse etapiviisiline väljaarendamine 2025. aastaks on ainus tee ajakohaste ruumiandmete tagamise ja avalikustamise eesmärgi täitmiseks. Lisaks soodustab INSPIRE direktiiv rakendamine ruumiandmete paremat kättesaadavust ja ristkasutamist EL liikmesriikides eelkõige avaliku, aga ka erasektori tasemel. Ruumiandmete haldamise võimekuse arendamine, sh 3D, avaldab mõju väga paljudes eluvaldkondade, nii avaliku kui erasektori kasutajate hulgas.

Geodeetiliste andmete muutuste monitoorimiseks kasutatakse Eesti GNSS püsijaamade võrku ESTPOS. Riigi ja erasektorile on tagatud aadressiotsingu teenus ja omavalitsustele nõustamine aadresside ja kohanimede määramisel.

Maa väärtuse andmete ajakohastamiseks viiakse 2022. aastal Maa-ameti poolt läbi maa korraline hindamine. Eelmine maa korraline hindamine toimus 2001. aastal. Hindamise tulemused on alates 2024. aastast aluseks maamaksu ja tehnovõrkude talumistasude määramisel ning kasutuslepingutes kasutustasu määramisel. Tulenevalt hindamistulemuste laialdasest kasutusest ja maa väärtuse mitmekordsest kasvust möödunud 21 aasta jooksul pakuvad hindamistulemused olulist avalikku huvi ja vajavad selgitamist 2023.-2024. aastatel. Järgnev korraline hindamine toimub 2026. aastal.

2023.a programmi tegevuse eelarvest moodustavad kaks kolmandikku tööjõukulud ning ning kolmandiku majandamiskulud, mille suurenemine mõjutab programmi tegevuse eelarve mahu kasvu.

Programmi tegevus: Ilmaandmete, ilmaprognooside ja -hoiatuste tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Sihtrühmad on operatiivselt ning järjepidevalt varustatud täpsete meteoroloogiliste andmete, prognooside ja hoiatustega maismaal, merel ja õhus.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks analüüsitakse ja avalikustatakse ilmavaatlusandmeid, koostatakse ilmaprognoose ja hoiatusi, antakse mudelprognoose, analüüsitakse ja avaldatakse kaugseire andmeid, osutatakse lennumeteoroloogia teenust jm. Eesmärgi saavutamise oluliseks tegevuseks on üleriigilise hüdrometeoroloogilise seiretaristu väljatöötamine ja rakendamine. Hüdrometeoroloogiline seirevõrk (sh ilmajaamad) vajab järjepidevaid investeeringuid ning tuleb luua avaandmete jagamismehhanism.

Ilmainfo on fundamentaalseks aluseks kliimamuutustega kohanemise ja nende leevendamise meetmete rakendamisel, sh äärmuslikeks ilmastikunähtusteks valmisoleku tagamisel. Viimase juures on eriti oluline varajase hoiatussüsteemi toimivus.

Keskkonnaagentuur aitab tagada riigi garantiiga kohalikule spetsiifikale vastava ja kvaliteetse ilmateenuse. Tagatakse operatiivne ilmateenus, sh meteoroloogilised ja hüdroloogilised prognoosid ja hoiatused ohtlike ilmastikunähtuste kohta, teenindatakse riigiasutusi, lennundus-, laevandus- ja maanteetranspordiga tegelevaid ettevõtteid ning rahvusvahelisi organisatsioone vastavalt koostöölepetele ja kehtivatele õigusaktidele.

Meteoroloogiliste, hüdroloogiliste, keskkonna- ja kliimaandmete tasuta ja piiramatu kättesaadavaks tegemine on kasvav trend nii globaalselt kui ELi siseselt. World Meteorological Organization (WMO) kinnitas äsja uuendatud andmepoliitika, mis hõlmab seirejaamade, satelliidi-, radarite, raadiosondide, pilootpallide ja lennukitelt mõõdetavad andmete laiemasse kasutusse andmist. ELi avaandmete direktiiv koos väljatöötamisel oleva rakendusaktiga puudutab mh väärtuslike andmete avalikustamist. Suur osa meteoroloogilisi, hüdroloogilisi, keskkonna- ja kliimaandmeid on väärtuslikud andmed ning riigil on kohustus teha need rakendusliidese kaudu kättesaadavaks masinloetaval ja hulgiallalaaditaval kujul. Nõue dikteerib arendustööde vajaduse, esialgne tähtaeg vastavusse viimiseks on suvi 2023.

Teenuste arendamisega samal ajal toimub hüdroloogilise ja meteoroloogilise seirevõrgu ajakohastamine. Prognoosteenuse kvaliteedi parandamiseks ning ühiste teenuste väljatöötamiseks tihendatakse koostööd rahvusvaheliste partneritega. Alates 1. detsembrist 2020 on Eesti Euroopa Keskpika Ilmaennustuse Keskuse (ECMWF) kahekümne kolmas täieõiguslik liige. Täisliikmelisus võimaldab Eestile juurdepääsu ECMWFi superarvutile ja arhiveerimisruumile, samuti hääleõigusele ECMWFi nõukogus. Prognooside tegemisel ning üldise teadlikkuse suurendamiseks võetakse lisaks arvesse ka kolmandate osapoolte edastatud andmeid. Samuti arendatakse edasi siseveekogude hüdroloogilist prognoosimist ja võimalusi prognoosi pakkumiseks nii üleujutusohtlikel veekogudel kui ka muudel suure avaliku huvi (süstamatkajad, kärestikuaerutajad jt) all olevatel siseveekogudel. 2021. aasta kevadel valmis riiklik ilmaäpp ILM+, mis aitab olla alati kursis kõige värskema ilmainfoga.

2023.a programmi tegevuse eelarvest moodustavad ligikaudu poole tööjõukulud ning veerandi majandamiskulud, mille suurenemine mõjutab programmi tegevuse eelarve mahu kasvu.

Programmi tegevus: Keskkonnateadlikkuse ja -hariduse arengu suunamine

Programmi tegevuse eesmärk: Toimiv erinevaid osapooli kaasav keskkonnahariduse võrgustik, mille tegevuse tulemusena suureneb keskkonnahariduse kvaliteet ning järjepidevalt elanike keskkonnateadlikkus; usaldusväärne ja ajakohane keskkonnainfo on kättesaadav,

keskkonnaseisundi kohta on teave olemas ning inimestel on selle põhjal võimalik igapäevaelus keskkonnateadlikke valikuid teha.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse ja rakendatakse keskkonnateadlikkuse (sh keskkonnaharidus) poliitikat, sh viiakse ellu keskkonnahariduse ja -teadlikkuse tegevuskava, edendatakse keskkonnahariduse kvaliteeti ning keskkonnahariduse asutuste koostööd erinevate osapooltega, korraldatakse loodushariduslikke näituseid ja üritusi. Loodusmuuseumis edendatakse muuseumikogusid ja kodanikuteadust, korraldatakse keskkonnaalaseid õppeprogramme ja teavitusüritusi ning koostatakse ja levitatakse teabematerjale, avaldatakse keskkonnateavet, arendatakse riiklikke keskkonnaseire programme, viiakse läbi keskkonnahariduse ja -teadlikkuse alaseid uuringuid jm.

Keskkonnahariduse valdkonnas on KEM teinud aastatepikkust koostööd HTM-iga, kellega koos on välja töötatud Keskkonnahariduse ja -teadlikkuse tegevuskava 2019-2022, mis määratleb erinevate osapoolte rollid. KEMi fookus on mitteformaalse keskkonnahariduse arendamisel ja kogu ühiskonna keskkonnateadlikkuse suurendamisel, HTM toetab formaal- ja mitteformaalhariduse lõimimist. Heaks näiteks on rahvusvahelise Rohelise kooli programmi rakendamine ligi 200 haridusasutuses. Eestis tegutsevad pika traditsiooniga loodusvaldkonna huvikoolid, kelle tegevus toetab nii formaalharidust kui ka üldist elanikkonna keskkonnateadlikkuse suurendamist ning on oluline valdkonna spetsialistide järelkasvu lava.

Eestis tegutseb üle 150 keskkonnahariduskeskuse, kes pakuvad õppeprogramme koolidele ja lasteaedadele. Õppeprogrammides osalemist rahastatakse läbi Keskkonnainvesteeringute Keskusekeskkonnahariduse keskkonnateadlikkuse programmi. Formaal- ja mitteformaalhariduse koostöövõrgustiku tegevust koordineerib maakondades Keskkonnaamet. Võrgustiku infokanaliks on keskkonnahariduse portaal www.keskkonnaharidus.ee, mis vahendab teavet keskkonnahariduskeskuste, õppeprogrammide, koolituste jm kohta. Võrgustikus etendab olulist rolli MTÜ Eesti Keskkonnahariduse Ühing, mis koondab laiapõhjaliselt erinevaid keskkonnahariduse edendajaid.

Hetkel toimuvad ettevalmistustööd uue Loodusmuuseumi maja valmimiseks ning sinna kolimiseks. Selleks toimuvad tegevused uue Loodusmuuseumi teenuste disaini suunal, püsiekspositsiooni ideekonkursi ettevalmistamisega, haridusstrateegia loomisega ning ehitushanke sisendi ettevalmistamisega. Oluline rõhk on haridusstrateegia väljatöötamisel ja sellest lähtuva haridustegevuse integreerimine loodava ekspositsiooniga.

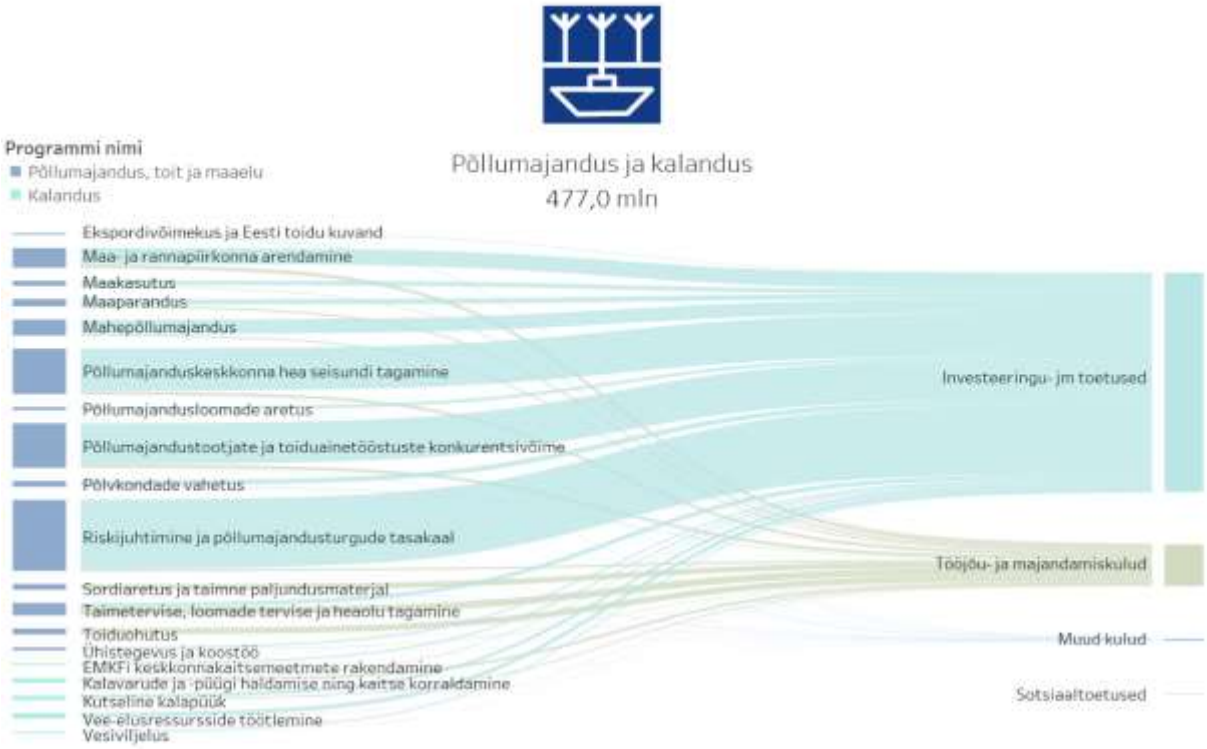
Keskkonnateadlikkuse üheks aluseks on ka ajakohane, kvaliteetne ja kättesaadav keskkonnainfo. Keskkonna info üheks saamise üheks vahendiks on keskkonnaseire, kus tuleb arendada ja kasutusele võtta uued tehnoloogilised lahendused ning tagada keskkonnaseire, andmeanalüüsi ning keskkonnainfo valdkonna terviklik arendamine. Keskkonnainfo kättesaadavuse parandamiseks on töösse võetud ja edasisel sisustamisel keskkonnaportaal.

2023.a programmi tegevuse eelarvest moodustavad ligikaudu 40% toetused, 35% tööjõukulud ning 22% majandamiskulud. Olulisem on SA KIK keskkonnaprogrammi elluviimiseks antav toetus (2023.a kavandatav eelarve 2,2 mln eurot). Programmi tegevuse eelarve maht kasvab peamiselt seoses SA KIK keskkonnaprogrammi elluviimiseks antava toetusmahu suurenemisega ning keskkonnavaldkonna teabematerjali väljaandmisega.

3.11.2.2 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus

Tulemusvaldkonnas Põllumajandus ja kalandus viib Keskkonnaministeerium tegevusi ellu koostöös Maaeluministeeriumiga. Keskkonnaministeeriumi kulude eelarve on suunatud kalandusvaldkonna konkurentsivõime tagamiseks ning kalavarude jätkusuutlikus majandamiseks.

Joonis 47. Põllumajanduse ja kalanduse tulemusvaldkond ja selle maht

Tulemusvaldkonna eesmärk: Eesti toit on tarbijate poolt eelistatud, elukeskkond on hoitud, toidusektori ettevõtted on edukad ning maa- ja rannakogukondade elujõud kasvab. Põllumajanduse ja kalanduse tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on loodud kaks programmi: põllumajanduse, toidu ja maaelu programm ning kalanduse programm. Kalanduse programmi eesmärkide saavutamiseks tegevuste ja rahaliste vahendite eest vastutab Maaeluministeerium koostöös Keskkonnaministeeriumiga

Joonis 48. Põllumajanduse ja kalanduse tulemusvaldkonna mõõdikud

Tabel 49. Keskkonnaministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid*	Programm
Põllumajandus ja kalandus	Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030	Kalandus

3.11.2.2.1 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 50. Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Põllumajandus ja kalandus	-6 242	-5 788	-6 841	-1 053	18%
Kalandus	-6 242	-5 788	-6 841	-1 053	18%
Kalavarude ja -püügi haldamise ning kaitse korraldamine	-6 242	-5 788	-6 841	-1 053	18%

3.11.2.2.2 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus programmid ja programmi tegevused

Kalandus

Programmi eesmärk: Kestlik kalandus, mis tagab sektori konkurentsivõime ning kalavarude säästliku majandamise.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (PRIA), Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA), Keskkonnaamet (KeA), Keskkonnaministeerium, Maaeluministeerium

Programmi tegevus: Kalavarude ja -püügi haldamise ja kaitse korraldamine

Programmi tegevuse eesmärk: saavutada olukord, kus kalavarude püügitingimused ja võimalused on aja- ja asjakohased, kalavarud on kestlikult majandatud, harrastuspüük on korraldatud ja arendatud.

Kalavarude hea seisundi saavutamiseks ja säästlikuks kasutamiseks on liigse püügikoormusega piirkondades vaja oluliselt vähendada kasutada lubatud püügivahendite arvu ning ajakohastada kalavarude kaitsemeetmeid (alammõõdu korrigeerimine, ajalis-ruumilised piirangud, selektiivset püüki toetavad meetmed). Selleks rakendatakse teadmistepõhist lähenemist, tuginedes otsuste tegemisel kalavarude seisundi hindamisele ja teadussoovitustele. Lõheliste rändeteede probleemi lahendamiseks avatakse kalanduse seisukohalt olulistele jõgedele rajatud paisudel ja ummistunud jõgede suudmetes kaladele läbipääsud kudealadele. Lisaks taastatakse elupaiku ning koelmuid, et tagada varude parem looduslik taastumine. Ohustatud kalaliikide varude taastamiseks asustatakse veekogudesse kalade noorjärke, arvestades seejuures vajadusega säilitada looduses geneetiline mitmekesisus.

Kalavarude hea seisundi ja säästliku kasutamise tagamiseks parendatakse järelevalve süsteeme ja planeerimist olulisemate kalaliikide keeluaegadel, -kohtades, püügialadel ja maaletulekukohtades, koostatakse kontrollkavad ning korraldatakse rahvusvahelisi ühisoperatsioone. Aastal 2022 alustati ettevalmistusi eksperimentaalse uuringu tuulikute müra mõju olulisusest räime rändele Eesti rannikumeres teostamiseks.

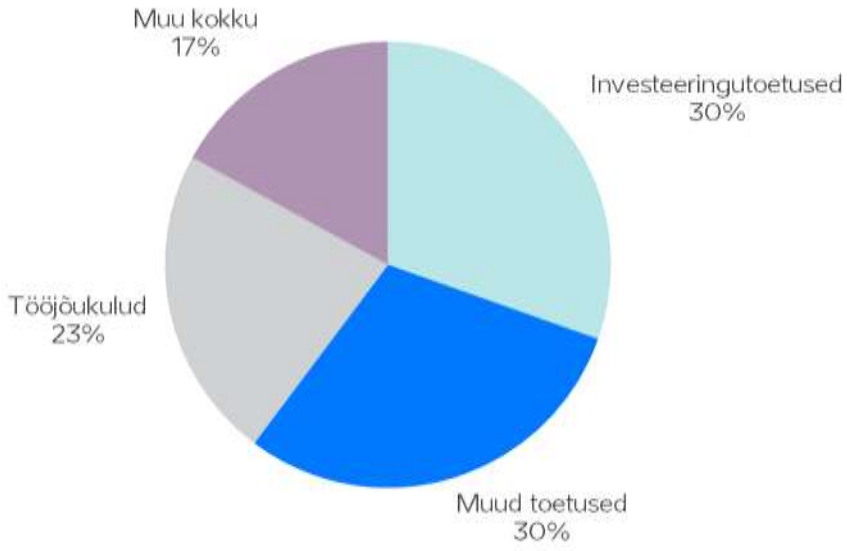
Ebaseadusliku kalapüügi vähendamiseks täiendatakse järelevalve elektroonilise kontrollimise võimalusi ning arendatakse uusi, riskipõhist järelevalvet hõlbustavaid infotehnoloogilisi süsteeme ja rakendusi. Samuti parandatakse koostööd vabatahtlikega kudealade kaitsmisel. Selleks, et tõsta kalurite teadlikkust kestlikust kalapüügist, kaasatakse neid erinevatesse kalavarude kaitse ja ebaseadusliku kalapüügi ohjamisega seonduvatesse tegevustesse. Harrastuskalapüügi edendamiseks ajakohastatakse infosüsteemi, et lubade väljastamine ja andmete esitamine oleks ladusam. Toetatakse harrastuspüügiks vajalike taristute rajamist, mis aitab tõsta teenuse kvaliteeti ja populaarsust ning vähendab keskkonnakasutusest tingitud mõjusid loodusele. Samuti on vajalik kasvatada harrastuskalastajate keskkonnateadlikkust.

Oodatavat tulemust aitab oma teenuste kaudu saavutada Keskkonnaamet. Lisaks on olulised partnerid teenuste elluviimisel Riigimetsa Majandamise Keskus ning Keskkonnainvesteeringute Keskus.

2023.a programmi tegevuse eelarvest moodustavad ligikaudu 41 % tööjõukulud, 30% majandamiskulud ning 26% toetused. Programmi tegevuse eelarve maht kasvab peamiselt SA KIK keskkonnaprogrammi elluviimiseks antava toetusmahu suurenemisega ning täiendavate ressursside suunamisega tegevusse kalavarude haldamine jätkusuutlikul tasemel (0,4 mln eurot).

3.11.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 49. Keskkonnaministeeriumi valitsemisala suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 51. Keskkonnaministeeriumi valitsemisala kulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-164 862	-176 717	-196 300	-19 583	11%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tööjõukulud	-39 622	-37 619	-43 596	-5 977	16%
Majandamiskulud	-23 087	-30 243	-28 780	1 463	-5%
Muud tegevuskulud	-1 155	0	-1	-1	100%
Sotsiaaltoetused	-27	-36	-36	0	0%
Investeeringutoetused	-4 959	-62 930	-58 274	4 656	-7%
Muud toetused	-88 231	-37 874	-57 173	-19 298	51%
Põhivara amortisatsioon	-3 584	-3 096	-3 799	-702	23%
Käibemaks	-4 197	-4 919	-4 643	276	-6%

Keskkonnaministeeriumi valitsemisala kulude eelarve on võrreldes eelmise aastaga kasvanud 19,6 mln eurot. Keskkonnaministeeriumi suurimaks kuluks on investeeringutoetused, mis on suunatud järgmistele programmi tegevustele:

- 17,1 mln eurot Kliimamuutuste leevendamine ja kliimamuutustega kohanemine;
- 11,6 mln Ressursitõhususe ja ökoinnovatsiooni edendamine;
- 10,5 mln Vee säästliku kasutamise ja kaitse tagamine;
- 8,3 mln Õhukvaliteedi parendamine;
- 6,3 mln Jäätmemajanduse korraldamine;
- 2,8 mln Elurikkuse kaitse tagamine;
- 1,2 mln Tööstusheite- ja kemikaalipoliitika kujundamine;
- 0,4 mln Maapõueressursside kasutamise ja kaitse korraldamine.

Tööjõukulud kasvavad 2023. aastal ligi 6 mln eurot ehk võrreldes eelmise aastaga 16%. Tööjõukulude kasvu mõjutavad peamiselt Vabariigi Valitsuse otsustega eraldatud vahendid palgafondi kasvuks ja Vabariigi Valitsuse sihtotstarbelisest reservist on lisandunud vahendid avaandmete direktiivi rakendamisega seotud tööjõukulude katmiseks. Samuti jätkatakse koostöös MKMiga andmepõhisele aruandlusele ülemineku tegevusi ja suurenevad ka saadud välistoetustest kaetavad tööjõukulud.

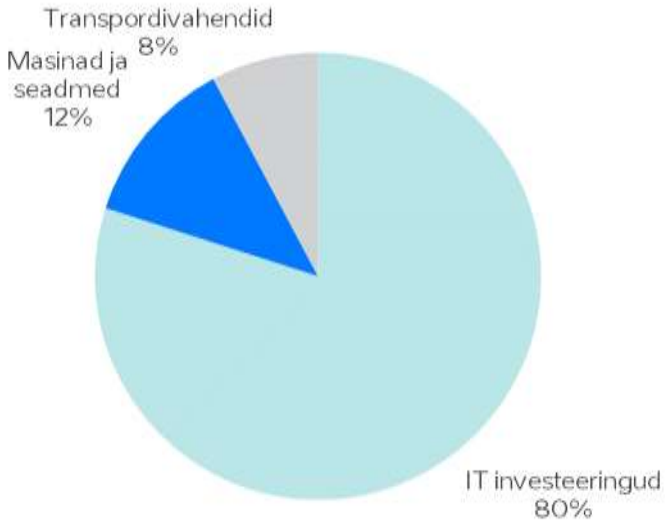
Muud toetused kasvavad 19,3 mln eurot, millest olulise eelarvega toetusi on lähemalt kirjeldatud programmi tegevuste peatükkides. Lisaks toetatakse Vabariigi Valitsuse otsustega eraldatud vahenditest 1,4 mln euro ulatuses rohepöörde teadlikkust suurendavaid projekte ning antakse tegevus- ja investeeringutoetusi keskkonnavaldkonna ühingutele ja keskkonnaharidust edendavatele organisatsioonidele.

Teadus- ja arendustegevuse võimekuse tõhustamiseks on kavandatud 1,2 mln eurot, sh teadmussiire teaduspõhise keskkonnapoliitika kujundamiseks, keskkonna valdkonna teadlaskonna kestlikkuse tagamiseks, rahvusvahelise TA koostöö edendamiseks. Jätkatakse eksperimentaalse uuringuga, mis käsitleb tuulikute müra mõju räime rändele Eesti rannikumeres maksumusega ca 0,35 mln eurot.

3.11.4 Investeeringud

Investeeringute maht on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 6% ehk 0,2 mln euro võrra.

Joonis 50. Keskkonnaministeeriumi valitsemisala investeeringud ja osakaal koguinvesteeringutest, %

Tabel 52. Keskkonnaministeeriumi valitsemisala investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-6 016	-3 109	-2 930	179	-6%
IT investeeringud	-1 226	-1 596	-1 952	-356	22%
Transpordivahendid	-262	-175	-190	-15	9%
Masinad ja seadmed	-110	-404	-300	104	-26%
Muud investeeringud	-2 912	-83	0	83	-100%
Käibemaks	-993	-852	-488	363	-43%

Keskkonnaministeeriumi investeeringute eelarves on kavandatud peamiselt IKT investeeringud riist- ja tarkvara arendusteks, seadmete uuendamiseks ning sõidukite soetamiseks.

Investeeritakse järgmistesse põhivaragruppidesse:

- IT investeeringud 2 mln eurot - Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus investeerib infosüsteemide arendamiseks, küber- ja infoturbe tagamiseks, seadmete uuendamiseks ning vajalike litsentside hankimiseks 1,4 mln eurot. Taaste- ja Vastupidavusrahastu vahenditest investeeritakse 0,6 mln eurot rohepöörde alusandmestiku ettevalmistamiseks iduettevõtluse toetamiseks.
- Masinad ja seadmed 0,3 mln eurot - Keskkonnaagentuuri hüdroloogiliste ja meteoroloogiliste seirejaamade seadmete ning Keskkonnaameti kiirgusohutuse seadmete soetamiseks ja uuendamiseks.
- Transpordivahendid 0,2 mln eurot - Keskkonnaamet soetab keskkonna järelevalve eesmärkide täitmiseks kuus kastiga maasturit ja Keskkonnaministeerium ostab liisingult välja väikebussi selle jääkväärtusega.

3.11.5 Finantseerimistehingud

Finantseerimistehingutena kajastatakse maa erastamisest järelmaksuga laekuvaid tulusid. Maa järelmaksunõuete prognoosimisel on aluseks kehtivad maksegraafikud nõude jääkidega, millele lisatakse hinnanguliselt ennetähtaegselt laekuv summa.

Tabel 53. Keskkonnaministeeriumi valitsemisala finantseerimistehingute dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine[20]	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Finantseerimistehingud kokku	5 551	4 200	4 100	-100	-2%
Laenunõuded	2 690	4 200	4 100	-100	-2%

3.12 Kultuuriministeeriumi valitsemisala

Sihipärane kultuuri, lõimumis- ja spordipoliitika(te) elluviimine tagab eesti kultuuri säilimise, arengu ning jätkusuutlikkuse, elanike heaolu, ühiskonna sidususe ja säästva arengu eesmärkide saavutamise.

Kultuuriministeerium toetab Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamist kahes tulemusvaldkonnas: Kultuur ja sport ning Sidus ühiskond.

01.01.2023 seisuga kuulub Kultuuriministeeriumi valitsemisalasse üks valitsusasutus ja üheksa hallatavat asutust, lisaks neli avalik-õiguslikku juriidilist isikut ja 34 riigi asutatud sihtasutust.

Valitsemisala 2023. aasta eelarve kulud on 361,6 mln eurot, investeeringud kokku on 0,14 mln eurot ja tulud 7,9 mln eurot.

Valitsemisala eelarve jaguneb ministeeriumi ja valitsusasutuste ning hallatavate asutuste vahel järgmiselt: Kultuuriministeerium 91%, Eesti Rahva Muuseum 3,7%, Muinsuskaitseamet 2,1% ja Eesti Rahvakultuuri Keskus 1,6%. Ülejäänud valitsemisala asutuste eelarved jäävad mahult alla 1%.

3.12.1 Tulud

Kultuuriministeeriumi valitsemisala tulud moodustuvad peamiselt välisabi toetustest ning riigimuuseumide tasuliste teenuste müügist.

Tabel 54. Kultuuriministeeriumi tulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	10 408	5 781	7 873	2 092	36%
Saadud toetused	8 504	4 322	5 661	1 339	31%
Riigilõivud	24	7	7	0	0%
Tulud majandustegevusest	1 867	1 450	2 205	754	52%

Võrreldes 2022. aastaga on valitsemisala tulude laekumisi planeeritud 2023. aasta eelarves suuremas mahus. Suurenemine on planeeritud seoses välisvahenditest tehtavate tegevustega. Lisaks on Eesti Rahva Muuseum planeerinud majandustegevusest laekuva tulu kasvu (piletitulu, muuseumis korraldatavate ürituse tulu, muuseumikaupade müük).

Saadud toetused

Saadud toetuste all kajastatakse vahendeid perioodi 2014-2021 ning 2021-2027 struktuurivahendite loomemajanduse ja lõimumise (sealhulgas kohanemise) tegevuste

[20] 2021 täitmine moodustub laenunõuetest 2,7 mln eurot ja pikaajaliste laenunõuete laekumisest 2,9 mln eurot.

finantseerimiseks, Euroopa Majanduspiirkonna toetusprogrammi „Kohalik areng ja vaesuse vähendamine" vahendeid, Šveitsi-Eesti koostööprogrammi integratsioonitegevuste vahendeid ja teisi välistoetusi. Välisvahendid suurenevad alates 2023. aastast seoses avanevate 2021-2027 struktuurivahendite ning Šveitsi-Eesti kootööprogrammi rakendamisega.

Riigilõivud

Riigilõivuna laekuvad Muinsuskaitseameti väljastatavate tegevuslubade eest saadavad tasud: pädevustunnistuse riigilõiv, otsinguvahendi ja kultuuriväärtuste väljaveo, ekspordi ja sisseveo riigilõivud.

Muinsuskaitseamet prognoosib riigilõivu laekumist 2022. aastaga samal tasemel.

Tulud majandustegevusest

Majandustegevusest teenivad tulu peamiselt riigiasutustena tegutsevad muuseumid piletimüügist, ürituste korraldamisest, raamatute ja muude muuseumikaupade müügist ning konverentsitasudest. Võrreldes 2022. aastaga suureneb valitsemisala majandustegevusest plaanitud tulu 52%. Kõige rohkem mõjutab valitsemisala omatulude kasvu Eesti Rahva Muuseum, kes planeerib ca 84%-list kasvu piletitulus, muuseumis korraldatavate ürituse tulus ja muuseumikaupade müügis (0,9 mln euro pealt 1,7 mln euro peale).

3.12.2 Kulud tegevuspõhises vaates

Tagatud on kultuuriorganisatsioonide jätkusuutlikkus, panustatakse kultuuritöötajate ja treenerite palgataseme tõstmisesse. Parandatakse veelgi võimalusi, et eri emakeele ja kultuuritaustaga inimesed osaleksid aktiivselt ühiskonnaelus ning tunneksid ühtekuuluvust Eestiga. Fookuses on liikumisaktiivsuse suurendamine.

Kultuuriministeerium toetab Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamist kahes tulemusvaldkonnas: Kultuur ja sport ning Sidus ühiskond.

Kultuuriministeeriumi valitsemisala kulude eelarve moodustab umbes 2,15% riigieelarve kulude kogumahust.

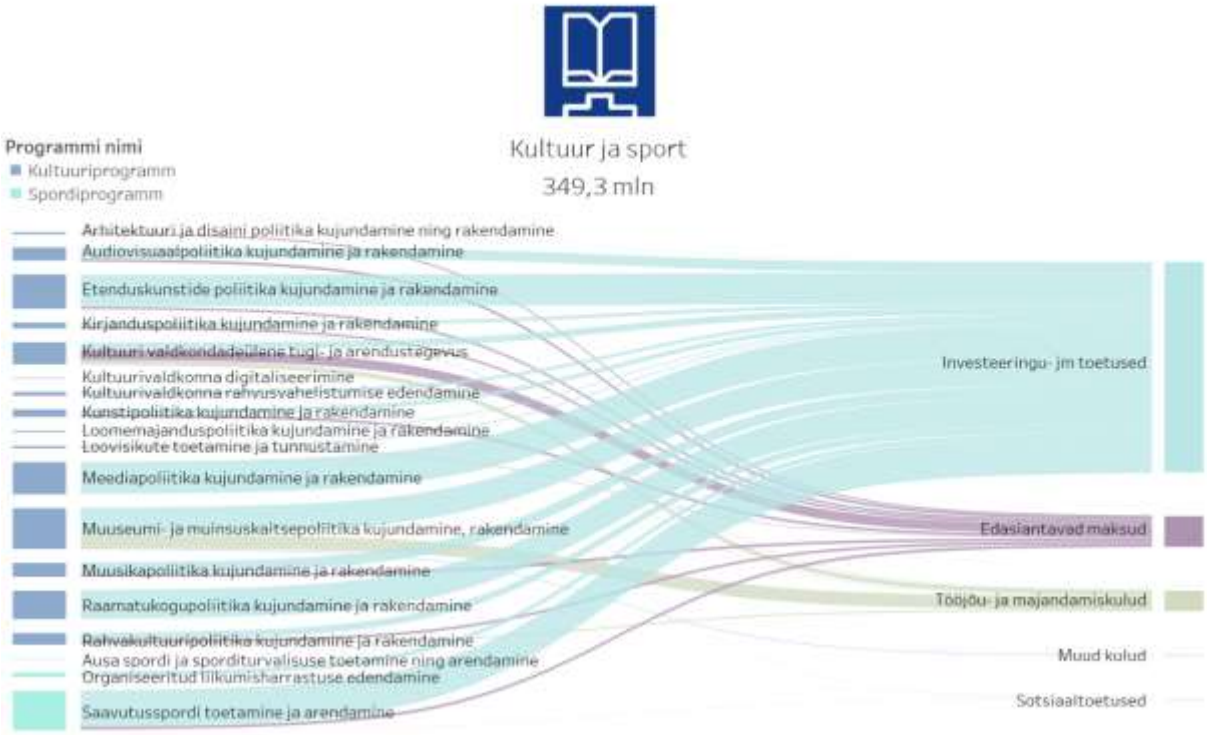
Kultuuri, spordi ja lõimumise eesmärgid on püstitatud riigi eelarvestrateegias aastateks 2023—2026 ning valdkonna strateegiadokumentides - „Kultuuri arengukava 2021- 2030", arengustrateegia „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030" ning „Sidusa Eesti arengukava 2021-2030". Kultuuri, spordi ja lõimumise valdkondadel on tihe seos ka teiste ministeeriumide juhitavate valdkondadega ning kultuuripoliitika eesmärgid saavutatakse erinevate valdkondlike poliitikate koosmõjus. Niisamuti panustavad omakorda ka Kultuuriministeeriumi juhitavad tegevused teiste valdkondlike arengukavade strateegiliste eesmärkide saavutamisse.

Kultuuriministeeriumi valitsemisala 2023. aasta eelarve kulud panustavad Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi ülesannete täitmisesse. Tegevused on kooskõlas mitmete valdkondlike ja valdkondade üleste strateegiadokumentidega ning kavandatakse ministeeriumi nelja-aastastes programmides ning ministeeriumi aastases tööplaanis.

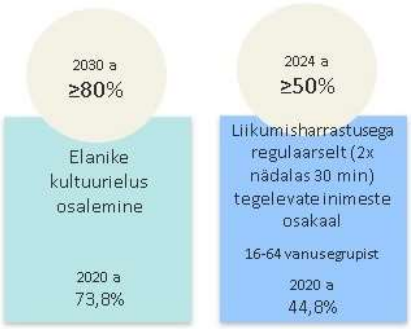
Valitsemisala programmdokumendid on kättesaadavad Rahandusministeeriumi kodulehel.

3.12.2.1 Tulemusvaldkond Kultuur ja sport

Joonis 51. Kultuur ja sport tulemusvaldkond ja selle maht

Joonis 52. Kultuuri ja spordi tulemusvaldkonna mõõdikud

Tulemusvaldkonna Kultuur ja sport eelarve suureneb võrreldes 2022. aastaga 20%.

Olulisemad muudatused ja lisavahendid

- Raamatukogude innovatsioonifond 0,5 mln eurot aastas.
- Riigilt palka saavate kultuuri- ja spordiasutuste töötajate palgatõus:
  - Kultuuriministeeriumi valitsemisala hallatavate asutuste, avalik-õiguslike juriidiliste isikute ja riigi asutatud sihtasutuste palgafond suureneb 2023. aastal 14% ehk 13 miljoni euro võrra.
  - Kõrgharidusega kultuuritöötajateks peetakse neid, kes töötavad täiskoormusega kõrgharidust või ka kõrgemat kutsekvalifikatsiooni nõudval või spetsiifilisi erialaseid teadmisi nõudval ametikohal.

- Palgatõusu vahendite abil saab kõrgharidusega kultuuritöötaja miinimumpalka tõsta 200 euro võrra, 1400-lt 1600 euroni ehk ca 14,3%. Lisaks võimaldavad täiendavad palgavahendid tõsta nende töötajate palgafondi, keda miinimumtasu tõus ei puuduta.
- Kultuuriministeeriumi valitsemisala hallatavates asutustes, avalik-õiguslikes juriidilistes isikutes ja riigi asutatud sihtasutustes töötab kokku ca 3600 inimest, kellest kõrgharidusega kultuuritöötajateks on kvalifitseeritud ca 2460 inimest, neist omakorda ca 1780 inimest puudutab miinimumtasu tõus 1400lt 1600-le eurole.

- Kultuuri- ja spordivaldkonna asutuste ja tegevuste jätkusuutlikkuse tagamiseks suureneb riigipoolne baasrahastus 12,8 mln eurot. Nimetatud tõus puudutab nii kultuuriministeeriumi valitsemisala hallatavaid asutusi, avalik-õiguslikke juriidilisi isikuid ja riigi asutatud sihtasutusi kui ka Kultuuriministeeriumi eelarvest tegevustoetust saavaid kolmanda sektori kultuuri- ja spordiorganisatsioone.
- Kultuuri ja spordi tulemusvaldkonna eelarvemahu suurenemist võrreldes 2022. aastaga mõjutab ka Eesti Kultuurkapitalile alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisest minev eraldis. Võrreldes 2022. aastaga prognoositakse ca 22%-list maksulaekumise tõusu.

Olulisemad muudatused ja lisavahendid – valdkond KULTUUR

- Laenutus- ja reprograafiahüvitis suureneb 0,4 mln euro võrra 0,25 miljonilt 0,65 miljoni euroni.
- 2023. aastal toimub noorte XIII laulu- ja tantsupidu „Püha on maa", mille korraldamiseks eraldatakse 3,3 mln eurot.
- Erameediakanaleid toetatakse ühekordselt venekeelse inforuumi tasakaalustamiseks ühe miljoni euroga.
- Olulise toetusmeetmena jätkub tagasimaksefondi Film Estonia meetme rakendamine. Meetme maht suureneb kahelt miljonilt eurolt nelja miljoni euroni aastas eesmärgiga tuua Eestisse veel rohkem välisriikide produktsioone.
- Kultuuri- ja loomevaldkondade teadus-ja arendustegevuste projekte toetatakse mahus 0,5 mln eurot.
- Kultuuriranitsa kontseptsiooni rakendamine suureneb 0,5 mln euro võrra 1-lt miljonilt 1,5 miljonini euroni.

Olulisemad muudatused ja lisavahendid – valdkond SPORT

- 2023. aasta on liikumisaasta. Aasta eesmärk on tekitada inimestes rohkem huvi liikumisharrastuse ja tervislikumate eluviiside vastu. Liikumisele pühendatud aasta juhib tähelepanu tõsiasjale, et vaatamata paranenud statistilistele andmetele oleme endiselt paarikümne protsendi kaugusel Põhjamaadest, kus liigub regulaarselt vähemalt kolmveerand elanikkonnast.
- Toetusmeede treenerite tööjõukulude katmiseks suureneb 4,5 mln euro võrra, mis võimaldab täiskohaga töötava noore treeneri töötasu tõsta 1020 eurolt 1400 euroni ehk 37 protsenti.
- Ühekordselt rakendub terviseradade arendamise toetusmeede. Meetme maht on 3 mln eurot.
- Rally Estonia korraldamist toetatakse 2023. aastal vähemalt 1,5 mln euroga.

Tabel 55. Kultuuriministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Kultuur ja sport	Kultuuri arengukava 2021-2030	Kultuuriprogramm
	Arengustrateegia „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030"	Spordiprogramm

3.12.2.1.1 Tulemusvaldkond Kultuur ja sport kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 56. Tulemusvaldkond Kultuur ja sport programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kultuur ja sport	-305 950	-291 255	-349 310	-58 055	20%
Kultuuriprogramm	-249 704	-242 194	-290 603	-48 409	20%
Loovisikute toetamine ja tunnustamine	-10 072	-2 754	-3 133	-379	14%
Kirjanduspoliitika kujundamine ja rakendamine	-7 263	-7 240	-8 696	-1 456	20%
Etenduskunstide poliitika kujundamine ja rakendamine	-41 434	-38 648	-44 756	-6 107	16%
Audiovisuaalpoliitika kujundamine ja rakendamine	-20 538	-11 817	-17 477	-5 660	48%
Muusikapoliitika kujundamine ja rakendamine	-16 007	-16 518	-18 370	-1 852	11%
Kunstipoliitika kujundamine ja rakendamine	-4 686	-8 239	-9 745	-1 506	18%
Arhitektuuri ja disaini poliitika kujundamine ning rakendamine	-2 131	-2 238	-2 498	-260	12%
Meediapoliitika kujundamine ja rakendamine	-38 814	-39 327	-42 654	-3 327	8%
Raamatukogupoliitika kujundamine ja rakendamine	-12 384	-34 651	-38 395	-3 744	11%
Rahvakultuuripoliitika kujundamine ja rakendamine	-9 165	-10 907	-14 985	-4 078	37%
Muuseumi- ja muinsuskaitsepoliitika kujundamine, rakendamine	-46 843	-49 158	-54 379	-5 221	10%
Kultuurivaldkonna digitaliseerimine	-45	-284	-53	231	-81%
Kultuurivaldkonna rahvusvahelistumise edendamine	-3 274	-4 255	-5 189	-934	22%
Loomemajanduspoliitika kujundamine ja rakendamine	-1 423	-1 637	-1 775	-137	8%
Kultuuri valdkondadeülene tugi- ja arendustegevus	-35 626	-14 519	-28 498	-13 979	96%
Spordiprogramm	-56 246	-49 061	-58 707	-9 646	20%
Saavutusspordi toetamine ja arendamine	-53 827	-38 541	-52 160	-13 620	35%
Ausa spordi ja sporditurvalisuse toetamine ning arendamine	-346	-198	-279	-81	41%
Organiseeritud liikumisharrastuse edendamine	-2 072	-10 323	-6 267	4 055	-39%

3.12.2.1.2 Tulemusvaldkond Kultuur ja sport programmid ja programmi tegevused

Kultuuriprogramm

Programmi eesmärk: Kultuuripoliitika eesmärk on kujundada loovust väärtustav ühiskond, hoides ja edendades eesti rahvuslikku identiteeti, uurides, talletades ja kandes edasi kultuurimälu ning luues soodsad tingimused elujõulise, avatud ja mitmekesise kultuuriruumi arenguks ning kultuuris osalemiseks

Asutused, kes viivad programmi ellu: Programmi elluviimise peavastutaja on Kultuuriministeerium. Lisaks sellele panustavad programmi elluviimisesse Muinsuskaitseamet, Eesti Lastekirjanduse Keskus, Eesti Rahvakultuuri Keskus, Võru Instituut, Eesti Rahva Muuseum, Eesti Arhitektuurimuuseum, Tartu Kunstimuuseum, Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseum, Palamuse O. Lutsu Kihelkonnakoolimuuseum, Viljandi Muuseum.

Programmi tegevuse nimetus: Loovisikute toetamine ja tunnustamine

Programmi tegevuse eesmärk: Loovisikute loometegevuseks vajalikud tingimused on paranenud.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse maht on 2023. aastal 3,13 mln eurot (2022. aastal 2,75 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Loovisikute loometegevuse tingimuste tagamiseks eraldatakse loomeliitudele toetust loovisikute ja loomeliitude seaduse alusel. Seaduse rakendamiseks on ette nähtud 1,9 mln eurot. Võrreldes 2022. aastaga on seaduse rakendamiseks ette nähtud vahendite maht kasvanud 0,2 mln euro võrra tulenevalt Eesti keskmise brutopalga tõusust. Loomeliidud saavad toetust kasutada loometoetuse maksmiseks vabakutselistele loovisikutele ja loovisikute loometegevuseks ning sellega seotud täiendusõppe stipendiumideks, kui toetust ei ole kasutatud täies ulatuses loometoetuste maksmiseks vabakutselistele loovisikutele.
- Riigi kultuuripreemiad 0,2 mln eurot ja riigi kultuuristipendiumid 46 000 eurot. Kultuuripreemiate ja ―stipendiumite eelarve oli sama ka 2022. aastal.
- Eesti Kultuurkapitali kaudu hasartmängumaksu laekumisest antavad toetused kunstide ja rahvakultuuri valdkondade õppejõudude loometöö edendamiseks 0,9 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Kirjanduspoliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti elanike lugemisharjumus on stabiilne või suureneb ning eesti kirjandus on rahvusvaheliselt nähtav.

Tegevuste kirjeldus

Riik väärtustab kirjandust kui omakeelse kultuuriruumi ühte alustala. Selleks loob ja rakendab Kultuuriministeerium toetusmehhanisme, mis toetavad Eesti autorite uute teoste loomist, kirjanduse populariseerimist ja kättesaadavust.

Programmi tegevuse maht on 2023. aastal 8,69 mln eurot (2022. aastal 7,24 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Eesti Kirjanike Liit maksab kirjanikupalka avaliku konkursiga valitud professionaalidele. 2023. aastal saab riiklikku palka 15 kirjanikku mahus 0,4 mln eurot. Palgasaajad valib välja loomeliit koos valdkondlike esindusorganisatsioonidega. Kirjanikupalk annab tippvormis kirjanikule võimaluse keskenduda loomingule ja tagab talle sotsiaalsed garantiid.
- Autorihüvitusfond SA laenutus- ja reprograafiahüvitisteks 0,65 mln eurot.
- Eesti Lastekirjanduse Keskus 1 mln eurot. Lugejate kasvatamiseks on vaja head (laste)kirjandust, laste ja noorte lugema innustamist nii kodus, lasteaias kui ka koolis. Väga olulisel kohal on oma valdkonna kompetentsikeskuse — Eesti Lastekirjanduse Keskuse tegevus, kes kogub, säilitab ja vahendab eesti laste- ja noortekirjandust. Eesti Lastekirjanduse Keskuse kaudu toetatakse tegevusi, mis aitavad kaasa lastekirjanduse ning lasteraamatute illustratsioonide ekspordipotentsiaalile.
- Sihtasutus Kultuurileht 3,4 mln eurot (2022.a 2,8 mln eurot). Tegevustoetuse suurenemine tuleneb palgatõusuks ja majanduskuludeks juurde antud vahenditest. Sihtasutus annab välja Eesti tähtsamaid kultuuriajakirju ja -ajalehti: Akadeemia, Diplomaatia, Keel ja Kirjandus, Kunst.ee, Looming, Loomingu Raamatukogu, Muusika, Sirp, Teater.Muusika.Kino, Täheke, Vikerkaar, Õpetajate Leht, Värske Rõhk, Hea Laps, võrukeelne Uma Leht ja Müürileht.
- Eesti kirjanduse rahvusvahelise nähtavuse tagamisel on väga tähtis roll Eesti Kirjanduse Teabekeskusel. Eesti kirjanduse rahvusvahelistumise parendamiseks toetatakse Eesti Kirjanduse Teabekeskuse tegevust 0,2 mln euroga tõlkijate koolitamiseks sh tõlkijatele mõeldud stipendiumid ja residentuuri loomist.
- Eesti osalemiseks rahvusvahelistel raamatumessidel Londonis ja Bolognas on planeeritud 0,2 mln eurot.
- Riik toetab kirjandust ja kirjastamist ka Kultuurkapitali kirjanduse sihtkapitali kaudu alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisest. Prognoositav arvestuslik maht on 3 mln eurot. Võrreldes 2022. aastaga prognoositakse ca 22%-list maksulaekumise tõusu.

Programmi tegevuse nimetus: Etenduskunstide poliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Etenduskunstide valdkond on kunstiliselt mitmekesine ja elanikkonnale kättesaadav.

Tegevuste kirjeldus

Kultuuriministeerium toetab teatritegevust teatri omandivormist olenemata, st toetatakse nii riigi osalusega sihtasutusi kui ka era- ja munitsipaaletendusasutusi.

Programmi tegevuse maht on 2023. aastal 44,76 mln eurot (2022. aastal 38,65 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Riigi osalusega sihtasutustena tegutsevate etendusasutuste ja Rahvusooper Estonia toetuste detailne ülevaade on organisatsioonide lõikes välja toodud lisas 3. Muutused on tingitud kultuuritöötajate palgatõusuks ja majanduskulude kasvuks eraldatud vahendite lisandumisest. Lisaks on muudatused seotud ühekordsete toetustega remondifondifondist.
- Eraõiguslikele väiketeatritele ja kohaliku omavalitsuse omanduses olevatele etendusasutustele eraldatakse tegevustoetusi kogumahus 3,6 mln eurot. Toetuste

eraldamiseks on moodustatud komisjon, kes teeb otsuse hiljemalt detsembri jooksul. Sellest tulenevalt pole täpne toetuste jaotus seletuskirja koostamise hetkeks selgunud.

- Et Eesti vaatajani jõuaks rahvusvaheline teatrikunst ja et tekiksid valdkondlikud rahvusvahelised koostööprojektid, eraldatakse toetusi 0,25 mln euro ulatuses läbi avatud taotlusvooru "Rahvusvahelised etenduskunstide festivalid".
- Eesti Teatri Agentuur SA tegevustoetus 0,2 mln eurot. Toetuse abil ostab sihtasutus teiste tegevuste seas autoriloomingut ja tegeleb rahvusvahelistumisega.
- Olulised etenduskunstide valdkonna partnerid, keda iga-aastaselt toetatakse, on Narva Vaba Lava, eraldatav toetus rendimaksete katteks 0,1 mln eurot, Heategevusfond Aitan Lapsi SA 20 000 eurot ja Eesti Tantsuagentuur SA 30 000 eurot.
- Üksikprojektidest toetatakse iga-aastaselt Draamafestivali 18 000 eurot aastas ja teatripäeva läbiviimist 17 000 eurot aastas.
- Riik toetab etenduskunstide projekte ka läbi Kultuurkapitali näitekunsti sihtkapitali alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisest. Prognoositav arvestuslik eelarvemaht on 3,1 mln eurot. Võrreldes 2022. aastaga prognoositakse ca 22%-list maksulaekumise tõusu.

Programmi tegevuse nimetus: Audiovisuaalpoliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Filmivaldkond on kunstiliselt mitmekesine ja Eesti film on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse maht on 2023. aastal 17,48 mln eurot (2022. aastal 11,82 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Kõiki olulisemaid filmivaldkonna tegevusi kattev riiklik organisatsioon on Sihtasutus Eesti Filmi Instituut (EFI), kes toetab filmide arendamist, tootmist ja turundamist. EFI tegevustoetus on 1,3 mln eurot (2022.a 1,1 mln). Tegevustoetus suureneb täiendavate palgavahendite ja majanduskulude eraldamise tõttu. Lisaks toetab Kultuuriministeerium ühekordselt Berliini filmifestivaliga seotud tegevusi.
- EFI kaudu toetatakse mängu-, anima- ja dokumentaalfilmide tootmist. 2023. a filmitootmise toetuste eelarve on 7 mln eurot.
- Väliskapitalil Eestis toodetavate filmide toetusmehhanismi Film Estonia kuludeks on kavandatud 4 mln eurot.
- Väärtfilmikino kättesaadavuse tagamiseks toetatakse kino Artis (Tallinnfilm OÜ) 0,3 mln euroga.
- Väärtfilmi levikule aitab kaasa ka EFI kaudu rakendatav avatud taotlusvoor väärtfilmikinode toetamiseks 0,2 mln eurot aastas. Väärtfilmikinod toovad publikuni Euroopa ja maailma mitmekesise filmiparemiku, mis võivad olla tavarepertuaarist keerulisema sisuga ning ei pruugi seetõttu kommertskinodes ekraanile pääseda.
- Ministeerium toetab Põhjamaade ainsat A-kategooria filmifestivali PÖFF 1,4 mln euroga.
- Riik toetab filmivaldkonda ka Kultuurkapitali audiovisuaalse sihtkapitali kaudu alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisest. Prognoositav arvestuslik eelarvemaht on 3,7 mln eurot. Võrreldes 2022. aastaga prognoositakse ca 22%-list maksulaekumise tõusu.

Programmi tegevuse nimetus: Meediapoliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti meedia on sõltumatu ja usaldusväärne infoallikas.

Tegevuste kirjeldus

Kultuuriministeerium kujundab, koordineerib ja valmistab ette meediavaldkonna õigusakte, strateegiaid, tegevuskavasid ja teisi dokumente. Ministeeriumi tegevus hõlmab ka meediateenuste ning infoühiskonna sisuteenuste ja uute tehnoloogiate arengute analüüsi ja ettepanekute tegemist poliitikasuundade seadmiseks.

Programmi tegevuse maht on 2023. aastal 42,65 mln eurot (2022. aastal 39,33 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Meediapoliitika kujundamise ja rakendamise meetme tegevuse eelarve moodustab toetus avalik-õiguslik juriidilisele isikule Eesti Rahvusringhääling (ERR), kelle üks peamisi eesmärke on sõltumatu ja usaldusväärse info kättesaadavuse tagamine. ERR lähtub oma sisuvalikutes Eesti Rahvusringhäälingu seadusest ja ERR-i strateegilistest eesmärkidest. ERR soodustab oma tegevusega eesti keele ja kultuuri arengut, kultuurilise mitmekesisuse säilimist ning aitab kaasa Eesti ajaloo ja kultuuri jäädvustamisele ja hoidmisele.
- ERRi tegevustoetus on 39,7 mln eurot (2022. a toetus 37 mln eurot). Võrreldes 2022. aastaga suureneb baastegevustoetus palgatõusudeks ja majanduskulude katteks eraldatud lisavahendite võrra. Lisaks eraldatakse täiendavad vahendid AS-le Levira tele- ja raadioleviteenuste kallinemise katmiseks 0,4 mln eurot. Aastate vaheline muudatus on seotud ka ühekordsete toetustega remondifondifondist.
- Tegevustoetusest 0,3 mln eurot sisaldab ERR-i telekanalite SD-paralleeledastuse üle-eestilise levi tagamist.
- Väiksemamahulisteks investeeringuteks (sealhulgas tehnika ja inventari soetuseks) on planeeritud investeeringutoetus 1,9 mln eurot.
- 2023. aastal toetakse täiendavalt 1 mln euroga erameediakanaleid, et nad tasakaalustaks venekeelse inforuumi.

Programmi tegevuse nimetus: Muusikapoliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Muusika valdkond on kunstiliselt mitmekesine ja elanikkonnale kättesaadav.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse maht on 2023. aastal 18,37 mln eurot (2022. aastal 16,52 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Eesti muusikavaldkonnas tegutseb kolm riigi asutatud kontserdiorganisatsiooni: SA Eesti Kontsert, eraldatav tegevustoetus 5,7 mln eurot (2022.a 5 mln eurot), SA Eesti Riiklik Sümfooniaorkester, eraldatav tegevustoetus 3,9 mln eurot (2022. a 3,4 mln eurot), SA Eesti Filharmoonia Kammerkoor eraldatav tegevustoetus 1,2 mln eurot (2022. a 1 mln eurot). SA-le Eesti Kontsert eraldatakse lisaks tegevustoetusele investeeringutoetust kontserdimajade remondiks 0,4 mln eurot. Võrreldes 2022. aastaga suureneb baastegevustoetus palgatõusudeks ja majanduskulude katteks eraldatud lisavahendite võrra.

- Olulisteks kontsertorganisatsioonideks kohalike omavalitsuste tasandil on Tallinna Filharmoonia toetus 60 000 eurot aastas, Pärnu Linnaorkester 30 000 eurot aastas ja Narva Linna Sümfooniaorkester 30 000 eurot aastas.
- Nelja taotlusvooru toetustega panustab Kultuuriministeerium Eraõiguslike kontserdikorraldajate, kollektiivide ja heliloojate võimalustesse arendada interpretatsioonikunsti. Uue heliloomingu teket ja noodimaterjali kättesaadavust toetatakse läbi nelja avatud taotlusvooru: "Helilooming ja muusikaalased väljaanded" mahus 0,2 mln eurot, "Muusikakonkursid" 74 000 eurot, "Muusikakollektiivid ja kontserdikorraldajad" 0,5 mln eurot, "Muusikafestivalid ja suursündmused" (aastane eelarve 0,5 mln eurot).
- Rahvusvahelise Arvo Pärdi keskuse tegevustoetus 0,5 mln eurot.
- Estonian Festival Orchestra tegevust toetatakse läbi Eesti Festivaliorkester SA kaudu 0,5 mln eurot.
- Ansambli Vox Clamantis tegevust toetatakse läbi MTÜ Eesti Gregoriaani Ühing 0,2 mln eurot.
- Järvi Festival MTÜ toetus 0,1 mln eurot eraldatakse Pärnu muusikafestivali läbiviimiseks ja eesti noorte dirigentide järelkasvu projekti teostamiseks.
- Tallinn Music Week korraldamist toetatakse 0,1 mln euroga läbi Shiftworks OÜ.
- Muusika arenduskeskustest ja partnerorganisatsioonidest toetatakse Music Estonia MTÜ-d 0,1 mln euroga ja Eesti Muusika Infokeskus MTÜ-d 0,1 mln euroga, Muusikanõukogu MTÜ-d 30 000 eurot, Eesti Pillifond SA-d 30 000 eurot.
- Eesti muusikapärandi säilimise ja uurimise eesmärgil toetatakse Veljo Tormise Kultuuriselts MTÜ-d 25 000 euroga.
- Riik toetab muusikavaldkonna projekte ka läbi Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisest. Prognoositav arvestuslik eelarvemaht on 3,7 mln eurot. Võrreldes 2022. aastaga prognoositakse ca 22%-list maksulaekumise tõusu.

Programmi tegevuse nimetus: Kunstipoliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Kunstielu on mitmekesine ja elanikkonnale kättesaadav.

Tegevuste kirjeldus

Kunsti valdkonna riigipoolse rahastuse eesmärk on tagada tingimused kunsti loomiseks, muuta kunst Eestis nähtavaks ja jätkata kunstivaldkonna rahvusvahelistumist, leides selleks uusi viise ja võimalusi. Kultuuriministeeriumi eelarve kaudu toetatakse eelkõige valdkonna loometööd, näitustegevust, rahvusvahelistumist ja kunsti uurimist.

Programmi tegevuse maht on 2023. aastal 9,75 mln eurot (2022. aastal 8,24 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Kultuuriministeerium toetab tegevustoetustega kolme näitusasutust:
  - Riigi osalusega SA Kunstihoone (aastane toetus 0,7 mln eurot).
  - Eesti Kunstnike Liidu galerii (aastane toetus 30 000 eurot) .
  - Eesti Kaasaegse Kunsti Muuseum (aastane toetus 30 000 eurot).

- Kunstihoone renoveerimiseks on SA-le Kunstihoone kavandatud 2023. aastal investeeringutoetus 4,3 mln eurot (investeeringutoetuse kogumaht 2021-2024 on 6,5 mln eurot).
- SA Kunstihoone 2022. a ja 2023. a toetussummad on toodud seletuskirja lisas nr 3. Tegevustoetuse kasv on tingitud kultuuritöötajate palgatõusuks ja majanduskulude katteks eraldatud vahenditest.
- Kunstivaldkonna rahvusvahelistumises on oluline tegevus Veneetsia kunstibiennaalil osalemine. Biennaalil osalemist korraldab SA Kaasaegse Kunsti Eesti Keskus, keda läbi Kultuuriministeeriumi eelarve toetatakse 0,15 mln euroga aastas.
- Rahvusvahelisi suhteid arendavad valdkondlikud info- ja arenduskeskused SA Kaasaegse Kunsti Eesti Keskus (tegevustoetus 0,2 mln eurot aastas) ja Eesti Kaasaegse Kunsti Arenduskeskus MTÜ (85 000 eurot aastas).
- Läbi Eesti Kunstiakadeemia SA jätkub Narva kunstiresidentuuri toetamine 75 000 euroga.
- Olulise loometöö toetamise meetmena jätkub ka kunstnikupalga maksmine. 2023. aastal tõuseb palga saajate arv 5 võrra ehk 15lt 20ni. Palgasaajad valib välja loomeliit MTÜ Eesti Kunstnike Liit ning Kultuuriministeerium tagab loomeliidule rahastuse palga maksmiseks mahus 0,5 mln eurot.
- Kunstiklassika uurimise ja tutvustamise eesmärgil toetatakse Konrad Mägi Sihtasutuse tegevust aastas 50 000 euroga.
- Riik toetab kujutava kunsti valdkonda ka läbi Kultuurkapitali kujutava ja rakenduskunsti sihtkapitali alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisest. Prognoositav arvestuslik eelarvemaht on 3,5 mln eurot. Võrreldes 2022. aastaga prognoositakse ca 22%-list maksulaekumise tõusu.

Aktiivses kunstielus (nüüdisloomes) on oluline roll ka mäluasutustel, sest kunsti avalikuks saamise peamine formaat on näitused ning kunstimuuseumid (Eesti Kunstimuuseum, Tartu Kunstimuuseum, Tarbekunsti- ja Disainimuuseum jt) panustavad sellesse märkimisväärselt. Kunstimuuseumide toetused kajastuvad Muuseumi- ja muinsuskaitsepoliitika kujundamine ja rakendamise tegevuse all.

Programmi tegevuse nimetus: Arhitektuuri ja disaini poliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Arhitektuuri- ja disainivaldkonna õigusruum vastab valdkonna vajadustele.

Tegevuste kirjeldus

Tegevus on suunatud kvaliteetse elukeskkonna kavandamiseks ja loomiseks vajalike tingimuste kujundamisele arhitektuuri ja disaini valdkondades. Kvaliteetne ruum on tehis- ja looduskeskkonna tasakaalustatud ruumiline tervik, mis hõlmab välis- ja siseruumi. Säästva ja tervikliku elukeskkonna kavandamine ja loomine (ruumiloome) sisaldab muu hulgas planeerimis- ja projekteerimistegevust (sh ruumilist planeerimist, arhitektuuri, maastikuarhitektuuri, disaini), eesmärgiga muuta olemasolev elukeskkond ruumiotsustega pikas vaates võimalikult paljudele paremaks. Kvaliteetse ruumilahenduse eelduseks on hea ja läbimõeldud ruumiotsus ehk ruumi arengut mõjutav valitsemistasandi otsus, mistõttu aitab Kultuuriministeerium kaasa ruumipädevuse läbivale tõstmisele ühiskonnas.

Kultuuriministeerium aitab kaasa riigi ruumiloomepoliitika ühtlustamisele ja arendamisele. Arhitektuuripoliitika siht on käsitleda ehitatud keskkonda Eesti rahvusliku rikkuse ühe osana ning säilitada ja kasvatada selle väärtust.

Programmi tegevuse maht on 2023. aastal 2,5 mln eurot (2022. aastal 2,24 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Eesti Arhitektuurikeskus MTÜ kaudu toetatakse 41 000 euroga osalemist Veneetsia Arhitektuuribiennaalil. Arhitektuuribiennaal toimub üle üheaastase intervalliga ja toimub taas 2023. aastal.
- Olulised valdkondlikud katusorganisatsioonid ja ministeeriumi strateegilised partnerid on Eesti Arhitektuurikeskus MTÜ ja Eesti Disainikeskus MTÜ. Mõlema organisatsiooni aastane tegevustoetuse suurus on 0,1 mln eurot.
- Lisaks toetatakse avatud taotlusvooru kaudu arhitektuuri ja disaini valdkondade arendusprojekte 0,1 mln euroga.
- Riik toetab kujutava kunsti valdkonda ka läbi Kultuurkapitali kujutava ja rakenduskunsti sihtkapitali alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisest. Prognoositav arvestuslik eelarvemaht on 2 mln eurot. Võrreldes 2022. aastaga prognoositakse ca 22%-list maksulaekumise tõusu.

Oluline roll arhitektuuri- ja disainivaldkonnas on valdkondlikel mäluasutustel Eesti Arhitektuurimuuseumil ning Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseumil, kus toimub hulgaliselt arhitektide ja disainerite nüüdisloomingut tutvustavaid näitusi, loenguid jpm. Muuseumide toetused kajastuvad Muuseumi- ja muinsuskaitsepoliitika kujundamine ja rakendamise tegevuse all.

Oluline on ära märkida ka eelarvega mitte seotud tegevused:

- Disainivaldkonnas aitab Kultuuriministeerium kaasa ringdisainialase teadlikkuse tõstmisele, mis toetab ringmajanduse eesmärkide saavutamist.
- Kultuuriministeerium aitab teadvustada arhitekti kaalukat rolli ja vastutust elukeskkonna kvaliteedi eest seismisel ja selle tõstmisel.
- Kultuuriministeerium aitab kaasa ruumihariduse ja disainiõppe edendamisele üldhariduskoolis.

Programmi tegevuse nimetus: Muuseumi- ja muinsuskaitsepoliitika kujundamine, rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Muuseumikogudes hoitav ja muinsuskaitse all olev kultuuripärand on mitmekesine, kättesaadav ja jätkusuutlik. Muuseumide ja muinsuskaitse teenused on kvaliteetsed.

Tegevuste kirjeldus

- Kultuuriväärtuste kaitse on riigi põhiseaduslik ülesanne. Kultuuripärand on Eesti ajaloo oluline osa ja identiteediallikas nii igale üksikisikule kui ka riigile tervikuna. Muinsuskaitse— ja muuseumialast tööd korraldab Kultuuriministeeriumi valitsemisala ainus valitsusasutus — Muinsuskaitseamet, kelle eesmärk on väärtustada kultuuripärandit ja kultuuriväärtuslikku keskkonda ning tagada nende säilimine.

  Alates 2023. aastast on muuseumi- ja muinsuskaitsepoliitika poliitika kujundamine ja rakendamine liidetud programmis üheks tegevuseks, et tagada terviklik lähenemine

kultuuripärandi kaitsele ja kasutamisele. Tugevdamaks ja ühtlustamaks kultuuriväärtuste kaitse, säilitamise ja arendamise strateegilist juhtimist nii muinsuskaitse kui muuseumide valdkonnas muudeti juba 2019. aastal muinsuskaitseseadust. Tegevuste liitmine programmi tasandil tagab viidatud seaduse rakendamiseks vajaliku muudatuse ka ressursijuhtimise vaates. Muudatuse tulemusena saavutatakse riigi tasandil selgem ja terviklikum strateegiline vaade kultuuripärandi kesksete tegevuste osas, milleks on kogumine ja kaitse alla võtmine, säilitamine ja kaitsmine ning näitamine ja tutvustamine. Lisaks tegeletakse kultuuripärandiga seoses säästva arengu teemadega ka laiemalt, st mitte ainult pärandi kaitsealuse osaga, ning nii on suurem fookus võimalik suunata ennetus- ja nõustamistegevusele mõlemas valdkonnas.

- Muuseumi- ja muinsuskaitsevaldkonna tegevused on jaotatud Kultuuriministeeriumi ja Muinsuskaitseameti vahel. Kultuuriministeeriumi korraldada on muuseumi- ja muinsuskaitsevaldkonna strateegiline planeerimine ja õigusloome. Lisaks on ministeerium muuseumidele kontaktiks investeeringute ja riigi antava tegevustoetuse küsimustes.

  Muinsuskaitseamet on riigi muuseumi- ja muinsuskaitsepoliitika rakendaja ja tegevuste koordineerija. Ameti ülesanneteks on muuseumide nõustamine ja populariseerimine, muuseumivaldkonna arenduste eestvedamine ja muuseumide vahelise koostöö koordineerimine. Läbi ameti toimub valdkondlike avatud taotlusvoorude läbiviimine.

  Muinsuskaitse valdkonna avalikke teenuseid osutab Muinsuskaitseamet, kes nõustab mälestiste omanikke, väljastab seaduse alusel antavaid lube, eraldab toetuseid ja maksab hüvitisi, teeb järelevalvet ning peab kultuurimälestiste registrit. Kultuurimälestiste riiklik register (register.muinas.ee) on Muinsuskaitseameti hallatav register kultuurimälestiste, muinsuskaitsealade ja kultuuriväärtusega leidude üle arvestuse pidamiseks ning nende kohta informatsiooni talletamiseks. Muuhulgas on Muinsuskaitseamet riiklik kontaktasutus, kes korraldab kultuuriväärtuste eksporti ning ELi liikmesriigist ebaseaduslikult väljaviidud kultuuriväärtuste tagastamist.

Programmi tegevuse maht on 2023. aastal 54,38 mln eurot (2022. aastal 49,2 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Riigi osalusega sihtasutustena tegutsevate muuseumide 2022. a ja 2023. a toetussummad on toodud seletuskirja lisa nr 3. 2022. a ja 2023. a vahelised muutused toetuste suuruses tulenevad palgatõusuks ja majanduskulude katteks juurde antud vahenditest, ühekordsetest remondifondi toetustest ning Riigi Kinnisvara AS-ile mõeldud vahendite suuruse muutusest.
- Hallatavate riigiasutustena tegutsevate muuseumide tegevuskulud:
- Eesti Rahva Muuseum 9,48 mln eurot (2022.a 8,47 mln),
- Eesti Arhitektuurimuuseum 0,94 mln eurot (2022.a 0,77 mln),
- Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseum 0,58 mln eurot (2022.a 0,48 mln),
- Tartu Kunstimuuseum 0,75 mln eurot (2022.a 0,59 mln),
- Palamuse O.Lutsu Kihelkonnakoolimuuseum 0,28 mln eurot (2022.a 0,2 mln),
- Viljandi muuseum 0,33 mln eurot (2022.a 0,27 mln),
- 2022. a ja 2023. a vahelised muutused tegevuskulude suuruses tulenevad palgatõusuks ja majanduskulude katteks juurde antud vahenditest.
- Eraõiguslikele muuseumitele ja kohaliku omavalitsuse omanduses olevatele muuseumitele eraldatakse tegevustoetusi kogumahus 1,2 mln eurot. Täpne toetuste

jaotus pole seletuskirja koostamise hetkeks selgunud. Eelmiste aastate põhjal saab toetust ca 3 avalik-õigusliku juriidilise isiku, 6 era-, 13 KOV-i omanduses olevat muuseumi aastas.

- Läbi Muinsuskaitseameti viiakse 0,4 mln euro ulatuses läbi avatud taotlusvooru „Muuseumide kiirendi", mille eesmärgiks on arendustegevuste ja muuseumide püsiekspositsioonide toetamine.
- Meetme eelarves sisalduvad Muinsuskaitseameti tegevuskulud 3,48 mln eurot (2022.a 3,3 mln) 2022. a ja 2023. a vahelised muutused toetuste suuruses tulenevad palgatõusuks ja majanduskulude katteks juurde antud vahenditest.
- Välistoetuste arvelt tehtud kuludes kajastatakse Eesti Rahva Muuseumi projekte summas 0,1 mln eurot.
- Mälestiste omanike toetuste ja hüvitiste eelarvemaht on 2023. aastal 2,8 mln eurot.
- Läbi Muinsuskaitseameti viiakse läbi Eesti ajaloolise taluarhitektuuri toetusprogrammi ja „Kultuuripärandi arendamise" taotlusvooru. Kultuuripärandi arendamise toetus on mõeldud muuseumide ja muinsuskaitse koostöö edendamiseks ja mõlema valdkonna strateegiliseks arendamiseks. Mõlema taotlusvooru aastane eelarvemaht on 0,2 mln eurot.
- Kultuuriministeeriumi kaudu antakse investeeringutoetust 80 000 eurot Vastseliina linnuse konserveerimiseks (2022-2024 on toetuse kogumaht 0,3 mln eurot).
- Kultuuriministeerium osaleb Euroopa Majanduspiirkonna toetusprogrammis „Kohalik areng ja vaesuse vähendamine". Selle raames toetatakse väikelinnade ajaloolistes keskustes muinsuskaitsealadel hoonete restaureerimist 2023. aastal 0,9 mln euroga.

Programmi tegevuse nimetus: Raamatukogupoliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Raamatukogu on kestlik ja selle mitmekesine kogu on kättesaadav igale Eesti inimesele.

Tegevuste kirjeldus

Riigi ülesanne on tagada raamatukoguteenuse vahendusel vaba juurdepääs informatsioonile, mis on kõikidele inimestele võrdselt kättesaadav. Eesti raamatukoguvõrgu moodustavad rahva-, kooli-, teadus- ja erialaraamatukogud ning Eesti Rahvusraamatukogu. 2020. aastal oli Eestis 871 raamatukogu (rahvaraamatukogud, kooliraamatukogud ja eriala- ja teadusraamatukogud). Kultuuriministeeriumi haldusalas on avalik-õiguslik Eesti Rahvusraamatukogu, millega alates 01.01.2023 liidetakse senise riigiasutusena toiminud Eesti Hoiuraamatukogu.

Eesti Rahvusraamatukogu kui avalik-õigusliku asutuse ülesanne on Eestis ilmunud või Eesti kohta informatsiooni sisaldavate teavikute kogumine, alaliselt säilitamine ja kättesaadavaks tegemine, samuti raamatukogunduse ja sellega seotud valdkondade teadus- ja arendustegevus ning parlamendi- ja teadusraamatukogu ülesannete täitmine. Rahvusraamatukogu koordineerib ja nõustab Eesti raamatukogusid ning on oluline kultuurikeskus. Rahvusraamatukogu on ühtseks väljaannete säilituseksemplaride keskuseks nii loovutajaile kui säilitajaile ja on Eestis ainus Eesti digitaalsete väljaannete säilitaja. Riiklikult olulist kultuuripärandit ehk ajaloo- ja kultuuriväärtuslikke väljaandeid (sõltumata nende vormist) on Rahvusraamatukogu kohustatud säilitama pikaajalist säilimist tagavates tingimustes. Pärandi säilitamine hõlmab ka tegevusi nagu hoidmine, konserveerimine, arhiveerimine, digiteerimine jms.

Alates 01.01.2023. on Rahvusraamatukogu ülesanneteks ka endised Hoiuraamatukogu ülesanded: säilitada üleriigilist vähekasutatavate võõrkeelsete trükiste hoiukogu, vahendada vahetuskogu teavikuid asutustele ja organisatsioonidele üle Eesti ning teenindada nägemispuudega ja selle temaatika vastu huvi tundvaid lugejaid.

- Rahvaraamatukogud on kohaliku omavalitsuse asutused, mille tegevust toetab Kultuuriministeerium. Rahvaraamatukogude tööd reguleerib rahvaraamatukogu seadus ja koostööd koordineerivad Kultuuriministeeriumi juures tegutsev Rahvaraamatukogude Nõukogu, maakonnaraamatukogud, Eesti Rahvusraamatukogu, MTÜ Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing ning MTÜ Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsium.

Programmi tegevuse maht on 2023. aastal 38,4 mln eurot (2022. aastal 34,65mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Rahvusraamatukogu tegevustoetus 2023.aastal on 10 mln eurot (2022.a toetus 8 mln eurot). Tegevustoetuse suurenemine on tingitud kultuuritöötajate palgatõusuks ja majanduskulude katteks eraldatud vahendite lisandumisest. Lisaks on tegevustoetuse suurenemine seotud Eesti Hoiuraamatukogu viimisega Rahvusraamatukogu alla (1,2 mln eurot).
- Raamatukogude innovatsioonifond 0,5 mln eurot aastas.
- Rahvusraamatukogu toetus sisaldab vahendeid digiarhiivi jaoks (0,2 mln eurot aastas).
- Rahvusraamatukogu saab toetust e-raamatukogu funktsionaalsuse arendamiseks (0,2 mln eurot aastas).
- Rahvusraamatukogu hoone renoveerimiseks on 2023.a eelarves ette nähtud 23,9 mln eurot (rekonstrueerimiseks on kokku eraldatud kuni aastani 2025 53 mln eurot).
- Rahvaraamatukogude teavikute toetuseks on 2023. aastal ette nähtud 2 mln eurot (kasv võrreldes eelmise aastaga 147 tuhat eurot).
- Raamatukogude arendustoetuseks on kavandatud 0,5 mln eurot.
- Rahvaraamatukogude tegevuskulusid toetatakse 2023.aastal 1,5 mln euroga. 2022. aastal oli toetusmaht 1,3 mln. Suurenemine toimub tulenevalt üldisest kultuuritöötajate palgatõusust.

Programmi tegevuse nimetus: Rahvakultuuripoliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Rahvakultuurivaldkond on mitmekesine, elanikkonnale kättesaadav ning kestlik.

Tegevuste kirjeldus

Riigi ülesanne on tagada vaimse kultuuripärandi väärtustamine, hoidmine ja arendamine, nagu ka laulu- ja tantsupeotraditsiooni jätkusuutlikkus. Rahvakultuuri valdkonna üle-eestilisi tegevusi juhivad või koordineerivad Eesti Rahvakultuuri Keskus, Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA, Võru Instituut ning riigi partneritena seitse valdkondlikku rahvakultuuri seltsi.

Kultuuriministeerium on loonud kogukondade toetuseks piirkondlikud toetusmeetmed, mida praegu on seitse. Lisaks toetatakse toetusmeetmete kaudu muidki olulisi vaimse kultuuripärandiga seotud tegevusi ja väiksemaid valdkondlikke või piirkondlikke institutsioone.

Programmi tegevuse maht on 2023. aastal 14,99 mln eurot (2022. aastal 10,91 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Rahvakultuuri valdkonna riikliku kompetentsikeskuse Eesti Rahvakultuuri Keskuse rahastamine. 2023. aasta tegevuskulude eelarve on 1,4 mln eurot (2022.a eelarve 1,3 eurot). Tegevuskulude suurenemine tuleneb lisandunud palgavahenditest ja majanduskulude suurenemisest.
- Edasiantavate toetuste maht Rahvakultuuri Keskuse eelarves on 2023. aastal 4,5 mln eurot (2022.a 4,2 mln eurot).
- Taotlusvoor rahvakultuuri valdkonna partnerorganisatsioonide toetamiseks mahus 0,5 mln eurot aastas. Taotlusvooru rakendab Rahvakultuuri Keskus.
- Jätkatakse kogukondade toetuseks loodud toetusmeetmetega, mida praegu on seitse: Setomaa (0,2 mln eurot aastas), Kihnu (0,1 mln eurot aastas), Saarte (87 000 eurot aastas), Peipsiveere (54 000 eurot aastas), Mulgimaa (0,1 mln eurot aastas), Vana Võromaa (0,1 mln eurot aastas) ja Virumaa (77 000 eurot aastas).
- Avatud taotlusvoor piirkondlikele kultuuriprojektidele mahus 0,4 mln eurot. Taotlusvooru rakendab Rahvakultuuri Keskus.
- Taotlusvoor „Rahvakultuuri maakondlik toetus" mahus 67 000 eurot aastas. Taotlusvooru rakendab Rahvakultuuri Keskus.
- Lisaks toetatakse toetusmeetmete kaudu muidki olulisi vaimse kultuuripärandiga seotud tegevusi ja väiksemaid valdkondlikke või piirkondlikke institutsioone.
- Laulu- ja tantsupidusid korraldab Kultuuriministeeriumi asutatud sihtasutus Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA (ELTSA), kelle 2023. aasta tegevustoetuse suurus on 4 mln eurot. Kasv 3,3 mln eurot on seotud 2023. aastal toimuva peoga. ELTSA rakendab ka laulu- ja tantsupeo protsessis osalevate kollektiivide toetusmeedet mahus 1 mln eurot aastas.
- Meetme tegevuse mahus kajastub Võru Instituudi tegevuskulude osa (0,5 mln eurot), mille raames tegeletakse ajaloolise Võrumaa uurimisega ja aidatakse elus hoida võrukestele omast keelt ja kultuuri.
- Eesti Pärimusmuusika Keskus MTÜ tegevust toetatakse 0,4 mln euroga aastas.
- Laulu- ja tantsupeo kollektiivijuhtide palgatoetust rakendatakse alates 2021. aastast. Palgatoetusmeetme aastane eelarve on 2,6 mln eurot.
- Regionaalse kättesaadavuse tagamiseks jagab toetusi Eesti Rahvakultuuri Keskuse programm "Teater maal" (sh eriprogrammid lastele ja noortele) mahus 0,2 mln eurot aastas.
- Riik toetab rahvakultuuri valdkonda ka läbi Kultuurkapitali rahvakultuuri sihtkapitali, alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisest. Prognoositav arvestuslik eelarvemaht on 3,5 mln eurot. Võrreldes 2022. aastaga prognoositakse ca 22%-list maksulaekumise tõusu.

Programmi tegevuse nimetus: Kultuurivaldkonna digitaliseerimine

Programmi tegevuse eesmärk: Kultuuri kättesaadavus ja rahvusvaheline konkurentsivõimelisus on suurenenud.

Tegevuste kirjeldus

Riigi hallatavates mäluasutustes on kokku üle 900 miljoni Eesti kultuuri jaoks olulise pärandi objekti, mis väärivad digiteerimist. „Kultuuripärandi digiteerimine 2018–2023" tegevuskavaga seati riigi üldised prioriteedid kultuuripärandi digiteerimisel ning pandi alus

valdkondade vahelisele koostööle. Tegevuskava eesmärk on teha 2023. aastaks digitaalselt kättesaadavaks kolmandik Eesti mäluasutustes talletatavast kultuuripärandist ning uuendada mäluasutuste digitaalse pikaajalise säilitamise taristut.

Tegevuskava osaks on 13 digiteerimisprojekti, millest kaks esimest — dokumentide ja esemete digiteerimine — on edukalt lõppenud. Ülejäänud dokumentide, trükiste, esemete, fotode ja filmide digiteerimisprojektid lõppevad 2022. ja 2023. aasta jooksul. Digiteeritud pärand saab kõigile huvilistele kättesaadavaks läbi valdkondlike digitaalarhiivide ja portaalide.

Tegevuskava raames on läbi viidud kaks väga olulist analüüsi: „Pikaajalise säilitamise infosüsteemi ärianalüüs" ja „Digitaalse kultuuripärandi kättesaadavaks tegemise analüüs". Eesti Rahvusraamatukogu on arendamas üleriigilist e-laenutuse lahendust, Muinsuskaitseamet koostöös Registrite ja Infosüsteemide Keskusega on arendamas muuseumide infosüsteem MuIS ning Eesti Rahvusringhääling ja Rahvusarhiiv peegeldavad teises geograafilises asukohas lindirobotitel paiknevaid arhiive.

Digiteerimise tegevuskava täitmise tegevusteks on 2023. aastal Kultuuriministeeriumi eelarves ette nähtud 53 000 eurot (2022. aastal 277 000 eurot), mis on mõeldud digiteerimisprojektide omafinantseeringu katteks, täiendkoolitusteks, seminarideks valdkonna personalile tegevuskava tulemite tutvustamiseks. Programmi tegevuse eelarve on oluliselt vähenenud, sest „Kultuuripärandi digiteerimine 2018–2023" tegevuskava täitmine on jõudnud lõpule. Viimane 2023. aastal elluviidav digiteerimise projekt on Tartu Ülikooli trükiste digiteerimisprojekt „Eesti teadus- ja õppekirjandus".

Programmi tegevuse nimetus: Kultuurivaldkonna rahvusvahelistumise edendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Aidata kaasa Eesti tutvustamisele, kultuuridiplomaatia edendamisele ja Eesti kultuuri rahvusvahelistumisele; samuti aidata kaasa Eesti aktiivsele osalemisele rahvusvahelistes organisatsioonides ja Eesti huvide kaitsele.

Tegevuste kirjeldus

Eestis on kultuurivaldkonna välissuunalise suhtluse peamised koordineerijad ja toetuste andjad Kultuuriministeerium, Eesti Kultuurkapital, Haridus- ja Teadusministeerium, Välisministeerium ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, aga koordineerijatena ka kultuurivaldkonna arenduskeskused.

Rahvusvaheliste projektide jaoks annab riik toetusi nii taotlusvooru kaudu kui ka otsetoetusi valdkondlikele arenduskeskustele, toetades projekte, mis soodustavad Eesti kultuuri rahvusvahelistumist ja kultuurieksporti, Eesti tutvustamist maailmas kultuuri kaudu ja võimaluste loomist Eesti loovisikutele. Lisaks kaasrahastab Kultuuriministeerium Euroopa Liidu kultuuriprogrammis osalevaid Eesti projekte.

Kultuuriministeeriumi koosseisus on eraldi üksusena UNESCO Eesti Rahvuslik Komisjon, mille peamisteks ülesanneteks on koordinatsioon UNESCO ja Eestis organisatsiooni tegevusega seotud organisatsioonide, asutuste ning isikute vahel. Eesmärk on ka luua võimalused Eesti haridus-, teadus- ja kultuuriküsimustest huvitatud asutustele olla UNESCO tööga seotud.

Programmi tegevuse maht on 2023. aastal 5,19 mln eurot (2022. aastal 4,26 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Jätkub kultuuriesindajate võrgustiku hoidmine Soomes, Saksamaal, Prantsusmaal, Suurbritannias, Belgias, Ameerika Ühendriikides (New York). 2023. aastal alustab tööd

kultuuriesindaja Rootsis. Kultuuriesindajate aastane tegevuskulude eelarve on 0,6 mln eurot.

- Avatud taotlusvooru „Eesti kultuur maailmas" rakendamine. Vooru 2023.a maht on 0,8 mln eurot. (2022.aastal 0,5 mln eurot)
- Jätkub UNESCO Eesti Rahvuslik Komisjon tegevuse toetamine 0,2 mln euroga aastas.
- Eesti Instituut MTÜ tegevuse toetamine 0,2 mln eurot.
- Balti Kultuurifondi toetamine iga-aastaselt 0,1 mln eurot.
- Kultuuripealinn 2024 tegevuste toetamine. 2023.a toetussumma on 2,5 mln eurot (kogumaht 10 mln eurot, 2022. a toetussumma 1,3 mln eurot).
- Euroopa Liidu kultuuriprogrammis osalevate Eesti projektide kaasrahastamise fond summas 0,1 mln eurot.
- Rahvusvahelistes organisatsioonides osalemise liikmemaksude maht on 0,5 mln eurot. Detailne ülevaade rahvusvahelistes organisatsioonides osalemisest on toodud Rahandusministeeriumi kodulehele lisatud lisas „Riigieelarveliste asutuste liikmelisus ja liikmemaksud".

Programmi tegevuse nimetus: Loomemajanduspoliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Ettevõtete lisandväärtus ja ekspordisuutlikkus on suurenenud.

Tegevuste kirjeldus

Loomemajandus on majandusvaldkond, mis põhineb individuaalsel ja kollektiivsel loovusel, oskustel ja andel, on võimeline looma heaolu ja töökohti intellektuaalse omandi loomise ja peamise müügiargumendina kasutamise kaudu ning kus loovisikud on protsessides kesksel kohal. Loomemajanduse arendamise poliitikat kujundab Kultuuriministeerium koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga „Kultuuri arengukavale 2021-2030", „Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukavale 2021—2035" ning ühtekuuluvuspoliitika fondide 2014-2020 ja 2021-2027 rakenduskavadele. Loomemajanduse arendamise meetme rakendusüksus ja elluviija on EAS, mis alates 2022. aastast tegutseb EASi ja Kredexi ühendamise tulemusena Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse nime all.

Loomemajanduse arendamise poliitikat kujundab Kultuuriministeerium koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga ja vastavad meetmed tuginevad „Eesti ettevõtluse kasvustrateegiale 2014—2020", „Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukavale 2021—2035" ning ühtekuuluvuspoliitika fondide 2014-2020 ja 2021-2027 rakenduskavadele. Loomemajanduse arendamise meetme rakendusüksus ja elluviija on Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS).

Programmi tegevuse maht on 2023. aastal 1,78 mln eurot (2022. aastal 1,64 mln).

- 2023.a Kultuuriministeeriumi eelarves kajastuvad SF fondide 2014-2020 perioodi vahendid. Valdkondlike projektide toetuseks läbi EASi on planeeritud 1,4 mln eurot.
- Alates 2023. a lisanduvad loomemajanduse tegevuste toetamiseks ühtekuuluvuspoliitika fondide 2021-2017 struktuurivahendid. Uuel perioodil on kasutatavate vahendite maht 10 mln eurot (2023. a eelarve maht 350 000 eurot).

Programmi tegevuse nimetus: Kultuuri valdkondadeülene tugi- ja arendustegevus

Programmi tegevuse eesmärk: Teadmistepõhise kultuuripoliitika kujundamine.

Tegevuste kirjeldus

- Kultuuriministeerium tellib teadus- ja arendustegevuste raames peamiselt poliitika kujundamiseks vajalikke uuringuid. Tegevustoetuste kaudu on samuti rahastatud valitsemisala asutusi, mis tegelevad teadus- ja arendustegevusega vastavalt oma põhiülesannetele. Alates 2022. aastast rakendatakse loovuurimuse toetusmeedet.

Programmi tegevuse all kajastatakse lisaks tegevusi ja toetusmeetmeid, mis panustavad suuremal või vähemal määral kõikidesse teistesse kultuuriprogrammi tegevustesse.

Programmi tegevuse maht on 2023. aastal 28,5 mln eurot (2022. aastal 14,52 mln).

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Kultuuri- ja loomevaldkondade teadus- ja arendustegevuste projektide toetamine 2023. aastal 0,5 mln eurot.
- Kultuuriranitsa kontseptsiooni rakendamine ehk õppekeskkonna mitmekesistamine muuseumiõppe, teatri- ja kontserdikülastuste abil 1,5 mln eurot aastas (2022. aasta 1 mln eurot).
- Kultuuri valdkonna investeeringutoetused 5 mln eurot
- Kultuuriministeeriumi valitsemisala asutustele mõeldud remondifond. Fondi suurus 2023. aastal kokku on 1,9 mln eurot.
- Programmi tegevuse all kajastuvad ka Kultuuriministeeriumi kui üksikasutuse tegevuskulud.
- Kultuurkapitali kaudu hasartmängumaksu laekumisest kultuuriehitiste rahastamine. Prognoositav arvestuslik eelarvemaht 2023. aastal on 13 mln eurot.

Spordiprogramm

Programmi eesmärk: Tagatud on toimiv spordikorralduse süsteem lähtuvalt Euroopa spordi mudelist.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Spordiprogrammi koostamise ja elluviimise eest vastutab ning seiret koordineerib Kultuuriministeerium.

Programmi tegevuse nimetus: Saavutusspordi toetamine ja arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tagatud on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline keskkond saavutusspordi arendamiseks.

Tegevuste kirjeldus

Saavutusspordi poliitika kujundamine ja toetamine ning tingimuste loomine spordiga tegelemiseks on Kultuuriministeeriumi spordivaldkonna peamine roll ja ülesanne. Spordialaliitude, -klubide ja -koolide ning teiste spordiühendustega on Eestis toimiv spordikorraldus, mis tagab võimalused nii noortele kui ka täiskasvanutele harrastus- või tippspordiga tegelemiseks. Ajakohastatud sporditaristu kaudu luuakse kõikjal Eestis tingimused nii saavutusspordi arenguks kui ka liikumisharrastusega tegelemiseks.

Programmi tegevuse maht on 2023. aastal 52,16 mln eurot (2022. aastal 38,54 mln).

Eelarve suurenemise summas 10,3 mln eurot seisneb selles, et 2022. aastal kajastati multifunktsionaalsete aastaringselt kasutatavate spordiväljakute, sh jalgpalli sisehallide rajamise toetusi organiseeritud liikumisharrastuse edendamise meetme all, kuid 2023. aastal kajastuvad nimetatud toetused antud meetmes.

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Tegevustoetused riigi osalusega sihtasutustele:
  - Tehvandi Spordikeskus SA (2023.a 1,5 mln eurot, 2022.a 1,1 mln eurot),
  - Jõulumäe Spordikeskus SA (2023.a 0,7 mln eurot, 2022.a 0,6 mln eurot),
  - Spordikoolituse ja -Teabe SA (2023.a 0,7 eurot, 2022.a 0,6 mln eurot) ning
  - oluline strateegiline partner Eesti Olümpiakomitee MTÜ (EOK) (2023.a 1,9 mln eurot, 2022.a 1,7 mln eurot).
- Sihtasutuste ja EOK 2022. aasta ja 2023. aasta täpsemad toetussummad on toodud seletuskirja lisas nr 3.
- Sihtasutuste ja EOK puhul tulenevad 2022. aasta ja 2023. aasta vahelised muutused toetuste suuruses palgatõusuks ja majandamiskuludeks juurde antud vahenditest. Lisaks on muudatused seotud ühekordsete toetustega remondifondist.
- 2023. aastal jätkatakse Team Estonia toetamist, et Eesti sportlased ja võistkonnad oleksid rahvusvaheliselt konkurentsivõimelised. Toetusmeetme maht 3,3 mln eurot. Meedet rakendab EOK.
- Olümpiaettevalmistusprojektide toetamiseks on ette nähtud 2,6 mln eurot. Meedet rakendab EOK.
- Jätkatakse treenerite tööjõukulu toetuste eraldamist. 2023.a toetusmeetme maht 12,3 mln eurot (kasv võrreldes eelmise aastaga 4,5 mln eurot).
- Spordialaliitude toetuseks on planeeritud 2,5 mln eurot. Meedet rakendab EOK.
- Jätkub noortespordi toetamine mahus 1,7 mln eurot aastas. Meedet rakendab EOK.
- Spordikohtunike tegevuse arendamiseks on planeeritud 0,4 mln eurot. Meedet rakendab EOK.
- Erinevate spordiprojektide toetamiseks on ette nähtud 0,8 mln eurot. Meedet rakendab EOK.
- Tiitlivõistlustel osalenud sportlaste ja nende treenerite tunnustamiseks on planeeritud 0,3 mln eurot.
- Jätkatakse Eestis toimuvate rahvusvaheliste spordivõistluste korraldamise toetamist mahus 1 mln eurot.
- Rally Estonia korraldamist toetakse 2023. aastal vähemalt 1,5 mln euroga.
- Ühekordselt on eelarves ette nähtud toetus 0,4 mln eurot Eesti naiste ja meeste võrkpallikoondiste osalemiseks Euroopa Meistrivõistluste finaalturniiril.
- Spordimeditsiini SA tegevust toetakse 0,2 mln euroga.
- Jätkatakse puuetega inimeste spordi katusorganisatsioonide võimaluste parandamisega, et kaasata rohkem puuetega inimesi liikumisharrastusse ja võimaldades parimatel

sportlastel tegeleda tippspordiga. Tegevustoetust antakse Eesti Paralümpiakomitee MTÜ-le 0,9 mln eurot.

- Audentes AS õppursportlaste toetamine 2,4 mln eurot aastas. Tegevus võeti üle Haridus- ja Teadusministeeriumilt.
- Jätkub spordipreemiate (0,2 mln eurot) ja spordistipendiumite (0,1 mln eurot) väljaandmine.
- Jätkatakse multifunktsionaalsete, aasta ringi kasutatavate jalgpalli sisehallide rajamist. Investeeringutoetuste maht kokku 10,4 mln eurot.
- Riik toetab kujutava saavutusspordi valdkonda ka läbi Kultuurkapitali kehakultuuri ja spordi sihtkapitali alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisest. Prognoositav arvestuslik eelarvemaht on 3,9 mln eurot. Võrreldes 2022. aastaga prognoositakse ca 22%-list maksulaekumise tõusu.

Programmi tegevuse nimetus: Ausa spordi ja sporditurvalisuse toetamine ja arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tagatud on ausat sporti ja sporditurvalisust toetav keskkond.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse eesmärk on tagada dopinguvaba aus sport ja liikumisharrastus ning turvaline osalemine spordivõistlustel nii sportlastele kui ka pealtvaatajatele. Kultuuriministeeriumi tegevus seisneb õigusruumi loomises, poliitikate ja toetusmeetmete kujundamises.

Programmi tegevuse eelarve peamise osa moodustab valdkondlik oluline strateegiline partner Eesti Antidopingu ja Spordieetika SA, kelle tegevust toetatakse 2023. aastal 0,3 mln euroga (2022. a 162 000 eurot). SA ülesanneteks on ennetustegevuste ja testimiste läbiviimine, kokkuleppemängude Eesti kontaktpunkti rahastamine ning koostöö edendamine Politsei- ja Piirivalveameti ning spordiorganisatsioonidega sporditurvalisuse tagamisel.

Programmi tegevuse nimetus: Organiseeritud liikumisharrastuse edendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Liikumisharrastust edendav võrgustik ja liikumist soodustav keskkond on loodud.

Kultuuriministeeriumi otsene vastutus ja roll inimese liikumisaktiivsuse tõstmisel on organiseeritud liikumisharrastuse, noorte huvihariduse/noortespordi (spordialaliidud/spordiklubid) ja tippspordi arendamine ning sporditaristu ja sportimiseks soodsa õigusruumi loomine. Liikumisharrastuse tegevuse raames rakendatakse regionaalsete maakondlike spordikeskuste toetusmeedet ja toetatakse terviseradade võrgustiku arendamist. Poliitikakujundamises edendatakse inimeste liikumisaktiivsuse tõstmisega seotud valdkondade vahelist koostööd ning puuetega inimeste suuremat kaasatust nii liikumisaktiivsusse kui ka saavutussporti.

Programmi tegevuse maht on 2023. aastal 6,27 mln eurot (2022. aastal 10,32 mln).

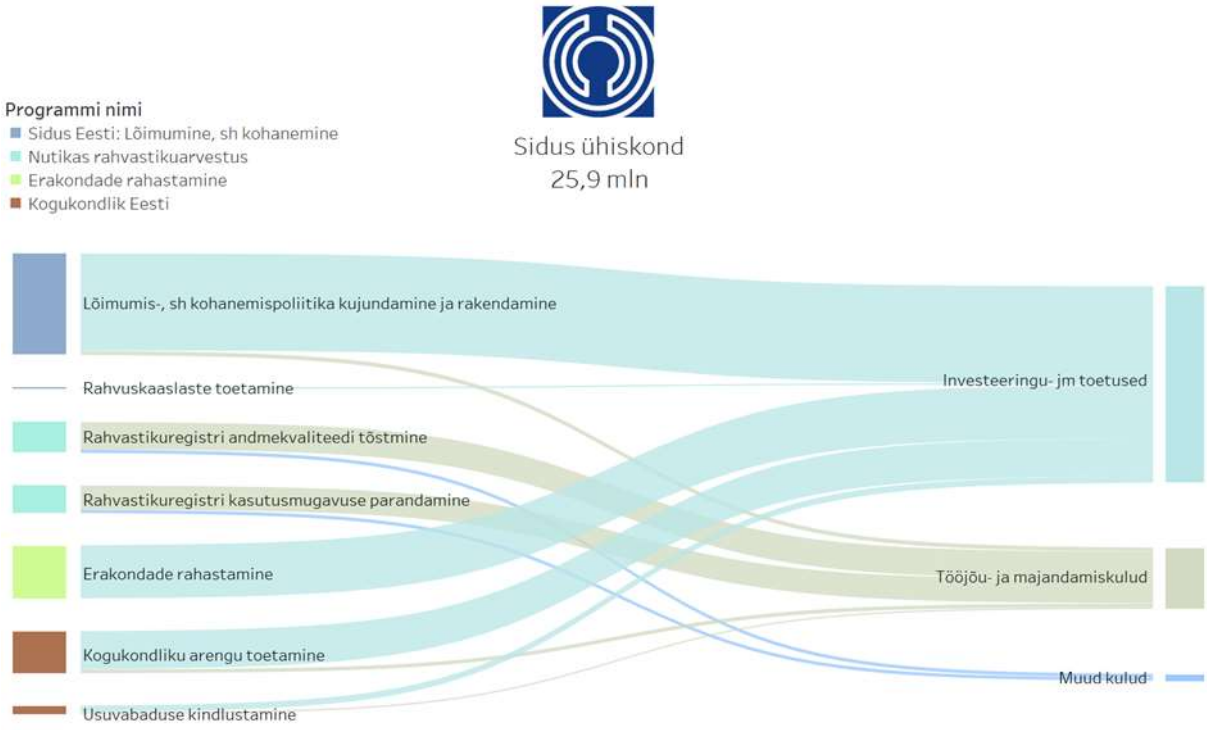
Eelarve vähenemise põhjus seisneb selles, et 2022. aastal kajastati multifunktsionaalsete aastaringselt kasutatavate spordiväljakute, sh jalgpalli sisehallide rajamise toetusi antud meetme all, kuid 2023. aastal kajastuvad nimetatud toetused programmi tegevuse Saavutusspordi toetamine ja arendamine all.

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Tööd alustab liikumisharrastuse kompetentsikeskus, kelle tegevuseks on ette nähtud 0,6 mln euroga aastas.
- 2023. aasta on Liikumisaasta. Teema-aasta rakendaja on Eesti Olümpiakomitee MTÜ.
- Ühekordselt rakendub terviseradade arendamise toetusmeede. Meetme maht on 3 mln eurot.
- Koolispordi Liit MTÜ tegevuse toetamine 0,3 mln eurot aastas.
- Eestimaa Spordiliit Jõud MTÜ tegevuse toetamine 0,2 mln euroga aastas.
- Eriolümpia Eesti Ühendus MTÜ tegevuse toetamine 0,2 mln euroga aastas.
- Ühendus Sport Kõigile MTÜ tegevuse toetamine 0,1 mln eurot aastas.
- Jätkub maakondlike spordiliitude toetamine 0,7 mln euroga aastas.
- Jätkub regionaalsete tervisespordikeskuste arendamise toetusmeede 0,6 mln eurot aastas.

3.12.2.2 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond

Joonis 53. Sidus ühiskond tulemusvaldkond ja selle maht

Joonis 54. Sidusa ühiskonna tulemusvaldkonna mõõdikud

Tabel 57. Kultuuriministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Sidus ühiskond	Sidusa Eesti arengukava 2021—2030	Lõimumis-, sh kohanemisprogramm

Tulemusvaldkonna Sidus ühiskond eelarve väheneb võrreldes 2022. aastaga 38%. 2022. aastal eraldati Ukraina kriisiga seonduvalt ühekordselt Kultuuriministeeriumile kohanemisprogrammi elluviimiseks ja eesti keele õppeks ca 9,1 mln eurot. Neid vahendeid ei ole ette nähtud 2023. aasta eelarves.

Olulisemad muudatused ja lisavahendid:

- Ida-Viru kultuuriprogrammi elluviimiseks on ette nähtud 2023. aastal 1 mln eurot.
- Alates 2023. aastast rakendub Šveitsi-Eesti koostööprogramm 2021—2029 kogumahus 24,4 mln eurot, millest Kultuuriministeeriumi rakendada on „Sotsiaalse kaasatuse suurendamine" programmist (kogumahuga 18,6 mln eurot) 8,2 mln eurot (2023. aastal 700 tuhat eurot). Kultuuriministeeriumi programmikomponendi tegevused on suunatud kultuurilise ja keelelise lõimumise toetamiseks.
- Rakendub toetusmeede Ukraina kultuuri toetamiseks. Toetusmeetme maht on 100 tuhat eurot.
- Alates 2023 lisanduvad ühtekuuluvuspoliitika fondide 2021-2027 struktuurivahendid lõimumise sh kohanemise tegevuste toetamiseks. SF 2021-2027 vahendite kogumaht lõimumise sh kohanemise toetuseks on koos riikliku kaasfinantseeringuga 50,5 mln eurot (2023. a eelarve 2,8 mln eurot).

3.12.2.2.1 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 58. Tulemusvaldkond Sidus ühiskond programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Sidus Eesti: Lõimumine, sh kohanemine	-8 001	-16 402	-10 098	6 304	-38%
Lõimumis-, sh kohanemispoliitika kujundamine ja rakendamine	-8 001	-16 402	-9 954	-6 448	-39%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Rahvuskaaslaste toetamine	0	0	-144	-144	100%

3.12.2.2.2 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond programmid ja programmi tegevused

Sidus Eesti: lõimumine, sh kohanemine

Programmi eesmärk: Eesti ühiskond on sidus ja stabiilne, kus eri keele- ja kultuuritaustaga inimesed kannavad Eesti identiteeti, osalevad aktiivselt ühiskonnaelus, jagavad demokraatlikke väärtusi ja ühist kultuuri-, info- ja suhtlusruumi ning tunnevad ühtekuuluvust. Loodud on võrdsed võimalused edukaks iseseisvaks toimetulekuks ja heaoluks kõigile Eestis elavatele inimestele.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Programmi koostamise ja elluviimise eest vastutab ning seiret koordineerib Kultuuriministeerium.

Programmi tegevuse nimetus: Lõimumis-, sh kohanemispoliitika kujundamine ja rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tagatud on lõimumis-, sh kohanemispoliitika kujundamist ja rakendamist soodustav keskkond.

Tegevuste kirjeldus

Kultuuriministeeriumis toimub lõimumis-, sh kohanemispoliitika planeerimine, analüüs, koostööpartneritega koostöö korraldamine ning sisendi andmine valdkondlike poliitikate kujundamiseks lõimumise kontekstis ja vastava informatsiooni kogumine.

Peamiselt toimub poliitikakujundamine õigusaktide ja regulatsioonide koostamise ning kooskõlastamise käigus. Samuti on olulisel kohal koostöö olulisemate partneritega ja avaliku kaasamise korraldamine, sh iga-aastase lõimumisakadeemia (koostööseminar sidusministeeriumite esindajatega) korraldamine, kohalike foorumite korraldamine piirkondades, kus on suur osakaal teisest rahvusest inimestel.

Kultuuriministeerium koostöös rahvusvähemuste kultuurinõukoja ja Ida-Virumaa rahvuskultuuriühenduste ümarlauaga kujundab vähemusrahvuste kultuuriorganisatsioonidele suunatud poliitikat. Romade lõimumisküsimustega tegelemiseks ja teabe koordineerimiseks on Kultuuriministeeriumi juurde loodud romade lõimumise nõukoda.

Kohanemispoliitika kujundamiseks ja efektiivsete ning jätkusuutlike kohanemisele kaasaaitavate tugiteenuste terviksüsteemi loomiseks Eestis on loodud uussisserändajate kohanemist toetav tugivõrgustik.

Tihedat koostööd tehakse ka Välisministeeriumiga ÜRO ja Euroopa Nõukogu rahvusvaheliste konventsioonidega võetud kohustuste täitmise ja rahvusvähemuste õiguste seires. Koostöös Välisministeeriumiga viiakse ellu üleilmse eestluse tegevuskava rahvuskaaslastele ning Haridus- ja Teadusministeeriumiga hõimurahvaste programme.

Lisaks on Kultuuriministeerium Euroopa Komisjoni Euroopa integratsioonivõrgustiku liige, Euroopa Komisjoni riiklik roma kontaktpunkt ja esindab Eestit Euroopa Nõukogu romade ja rändlejateeksperdikomitees.

Valdkonna allasutus, Integratsiooni SA (INSA) on Eesti lõimumispoliitika peamine rakendaja ja kompetentsikeskus. Enamik INSA väljakujunenud töösuundi — keele- ja kodanikuõpe, tööturuvaldkonna tugiprojektid, rahvusvähemuste identiteedi toetamine, on osutunud integratsiooni monitooringute tulemusi arvestades lõimumisprotsesside toetamisel ja kujundamisel otstarbekaks.

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Integratsiooni SA tegevustoetus 2023. aastal on 1,3 mln eurot (2022.a 0,8 mln eurot). 2023. aasta toetust suurendavad palgatõusuks ja majandamiskuludeks eraldatud täiendavad vahendid.
- Ida-Viru kultuuriprogrammi elluviimiseks on ette nähtud 2023. aastal 1 mln eurot.
- Jätkatakse rahvusvähemuste kultuuriseltside ja nende katusorganisatsioonide ning vähemusrahvuste kultuuriomavalitsuste toetamist. Tegevuste planeeritud eelarve 0,6 mln eurot.
- Integratsiooni Sihtasutus jätkab nii info jagamise, nõustamise kui ka kogemuskohtumiste korraldamise kaudu Eestisse naasvate inimeste kohanemise toetamist ühiskonnaga. Teenuse planeeritud eelarve on 60 000 eurot.
- Jätkatakse taotlusvooruga, mis edendab lõimumist läbi kultuuri- ja sporditegevuste mahus 0,1 mln eurot.
- Jätkatakse täiskasvanutele eesti keele õppe pakkumisega 2,2 mln euroga. (2022.a maht 6,6 mln eurot, kasv on seotud 2022. aasta lisaeelarvest ühekordselt eraldatud 4,5 mln euroga).
- VeniVidiVici MTÜ-d toetatakse õpilasvahetuse läbiviimiseks 40 000 euroga.
- Pereõppe partnerorganisatsioonide toetamist jätkatakse 0,1 mln euroga.
- Jätkatakse 2019. aastal käivitatud romade lõimumist toetava välisvahendite projektiga ESTROM 3, et edendada lõimumise sidusrühmade, romade, kohalike omavalitsuste ja riigiinstitutsioonide koostööd ja dialoogi. Tegevuse planeeritud eelarve on 23 000 eurot.
- Jätkatakse MTÜ Fenno-Ugria Asutuse tegevuse toetamist 0,2 mln euroga.
- Vähemusrahvuste kultuuriautonoomia toetamine 0,1 mln euroga.
- Rakendub toetusmeede Ukraina kultuuri toetamiseks. Toetusmeetme maht on 100 tuhat eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Rahvuskaaslaste toetamine

Programmi tegevuse eesmärk: Välismaal elavad rahvuskaaslased on teadlikud eestluse säilimist toetavatest teenustest.

Tegevuste kirjeldus

Prioriteetsena jätkuvad tegevused eesti rahvuskultuuri säilitamiseks ja viimiseks laia maailma ning eesti keele hoidmine ja edendamine üleilmselt. Aidatakse kaasa, et väljaspool Eestit elav eestlaskond kannaks jätkuvalt Eesti identiteeti, sh luuakse võimalusi osaleda Eesti ühiskonna-

ja kultuurielus ning toetatakse eestlaskonna tagasipöördumist kodumaale. Kesksel kohal on nooremate põlvkondade kaasamine ning nendega sidemete tugevdamine.

Kultuuriministeerium panustab diasporaapoliitikasse järgmiselt:

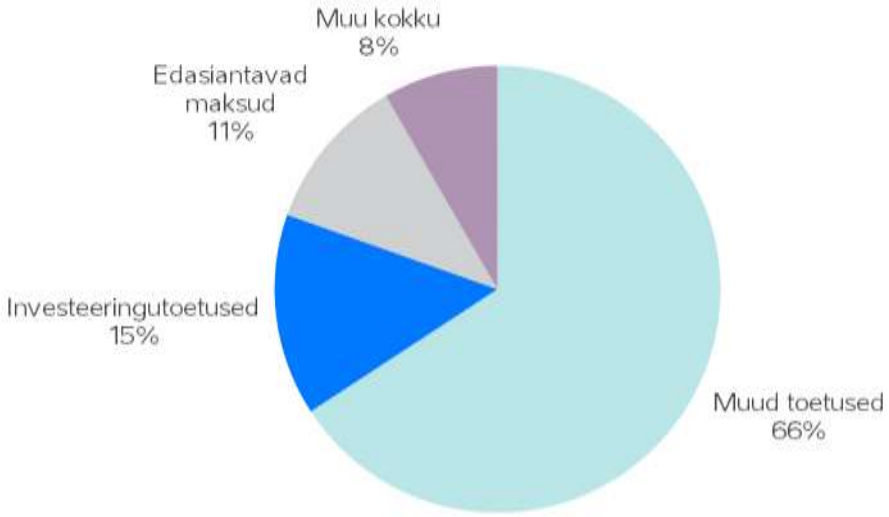
- Kultuuriseltside ja -tegevuste toetamise kaudu, mis säilitavad ja edendavad Eesti identiteeti välisriikides.
- Välismaal elava eestlaskonna ja Eesti sõprade kaasamisega Eesti ühiskonnaellu.
- Eestisse tagasipöördumise ning Eesti eluga (taas)kohanemise toetamisega (nõustamine ja tagasipöördumistoetused).
- Väliseesti noorte keele- ja kultuurilaagrite korraldamise toetamisega.
- Portaali Eestlased üle maailma (Global Estonian) haldamise ja infovahendusega.
- Kultuuriatašeede ja Eesti Instituudi välisesindajate töö abil.
- Eesti kultuuriürituste toetamisega välismaal.

Programmi tegevuse raames olulisemad toetatavad tegevused ja asutused:

- Väliseesti kultuuriseltse toetatakse 44 000 euroga.
- Tagasipöördumistoetuste planeeritud eelarve on 0,1 mln eurot.

3.12.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 55. Kultuuriministeeriumi valitsemisala suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Riigiasutuste tegevuskulude (personali- ja majandamiskulude) osakaal kogu Kultuuriministeeriumi eelarvest on 10%.

Kuludest suurema osa moodustavad jagatavad toetused (90%): tegevustoetused, avatud taotlusvoorude kaudu antavad projektipõhised toetused, investeeringutoetused. Toetusi jagavad Kultuuriministeerium, Muinsuskaitseamet ja Eesti Rahvakultuuri Keskus.

Olulise osa Kultuuriministeeriumi eelarves „muudest toetustest" moodustavad toetused valitsemisala avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele ja sihtasutustele. 2022.a ja 2023.a toetussummad on toodud seletuskirja Lisa nr 3 " Kavandatavad toetused juriidilistele isikutele

valitsemisalade ja programmide lõikes". 2022.a ja 2023.a vahelised muutused toetuste suuruses tulenevad palgatõusudeks ja majandamiskulude katmiseks juurde antud vahenditest ja/või ühekordsete projektipõhiste toetuste lisandumisest või lõppemisest.

Tabel 59. Kultuuriministeeriumi valitsemisala kulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-316 684	-309 388	-361 552	-52 164	17%
Tööjõukulud	-12 500	-13 030	-14 211	-1 182	9%
Majandamiskulud	-12 329	-19 467	-13 831	5 636	-29%
Sotsiaaltoetused	-3 666	-871	-871	0	0%
Investeeringutoetused	-22 935	-43 584	-52 541	-8 957	21%
Muud toetused	-229 754	-196 785	-236 443	-39 657	20%
Edasiantavad maksud	-31 090	-33 093	-40 440	-7 347	22%
Põhivara amortisatsioon	-1 673	-827	-1 073	-245	30%
Käibemaks	-2 733	-1 731	-2 143	-412	24%

Tööjõukulude suurenemist mõjutab üldine palgatõus. Tööjõukulude suurenemist mõjutab ka asjaolu, et Kultuuriministeerium lõpetas teenuslepped Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskusega (RMIT), mille tagajärjel teenuste osutamisega seotud vahendid tagastati, sealhulgas IT töötajate palgafond.

Majandamiskulude vähenemine on seotud Eesti Hoiuraamatukogu likvideerimisega (vahendid suunati Rahvusraamatukogule, kes Eesti Hoiuraamatukogu funktsioonid alates 01.01.2023 osaliselt üle võtab). Lisaks mõjutab aastate vahelist erinevust oluliselt see, et 2022. aastaks eraldati lisaeelarvega ministeeriumi tegevuskuludesse kohanemisprogrammi elluviimiseks ühekordsed vahendid mahus 4,62 mln eurot. 2023. a majandamiskuludes Ukraina põgenikega seotud kohanemisprogrammi tegevuskulusid ette pole nähtud.

Investeeringutoetuste suurenemise peamiseks põhjuseks on multifunktsionaalsete aastaringselt kasutatavate spordiväljakute kulude aastate vaheline ümbertõstmine (2022. aastast 2023. aastasse) tulenevalt hanketegevuse viibimisest. Uusi täiendavaid investeeringutoetusi 2023. aasta eelarvesse ei ole lisandunud.

Muud toetused kasvavad peamiselt palgatõusudeks ja kultuuri- ja spordiorganisatsioonide majandamiskulude kasvuks eraldatud vahendite arvelt.

Kultuuriministeeriumi kuludes edasiantavate maksude all kajastuvad vahendid alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisest, mida jaotab toetustena edasi Eesti Kultuurkapital. Alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning osa hasartmängumaksulaekumisest läheb Eesti Kultuurkapitali koosseisus tegutsevale kaheksale sihtkapitalile (kirjandus, helikunst, kujutav ja rakenduskunst, arhitektuur, valdkondade vahelised projektid, näitekunst, audiovisuaalne kunst, rahvakultuur, kehakultuur ja -sport) toetuste jagamiseks. Hasartmängumaksu laekumisest rahastatakse lisaks sihtkapitalidele ka kultuuriehitisi ning kunstide ja rahvakultuuri valdkondade õppejõudude loometöö edendamist.

Alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisest planeeritud kulud on eelarves arvestuslikud, mis tähendab, et tegelik kulude suurus sõltub tegelikust maksulaekumisest. Võrreldes 2022. aastaga prognoositakse ca 22%-list maksulaekumise tõusu.

3.12.4 Investeeringud

Kultuuriministeeriumi valitsemisalas on vähe riigiasutusi, seetõttu on investeeringute eelarve väike. Valitsemisala investeeringud avalik-õiguslike ja sihtasutustele kajastuvad Investeeringutoetustena st kajastuvad kulude all.

Tabel 60. Kultuuriministeeriumi valitsemisala investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-843	-105	-136	-31	30%
IT investeeringud (Kultuuriministeeriumi toetuste menetlemise infosüsteemi arendused)	0	-25	-100	-75	300%
Põhivara	-80	-68	-36	32	-47%
Lastekirjanduse Keskuse teavikute soetus	-23	-23	-23	0	0%
ERM Narva mnt hoidla remonttööd	0	0	-13	-13	100%

3.13 Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala

Loome tingimused edukaks innovatsiooni-, rohe- ja digipöördeks, et globaalsete edulugude abil viia Eesti majanduse konkurentsivõime uutesse kõrgustesse.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tegevuse eesmärk on luua tingimused Eesti majanduse konkurentsivõime kasvuks ning tasakaalustatud ja jätkusuutlikuks arenguks riigi majanduspoliitika väljatöötamise, elluviimise ja tulemuste hindamise kaudu[21]. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium koos oma allasutustega töötab selle nimel, et Eesti ettevõtted oleksid konkurentsivõimelised, transpordisüsteem efektiivne ja turvaline, digiühiskond areneks ja küberruum oleks kaitstud ning Eestis oleks tagatud keskkonnasõbralik energiavarustus. Rohkem infot ministeeriumi eesmärkide ja ülesannete kohta, samuti valitsemisala asutuste kohta leiab ministeeriumi kodulehelt[22] .

Valitsemisalas on koos ministeeriumiga kuus asutust: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Transpordiamet, Riigi Infosüsteemi Amet, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, Eesti Geoloogiateenistus ning Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus. 2023. aastal on neist kolm suurima eelarvemahuga riigiasutust Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, mille eelarve moodustab 63% valitsemisala kulude ja investeeringute eelarve mahust, Transpordiamet (vastavalt 32%) ja Riigi Infosüsteemi Amet (vastavalt 2%). Ülejäänud asutuste eelarve moodustab valitsemisala kulude ja investeeringute mahust kokku 3% (lisa 15). Suurima teenistujate arvuga on neist Transpordiamet, moodustades 30. augustil 2022 oma 756 teenistujaga tervelt 48% kogu valitsemisala riigiasutuste ametikohtade arvust (väljavõte SAP andmebaasist).

Valitsemisala haldusalasse kuuluvad ka riigi osalusega mittetulundusühingud MTÜ Eesti Standardi- ja Akrediteerimiskeskus, MTÜ Maailma Energeetikanõukogu Eesti Rahvuskomitee, MTÜ Nordic Institute for Interoperability Solutions.

[21] Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi põhimäärus https://www.riigiteataja.ee/akt/12934222?leiaKehtiv
[22] https://www.mkm.ee/

Valitsemisala haldusalasse kuuluvad sihtasutused on Eesti Interneti Sihtasutus, Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus, Sihtasutus Ida-Viru Investeeringute Agentuur, Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutus (RIKS), Sihtasutus Tallinna Teaduspark TEHNOPOL, Sihtasutus Tartu Teaduspark.

Valitsemisala haldusalasse kuuluvad järgmised riigi osalusega äriühingud: A.L.A.R.A AS, AS Eesti Liinirongid, AS Eesti Loots, AS Eesti Post (Omniva), AS Eesti Raudtee, AS Eesti Varude Keskus, AS Operail, AS Metrosert, AS KredEx Krediidikindlustus, AS Nordic Aviation Group, AS Saarte Liinid, AS Tallinna Lennujaam, AS Tallinna Sadam, AS Teede Tehnokeskus, Elering AS, Lennuliiklusteeninduse AS, OÜ Rail Baltic Estonia, OÜ Transpordi Varahaldus.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas on toimunud järgmised muudatused võrreldes 2022. aasta riigieelarve seletuskirjas tooduga: 2021. a detsembris loodi Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus; 2022. a jaanuarist loodi Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) ja Sihtasutus KredExi ühendamisel Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus ning 2022. veebruaris muudeti Sihtasutuse Ida-Virumaa Tööstusalade Arendus ärinime - uus nimi on Sihtasutus Ida-Viru Investeeringute Agentuur.

2021. aasta detsembris loodud ja 01.01.2022 tööd alustanud Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskuse tegevusvaldkond on info- ja kommunikatsioonitehnoloogia alusteenuste ehk arvutitöökoha alusteenuse, serveri alustaristu teenuse ning nendega seotud tugiteenuste osutamine. Neid teenuseid osutatakse riigiasutustele ja kokkuleppel kohaliku omavalitsuse üksuse asutustele, riigi asutatud sihtasutustele, avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele ja avalikke ülesandeid täitvatele eraõiguslikele juriidilistele isikutele ulatuses, mis on seotud vastavate avaliku ülesannete täitmisega.

2022. a jaanuaris moodustatud ühendasutuse Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus sisuline Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) ja Sihtasutus KredExi ühendamine planeeritakse lõpetada 2022. a jooksul. Ühendasutuse eesmärk on toetada ettevõtlust ja elamistingimuste parandamist Eestis, suurendada Eesti rahvusvahelist konkurentsivõimet, nähtavust ning atraktiivsust äri-, elu- ja õpipiirkonnana.

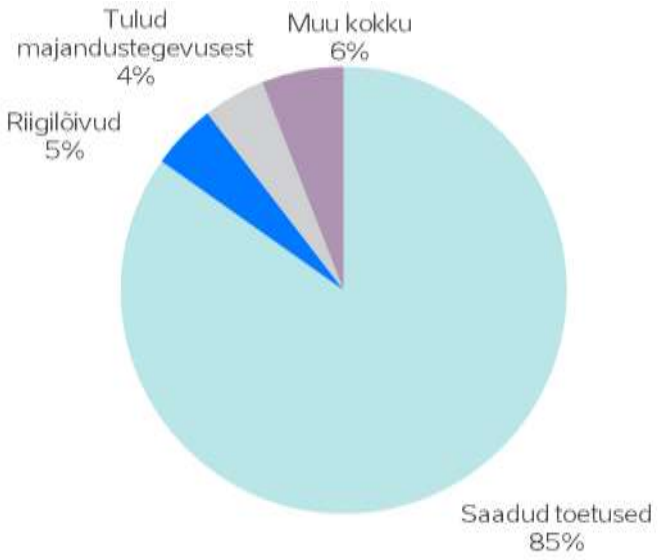
Täpsemalt rahastamiskavast lisas 7.

3.13.1 Tulud

Loome tingimused edukaks innovatsiooni-, rohe- ja digipöördeks, et globaalsete edulugude abil viia Eesti majanduse konkurentsivõime uutesse kõrgustesse.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala tulud välistoetustest kasvavad 90 mln võrra, tulud majandustegevusest vähenevad 19 mln ja omanikutulud 14 mln võrra.

Joonis 56. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi suuremad tulud ja osakaal kogutuludest, %

Tabel 59 kujutatakse ülevaadet Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala tulude dünaamikast. Põhjalikud selgitused iga tulugrupi kohta on toodud vastavates peatükkides.

Tabel 61. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	329 414	712 430	772 982	60 552	8%
Saadud toetused	202 260	565 069	655 421	90 352	16%
Riigilõivud	36 661	33 391	36 743	3 352	10%
Tulud majandustegevusest	19 459	53 632	34 855	-18 777	-35%
Tulud põhivara ja varude müügist	1 886	120	117	-3	-3%
Trahvid ja muud varalised karistused	650	209	207	-2	-1%
Muud tulud	21 437	20 465	20 458	-7	0%
Intressi- ja omanikutulud	47 060	39 544	25 181	-14 364	-36%

Saadud toetused

Saadud toetustena planeeritakse Euroopa Liidu struktuurivahendid jms toetused, mida makstakse välja rakendusüksuste — Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus, Keskkonna Investeeringute Keskus ja Riigi Tugiteenuste Keskus — kaudu.

2023. aastal kasvab saadud toetuste maht eelarves ligikaudu 90 mln ehk 16% võrra, kogumahuni 655 mln eurot. Suurenemine on tingitud eelkõige EL 2021-2027 finantsperioodi ühtekuuluvuspoliitika fondide (ca 330 mln) ning taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite (ca 120 mln) mahu kasvust, kuivõrd mõlema allika puhul liigutakse planeerimisfaasist üha enam rakendamise faasi. 2023. aasta on ühtlasi viimane aasta EL 2014-2020 finantsperioodi ühtekuuluvuspoliitika fondide (ca 190 mln) rakendamiseks. Kui ühtekuuluvuspoliitika on suunatud tavapäraselt Euroopa Liidu majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse sidususe tugevdamisele, siis ajutise rahastu eesmärk on täiendavalt toetada investeeringuid ja reforme majanduse pikaajaliseks taastumiseks, suurendada sotsiaalset vastupidavust ning toetada rohe- ja digiüleminekut.

Kodumaiseid toetusi on saadud toetuste hulgas vaid 44 tuhat eurot.

Riigilõivud

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala riigilõivude prognoositav kogumaht 2023. aastal on 36,7 mln eurot, suurenemine 10%. Suurima mahuga riigilõivud on:

- Transpordiameti tehtavatelt liiklusregistri toimingutelt 31,9 mln eurot, mis moodustavad 87% valitsemisala poolt kogutavatest riigilõivudest;
- Elektroonilise side seaduse alusel Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti teostatavate toimingute riigilõiv 4,1 mln eurot (11% riigilõivude kogumahust).

Riigilõivude 2023. aasta eelarve suurenemine 3 mln eurot tuleneb liiklusregistri toimingute arvu kasvu prognoosist, sest sõidukite registreerimine on hoogustunud.

Tulud majandustegevusest

Suurema osa tulusid majandustegevusest teenivad Transpordiamet (50% valitsemisala majandustegevuse tulude mahust), Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (43%) ja Riigi Infosüsteemi Amet (5%). Prognoositav tulude kogumaht majandustegevusest 2023. aastal on 34,9 mln eurot.

Transpordiamet on planeerinud tulu veeteetasudest 15,1 mln eurot, mis on 5,8 mln eurot enam, kui eelneval aastal. Kasv on tingitud asjaolust, et 2023. aastal rakendatakse 25% vabastust veeteetasudest, kuid 2022. aastal oli see määr 50%. Tulud laekuvad riigieelarvesse. Tulu majandustegevusest laekub Transpordiametile veel Maanteemuuseumi piletitulust (0,18 mln eurot) ning raskekaaluliste ja suurekaliibriliste veokite veolubadelt (0,89 mln eurot). Tulusid kasutatakse muuseumi kuludeks ja riigiteede remondiks. Transpordiameti merenduse ja veeteede teenistus saab 1,1 mln eurot tulu elektrooniliste kaartide müügist, sadamate hallatavate navigatsioonimärkide hooldusest ning osutatavast ametiabist. Tulusid kasutatakse samade teenuste kulude katteks. Eelpool nimetatud tulude prognoosi on võrreldes 2022. aastaga suurendatud 0,23 mln euro võrra.

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet on planeerinud tulu sidealaste sageduslubade õiguste müügist 15 mln eurot, mis on 25 mln eurot vähem, kui 2022. aastal. Tulud vähenevad, sest 2022. aastal korraldatakse kaks sageduslubade müügi konkurssi, 2023. aastasse on planeeritud üks. Tulud laekuvad riigieelarvesse.

Riigi Infosüsteemi Amet saab 1,85 mln tulu andmesideteenuse osutamisest, mida kasutatakse sama teenuse kulude katteks. Nimetatud tulu suureneb võrreldes 2022. aastaga 0,2 mln eurot seoses teenuse mahu kasvuga.

Tulu põhivarade ja varude müügist

Tulu põhivarade ja varude müügist on planeeritud 2022. aastaga samal tasemel (0,1 mln eurot). Põhiosa sellest moodustab Rail Baltica projektiga seoses maade ostu-müügi tehingutest saadav tulu.

Trahvid ja muud varalised karistused

Transpordiameti ja Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti trahvid 0,2 mln eurot, mis on määratud väärteomenetluse seadustiku jm õigusaktide alusel. Transpordiametil on õigus nimetatud trahvidest saadud tulusid kasutada riigimaanteede remondi koondprojekti kulude katteks.

Muud tulud

Muud tulud valitsemisala eelarves kogumahus 20,5 mln eurot koosnevad peamiselt Transpordiameti kogutavat teekasutustasu 20,4 mln eurot, mille mahu muutust võrreldes 2022. aastaga ette ei ole nähtud.

Veel kuuluvad muude tulude hulka viivisintressitulud Transpordiameti merenduse ja veeteede teenistuse nõuetelt 25 tuh eurot, kindlustushüvitised teederajatistele tekitatud kahjude eest 30 tuh eurot ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile nõuete rikkumiste eest laekuvad sunnirahad 3 tuh eurot.

Intressi- ja omanikutulud

Dividenditulud on prognoositud kogusummas 25,2 mln eurot äriühingute majandustulemuste prognooside alusel ning lõplikud summad otsustatakse 2023. aasta kevadel pärast 2022. aasta tegelike majandustulemuste selgumist. Eelduste kohaselt maksavad 2023. aastal dividende järgmised äriühingud: AS Tallinna Sadam, AS Eesti Post ja Elering AS. Omanikutulude 36% langus võrreldes 2022. aastaga on tingitud sõjalisest konfliktist Ukrainas ja selle mõjudest maailma majanduses, millest on väga tugevalt mõjutatud ka valitsemisala äriühingud.

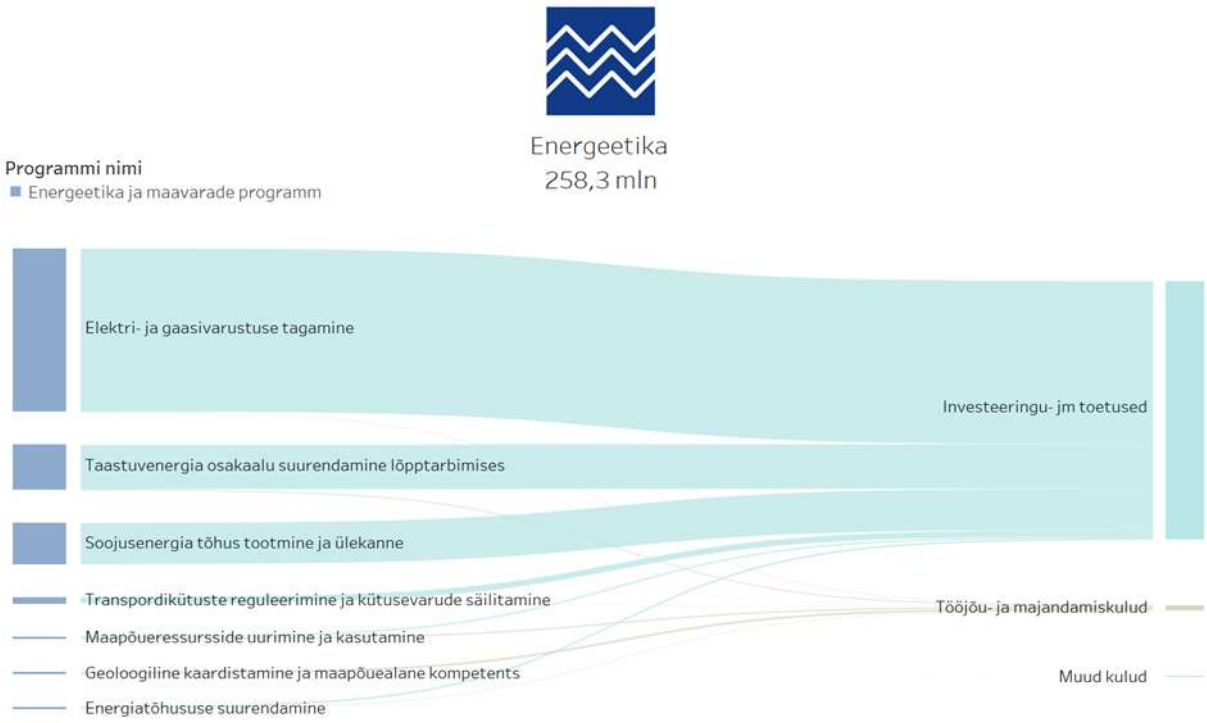
3.13.2 Kulud tegevuspõhises vaates

Ehitame paindlikku, tugevat ja uuendusmeelset majanduskeskkonda, luues muutuvates oludes eeldusi energiatõhususeks ja taskukohase energia kättesaadavuseks, liikuvust toetavateks ja kvaliteetseteks transpordiühendusteks, turvaliseks ja jätkusuutlikuks digiühiskonna toimimiseks ning ettevõtjate tootlikkuse kasvuks.

3.13.2.1 Tulemusvaldkond Energeetika

Loome võimalused kiireks taastuvenergia tootmismahtude kasvuks ning tagame energia varustuskindluse ja taskukohased hinnad Eesti inimestele ja ettevõtetele.

Joonis 57. Energeetika tulemusvaldkond ja selle maht

Energeetika tulemusvaldkonna eesmärk on tagada tarbijatele turupõhise hinna ning kättesaadavusega energiavarustus, mis on kooskõlas Euroopa Liidu pikaajaliste energia- ja kliimapoliitika eesmärkidega, samas panustades Eesti majanduskliima ja keskkonnaseisundi parendamisse ning pikaajalise konkurentsivõime kasvu.

Energeetika tulemusvaldkonnas on perioodil 2023—2026 koostatud üks programm, energeetika ja maavarade programm, mis on koostatud Energiamajanduse arengukava aastani 2030 (edaspidi ENMAK2030) eesmärkide saavutamiseks. Samas laiemalt energeetika valdkonda ja ENMAK2030 meetmetesse panustavad ka teised tulemusvaldkonnad ja neis koostatud programmid, sh käsitletakse transpordi konkurentsivõime ja liikuvuse programmis ning ehituse programmis järgmisi ENMAK2030 meetmeid:

- Motoriseeritud individuaaltranspordi nõudluse vähendamine;
- Tõhus sõidukipark;
- Olemasoleva hoonefondi energiatõhususe suurendamine;
- Uute hoonetega seotud eeldatava energiatõhususe suurendamine.

Lisaks ENMAK2030-le on tulemusvaldkonnas koostatud programmi sisendiks maapõuepoliitika põhialused ja samuti käsitletakse programmis riigi tegevusvaru moodustamise ja haldamisega seotud tegevusi. Energeetika ja maavarade programm panustab ka strateegia „Eesti 2035“ sihtidesse „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ ja „Eestis on kõigi inimeste vajadustega arvestav, turvaline ning kvaliteetne elukeskkond“.

Energiapoliitika, sh energiamajanduse, energiaturgude ja taastuvenergia arendamise ning maapõuepoliitika kohta leiab rohkem informatsiooni Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kodulehelt[23].

Energeetika tulemusvaldkond on lisaks seotud järgmiste riiklike strateegiadokumentidega: Üleriigiline planeering „Eesti 2030+"; Eesti säästva arengu riiklik strateegia „Säästev Eesti 21"; Kliimapoliitika põhialused aastani 2050; Riiklik energia- ja kliimakava aastani 2030; Hoonete rekonstrueerimise pikaajaline strateegia; Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukava 2021—2035; Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021—2035.

Tabel 62. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Energeetika	Energiamajanduse arengukava 2030	Energeetika ja maavarade programm

Energeetika tulemusvaldkonnas on perioodil 2023—2026 koostatud üks programm — Energeetika ja maavarade programm. Programmi planeerimistasandites 2022. ja 2023. aasta võrdluses olulisi muudatusi ei ole kavandatud. Rohkem infot leiab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas koostatud erinevate perioodide programmide ja tulemusaruannete kohta Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kodulehelt.[24]

3.13.2.1.1 Tulemusvaldkond Energeetika kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 63. Tulemusvaldkond Energeetika programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Energeetika	-74 948	-63 426	-258 306	-194 880	307%
Energeetika ja maavarade programm	-74 948	-63 426	-258 306	-194 880	307%
Elektri- ja gaasivarustuse tagamine	-33 774	-378	-160 297	-159 919	42284%
Transpordikütuste reguleerimine ja kütusevarude säilitamine	-5 512	-6 718	-6 290	428	-6%
Soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne	-134	-204	-40 639	-40 435	19867%
Energiatõhususe suurendamine	-24 063	-23 161	-1 968	21 192	-92%
Taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises	-11 326	-29 884	-44 481	-14 597	49%
Maapõueressursside uurimine ja kasutamine	0	-1 242	-2 645	-1 403	113%
Geoloogiline kaardistamine ja maapõuealane kompetents	0	-1 839	-1 985	-146	8%

[23] https://www.mkm.ee/
[24] https://www.mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/strateegiline-juhtimine/tegevuspohine-riigieelarve

3.13.2.1.2 Tulemusvaldkond Energeetika programmid ja programmi tegevused

Energeetika ja maavarade programm

Programmi eesmärk: Eestis on tagatud pidev energiavarustus ning läbi tulevikku vaatava regulatsiooni energiaturu areng ning Eesti energiavarustus ja -tarbimine on säästlikum. Maapõue ja seal leiduvaid loodusvarasid uuritakse ning kasutatakse Eesti ühiskonnale võimalikult suurt väärtust looval moel, arvestades keskkonnaalaseid, sotsiaalseid, majanduslikke, geoloogilisi ja julgeoleku aspekte.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Eesti Geoloogiateenistus ja AS Eesti Varude Keskus.

2021. aastal alanud energiakandjate hüppelise hinnatõusu tingimustes on Eesti energiamajanduse arengukavaga seatud eesmärgid (taastuvelektri osatähtsuse kasv, energiatõhususe suurendamine, varustuskindluse tagamine) relevantsemad kui kunagi varem. 2023. aastal on prioriteetideks energiakandjate hinnatõusu leevendavate toetusmeetmete rakendamine, et lühiperspektiivis olukorda leevendada. Samal ajal tuleb edasi töötada pikaajaliste lahendustega: taastuvelektri osatähtsuse suurendamine, energiatõhusus ning varustuskindluse tagamine.

Programmi tegevuse nimetus: Elektri- ja gaasivarustuse tagamine

Programmi tegevuse eesmärk on elektri- ja gaasivarustuskindluse, kvaliteedi ning konkurentsivõimelise hinna tagamine.

Tegevuste kirjeldus

Elektrivarustuse tagamiseks toimub pidev suhtlus turuosalistega, elektrituru-alaste õigusaktide väljatöötamine ja uuendamine (sh direktiivide ülevõtmine), regionaalne ning rahvusvaheline koostöö elektrimajanduse valdkonnas. Osaledes EL-i otsustusprotsessides tuleb kaitsta Eesti seisukohti elektrituru-alaste õigusaktide menetlemisel. Töötatakse välja elektrituruga seotud arengudokumendid ning riiklikud meetmed.

Gaasimajanduse valdkonna poliitika kujundamiseks ja selle elluviimise korraldamiseks kujundatakse ja edendatakse gaasiturgu reguleerivat õiguslikku keskkonda vastavalt siseriiklikele ja regiooniülestele eesmärkidele (ENMAK2030) ja EL-i õigusele. Ühtlasi tagatakse Eesti esindamine ja seisukohtade kaitsmine ELi erinevate õigusaktide väljatöötamisel ning valdkondlikes töörühmades osalemine. Gaasivarustuse seisukohast on oluline, et gaasi varustuskindlus on tagatud ja loob soodsa pinnase gaasi kasutamiseks nii tööstuslikes protsessides, soojuse tootmises kui transpordis.

Seoses 2021. aasta keskel alanud maagaasi (ja sellest tulenevalt elektrienergia ning teiste energiakandjate) järsu hinnatõusuga rakendati 2021/2022 kütteperioodil ajutisi meetmeid energiakandjate hinnatõusu leevendamiseks. Need meetmed jätkuvad 2022/2023 kütteperioodil (oktoober-märts)[25]. 2023. aastal on elektrienergia, maagaasi ja kaugkütte hinnatõusu leevendamiseks kodutarbijatele kavandatud ca 100 mln eurot (sh elektrienergia 33 mln eurot ja maagaas 47 mln eurot - kokku 80 mln eurot), mille katteallikana kasutatakse

[25] https://mkm.ee/energiakulude-huvitised

EL heitmekaubandussüsteemi kvoodimüügitulusid. Lisaks leevendab kodutarbijate elektrienergia hinnatõusu elektri universiaalteenuse regulatsiooni[26] rakendumine.

Programmi tegevuse nimetus: Transpordikütuste reguleerimine ja kütusevarude säilitamine

Programmi tegevuse eesmärk on tagada transpordikütuste valdkonnas aus konkurents eesmärgiga võimaldada tarbijale võimalikult madal konkurentsitingimustes kujunev transpordikütuste hind; tagada vedelkütuste varu olemasolu ja kasutamine lähtudes ELi õigusest ja IEA ees võetud kohustustest.

Tegevuste kirjeldus

Alates 2022. aastast kajastatakse energeetika ja maavarade tulemusvaldkonnas ka elanikkonnakaitse kontseptsioonist ja hädaolukorraseadusest lähtuva tegevusvaru tagamise teenus.

Programmi tegevuse eesmärk täidetakse läbi transpordikütuse valdkonda ja vedelkütuse varu reguleeriva õigusliku keskkonna kujundamise ja edendamise vastavalt siseriiklikele eesmärkidele (ENMAK) ja ELi õigusele. Ühtlasi tagatakse Eesti esindamine ja seisukohtade kaitsmine ELi erinevate õigusaktide väljatöötamisel ning valdkondlikes töörühmades osalemine.

Transpordikütuste valdkonna, sh vedelkütuste varu poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine on täna reguleeritud vedelkütuse- ja vedelkütusevaru seadusega. Vedelkütuste varude(mootoribensiin, diislikütus ja lennukipetrool), moodustamiseks ja haldamiseks on loodud AS Eesti Varude Keskus (EVK). 2022. aasta algul oli Eestis hoiustatud umbes 50% kohustusliku varu kogumahust. Oktoobriks on Eestis hoiustatud varu osakaal tõusnud 58%-ni..

Eesti liitus Rahvusvahelise Energiaagentuuriga (IEA) 2014. aastal ja sellega seonduvalt lähtutakse varude hoidmisel lisaks vedelkütusevaru seadusele ka IEA energiaprogrammi käsitlevast kokkuleppest. Tänases olukorras tuleb üha enam arvestada geopoliitilisest olukorrast tingitud mõjudega kütuse tarnetele. pöörata tähelepanu suutlikkusele tagada tarneraskuse ilmnemisel tõhus riikidevaheline info liikumine ja kütuse võimalikult kiire tarnimine kütuse edasimüüjatele. Programmis ettenähtud tegevused aitavad kaasa transpordikütuste valdkonna paremale reguleerimisele ja vedelkütuse varu hoidmise korraldamisele. Olulisel kohal on energeetika innovatsiooni- ja tehnoloogiaalase koostöö edendamine IEA raames. Vedelkütuse varu poliitika peab tagama IEA liikmesriigi poolt võetud kohustused ja EL direktiivis sätestatud kohustused.

Programmi tegevuse nimetus: Soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne

Programmi tegevuse eesmärk: Kaugkütte soodne hind on jõukohane kõigile tarbijatele, kaugkütet toodetakse jätkusuutlikult ja keskkonnasõbralikult. Kaugküte on tagatud ka kõige külmemal kütteperioodil.

Tegevuste kirjeldus

Soojusmajanduse valdkonna poliitika kujundamise ja selle elluviimise korraldamise eesmärk on tagada läbi kaugkütteturgu reguleeriva õigusliku keskkonna kujundamise ja edendamise

[26] Elektrituruseaduse ja konkuretsiseaduse muutmise seadus

vastavalt siseriiklikele eesmärkidele (ENMAK) ja ELi seadusandlusele soojusmajanduse jätkusuutlik areng. Ühtlasi tagatakse Eesti esindamine ja seisukohtade kaitsmine ELi erinevate õigusaktide väljatöötamisel ning valdkondlikes töörühmades osalemine. Kaugkütteseaduse kohaselt on kaugküttesektor 100% riigipoolse regulatsiooni all. Regulatsiooni kohaselt peab soojusettevõtja tagama, et kaod soojusvõrgus oleksid minimaalsed. Õigusloome motiveerib soojusettevõtjat võtma kasutusele piisavad meetmed selleks, et kaugküttevõrgus oleks kasutusel piisavalt palju taastuvaid energiaallikaid ja soojuskadu võrkudes oleks minimaalne.

Seoses 2021. aasta keskel alanud maagaasi (ja sellest tulenevalt elektrienergia ning teiste energiakandjate) järsu hinnatõusuga rakendati 2021/2022 kütteperioodil ajutisi meetmeid energiakandjate hinnatõusu leevendamiseks. Need meetmed jätkuvad 2022/2023 kütteperioodil (oktoober-märts)[27]. 2023. aastal on elektrienergia, maagaasi ja kaugkütte hinnatõusu leevendamiseks kodutarbijatele kavandatud ca 100 mln eurot (sh kaugküte 20 mln eurot), mille katteallikana kasutatakse EL heitmekaubandussüsteemi kvoodimüügitulusid.

Programmi tegevuse nimetus: Energiatõhususe suurendamine

Programmi tegevuse eesmärk on muuta energia tarbimist efektiivsemaks, tagada energiatõhusus energia tootmisel, ülekandel ja tarbimisel, vähendada lõpptarbijale müüdavat energia kogust, riigi ja kohaliku tasandi eelarvete ressursi efektiivsem kasutamine, parandada eluruumide kvaliteeti ja muid energiatõhususe näitajaid.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse alla kuuluvad teenused nagu valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine, tänavavalgustuse energiatõhususe suurendamine KOVides KIKi kaudu ja lokaalsete küttelahenduste ehitamine kaugküttelahenduste asemel. Energiatõhususe valdkonna tegevused on suunatud energiatõhususe suurendamiseks ja energia säästmiseks energia tootmisel, ülekandel ja tarbimisel. Valdkonnale püstitatud eesmärgid ja sihid on kokku lepitud vastavates direktiivides ning kirjeldatud riiklikus energia- ja kliimakavas aastaks 2030. Energiatõhususe valdkond hõlmab riikliku energiasäästukohustuse täitmist energia säästmist edendavate meetmete kaudu, energiasäästukohustuse täitmise hindamist ning aruandluse esitamist riiklike energia- ja kliimakavade eduaruannete raames. Energiatõhususe valdkond hõlmab näiteks veel avaliku sektori kui ka eraomanduses olevate hoonete rekonstrueerimise ergutamist (tagatud on tõhusam energiakasutus ja parem sisekliima) ja ettevõtetes energiakasutuse tõhustamist, mis viiakse ellu teiste tulemusvaldkonade ja programmide all. Valdkonnas on olulisel kohal ka tarbijate teadlikkuse tõstmine nende seadmete, sõidukite ja hoonete energiatarbimise kohta. Energiatõhususe valdkonna tegevused edendavad riigi pikaajalist konkurentsivõimet ja soodustavad majanduskasvu, eriti kui selle käigus kasutatakse ära kohapealsete ettevõtete potentsiaali innovaatiliste tehniliste ja digitaalsete lahenduste rakendamisel.

2023. aastal toimub möödunud (2014-2020) EL rahastusperioodi meetmete lõpetamine:

- Amortiseerunud ja ebaefektiivse soojustorustiku renoveerimist või uue soojustorustiku rajamist toetatakse 2023. aastal ligikaudu 0,8 mln euroga. Meetme tulemusena väheneb energia lõpptarbimine soojuse efektiivsema tootmise ja edastuse tõttu;
- Kaugküttekatelde renoveerimist, rajamist ja kütuse vahetust toetatakse 2023. aastal 2,3 mln euroga. See annab katlamajadele võimaluse minna üle kohalikele

[27] Energiakulude leevendamise hüvitised

keskkonnasäästlikumatele kütustele nagu puit, toetades seeläbi kohalikku tööhõivet ning hoides kaugkütte kulud mõistlikuna;

- Toetatakse tänavavalgustuse taristu renoveerimist energiasäästu eesmärgil 1 mln euroga. Eesmärk on tänavavalgustuses elektrienergia kasutamise efektiivsuse suurenemine, mille selle tulemusena väheneb tänavavalgustuses elektrienergia tarbimine tänu efektiivsema LED-valgustustehnoloogia kasutamisele.

Samuti käivitatakse 2023. aastal uue EL rahastusperioodi (2021-2027) meetmed, mille väljamaksed hakkavad vastavalt taotlusvoorude tulemustele järk-järgult programmis kajastuma:

- Avatakse meetmed kaugküttesüsteemide uuendamiseks kogumahus 42,5 mln eurot (sh 20 mln eurot Ida-Virumaal, õiglase ülemineku fondist).

Programmi tegevuse nimetus: Taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti taastuvenergia on võrreldes teiste energialiikidega konkurentsivõimeline ning suurendab riigi energia julgeolekut. Taastuvenergia osakaal kasvab lõpp- ning primaarenergia tarbimises, kasutades selleks parimat võimalikku tehnikat, majanduslikult mõistlikke lahendusi ning võttes arvesse säästva arengu printsiipe.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse eesmärki viiakse ellu läbi seitsme teenuse, alates poliitikakujundamisest kuni konkreetsete välisvahenditest finantseeritud taastuvenergiale üleminekut toetavate meetmete rakendamiseni. Kujundatakse ja edendatakse riigi taastuvenergia alase õigusliku keskkonda vastavalt nii ELi tasandil kui ka siseriiklikul tasandil vastuvõetud kavadele, õigusaktidele ja eesmärkidele, kaasates selleks taastuvenergia valdkonnas tegutsetud huvitatud osapooli nii Eestis kui ka välismaal. Taastuvenergia valdkonna poliitika kujundamiseks ja elluviimise korraldamiseks töötatakse välja taastuvenergia osakaalu suurendamiseks loodud meetmed.

Taastuvelektri osatähtsuse tõstmiseks korraldatakse taastuvelektri vähempakkumisi[28] (2022. aastal 450 GWh mahus ning 2023. aastal 650 GWh mahus), mida finantseeritakse elektritarbijatelt kogutavast taastuvenergia tasust. Riigikogu menetluses on seaduseelnõu, mille jõustumisel tõuseks taastuvelektri eesmärk aastal 2030 40%-lt 100%-ni[29]. Selle eesmärgi täitmiseks korraldatakse täiendavaid taastuvelektri vähempakkumisi. Samuti kavandatakse kiirendada planeerimis- ja loamenetlusi, et turutingimustel tootmisseadmeid rohkem rajada saaks.

2023. aastal toimub möödunud (2014-2020) EL rahastusperioodi meetmete lõpetamine:

- Toetatakse rohegaasi tootmist ning suunamist lõpptarbijatele 2023. aastal ligikaudu 6 mln euroga. Rohegaasi tootmine tekitab kohalikke töökohti, aitab ära kasutada põllumajanduse jääke, vähendab fossiilkütuste importi ja hoiab looduse puhtamana. Kuivõrd kõrge maagaasi hind on vähendanud toetusvajadust, kavandatakse biometaani tootmise toetamise meedet pikendada maksimaalselt lubatud 2024. aastani.
- Elektribusside ühistranspordis piloteerimise meetmega toetatakse 2,6 mln euroga transpordisektorisse taastuvenergia kasutuselevõttu ning vähendame seeläbi transpordis tekkivaid heitgaase.

[28] Taastuvenergia vähempakkumine
[29] Energiamajanduse korralduse seaduse muutmise seadus

Samuti käivitatakse 2023. aastal uue EL rahastusperioodi (2021-2027) meetmed, mille väljamaksed hakkavad vastavalt taotlusvoorude tulemustele järk-järgult programmis kajastuma ning jätkuvad meetmed, mille rahastusotsus on tehtud, kuid väljamaksed toimuvad vastavalt taotlusvooru tulemustele hiljem:

- Toetatakse vesiniku väärtusahela (tootmine, tarnimine, tarbimine) ühistranspordis piloteerimist kuni 5 mln euroga, et luua alternatiivseid keskkonnasäästlikke elektrienergia tootmise võimalusi ja toetada rohevesiniku kasutuselevõttu ühistranspordis ning käivitatakse jätkumeede EL taaste- ja vastupidavusrahastu mahus 50 mln eurot.
- Soetatakse koostöös Kaitseministeeriumiga Lääne-Eesti meretuulealade vabastamiseks õhuseireradari 66,8 mln euro eest. See on vajalik, et saaksime suurendada kodumaist keskkonnasõbralikku energiatootmist ilma meie kaitsesüsteeme häirimata.
- Eraldatakse 49 mln eurot ulatuses täiendavaid vahendeid võrgutugevusteks elektri jaotusvõrgus, et tõsta jaotusvõrgu võimekust uusi taastuvelektri tootmisseadmeid liita. Et võimalikult paljud rohepöördest osa võtta saaksid, lähevad need vahendid ennekõike väiksemate tootmisseadmete võrguga liitumise kiirendamiseks ja soodsamaks muutmiseks.
- Jätkuvad tööd 36 mln eurot mahus meetmes elektrivõrkude tugevdamiseks (2023. aastal 8,5 mln eurot), et saaks rohkem taastuvenergia tootmisseadmeid võrku liita Lääne-Eestis. Töödega on alustatud, nende kogumaksumus on üle 70 mln euro ning lõpptähtaeg on 2026. aasta keskpaik.
- Biometaani kasutuselevõttu kavandatakse suunatakse täiendavalt 12 mln eurot EL struktuurivahendite rahastust.
- Toimub meetme (kogumahus 8,9 mln eurot) tööstusaladel taastuvelektri kasutuselevõtu hoogustamiseks ellu viimine.
- Toimub meetme energia salvestamise piloteerimiseks (kogumahus 9,6 mln eurot) ellu viimine.

Programmi tegevuse nimetus: Maapõueressursside uurimine ja kasutamine

Programmi tegevuse eesmärk: Maapõue ja seal leiduvaid loodusvarasid uuritakse ning kasutatakse Eesti ühiskonnale võimalikult suurt väärtust looval moel, arvestades keskkonnaalaseid, sotsiaalseid, majanduslikke, geoloogilisi ja julgeoleku aspekte.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse maapõue uurimise ja kasutamise poliitikat, koostatakse valdkonnaanalüüse ning määratletakse riigi huvi maapõueressursside võimalikuks kasutuselevõtuks. Olulise osa tegevusest moodustab maapõueressursside kompleksne teadmistepõhine uurimine. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja Eesti Geoloogiateenistus.

Programmi tegevuse nimetus: Geoloogiline kaardistamine ja maapõuealane kompetents

Programmi tegevuse eesmärk on informatsiooni kogumiseks ja nende kasutuselevõtuks ning maksimaalseks väärindamiseks vajalikke uurimistöid teha mahus ja suundades, mis tagavad piisava teadmisbaasi; korraldada maapõuealase info kogumist, säilitamist ja kättesaadavust parimal moel ja teha põhjendatud ulatuses avalikult kättesaadavaks.

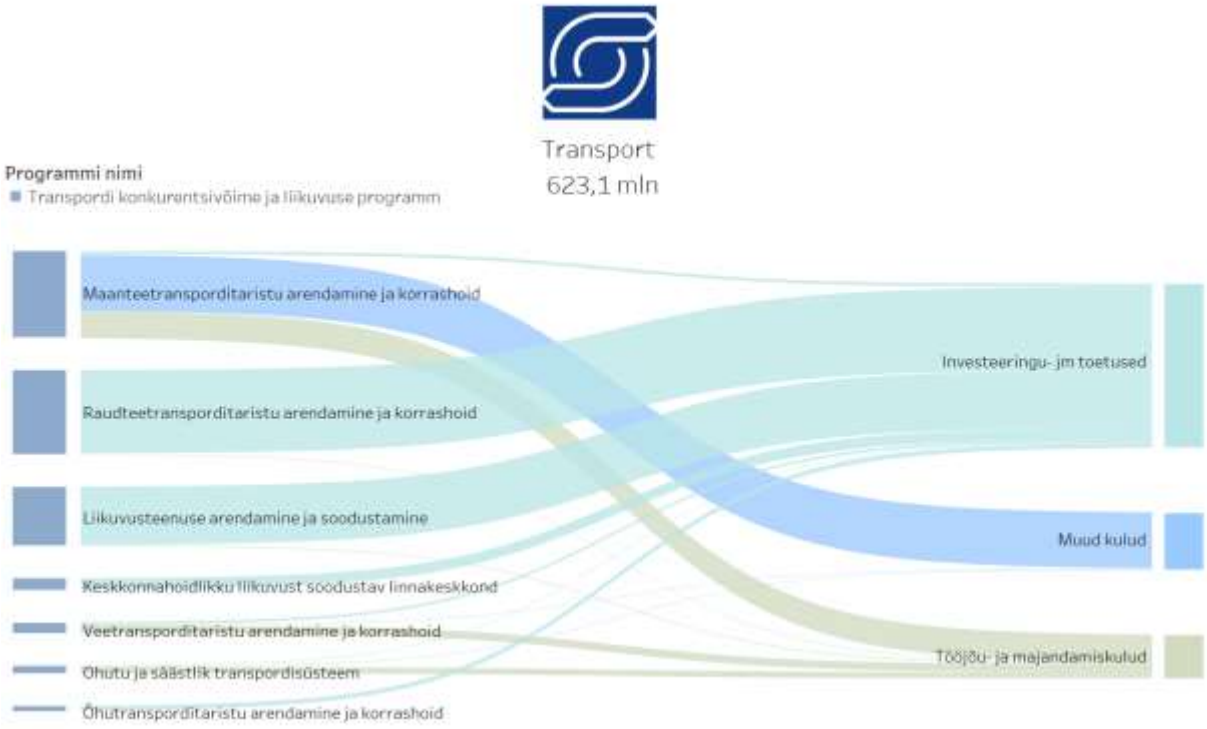
Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks teostatakse kompleksset geoloogilist baaskaardistamist ning maapõuega seotud fokusseeritud uurimistöid. Tagatakse parimad võimalikud geoloogilise informatsiooni uurimis- ja säilitamistingimused ja tegeletakse pidevalt avalikkuse teavitamisega maapõue temaatika võimalustest, väljakutsetest ning riskidest. Eesmärki aitab oma teenuste kaudu saavutada Eesti Geoloogiateenistus.

3.13.2.2 Tulemusvaldkond Transport

Järgmiste aastate suurim väljakutse transpordi sektoris on säilitada transpordi toimepidevus, misjuures võtta transpordis kasutusele rohetehnoloogiad ja leida efektiivsust sektoris digilahenduste juurutamise läbi.

Joonis 58. Transport tulemusvaldkond ja selle maht

Transpordi tulemusvaldkonna eesmärk lähtub Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021–2035″ (edaspidi TLAK) üldeesmärgist: Eesti transpordipoliitika eesmärk on tagada elanikele ja ettevõtetele ohutud, ligipääsetavad, kiired, kestlikud ja mugavad liikumisvõimalused kooskõlas Euroopa Liidu õigusnormides kehtestatud eesmärkidega.

Joonis 59. Transpordi tulemusvaldkonna mõõdikud

Transpordipoliitika tegeleb peamiselt transporditaristu, liikuvuse, liikumisvahendite korraldamisega ning investeeringute suunamisega. Sealjuures ei ole transport eraldiseisnev valdkond, vaid võimaldab ja soodustab teiste eluvaldkondade, nagu näiteks ettevõtluse, toimimist. Samuti on transpordil tugev ühisosa muu hulgas ka keskkonna- ja energeetikavaldkondadega. Seetõttu lähtutakse transpordivaldkonna kujundamisel ka teiste poliitikavaldkondade eesmärkidest, samuti panustatakse nendesse eesmärkidesse, näiteks Energiamajanduse arengukava aastani 2030 alaeesmärki „Primaarenergia tõhusam kasutus: Eesti energiavarustus ja -tarbimine on säästlikum".

Transpordi tulemusvaldkond aitab saavutada arengustrateegia „Eesti 2035" sihti „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond" ning on seotud keskkonna, energeetika, ettevõtluse ja innovatsiooni ning teiste tulemusvaldkondade, poliitikate, strateegiate, arengukavade ja programmidega, mille eesmärkide täitmist see mõjutab.

Rohkem infot leiab transpordipoliitika kohta Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kodulehelt[30].

Tabel 64. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Transport	Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021-2035	Transpordi konkurentsivõime ja liikuvuse programm

Transpordi tulemusvaldkonnas on perioodiks 2023—2026 koostatud üks, kõikide liikumisviiside planeerimise ja tegevuste elluviimise ülene programm — Transpordi konkurentsivõime ja liikuvuse programm. Programmi planeerimistasandites 2022. ja 2023. aasta võrdluses olulisi muudatusi ei ole kavandatud, kuid nii tulemusvaldkonna, programmi kui ka meetme mõõdikuid on korrastatud TLAK-i ja strateegia Eesti 2035 mõõdikutega vastavaks. Rohkem infot leiab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas koostatud erinevate perioodide programmide ja aruannete kohta Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kodulehelt[31].

30 https://www.mkm.ee/
31 Tegevuspõhine riigieelarve

3.13.2.2.1 Tulemusvaldkond Transport kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 65. Tulemusvaldkond Transport programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Transport	-431 638	-476 725	-623 064	-146 340	31%
Transpordi konkurentsivõime ja liikuvuse programm	-431 638	-476 725	-623 064	-146 340	31%
Raudteetransporditaristu arendamine ja korrashoid	0	-122 677	-198 148	-75 470	61%
Veetransporditaristu arendamine ja korrashoid	-24 032	-26 288	-25 920	368	-1%
Õhutransporditaristu arendamine ja korrashoid	0	-13 412	-11 453	1 959	-15%
Maanteetransporditaristu arendamine ja korrashoid	-168 096	-170 353	-204 717	-34 364	21%
Keskkonnahoidlikku liikuvust soodustav linnakeskkond	0	-6 688	-26 066	-19 378	290%
Ohutu ja säästlik transpordisüsteem	-23 405	-25 399	-17 105	8 294	-35%
Liikuvusteenuse arendamine ja soodustamine	-80 316	-111 907	-139 655	-27 748	25%

3.13.2.2.2 Tulemusvaldkond Transport programmid ja programmi tegevused

Transpordi konkurentsivõime ja liikuvuse programm

Programmi eesmärk: Jätkusuutliku transpordi ja liikuvuse planeerimisel inimeste ja kaupade liikuvuse tõhusam korraldamine selliselt, et see oleks kasutajale ligipääsetav, ohutu ja mugav, panustaks positiivselt Eesti majandusse ning samas väheneks keskkonnakoormus.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA), Transpordiamet (TA), Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM).

Programmi tegevuse nimetus: Raudteetransporditaristu arendamine ja korrashoid

Programmi tegevuse eesmärk on elektrifitseerida etapiviisiliselt raudteevõrgustik Tartu ja Narva suunal, arendada raudteed saavutamaks kiirust kuni 160 km/h, parandada ohutust, et kasvatada raudteetaristu kasutust suunates nii reisi- kui ka kaubaliiklust maanteelt raudteele.

Tegevuste kirjeldus

Jätkatakse AS-i Eesti Raudtee liiklusjuhtimissüsteemide uuendamisega lõigul „Tallinn—Keila—Paldiski, Turba“, aastal 2023 summas 2,01 mln eurot. AS Eesti Raudtee lõpetab Pääsküla—Keila II peatee ehitustööd, et tõsta Tallinna lähipiirkonna reisirongiliikluse kvaliteeti (võimaldab Keilaga tagada tihedamat rongigraafikut tipptundidel). Kavandatud on Tapa jaama sorteerimispargi rekonstrueerimise I etapp aastal 2023 summas 8,51 mln eurot.

AS Eesti Raudtee teostab projekteerimise ning alustab raudteelõikude elektrifitseerimisega Tartu ja Narva suunal aastatel 2023—2028 summas 278,7 mln eurot, millest SF vahendid 200,7 mln eurot. Tapa—Narva ja Tallinna—Tartu suunal 2023. aastal summas 23,9 mln eurot.

Elron on sõlminud lepingu täiendavate elektrirongide (6 tk) soetamiseks, summas 56,2 mln eurot (2024. aastal CO2 kauplemise vahenditest). 6. septembril 2022. a kiitis Vabariigi Valitsus heaks 10 täiendava elektrirongi soetamise, kasutades 2026. aastal 90,7 mln ulatuses Moderniseerimisfondi energiatõhusa ühistranspordi programmi 2021—2030 vahendeid.

Käimas on Rail Baltica projekteerimine (põhitrass + kohalikud objektid 43,4 mln eurot) ning ehitamine (põhitrass + kohalikud objektid 1 040,3 mln eurot), 2023. aastal summas 161,33 mln eurot, millega jätkatakse rajatiste ehitust (näiteks Maardu tee, Kangru ja Kohila liiklussõlmed), alustatakse ehitust kahel põhitrassi lõigul: Ülemiste—Lagedi (4—5 km lõik) ja Harju/Rapla maakonna piir (ca 10 km lõik), alustatakse ehitusbaaside rajamisega Soodevahel ning Pärnu kaubajaama piirkonnas, jätkatakse Ülemiste reisterminali ehitusega ja liigutakse edasi kontaktvõrgu liitumispunktide ehitusega. Lisaks CEF vahenditele kasutatakse RRF ja SF vahendeid järgmiselt:

- RRF kaasabil jätkatakse viaduktide ja ökoduktide ehitust eeldatavas toetuse mahus 31,05 mln eurot;
- SF 2021—2027 perioodil ehitatakse välja Rail Baltica kohalikud peatused ja Pärnu reisiterminal eeldatavas ÜF toetuse mahus 55,28 mln eurot.

SF 2021—2027 perioodil tõstetakse kiiruseid läbi raudtee õgvendamise Tallinna—Tartu ja Tapa—Narva liinidel ning ühtlasi rekonstrueeritakse raudteed luues eeldused tulevikus kiiruste tõusuks 160 km/h eeldatavas ÜF toetuse mahus 70,55 mln eurot. Aastal 2023 eeldatavas mahus 20,8 mln eurot.

Ühtekuuluvusfondi vahenditest toetatakse Tallinna—Rapla lõigu läbilaskevõime suurendamist ja Rapla-Lelle raudtee rekonstrueerimist kokku 15,51 mln eurot sh 2023. aastal 10,83 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Veetransporditaristu arendamine ja korrashoid

Programmi tegevuse eesmärk: on muuta meretranspordisektor konkurentsivõimelisemaks ja rohelisemaks ning ühendada see muu taristuga.

Tegevuste kirjeldus

2023. aastal jätkatakse reisilaevade toetusmeetmega mahus 7,7 mln eurot. Toetusmeede aitab laevaomanikel kulusid vähendada, kiirendada Covid-19 kriisist väljumist ning tagada töökohtade[32] ja nendelt tuleneva maksutulu säilimise riigile.

2023. aastal jätkatakse veeteetasude vähendatud määraga 25%, mis aitab Eesti transiidi-, sadamate ja kaldasektori ettevõtete konkurentsitingimusi parandada[33].

[32] Lähiriigid on jätkanud varasemate ning täiendavalt ka Covid-19 tingitud toetusmeetmetega, mis võib tuua kaasa ohu, et Eesti lipu all olevad laevad liiguvad teiste, soodsama maksusüsteemiga riikide lipu alla (nt Läti või Soome). Laevade liikumisel muude riikide lippude alla võib tekkidas hinnanguline negatiivne muutus riigi maksutulude vaates (pardatöötajad) ca -54 mln ning ca -1,7 mln eurot (kaldatöötajad) aastas).

[33] Sektor on pärast intensiivistunud sõjategevust Ukrainas kaotamas sanktsioonide tõttu kaubamahtudes ning meetme kaudu on ettevõtjatel võimalus paremini konkureerida lähiriikide sadamatega Kesk-Aasia riikide kaupade pärast, mis aitab sanktsioonidest tekkivad kahju Eesti majandusele kompenseerida. Enne sanktsioonide kehtestamist olid enamike Eesti sadamate kaubamahud tänud veeteetasude vähendatud määrale kasvutrendis, samas kui teiste lähiriikide sadamate kaubamahud valdavalt vähenesid.

2023. aastal tellitakse 18 mln eurot maksev multifunktsionaalne töölaev, mis hakkab valmimisel asendama kahte seni kasutusel olevat laeva. Uus multifunktsionaalne töölaev võimaldab tõsta riigi teenuste kvaliteeti, moderniseerida laevastikku ja optimeerida kulusid tulevikus, sest laev on planeeritud asendama kahte laeva.

Luuakse riigi veesõidukite haldamiseks eraldi asutus (riigilaevastik), kuhu koondatakse erinevate haldusalade veesõidukit, mida hakatakse loodavast asutusest keskselt haldama, 2023. aastal summas 6,67 mln eurot.

Transpordiamet, koostöös praeguse parvlaevaliinide operaatoriga TS Laevad, otsib võimalusi veomahtude suurendamiseks Virtsu—Kuivastu ja Rohuküla—Heltermaa laevaliinidel.

Käimas on uue (viienda), energiatõhusa ja keskkonnasõbralikku parvlaeva kontseptsiooni väljatöötamine, peale mida korraldatakse hange laeva põhiprojekti koostamisele ja laevaehitusele. Uue laeva ehitamiseks kavandatakse Moderniseerimisfondi energiatõhusa ühistranspordi programmi 2021—2030 raames ligikaudu 25,4 mln eurot ning lisaks CO2 kauplemise vahenditest 14,6 mln eurot, millest 2023. aastal on planeeritud kokku 700 000 eurot. Riigi poolt ehitatav parvlaev peaks asuma laevaliine teenindama aastal 2026.SF 2021—2027 perioodil arendatakse AS-i Saarte Liinid sadamate sadamarajatisi ja akvatooriume kliimamuutustega kohanemiseks ÜF toetuse mahus 9,5 mln eurot, 2023. aastal eeldatavas ÜF toetuse mahus 0,63 mln eurot. Oluliseks on ka Transpordiameti merenduse ja veeteede teenistuse kai rekonstrueerimine 2021—2024 summas 3,1 mln eurot, sh 2023. aastal summas 1,97 mln eurot.

Veetaristu ehitamise ja remontimise, sh jäämurde oluliseks osaks on talvise navigatsiooni tagamine. Sõltumata talve raskusastmest on vajadus jäämurdeteenuse järele püsiv. Arvestades Eesti asukohta Läänemere ääres ja klimaatilisi tingimusi, tuleb riigil tagada piisav jäämurdevõimekus, et võimaldada stabiilse majandustegevuse jätkumist ka talveperioodil, kui meri jäätub. Hetkel on Väinamere-äärsed sadamad 3—4 kuud külma talve ja paksu jää oludes kaubavedudele suletud ja seega teiste sadamatega võrdluses halvemas konkurentsipositsioonis. Talviseks navigatsiooniks on kavandatud 6,34 mln eurot. Lisaks suurendatakse veeteetaristu rahastust 1 mln euro võrra 2023. aastal.

Programmi tegevuse nimetus: Õhutransporditaristu arendamine ja korrashoid

Programmi tegevuse eesmärk: on majanduse konkurentsivõime tagamiseks hoida Eesti ühendatuna muu maailmaga, arendades lennundussektori uusi ärisuundasid, muuhulgas digiteerides õhutransporti, aga ka maandades lennundussektori keskkonnajalajälge.

Tegevuste kirjeldus

2023. aastal lõpeb ASi Tallinna Lennujaam Ühtekuuluvusfondi projekt, mille eesmärk on suurendada Tallinna lennujaama keskkonnahoidu ja turvalisust. Projekti eelarve 2023. aastal 1,1 mln eurot.

ASile Tallinna Lennujaam suunatakse julgestus- ja päästeteenistuse kulude katmiseks 7,76 mln eurot. Jätkub ka sihtotstarbeline toetus ASile Tallinna Lennujaam järgmiste ülesannete täitmiseks: Kärdla, Kuressaare, Tartu ja Pärnu lennujaamades ning Ruhnu ja Kihnu lennuväljadel regionaalsele arengule vajaliku taristu regulaarlendude teenindamise tagamiseks maapealse käitluse teenuse ja päästeteenuse kindlustamiseks ning pääste- ja hädaabilendude teenindamiseks, summas 2,3 mln eurot aastas.

Alustatakse toimiva mehitamata õhusõidukite liikluse korraldamise süsteemi (U-space) ettevalmistavate tegevustega koostöös Lennuliiklusteeninduse AS-i ja Transpordiametiga eesmärgiga, et see valmiks juhtivatele teenusepakkujatele aastaks 2023. Lisaks antakse Teadmussiirde programmi raames vahendid autonoomsete liikumisvahendite ja nende rakendamiseks kaasnevate süsteemide arendamiseks ja testimiseks arenduskeskuse loomiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Maanteetransporditaristu arendamine ja korrashoid

Programmi tegevuse eesmärk: on säilitada ja parendada olemasoleva teedevõrgu seisunditaset ning jätkata teedevõrgu arendamisega, et muuta liiklemine mugavamaks, vähendada aegruumilisi vahemaid ja tõsta liiklemise ohutust. Kõrvaleesmärgiks on toetada kohalike omavalitsuste teede ja tänavate korrashoidu ning teetaristu ligipääsetavust.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi täitmiseks jätkub Riigiteede teehoiukava elluviimine:

- Pärnu—Ikla maanteel jätkub 2023. aastal Pärnu—Uulu 2+2 tee ehitus, kogumaksumusega 38,62 mln eurot, sellest 2023. a 20 mln eurot. Lisaks alustatakse Sauga—Pärnu ja Libatse—Nurme 2+2 tee ehitusega, kogumaksumuses 56,4 mln eurot, sellest 2023. a 17,4 mln eurot, ning Tartu mnt Neanurme—Pikknurme 2+1 tee ehitusega, kogumaksumuses 10 mln eurot, sellest 2023. a 6,7 mln eurot.
- Teedevõrgu korrashoiuks ja säilitamiseks kavandatakse 121 mln eurot.
- Jätkatakse riigi kruusateedele mustkatte ehitamist kogusummas 1,6 mln eurot.

Lisaks jätkatakse ühtekuuluvusfondi toel kohalike teede arendamist Narvat läbiva (Rahu—Kerese tn) transiittee rekonstrueerimisel, 2023. aastal summas 2 mln eurot. Pärnu linnale antakse investeeringu toetust silla ehitamiseks, 2023. aastal summas 5 mln eurot ja 2025. aastal summas 15 mln eurot. Ühtlasi toetatakse 2023. aastal kohaliku omavalitsuse (kergliiklus)tee ehitamist summas 0,7 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Keskkonnahoidlikku liikuvust soodustav linnakeskkond

Programmi tegevuse eesmärk: on soodustada säästvat mitmeliigilist linnalist liikuvust suuremates linnapiirkondades (Tallinn, Tartu, Pärnu).

Tegevuste kirjeldus

Eesmärk saavutatakse kolme peamise tegevusega, mille raames toetatakse suuremaid linnapiirkondi (Tallinn, Tartu, Pärnu) järgmiste muudatuste elluviimisel:

- terviklike jalgrattateede põhivõrgustike välja ehitamine (fookus Tallinna, Tartu ja Pärnu kesklinnadel ja nende funktsionaalsetel linnapiirkondadel) ning rattaparkimise võimaluste parandamine. Sihttase aastaks 2029 on 10 km, kogumaht 2021-2027 välistoetustest 40 mln;
- multimodaalsete (ühis)transpordi sõlmpunktide arendamisse suunatakse struktuuritoetusi 16 mln eurot, mille eesmärgiks on parandada olemasolevate ühistranspordipeatuste ja multimodaalsete sõlmpunktide kvaliteeti, tagades ligipääsetavad ja mugavad ümberistumisvõimalused erinevatele transpordiliikidele (buss, tramm, rong, mikromobiilsuse lahendused, Pargi&Reisi jms). Samuti parandatakse

valgustatust, ilmastikukaitset, (ratta)parkimisvõimalusi jpm. Siht on luua vähemalt 1 multimodaalne sõlmpunkt aastaks 2029;

- struktuurivahenditest suunatakse uute trammiliinide rajamiseks Tallinna linnapiirkonnas 40 mln eurot. RRF vahenditest rajatakse Tallinna Vanasadama trammiliin eeldatavas toetuse mahus 36,5 mln eurot, 2023. aastal summas 17,8 mln eurot.

Struktuuritoetusest rahastatavate tegevuste 2023. aasta eelarve on 5 mln eurot. Lisaks toetatakse Moderniseerimisfondist energiatõhusa ühistranspordi programmist 2021—2030 säästvat linnalist transporti (bussid, trammid) 15 mln euroga.

Programmi tegevuse nimetus: Ohutu ja säästlik transpordisüsteem

Programmi tegevuse eesmärk: on liikluses osalejate ohutust väärtustavate hoiakute kujundamine ja ohutusalase teadlikkuse tõstmine liiklusohutuse järjepidevaks tõhustamiseks.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärk on liiklussurmade ja raskesti vigastatute arvu vähendamine, et aastate 2023—2025 keskmisena ei hukkuks üle 40 inimese ja raskesti vigastada ei saaks üle 302 inimese aastas 2023—2025 aastate keskmisena.

Programmi tegevusteks on liiklusohutusprogrammi elluviimine ning riiklik järelevalve raudteel, veeliikluses ja lennunduses. Tegevuste eesmärk on kõigi transpordisektorite lõikes liiklejate ohutuse tagamine ning võimalike riskide ja ohtude maandamine keskkonnale ning kolmandatele osapooltele.

Programmi tegevuse 2023—2026 eelarve on ligi 61 mln eurot, millest 2023. a toetatakse ohutuse alaseid tegevusi 17,1 mln euroga.

Programmi tegevuse nimetus: Liikuvusteenuse arendamine ja soodustamine

Programmi tegevuse eesmärk: on tagada inimeste kulutõhus ja nutikas liikuvuse korraldamine, tuues ühistranspordi kasutamise inimestele lähemale ja muutes selle kasutamise mugavamaks, ligipääsetavamaks ja kiiremaks läbi selle ühtse ja targema korralduse ja planeerimise, digitaliseerimise ning nutikama sõiduõiguse ja piletimüügi korralduse. Linnapiirkondades on eesmärk tagada ühistranspordi sujuv korraldus ühiste koostöömudelite abil tagamaks parem koordinatsioon erinevate transpordiliikide ja -korraldajate vahel ning seeläbi vähendada sõiduautoga tehtava pendelrände osakaalu. Kaupade liikumisel läbi Eesti on eesmärk tõsta maismaatranspordi, lennunduse ja laevanduse konkurentsivõimet muuhulgas nutikate digitaalsete lahenduste kaudu.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgi saavutamiseks kavandatakse järgmisi tegevusi:

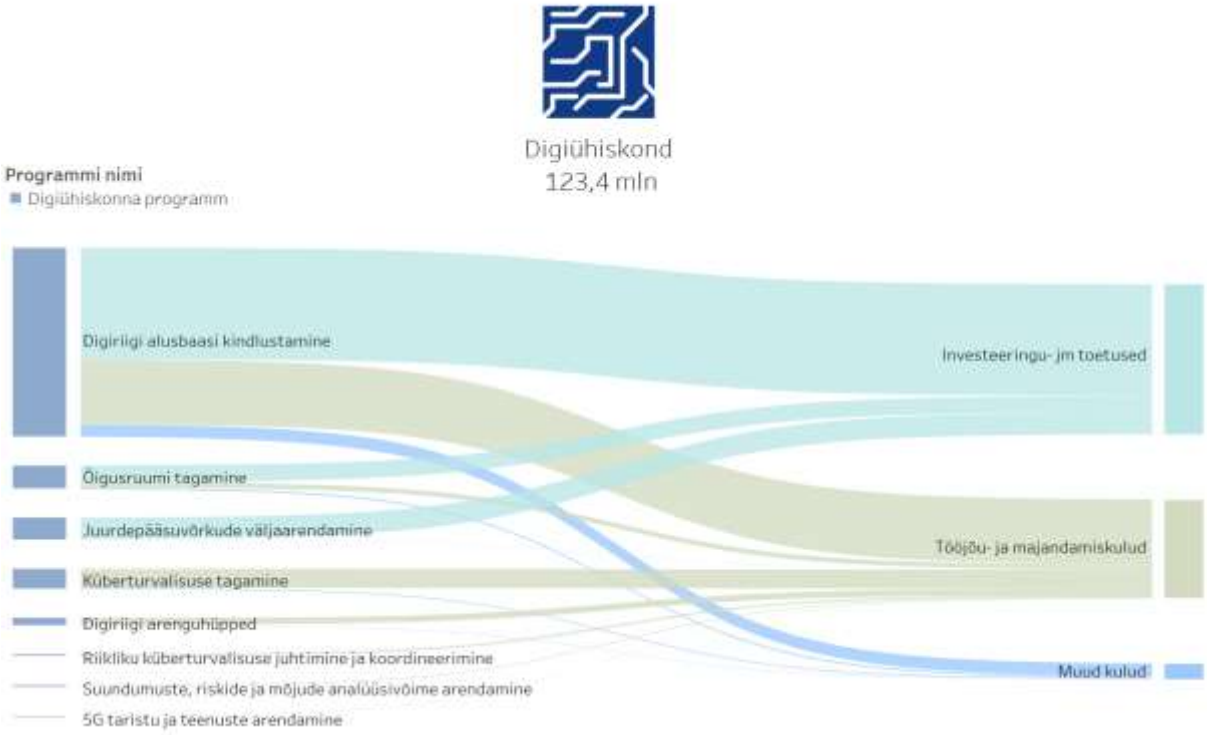
- Toetatakse liinivedusid (lennu-, laeva-, maakonnabussi-, rongitransport) ca 124,4 mln eurot, sh 9 mln eurot lisaraha rongitranspordi ja KOV laevaliinide dotatsioonideks ning ühekordselt kütusehinna kallinemise leevenduseks 2023. aastal summas 10 mln eurot.
- Tartu linnale antav toetus 360 tuhat eurot rahvusvaheliste ühenduste pidamiseks.
- Jätkatakse ühtse üle-eestilise piletimüügisüsteemi ja piletisüsteemi väljatöötamist.

- Jätkatakse ühistranspordi korraldusmudelite tõhustamisega. Töötatakse selle nimel, et tekitada suuremat sünergiat sotsiaal- ja tavatranspordi vahel, et kasutada olemasolevat sõidukiparki ning teenuseid optimaalselt.
- Luuakse teenusmudel e-veoselehtede kasutusele võtmiseks ja piiriülese e-veoselehtede vahetuse võimaldamiseks (reaalajamajanduse edendamine).
- Jätkatakse nõudetranspordi arendamistegevustega.

3.13.2.3 Tulemusvaldkond Digiühiskond

Ehitame turvalise ja jätkusuutliku digiühiskonna, mille keskmes on uuenduslikud ja kasutajakesksed teenused.

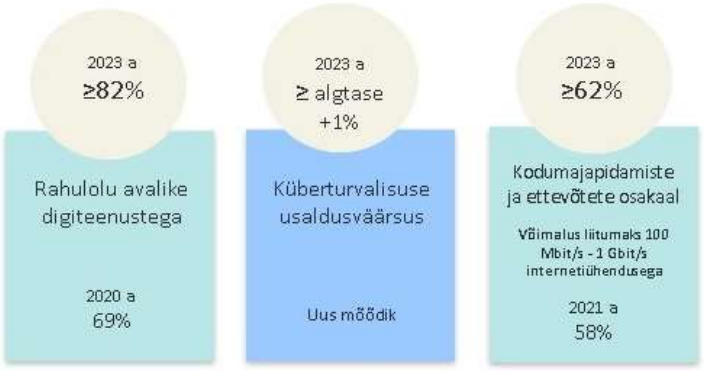
Joonis 60. Digiühiskond tulemusvaldkond ja selle maht

Mõistete ühtlustamise eesmärgil on infoühiskonna tulemusvaldkond 2023. a nimetatud digiühiskonna tulemusvaldkonnaks, kuna tulemusvaldkonnas koostatud programmi abil viiakse ellu 2021. a lõpus Vabariigi Valitsuses kinnitatud arengukava "Eesti digiühiskond 2030".

Digiühiskonna tulemusvaldkonna eesmärk on, et digiriigis on tagatud parim kogemus, Eestis on ülikiire internet kõigile soovijatele kättesaadav ning meie küberruum turvaline ja usaldusväärne. Sarnaselt arengukava alaeesmärkide jaotusele tegeletakse ka tulemusvaldkonnas kolme suunaga: digiriigi (e-teenuste rahulolu tõus), küberturvalisuse (küberruumi turvalisus ja usaldusväärsus) ja ühenduvusega (ülikiire, usaldusväärse ja taskukohase sideühenduse kättesaadavus).

Joonis 61. Digiühiskonna tulemusvaldkonna mõõdikud

Tulemusvaldkonnas koostatud programm panustab mitmesse arengustrateegia Eesti 2035 strateegilisse sihti, enim aga sihtidesse „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik" ja „Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik". Programm panustab Eesti 2035 tegevuskava teemakimpu „Majandus ja kliima" läbi uute tehnoloogiate ja digipädevuste arendamise, ettevõtjate ja riigi koostöö suurendamise ja kiire interneti kättesaadavuse parandamise ning teemakimpu „Riigivalitsemine" läbi andmemajanduse arendamise, digiidentiteedi arendamise, sidevõrkude turvalisuse ja varustuskindluse ning küberturvalisuse tagamise ja riigiasutuste tugitegevuste konsolideerimise.

Digiühiskonna arengukava, digiriigi, küberturvalisuse ja ühenduvuse kohta leiab rohkem infot Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kodulehelt[34].

Tabel 66. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Digiühiskond	Digiühiskonna arengukava 2030	Digiühiskonna programm

Digiühiskonna tulemusvaldkonnas koostatakse üks programm, mis on digiühiskonna programm. Võrreldes perioodiga 2022-2025 on digiühiskonna programmipuus tehtud muutused tegevuste planeerimistasandini (k.a.) pigem tehnilised või täpsustatakse tegevuste ja eesmärkide sõnastusi. Rohkem infot leiab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas koostatud erinevate perioodide programmide ja aruannete kohta Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kodulehelt[35].

[34] https://www.mkm.ee/
[35] https://www.mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/strateegiline-juhtimine/tegevuspohine-riigieelarve

3.13.2.3.1 Tulemusvaldkond Digiühiskond kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 67. Tulemusvaldkond Digiühiskond programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Digiühiskond	-44 349	-99 604	-123 379	-23 775	24%
Digiühiskonna programm	0	-99 604	-123 379	-23 775	24%
Digiriigi arenguhüpped	0	-2 143	-3 225	-1 082	50%
Digiriigi alusbaasi kindlustamine	0	-67 811	-88 274	-20 463	30%
Riikliku küberturvalisuse juhtimine ja koordineerimine	0	-1 434	-866	569	-40%
Suundumuste, riskide ja mõjude analüüsivõime arendamine	0	-147	-411	-264	180%
Küberturvalisuse tagamine	0	-9 765	-9 406	360	-4%
Õigusruumi tagamine	0	-13 778	-10 893	2 885	-21%
Juurdepääsuvõrkude väljaarendamine	0	-4 404	-10 148	-5 744	130%
5G taristu ja teenuste arendamine	0	-121	-156	-35	29%

3.13.2.3.2 Tulemusvaldkond Digiühiskond programmid ja programmi tegevused

Digiühiskonna programm

Programmi eesmärk: Digiriigis on tagatud parim kogemus, Eestis on ülikiire internet kõigile soovijatele kättesaadav ning meie küberruum turvaline ja usaldusväärne.

Peamised asutused, kes viivad programmi ellu: Riigi Infosüsteemi Amet (RIA), Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus (RIT), Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA), Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM).

Programmi tegevuse nimetus: Digiriigi arenguhüpped

Programmi tegevuse eesmärk: Uued lahendused on aktiivselt kasutusele võetud.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärk on viia digiriik uute lahendustega järgmisele arengutasemele. Tegevuse raames on olulisemad suunad:

- üleminek sündmuspõhistele ja proaktiivsetele teenustele;
- krattide rakendamine avalikus sektoris laiemalt;
- vestluskrati (bürokratt) arendamine;
- nõusolekuteenuse ja andmejälgija kasutusele võtmine;
- roheline digiriik.

Programmi raames toimub sündmusteenuste väljaarendamine, et muuta riigiga suhtlemine ja asjaajamine oluliselt lihtsamaks ja proaktiivsemaks. Sündmusteenuste eesmärgiks on elu- ja ärisündmuste teenuste sujuv pakkumine, et riigi toimimise keerukus (nt eri asutuste ja

tasandite koostöö) on teenuse saajale nähtamatu. Selle tulemusel tõuseb inimeste rahulolu digiriigi poolt pakutud teenustega. 2022 aasta lõpuks on plaanis välja arendada abielu ja lapsesünni sündmusteenus. Järgmistel aastatel jätkatakse Vabariigi Valitsuse poolt heakskiidetud sündmusteenuste teekaardi elluviimist ja sündmusteenustele vajaliku baastaristu välja arendamist.

Programmi tegevuse raames töötatakse krattide laiemaks kasutuselevõtmiseks avalikus sektoris, eesmärgiga toetada riigisektori tõhusust ja pakkuda inimestele mugavamat teenust. Krattide kasutuselevõttu toetatakse kõigis haldusalades ja asutustes. Selle saavutamiseks on kavas jätkata kesksete kratijuppide (taaskasutatavad krati komponendid, näiteks tekstianalüütika ja protsessikaeve töövahend), eesti keeletehnoloogia (näiteks masintõlke, kõnetuvastuse, kõnesüntees) ja bürokrati platvormi (digiriigi virtuaalne assistent-juturobot) edasise arenduste ning juurutamisega. Plaanis on jätkata bürokrati liidestamisega teiste asutustega ja olulisemate teenuste liidestamisega. Samuti on plaanis kratikava tegevuste elluviimine, et laiendada krattide kasutuselevõtmist avalikus sektoris.

Nõusolekuteenuse raames tekib võimalus nii eraisikul kui ka ettevõtjal andmete jagamiseks ning andmejälgija raames tekib ülevaade, milliseid andmeid ja millistel eesmärkidel riik kasutab. Jätkame partnerite ja infosüsteemide liidestamisega nõusolekuteenuse ja andmejälgijaga.

Rohelise digiriigi raames lähtutakse põhimõttest, et digiriigi arendamine ja haldus lähtub kliima- ja keskkonnahoidlikkusest. Kui võimalik, valitakse uue lahenduse kasutuselevõtul kliima- ja keskkonnasäästlikem variant ning vähendatakse digiriigi keskkonnajalajälge.

Programmi tegevuse nimetus: Digiriigi alusbaasi kindlustamine

Programmi tegevuse eesmärk: Seni loodu kvaliteet on hoitud kõrgel tasemel ja ajakohasena.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames on olulisemad suunad:

- avalike teenuste juhtimise ja kasutajakesksuse juurutamine;
- andmepõhine riigivalitsemine ja andmete taaskasutus;
- kesksete digiriigi ühisplatvormide (sh X-tee, eID jm) arendamine ja infoturbe kindlustamine;
- kekselt osutatud IT — baasteenuste arendamine;
- avaliku sektori digimuutuste võimendamine.

Programmi raames arendatakse välja teenuste arendamise tööriistakast ja teenuste arendamise standard. Lisaks on käivitatud teenuste äripaneel kasutajakesksuse juurutamiseks laiemalt avalikus sektoris. Plaanis on välja töötada riiklik mobiilirakendus (mRIIK), et pakkuda digiriigi teenuseid üle mobiiltelefoni platvormi.

Andmepõhise riigivalitsemise raames viiakse ellu andmehalduse tegevuskava, lisaks jätkuvad tööd andmekvaliteedi parandamiseks, et riigi põhiregistrites oleks rakendatud andmete ühekordse küsimise printsiip. Samuti jätkatakse avaandmete tegevuskavas kokkulepitud tegevuste elluviimist.

Programmi raames tagatakse digiriigi kesksete platvormide (x-tee, eID jne.) ja olulisemate infosüsteemide ülal hoidmine (taakvara), jätkusuutlik areng ja infoturbe kindlustamine. Kesksete IT baasteenuste raames jätkatakse arvutitöökoha- ja servertaristu teenuste konsolideerimist Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskusega (RIT) vastavalt kokkulepitud teekaardile, samuti riigipilve edasi arendamine ja andmesaatkonna võimekuse laiendamine. Arendatakse avaliku sektori töötajate digioskusi läbi koolitusprogrammide (k.a Digiriigi Akadeemia koolituse platvormi edasiarendamine) ja asutuste digimuutuste alase nõustamise. Lisaks võimendatakse suuremahulisi digimuutusi avalikus sektoris, rahastades infosüsteemide ja taristu arendust eri valitsemisalades ja käivitades vastavaid arendusprojekte.

Lisaks viiakse ellu Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutuse (RIKS) poolt tsentraalne satelliitandmeside lahendus ja turvaline lauatelefonside. Programmi tegevuse raames rahastatakse Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutust 2023. aastal 145 000 euro ulatuses, et ülal hoida turvalise lauatelefoni taristut, ning 832 000 euro ulatuses, et arendada välja esmane satelliitandmeside varulahendus riigi kriitilistele andmeside vajavatele teenustele. Kõik mainitud tegevused jätkuvad ka pärast aastat 2023.

Programmi tegevuse nimetus: Riikliku küberturvalisuse juhtimine ja koordineerimine

Programmi tegevuse eesmärk: Küberturvalisuse riiklik juhtimine, korraldamine ja koordinatsioon on ajakohane ja adekvaatne.

Tegevuste kirjeldus

- Keskse küberintsidentide haldamise võime kasvatamine;
- Riiklikul tasemel küberturvalisuse valdkonna strateegilise juhtimise tagamine;
- Küberturvalisuse valdkonna rahastuspõhimõtete ühtlustamine;
- Riigi kesksete kübervõimete kujundamise suunamine;
- Riigisektori asutuste küberturbe võimete seiramine ja suunamine;
- Küberturvalisust puudutava õigusruumi kujundamine.

Riikliku küberturvalisuse korraldamiseks koostatakse ja hoitakse riskianalüüsidest lähtuvalt ajakohasena riikliku küberturvalisuse korralduse mudelit, millega määratakse oluliste küberturbe funktsiooniga asutuste ja organisatsioonide rollid, vastutuse ja ülesanded. Täiendatakse ja täpsustatakse õigusakte, lepinguid ja teisi regulatiivseid dokumente, mis sätestavad asutuste ja organisatsioonide rollid, vastutuse, ülesanded ja koostöösuhted. Tegeletakse pideva asutusteülese tegevuste koordineerimisega, sest küberturvalisuse tagamisel on paljudel asutustel oma konkreetne roll.

Programmi tegevuse nimetus: Suundumuste, riskide ja mõjude analüüsivõime arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Mõistame tehnoloogia arengut ja oskame küberriskidega toime tulla.

Programmi tegevuse raames:

- Koostatakse regulaarseid riskianalüüse ja olukorra ülevaateid küberruumist;
- Viiakse läbi teadusasutustega koostöös analüüse ja uuringuid, et tagada küberturvalisuse poliitika kujundamise teaduspõhisus;

- Viiakse läbi ühiskonnale suunatud küberturbe teavituskampaaniaid, et tõsta ühiskonna vastupidavust küberohtudele.

Küberturvalisuse tagamiseks on oluline otsustajate, poliitika kujundajate ning võrgu- ja infosüsteemide omanike hea olukorrateadlikkus globaalsetest digiarengu ja küberturvalisuse trendidest, riskidest ja mõjudest Eestile. Programmi tegevuses tellitakse ja teostatakse vastavaid analüüse, töötatakse välja ettepanekuid küberturvalisuse tagamise meetmeteks.

Riigi Infosüsteemi Ametis arendatakse välja tehnilise analüüsivõime kompetentsi. Samuti jätkatakse regulaarsete ühiskonna küberturvet parandavate teavituskampaaniate läbi viimist. Programmi raames koostatakse ka regulaarseid ülevaateid ja analüüse Eesti ja maailma küberruumis toimuvast ning tõstetakse nende abil nii spetsialistide kui otsustajate teadlikkust.

Programmi tegevuse nimetus: Küberturvalisuse tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Suurem küberturbe tagamise võimekus.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse raames toimuvad kümned tegevused, mille eesmärgiks on Eesti küberruumi kaitse, vastupidavus rünnetele ja häiretele ning kõrge suutlikkus reageerida igasuguse mastaabiga intsidentidele.

Tegevuse raames muuhulgas:

- Tugevdatakse Riigi Infosüsteemi Ameti võimekust reageerida küberintsidentidele, sh arendades nii kiirreageerimis- kui reservvõimekust ning suurendatakse ohuteadmusinfo kogumise mahtu;
- Arendatakse riigi olulisimate teenuste vastupidavust küberrünnetele ja häiretele;
- Toetatakse erasektori elutähtsate ja oluliste teenuste osutajate vastupidavuse ja võimete arengut;
- Arendatakse ja suunatakse infoturbemeetmete rakendamist, sh värske Eesti Infoturbestandard (E-ITS);
- Arendatakse riikliku järelevalve võimekust, et võimaldada sisulist ja põhjalikku kontrolli reeglite täitmise üle nii riigiasutuste kui erasektori osapoolte poolt.

Programmi tegevuse tulemusena arendatakse ja rakendatakse küberturbe standard ning suurendatakse järelevalve võimekust, tõstetakse Eesti küberruumi seire tehnoloogilist taset ning parandatakse eelhoiatuste operatiivset teostamist, luuakse küberintsidentidele kiirreageerimise ja ennetava testimise keskne üksus ning parandatakse reservi kaasamise võimekust, viiakse läbi küberturbe õppusi, koolitusi ja kohustuslikke teste ning tõstetakse elanikkonna teadlikkust küberohtudest.

Programmi tegevuse nimetus: Õigusruumi tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Õigusruum on ajakohane ja vastab ühiskonna vajadustele ja ootustele

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse raames arendatakse sideturu ja sideühenduste regulatsiooni, sideregulaator (TTJA) teostab turujärelevalvet ja rakendab regulatsiooni (sh lubade andmine, numeratsioonihaldus, sagedushaldus jm).

Õigusruumi kujundamisel on arvestatud osapoolte huve selliselt, et regulatiivne keskkond püsiks võimalikult stabiilsena ja tasakaalustatuna ning soodustaks koostööd baastaristu rajamisel, sh. turutõrkepiirkondades. Mobiilsidevõrgu arenguhüppeks vajalik sagedusressurss on kiiresti ja tõhusalt turule eraldatud. Euroopa Liidus ja Rahvusvahelises Telekommunikatsiooni Liidus tehtud otsused vastavad Eesti huvidele.

Lisaks hõlmab programm postituru toimimiseks vajalikke tegevusi, sh toetatakse riigieelarvest perioodika kodukannet maapiirkondades summas 1,8 mln eurot. MKM sõlmib lepingu universaalse postiteenuse osutajaga: eesmärgiks on maapiirkondades elavatele inimestele perioodiliste väljaannete edastamise rahaline toetamine tulenevalt Eesti Vabariigi regionaal- ja sotsiaalpoliitilistest vajadustest. Toetuse maksmise ja kasutamise tingimused määratletakse lepinguga.

Lisaks perioodika sihtotstarbelisele toetusele on muude toetuste summa sees ka rahvusvaheliste side- ja postiorganisatsioonide liikmemaksud (UPU, ITU jm) 0,156 mln eurot.

Riigieelarvest on täiendavalt ette nähtud 1 mln eurot kogukonna lairibavõrkude toetusmeetme pilootprojekti käivitamiseks. Antud toetusmeede on mõeldud külakogukondadele, kes soovivad ise lairibataristut rajada.

Programmi tegevuse nimetus: Juurdepääsuvõrkude väljaarendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Turutõrkepiirkondades on loodud liitumise võimalus väga suure läbilaskevõimega juurdepääsuvõrguga.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse eesmärgiks on tagada liitumisvõimalus turutõrkepiirkondades väga suure läbilaskevõimega lairiba juurdepääsuvõrguga. Eesti maapiirkondades on rajatud juurdepääsuvõrguga liitumise võimalus kõigile ettevõtetele, asutustele ja kõigile aastaringselt kasutuses olevatele majapidamistele. Juurdepääsuvõrguga liitunutel on võimalik kasutada ülikiiret (vähemalt 100 Mbit/s) lairibaühendust, mida on võimalik suurendada kuni 1 Gbit/s´ini.

Programmi tegevuses antakse sideettevõtjatele avatud taotlusvoorudes investeeringutoetust, et nad rajaks turutõrkepiirkondadesse väga suure läbilaskevõimega juurdepääsuvõrke — samuti tegeletakse vastavate järgnevate meetmete ettevalmistuse ja käivitamisega. 2022—2023. on taasterahastust (RRF) ette nähtud toetuse suurus juurdepääsuvõrkudele kuni 24,29 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: 5G taristu ja teenuste arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti peamised transpordikoridorid on kaetud katkematu 5G leviga.

Tegevuste kirjeldus

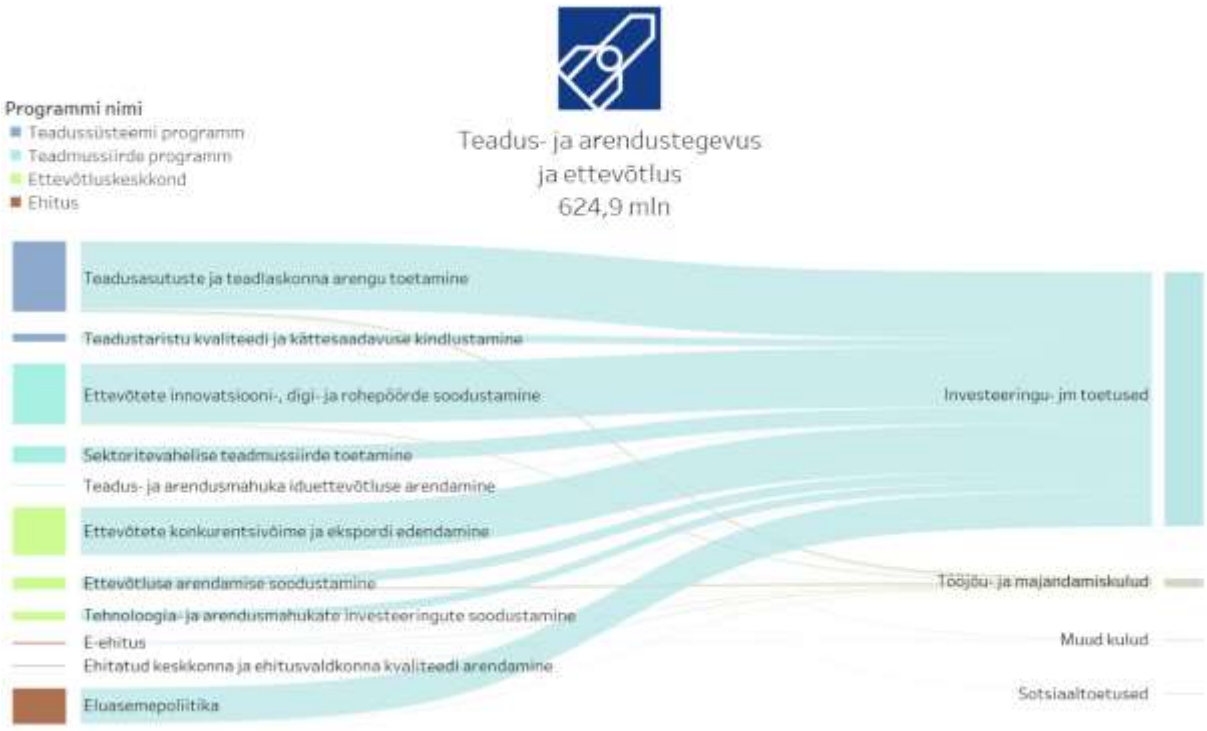
Tegevuse eesmärgiks on tagada, et Eesti peamised transpordikoridorid on kaetud katkematu 5G leviga. Selleks antakse toetust täiendava baastaristu (mastid ja nende ühendus lairiba

baasvõrguga) rajamiseks kohtades, kus piisav levi puudub. Peale baastaristu esimesi investeeringuid kavandatakse side-ja/või sisuteenuste piloteerimist.

3.13.2.4 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus

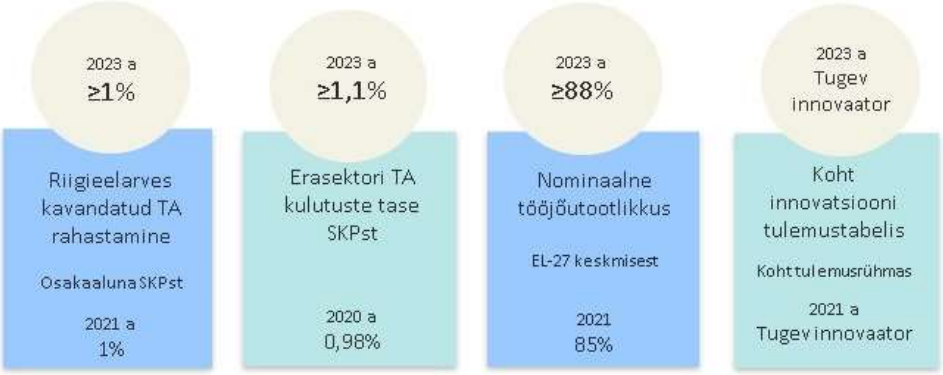
Ehitame usaldusväärset, innovaatilist ja konkurentsivõimelist/teadmusmahukat ettevõtluskeskkonda ning seda toetavat energiatõhusat taristut.

Joonis 62. Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus tulemusvaldkond ja selle maht

Teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse tulemusvaldkonna eesmärk on: Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostoimes Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele.

Joonis 63. Teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse tulemusvaldkonna mõõdikud

Teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse tulemusvaldkond panustab arengustrateegia Eesti 2035 sihtidesse: Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik; Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond ning Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik. Tulemusvaldkonna seost strateegiliste arengudokumentidega on kirjeldatud Tabel 66.

Tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on perioodil 2023-2026 koostatud neli programmi:

- Teadussüsteemi programm — peavastutaja Haridus- ja Teadusministeerium;
- Teadmussiirde programm — vastutajad Haridus- ja Teadusministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium;
- Ettevõtluskeskkonna programm — peavastutaja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning
- Ehituse programm — peavastutaja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi vastutada olevate programmide planeerimistasandites 2022. ja 2023. aasta võrdluses olulisi muudatusi ei ole kavandatud. Rohkem infot leiab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas koostatud erinevate perioodide programmide ja tulemusaruannete kohta Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kodulehelt. Teadussüsteemi programmi ja Teadmussiirde programmi Haridus- ja Teadusministeeriumi juhitavat osa kirjeldatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala peatüki all.

Tabel 68. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus	Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukava 2021—2035	Teadmussiirde programm 2023-2026
	Turismistrateegia 2022-2025	Ettevõtluskeskkonna programm 2023-2026
	Ehituse pikk vaade 2035	Ehituse programm 2023-2026
	Hoonete rekonstrueerimise pikaajaline strateegia	

3.13.2.4.1 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 69. Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ja ettevõtlus programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus	-327 569	-400 512	-72 942	22%
Teadmussiirde programm	-109 963	-145 997	-36 034	33%

	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Ettevõtete innovatsiooni-, digi- ja rohepöörde soodustamine	-109 797	-144 610	-34 813	32%
Teadus- ja arendusmahuka iduettevõtluse arendamine	-166	-1 387	-1 221	734%
Ehitus	-80 323	-89 476	-9 153	11%
E-ehitus	-2 174	-3 090	-916	42%
Ehitatud keskkonna ja ehitusvaldkonna kvaliteedi arendamine	-1 301	-2 079	-778	60%
Eluasemepoliitika	-76 849	-84 308	-7 459	10%
Ettevõtluskeskkond	-137 283	-165 039	-27 755	20%
Ettevõtluse arendamise soodustamine	-27 094	-29 908	-2 814	10%
Ettevõtete konkurentsivõime ja ekspordi edendamine	-88 218	-114 031	-25 813	29%
Tehnoloogia- ja arendusmahukate investeeringute soodustamine	-21 971	-21 100	872	-4%

3.13.2.4.2 Tulemusvaldkond Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus programmid ja programmi tegevused

Teadmussiirde programm

Programmi eesmärk: Eesti areng tugineb teadmuspõhistele ja innovaatilistele lahendustele.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Sihtasutus Eesti Teadusagentuur (ETAG), Haridus- ja Noorteamet (HARNO), Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus (EIS), Sihtasutus Tallinna Teaduspark Tehnopol (Tehnopol), Riigi Infosüsteemi Amet (RIA), Haridus- ja Teadusministeerium (HTM), Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM)

Tegemist on Haridus- ja Teaduministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ühisprogrammiga, mille kahest meetmest ühe (Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine) elluviimine on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi vastutada. Selle meetme all kavandatud programmi tegevusi kirjeldatakse allpool.

Programmi tegevuse nimetus: Ettevõtete innovatsiooni-, digi- ja rohepöörde soodustamine

Programmi tegevuse eesmärk on luua vajalik toetav keskkond ettevõtetes innovatsiooni-, digi- ja rohepöörde läbiviimiseks.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames on koondatud sekkumised, mis suurendavad ettevõtjate teadlikkust TAI vajalikkusest ja võimalustest.

Pakutakse ettevõtetele terviklikult innovatsioonivõimekuse ja -valmisoleku kasvatamise teenuseid. Sellest lähtuvalt töötatakse välja ka vastav tugisüsteem, mille kaudu ettevõtted

saavad osaleda eri infoüritustel, saavad ligipääsu eri analüüsidele ja turuseirele, palgata kvalifitseeritud tööjõudu, kaasata valdkondlikke eksperte, arendada ja osaleda eri koostöövõrgustikes, teha ekspertiise, diagnostikaid, analüüsida intellektuaalset kapitali jne. Tegevused käivitatakse 2023. aastal uue EL rahastusperioodi (2021-2027) vahenditest perioodi kogumahus 19,8 miljonit eurot.

Jätkatakse ettevõtete vajadustest lähtuva rakendusuuringute ja eksperimentaalse arenduse tervikliku programmiga (RUP), mis virtuaalse RTO-na (research and technology organization) toimib vahelülina ettevõtete ja (sh rahvusvaheliste) teadusasutuste vahel. Ettevõtetele võimaldatakse nii rahastust kui ka toetavaid tegevusi partnerite otsingu rahvusvahelise võrgustumise jms näol. Lisaks teeb RUP ettepanekuid TA pakkumispoole kohandamiseks ettevõtjate vajadustele mahus 14,9 miljonit eurot.

Ettevõtete ja TA-asutuste koostöö ning ettevõtete innovatsioonivõimekuse suurendamiseks pakutakse innovatsiooni- ja arendusosakuid, toetusmeede käivitatakse 2023. aastal uue EL rahastusperioodi (2021-2027) vahenditest kogumahus 8,2 miljonit eurot, rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamiseks toetatakse ettevõtete osalemist rahvusvahelistes ja EL-ülestes organisatsioonides (ESA ja CERN) mahus 6,6 miljonit eurot, partnerlustes ja võrgustikes (nt Horizon Europe, Eurostars jt) osalemist 1,3 miljoni euroga.

Toetatakse Eesti osalemist digitaalse innovatsiooni keskuste (e-DIH) võrgustikes fookusega tehisintellektil ja robootikal. E-DIH-id on konsortsiumid, mida Eestis veab TalTech nimetusega AIRE (AI and Robotics Estonia). Konsortsium osutab VKE-dele arendusteenuseid mahus 1,0 miljonit eurot.

Toetatakse ettevõtete digitaliseerimist ja automatiseerimist ning üleminekut lineaarselt majandusmudelilt ringmajandusele, tegevusi rahastatakse Eesti taastekava raames perioodi kogumahus 58 miljoni euroga. Samuti suurendatakse riigi rolli ja pädevust innovatsiooni eestvedajana ja turuloojana, ning uudsete lahenduste hankijana, mille kaudu omakorda suureneb ka ühiskonna teadmusmahukust tervikuna (kogumahus 2,5 miljonit eurot EL 2021-2027 rahastusperioodi vahenditest).

Kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamiseks toetatakse vajalikku teadmussiiret ettevõtetes (märksõnad: ringmajandus, madalsüsinikutehnoloogiad, energiaintensiivne tööstus). Toetatakse tegevusi ettevõtetes, mis aitavad ettevõtetel kohandada ärimudeleid madalsüsiniku- ja ringmajanduse põhimõtetele vastavaks ning arendada säästvaid tehnoloogiaid. Tegevusi rahastatakse Eesti taastekava raames perioodi kogumahus 9 miljoni euroga.

Suunatakse täiendavad vahendid mahu 2,1 miljonit eurot autonoomsete liikumisvahendite ja nende rakendamisega kaasnevate süsteemide arendamiseks ja testimiseks vajaliku arenduskeskuse loomiseks, sh droonid ja muud mehitamata sõidukid.

Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisel saadavate vahendite raames toetatakse mahus 14.67 miljonit eurot integreeritud Euroopa Liidu üleste vesiniku väärtusahela teadus- ja arendustegevuse projektide elluviimiseks.

Õiglase ülemineku fondi raames soodustatakse Ida-Viru piirkonna majanduse mitmekesistamist, sh kõrge lisandväärtusega toodete ja teenuste arendamise kaudu. Selleks toetatakse ettevõtjate investeeringuid uute toodete või teenuste arendamisse mahus 153 miljonit eurot ning suurendatakse ettevõtjate teadusmahukust ja koostööd teadus- ja arendusasutustega mahus 25 miljonit eurot.

Eesti ettevõtete tehisintellekti (AI) kasutuselevõtu võimekuse parendamiseks, valdkondliku tootearendus- ja teadusarendustegevuse võimendamiseks ning sellega seonduva uusettevõtluse tekitamiseks käivitati Tehnopolis uus raamprogramm, mille tulemusi hinnatakse 2022a. lõpus, 2023a. alguses.

Jätkatakse innovatsiooni edendavate riigihangete ettevalmistamise ja läbiviimise toetamist.

Jätkatakse suure ühiskondliku mõjuga interdistsiplinaarsete kitsaskohtade lahendamiseks tööriista pakkumisega läbi Accelerate Estonia programmi mahus 1,5 miljonit eurot.

Toetamaks kahese kasutusega süvatehnoloogia ettevõtete arengut, osaleb Eesti NATO 1 mld euro suuruses innovatsioonifondis (Eesti panus on 30 miljonit eurot) ning selle investeeringutele eelnevas innovatsioonikiirendis (mahus 2,85 miljonit eurot). Fond ja kiirendi luuakse vastukaaluks Euroopas esinevale probleemile, kus süvatehnoloogiamahukad ja kahese kasutusega tehnoloogiad on alarahastatud. Seetõttu on NATO asunud looma võimalusi, mis aitaksid tekitada ja rahastada uusi kahese kasutusega süvatehnoloogiaid arendavaid iduettevõtteid ning suurendaks koostööd Läänes, vähendaks protektsionismi ja pakuks turvalist rahastamist just strateegiliselt olulisi valdkondi silmas pidades.

Kaasrahastatakse 850 000 euroga küberturvalisuse arendamisele suunatud Eesti koordinatsiooniüksuse loomist Riigi Infosüsteemide Ametisse.

Toetatakse 270 000 euroga rahvusvahelise ärikiirendi Creative Destruction Lab'i Eestisse laienemist.

Programmi tegevuse nimetus: Teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse arendamine

Programmi tegevuse eesmärk on toetada teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse ökosüsteemi arengut.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames luuakse teadus- ja tehnoloogiamahukate ettevõtete arenguks vajalik keskkond, mis toetaks teadus- ja tehnoloogiapõhiste iduettevõtteid ettevõtte kõigis arengufaasides, iduettevõtete loomist ja arendamist ning olulise kasvu saavutamist rahvusvahelistel turgudel.

Aktiveeritakse eelseemne- ja seemnefaasi investeeringutega turgu teadus- ja tehnoloogiamahukates sektorites, sh aidatakse suurendada kapitali pakkumist teadusmahukatele kõrgtehnoloogiat arendavatele ettevõtetele, mille puhul turul ei pakuta piisavalt erakapitali ettevõtete arengu tagamiseks. Lisaks toetatakse iduettevõtete innovatsiooni ning intellektuaalomandi loomist ja rakendamist kõigis majandusharudes.

Käivitatakse koostöös Ukraina valitsusega kõrgtehnoloogiliste militaararenduste koostöö projektid mahus 100 000 eurot.

Jätkatakse iduettevõtluse ökosüsteemi tervikliku toetamise ja arendamisega Startup Estonia kaudu kogumahus 8 miljonit eurot EL 2021-2027 rahastusperioodi vahenditest. Kuna kõrgtehnoloogiliste iduettevõtete toote või teenuse arendus ja ärimudel põhinevad suuresti teadus- ja arendustööl ja sellega seotud intellektuaalsel omandil ja nende ettevõtete arendustöö on aja- ja ressursimahukam, vajab see segment eraldi lahendusi, mistõttu AS Smartcapi kaudu kutsutakse ellu seda segmenti sihtiv(ad) kiirendi(d).

Lisaks üldise ökosüsteemi arendamisele ja kiirendite ellu kutsumisele jätkatakse riigi osalusega fondide rahastamist AS Smartcapi (rohetehnoloogiate fond, teadus- ja tehnoloogiamahukate iduettevõtete fond jt) ehk pakutakse iduettevõtetele kaasrahastust.

Ettevõtluskeskkonna programm

Programmi eesmärk: Eesti ettevõtluskeskkond soodustab ettevõtlikkust ning teadmusmahuka ettevõtluse teket ja kasvu, kõrgema lisandväärtusega toodete ja teenuste loomist ja eksporti ning investeeringuid kõigis Eesti piirkondades.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Ettevõtluse ja innovatsiooni Sihtasutus (EIS), Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA), Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM).

Programmi tegevuse nimetus: Ettevõtluse arendamise soodustamine

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti elanikud on ettevõtlikud ja ettevõtted ambitsioonikad

Tegevuste kirjeldus

- luuakse soodne kasvupinnas uute ettevõtete tekkimiseks ja nende edasiseks kasvamiseks, tagades selleks näiteks maakondlike arenduskeskuste regionaalne tugi (345 000 eurot);
- soodustatakse ambitsioonikate äriideede juurdevoolu, ambitsioonikate ärimudelite loomist ja rakendamist;
- viiakse ellu Work in Estonia tegevuskava ja talendipoliitika, et soodustada Eesti ettevõtjatele vajalike tippspetsialistide leidmist (1,6 miljonit eurot);
- rakendatakse tegevusi, mis soodustavad ettevõtjate ja haridusasutuste koostööd ning toetatakse (tööstus)ettevõtetele vajalike spetsialistide koolitamist;
- toetatakse ettevõtete teadlikkuse kasvu kestlike, vastutustundlike ja parimatest juhtimispraktikatest lähtuvate ärimudelite arendamiseks kogumahus 6,1 miljonit eurot EL 2021-2027 rahastusperioodi vahenditest;
- vähendatakse ettevõtjate halduskoormust, mh töötades välja ettevõtjatele suunatud proaktiivsed digitaalsed avalikud teenused, sealhulgas ettevõtja ärisündmustest lähtuvad sündmusteenused;
- toetatakse reaalajamajandusele üleminekut era- ja avaliku sektori koostöös äriprotsesside ja aruandluskohustuse automatiseerimiseks ning digitaliseerimiseks;
- soodustatakse digikaubandust (e-kaubandus, platvormimajandus, jagamismajandus);
- tugevdatakse EL ühtse siseturu toimimist soodustades kaupade, äriteenuste ja digitaalsete ning andmete ühekordse küsimise põhimõttel toimivate avalike teenuste piiriülest liikumist ning õiglast konkurentsi;
- arendatakse tarbijate harjumusi tarbida säästlikult ja targalt ning kujundatakse tarbijate majandushuvide kaitseks kohane õigusraamistik;
- tagatakse toodete ja teenuste ohutus ja nõuetele vastavus;
- tagatakse kvaliteedi infrastruktuuri (standardimise, akrediteerimise, vastavushindamise ja metroloogia) süsteemi toimivus;

- suurendatakse Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti võimekust tõhustada menetlusprotsesse tarbijavaidlustes ja ettevõtlusvaldkondade järelevalves ning tarbijate ja ettevõtjate nõustamist.

Programmi tegevuse nimetus: Ettevõtete konkurentsivõime ja ekspordi edendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Ettevõtted hindavad Eestit tegutsemiskeskkonnana kõrgelt

Tegevuste kirjeldus

- Soositakse kõrge lisandväärtusega toodete ja teenuste eksporti ja uutele turgudele sisenemist läbi asjakohaste müügi-, turundus ja teadlikkuse tõstmise tegevuste (riikliku kuvandi edasiarendamine ja juurutamine, sihtturupõhised nõustamised, kasvuprogrammid, koolitused, ühis-stendide, visiitide ja kontaktreiside korraldamine jm) kogumahus 60 miljonit eurot EL 2021-2027 rahastusperioodi vahenditest;
- arendatakse edasi riigi äridiplomaatia võimekust, suurendades selleks ministeeriumite ülest koostööd nii protsesside juurutamiseks kui ühiste tegevuste planeerimiseks ning elluviimiseks (sh ühised välisesinduste laienemiskavad ja tööplaanid, eesmärgid välisturgudel, once only ja tehnilised lahendused);
- toetatakse Eesti ettevõtluse, eriti tööstussektori konkurentsivõime kasvu, sh tõusu väärtusahelates;
- toetatakse parimate võimalike tehnoloogiate kasutamist tööstusettevõtetes ning soodustatakse nüüdisaegsetel tehnoloogiatel põhinevate ärimudelite kasutuselevõttu
- tagatakse stabiilne, ajakohane ja ettevõtlust soodustav õiguslik turismiregulatsioon;
- turisminõudlust suurendavate ning turismitoodete ja teenuste konkurentsivõimet tõstvate tegevusega tagatakse, et Eesti on ligipääsetav ja nutikas reisisihtkoht, külastajateekond on mitmekesiste elamustega ning Eesti on väljapaistva kliendikogemusega rahvusvaheline konverentside ja äriturismi sihtkoht ning suursündmuste toimumispaik (suurusjärgus 10,1 miljonit eurot);
- toetatakse turismisihtkohtade arengut ja konkurentsvõimet erinevates Eesti piirkondades positiivse külastuskogemusega, kohaliku turismitulu kasvu ja kestlikku turismi arengut.

Programmi tegevuse nimetus: Tehnoloogia- ja arendusmahukate investeeringute soodustamine

Programmi tegevuse eesmärk: Ettevõtete alustamiseks ja arendamiseks on piisav ligipääs vajalikule finantseerimisele ja kapitalile.

Tegevuste kirjeldus

- soodustatakse tehnoloogia- ja arendusmahukate välisinvesteeringute kaasamist ning mahu suurendamist ja tagatakse välisinvesteeringute usaldusväärsus. Tutvustatakse Eestit kui paindlikku ja ettevõtjasõbralikku majanduskeskkonda maailmas;
- kujundatakse konkurentsivõimeline ja paindlik investeerimiskeskkond kõigis Eesti piirkondades;
- Ettevõtlus ja Innovatsiooni Sihtasutusele kavandatakse 2023. aasta riigieelarve raames 100 miljonit eurot ettevõtluslaenude täiendavaks tagamiseks;
- parandatakse ettevõtete finantseerimisvõimaluste (kapitali) kättesaadavust, sh tõmbekeskustest eemal asuvates piirkondades, lisaks on tegevuse alla koondunud kapitaliturgu elavdavad riskikapitali-instrumendid EIS-is nagu Balti Innovatsioonifond I ja II ning EstFund.

Ehituse programm

Programmi eesmärk on kujundada parimad tingimused ehitatud keskkonna eluterveks arenguks. Programmiga luuakse keskkond ja eeldused ehitussektori ettevõtete ning ehitatud keskkonna rahvusvahelise konkurentsivõime ja sektori tootlikkuse kasvuks. Soodustame arengut seal, kus esinevad ehitatud keskkonna turutõrked, et inimesed tahaksid Eestis elada ja töötada. Tänu paremale ja kulutõhusamale elukeskkonnale paraneb Eesti inimeste tarbimisvõime. Pannakse alus järjepidevale majanduskasvule, mis jõuab kõigi Eesti elanikeni.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA), Ettevõtluse Innovatsiooni Sihtasutus (EIS), Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM).

Programmi tegevuse nimetus: E-ehitus

Programmi tegevuse eesmärk: Tõhusale andmevahetusele loodud digiteenused tõstavad ehitusvaldkonna tootlikkust ja kvaliteeti.

Tegevuste kirjeldus

E-ehituse keskkonna moodustavad nii E-ehituse platvorm, ehitisregister kui ka muud ehitusandmete digitaalseks käitlemiseks mõeldud riiklikud süsteemid ja meetmed. E-ehituse keskkond annab usaldusväärset infot ehitus- ja kinnisvarasektorit puudutavate otsuste langetamiseks ja analüüside koostamiseks, tagades seeläbi ehitise eluringiga seotud menetluste tõhususe, lihtsuse ja läbipaistvuse ning soodustades ehitus- ja kinnisvarasektori digitaliseerimist, timmitud ehituse ja BIM-i kontseptsioonide levikut.

E-ehituse tegevuste kriitilisus seisneb vajaduses tõhustada ja kiirendada ehituse ja ehitistega seotud protsesse, et parandada tootlikkust ja ehitatud keskkonna kvaliteeti. Paremate ja kiiremate andmepõhiste ruumiotsustega säästetakse raha ning vastavate objektide kasutamine saab toimuda tõhusalt. Energiatõhusa keskkonnasäästliku ehitatud keskkonna huvides rakenduvad EL tasemel nõuded digitaalsele ehitise logiraamatule, mis Eesti kontekstis võrdub ehitisregistriga. Samuti rakenduvad lähiajal nõuded renoveerimispassile ja erinevatele digitaalsetele juhistele keskkonnasäästlike ehitiste rajamiseks. See on võimalik üksnes tõhusa digitaalse info- ja andmevahetuse korral, milles ehitus on siiani üks kõige vähem arenenud valdkond.

E-ehituse võrdselt olulised teenused on Eesti ehitatud keskkonna andmete haldamine, ehitiste eluringi menetluskeskkonna üleval pidamine ning ehitiste eluringi protsesside digitaliseerimine. 2023. a alguseks on täielikult üle mindud uuele ehitisregistri tarkvarale. Edasine prioriteet on alustada ehitisregistri funktsionaalsuse laiendamisega. E-ehituse 2023. aasta eelarve täiendavas 1 mln euro mahus sisaldab lähtevahendeid tarkvarainvesteeringutele (sh personal) menetluste ja renoveerimise kiirendamiseks (muuhulgas ehitisregistri edasiarendused; detailplaneeringute menetluskeskkond; renoveerimispass; renoveerimise finantskalkulaatorid; automaatsed energiaauditid; projektide automaatkontrollid; erinevate riigiasutuste menetlusinfo ühildamine — nt Transpordiamet, Päästeamet, TTJA). Eelarves sisaldub ka tarkvara hooldus-, majutus- ja koolituskulu. E-ehituse kogueelarves sisalduvad täiendavad e-ehituse platvormi investeeringud ning ehituse e-hüppe toetused ehitus- ja kinnisvaraettevõtjate ning avaliku sektori asutuste valdkondlike digitaalteenuste arendamiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Ehitatud keskkonna ja ehitusvaldkonna kvaliteedi arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Ehitussektor loob kvaliteetset elukeskkonda, toimib keskkonnasäästlikult ja tõhusalt, on konkurentsivõimeline ning suunanäitaja innovaatiliste lahenduste rakendamisel. Ehitatud keskkond on energia- ja kliimasäästlik ning hoonetes on kvaliteetne sisekliima.

Tegevuste kirjeldus

Peamised teenused on ohutu ja toimiva ehitatud keskkonna poliitika kujundamine, mis hõlmab ka ehitusseadustiku tervikmuudatuse väljatöötamist ning ehitusvaldkonna ja energiatõhususe järelevalve, olles Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti ülesandeks.

Ehitatud keskkonna jätkusuutliku arengu mõiste hõlmab eelkõige Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EL) nr 305/2011 lisas 1 sätestatud ehitistele esitatavaid põhinõudeid ja nende täitmise tagamist. Ehitussektor koos arhitekti- ja inseneriteenuste, ehitusmaterjalide tootmise ning kinnisvarasektoriga moodustab ettevõtete arvu poolest umbes veerandi. Nimetatud tegevused panustavad riigi majandusse umbes 17%. Suure mõjupotentsiaali tõttu loob riik tingimusi selleks, et vastav ettevõtlus soodustaks Eesti majandusarengut parimal võimalikul moel. Ühtlasi paraneb ehitatud keskkonna kvaliteet, sealhulgas keskkonnasäästlikkus ja energiatõhusus.

Ehitatud keskkonna ja ehitusvaldkonna kvaliteedi arendamine sisaldab erinevaid poliitikakujundamise ja järelevalve alaseid tegevusi, et ehitatud keskkond oleks ohutum, energiasäästlikum, kliimasäästlikum, ligipääsetavam ja muul moel kvaliteetne. Suurim väljakutse tuleneb rahvusvahelistest kokkulepetest, sh EL õigusaktidest. Ehitiste mõju kliimale, keskkonnale, julgeolekule ja majandusarengule on väga suur, mida näitavad ka viimaste aastate kriisiolukorrad ja nende lahendused või leevendused. Seetõttu muutuvad ehitusnõuded üha rangemaks, intensiivistades ka järelevalve vajadust. Võrreldes varasemate aastatega olulisi muutusi eelarves ei kavandata.

Programmi tegevuse nimetus: Eluasemepoliitika

Programmi tegevuse eesmärk: Soodustada eluhoonete jätkusuutlikku uuenemist ning kvaliteetsete eluruumide kättesaadavust töö- ja elukohana tegusates piirkondades üle Eesti.

Tegevuste kirjeldus

Riigi ülesanne on luua eluasemeturul tingimused, mis võimaldavad kohalikel omavalitsustel, korteriühistutel, eluruumide omanikel ja üürnikel oma eluasemeprobleeme võimalikult iseseisvalt või erasektori kaasabil lahendada. Seda tehakse õiguslike regulatsioonide, institutsionaalse korralduse ja riiklike toetusmeetmete abil. Eesmärkide elluviimisel tehakse koostööd valdkonnas tegutsevate ettevõtjate, institutsioonide, huvigruppide, siseriiklike ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, samuti teiste elamumajandusega seotud valdkondade (sh regionaalpoliitika, ruumilise planeerimise, sotsiaalhoolekande, energeetika jms) ekspertidega.

Eluasemepoliitika sisaldab eelkõige hoonete rekonstrueerimise pikaajalise strateegia elluviimiseks vajalikke tegevusi ning eluasemete kättesaadavusega seonduvat. Hoonetes tarbitakse üle poole riigis tarbitud energiast, kodumajapidamistes veidi alla kolmandiku. Seega

panustavad investeeringud hoonete ja elamute energiatõhususse oluliselt kogu riigi energiasäästu ning energiasõltumatuse potentsiaali, rääkimata kaasnevast elukeskkonna paranemisest. Nii linnastumine kui ka ääremaade tühjenemine, aga ka demograafia (näiteks vananev rahvastik või sõjapõgenike ränne) muudab inimeste vajadusi elukohale. Uute elukohtade kavandamine peab toimuma koosmõjus ülejäänud ehitatud keskkonna arenguplaanidega, mis vajab nii kohalike omavalitsuste kui ka riigi poolset koordinatsiooni. Oluline muudatus eluasemepoliitikas võrreldes varasemate aastatega on suurem rahvusvaheliste kokkulepetega kooskõlas olev ja pikaajaliselt stabiilsem rahastuskava. Elamuvaldkonna investeeringute rakendamine toimub läbi Ettevõtluse Innovatsiooni sihtasutuse (EIS).

Elamumajandusse panustab riik järgmisel aastal toetustena kokku umbes 84 mln eurot, millega toetame nii eraomanikele kui omavalitsustele kuuluvate elamute rekonstrueerimist, kasutusest välja langenud ehitiste lammutamist, lasterikaste perede kodude korrastamist ning kohalike omavalitsuste ja erasektori uue elukondliku kinnisvara rajamist, eesmärgiga tagada riigis paremad elamistingimused. Kuna hoonete energiatarve moodustab umbes poole kogu riigi energiatarbest, on selle vähendamine kliima- ja energiapoliitika üks olulisemaid prioriteete. Elamumajanduse toetused parandavad elukeskkonda ning paljude inimeste kodude seisukorda. Paraneb ohutus, ligipääsetavus ja väheneb negatiivne tervisemõju ning seda kõike on soodsam üleval pidada.

Finantseerimistehingutena jätkatakse maapiirkonna eluasemelaenu käendamist Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus kaudu summas 0,8 mln eurot. Uue perioodi struktuurifondide vahenditest suunatakse 8,8 mln eurot korterelamute rekonstrueerimise rahastu käivitamiseks.

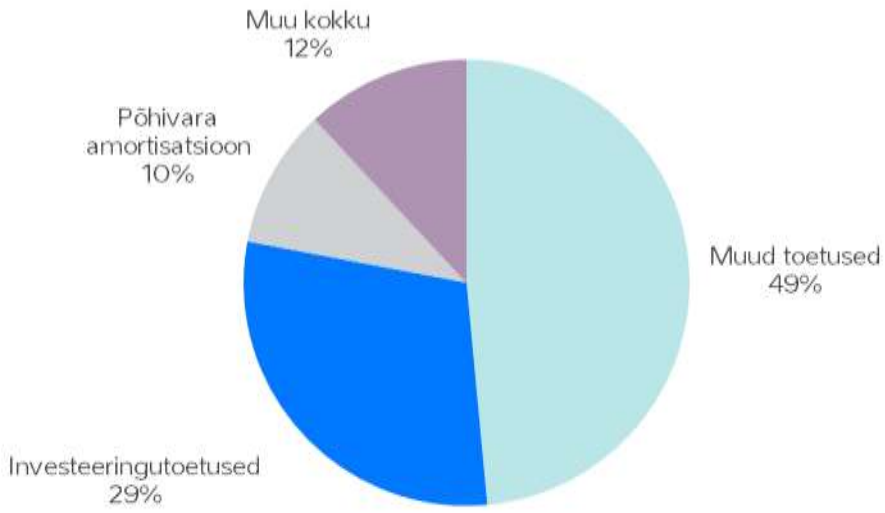
Peamised elamumajanduse investeeringud:

- Tõhusama energiakasutuse ja parema elukvaliteedi saavutamiseks toetab riik peamiselt struktuurifondide vahendite abil järgmisel aastal korterelamute rekonstrueerimist 75 mln euroga. Kokku panustab riik toetusesse 2023.-2026. aastal 315 mln eurot, et vähendada korterelamute energiatarvet ning parandada nende ohutust, sisekliimat ja üleüldist elukeskkonna kvaliteeti. 2023. a-l valmib suur osa tehaseliselt rekonstrueeritud korterelamutest (CO_2 vahendid), mis tähendab võrreldes 2022. a-ga lisarahastust summas 4,6 mln eurot.
- Üürituru tõrgete likvideerimiseks maapiirkondades toetab riik elukondliku kinnisvara investeeringuid 2023. aastal 5 mln euroga. Selle eesmärk on luua üle Eesti uusi või renoveeritud eluhooneid piirkondadesse, kus nõudlus on suur, kuid elupindu napib. Tänu uuele rahastusele on võimalik välja kuulutada uus toetuste taotlusvoor, millest on võimalik rahastada 3-5 hoone ehitamist umbes 100 korteriga. Üle 200 inimese saavad seeläbi uue kodu.
- Vähekindlustatud lasterikaste perede elamistingimuste parandamist toetab riik 3,3 mln euroga. Pered saavad toetuse abil soetada kodu või parandada olemasoleva kodu elamistingimusi. Lasterikaste perede kodutoetuse kogumaht 2023.-2026. aastal on 13,4 mln eurot.
- Väikeelamute rekonstrueerimistoetustega saavutame hoonete parem energiatõhusus ja sisekliima ning soodustada taastuvenergia kasutuselevõttu. Kokku panustab riik 2023.-2026. aastal toetustesse 40 mln eurot.
- Kasutusest välja jäänud ehitiste lammutamist toetatakse 0,7 mln euroga, et likvideerida varisemis- või tuleohtlikud hooned, mille renoveerimine või võõrandamine pole

otstarbekas, ning parandada seeläbi elukeskkonna kvaliteeti. Aastatel 2023-2026 kavandatakse lammutustoetusteks 2,7 mln eurot.

3.13.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 64. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kulude kasvust tuleneb 85,5% investeeringu- ja muude toetuste suurenemisest, mille põhjuseks on välistoetuste kasutuselevõtt 85,4 mln eurot suuremas mahus, kui 2022. aastal ning eelarvesse lisandunud toetustest energiahindade kallinemise katteks 200,36 mln eurot (sh 100,36 mln eurot kindlaksmääratud vahenditest ja 100 mln CO2 kvooditulust).

Tööjõukulude kasvu on planeerinud kõik valitsemisala asutused keskmiselt 20% ning see sisaldab ka täiendavate ametikohtade tööjõukulusid ning IKT kulude täiendavaks rahastamiseks antud vahendeid (5,5 mln eurot). Ka välistoetustest rahastatavate projektide tööjõukulud kasvavad 19,5%. Samas mõjutab ministeeriumi tööjõukulude dünaamikat asjaolu, et 2022. aasta eelarves ei kajastu aasta alguses tööd alustanud Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskuse tööjõukulud veel täies mahus, kuid 2023. aastas on need kogu ulatuses arvesse võetud (asutuse tööjõukulude kasv seetõttu võrreldes 2022. aastaga 3,7 mln ehk 84%). Veel sisalduvad Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi 2023. aasta tööjõukulude eelarves täiendavad vahendid Riigilaevastiku loomiseks 2,5 mln eurot.

Majandamiskulude eelarve muutuse põhjuseks on täiendavalt eraldatud IKT kulud summas 3,4 mln eurot. Samuti mõjutab Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskuse kulude eelarves kajastamise erisus võrreldes 2022. aastaga (asutuse majandamiskulude kasv seetõttu 3,9 mln ehk 244%) ja ministeeriumi eelarvesse planeeritud täiendavad vahendid Riigilaevastiku kuludeks 3,6 mln eurot.

Investeeringutoetustest vähenevad toetused kindlaksmääratud vahenditest kokku 50,3 mln. Vähenevad vahendid Tallinna linnahalli renoveerimiseks 20 mln, kohalike teede juhtumipõhiseks toetuseks 7 mln ning 2022. a lisaeelarve vahendid 28,3 mln. Lisandusid vahendid Pärnu linnale ühenduste tagamiseks 5 mln eurot. Välisvahenditest rahastatavate

investeeringutoetuste eelarve kasvab 161,4 mln eurot (sh riiklik kaasfinantseering) - kõige enam suunatakse vahendeid raudteetransporditaristu arendamisse 188 mln ja korter- ning väikeelamute rekonstrueerimisse 67 mln eurot.

Muude toetuste kasvust moodustavad kõige märkimisväärsema osa toetused energiahindade kallinemise katteks kokku 200,36 mln eurot (sh 100,36 mln eurot kindlaksmääratud vahenditest ja 100 mln eurot CO2 kvooditulust). Kindlaksmääratud vahenditest suurenevad veel 11 mln euro võrra toetused ettevõtete innovatsiooni-, digi- ja rohepöörde soodustamiseks ning 23 mln eurot toetused transpordi tulemusvaldkonda (sh kasvasid dotatsioonid ühistranspordi korraldamiseks 2023. aastal 20 mln eurot, toetus Tallinna Lennujaamale 1 mln eurot ning Eurocontroli liikmemaksu tõus 0,6 mln eurot). Samas vähenes tegevustoetus AS-ile Eesti Raudtee 12 mln võrra. Välisvahenditest rahastatavate muude toetuste eelarve kasvab 53 mln eurot (sh riiklik kaasfinantseering). Kõige enam toetatakse ettevõtete tegevusi innovatsiooni, digi- ja rohepöörde valdkonnas (kokku 75 mln euro ulatuses) ning konkurentsivõime ja ekspordi edendamiseks (kokku 78 mln eurot). CO2 kvooditulust antavatest toetustest vähenevad 2023. aastal 5 mln euro võrra toetus alternatiivsete kütuste kasutuselevõtu suurendamiseks transpordis (biogaas), samas lisandus eelarvesse 15 mln eurot toetusi vesiniku IPCEI projektidele (teadus- ja arendustegevus).

Põhivara amortisatsiooni kulusid prognoosivad valitsemisala asutused eelarvesse vastavalt eelnevatel perioodidel toimunud põhivarade soetustele.

Käibemaksu on valitsemisala planeerinud eelarvesse vastavalt Rahandusministeeriumist saadud sisendile.

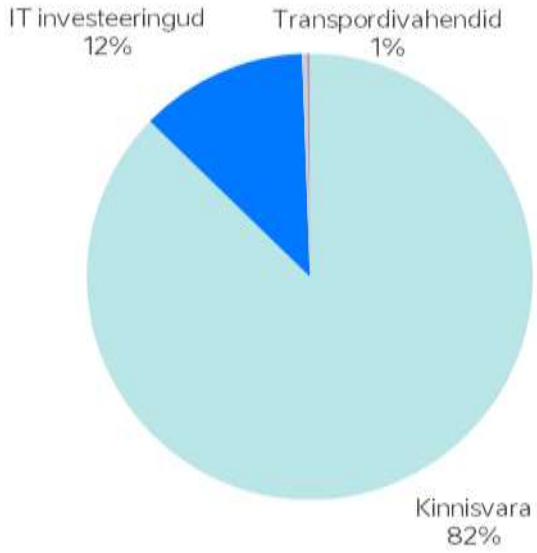
Tabel 70. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala kulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-777 739	-979 602	-1 428 949	-449 347	46%
Tööjõukulud	-55 243	-60 109	-78 833	-18 723	31%
Majandamiskulud	-69 661	-76 721	-88 429	-11 709	15%
Muud tegevuskulud	-377	-417	-417	0	0%
Sotsiaaltoetused	-5	0	0	0	0%
Investeeringutoetused	-65 371	-313 611	-413 937	-100 325	32%
Muud toetused	-434 875	-397 620	-681 702	-284 082	71%
Põhivara amortisatsioon	-132 371	-118 846	-141 945	-23 098	19%
Käibemaks	-19 836	-12 277	-23 687	-11 410	93%

3.13.4 Investeeringud

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala investeeringute eelarvest 60% suunatakse teede ehitusse, 11% RailBaltic´u arendusse ning 10% IT valdkonda.

Joonis 65. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala investeeringud ja osakaal koguinvesteeringutest, %

Tabel 71. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-259 473	-312 816	-245 597	67 220	-21%
Inventar	-175	-100	-100	0	0%
IT investeeringud	-6 307	-41 400	-25 001	16 399	-40%
Transpordivahendid	-2 883	-10 865	-738	10 127	-93%
Muud investeeringud	-35 869	-1 799	-306	1 493	-83%
Kinnisvara	-171 757	-207 914	-179 313	28 601	-14%
E265 Tallinna ringtee II etapp	0	-9 817	-1 690	8 126	-83%
Veeteede süvendamine	-270	-333	0	333	-100%
Riigimaanteede remondi koondprojekt	-150 440	-126 806	-100 295	26 511	-21%
Tuletornid	-1 152	-335	-300	35	-11%
Hundipea sadama rekonstrueerimise II etapp	0	-2 329	0	2 329	-100%
Rail Baltica arendus	0	-41 320	-27 011	14 309	-35%
VA Rohuküla tootmisbaasi uuendamine	0	-167	-167	0	0%
Kose-Mäo neljarealiseks ehitamine	-12 073	-15 385	0	15 385	-100%
Arbavere puursüdamike hoidla	-372	-601	-390	211	-35%
Rohuküla sadama kai taastamine	0	-94	-1 971	-1 877	1993%
Transpordiameti hoonete renoveerimine	-542	-227	-767	-540	238%
Maade soetamine	-1 648	-2 500	-2 662	-162	6%
Pärnu-Uulu 2+2 tee	0	-8 000	-19 961	-11 961	150%
Sauga-Pärnu 2+2 tee	0	0	-10 000	-10 000	100%
Neanurme-Pikknurme 2+1 tee	0	0	-6 700	-6 700	100%
Libatse-Nurme 2+2 tee	0	0	-7 400	-7 400	100%
Käibemaks	-42 482	-50 738	-40 139	10 600	-21%

2023. aasta investeeringute eelarve kahaneb võrreldes 2022. aastaga 67,2 mln euro võrra.

IT investeeringud vähenevad võrdluses eelmise aastaga, sest 2022. aasta eelarve sisaldab lisaeelarvega eraldatud täiendavaid vahendeid 12,5 mln eurot. Ka vähenevad välistoetustest rahastatavad IT investeeringud 4 mln euro võrra. Üheks põhjuseks on see, et 2022. aasta eelarve sisaldab Riigipilve väljaostu kulusid, mida 2023. aastasse enam planeerida ei ole vaja.

Investeeringud transpordivahenditesse vähenevad seetõttu, et täpsustati CO2 kvooditulust rahastatava parvlaeva projektiplaani ja kulude tekkimise perioode.

Muude investeeringute 2022. aasta eelarve sisaldab ühekordseid eelarve muudatusi, mille tõttu 2023. aasta eelarve on võrdluses väiksem. Eesti Geoloogiateenistusele suunati 2022. aastal ministeeriumi teadus- ja arendustegevuse kuludest 0,92 mln eurot, et soetada uurimistööks vajalikku seadmestikku ning Transpordiamet suunas oma investeeringute eelarve sees ringi 0,54 mln eurot merendusvaldkonna seadmete soetuseks.

SF projekti „Hundipea sadama rekonstrueerimise II etapp" algas 2016. aastal ning lõpeb 2023. aasta alguses, mistõttu 2023. aastaks objektil SF eelarve puudub. Projekti eesmärk oli rekonstrueerida Hundipea sadama osaliselt varisenud kai ja lainemurdja koos sildumis- ja tehnovarustusega ning sadama teenindusalaga jäämurdja teenuse osutamise tagamiseks. Projekti tegevused on seni edukalt ellu viidud. Hundipea sadam on kavandatud ka loodava riigilaevastiku ühe võimaliku baasina.

Rohuküla sadamas Transpordiameti merenduse ja veeteede teenistuse kai rekonstrueerimine 2021—2024 summas 3,1 mln eurot, sh 2023. aastal summas 1,97 mln eurot.

Ühtekuuluvusfondi 2014—2020 eelarveperioodi projektid on lõppemas. Tallinna ringtee II etapp lõigus Kanama—Valingu neljarajalise tee ehitus algas 2021. aastal ning lõpeb 2023. aastal. 2022. aasta lõpus avatakse liiklusele Tallinna—Tartu maantee Kose-Mäe neljarajaliseks ehitamise viimane Võõbu—Mäo teelõik.

2022. aastal alustati Ühtekuulusfondi 2021—2027 eelarveperioodi projektide elluviimisega. Jätkub Pärnu—Uulu teelõigu neljarajaliseks ehitamine ning 2023. aastal alustatakse Tallinna—Pärnu—Ikla maanteel Sauga—Pärnu (2+2), Libatse—Nurme (2+2) teelõikude ning Tallinna—Tartu—Võru—Luhamaa maanteel Neanurme—Pikknurme (2+1) teelõigu ehitusega.

Rai Baltica investeeringud katavad 2022 ning 2023. aastale peamiselt Rail Baltica põhitrassi viaduktide, sildade ning ökoduktide ehitust ning ka kohalike objektide (Ülemiste ja Pärnu reisiterminalid, Muuga ja Pärnu kaubaterminalid jms) ehitamist. 2023. aastast alustatakse pikemate põhitrassi lõikude ehitamisega, mis katab lisaks konkreetse lõigu raudtee muldkehale ka sildu, viadukte, ökodukte jms. Jätkub kohalike objektide ehitus. Investeeringud võtab põhivarana arvele Transpordiamet (riigimaanteede ristumised Rail Baltica trassiga) või OÜ Rail Baltic Estonia (raudtee taristu, samuti ökoduktid jms). Täpsem kirjeldus ning rahalised mahud teostatavate tegevuste osas on toodud lisas 6 (vastavalt 19.06.2017 vastu võetud Eesti Vabariigi valitsuse, Leedu Vabariigi valitsuse ja Läti Vabariigi valitsuse vahelise Rail Balticu / Rail Baltica raudteeühenduse arendamise kokkuleppe ratifitseerimise seadusele).

3.13.5 Finantseerimistehingud

Tabel 72. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala finantseerimistehingute dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Finantseerimistehingud kokku	-1 788	-368 300	-217 575	150 725	-41%
Osalused avaliku sektori ja sidusüksustes, rahvusvahelised osalused	-32 940	-227 500	-3 000	224 500	-99%
Finantseerimistegevuseks antud sihtfinantseerimine	-4 250	-140 800	-214 575	-73 775	52%

Toetamaks kahese kasutusega süvatehnoloogia ettevõtete arengut, osaleb Eesti NATO 1 miljardi euro suuruses innovatsioonifondis ning selle investeeringutele eelnevas innovatsioonikiirendis. Eesti panus on innovatsioonifondis on 30 mln eurot. Fond ja kiirendi luuakse vastukaaluks Euroopas esinevale probleemile, kus süvatehnoloogiamahukad ja kahese kasutusega tehnoloogiad on alarahastatud. Seetõttu on NATO asunud looma võimalusi, mis aitaksid tekitada ja rahastada uusi kahese kasutusega süvatehnoloogiaid arendavaid iduettevõtteid ning suurendaks koostööd Läänes, vähendaks protektsionismi ja pakuks turvalist rahastamist just strateegiliselt olulisi valdkondi silmas pidades.

Samuti jätkatakse riskikapitali pakkumist AS Smartcapi kaudu mahus 75 mln eurot, kavandatavate investeeringute eesmärk on toetada innovaatilisi rahvusvahelise kasvupotentsiaaliga ettevõtteid, aidates seeläbi Eesti majandust ajakohastada ja kohalikku kapitaliturgu arendada.

Ettevõtlus ja Innovatsiooni Sihtasutusele kavandatakse 2023. aasta riigieelarve raames finantseerimistehinguna 100 mln euro ulatuses vahendeid ettevõtluslaenude täiendavaks tagamiseks.

Eluasemevaldkonnas jätkatakse maapiirkonna eluasemelaenu käendamist Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse kaudu summas 0,8 mln eurot. Uue perioodi struktuurifondide vahenditest suunatakse 8,8 mln eurot korterelamute rekonstrueerimise rahastu käivitamiseks.

3 mln euro eest märgitakse Rail Baltic Estonia OÜ osakuid.

3.14 Maaeluministeeriumi valitsemisala

Maaeluministeeriumi valitsemisala töötab selle nimel, et Eesti toit on hinnatud ja maal on hea elada.

Valitsemisala tegeleb kestliku toidusüsteemi kujundamisega, maaelu-, põllumajandus- ja kalanduspolitiika kavandamise ja elluviimisega, keskkonnahoiu ja elurikkuse hoidmisega, loomakaitse ja -tervise ning taimekaitse ja -tervisega seotud tegevuste koordineerimisega, toidu ohutuse ja nõuetekohasuse tagamisega.

2023. aastal on kolm suurema eelarvemahuga valitsemisala asutust Põllumajanduse Registrite ja Infosüsteemide Amet (PRIA, 86%), Maaeluministeerium (6%) ja Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA, 4%).

Valitsemisalas on kaks riigi osalusega aktsiaseltsi (Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS, AS Vireen) ja kaks riigi osalusega sihtasutust (SA Eesti Maaelumuuseumid, Maaelu Edendamise Sihtasutus).

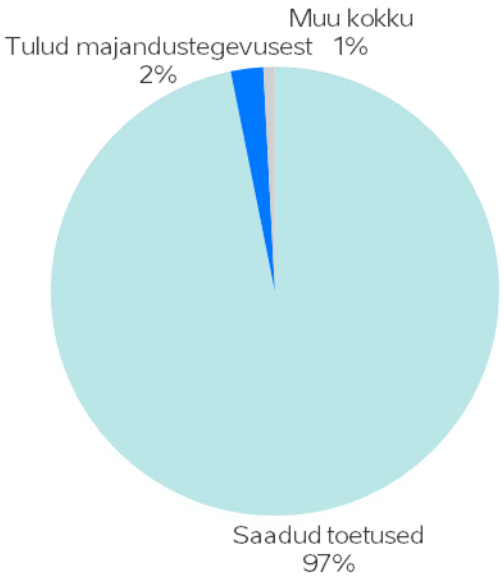
Suurima töötajaskonnaga asutus on PTA, mille koosseisu kuulub 487 teenistujat, mis moodustab 33,6% valitsemisala töötajate arvust.

01.01.2023 liidab Maaeluministeerium Eesti Taimekasvatuse Instituudi (ETKI) ja Põllumajandusuuringute Keskuse (PMK) üheks asutuseks, mille nimeks saab Maaelu Teadmuskeskus (METK).

3.14.1 Tulud

Algab uus põllumajanduse ja kalanduse välisfondide rahastusperiood (2023-2027), mille maht on 1,6 mld eurot. Suuremas fookuses on ettevõtjate toetamine roheülemineku ja ühistegevuse soodustamine.

Joonis 66. Maaeluministeeriumi suuremad tulud ja osakaal kogutuludest, %

Tabel 73. Maaeluministeeriumi tulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	318 993	352 948	354 868	1 921	1%
Saadud toetused	314 899	342 800	343 637	837	0%
Riigilõivud	1 509	1 320	1 320	0	0%
Tulud majandustegevusest	10 009	7 218	8 302	1 083	15%
Tulud põhivara ja varude müügist	-3	500	500	0	0%
Trahvid ja muud varalised karistused	16	2	2	0	0%
Keskkonnatasud	1 072	840	840	0	0%
Muud tulud	1 234	22	22	0	0%
Intressi- ja omanikutulud	-9 742	245	245	0	0%

Saadud toetused

Toetusi kasutatakse peamiselt põllumajandus-, maaelu- ja kalandussektori kulude ja investeeringute katteks ja nende hulgas on:

- 142,1 mln eurot Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist Eesti maaelu arengukava 2014—2020 (MAK) meetmetele ja Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) strateegiakava aastateks 2023—2027 sekkumistele;
- 16,3 mln eurot Euroopa Merendus- ja Kalandusfondist Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi 2014—2020 ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond1 2021-2027 rakenduskava meetmetele;

- 182,1 mln eurot Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) põllumajanduse otsetoetuste maksmiseks ja põllumajanduse turukorralduse meetmete (sealhulgas koolikavade) rakendamiseks.

Riigilõivud

Tulud laekuvad mahepõllumajanduse-, seemne ja taimse paljundusmaterjali-, sordikaitse-, taimekaitse, väetise-, veterinaarkorralduse- ning maaparandusseaduste alusel tehtavate toimingute eest, sealhulgas mahepõllumajanduse seaduse alusel 0,7 mln eurot.

Tulud majandustegevusest

Majandustegevusest laekunud tulu kasutatakse valitsemisala kuludeks ja investeeringuteks.

Tulu majandustegevusest valitsemisalas prognoositakse:

- PTA järelevalvetoimingute eest 2,2 mln eurot;
- PMK sordivõrdluskatsete, sortide registreerimiskatsete ja sertifitseeritud seemnete järelkontrolli katsete, laboriteenuste ning konsulendi kutsetunnistuse eksamite läbiviimise eest 1,9 mln eurot;
- VTL tasuliste laboriteenuste eest 2 mln eurot;
- ETKI-le põllumajandustoodangu müügist, tasulistest teenustest, litsentsitasudest ja lepingulistest töödest 2 mln eurot.

Tulud suurenevad sortide registreerimiskatsete ja sertifitseeritud seemnete järelkontrolli katsete eest saadud tasude ja teadusasutustele ning kodu- ja välismaistele klientidele tehtud laboratoorsete analüüside arvel.

Üüri- ja renditulude prognoos on 0,2 mln eurot, millest Tartu Agro maarendi osa on 0,1 mln eurot.

Tulu põhivarade müügist

Varude müügi tulemiks sekkumiskokkuostu läbiviimisel on prognoositud 0,5 mln.

Sekkumiskokkuost on Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika turukorraldusabinõu, mis aitab toetada sekkumisega hõlmatud toodete turuhinda liigse toodangukoguse turult kõrvaldamise kaudu hooajalise ülepakkumise või turu üldise nõrkuse korral ning stabiliseerida turud sekkumiskoguste turule paiskamisega hooajast või muudest asjaoludest (nt põud) tingitud alapakkumise korral.

Trahvid ja muud varalised karistused

Trahvid laekuvad PTA-le summas 2 000 eurot.

Keskkonnatasud

Kalapüügiõiguse tasu on prognoositud summas 0,84 mln eurot.

Muud tulud

Veterinaaria-, toiduohutuse-, mahe- ja aiandusvaldkondade seaduste alusel rakendatavate sunnirahade prognoositav laekumine on 0,02 mln eurot.

Intressi- ja omanikutulud

Prognoosi kohaselt maksavad dividende AS Vireen summas 0,23 mln ja Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS summas 0,015 mln eurot.

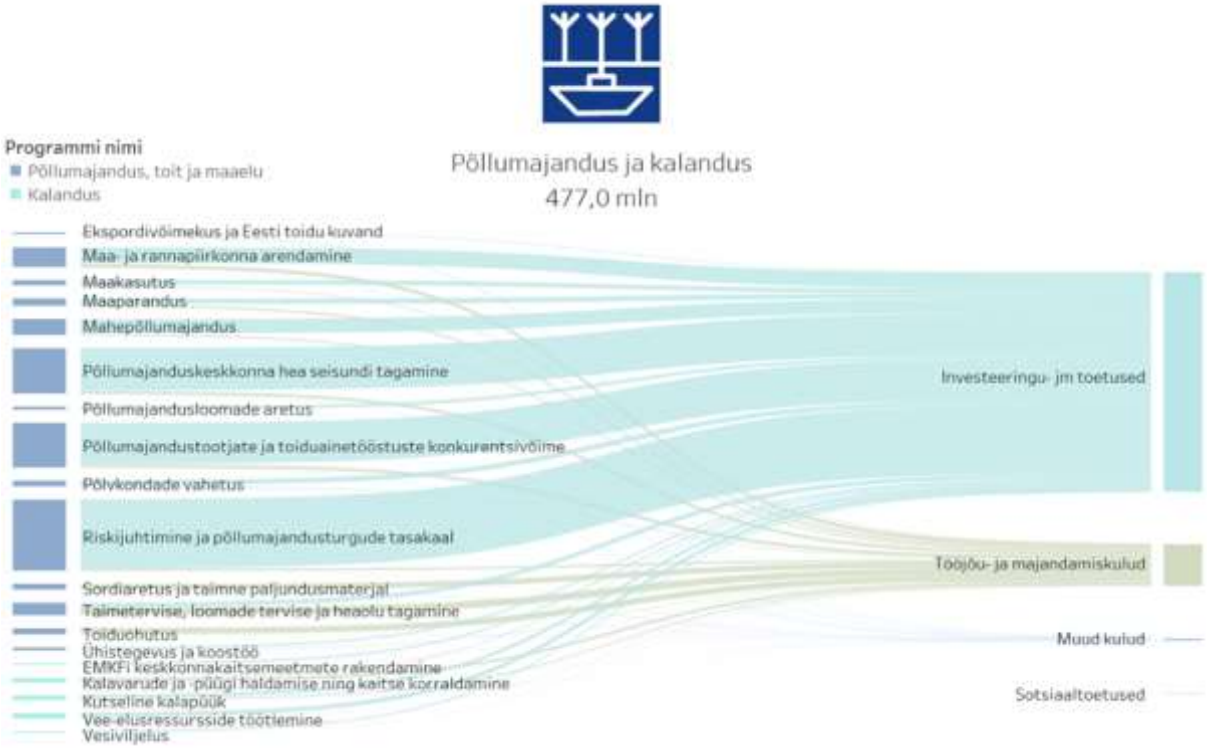
Dividenditulu on prognoositud äriühingute eeldatavate majandustulemuste alusel ning lõplikud summad otsustatakse 2023. aasta kevadel pärast 2022. aasta tegelike tulemuste selgumist.

3.14.2 Kulud tegevuspõhises vaates

Tulemusvaldkonna Põllumajandus ja kalandus poliitikavaldkondade prioriteet on tagada Eesti inimestele ohutu, piisav ja tervislik toit, pidades silmas keskkonnahoidu ja majanduslikke eesmärke.

3.14.2.1 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus

Joonis 67. Põllumajandus ja kalandus tulemusvaldkond ja selle maht

Tulemusvaldkonna pikaajalised sihid on kokkulepitud Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukavas aastani 2030.

Tulemusvaldkonna eesmärk: Eesti toit on eelistatud, keskkond ja elurikkus on hoitud, toidusektori ettevõtted on edukad ning maa- ja rannakogukonnad on elujõulised.

Joonis 68. Põllumajanduse ja kalanduse tulemusvaldkonna mõõdikud

Põllumajanduse ja kalanduse tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on loodud kaks programmi, sealhulgas kalanduse ühisprogramm Keskkonnaministeeriumiga.

Põllumajanduse, toidu ja maaelu programmi eesmärkide ning tegevuste ja rahaliste vahendite kavandamise eest vastutab Maaeluministeerium.

Kalanduse programmi eesmärkide ning tegevuste ja rahaliste vahendite saavutamise eest vastutab Maaeluministeerium koostöös Keskkonnaministeeriumiga. Keskkonnaministeeriumi valitsemisala eelarves kavandatud kalanduse programmi kulud ja investeeringud esitatakse seletuskirjas Keskkonnaministeeriumi valitsemisala peatükis.

Tabel 74. Maaeluministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Põllumajandus ja kalandus	Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030	Põllumajandus, toit ja maaelu
		Kalandus

Põllumajandus ja kalandus tulemusvaldkonnaga seotud programmdokumendid on kättesaadavad Maaeluministeeriumi kodulehel:

Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030 | Maaeluministeerium (agri.ee)

Strateegilised alusdokumendid | Maaeluministeerium (agri.ee)

3.14.2.1.1 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja Kalandus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 75. Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Põllumajandus ja kalandus	-414 238	-463 881	-470 200	-13 160	3%
Põllumajandus, toit ja maaelu	-391 843	-429 772	-445 992	-16 220	4%
Toiduohutus	-10 112	-9 069	-11 435	-2 366	26%
Maakasutus	-6 814	-7 547	-10 024	-2 477	33%
Maaparandus	-12 371	-11 399	-13 343	-1 944	17%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Sordiaretus ja taimne paljundusmaterjal	-9 347	-8 851	-10 735	-1 884	21%
Põllumajandusloomade aretus	-5 190	-6 279	-6 227	53	-1%
Põllumajandustootjate ja toiduainetööstuste konkurentsivõime	-37 830	-63 054	-79 622	-16 568	26%
Põlvkondade vahetus	-5 287	-8 597	-10 909	-2 313	27%
Riskijuhtimine ja põllumajandusturgude tasakaal	-18 505	-1 714	-129 138	-127 423	7434%
Ühistegevus ja koostöö	-1 103	-3 077	-4 426	-1 348	44%
Ekspordivõimekus ja Eesti toidu kuvand	-127 217	-131 397	-2 701	128 696	-98%
Mahepõllumajandus	-22 392	-28 446	-28 326	120	0%
Põllumajanduskeskkonna hea seisundi tagamine	0	0	-82 278	-82 278	100%
Taimetervise, loomade tervise ja heaolu tagamine	0	0	-21 518	-21 518	100%
Maa- ja rannapiirkonna arendamine	0	0	-35 311	-35 311	100%
Kalandus	-16 153	-28 320	-24 208	4 112	-17%
Kutseline kalapüük	-9 199	-13 368	-8 734	4 634	-35%
Vee-elusressursside töötlemine	-4 718	-6 212	-8 659	-2 446	39%
Vesiviljelus	-1 908	-5 727	-3 044	2 683	-47%
EMKFi keskkonnakaitsemeetmete rakendamine	-328	-3 013	-3 772	-759	25%

3.14.2.1.2 Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus programmid ja programmi tegevused

Põllumajanduse, toidu ja maaelu programm

Programmi eesmärk: Tark ja kestlik põllumajandus, toidutootmine ja maaelu ning ohutu toit ja hoitud keskkond.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Maaeluministeerium, Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA), Veterinaar- ja Toidulaboratoorium (VTL), Põllumajandusuuringute Keskus (PMK), Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (PRIA), Eesti Taimekasvatuse Instituut (ETKI)

Programmi tegevuse nimetus: Toiduohutus

Programmi tegevuse eesmärk: on tagada olukord, kus Eestis toodetud ja tarbitav toit on ohutu ning tarbija teadlikkus toiduohutusest on kõrge ja tehtud valikud on tervist toetavad.

Tegevuse kirjeldus

Toiduohutuse eesmärke aitavad saavutada oma teenuste kaudu MeM toiduohutuse poliitika kujundamisega, PTA toiduohutuse järelevalve ja haiguspuhanguteks valmisoleku tagamisega ning VTL toidu ja alkoholi laboratoorse kontrolli, toiduvaldkonna referentvolituste täitmise ja toiduohutuse valdkonna riskihindamisega.

Programmi tegevuse nimetus: Maakasutus

Programmi tegevuse eesmärk: on tagada põllumajandus- ja metsamaa sihtotstarbeline kasutamine ja põllumajandusmaa säilimine.

Olulisemad teenused tegevuse elluviimisel on MeM poliitika kujundamine maakasutuse valdkonnas, mida rakendatakse PRIA (toetuste maksmine) ning PMK (riikliku mullaseire teostamine, väetistarbekaartide koostamine, mullaproovide võtmine, mullaproovivõtjate koolitamine ja laboratoorsete analüüside teostamine) teenuste kaudu.

2023. aastal suureneb maakasutuse programmi tegevuse eelarve 1,2 mln euro võrra, mis suunatakse Natura 2000 toetusesse.

Programmi tegevuse nimetus: Maaparandus

Programmi tegevuse eesmärk: on tagada kuivendatud põllumajandus- ja metsamaa sihtotstarbeline kasutamine.

Tegevuse kirjeldus

Olulisemad teenused tegevuse elluviimisel on MeM poliitika kujundamine maaparanduse valdkonnas.

PTA korraldab maaparandussüsteemi ehitamise ja kasutamisega seotud dokumentide taotlemist, maaparanduse kooskõlastuste ja tõendusdokumentide taotlemist ja maaparandussüsteemi toimimisega seotud tegevusi, samuti maaparanduse nõuetele vastavuse kontrolli ja järelevalvet. PRIA kaudu makstakse erinevaid toetusi: toetatakse maaparandusega seotud taristu arendamist ja hoidmist ning maaparandussüsteemide ehitamist.

Programmi tegevuse nimetus: Sordiaretus ja taime paljundusmaterjal

Programmi tegevuse eesmärk: on tagada mitmekesised, kvaliteetsed ja kohalikesse oludesse sobivad põllu- ja aiakultuuride sordid.

Tegevuse kirjeldus

Olulisemad teenused tegevuse elluviimisel on MeM sordiaretuse ja taimse paljundusmaterjali valdkonnas poliitika kujundamine, mida rakendatakse PRIA (toetatakse kohalikku sorti taimede kasvatamist), ETKI (põllumajanduskultuuride sordiaretusega), PTA (seemnete sertifitseermine ja turustamise nõuetele vastavuse kontrollid, sordi registreerimine ja —kaitse, tuulekaera tõrjemeetmete kohaldamine)., PMK (seemnete kvaliteedi määramine ning seemnepartiide järelkontrolli katsete läbiviimine ja geneetilise ressursi kogumine ja säilitamine) teenuste kaudu.

Programmi tegevuse nimetus: Põllumajandusloomade aretus

Programmi tegevuse eesmärk: on tagada tõuaretusega Eesti oludesse sobivad tõud ja geneetiline mitmekesisus.

Tegevuse kirjeldus

Olulisemad teenused tegevuse elluviimisel on MeM poliitika kujundamine põllumajandusloomade aretuse valdkonnas, mida rakendatakse PRIA (makstakse ohustatud tõugu looma pidamise toetust ja põllumajandusloomade aretustoetust) ja PTA (järelevalve) teenuste kaudu.

Selleks, et tagada kultuuripärandi ja geneetilise mitmekesisuse seisukohast oluliste kohalike ohustatud tõugude (eesti maatõugu veis, eesti hobune, tori hobune, eesti raskeveohobune, kihnu maalammas ja eesti vutt) säilimine, makstakse ohustatud tõugu loomade pidajatele alates 2004. aastast Eesti maaelu arengukavast toetust. See on aidanud mõne tõu arvukuse languse pöörata tõusule ning mõnel juhul pidurdanud loomade arvu vähenemist.

Programmi tegevuse nimetus: Põllumajandustootjate ja töötlejate konkurentsivõime

Programmi tegevuse eesmärk: on tagada Eesti toiduainesektori konkurentsivõime sise- ja välisturul.

Tegevuse kirjeldus

Olulisemad teenused tegevuse elluviimisel on MeM põllumajandustootjate ja toiduainetööstuste konkurentsivõime poliitika kujundamine, mida rakendatakse PRIA teenuste kaudu (toetuse väljamaksmine). Põllumajandustootjate ja toiduainetööstuste konkurentsivõime tõstmiseks rakendatakse investeeringutoetusi tulemuslikkuse parandamiseks, töötlemise toetusi mikro- ja väikeettevõtjatele, väikeste põllumajandusettevõtete toetust ning eraldi investeeringutoetusi ka suurettevõtete arengule kaasas aitamiseks. Mesindussektori arengu toetamiseks rakendatakse mesindusprogrammi ning mesilasperede toetust. Põllumajandusliku turukorraldusmeetmena rakendatakse koolikavade toetust, toetatakse nõuandeteenuse toimimist ning tehakse järelevalvet turukorralduse üle.

Programmi tegevuse nimetus: Põlvkondade vahetus

Programmi tegevuse eesmärk: on tõsta noorte põllumajandustootjate osakaalu põllumajandussektoris.

Tegevuse kirjeldus

Noortes huvi tõstmine on vajalik põlvkondade vahetuse soodustamisega tuua noori põllumajandussektorisse.

Olulisemad teenused tegevuse elluviimisel on MeM põlvkondade vahetuse poliitika kujundamine, mida rakendatakse PRIA teenuste kaudu (toetuse väljamaksmine). Noorte põllumajandustootjate osakaalu suurendamiseks ja põlvkondade vahetuse toetamiseks rakendatakse noore alustava põllumajandustootja toetust ning noore põllumajandustootja otsetoetust.

Programmi tegevuse nimetus: Riskijuhtimine ja põllumajandusturgude tasakaal

Programmi tegevuse eesmärk: on tagada põllumajandustootjate stabiilsed sissetulekud ja riskide maandamine.

Tegevuse kirjeldus

Põllumajandustootjate sissetulekute stabiilsuse tagamiseks rakendame erinevaid toetusmeetmeid (sh maksuerisusi), mis vähendavad tootjate sissetulekute kõikumist turu- ja tootmisriskide puhul.

Põllumajandustootjate sissetulekute stabiilsuse tagamiseks rakendame ELis pindalapõhiseid otsetoetusi.

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika turukorraldusmeetmetest aitavad sekkumiskokkuost, eraladustamine ja erakorralised meetmed stabiliseerida turgu ja tagada põllumajandustootjatele turuväljundi ja sissetuleku.

Saagi, loomade ja taimede kindlustamise toetamise raames hüvitatakse 70% ulatuses põllumajandustootja saagi, loomade ja taimede kindlustusmaksed. Lisaks on põllumajandustootjal võimalik taotleda ohtliku taimekahjustaja ja eriti ohtliku loomataudi tõttu kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamise toetust.

Olulisemad teenused tegevuse elluviimisel on MeM riskijuhtimise ja põllumajandusturgude tasakaalu poliitika kujundamine, mida rakendatakse PRIA teenuste kaudu (toetuse väljamaksmine).

2023. aastal võrreldes varasemaga on programmi tegevuse eelarve suurenenud 114 mln euro võrra programmis ümber suunatud otsetoetuste eelarve vahendite arvelt. Varasemalt kajastati otsetoetusi programmi tegevuse Eesti toit ja ekspordivõimekus all. Programmi tegevuse teenuste analüüsimisel leiti, et otsetoetused panustavad rohkem riskijuhtimise ja põllumajandusturgude tasakaalu tegevusse.

Toidujulgeoleku tagamiseks ja põllumajanduse konkurentsivõime säilitamiseks eraldati täiendavalt 10 mln vahendeid sihipäraselt suunatud siseriikliku toetuse maksmiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Ühistegevus ja koostöö

Programmi tegevuse eesmärk: on tagada põllumajandustootjate tugev positsioon tarneahelas.

Tegevuse kirjeldus

Olulisemad teenused tegevuse elluviimisel on MeM ühistegevuse ja koostöö poliitika kujundamine, mida rakendatakse PRIA teenuste kaudu (toetuse väljamaksmine). Ühistegevuse ja koostöö arendamine aitavad tugevdada põllumajandustootjate positsiooni turul, mis saavutatakse tootjaorganisatsioonide ja tootjarühmade tunnustamise toetuse, lühikeste tarneahelate toetuse ning kvaliteedikavades osalemise toetuse rakendamise teel.

Programmi tegevuse nimetus: Ekspordivõimekus ja Eesti toidu kuvand

Programmi tegevuse eesmärk: on, et Eesti põllumajandus- ja toiduainesektor on välisturgudel konkurentsivõimeline ning Eesti toidu kuvand on positiivne.

Tegevuse kirjeldus

Ettevõtete müügi- ja turunduskompetentside tõstmiseks alustas 2021. aastal toidusektori müügivõime arendamise tegevusvaldkonna teadmussiirde pikaajaline programm, mis kestab 2024. aasta kevadeni. Programmi eesmärgiks on põllumajandustootjate ja töötlejate ekspordialaste kompetentside tõstmine ning koostöövõimaluste arendamine erinevate infopäevade, konverentside, täiendkoolituste, õppereiside ja ettevõtete juhendamiste abil.

Olulisemad teenused tegevuse elluviimisel on MeM, müügivõimekuse ja Eesti toidu kuvandi poliitika kujundamine, mida rakendatakse PRIA teenuste (toetuse väljamaksmine) ja PTA

(uute turgude avamine) kaudu. Eesti päritolu põllumajandussaaduste ja toidukaupade ekspordi väärtuse suurendamiseks ning eesti toidu positiivse kuvandi hoidmiseks nii siseturul kui eksporditurgudel rakendatakse turuarendustoetust ja põllumajanduse ja toidusektori müügivõimekuse tõstmise toetust, ning avatakse uusi eksporditurge.

2023. aastal võrreldes varasemaga on programmi tegevuse eelarve vähenenud programmis ümber suunatud otsetoetuste eelarve vahendite arvelt. Varasemalt kajastati otsetoetusi programmi tegevuse Eesti toit ja ekspordivõimekus all. Programmi tegevuse teenuste analüüsimisel leiti, et otsetoetused panustavad rohkem riskijuhtimise ja põllumajandusturgude tasakaalu tegevusse.

Programmi tegevuse nimetus: Mahepõllumajandus

Programmi tegevuse eesmärk: on tõsta mahepõllumajanduse konkurentsivõimet ja tagada mahepõllumajandustoodangu usaldusväärsus tarbija silmis.

Tegevuse kirjeldus

Olulisemad teenused tegevuse elluviimisel on MeM mahepõllumajanduse poliitika kujundamine, mida rakendatakse PRIA (toetuse väljamaksmine) ja PTA (järelevalve) kaudu. Mahepõllumajanduse konkurentsivõime tõstmiseks ning mahepõllumajanduses tunnustatud ettevõtjate arvu säilitamiseks rakendatakse mahepõllumajanduse toetust, tehakse järelevalvet mahepõllumajandustootjate ning mahekäitlejate üle.

2023. aastaks eraldati Maaeluministeeriumile täiendavalt 0,4 mln eurot, et panustada laste tervisesse, toitumisharjumuste kujundamisesse, mahepõllumajandusse ja keskkonna alastesse teadmistesse. Vahendite eest saab jätkata mahetooraine kasutamise kompenseerimiseks koolidele ja lasteaedadele, mis kasutavad mahetoitlustamise ökomärki.

Programmi tegevuse nimetus: Põllumajanduskeskkonna hea seisundi tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: vähendada põllumajandustootmisega seotud väetiste, taimekaitsevahendite ja gaaside emissiooni negatiivset keskkonnamõju ning tagada põllumajandusmaa elurikkuse ja maastike mitmekesisuse säilimine.

Tegevuse kirjeldus

Senised programmi tegevused „Taimekaitse", „Väetised" ja „Täiendav keskkonnahoid" on liidetud ning esitatud uue programmi tegevusena „Põllumajanduskeskkonna hea seisundi tagamine".

Põllumajanduskeskkonna hea seisund, väetiste ja taimekaitsevahendite ohutus inimesele ja keskkonnale tagatakse MeM taimekaitsepoliitika, väetiste turustamise poliitika ja täiendava keskkonnahoiu poliitika kujundamisega. Seda toetab riiklik järelevalve, mida teostab PTA, tuginedes PMK pakutavale laboritoele, mille tulemused on vajalikud poliitikate kujundamisel ja seaduste väljatöötamisel. ETKI panustab valdkondadesse teaduse ja teadmussiirde teenustega. PMK teostab Eesti maaelu arengukava keskkonnategevuste seiret ja hindamist. PRIA ülesanne on korraldada riiklike toetuste ning ühise põllumajanduspoliitika toetuste väljastamist, nõuetele vastavuse süsteemi on hõlmatud PRIA ja PTA.

Programmi tegevuse nimetus: Taimetervise, loomade tervise ja heaolu tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: on tagada olukord, kus Eesti on vaba ohtlikest taimekahjustajatest ja eriti ohtlikest loomataudidest ning loomade tervis ja heaolu on paranenud.

Tegevuse kirjeldus

Senised programmi tegevused „Taimetervis", „Loomatervis", „Söödaohutus" ja „Loomade heaolu" on liidetud ja esitatud uue programmi tegevusena „Taimetervise, loomade tervise ja heaolu tagamine".

Programmi tegevuse oodatavat tulemust aitavad saavutada MeM, PTA, PRIA ja PMK oma teenuste kaudu. Hea taimetervise ja loomade tervise alane olukord ning kõrge loomade heaolu tagatakse MeM taimetervise, söödaohutuse, loomatervise ja loomade heaolu poliitika kujundamisega.

PTA teostab järelevalvet söödaohutuse, loomade pidamise, heaolu, kõrvalsaaduste käitlemise ja puidutöötlemisettetvõtete üle. PTA teostab taimetervise alase väljaveo ja sisseveo kontrolli.

PRIA kaudu makstakse loomade heaolu toetust. PMK teostab teravilja, sööda ja taimekahjustajate määramise laboratoorseid analüüse. VTL tegeleb loomahaiguste laboratoorse diagnoosimise, taimekaitsevahendite ja mükotoksiinide laboratoorse analüüsimise ja loomatervise valdkonna riskide hindamisega.

Programmi tegevuse nimetus: Maa- ja rannapiirkonna arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: on aktiivne ja elujõuline maapiirkonna elanikkond.

Tegevuse kirjeldus

Senised programmi tegevused „Maaelu ja kohalik kogukond" ja „Finantsinstrumendid" on liidetud ja esitatud uue programmi tegevusena „Maa- ja rannapiirkonna arendamine".

Olulisemad teenused tegevuse elluviimisel on maaelu ja kohaliku kogukonna ning finantsinstrumendi poliitika kujundamine ning toetus investeeringuteks majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mitte-põllumajandusliku tegevuse suunas, LEADER toetus, finantsinstrumendi toetus.

Maaelu ja kohaliku kogukonna poliitika kujundamise teenuse osutamise eesmärk on luua maapiirkonda uusi, kestlikke töökohti ja kaasata maapiirkonna elanikkonda kohaliku arengu strateegiaga.

Maapiirkonna ettevõtluse arendamisse suunatakse investeeringuid ettevõtete konkurentsivõime tugevdamiseks ja selle kaudu uute kestlike töökohtade loomiseks, sh majandustegevuse mitmekesistamine mittepõllumajandusliku tegevuse suunas. Rakendatakse Leader-tüüpi kohalikul algatusel põhinevaid lähenemisviise ja toimuvad Euroopa maaelu arengu võrgustiku (ÜPP võrgustik) tegevused, näiteks kogukonna juhitud kohaliku arengu (CLLD/Leader) meetme võrgustikutöö korraldamine, maaelu arendamise näidete kogumine ja levitamine ning koostöö piiriüleste organisatsioonidega, sh osalemine Euroopa maaelu arengu võrgustiku (ENRD) töös.

Finantsinstrumentide teenuse eesmärk on tagada põllumajandustootjatele, põllumajandustoodete töötlemise ja turustamisega tegelevatele ning maapiirkonnas tegutsevatele ettevõtjatele parem juurdepääs kapitalile.

Kalanduse programm

Programmi eesmärk: Kestlik kalandus, mis tagab sektori konkurentsivõime ning kalavarude säästliku majandamise.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Maaeluministeerium, Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (PRIA), Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA).

Programmi tegevuse nimetus: Kutseline kalapüük

Programmi tegevuse eesmärk: on tagada elujõuline ja konkurentsivõimeline kutseline kalapüügisektor.

Tegevuse kirjeldus

Oodatavat tulemust aitavad oma teenuste kaudu saavutada Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA ja Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (PRIA). PTA peamisteks teenusteks on kutselise kalapüügi korraldus ja turukorralduse järelevalve, PRIA korraldab riiklike ning EMKVF (varasemalt EMKF) toetuste andmist ja toetustega seotud järelevalvet.

Kutselise kalapüügiga tegelevate ettevõtete majandusnäitajate parandamiseks toetame püütud saagi väärindamist ja otseturustamist.

Kalapüügiga kaasnevate kulutuste vähendamiseks toetame investeeringuid kalalaevade energiatõhususe suurendamiseks. Kalasadamate ja lossimiskohtade väljaarendamise toetamisega loome eeldused selleks, et maale toodav kala oleks kvaliteetne ning mitut eesmärki täitvad - multifunktsionaalsed - kalasadamad teeniksid tagasi vähemalt osa ülalpidamisega seonduvatest kuludest.

Kalapüügisektori ettevõtete omavahelise parema koostöö tagamiseks ja konkurentsivõime suurendamiseks jätkame teavitus-, koolitus- ja nõustamistegevustega ka Kalanduse Teabekeskuses.

Programmi tegevuse nimetus: Vee-elusressursside töötlemine ja turustamine

Programmi tegevuse eesmärk: on kalandus- ja vesiviljelussektori kvaliteetne, kõrge lisandväärtuse ja suure ekspordipotentsiaaliga toodang.

Tegevuse kirjeldus

Jätkuva nõudluse rahuldamiseks kalapüügi- ja vesiviljelustoodete järele maailmas ja Eesti kalatoodetega isevarustatuse kõrge taseme juures soodustame kvaliteetse ja kõrge lisandväärtuse ning suure ekspordipotentsiaaliga toodete tootmist. Ühe teenusena aitame kaasa uute turgude leidmisele ja vähendame võimalikke riske peamistel sihtturgudel.

Programmi tegevuse nimetus: Vesiviljelus

Programmi tegevuse eesmärk: on tagada elujõuline ja konkurentsivõimeline vesiviljelussektor.

Tegevuse kirjeldus

Poliitika kujundamise ja rakendamisega loome tingimused majanduslikult elujõulise ja konkurentsivõimelise vesiviljeluse arenguks.

Vesiviljelussektori ettevõtete omavahelise koostöö soodustamiseks ja konkurentsivõime parandamiseks jätkame teavitus-, koolitus- ja nõustamistegevustega Kalanduse Teabekeskuses.

Bioloogilise ressursi säästlikust kasutamisest lähtudes soodustame keskkonnahoidlikku tootmist, toetades tootearendusliku ja tehnoloogilise võimekuse suurendamist. Kvaliteetne ja kõrge lisandväärtusega vesiviljelustoodang ning tarbijateadlikkuse kasv loovad eeldused vesiviljelustoodete tarbimise suurendamiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi keskkonnakaitsemeetmete rakendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi keskkonnakaitsemeetmete rakendamise tegevus sisaldab nii Maaeluministeeriumi kui ka Keskkonnaministeeriumi ja tema valitsemisala asutuse poolt taotletavaid toetusi.

Tegevuse kirjeldus

Kalanduse kontrolli ja järelevalve toetust saab kasutada nende tegevuste elluviimiseks, mis tagavad seire, kontrolli, õigus- ja haldusnormide täitmise, suurendades seejuures riiklikku järelevalve administratiivset suutlikkust, avalike teenuste efektiivsust ja tulemuslikkust täiendavat halduskoormust tekitamata ning lihtsustades kalapüügi andmete esitamist.

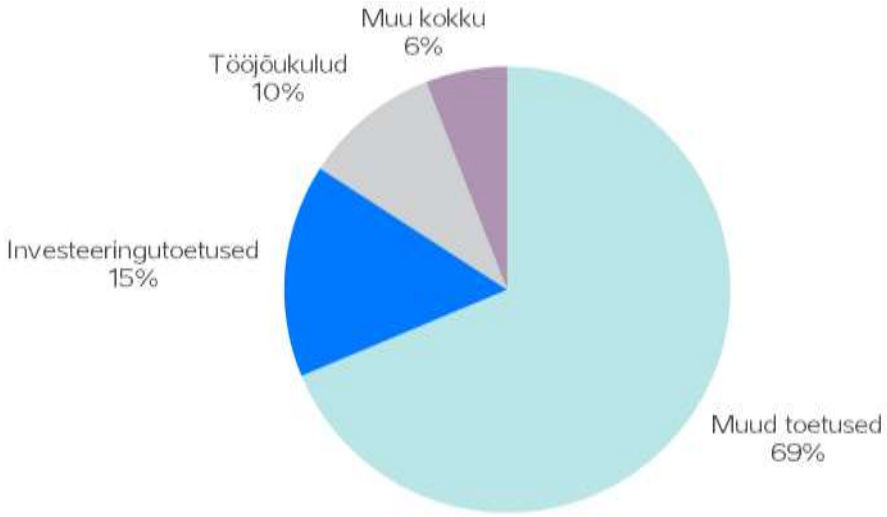
Kalandusandmete kogumise toetus saab kasutada nende tegevuste elluviimiseks, mis on vajalikud kalandusandmete kogumise, haldamise ja kasutamise toetamiseks teaduspõhiste otsuste tegemiseks kalavarude majandamiseks ning ühise kalanduspoliitika rakendamiseks.

Merekeskkonnateadmiste parendamise toetuse peamine eesmärk on panustada Eesti merestrateegia meetmekava rakendamisesse.

Merekeskkonna bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamise toetusega toetatakse kudemiskohtade ja rändeliikide rändeteede taastamist

3.14.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 69. Maaeluministeeriumi valitsemisala suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 76. Maaeluministeeriumi valitsemisala kulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-410 752	-461 072	-475 508	-14 436	3%
Tööjõukulud	-41 252	-35 276	-46 700	-11 424	32%
Majandamiskulud	-19 865	-20 344	-23 703	-3 359	17%
Muud tegevuskulud	-3 080	-6	-10	-5	81%
Investeeringutoetused	-15	-58 312	-72 717	-14 405	25%
Muud toetused	-339 685	-338 400	-322 956	15 444	-5%
Põhivara amortisatsioon	-3 618	-5 754	-4 112	1 642	-29%
Käibemaks	-2 755	-2 980	-5 308	-2 328	78%

Maaeluministeeriumi valitsemisala palgafond kasvab 2023. aastal 5%, sellele lisandub täiendav palgafond kultuuritöötajatele 15%. Kahel suuremal ametil (PRIA ja PTA) on täiendav palgafondi kasv kokku 2,3 mln eurot. Lisaks on tööjõukulude suurenemises Euroopa Liidu vahendite uue finantsperioodi rahastuse põhimõtete muutus.

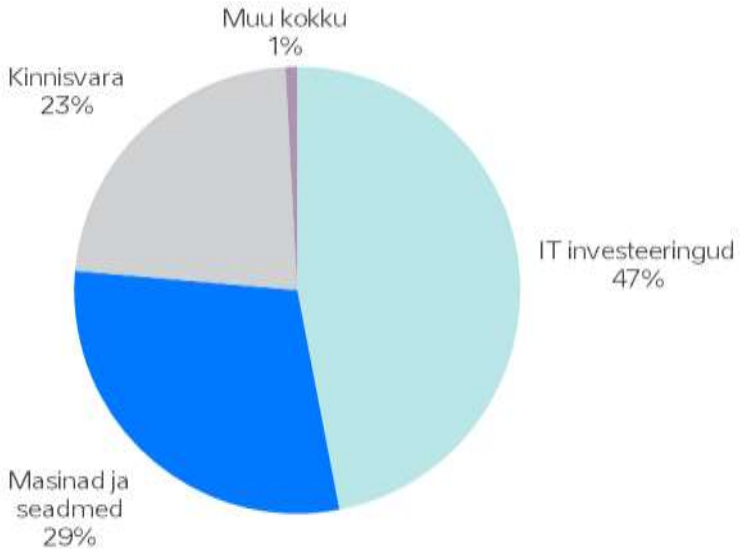
Majandamiskuludes on lisandunud RKAS rendimakseteks 2,2 mln eurot.

Teadus- ja arendustegevusele lisandub 2023. aastaks 0,5 mln eurot. Vahendeid kasutatakse MeM valitsemisala teadus- ja arendustegevuse võimekuse tõstmiseks ning seeläbi toidu tootmise toimepidevuse ning roheülemineku toetamiseks.

3.14.4 Investeeringud

Enim investeeritakse IT-arendustesse ning katsetehnikasse ja laboriseadmetesse, et tagada teadus-arendustegevuse järjepidevus ning järelevalve kvaliteet.

Joonis 70. Maaeluministeeriumi valitsemisala investeeringud ja osakaal koguinvesteeringutest, %

Tabel 77. Maaeluministeeriumi valitsemisala investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-4 588	-3 144	-4 727	-1 583	50%
IT investeeringud	-1 249	-2 162	-1 957	206	-10%
Transpordivahendid	0	-28	-35	-7	24%
Masinad ja seadmed	-295	-317	-1 225	-908	287%
Kinnisvara	0	-133	-949	-817	616%
MEM adminhoone Lai 39/41	*0*	*0*	*-100*	*-100*	*100%*
Laborite sisseseade	*0*	*-70*	*-70*	*0*	*0%*
CO2 kvooditulust rahastatav investeering	*0*	*-63*	*-779*	*-717*	*1147%*
Käibemaks	-647	-504	-561	-57	11%

Enim investeeritakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogiasse, et tagada infosüsteemide töökindlus.

2023. aasta suuremad IT-investeeringu projektid on:

- laboriinfosüsteemi arendus;
- PTA järelevalve infosüsteemide arendustööd;
- Maaeluministeeriumi kliendiportaali e-teenuste arendused;
- PRIA arengutoetuste valdkonna menetlussüsteemid (MATS);
- PRIA otsetoetuste valdkonna menetlussüsteemid (TAKS);
- kalanduse infosüsteemide arendamine, et lihtsustada kutselise kalapüügi lubade taotlemist ja kalapüügiga seonduvate andmete esitamist;
- põllumajandus- ja kalandussektoris kasutatava erimärgistatud diislikütuse kasutamist kontrollia infosüsteemi loomine.

Lisaks soetatakse ETKIle ja PMKle põldkatsete läbiviimiseks katsetehnikat ning laboriseadmeid järelevalve ja seire toimivuse tagamiseks vajalike laborianalüüside jaoks. CO2 kvooditulust viiakse ellu pilootprojekt, mille raames rajatakse taaskasutuse ja kontrollitavate kliimatingimustega kasvuhooned.

3.15 Rahandusministeeriumi valitsemisala

Valitsemisala vastutuses on riigi eelarve-, haldus- ja regionaalpoliitika-, maksu-, tolli- ning finantspoliitika kavandamine ja elluviimine, mille keskseks küsimuseks on riigipidamise suutlikkus.

Rahandusministeeriumi valitsemisala vastutuses on riigi eelarve-, ressursihaldus-, maksu-, tolli- ning finantspoliitika kavandamine ja elluviimine. Lisaks sisaldub selles majandusanalüüs ja -prognoos, riigiabialane nõustamine ja koordineerimine,. Samuti raamatupidamise, audiitortegevuse, rahapesu tõkestamise ja ennetamise, riikliku statistika, avaliku teenistuse ning riigivara ja riigihangetega seotud tegevus. Valitsemisala vastutab ka riigi rahavoo juhtimise, välisvahendite kasutamise korraldamise ja riigi antavate laenude ja riigigarantiide korraldamise eest. Samuti hõlmab see, kohaliku omavalitsuse üksuste arendamist ja nõustamist, regionaalarengu, riigi- ning regionaalhalduse kavandamist ja koordineerimist ning ruumilise planeerimise alase tegevuse korraldamist ja järelevalvet.

Valitsemisala moodustavad kuus riigiasutust: Rahandusministeerium, Maksu- ja Tolliamet, Statistikaamet, Riigi Tugiteenuste Keskus, Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus ja Rahapesu Andmebüroo. Rahandusministeeriumi haldusalasse kuuluvad äriühingud Eesti Energia, Eesti Loto, Riigi Kinnisvara ja Levira ning avalik-õiguslikud juriidilised isikud Tagatisfond ja Audiitorkogu.

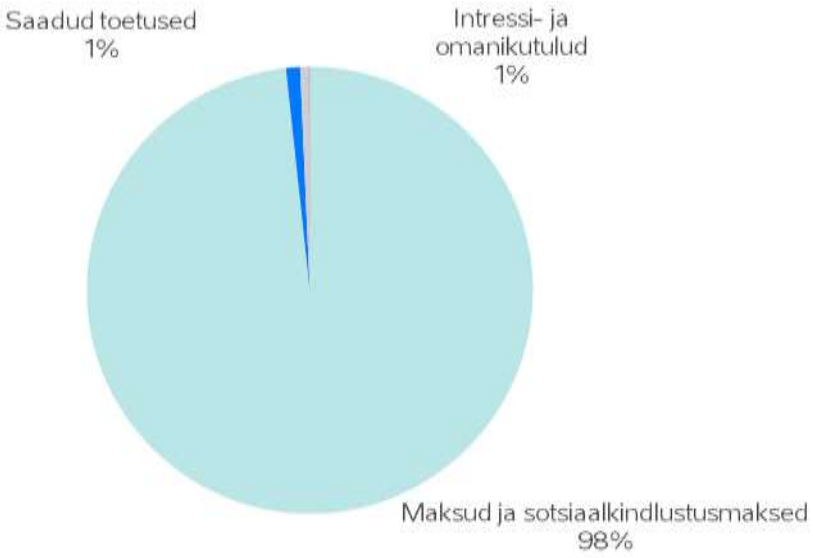
Valitsemisala siseselt moodustab Rahandusministeeriumi kulude eelarve 68% ehk 256 mln eurot valitsemisala kulude eelarvest (375 mln eurot), Maksu- ja Tolliameti eelarve 15% (55 mln eurot) ja Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse eelarve 7% (25 mln eurot) valitsemisala kulude eelarve mahust. Valitsemisala töötajate arv on ca 2500, suurima töötajate arvuga riigiasutus on Maksu- ja Tolliamet moodustades 44% töötajaskonnast.

3.15.1 Tulud

Valitsemisala tulude eelarve suurim mõjutaja on maksuline tulu.

Detailne ülevaade maksudest ja sotsiaalkindlustusmaksetest on seletuskirja osas 2 tulude peatükis.

Joonis 71. Rahandusministeeriumi suuremad tulud ja osakaal kogutuludest, %

Tabel 78. Rahandusministeeriumi tulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	10 893 406	11 359 702	13 140 771	1 781 069	16%
Maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed	10 793 537	11 248 151	12 915 270	1 667 119	15%
Saadud toetused	50 370	62 986	78 794	15 808	25%
Riigilõivud	1 459	1 300	1 270	-30	-2%
Tulud majandustegevusest	1 308	823	813	-10	-1%
Tulud põhivara ja varude müügist	41	13	53	40	308%
Trahvid ja muud varalised karistused	467	380	470	90	24%
Muud tulud	10 729	10 355	10 055	-300	-3%
Intressi- ja omanikutulud	35 495	35 694	134 045	98 352	276%

Saadud toetused

Toetusi kasutatakse valitsemisala poolt oma kulude ja investeeringute katteks ning vahendamiseks teistele asutustele. Toetused saadakse välisdoonoritelt.

EL struktuurifondidest rahastatavate tegevuste elluviimiseks on planeeritud kokku 46,1 mln eurot sh:

- struktuurivahendite tehniline abi 13,1 mln eurot;
- keskse koolituse programm 1 mln eurot;
- meetmes osalevate partnerite võimestamine 0,4 mln eurot;
- institutsionaalse ja organisatsioonide võimekuse tõstmine 0,3 mln eurot;
- strateegilise juhtimise arendamine 0,2 mln eurot;
- KOV-ide teenuste tasemete hindamise süsteemi arendamine 0,1 mln eurot;
- regionaalarengu toetamine 31 mln eurot sh:
  - piirkondade konkurentsivõime tugevdamine 19,1 mln eurot,
  - linnapiirkondade jätkusuutlik areng 6 mln eurot,
  - piirkondliku ettevõtlus- ja elukeskkonna arendamine 4,6 mln eurot;

- piirkondlike algatuste ja investeeringute toetamine õiglaseks üleminekuks
- 1,3 mln eurot

Moderniseerimisfondi avaliku sektori hoonete energiatõhususe ja taastuvenergia programmi elluviimiseks on kavandatud 18,5 mln eurot;

Euroopa territoriaalse koostöö programmide elluviimiseks on kavandatud 10,9 mln eurot, sh Eesti-Läti programmile 7,9 mln eurot ja Eesti-Vene programmile 3 mln eurot. Eesti-Vene programmi kahepoolne rakendamine on alates Vene-Ukraina sõja algusest peatatud, kuid Eesti partnerid saavad oma projektitegevustega jätkata, 2022. a novembrist jõustub uus määrus, mis võimaldab häiritud piiriülese koostöö programmide tegevust leebemate tingimustega jätkata ja need ühepoolselt lõpule viia;

Taaste- ja vastupidavusrahastust on planeeritud KOV-ide investeeringuteks jalgratta- ja/või jalgteedesse 2 mln eurot;

Statistikaametile laekuvad Eurostati toetused Euroopa Liidu liikmelisusega kaasnevate õigusaktidest tulenevate kohustuste juurutamiseks 0,6 mln eurot;

Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanismide rakendamise projektide rakendamise finantseerimiseks on kavandatud 0,3 mln eurot;

Maksu- ja Tolliametile laekuvad toetused tolli ja maksunduse koostööprogrammide Fiscalis, Customs ja Tobac raames kokku summas 0,2 mln eurot.

Eesti-**Šveitsi koostööprogrammi toetusmeetmete** ettevalmistamiseks ja tehniliseks abiks on kavandatud 0,1 mln eurot;

Toetuste mahu kasv on tingitud peamiselt Euroopa Liidu 2021-2027 perioodi struktuurivahendite meetmete vahendite kasutuselevõtust ja lisandunud Moderniseerimisfondi vahenditest.

Riigilõivud

Valitsemisalas on suurimate mahtudega lõivutulud ja lõivu kogujad:

- Rahapesu Andmebüroo 0,9 mln eurot rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse alusel väljastatava tegevusloa taotluste läbivaatamise eest;
- Maksu- ja Tolliamet 0,2 mln eurot maksukorralduse seaduse ja hasartmänguseaduse alusel tehtavate toimingute eest;
- Rahandusministeerium 0,2 mln eurot riigihangete seaduse alusel tehtavate toimingute eest.

Tulud majandustegevusest

Majandustegevusest laekunud tulu kasutatakse valitsemisala asutuste poolt oma tegevuskulude katteks. Tulude laekumine on planeeritud:

- Statistikaametile 0,7 mln eurot statistilistelt tellimustöödelt;
- Maksu- ja Tolliametile 30 000 eurot Tallinna Linnavalitsuselt müügimaksu ja reklaamimaksu haldamise eest ning Eesti Liikluskindlustuse Fondilt piirikindlustuspoliisi vormistamise eest.

Lisaks on sellel eelarvereal kajastatud riigi tuludesse laekuvad tulud Rahandusministeeriumile ning Maksu- ja Tolliametile vastavalt 50 000 eurot ja 30 000 eurot süüteomenetluses konfiskeeritud varade müügist.

Tulu põhivarade müügist

Tulu põhivarade müügist planeerib Rahandusministeerium loobutud kinnisvara ning Maksu- ja Tolliamet amortiseerunud ametisõidukite müügist. Loobutud vara müügiprognoosi on suurendatud 40 000 eurot, kuna huvi loobutud korterite vastu on suurenenud.

Trahvid ja muud varalised karistused

Tulude laekumist prognoosib Maksu- ja Tolliamet 0,4 mln eurot, sh:

- maksukorralduse seaduse alusel 70 000 eurot;
- tolliseaduse alusel 0,2 mln eurot;
- hasartmänguseaduse, alkoholiseaduse, tubakaseaduse, vedelkütuse seaduse, vedelkütuse erimärgistamise seaduse ja biotsiidiseaduse alusel kokku 0,1 mln eurot.

Finantsinspektsioonilt kantakse riigi tuludesse üle haldustrahve hinnanguliselt 0,1 mln eurot.

Prognooside aluseks on varasematel aastatel laekunud tulud ning 2022. aasta eelarve täitmise prognoos.

Muud tulud

Maksu- ja Tolliamet prognoosib laekumist 10 mln eurot, sh:

- intressitulu õigeaegselt tasumata maksudelt summas 8,5 mln eurot. Maksuintress määratakse maksumaksjale maksukohustuse täitmisega viivitamise korral. Maksuintressi määr on 0,06 protsenti päevas;
- laekumised maksukorralduse seaduse alusel kokku 1,5 mln eurot, sh sunnirahad 0,5 mln eurot, väljanõudmata deposiidid 0,2 mln eurot ning arestitud varade kanded riigituludesse, tulud kahjunõuetelt jm ebatavalised tulud kokku 0,8 mln eurot.

Statistikaamet prognoosib sunnirahade laekumist 40 000 eurot.

Intressi- ja omanikutulud

Dividenditulu 114,9 mln eurot on planeeritud äriühingute majandustulemuste prognooside alusel ning lõplikud summad otsustatakse 2023. aasta kevadel pärast 2022. aasta tegelike majandustulemuste selgumist. Eelduste kohaselt maksavad dividende aktsiaseltsid Eesti Energia, Riigi Kinnisvara, Eesti Loto ja Levira.

Tuluna finantsinvesteeringutelt on kavandatud 0,4 mln eurot dividenditulu Põhjamaade Investeerimispangalt.

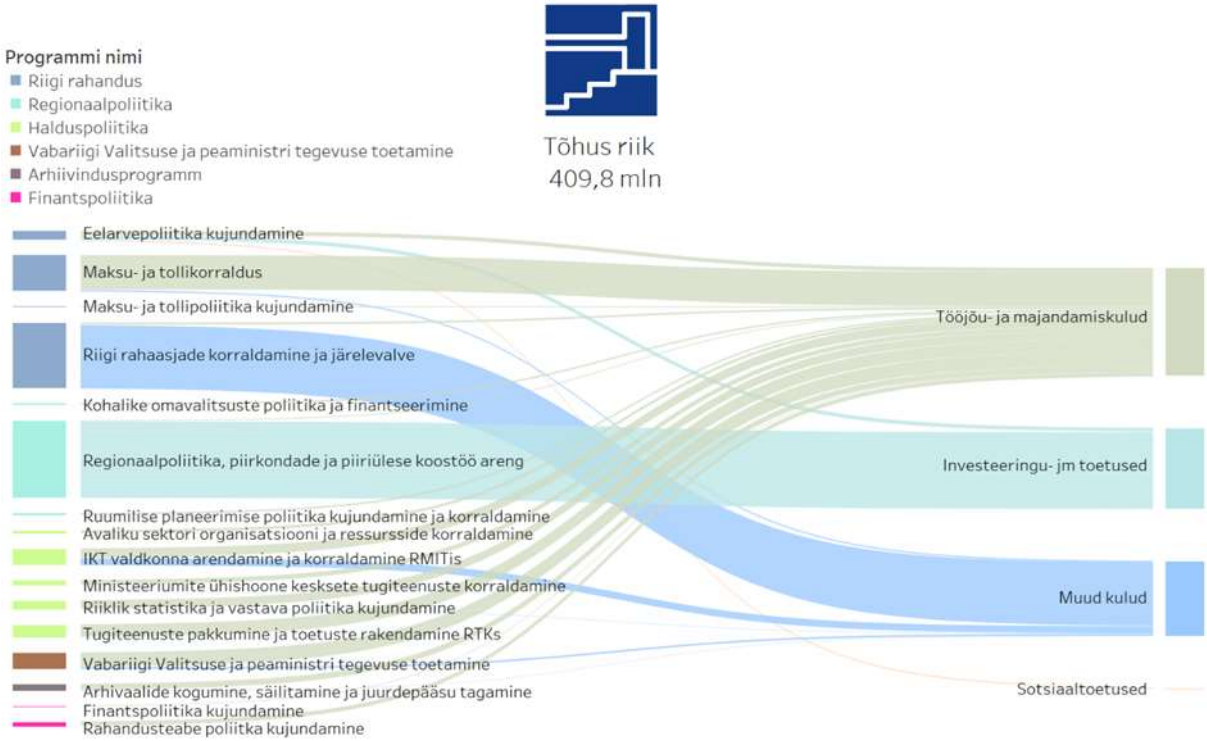
Muude finantstuludena on kavandatud intressitulu riigi likviidsusreservilt, stabiliseerimisreservilt ja antud laenudelt, kokku 18,7 mln eurot. Kasv on tingitud turuintressimäärade ja likviidsusreservi mahu tõusust.

3.15.2 Kulud tegevuspõhises vaates

Rahandusministeeriumi tulemusvaldkonna Tõhus riik poliitikavaldkondade prioriteet on riigieelarveline toimetulek ja hinnatõusu leevendamine.

3.15.2.1 Tulemusvaldkond Tõhus riik

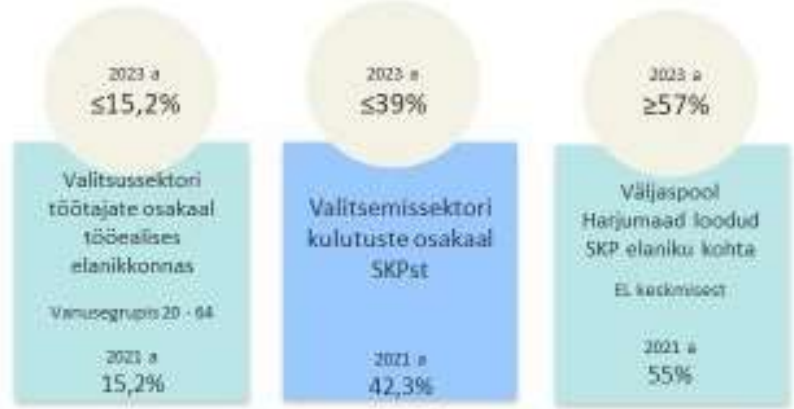
Joonis 72. Tõhus riik tulemusvaldkond ja selle maht

Tulemusvaldkonna eesmärk: Elanikkonna vajadustega arvestav ühtne ja tõhus riigivalitsemine.

Valdkonna strateegiline eesmärk on seatud riigi eelarvestrateegias koos selle saavutamist näitavate mõõdikutega ja eraldi valdkonna arengukava ei ole.

Joonis 73. Tõhusa riigi tulemusvaldkonna mõõdikud

Lisaks Rahandusministeeriumi valitsemisalale osalevad Tõhusa riigi tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamises Riigikantselei ning Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala. Tulemusvaldkonna eesmärk saavutatakse kuue programmiga:

- Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine — vastutab riigisekretär;
- Riigi rahandus, halduspoliitika, regionaalpoliitika ja finantspoliitika — vastutavad rahandusminister ja riigihalduse minister;
- Arhiivindus — vastutab haridus- ja teadusminister.

3.15.2.1.1 Tulemusvaldkond Tõhus riik kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Rahandusministeeriumi valitsemisala jaguneb kahe ministri — rahandusministri ja riigihalduse ministri — vastutusvaldkondadesse. Riigi rahanduse ja finantspoliitika programmide eest on vastutav rahandusminister, regionaalpoliitika programmi eest riigihalduse minister. Ministrid jagavad vastutust halduspoliitika programmi eesmärgi saavutamise eest.

Muutustena programmide tegevustes on tulemusvaldkonna „Tõhus riik" programmis „Halduspoliitika" ühendatud kolm tegevust „Haldusorganisatsiooni ja personalipoliitika kujundamine", „Riigivara poliitika ja selle elluviimise koordineerimine" ja „Riigihangete poliitika ja riigiabi regulatsiooni rakendamine" ühe tegevuse alla, mille nimetuseks on „Avaliku sektori organisatsiooni ja ressursside korraldamine".

Programmis „Regionaalpoliitika" ühendatakse kaks programmi tegevust „Kohalike omavalitsuste ja regionaalhalduse koordineerimine" ja „KOVide finantseerimise ja finantsjuhtimise korraldamine" nimetuse alla „Kohalike omavalitsuste poliitika ja finantseerimine".

Programmi „Finantspoliitika" lisandub uus tegevus „Rahandusteabe poliitika kujundamine".

Senine programmi tegevus „Statistika tegemise poliitika kujundamine ja statistika" saab kohendatud nimetuse „Riiklik statistika ja vastava poliitika kujundamine"

Tabel 79. Tulemusvaldkond Tõhus riik programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tõhus riik	-294 540	-264 579	-375 325	-110 746	42%
Riigi rahandus	-68 755	-70 239	-171 943	-101 704	145%
Eelarvepoliitika kujundamine	-12 493	-11 862	-13 566	-1 703	14%
Riigi rahaasjade korraldamine ja järelevalve	-3 859	-5 253	-101 433	-96 180	1831%
Maksu- ja tollipoliitika kujundamine	-1 442	-1 422	-1 496	-74	5%
Maksu- ja tollikorraldus	-50 961	-51 702	-55 449	-3 747	7%
Halduspoliitika	-61 728	-60 570	-69 955	-9 384	15%
Avaliku sektori organisatsiooni ja ressursside korraldamine	0	0	-4 175	-4 175	100%
Tugiteenuste pakkumine ja toetuste rakendamine RTKs	-17 161	-18 517	-19 619	-1 103	6%
IKT valdkonna arendamine ja korraldamine RMITis	-22 172	-21 319	-25 193	-3 873	18%
Ministeeriumite ühishoone kesksete tugiteenuste korraldamine	-6 832	-6 728	-7 373	-644	10%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Riiklik statistika ja vastava poliitika kujundamine	-11 363	-10 406	-13 595	-3 189	31%
Regionaalpoliitika	-160 409	-127 666	-125 998	1 669	-1%
Regionaalpoliitika, piirkondade ja piiriülese koostöö areng	0	-120 101	-120 166	-65	0%
Kohalike omavalitsuste poliitika ja finantseerimine	0	0	-2 882	-2 882	100%
Ruumilise planeerimise poliitika kujundamine ja korraldamine	-1 752	-4 620	-2 949	1 671	-36%
Finantspoliitika	-3 648	-6 103	-7 429	-1 326	22%
Finantspoliitika kujundamine	-3 449	-5 823	-1 031	4 793	-82%
Rahandusteabe poliitka kujundamine	0	0	-6 398	-6 398	100%

3.15.2.1.2 Tulemusvaldkond Tõhus riik programmid ja programmi tegevused

Riigi rahandus

Programmi eesmärk: Riigi rahandus on kestlik ja majandustsüklit tasakaalustav.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Rahandusministeerium, Maksu- ja Tolliamet.

Programmi tegevuse nimetus: Eelarvepoliitika kujundamine

Programmi tegevuse eesmärk: Valitsuse tõhusad ja mõjusad eelarvepoliitilised valikud pikaajaliste eesmärkide elluviimiseks.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse sisuks on iga-aastane makromajandusprognoosi ja rahandusprognoosi koostamine, riigi eelarvestrateegia, riigieelarve ja stabiilsusprogrammi koostamine ja täitmise jälgimine, nimetatud riigiüleste protsesside juhtimine ja arendamine, lisaks rahandusministri ja valitsuse toetamine analüüside ja eelarve otsuste ettepanekute koostamisega, osalemine valitsemisalade horisontaalsete ja valdkondlike poliitikate kujundamises ning Euroopa Liidu ja Norra välisvahendite planeerimises.

Kulud on planeeritud peamiselt tegevuskuludeks, sh vahendatavad välisvahendid sihtasutustele struktuurivahendite rakendamiseks. Kulude mahu kasvu mõjutavad peamiselt välistoetustest rahastatavate tegevuste prognoosi värskendamine ning valitsemisala üldiseks palgafondi kasvuks eraldatud lisavahendid.

Programmi tegevuse nimetus: Riigi rahaasjade korraldamine ja järelevalve

Programmi tegevuse eesmärk: Toimiv riigi rahavoo juhtimine, riigiarvelduste korraldamine ja välisvahendite sihtotstarbeline kasutamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse sisuks on riigi rahavoo juhtimine (sealhulgas konsolideeritud rahavoo planeerimine, finantsvarade paigutamine, võlakohustuste kaasamine), likviidsusreservi ja võlakohustuse võtmise taseme hoidmine, laenude andmine või riigigarantiide väljastamine erandjuhtudel

olukorras, kui pangad annavad laenu väga ebamõistlikel tingimustel või ei anna üldse ning välisvahendite kasutamise auditeerimine.

Kulude mahtu suurendab intressikulude kasv. Rahandusministeeriumi finantskulud sisaldavad riigi võetud laenudelt makstavaid intresse ning Eesti Haigekassa ja Eesti Töötukassa arvelduskonto jäägilt makstavaid intresse. Intressikulude tõus on tingitud turuintressimäärade tõusust.

Programmi tegevuse nimetus: Maksu- ja tollipoliitika kujundamine

Programmi tegevuse eesmärk: Valitsuse stabiilsed ja tasakaalus maksupoliitilised valikud pikaajaliste eesmärkide elluviimiseks.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse sisuks on maksude, riigilõivude ja tollialane analüüs, õigusloome, nõustamine ning valdkonna poliitikate rakendamise koordineerimine. Lisaks maksude kogumise regulatsioonidele hõlmab tollipoliitika ka ühiskonnakaitselist aspekti, mis väljendub ohtlike ning keelatud kaupade sisse- ja väljaveo tõkestamises.

Oluline tegevusmaht on siseriikliku õiguse kooskõlla viimine EL-i õigusega. Kasvamas on keskkonna- ja kliimaeesmärkide saavutamiseks muudatuste tegemine nii energiatoodete ja elektri aktsiisiga maksustamise süsteemis, süsiniku piirimeetme rakendamisel energiamahukate toodete impordi suhtes kui ka ringmajanduse osakaalu suurendamise ja jäätmekäitluse korrastamise saavutamiseks pakendiaktsiisiga maksustamise efektiivsemaks muutmisel.

Programmi tegevuse nimetus: Maksu- ja tollikorraldus

Programmi tegevuse eesmärk: Riigi maksutulud on kogutud ja ebaaus majandustegevus väheneb.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse elluviijaks on Maksu- ja Tolliamet.

Maksu- ja Tolliameti teenused: maksuhalduse administreerimine, maksumaksjate nõustamine ja teenindamine, rahaliste nõuete arvestuse pidamine, võlgade sissenõudmine ja aruandlusdistsipliini tagamine, maksude arvestamise ja tasumise õigsuse kontroll, tollikontrolli läbiviimine, maksu- ja tollialase kuritegevuse vastu võitlemine, aktsiisikauba käitlemise järelevalve ning tolliprotseduuride ja -formaalsuste haldamine.

Eelarveliselt on kõige kallimad teenused tollikontrolli läbiviimine (ligi 15,7 mln eurot) ning maksude arvestamise ja tasumise õigsuse kontroll (ligi 13 mln eurot). Üle 9 mln euro maksab ka maksu- ja tollialase kuritegevuse vastu võitlemise teenus.

Maksu- ja Tolliametil on plaanis mitmed IT arendused, mis tulenevad tema rollist nii Eesti riigis kui ka Euroopa Liidus. Panustatakse nii riigiasutuste koostööprojektidesse (nt sündmusteenused, reaalmajandus, bürokratt), kui viiakse läbi arendusi MTAle strateegiliselt olulistes teemades:

- realiseeritakse maade korralisest hindamisest tulenevat maamaksu tõusu kaitsemehhanismi, e-kalkulaatori ja maamaksu infosüsteemi äriloogika muutusega seotud arendust;

- tegeletakse EL ühtse käibemaksu süsteemi (OSS) rakendamiseks lisaarenduste tegemisega, et tagada üle-euroopaline e-kaubanduse ja teenuste käibemaksu erikorra (OSS/IOSS) infovahetus liikmesriikide vahel. Selle eesmärk on rakendada uut lahendust käibemaksupettuse vastu võitlemisel e-kaubanduses.
- Jätkatakse e-tolli infosüsteemide uuendamisega, mis kestab 2025. aastani. Tolliprotseduuride sh eTolli süsteemide (riskianalüüsid, import, eksport, transiit) täiendamine panustab sanktsioonide edukasse rakendamisse ja heidutushoiakute tõhustamisse ning parandab julgeoleku koosvõimet Eestis, Balti riikides ja EU üleselt. Sealjuures osaletakse elektroonilise deklaratsioonide vahetuse eCMR projektis, milles Maksu- ja Tolliamet on partner uudsete röntgenlahenduste väljatöötamisel;

Programmi tegevuse maht suureneb, lisavahendeid eraldati õigusaktidest tulenevate kohustuste katmiseks ning üldiseks palgafondi kasvuks.

Halduspoliitika

Programmi eesmärk: Riigihaldus on tõhusalt ja kvaliteetselt korraldatud ning riiklik statistika muudab riigi toimimise läbipaistvaks.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Rahandusministeerium, Statistikaamet, Riigi Tugiteenuste Keskus, Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus, Riigihangete vaidlustuskomisjon.

Programmi tegevuse nimetus: Avaliku sektori organisatsiooni ja ressursside korraldamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tõhus haldusorganisatsioon ning ressursside korraldamine.

Tegevuste kirjeldus

Tulemusvaldkonna „Tõhus riik" programmis „Halduspoliitika" ühendati kolm tegevust „Haldusorganisatsiooni ja personalipoliitika kujundamine", „Riigivara poliitika ja selle elluviimise koordineerimine" ja „Riigihangete poliitika ja riigiabi regulatsiooni rakendamine" ühe tegevuse alla, mille nimetuseks on „Avaliku sektori organisatsiooni ja ressursside korraldamine". Ühendamise eesmärgiks oli liita eelarveliselt väiksemad tegevused, eelarvemahuga ligi üks miljon eurot.

Riigi personalipoliitika kujundamisel panustatakse riigi palgapoliitika, keskse koolituse põhimõtete, värbamispoliitika, personali hindamise, planeerimise ja arvestuse põhimõtete, avaliku teenistuse seaduse rakenduspraktika kujundamisesse ning strateegilise personalijuhtimise, ametniku eetika ja avaliku teenistuse arendamisele. Selleks töötatakse välja keskseid juhendeid ja viiakse läbi uuringuid (nt palgauuringud) ning tehakse neist ülevaateid Vabariigi Valitsusele.

Riigihalduse korraldamise raames analüüsitakse riigireformi seniseid tulemusi ning planeeritakse järgmisi samme. Jätkub riigi ühiste teenuskeskuste (riigimajade) rajamise koordineerimine maakonnakeskustes (va Tallinn ja Tartu). 2023. aastal valmib riigimaja Pärnus.

Riigivara valitsemise poliitika väljatöötamisel ja rakendamise nõustamisel arendatakse peamiselt riigivara valitsemist puudutavat õiguslikku keskkonda.

Riigi kinnisvara strateegilise juhtimise olulisemateks tegevusteks on:

- vajaliku kinnisvara ressursi planeerimine ja eelarvestamine ning tööprotsesside kirjeldamine;
- riigi kinnisvara juhtimise üleviimine kesksetele võtmenäitajatele, mida on võimalik rakendada täies mahus peale riigi kinnisvararegistri arenduste juurutamist (eelduslikult 2023. aastal);
- riigi olemasoleva põhitegevuse jaoks kasutatava hoonestatud kinnisvara investeeringute tegemisel optimeerimisreservi edukas rakendamine Riigi Kinnisvara AS-i kaudu, vähendamaks Valitsuses tehtavaid üksikobjektide otsuseid.

Riigi osaluspoliitika kujundamise ja korraldamise sisuks on riigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes osalemise põhimõtete kaasajastatuna hoidmine ning regulaarne aruandlus valdkonna tulemuslikkuse kohta Vabariigi Valitsusele, Riigikogule ja Riigikontrollile. Viiakse läbi jaotusvõrgu eraldamise analüüs Eesti Energia kontsernist ning jaotus- ja põhivõrgu varade ühendamise võimaluste ja mõjude analüüs ning analüüs Enefit Greeni täiendava osaluse börsile viimise kohta.

Jätkuvad tööd ka omandireformi lõpuleviimisel: vara tagastamise ja kompenseerimise korraldamine ja andmete analüüsimine, kompensatsiooninõuete esitajate nõustamine, nimetatud tegevustes koostöö tegemine Maa-ameti ja kohalike omavalitsustega ning Vabariigi Valitsuse omandireformi reservfondi taotluste menetlemine.

Riigihangete valdkonna poliitika kujundamise sisuks on peamiselt riigihangete alase õigusregulatsiooni arendamine, nõustamine ja koolitamine, riigihangete registri pidamine ning koostöö rahvusvaheliste organisatsioonidega. Samuti on olulisel kohal riikliku ja haldusjärelevalve teostamine riigihangete seaduse ja selle alusel antud õigusaktide täitmise üle ja väärteomenetluste läbiviimine.

Riigiabi reeglite rakendamise koordineerimisel aidatakse tagada, et riigiabi andjate antud riigiabi oleks kooskõlas Euroopa Liidu ja riigisiseste õigusaktidega, nõustatakse ja koolitatakse ning mh tagatakse riigiabi ja vähese tähtsusega abi registri pidamisega andmete läbipaistvus ja kontrollitavus.

2023. aastaks eraldati programmi tegevusele täiendavad vahendid 0,5 mln eurot riigireformi tegevuste elluviimiseks ja organisatsioonide võimekuse tõstmiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Tugiteenuste pakkumine ja toetuste rakendamine Riigi Tugiteenuste Keskuses (RTK)

Programmi tegevuse eesmärk: Pakkuda kvaliteetseid ja tõhusaid tugiteenuseid enamikule keskvalitsuse asutustest.

Tegevuste kirjeldus

Keskne tugiteenus aitab kaasa teenindatavate asutuste eesmärkide saavutamisele ja arengule, võimaldades neil keskenduda oma põhitegevusele.

Tegevus sisaldab personali- ja palgaarvestuse teenust, finantsarvestuse teenust, riigi raamatupidamise koondaruandluse koostamise teenust, riigihangete korraldamise teenust, personaliarenduse teenust, toetuste kasutamise korraldamise teenust, samuti riigi nõuete haldamise teenust.

Personali- ja palgaarvestuse- ning finantsarvestusteenuste osutamist laiendatakse riigi asutatud sihtasutustele aastatel 2019-2023. Riigi sihtasutuste arvestusteenuste konsolideerimise neljandal ehk viimasel etapil aastal 2023 liituvad teenusega viimased 5 riigi asutatud sihtasutust.

Tugiteenuste osutamise raames täidab Riigi Tugiteenuste Keskus Euroopa Liidu struktuurivahendite ja piiriüleste programmide korraldus- ja makseasutuse funktsiooni, Norra ja Euroopa majanduspiirkonna finantsmehhanismide kontaktasutuse ning õigusaktides määratud juhul ka rakendusüksuse ülesandeid.

Fookuses on rahastusperioodi 2021-2027, Õiglase ülemineku fondi, Solidaarsusfondi, Brexit Adjustment Reserv, Šveitsi toetuse, Taaste- ja taaskäivitusrahastu rakenduskavade käivitamine ja rakendamine.

Lisaks olemasolevatele teenustele on alanud keskse dokumendihaldus- ja arhiiviteenuse väljaarendamine. Uue teenuse eesmärk on muuta valdkonna korraldus efektiivsemaks ja koosvõimelisemaks.

Programmi tegevuse maht suureneb struktuurivahendite uue eelarveperioodi vahendite kasutuselevõtu ja üldiseks palgafondi kasvuks eraldatud lisavahendite tõttu.

Programmi tegevuse nimetus: IKT valdkonna arendamine ja korraldamine Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskuses (RMIT)

Programmi tegevuse eesmärk: Kvaliteetne ja tõhus tugiteenus infotehnoloogia valdkonnas.

Tegevuste kirjeldus

Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus pakub info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonnas arendus- ja majutusteenuseid, et toetada asutuste äriprotsesse ning strateegiliste eesmärkide saavutamist. Teenus sisaldab infoturbeteenust.

Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse eesmärgiks on muuta arendus- ja haldusteenuste korraldamine kiiremaks ja paindlikumaks (läbi DevSecOps toimemudeli kasutusele võtmise) ning kasvatada majasisest arendusvõimekuse osakaalu sisseostetud teenuse kõrval.

Väljakutseks on muudatusvajadustele kiire reageerimine ning turvalised ja kvaliteetsed digilahendused, mille lausaline sisseost on oluline riskitegur.

Oluline on RMIT-i pakutavate teenuste vastavus asjakohastele standarditele ja nõuetele (KüTS, E-ITS, ISO, GDPR jm), käideldavuse tõstmine, sealhulgas eelduste loomine teenuste suuremaks automatiseerituseks, kiiremaks skaleeritavuseks ja lihtsamaks teenuste uuendamiseks läbi konteinertehnoloogiate.

Programmi tegevuse maht suureneb, lisavahendid eraldati küberturbevõimekuse kiireloomuliseks tõstmiseks, palgataseme mahajäämuse likvideerimiseks ja üldiseks palgafondi kasvuks ning õigusaktidest tulenevate kohustuste katmisega seotud Maksu- ja Tolliameti infosüsteemide arenduste mahu olulise kasvuga.

Programmi tegevuse nimetus: Ministeeriumite ühishoone kesksete tugiteenuste korraldamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tugifunktsioonide kvaliteetne ja tõhus täitmine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevusi viib ellu peamiselt Rahandusministeeriumi ühisosakond, kes täidab tugifunktsioone ühishoones asuva nelja ministeeriumi (Justiitsministeerium,

Sotsiaalministeerium, Rahandusministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium) jaoks.

Tegevus sisaldab dokumendihaldusteenust, haldus- ja riigivara teenust (hõlmab kolme valdkonda: kinnisvara valitsemisega seonduvad funktsioonid, ühishoones töökeskkonna tagamine ja ühishoone administraatorite/autojuhtide teenus), õigusteenindust (peamisteks ülesanneteks on riigihangete ja lepingute sõlmimisel õigusalase tegevuse koordineerimine, sh hankeplaani koostamise koordineerimine ja elluviimise nõustamine ning ministeeriumite ja Riigi Tugiteenuste Keskuse riigihangete osakonna vahelise koostöö korraldamine**).**

Sisuliseks väljakutseks on hoonestatud kinnisvara juhtimiskava prioriteetide elluviimine nelja ministeeriumi osas ning ühishoone ruumiressursi kasutamise pidev tõhustamine muutuvates ootustes töökeskkonnale. Koostöös valmistatakse ette Siseministeeriumi kolimist ühishoonesse ning seoses sellega viie ministeeriumi ühistöökeskkonna loomist.

Programmi tegevuse mahu kasv on seotud kinnistukulude suurenemisega.

Programmi tegevuse nimetus: Riiklik statistika ja vastava poliitika tegemine

Programmi tegevuse eesmärk: Riiklik statistika ja teave kajastab tarbijatele huvipakkuvaid, aja- ja asjakohaseid valdkondi arusaadavalt, tagades järjepidevuse ning tõhususe.

Tegevuste kirjeldus

Statistikaameti peamisteks teenusteks on riikliku statistika tegemine (rahvusvaheliste ja arengukavade näitajate tootmine), riigi andmehalduse juhtimine ja tellimustööde teostamine. Rahandusministeerium panustab tegevusse peamiselt riikliku statistika alase õigusloomega. Riikliku statistika tegemist mõjutab Euroopa Liidu tasemel õigusaktide väljatöötamine ja ellu viimine.

Täiendavalt pakub Statistikaamet klientidele mitmesuguseid teenuseid: teabenõue, tellimustöö (sh uuringud, analüüsid, erinevad statistika visualiseerimise lahendused, andmekaeve jms), teaduslikul eesmärgil andmete kasutamine, statistikaalased koolitused (sh andmekirjaoskus), andmejagamisteenus, pressiteate ja väljaande teavituse tellimine, statistikaväljaande tellimine, konsultatsioon Euroopa Liidu riikide statistika kättesaadavuse kohta, andmesubjektile tema andmetega tutvumise võimaldamine ning klienditugi.

Statistikaamet jätkab metaandmetega tehtava töö standardiseerimist ja automatiseerimist. Tellimus kiire statistika järele kasvab ning andmekvaliteedi riski maandamiseks peab andmetele kogu töötlusprotsessis lisama kvaliteetsed metaandmed ehk kirjeldused ja selgitused, mis allikatest on andmed pärit ja millise metoodikaga saadud, kuidas töödeldud.

Programmi tegevuse maht suureneb, lisavahendeid eraldati rahvamajanduse arvepidamise kaasajastamiseks ja riikliku statistikaprogrammi täiendamiseks, palgalõhe mõõtmise digitaalse tööriista arendamiseks ning üldiseks palgafondi kasvuks.

Regionaalpoliitika

Programmi eesmärk: Inimestel on igas piirkonnas kättesaadavad tasuvad töökohad, kvaliteetsed teenused ja mitmekülgseid tegevusi võimaldav meeldiv elukeskkond.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Rahandusministeerium

Programmi tegevuse nimetus: Regionaalpoliitika, piirkondade ja piiriülese koostöö areng

Programmi tegevuse eesmärk: Riigi arengudokumentides määratud regionaalse arengu eesmärkide saavutamine ning regionaalmeetmete mõjus ja nõuetekohane elluviimine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevus hõlmab riigi regionaalpoliitika kujundamist, sealhulgas valdkonnapoliitikate regionaalse mõju suunamist, piirkondade elu- ja ettevõtluskeskkonna meetmete ning piiriülese koostöö edendamise meetmete kujundamist.

Tegevuse kulude eelarvest 99% antakse toetusteks regionaalsete erinevuste ühtlustamiseks. Vastavalt riigi pikaajalises strateegias "Eesti 2035" püstitatud eesmärkidele töötatakse selle nimel, et tagada kõigi piirkondade ühtlane areng, rakendades nende eripäradest tulenevat potentsiaali. Nendeks sihipärasteks tegevusteks ja paremaks regionaalpoliitika elluviimiseks eraldatakse toetusi Euroopa Liidu struktuurivahenditest, taaste- ja vastupidavusrahastust (RRF), kasvuhoonegaaside kvooditulust ja riigieelarvest. Lisainfot Rahandusministeeriumi kodulehelt.

Toetusi viib ellu Riigi Tugiteenuste Keskus halduspoliitika programmi raames, siin tegevuses kavandatakse ja valmistatakse regionaalsed toetusmeetmed ette.

Tegevuse raames toetatakse ka kohaliku, regionaalse ja riikliku tasandi piiriülest koostööd põhiliselt Euroopa territoriaalse koostöö ja Euroopa naabruspoliitika programmide kaudu, mis rahastatakse Euroopa Liidu struktuurivahenditest ja riigieelarve vahenditest.

Eesti osaleb seitsmes Euroopa territoriaalse koostöö ehk Interreg programmis, mille raames toetatakse koostööd:

- piiriüleselt: Eesti-Läti, Kesk-Läänemere programmid;
- riikide vahel: Läänemere piirkonna programm;
- piirkondade vahel: Interreg Euroopa, URBACT III, ESPON 2020, INTERACT III programmid.

Euroopa naabruspoliitika instrumendi Eesti-Vene programmi rakendamine on alates Vene-Ukraina sõja algusest peatatud, kuid Eesti partnerid saavad oma projektitegevustega jätkata ning neid lõppuni ellu viia. Lisaks töötas Euroopa Komisjon välja määruse, mis võimaldab häiritud piiriülese koostöö programmide tegevust leebemate tingimustega jätkata ja need ühepoolselt lõpule viia.

Täiendava meetmena lisandus sihtotstarbeline toetus SA-le Pere Sihtkapital 0,25 mln eurot ning MTÜ-le Eesti Lasterikaste Perede Liit 0,15 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Kohalike omavalitsuste poliitika ja finantseerimine

Programmi tegevuse eesmärk: Võimekas, elanikele kvaliteetseid teenuseid tagav, finantsiliselt kestlik kohalik tasand ja toimiv kohaliku omavalitsuse korraldus.

Tegevuste kirjeldus

Tulemusvaldkonna „Tõhus riik" programmis „Regionaalpoliitika" ühendati kaks programmi tegevust „Kohalike omavalitsuste ja regionaalhalduse koordineerimine" ja „KOVide finantseerimise ja finantsjuhtimise korraldamine" nimetuse alla „Kohalike omavalitsuste

poliitika ja finantseerimine". Ühendamise eesmärgiks oli ühendada tegevusi valitsemisalas peamiselt eelarveliselt väiksemate tegevuste liitmise teel, eelarvemahuga üks miljon eurot.

Tegevusega töötatakse selle nimel, et Eestis oleks võimekas ja hästi korraldatud, kohalikele elanikkonnale kvaliteetseid teenuseid tagav kohalik tasand, mille usaldusväärsus elanike seas on suurem kui 63%, ning et Eestis oleks toimiv kohanimede korraldus, mille tulemusena on kohanimede registrisse kantud aastaks 2025 80% kohanimedest. Uuendatakse kohaliku omavalitsuse korralduse seadust, valmistatakse ette kohalike omavalitsuste vabatahtlike ühinemiste toetamist, uuendatakse regulaarselt andmeid minuomavalitsus.fin.ee veebilehel.

Koordineeritakse ministeeriumidevahelise KOV inimvara arendamise võrgustiku tegevust ja tegevuskava elluviimist. Algamas on KOVide ettevõtluskeskkonna- ja juhtide arenguprogrammid.

Toetused sisaldavad väiksemahulisi toetusi KOVidele ja omavalitsusliitudele. Toetused sisaldavad muuhulgas vahendeid eesmärgiga toetada kohalike omavalitsuste info- ja kommunikatsioonitehnoloogia arengut, kohalikele omavalitsustele kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse § 7 lg 5 alusel läbi viidavate menetlustoimingute kulude hüvitamist ning muid väiksemahulisi tegevusi seoses regionaalhalduse koordineerimisega.

Tegevuse fookuseks on ka suurendada kohalike omavalitsuste finantsautonoomiat ülesannete täitmise tõhususe ja kvaliteedi parandamiseks:

- andes sihtotstarbelised toetused kohalike omavalitsuste tulubaasi ja jaotades vahendid tulumaksu ja tasandusfondi kaudu,

Programmi tegevuse nimetus: Ruumilise planeerimise poliitika kujundamine ja korraldamine

Programmi tegevuse eesmärk: Ruumiline planeerimine loob kõigil planeerimistasanditel eeldused erinevaid arenguvajadusi tasakaalustava, kvaliteetse ja säästliku ruumikasutuse tekkeks läbi avaliku protsessi.

Tegevuste kirjeldus

Ruumilise planeerimise põhiülesanne on maa-ala ruumilise arengu põhimõtetes ja tingimustes kokkuleppimine. Planeeringuga koostatakse planeeringuala kohta terviklik ruumilahendus, millega määratakse maakasutus- ja ehitustingimused. Eesti planeerimissüsteemis on kuus liiki planeeringuid. Planeeringud jagunevad üleriigilisteks, maakondlikeks, üld- ja detailplaneeringuteks ning riigi ja kohaliku omavalitsuse eriplaneeringuteks. Üleriigilised, maakonna- ja riigi eriplaneeringud on riigi tasandil koostatavad planeeringud, mille peamine eesmärk on väljendada riigi ruumilise arengu vajadusi.

Tegevuse raames suunatakse detailplaneeringute praktikat, nõustatakse ja koolitatakse KOVe, arendatakse planeerimisõigust, arendamisel on planeeringute keskne andmekogu ning analüüsietapis on menetluskeskkonna loomine. Lisaks koostatakse maakonnaplaneeringuid ning eriplaneeringutena on menetluses Suure väina püsiühenduse ja Tallinna ringraudtee eriplaneering, Tallinn - Narva maantee Haljala - Kukruse lõigu 2+2 ja Liivi lahe meretuulepargi elektrikaabli eriplaneering.

Kulude maht väheneb peamiselt planeeringute lisavajaduste katteks ühekordsete otsustega 2022. ja 2023. aastatesse eraldatud vahendite muutusest. 2022. aasta eelarvesse eraldati planeeringute lisavajaduste katteks 2,8 mln eurot ning 2023. aastasse 0,92 mln eurot.

Finantspoliitika

Programmi eesmärk: Konkurentsivõimeline ja usaldusväärne ettevõtlus- ja finantskeskkond.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Rahandusministeerium, Rahapesu Andmebüroo

Programmi lisandus uus tegevus „Rahandusteabe poliitika kujundamine", mille alla tõsteti rahapesu ja terrorismi tõkestamise teemad "Finantspoliitika kujundamise" tegevusest ning arvestusala ja audiitortegevuse korraldamine samanimelisest tegevusest, mis kaotati.

Programmi tegevuse nimetus: Finantspoliitika kujundamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tasakaalupunkt avaliku huvi ja ettevõtjate ärihuvi vahel, läbipaistvus ja finantsstabiilsus.

Tegevuste kirjeldus

Tegevusse panustab Rahandusministeerium.

Tegevuse sisuks on finantssektori stabiilsuse ja läbipaistvuse tagamisele, konkurentsiolukorra suurendamisele ning finantsteenuste tarbijate ja investorite kaitsmisele suunatud tegevused:

- finantsjärelevalve- ja kriisijuhtimise alase raamistiku täiustamine;
- hoiuste tagamise ja muude tagatisskeemide toimimise tõhustamine;
- ühistulise panganduse revisjoni läbiviimine;
- piiriülese kapitali kaasamise soodustamine seadusandluses;
- eelduste loomine uute finantsteenuste arenguks, samas ka piisava investorikaitse taseme ja võrdse kohtlemise tagamine;
- finantskirjaoskuse edendamise strateegia 2021—2030 rakendamine;
- eelduste loomine eraisikute krediidi- ja muude finantskohustuste jagamist puudutava süsteemi tekkeks (nn positiivse krediidi register);
- finantsteenustega seotud vaidluste lahendamise kohtuvälise süsteemi loomise alternatiivide kaalumine ja süsteemi ettevalmistamine;
- investeerimiskontode süsteemi senise toimimise analüüsimine koos võimalike muudatuste kaardistamisega.

Lisaks tegeletakse finantssektorit kaasavate sotsiaalkindlustus-skeemide arendamise ja hasartmängupoliitika kujundamisega. Suuremad väljakutsed on nn II samba reformi lõpuleviimine ning süsteemi vabatahtlikuks muutmise mõjude analüüsimine, pensioni kompetentsikeskuse väljatöötamine.

Tegevuse mahu vähenemise põhjuseks on tehniline muudatus programmi tegevuste vahel - rahapesu ja terrorismi tõkestamise teemad liikusid programmi tegevuse „Rahandusteabe poliitika kujundamine" alla.

Programmi tegevuse nimetus: Rahandusteabe poliitika kujundamine

Programmi tegevuse eesmärk: Arvestusalane rahandusteave Eestis on läbipaistev ja usaldusväärne ning Eesti rahandussüsteemi kasutamine kuritegevuseks on tõkestatud.

Tegevuste kirjeldus

Tegevusse panustab Rahandusministeerium ja Rahapesu Andmebüroo (RAB).

Tegevuse eesmärk on arvestusala (sealhulgas raamatupidamine ja audiitortegevus) õigusliku keskkonna kujundamine viisil, milles arvestusala seadusandlus ja aruandlusraamistik toetavad ettevõtluskeskkonna nii riigisisest kui ka rahvusvahelist konkurentsivõimet suurema läbipaistvuse ja usaldusväärsusega ning seonduva halduskoormuse vähendamist tõhusamate lahenduste kaudu.

Audiitortegevuse korraldamisel on eesmärgiks vandeaudiitorite ja audiitorühingute ning siseaudiitorite üle järelevalve teostamine ning kvaliteetse kutsetegevuse tagamine vastavalt avalikule huvile.

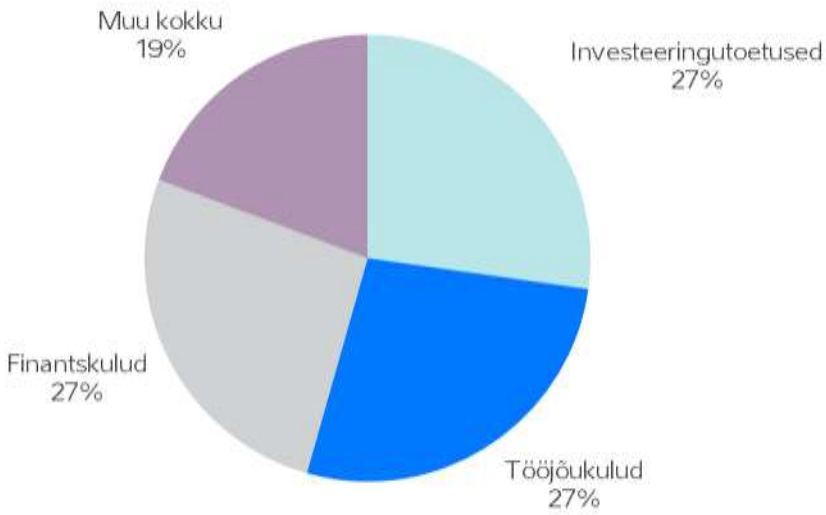
Oluliseks fookuseks on rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alase õiguskeskkonna kujundamine ja selle rakendamine, EL viienda rahapesu tõkestamise direktiivi ülevõtmine ning Moneyval'i rahapesu tõkestamisealase viienda hindamise tulemusel tehtud soovituste elluviimine.

Rahapesu ja terrorismi rahastamisega seotud tegevuste ja riskide paremaks mõistmiseks ja maandamiseks arendatakse välja strateegilise seire ja analüüsi võimekust RABis.

Programmi maht suureneb, lisavahendeid eraldati rahapesu ja terrorismi tuvastamise ja tegelemise võimekuse suurendamiseks.

3.15.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 74. Rahandusministeeriumi valitsemisala suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 80. Rahandusministeeriumi valitsemisala kulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-299 839	-271 539	-381 410	-109 870	40%
Tööjõukulud	-85 726	-88 398	-102 025	-13 626	15%
Majandamiskulud	-32 881	-34 396	-34 085	311	-1%
Finantskulud	-1 555	-2 906	-98 801	-95 895	3300%
Muud tegevuskulud	-20 216	-289	-289	0	0%
Sotsiaaltoetused	-1 304	-1 370	-1 350	20	-1%
Investeeringutoetused	-93 799	-93 235	-102 134	-8 899	10%
Muud toetused	-46 722	-32 308	-23 436	8 872	-27%
Põhivara amortisatsioon	-12 337	-11 677	-13 206	-1 529	13%
Käibemaks	-5 299	-6 961	-6 085	876	-13%

Rahandusministeeriumi valitsemisalas töötab ligikaudu 2500 töötajat.

Tööjõukulude kasv tuleneb peamiselt 2023. aastaks eraldatud lisavahenditest:

- õigusaktidest tulenevate kohustuste katmisega seotud kuludeks seoses Maksu- ja Tolliameti infosüsteemide arenduste mahu olulise kasvuga;
- rahapesu ja terrorismi tuvastamise ja tegelemise võimekuse suurendamiseks;
- RMITile palgataseme mahajäämuse likvideerimiseks;
- digitaalsele tööriistale palgalõhe mõõtmiseks;
- rahvamajanduse arvepidamise kaasajastamiseks ja riikliku statistikaprogrammi täiendusteks;
- palgafondi kasvuks valitsemisalale 5%.

Majandamiskuludest ca 49% moodustavad kinnistute ülalpidamiskulud.

Lisaks tööjõukulude lõigus loetletud lisavahenditele eraldati majandamiskuludesse täiendavad vahendid regionaalseteks planeeringuteks, teadus-arendustegevuse kuludeks, küberturbevõimekuse kiireloomuliseks tõstmiseks, riigireformi tegevuste elluviimiseks ja organisatsioonide võimekuse tõstmiseks.

Rahandusministeeriumi finantskulud sisaldavad riigi võetud laenudelt makstavaid intresse ning Eesti Haigekassa ja Eesti Töötukassa arvelduskonto jäägilt makstavaid intresse. Finantskulude tõus on tingitud turuintressimäärade tõusust.

Muude tegevuskuludena on planeeritud riigisaladusega seotud tegevuste eelarve.

Sotsiaaltoetustena on planeeritud õppelaenude riigitagatise väljamaksmiseks 0,25 mln eurot ning riigi poolt füüsilisele isikule tekitatud kahju hüvitamiseks õigeksmõistvatest lahenditest tulenevalt 1,1 mln eurot.

Investeeringutoetuste maht kajastab regionaalpoliitika programmi kaudu rahastatavate toetusmeetmete prognoostavaid kulusid. Prognoos sisaldab mh EL ülese Moderniseerimisfondi ja kasvuhoonegaaside kvoodimüügi vahenditest rahastatavaid avaliku sektori hoonete energiatõhususe ja taastuvenergia programmi projekte, kasv 4,5 mln eurot. Lisandunud on Ühtekuuluvusfondide 2021-2027 eelarveperioodi meetmed atraktiivse piirkondliku ettevõtlus- ja elukeskkonna, kättesaadavate kvaliteetsete avalike teenuste ja kohalike omavalitsuste parema suutlikkuse arendamiseks.

Muude toetuste maht väheneb peamiselt Eesti-Vene programmi arvelt. Peale Venemaa agressiooni algust Ukrainas jätkuvad programmi tegevused ühepoolsena Eestis, samuti ei toimu praegu perioodi 2021-2027 programmi ettevalmistamist.

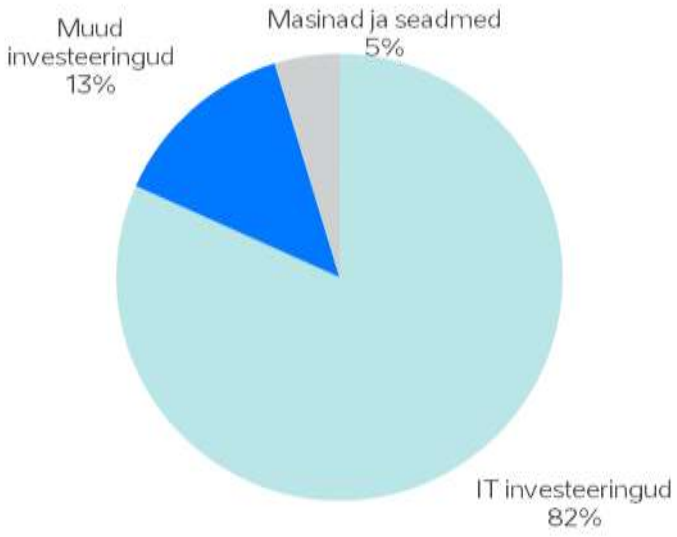
Täiendava meetmena lisandus sihtotstarbeline toetus SA-le Pere Sihtkapital 0,25 mln eurot ning MTÜ-le Eesti Lasterikaste Perede Liit 0,15 mln eurot.

Põhivara amortisatsioon suureneb seoses investeeringute mahu kasvuga.

3.15.4 Investeeringud

Maksu- ja Tolliameti investeeringud tollisüsteemide ja maksuvaldkonna IT-arendustesse parandavad riigi turvalisust piiril ja koostöövõimekust Euroopa Liiduga. Ühishoones luuakse võimalused kõrgendatud turvanõuete tagamiseks seoses Siseministeeriumi kolimisega.

Joonis 75. Rahandusministeeriumi valitsemisala investeeringud ja osakaal koguinvesteeringutest, %

Tabel 81. Rahandusministeeriumi valitsemisala investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-15 363	-10 584	-22 778	-12 194	115%
Inventar	-82	-30	0	30	-100%
IT investeeringud	-2 324	-8 080	-16 212	-8 132	101%
Masinad ja seadmed	-178	-331	-931	-600	181%
Muud investeeringud	-10 200	-500	-2 700	-2 200	440%
Käibemaks	-2 579	-1 643	-2 935	-1 292	79%

Investeeringute maht kokku suureneb 2023. aastasse eraldatud lisavahendite tõttu, mis on täpsemalt nimetatud vastava investeeringu grupi juures.

IT investeeringute eelarves on kavandatud valitsemisala riigiasutuste investeeringud infosüsteemidesse, erinevaid hallatavaid ärirakendusi on kokku üle 500. Suuremad kavandatud investeerimisprojektid:

- Maksu- ja Tolliameti arendused on seotud Euroopa Liidu aluslepingute täitmisega sh üle-euroopalise tollisüsteemi arendamisega. Lisaks on planeeritud arendused füüsilise isiku

tuludeklaratsioonide (FIDEK) rakendusele, töövõtuahela ja töötamise kestuse andmekogule, ehitustöötajate registreerimise infosüsteemile, reaalmajanduse valdkonna andmepõhisele aruandlusele üleminekule. 2023. aastaks eraldati täiendavad vahendid õigusaktidest tulenevate kohutuste katmiseks summas 10,2 mln eurot ning Sotsiaalministeerium eraldas üldhoolduse rahastamise reformi raames infosüsteemide arendamiseks 0,5 mln eurot. Kokku on arendusteks planeeritud vahendeid ca 12,8 mln eurot.

- Riigi Tugiteenuste Keskuse struktuuritoetuste registri ja riigitöötaja iseteeninduspordaali arendused. Kokku on arendusteks planeeritud vahendeid ca 1,6 mln eurot;
- IT baastaristu investeeringud jätkusuutlikkuse, käideldavuse ja terviklikkuse tagamiseks (litsentsid, serverid). Eesmärk on tagada riigile oluliste infosüsteemide nagu e-MTA, FIDEK, tulu- ja sotsiaalmaksu, kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustusmakse deklaratsiooni (TSD), käibedeklaratsiooni (KMD), Riigikassa jne töös hoidmine. Kokku on vahendeid planeeritud ca 0,8 mln eurot;
- Statistikaameti andmeteenuse võimekuse arendamiseks uue metaandmestiku standardi ja tootmissüsteemi juurutamine ca 0,7 mln eurot.

Investeering masinatesse ja seadmetesse on planeeritud Maksu- ja Tolliametile tollitehnika soetamiseks ja kaasajastamiseks piiripunktides. 2023. aastaks eraldati täiendavad vahendid uurimisosakonna kriminaalmenetluse ja järelevalve tõhustamiseks summas 0,6 mln eurot.

Muude investeeringutena on planeeritud aastateks 2022 ja 2023 parendustööd seoses Siseministeeriumi kolimisega ministeeriumide ühishoonesse. 2023. aastaks eraldati lisavahendeid summas 0,8 mln eurot.

3.15.5 Finantseerimistehingud

Tabel 82. Rahandusministeeriumi valitsemisala finantseerimistehingute dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Finantseerimistehingud kokku	469 875	723 209	-246 160	-969 369	-134%
Laenukohustised	-96 592	847 552	-118 082	-965 634	-114%
Lühiajalised finantsinvesteeringud	181 666	0	0	0	0%
Osalused avaliku sektori ja sidusüksustes, rahvusvahelised osalused	-2 242	-120 328	-109 162	11 166	-9%
Laenunõuded	9 120	-4 000	-18 900	-14 900	373%
Muud finantseerimistehingud	377 937	0	0	0	0%
Käibemaks	-14	-15	-16	-1	7%

Laenukohustised

- Varasematel aastatel võetud laenude tagasimaksegraafikute kohaselt makstakse Euroopa Investeerimispangale tagasi 68 mln eurot ja lunastatakse 2022. aastal emiteeritud 12-kuiseid võlakirju 350 mln euro ulatuses.
- Mööbli kapitalirent Statistikaametil 41 980 eurot ja Maksu- ja Tolliametil 40 000 eurot.

Osalused avaliku sektori ja sidusüksustes, rahvusvahelised osalused

- Euroopa Stabiilsusmehhanismi (ESM) kapitalimakse 78,9 mln eurot. 2023. aastal lõppeb Eestile kehtiv erand ESM-i kapitalivõtmes ning reeglitepärase kapitalivõtme rakendamine tähendab Eesti osaluse kasvu.

- Eesti Vabariigi osaluse suurendamine Kolme Mere Algatuse Investeerimisfondis 3 mln eurot, Euroopa Nõukogu Arengupangas (CEB) 0,9 mln eurot, Rahvusvahelises Rekonstrueerimis- ja Arengupangas (IBRD) 0,8 mln eurot ja Rahvusvahelises Finantskorporatsioonis (IFC) 0,6 mln eurot. Kolme Mere Algatus on Eesti välispoliitiline prioriteet, mis edendab Euroopa põhja-lõunasuunalist suhtlust kaasates koostöösse ka USA. Investeerimisfond on üks vahend edendada selle koostöö majanduslikke aspekte digi, energia ja transpordi valdkondades ja ühtlasi toetab ka regiooni kapitaliturgude arengut. Vabariigi Valitsus otsustas 2020. aasta aprillis omandada fondis kuni 20 miljoni euro suuruse osaluse ning osaluse valitsejaks on Rahandusministeerium. IBRD ja IFC kapitalimaksed toimuvad vastavalt Riigikogus ratifitseeritud Eesti osaluste suurenemisele üldise kapitalisuurenduse raames. Need kapitalimaksed toimuvad IBRD puhul nelja aasta jooksul (2020-2023) ja IFC puhul 5 aasta jooksul (2021-2025). CEB kapitalitõusu makseid planeeritakse alustada 2023. aastast ja jaotada võrdselt nelja aasta peale.
- Garantii andmine EL-ile või rahvusvahelistele finantsinstitutsioonidele Ukraina toetuse ja ülesehituse rahastamiseks 25 mln eurot.

Laenunõuded

- Planeeritud on laenu andmine sihtasutusele Keskkonnainvesteeringute Keskus 20 mln eurot ja Põhja-Eesti Regionaalhaiglale uue laenulepingu järgne väljamakse 5 mln eurot.
- Antud laenude tagasimaksegraafikute kohaselt tagastavad Keskkonnainvesteeringute Keskus ja Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus laene 6,1 mln eurot.

Käibemaks

Statistikaameti ja Maksu- ja Tolliameti mööbli kapitalirendilt arvestatud käibemaks.

3.16 Siseministeeriumi valitsemisala

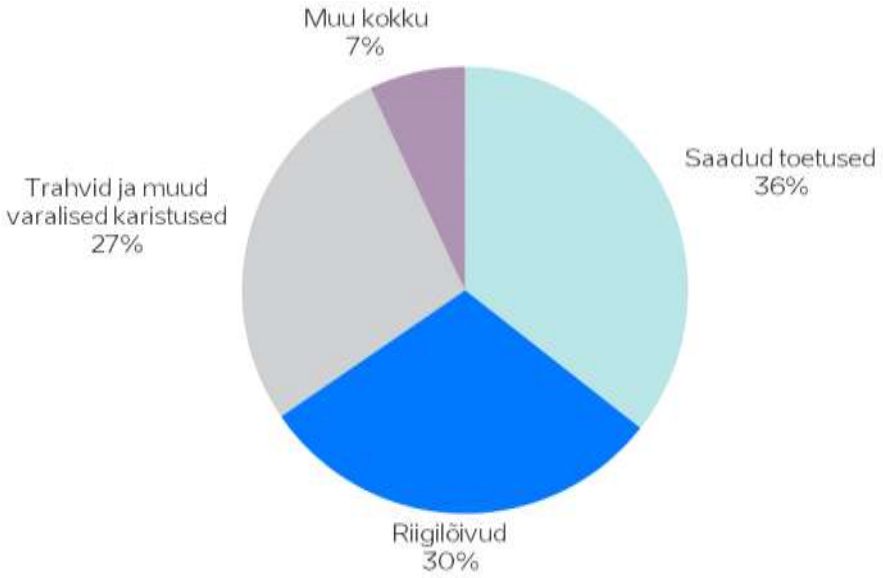
Vaid töötajaid väärilisema töötasu abil hoides saab tagada siseturvalisuse ja sisejulgeoleku asutuste reageerimissuutlikkuse ning valmisoleku erinevate ohtude, õnnetuste ja kriisidega toime tulla või neid ennetada.

3.16.1 Tulud

Valitsemisala suurimad tuluallikad on saadud toetused, riigilõivud ja tulu trahvidelt ja muudelt varalistelt karistustelt.

Valitsemisala prognoosib 2023. aastaks väikses mahus tulude kasvu. Kõige rohkem kasvab 2023. aastal trahvide ja muude varaliste karistuste prognoos. Kasv on seotud 2022. aasta märtsist jõustunud liiklusseaduste muudatustega, mille kohaselt tõusis lubatud sõidukiiruse ületamise korral määratava hoiatus- või mõjutustrahvimäär kolmelt eurolt viiele eurole ületatud sõidukilomeetri kohta. Nimetatud seadusemuudatusega anti ka kohalikele omavalitsustele võimalus automaatsete liiklusjärelevalvesüsteemide paigaldamiseks.

Joonis 76. Siseministeeriumi suuremad tulud ja osakaal kogutuludest, %

Tabel 83. Siseministeeriumi tulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	50 205	63 899	65 175	1 275	2%
Saadud toetused	12 826	25 305	23 194	-2 110	-8%
Riigilõivud	17 712	18 079	19 460	1 381	8%
Tulud majandustegevusest	4 328	3 328	3 835	507	15%
Tulud põhivara ja varude müügist	7	12	3	-9	-77%
Trahvid ja muud varalised karistused	14 632	16 475	17 975	1 500	9%
Muud tulud	700	700	707	7	1%

Saadud toetused

Toetuste all kajastatakse saadud välistoetusi. Toetuste maht on muutunud seoses välisvahenditest saadavate toetuste mahu vähenemisega.

Riigilõivud

Lõivude all kajastatakse toimingute eest tasutud tulu. Suurem osa riigilõivust laekub isikut tõendavate dokumentide seaduse, välismaalaste seaduse, kodakondsuse seaduse ja EL kodaniku seaduse alusel teostatavate toimingute riigilõivudest. Riigilõivude prognoosi aluseks on aeguvate dokumentide prognoosid, eelnevad trendid ning muudatused õigusaktides.

Tulud majandustegevusest

Majandustegevusest saadud tulu all kajastub peamiselt Sisekaitseakadeemia täiendkoolitustelt laekuv tulu ja konfiskeeritud vara müügist laekuv tulu.

Tulu põhivarade müügist

Tulu põhivara ja varude müügist laekub peamiselt kinnistute ja sõidukite müügist. 2023. aastasse ei ole plaanitud suuremahulisi müüke.

Trahvid ja muud varalised karistused

Trahvide ja muude varaliste karistuste all prognoositakse väärteomenetluse seadustiku alusel saadavaid trahvitulusid (nt liiklusjärelevalve).

Muud tulud

Muude tegevustuludena prognoositakse kohtute ja kohtutäiturite otsuste alusel laekuvaid tulusid ning tuleohutuse järelevalve inspektorite poolt määratud sunnirahasid.

3.16.2 Kulud tegevuspõhises vaates

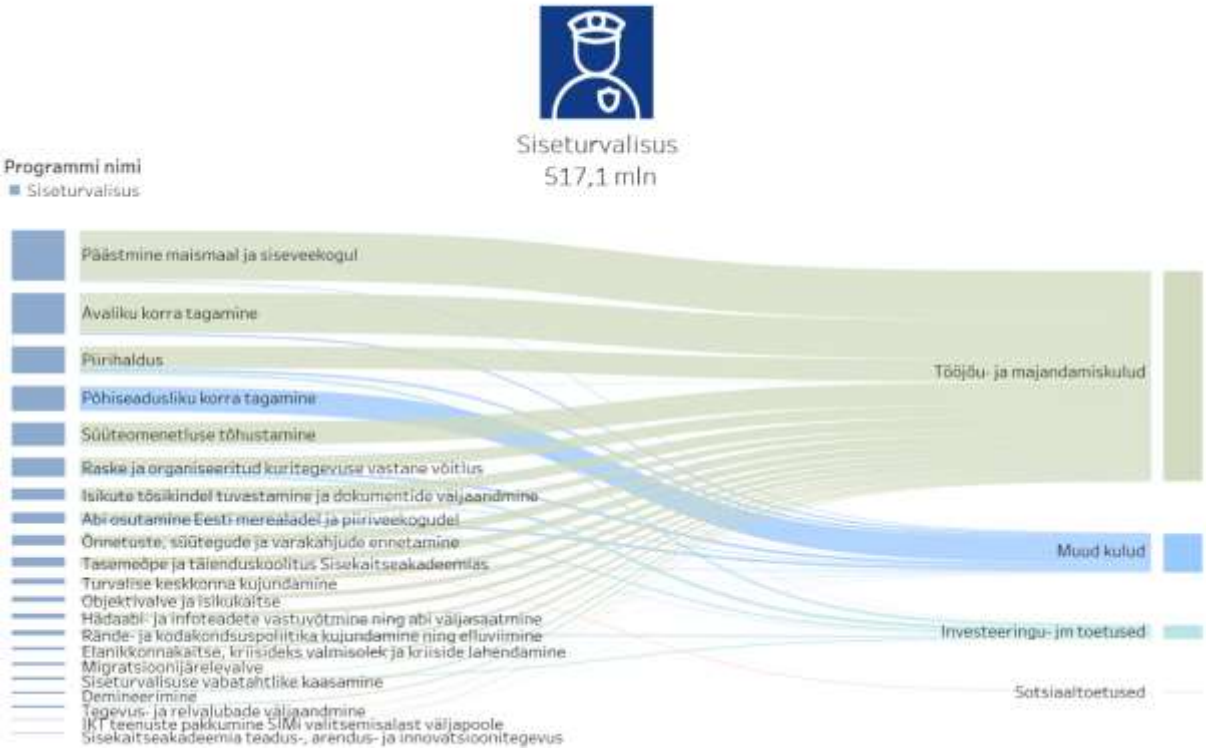
2023. aastal tegeleb Siseministeeriumi valitsemisala senisest enam siseturvalisuse töötajate järelkasvu väljaõppega, rändemenetluse tõhustamisega, vabatahtlike võrgustiku tugevdamisega, kogukondade tegevuse toetamisega ning kriisideks valmisoleku parandamisega.

Siseministeeriumi valitsemisala 2023. aasta eelarve kulud ja investeeringud panustavad Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamisse kahes tulemusvaldkonnas ja neljas programmis. Programmide kaudu toimub valdkondade eesmärkide saavutamiseks vajalike meetmete, tegevuste ja teenuste planeerimine, eelarvestamine, elluviimine ning aruandlus.

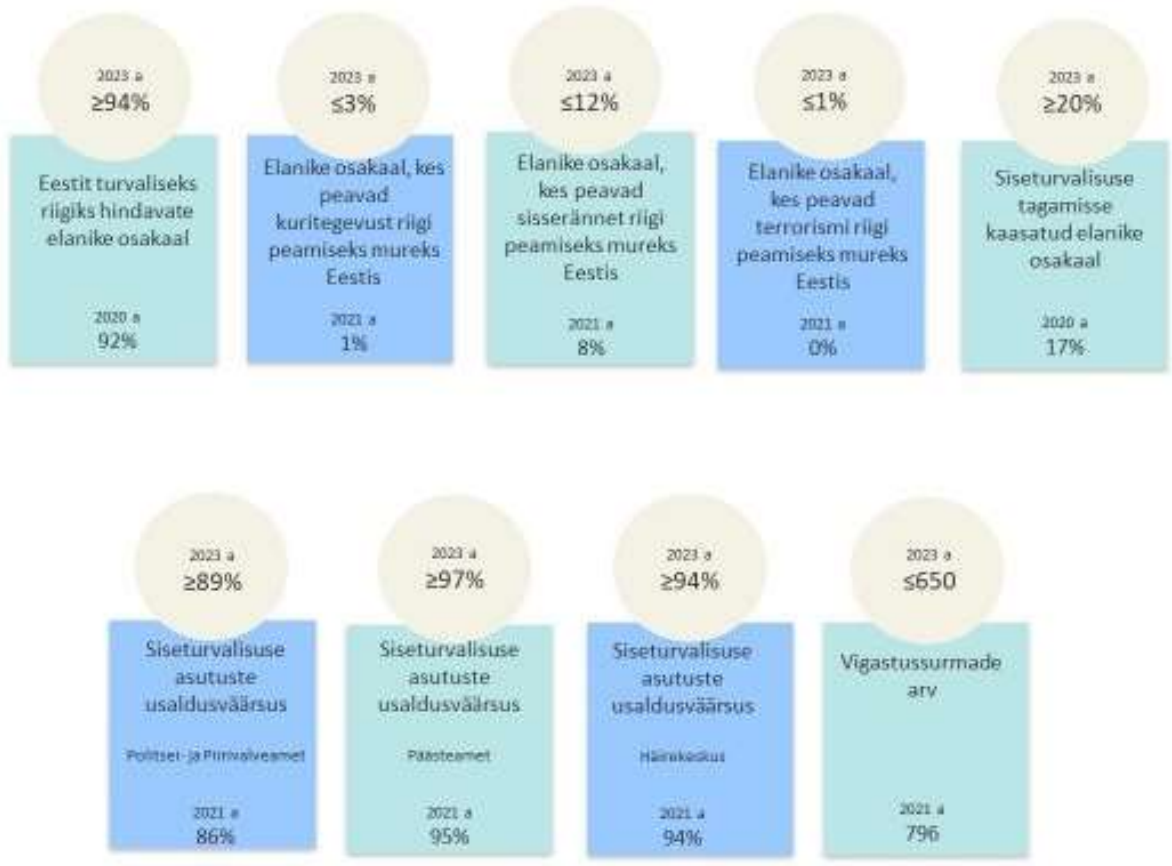
3.16.2.1 Tulemusvaldkond Siseturvalisus

Eesti inimesed tunnevad, et nad elavad vabas ja turvalises ühiskonnas, kus igaühe väärtus, kaasatus ja panus kogukonna turvalisusesse loovad ühe turvalisima riigi Euroopas. Koostöös parandatakse elukeskkonda, vähendatakse ohtu elule, tervisele, varale ja põhiseaduslikule korrale ning tagatakse kiire ja asjatundlik abi.

Joonis 77. Siseturvalisus tulemusvaldkond ja selle maht

Joonis 78. Siseturvalisuse tulemusvaldkonna mõõdikud

Tabel 84. Siseministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Siseturvalisus	Siseturvalisuse arengukava 2020-2030	Siseturvalisus

Valitsemisala programmdokumendid on kättesaadavad ministeeriumi kodulehel www.siseministeerium.ee/stak2030 või www.siseministeerium.ee/sidest

Siseturvalisuse tulemusvaldkonna olulisim eelarve muutus 2023. aastal on Siseministeeriumi valitsemisala palgafondi kasv. Valitsemisala palgafond kasvab 2023. aastal üle 20% ehk enam kui 50 miljonit eurot, mis võimaldab tõsta päästjate minimaalse palga 1620 euroni, politseinike minimaalse palga 1849 euroni ning päästekorraldaja palga 1631 euroni. Ka Sisekaitseakadeemia palgafond tõuseb oluliselt ja õpetajatele on võimalik tagada 25%-line palgakasv sarnaselt muu haridusvaldkonnaga. Näiteks tõuseb päästja minimaalne palk 1190 eurolt 1620 euroni, millega kaob aastakümneid püsinud päästjate suur palgavahe kõigi teiste valdkondadega. Ka päästekorraldajate palk tõuseb oluliselt - 1631 euroni.

Lisaks palgatõusule saab olulise eelarvelisa siseturvalisuse väljaõpe. Kokku 4,5 miljonit eurot eraldatakse järgmisel aastal siseturvalisuse vabatahtlike kaasamisse ja laiapindsesse riigikaitsesse.

Siseturvalisuse valdkonna 2023. aasta eelarvet mõjutab ka Politsei- ja Piirivalveameti ja Kaitseväe laevastike ühendamine alates 1. jaanuarist 2023. Valitsuse otsuse kohaselt liiguvad koos laevadega kaitseväe vastutusalasse lisaks tänastele ülesannetele mereolukorra teadlikkus, merepiiri valve ja reostustõrje ning PPA vastutusalasse jääb merepääste. Seoses laevastiku üleandmisega Siseministeeriumi valitsemisalast Kaitseministeeriumi valitsemisalasse väheneb Siseministeeriumi valitsemisala 2023. aasta eelarve üle 5 miljoni euro.

2023. aastal jätkub varasemast oluliselt suuremas mahus elanikkonnakaitsesse ja kriisideks valmisolekusse panustamine. Jätkame Idapiiri väljaehitamist kiirendatud tempos.

Seoses Vene Föderatsiooni kallaletungiga Ukrainale jätkuvad tegevused Ukraina sõjapõgenike vastuvõtmiseks ja abistamiseks. Sõja tõttu oleme suurendanud tegevuste mahtu Eesti sisejulgeoleku tagamiseks.

3.16.2.1.1 Tulemusvaldkond Siseturvalisus kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 85. Tulemusvaldkond Siseturvalisus programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Siseturvalisus	-397 923	-480 674	-517 077	-36 403	8%
Siseturvalisus	-397 923	-480 674	-517 077	-36 403	8%
Turvalise keskkonna kujundamine	-3 862	-7 261	-11 362	-4 101	56%
Õnnetuste, süütegude ja varakahjude ennetamine	-7 369	-17 658	-19 671	-2 013	11%
Tegevus- ja relvalubade väljaandmine	-25 891	-3 192	-3 552	-360	11%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Siseturvalisuse vabatahtlike kaasamine	0	-2 047	-4 853	-2 805	137%
Hädaabi- ja infoteadete vastuvõtmine ning abi väljasaatmine	-9 827	-9 755	-9 829	-74	1%
Süüteomenetluse tõhustamine	-45 676	-66 069	-45 553	20 515	-31%
Avaliku korra tagamine	0	-54 587	-81 076	-26 489	49%
Demineerimine	0	-3 428	-4 400	-972	28%
Päästmine maismaal ja siseveekogul	0	-68 491	-99 215	-30 724	45%
Abi osutamine Eesti merealadel ja piiriveekogudel	0	-19 261	-21 521	-2 260	12%
Põhiseadusliku korra tagamine	-52 476	-79 004	-48 916	30 088	-38%
Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus	-29 874	-21 096	-36 441	-15 345	73%
Elanikkonnakaitse, kriisideks valmisolek ja kriiside lahendamine	-12 221	-3 229	-6 047	-2 818	87%
Piirihaldus	-46 510	-56 871	-54 099	2 772	-5%
Objektivalve ja isikukaitse	0	-9 692	-10 605	-913	9%
Rände- ja kodakondsuspoliitika kujundamine ning elluviimine	-6 552	-15 678	-9 223	6 456	-41%
Isikute tõsikindel tuvastamine ja dokumentide väljaandmine	-16 660	-19 387	-23 856	-4 469	23%
Migratsioonijärelevalve	0	-7 691	-5 720	1 970	-26%
Tasemeõpe ja täienduskoolitus Sisekaitseakadeemias	-13 462	-13 829	-18 129	-4 300	31%
Sisekaitseakadeemia teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevus	-1 410	-1 044	-1 349	-305	29%
IKT teenuste pakkumine SIMi valitsemisalast väljapoole	0	-1 404	-1 660	-256	18%

3.16.2.1.2 Tulemusvaldkond Siseturvalisus programmid ja programmi tegevused

Programmi nimetus: Siseturvalisus

Programmi eesmärk: Eesti inimesed tunnevad, et nad elavad vabas ja turvalises ühiskonnas, kus igaühe väärtus, kaasatus ja panus kogukonna turvalisusesse loovad ühe turvalisima riigi Euroopas. Koostöös parandatakse elukeskkonda, vähendatakse ohtu elule, tervisele, varale ja põhiseaduslikule korrale ning tagatakse kiire ja asjatundlik abi.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Programmi aitavad ellu viia Siseministeerium, Häirekeskus, Kaitsepolitseiamet, Politsei- ja Piirivalveamet, Päästeamet, Sisekaitseakadeemia- ning Siseministeeriumi infotehnoloogia ja arenduskeskus.

Programmi tegevuse nimetus: Õnnetuste, süütegude ja varakahjude ennetamine

Programmi tegevuse eesmärk: valdkondadeülene ennetustöö muudetud terviklikumaks ja mõjusamaks, sh ennetustegevused on muutunud kättesaadavaks, kvaliteetsemaks, läbiviijad teadlikumaks. Riigiasutuste, kohalike omavalitsuste, vabaühenduste ja erasektori koostöös on vähenenud raske tervisekahjustuse või surmaga lõppenud õnnetuste arv, vaimne ja füüsiline vägivald ning vara- ja keskkonnakahjud. Tõhusa teavitus- ja ennetustöö tulemusel on paranenud inimeste oskused ohte ennetada ja neile reageerida.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuses kajastavad oma teenuste raha Politsei- ja Piirivalveamet, Päästeamet ja Siseministeerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid: ennetuse teenus, elanikkonna tuleohutuse teadlikkuse teenus, elanikkonna veeohutuse teadlikkuse teenus, ennetuspoliitika kujundamise teenus, vägivalla vähendamise poliitika kujundamise teenus.

Programmi tegevuse elluviimiseks toetatakse turvalisuse tagamiseks terviklikumat ja igaühe panusel põhinevat valdkondadeülest ennetustööd. Selle jaoks luuakse püsivad kogukonnakesksel lähenemisel ja võrgustikel põhinevad koostöövormid ja lepitakse kokku selged vastutajad kohalikul ja riiklikul tasandil, et ennetuse tegevusi kavandada, ellu viia ja tulemusi mõõta. Rakendatakse ennetustegevusi nii kooli, kogukonna kui perekonna tasandil, et elanike teadmised, oskused ja hoiakud riskikäitumise ennetamisel paraneksid. Sealjuures hinnatakse sekkumiste mõju ja loobutakse ennetustegevustest, mis tulemusi ei anna.

Kohaliku tasandi rolli tugevdamiseks turvalise elukeskkonna loojana pakub Siseministeerium järgnevatel aastatel KOV-idele võimaluse osaleda tegevustes, mille eesmärk on muuta turvalisuse valdkonna kavandamine tõhusamaks. Siseministeeriumi tugi hõlmab nõustamist, regulaarseid arengupäevi, pädevuse suurendamist, konkreetseid töömeetodeid ning ressursse tegevuste planeerimiseks ja elluviimiseks. Toetatavate tegevuste eesmärk on kohaliku tasandi võrgustikutöö edendamise kaudu aidata kohaliku tasandi juhtidel ja valdkonnaspetsialistidel omandada paremaid oskusi, töövahendeid ja -meetodeid, et aidata vähendada õnnetusi ja õigusrikkumisi ning ennetada ja lahendada laste riskikäitumist. 2023. aastal hakatakse ellu viima kohalike omavalitsuste turvalisuse kavandamise tegevusmudelit.

Ohutusega tegelevate asutuste andmevahetuse parandamiseks tõhustavad asutused omavahelist koostööd. Andmete vahetus on oluline otsustusprotsessides sihitatud ennetustegevuste planeerimiseks. Vajalik on suurendada ka väljapool Siseministeeriumi haldusala olevate asutustega süsteemset andmete vahetamist. Ainult kokkulepitud ja väljatöötud ning õiguses kajastatud andmete vahetamise protseduur tagab õige info jõudmise õigete inimesteni.

Inimkannatanutega õnnetuste vähendamiseks tegeletakse ohtude ennetamise ning tervist ja elu säästva käitumise kujundamisega. Viiakse ellu erinevaid teavitustegevusi turva- ja ohutusnõuete tundmise parandamiseks ja ennetusabinõude kasutamise suurendamiseks (sihtrühmaks nii kogukonnad kui hooneomanikud sh korteriühistud). Luuakse hoone tulekahju riskide hindamiseks süsteem, mis võimaldab arvesse võtta erinevaid ohuliike, et nende üleselt selgitada välja riskid ja kavandada vajalikud ennetamise ja maandamise meetmeid. Tõhustatakse andmete liikumist asutuste vahel, gaasi- , elektri- ja kemikaaliohu ja tagajärgede ennetamiseks uuendatakse asutuste koostööd ennetuse ja järelevalve osas ja ka koostööd erasektoriga; koduses keskkonnas kukkumiste ennetamiseks uuendatakse eri poolte vahelist koostööd ja täpsustatakse ning suurendatakse Päästeameti rolli kukkumiste ennetustegevuse korraldamisel.

2023. aastal jätkub projekti „Kodud tuleohutuks" rahastamine summas 1 miljon eurot aastas.

Vägivalla vähendamiseks on olulisimal kohal vägivalla ennetamise ja selle riski varajase märkamisega seotud tegevused, nt täiskasvanute teadlikkuse suurendamiseks ja oskuste parandamiseks viiakse ellu erinevaid tõendus- või teaduspõhiseid tegevusi. Enam tegeletakse küberkiusamise ja interneti vahendusel toime pandava laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamisega. Selleks töötatakse välja ja rakendatakse tegevused laste teadlikkuse ja

digioskuste suurendamiseks ning spetsialistide oskuste arendamiseks. Vägivallaohvrite abistamist muudetakse terviklikumaks, lähtutakse individuaalsetest vajadustest, inimväärikuse ja võrdse kohtlemise põhimõtetest. Näiteks rakendatakse kõrge riskiga lähisuhtevägivalla juhtumites ohvrite kaitseks MARAC-i mudelit, Siseministeerium ja valitsemisala (aga ka teised ministeeriumid ja nende allüksused) lähtuvad oma töös valdkondadeülese ennetuse põhimõtete kokkuleppest jmt. Töötatakse välja ja rakendatakse lahendusi vägivallatsejate käitumise muutmiseks, et vägivalla korduvust vähendada nt juurutatakse tegevuspõhimõtet, et otsese ohu korral viiakse vägivallatseja sündmuskohalt ära. Lisaks eeltoodule viiakse ellu ka tegevused inimeste ja spetsialistide teadlikkuse tõstmiseks vägivaldsetest ideoloogiatest, radikaliseerumisest ja selle põhjustest ning tundemärkidest ning võimalustest neid riske maandada.

Programmi tegevuse nimetus: Siseturvalisuse vabatahtlike kaasamine

Programmi tegevuse eesmärk: Vabatahtlikel on oluline roll siseturvalisuse tagamisel ja eeskätt ennetustöös. Võimalused osaleda vabatahtlikus tegevuses on mitmekesised, kaasajad on professionaalsed ning olemas on sobiv vabatahtlike koolitamis- ja tunnustamissüsteem.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuses kajastavad oma teenuste raha Politsei- ja Piirivalveamet, Päästeamet ja Siseministeerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid: vabatahtlike kaasamise teenus, siseturvalisuse vabatahtliku tegevuse poliitika kujundamise teenus.

Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks keskendutakse vabatahtliku tegevuse mitmekesistamisele, sh mõtestatakse vabatahtlikuna tegutsemist siseturvalisuse valdkonnas senisest laiemini. Tegeletakse süsteemse teavitustööga, vabatahtlike tunnustus- ja mentorsüsteemi arendamisega, vabatahtlike väljaõppe uuendamisega, õigusruumi ajakohastamisega jmt. Tegevused on suunatud ka vabatahtlike kaasajate professionaalsusele, asutustes luuakse sobivad vabatahtlike kaasamise protsessid ja selleks piisav suutlikkus ning tagatakse vabatahtlikele vajalik varustus, töökeskkond. Paljud nendest tegevustest jätkuvad ka peale 2023. aastat.

2023. aastast suurendatakse siseturvalisuse vabatahtlike toetamist ligi 3 miljoni euro võrra aastas.

Programmi tegevuse nimetus: Turvalise keskkonna kujundamine

Programmi tegevuse eesmärk: avalik ruum ja elukeskkond on kujundatud turvalisust soodustavaks. Inimesed tunnevad end avalikus kohas turvaliselt, oskavad avalikus kohas ohte ennetada ja märgata ning teavad, kuidas nende ilmnemise korral käituda. Erasektori pakutavad teenused aitavad kaasa, et varakahju tekitanud varguseid, vara lõhkumist ning vee-, tule-, elektri- või gaasiõnnetusi on vähem.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuses kajastavad oma teenuste raha Politsei- ja Piirivalveamet, Päästeamet. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid:

piirkondliku politseitöö teenus, ehituskontrolli teenus, kemikaaliohutuse kontrolli teenus, tuleohutusteenuste kontrolli teenus.

Avaliku ruumi turvalisemaks muutmiseks suurendatakse ühest küljest inimeste teadlikkust ennetus- ja kaitseabinõudest ning teisalt pööratakse enam tähelepanu avaliku ruumi kujundamisele juurutades süütegusid ja õnnetusi ennetava ruumikujunduse põhimõtteid kohalike omavalitsuste planeerimistegevuses.

Samuti tegeletakse turvalisuse ja ohutusega seotud teenuste pakkujate kontrollimisega, et tagada nende asjatundlikkus ning teenuste pakkumine ühtsetel ja kvaliteetsetel alustel. Kujundatakse hindamis-, nõustamis- ja järelevalvekorraldus, mis võimaldab vara valve, kaitse ja ohutusega seotud riske välja selgitada, et neid ennetada ja maandada (sh osutada ja tellida vajalikke teenuseid). 2023. aastal on kavas kasutusele võtta koostöömudel mis tagab, et ka kindlustusettevõtjad tajuvad oma rolli ohutuse kujundajatena ja et pakutavad teenused võimaldaksid sisulisemat kontrolli objektide ohutuse üle.

Programmi tegevuse nimetus: Tegevus- ja relvalubade väljaandmine

Programmi tegevuse eesmärk: Tegevus- ja relvalubade väljaandmise korraldus vähendab ebakvaliteetsete teenuste ja relvade valdamisega seotud ohtudega kaasnevaid riske, aitab hoida ja kasvatada elukeskkonna turvalisust ning tagab relvadega seotud majandustegevuse ning turvateenuseid osutavate ettevõtete vastavuse seaduse nõuetele. Relvaluba omavad isikud on õiguskuulekad, vaimselt terved ning nende käitumine ei kujuta ohtu neile endale või ümbritsevale.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse eesmärki aitab saavutada Politsei- ja Piirivalveamet tegevus- ja relvalubade väljaandmise teenuse kaudu.

Tegeletakse turvalisuse ja ohutusega seotud teenuste pakkujate kontrollimisega, et tagada nende asjatundlikkus ning teenuste pakkumine ühtsetel ja kvaliteetsetel alustel. Selleks tuleb uuendada mh turvategevuse regulatsiooni (plaani järgi hiljemalt 2025. aastaks). Relvalubade väljaandmise kõrval tegeletakse ka relvaomanikuks saamise korra ja relvade käitlemise järelevalve uuendamisega lähtudes eraomandi puutumatusest ja relvaomaniku vastutusel põhinevast relvakultuurist. Lisaks võetakse 2023. aastal kasutusele digitaalne relvaluba ja töötatakse välja uus relvaregister, mis toetab järelevalve pädevuste jagamist (relvaregister saab täielikult uuendatud 2026. aastaks).

Programmi tegevuse nimetus: Hädaabi- ja infoteadete vastuvõtmine ning abi väljasaatmine

Programmi tegevuse eesmärk: Inimeste abiküsimise teated on vastu võetud ja abivajadus välja selgitatud. Igale abivajadusele reageeritakse, ohule ja sündmusele antakse asjakohane hinnang ning abiosutaja saadetakse õigel ajal välja. Kogu ööpäeva hoitakse töös eri suhtluskanalid, tagades suhtlemise nii abivajajaga kui ka erinevate abiosutajate endi vahel. Inimeste teadlikkus abi küsimise kanalitest on paranenud.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuses kajastavad oma teenuste raha Häirekeskus ja Siseministeerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid:

hädaabiteadete vastuvõtmise ja töötlemise teenus, operatiivressursside ja operatiivinformatsiooni juhtimise teenus, infoteadete vastuvõtmise teenus.

Teadete kiireks vastuvõtmiseks, abivajaduse täpseks väljaselgitamiseks ja abi väljasaatmiseks hoitakse töös eri suhtluskanaleid, et tagada suhtlemine nii abivajajaga kui erinevate abiotsijate endi vahel. Samuti tegeletakse ühtse hädaabi- ja infoteadete teenuse kanalite teadlikkuse suurendamisega. Tagatakse hädaabiteadete vastuvõtmise ja menetlemise kanalite jätkusuutlikkus, et need arvestataks tehnoloogia arengu ja inimeste kommunikatsiooni-harjumustega. Jätkuvalt hoitakse töös riigiinfo telefoni 1247. Parandatakse ka inimeste teadlikkust, et nad teaksid, kuidas ohuolukorras käituda, millal hädaabikõne teha Eesti ainsale hädaabinumbrile 112 ja millistelt numbritelt on peale 112 võimalik abi saada. Sealhulgas 2023. aastal koondatakse kõik siseturvalisuse valdkonnaga seotud riiklikud abi- ja infotelefonid ühte keskusesse. (Merel hätta sattunutelt teadete ja signaalide vastu võtmise teema on avatud ja rahaga planeeritud programmi tegevuses „Abi osutamine Eesti merealadel ja piiriveekogudel“).

Programmi tegevuse nimetus: Avaliku korra tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: kiire ja asjakohane reageerimine avaliku korraga seotud ohtudele aitab vähendada nii inim-, vara- kui ka keskkonnakahju. Reageeritakse esmajärjekorras sündmustele, kus on ohus inimeste elu või tervis. Korrakaitseorganid, kohalikud omavalitsused ja vabatahtlikud on nii koos kui ka eraldi valmis reageerima senisest paremini.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuses kajastavad oma teenuste raha Politsei- ja piirivalveamet ning Siseministeerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid: patrulltöö teenus, eriüksuse ja kiirreageerimise teenus, liiklusjärelevalve teenus, isikute kinnipidamise teenus.

Avaliku korra tagamise edendamiseks parandatakse korrakaitseorganite, kohalike omavalitsuste ning vabatahtlike valmisolekut reageerida õnnetustele nii koos kui eraldi (koostöö parandamine, õiguslikud võimalused jne). Arestimajades kohaldatakse isikute lühiajalist kinnipidamist.

Programmi tegevuse nimetus: Demineerimine

Programmi tegevuse eesmärk: kiire ja asjakohane reageerimine pommi- ja plahvatusohu korral aitab vähendada nii inim-, vara- kui ka keskkonnakahju. Päästevõrgustik koos partneritega on nii koos kui ka eraldi valmis reageerima õnnetusele või ohule senisest paremini.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuses kajastab oma teenuste raha Päästeamet. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid: lahingumoona ohu kõrvaldamise teenus, pommi- ja plahvatusohu kõrvaldamise teenus, veealuse demineerimistöö teenus.

Pommi- ja plahvatusohu korral on mandril tagatud demineerijate kohalejõudmine 90 minuti jooksul. Demineerimisel kasutatakse kaasaegseid tehnoloogiavõimalusi ja maksimaalseid ohutusmeetmeid, et vähendada ohtusid demineerijatele ning õnnetusse sattunutele.

Programmi tegevuse nimetus: Päästmine maismaal ja siseveekogudel

Programmi tegevuse eesmärk: Kiire ja asjakohane reageerimine õnnetustele ja ohtudele maismaal aitab vähendada nii inim-, vara- kui ka keskkonnakahju. Õnnetuste või ohtude korral reageeritakse esmajärjekorras sündmustele, kus on ohus inimeste elu või tervis. Õnnetustele ja ohtudele reageerimise valmisolekut on parandatud.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuses kajastavad oma teenuste raha Päästeamet ja Siseministeerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid: päästetöö baasteenus, maastikutulekahju kustutustöö teenus, veepääste teenus, keemiapääste teenus, varingupääste teenus, naftareostuskorje teenus, nööripääste teenus, kõrgustest päästetöö teenus.

Päästmiseks maismaal ja siseveekogudel tagatakse koostöös vabatahtlike päästjatega tõhus päästevõimekus, vajalikud tingimused ja eeldused päästetööde läbiviimiseks. Tagatakse, et elupäästevõimekusega päästekomando keskmine kohalejõudmise aeg elupääste sündmusele on vähem kui 10 minutit ja vähemalt 92% Eesti elanikele on tagatud 15 minuti jooksul kutseliste- või vabatahtlike päästemeeskondade poolt abi osutamine. 2023. aastal alustatakse või jätkatakse mitme arendusülesandega, mille valmis saamine võtab mitu aastat, näiteks: päästetöö suutlikkuse suurendamine (kliimamuutustega seoses) üleujutustele ja varingutele reageerida, tormikahjustusi likvideerida ja metsatulekahjusid kustutada; ühisvalveteenistuse võimaluste laiendamine jne.

Programmi tegevuse nimetus: Abi osutamine Eesti merealadel ja piiriveekogudel

Programmi tegevuse eesmärk: kiire ja asjakohane reageerimine õnnetustele ja ohtudele veekogudel aitab vähendada nii inim-, vara- kui ka keskkonnakahju. Õnnetuste või ohtude korral reageeritakse esmajärjekorras sündmustele, kus on ohus inimeste elu või tervis. Õnnetustele ja ohtudele reageerimise valmisolekut on parandatud.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuses kajastavad oma teenuste raha Politsei- ja Piirivalveamet ja Siseministeerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid: SAR teenus (ehk otsingu ja pääste teenus), rannikuvalve teenus.

Otsingu- ja päästetööde teostamiseks Eesti päästepiirkonnas tagatakse päästevõimekus ja valmisolek reageerida kõikidele ohuolukordadele merel, kaasaarvatud palvetele osutada mereabi. Lisaks tagatakse piiriveekogudel reostustõrje avastamine, lokaliseerimine ja likvideerimine. Tagatakse ka hätta sattunud lennuvahendite otsimine maismaal. Kasvatatakse inimeste teadlikkust merel ette tulevatest ohuolukordadest, käitumisest nendes ja kõikidest võimalustest merel hädateateid edastada.

2023. aastal alustatakse või jätkatakse mitme arendusülesandega, mille valmis saamine võtab mitu aastat, näiteks: merel aset leidva laevatulekahju ja keemiaõnnetuse lahendamise suutlikkuse suurendamine; valmisolekuks reageerida suuremahulisele

merepääsesündmusele luuakse JRCC Tallinn/Merevalvekeskuse otsustusprotsessi toetavad tehnilised (IT) lahendused, mis kindlustavad ülevaate ressursist ning selle kiire väljasaatmise; arendatakse JRCC Tallinn/Merevalvekeskuse võimekust viivitamatult ja tõrgeteta vastu võtta kõik hädasignaalid ning luuakse teate menetlemist toetavad lahendused.

Programmi tegevuse nimetus: Süüteomenetluse tõhustamine

Programmi tegevuse eesmärk: sündmuste lahendamist ja korrarikkumiste lõpetamist toetavad digilahendused ja automaatsed järelevalvesüsteemid, mille abil on süütegude menetlemine muutunud kiiremaks ja efektiivsemaks.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuses kajastavad oma teenuste raha Politsei- ja Piirivalveamet, Päästeamet, Siseministeerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid: väärteokaristuse täideviimise teenus, kogukonnaga seotud süütegude lahendamise teenus.

Programmi tegevuse eesmärgi saavutamise toetamiseks viiakse ellu erinevaid arendustegevusi nii 2023. aastal, aga ka järgnevatel aastatel. Näiteks arendatakse erinevaid digilahendusi ja automaatseid järelevalvesüsteeme, sh olemasolevaid menetlusi digiteeritakse ja nende ülesannete täitmisel, kus inimese sekkumine ei ole vajalik, eelistatakse automaatseid järelevalvesüsteeme. Süüteomenetlust muudetakse enam ohvrikeskseks.

Programmi tegevuse nimetus: Põhiseadusliku korra tagamine

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti põhiseaduslik kord on tagatud ning seda ohustavad tegurid on teadvustatud, ennetatud ja maandatud.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuses kajastavad oma teenuste raha Kaitsepolitseiamet, Päästeamet ja Siseministeerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid: põhiseadusliku korra tagamise teenus, keemia- ja kiirgusohu kõrvaldamise teenus, sisejulgeolekupoliitika kujundamise teenus.

Põhiseadusliku korra tagamisel tegeletakse põhiseaduslikku korda ohustavate tegurite teadvustamise, ennetamise ja maandamisega. Selle jaoks keskendutakse eelkõige ühiskonna ühtekuuluvusele ja lõhestamise-vastase kerksuse suurendamisele, küberjulgeolekule, vastuluurevõimekuse arendamisele, majandusjulgeoleku suurendamisele, terrorismi ja radikaliseerumise ennetamisele ja tõkestamisele, samuti arendatakse CBRN[36] sündmusteks valmisolekut.

Programmi tegevuse nimetus: Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus

Programmi tegevuse eesmärk: Eestis on vähenenud raske ja organiseeritud kuritegevus. Õiguskaitseasutustele on loodud paremad eeldused kuritegusid menetleda ja tehakse

[36] CBRN (ingliskeeles *Chemical, Biological, Radiologial and Nuclear threats*) – rahvusvaheliselt levinud lühend tähistamaks keemiliste, bioloogiliste, radioaktiivsete ja tuumamaterjalide kuritahtlikust väärkasutamisest põhjustatud ohte. CBRN sündmuste lahendamine (sh menetlemine) on KAPO pädevuses. Eesti keeles kasutatakse ka lühendit KBRT.

tulemuslikku koostööd, pöörates seejuures tähelepanu kogu menetlusahela ühtlaselt kõrge võimekuse arendamisele.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuses kajastavad oma teenuste raha Politsei- ja Piirivalveamet ja Siseministeerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid: raske ja organiseeritud kuritegevuse vastase poliitika kujundamine, kriminaalpoliitika kujundamine, raskete peitekuritegude avastamise teenus, tunnistajakaitse ja varitegevuse teenus.

Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastaseks võitluseks tehakse tulemuslikumat koostööd erinevate asutuste vahel ja luuakse õiguskaitseasutustele paremad eeldused raske ja organiseeritud kuritegevusega võitlemiseks. Peamised tegevussuunad on seotud küber- ja narkokuritegevuse vastase võitluse, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise, ning korruptsiooni tõkestamise, samuti majanduskuritegevuse vastase võitluse, kriminaaltulu tuvastamise ja konfiskeerimise, inimkaubanduse tõkestamisega. Sealhulgas 2023. aastal:

- töötatakse välja ühtne menetluspraktika rahvusvahelise mõõtmega küberkuritegude menetlemiseks ning menetlejatele luuakse keskne menetluspraktikat, õpetusi ning juhendeid sisaldav veebikeskkond;
- analüüsitakse politsei struktuuri, et leida lahendusi, kuidas kõige säästlikumalt ja mõjusamalt küberkuritegudega tegeleda;
- arendatakse andmeanalüüsi, tehnilise analüüsi ja dekrüptimise suutlikkust läbi personali koolitamise ning tehniliste vahendite soetamise;
- programmide (nt VALIK, SÜTIK, Puhas Tulevik) kättesaadavust laiendatakse vajaduspõhiselt, mille eesmärk on suunata narkootikume tarvitavad süütegijad karistusmeetmete rakendamise asemel tervise- või sotsiaalteenustele (nõustamine, ravi, asendusravi, tugiisiku teenus jt);
- arendatakse õiguskaitseasutuste suutlikkust küberkeskkonnas (sh internetis ja tumeveebis) toimepandud narkokuritegusid uurida, tuvastada ja menetleda ning kasutada oma töös digitõendeid.

Programmi tegevuse nimetus: Objektivalve ja isikukaitse

Programmi tegevuse eesmärk: objektide valvet ja isikukaitset on arendatud viisil, mis võimaldab toime tulla muutuvast ohupildist tulenevate ohtudega.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuses kajastavad on kajastatud piiratud ligipääsuga dokumendis

Programmi tegevuse nimetus: Elanikkonnakaitse, kriisideks valmisolek ja nende lahendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti on valmis toime tulema erinevate kriisidega. Elutähtsate teenuste toimimine on tagatud igal ajal. Loodud on senisest paremad eeldused, et kriisidest põhjustatud kahjud oleksid riigile ja elanikele võimalikult väikesed.

Tegevuste kirjeldus

Programm keskendub Siseministeeriumi valitsemisala asutuste eestveetavatele tegevusele. Programmi tegevuses kajastavad oma teenuste raha Päästeamet ja Siseministeerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid: teabeseire korraldamine, hädaolukorra riskihalduse teenus, hädaolukorraks valmisoleku teenus, elanikkonna hädaolukorraks valmisoleku teenus, piiriülese päästetöö ja humanitaarabi teenus, kriisikommunikatsiooni teenus, riskikommunikatsiooni teenus, ulatusliku evakuatsiooni teenus.

Programmi tegevuse abil parandatakse kriisideks valmisolekut. Siseministeeriumi haldusala asutused hoiavad ajakohasena hädaolukorra riskianalüüsid ja hädaolukorra lahendamise plaanid, samuti on valmis abistama partnereid kriiside lahendamisel (näiteks Terviseamet ja COVID kriis). Päästeamet nõustab kohalikke omavalitsusi kriisideks valmisoleku tõstmisel. Ühtlustatakse hädaolukordadeks ja riigikaitse kriisideks valmistumise ning kriisiaegse juhtimise ja koostöö korraldust. Luuakse senisest paremad eeldused elanike hakkamasaamiseks kriisiolukordades (nt teavitustegevused, riskikommunikatsioon). Tõhustatakse elanikkonnakaitse meetmeid nagu ulatuslik evakuatsioon, ohuteavitus ja varjumine, sh 2023. aastal luuakse ohuteavituse süsteemi I etapp (sh sireenid) ja suurendatakse varjumisvõimekust, luues varjumiskohtade tehnilised nõuded, kontrollitakse ja tähistatakse avalikud varjumiskohad.

2023. aastast tagatakse püsirahastuse kasv elanikkonnakaitseks ja kriisideks valmisolekuks mahus 1,5 miljonit eurot aastas.

Programmi tegevuse nimetus: Piirihaldus

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti piir kui Euroopa Liidu välispiir on valvatud ja kaitstud ning see on piisav julgeoleku tagamiseks. Tõkestatud on piiri ebaseaduslik ületamine, ebaseaduslikud toimingud piiri lähedal, inimkaubandus ja salakaubavedu. Eesti piiril on tagatud reisijasõbralik piirikontroll, mis vastab Schengeni ühtse viisaruumi nõuetele.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuses kajastavad oma teenuste raha Politsei- ja Piirivalveamet ning Siseministeerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid: piirivalvepoliitika kujundamise teenus, piiri valvamise teenus, piirikontrolli teostamise teenus.

Piirihaldus on suunatud nii Eesti kui Euroopa Liidu välispiiri valvamisele ja kaitsmisele selliselt, et see oleks piisav julgeoleku tagamiseks. Piiri valvamise ja kaitsmisega tõkestatakse piiri ebaseaduslikku ületamist, ebaseaduslikke toiminguid piiri lähedal, inimkaubandust ja salakaubavedu. Samuti tagatakse reisijasõbralik piirikontroll, mis vastab Schengeni ühtse viisaruumi nõuetele.

Järgmiste aastate jooksul on kavas välja ehitada idapiir ja selleks vajalike tegevustega jätkatakse 2023. aastal. 2021. aasta lõpus otsustas Vabariigi Valitsus eraldada piiritaristu täiendavate arendusplaanide elluviimiseks Siseministeeriumile 22,47 miljonit eurot. Nimetatud summa eest on võimalik rajada maismaapiirile viivitusaed, kohtadesse, kus oldi sellest piiratud eelarve tõttu loobutud ning suurendada piiri valvamise võimekust Narva jõel. Idapiiri väljaehitamisega jätkatakse vastavalt projektiplaanile ning täiendavate eelarveliste vahendite saamisel on võimalik piir täielikult välja ehitada 2025. aasta lõpuks.

Programmi tegevuse nimetus: Rände- ja kodakondsuspoliitika kujundamine ning elluviimine

Programmi tegevuse eesmärk: rändepoliitika arvestab Eesti arenguvajadustega. Rände- ja kodakondsuspoliitika on suunatud rahvusriigi kestlikkusele ja avaliku korra ning riigi julgeoleku tagamisele. Eesti kodakondsus on väärtustatud.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuses kajastavad oma teenuste raha Politsei- ja Piirivalveamet ning Siseministeerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks näiteks järgmisi teenuseid: õigusliku staatuse määramise teenus, Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi vastutava asutuse ülesannete täitmise (AMIF) teenus, rändepoliitika kujundamise teenus, kodakondsuspoliitika kujundamise teenus, viisateenus. Eesti rändepoliitikat kujundatakse teadmistepõhiselt ja paindlikult ning kooskõlas teiste poliitikavaldkondade eesmärkidega, Eesti arenguvajadustega ja lähtudes rahvusvahelistest kohustustest.

Eesmärgi saavutamiseks viiakse tegevusi ellu üheksas kitsamas valdkonnas: Eesti arenguvajadustest lähtuva tasakaalustatud rändepoliitika kujundamine ning selle tõhus ja kliendikeskne elluviimine, Eestist kui sihtriigist ja Eesti sisserändepoliitikast teadlikkuse suurendamine, avalikkuse teavitamine rändeteemadel, põhiõigusi järgiva tagasisaatmispoliitika elluviimine, rahvusvahelise kaitse menetlemine, rahvusvahelise kaitse taotlejate ja saajate vastuvõtusüsteemi arendamine.

Tasakaalustatud kodakondsuspoliitikaga aidatakse kaasa, et Eesti kodakondsus on väärtustatud ja kodakondsuspoliitika lähtub Eesti Vabariigi põhiseadusest, aitab kaasa rahvusriigi säilimisele ning avaliku korra ja riigi julgeoleku tagamisele. Eesmärgi saavutamiseks keskendutakse Eesti kodakondsuse saamise valmiduse suurendamise ja kodanikustaatuse väärtustamisega seotud tegevuste edendamisele..

Programmi tegevuse nimetus: Migratsioonijärelevalve

Programmi tegevuse eesmärk: migratsioonijärelevalve poliitika tagab tõhusa järelevalve välismaalaste Eestisse saabumise, Eestis ajutise viibimise, elamise ja töötamise üle. Arendus- ja koostöötegevused aitavad tagada avalikku korda ja riigi julgeolekut, ennetada ja vähendada välismaalaste ebaseaduslikku riiki sisenemist, riigis viibimist ja töötamist.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse eesmärki aitab saavutada Politsei- ja Piirivalveamet migratsioonijärelevalve teenuse kaudu.

2023. aastal jätkatakse või alustatakse mitmete arendustega, mis aitavad programmi tegevuse eesmärgi saavutamisele kaasa. Näiteks migratsioonijärelevalve tõhustamiseks luuakse uusi ja ajastatakse olemasolevaid IKT lahendusi (ntt MIGRIS ehk migratsioonijärelevalve andmekogu), et parandada riskianalüüsi suutlikkust, reageerimisvõimekust ja asutuste vahelist teabevahetust; koostöös era-, kolmanda ja avaliku sektoriga tõhustatakse meetmeid ebaseadusliku rände ennetamiseks, avastamiseks ja menetlemiseks; suurendatakse ametnike, erasektori ja mittetulundusühingute teadlikkust ebaseadusliku rändega seotud riskidest; arendatakse koostööd liikmesriikide ja kolmandate riikidega, et võidelda ebaseadusliku rände, sh piiriülese kuritegevuse vastu.

Programmi tegevuse nimetus: Isikute tõsikindel tuvastamine ja dokumentide väljastamine

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti on turvaliste digitaalsete dokumentide väljaandmises maailma liider. Loodud on tõsikindel, stabiilne ja jätkusuutlik identiteedihalduspoliitika süsteem arvestades avaliku korra ja riigi julgeoleku vajadusi. Tagatud on kasutajasõbralik ja modernne taotluskeskkond ning toetutakse tänapäevastele ja innovaatilistele lahendustele, mis ühtlasi võimestavad infoühiskonna arendamise eesmärke.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuses kajastavad oma teenuste raha Politsei- ja Piirivalveamet ning Siseministeerium. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse näiteks järgmisi teenuseid: isikutuvastuse teenus, isikut tõendavate dokumentide väljaandmise teenus, identiteedihalduspoliitika kujundamise teenus.

Usaldusväärse ja turvalise identiteedihaldus-poliitika abil tagatakse, et olemas on tõsikindel, stabiilne ja jätkusuutlik identiteedihalduspoliitika süsteem, tagatud on kasutajasõbralik ja modernne taotluskeskkond ning toetutakse tänapäevastele ja innovaatilistele lahendustele. Keskendutakse identiteedihaldusvaldkonna stabiilsuse ja turvalise ning tõsikindla isikutuvastuse tagamisele, valdkonna nutikale arendamisele, isikut tõendavate dokumentide ja identiteedihalduspoliitika valdkonna rahvusvahelise koostööle.

2023. aastast planeeritakse isikut tõendavate dokumentide taotlemine teha kodanikule hõlpsamaks ning vähendada bürokraatiat. Selleks on plaanis võtta kasutusele biomeetriahõivekioskid ka väljaspool PPA teenindusbüroosid.

Programmi tegevuse nimetus: Tasemeõpe ja täiendkoolitus

Programmi tegevuse eesmärk: tasemeõpe aitab tagada siseturvalisuse valdkonnas piisava teenistujate järelkasvu. Täienduskoolituste abil on töötajate teadmised ja oskused pidevalt ajakohastatud ning toetavad töökohale seatud ootuste ja eesmärkide täitmist.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuses kajastab oma teenuste raha Sisekaitseakadeemia ja pakub tasemeõppe läbiviimise teenust ja täiendusõppe teenust.

Sisekaitseakadeemias toimub tasemeõppe õppetöö kolmes õppekavagrupis/õppekavarühmas: ärindus ja haldus (rakenduskõrgharidus), sisekaitse (magistriõpe, rakenduskõrgharidus), vara- ja isikukaitse (kutseõpe). Sisekaitseakadeemial on 9 kutseõppe, 5 rakenduskõrgharidusõppe ning üks magistriõppe tasemel õppekava. Lisaks on alates 2022. aastast akadeemial õppeõigus rahvusvahelises ühisõppekavas Strateegiline piirihaldus. Õppekavadele vastuvõtt ei ole alati regulaarne ja stabiilne ning riiklik koolitustellimus konkreetsetele õppekohtadele pannakse paika ametite, akadeemia ja Siseministeeriumi koostöös sõltudes siseturvalisuse valdkonna personalivajadusest.

Täiendusõppes keskendub Sisekaitseakadeemia teemadele, mis on otseselt seotud tasemeõppe õppekavadega. Ligi 80% koolituse mahust viiakse läbi Siseministeeriumi valitsemisala asutustele ja teistele oma partnerametitele. Samas on aina enam akadeemia klientideks teised turvalisust tagavad organisatsioonid (ametid, inspektsioonid, turvafirmad, munitsipaalpolitsei, kaitsevägi), samuti suured era- ja riigiettevõtted (Tallink Grupp AS, AS

Tallinna Lennujaam jt). Lisaks korraldab Sisekaitseakadeemia 17 gümnaasiumis sisekaitseõpet, pöörab järjest rohkem tähelepanu vabatahtlike koolitamisele (abipolitseinikud, vabatahtlikud päästjad) ja kaasab ka laiemat sihtrühma turvalisuse ja sisejulgeoleku erinevate aspektide üle arutame (loengusari „Turvaline Eesti").

2023. aastal on olulised järgmised arendused:

- luuakse terviklik kontseptsioon sellest, milline on Sisekaitseakadeemia roll kriiside ennetamisel nii taseme- kui täiendõppes ning milliseid võimalusi saab Sisekaitseakadeemia pakkuda kriisidele reageerimisel;
- töötatakse välja taseme- ja täiendõppe õppekavad koos lisavajaduse arvestustega küberkuritegevuse vastaseks võitluseks alg- ja kesktasemel;
- luuakse FRONTEXi väljaõppekeskuse kontspstioon koos lisarahastuse arvestustega.

Senisest suuremas mahus tasemeõppe läbiviimiseks on suurendatud Sisekaitseakadeemia eelarvet alates 2023. aastast 2 miljoni euro võrra aastas.

Programmi tegevuse nimetus: Sisekaitseakadeemia teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevus

Programmi tegevuse eesmärk: Sisekaitseakadeemia on väärtuslik partner siseturvalisuse valdkonnale teadus- ja tõenduspõhiseks poliitikakujundamiseks ning innovaatiliste lähenemiste ja lahenduste kasutuselevõtu toetamisel.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuses kajastab oma teenuste raha Sisekaitseakadeemia ja pakub selleks teadusarenduse ja innovatsiooni korraldamise teenust. Sisekaitseakadeemia teadustegevusel on kaks põhieesmärki — toetada õppeprotsessi, õppevahendite ja õppejõudude pidevat arengut ning luua uusi teadmisi ja innovaatilisi lahendusi nii akadeemiale kui ka teistele sisejulgeolekuasutustele. Akadeemias viiakse läbi rakendusuuringuid, tehakse koostööd ja pakutakse konsultatsioone kõigile organisatsioonidele, kes aitavad luua turvalisust ja tagada julgeolekut nii Eestis kui ka mujal maailmas. Eesti Teadusinfosüsteemi teadustegevuse koondülevaates hoiab Sisekaitseakadeemia juhtpositsiooni teiste sarnaste rakenduskõrgkoolide arvestuses. Sisekaitseakadeemia anna välja inglisekeelset teadusajakirja „Proceedings, Estonian Academy of Security Sciences" ja alates 2022. aastast eestikeelset „Turvalisuskompassi".

Programmi tegevuse nimetus: IKT teenuste pakkumine SIM valitsemisalast väljapoole

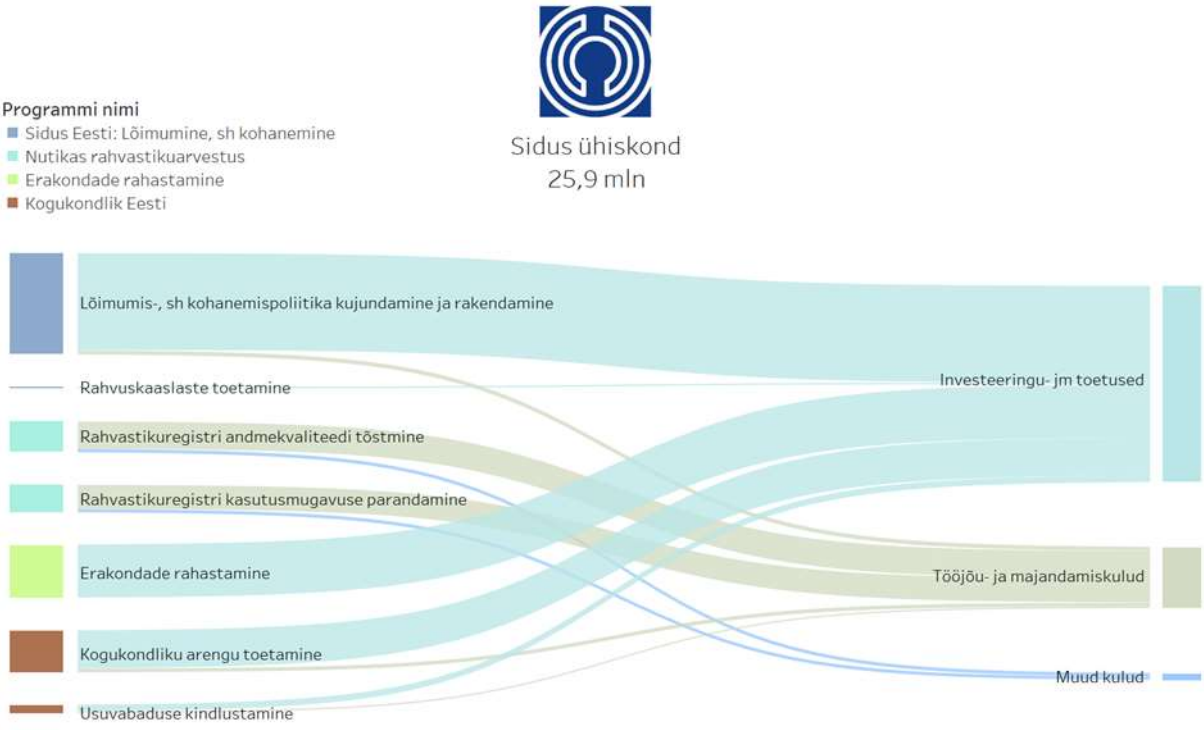
Programmi tegevuse eesmärk: IKT teenused on töökindlad ning kasutajate rahulolu teenustega on kõrge.

Tegevuste kirjeldus

Selle programmi tegevuse alla on koondatud Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuse poolt pakutavad teenused teistele valitsemisaladele. Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks osutatakse 13 teenust, näiteks: väärteomenetluse portaali teenus, mitu IKT teenust Transporiametile, samuti Rahapesu Andmebüroole.

3.16.2.2 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond

Joonis 79. Sidus ühiskond tulemusvaldkond ja selle maht

Joonis 80. Sidusa ühiskonna tulemusvaldkonna mõõdikud

Tabel 86. Siseministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Sidus ühiskond	Sidusa Eesti arengukava 2021–2030	Kogukondlik Eesti
		Nutikas rahvastikuarvestus
		Erakondade rahastamine

2023. aastal kasvab püsivalt kodanikuühiskonna rahastamine 1,5 miljonit eurot aastas. See suunatakse eelkõige kriisideks valmisoleku arendamisse läbi kogukondade tegevuse toetamise. Rahvastikuarvestuse valdkonna arendamine jätkub, suur osa IT investeeringutest rahastatakse Euroopa Liidu fondide toel.

3.16.2.2.1 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 87. Tulemusvaldkond Sidus ühiskond programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Sidus ühiskond	-16 947	-14 922	-15 833	-911	6%
Kogukondlik Eesti	-5 016	-3 914	-4 881	-967	25%
Kogukondliku arengu toetamine	0	-2 471	-4 102	-1 631	66%
Usuvabaduse kindlustamine	-2 385	-1 443	-779	664	-46%
Nutikas rahvastikuarvestus	-5 927	-5 768	-5 713	55	-1%
Rahvastikuregistri andmekvaliteedi tõstmine	-5 394	-2 282	-3 017	-735	32%
Rahvastikuregistri kasutusmugavuse parandamine	0	-3 486	-2 696	789	-23%
Erakondade rahastamine	-5 413	-5 241	-5 239	1	0%
Erakondade rahastamine	-5 413	-5 241	-5 239	1	0%

3.16.2.2.2 Tulemusvaldkond Sidus ühiskond programmid ja programmi tegevused

Programmi nimetus: Kogukondlik Eesti

Programmi eesmärk: Eesti on inimesekeskne ning kogukondade ja kodanikuühiskonna arengut soosiv riik, kus inimesed on väärtustatud ja kaasatud, jagavad demokraatlikke väärtusi ning aktiivse osalusega kogukondlikus ja ühiskondlikus tegevuses parandavad elukeskkonda.

Asutused, kes viivad programmi ellu: programmi peavastutaja on Siseministeerium.

Programmi tegevuse nimetus: Kogukondliku arengu toetamine

Programmi tegevuse eesmärk: elanike teadlikkus ja kodanikuaktiivsus on suurenenud. Kogukonnad, vabaühendused ja sotsiaalsed ettevõtted on võimekad. Poliitikat kujundatakse läbipaistvalt ja kaasavalt.

Tegevuste kirjeldus

Enne 2023. aastat oli antud programmi tegevuse pealkirjaks „Kodanikuühiskonna arengu toetamine“, seda muudetakse alates 2023. aastast selleks, et pealkiri oleks avaram ja kajastaks paremini programmi tegevuse sisu.

Programmi tegevuse elluviimisel on tähelepanu keskmes elanike aktiivsus ja teadlikkus; kogukondade võimekus ja hoolivus; vabaühenduste ja sotsiaalsete ettevõtete võimekus; läbipaistev ja kaasav poliitika kujundamine.

2023. aastal uuendatakse kogukonnakeskse lähenemisviisi juurutamiseks regionaalset kodanikuühiskonna nõustamisteenust, keskendudes lisaks teenuse sihtgrupi laiendamisele ka nõustajate ettevalmistuse ja kvalifikatsiooni tõstmisele. Jätkatakse Sihtasutuse Kodanikuühiskonna Sihtkapital kaudu vabaühenduste arendamisega, pakkudes arenguks ja põhikirjaliste eesmärkide saavutamiseks rahastusvõimalusi. Kavas on ka uuendada 2013. aastal koostatud vabaühenduste rahastamise juhendmaterjali, et muuta rahastamisprotsessi läbipaistvamaks ja kättesaadavamaks. Pikemas plaanis on kavas tegeleda uussisserändajate, sh Ukraina sõjapõgenike, kaasamisega vabatahtlikusse tegevusse. 2023. aastast avanev Euroopa Sotsiaalfond annab võimaluse laste ja noorte seniseks suuremaks kaasamiseks kodanikuühiskonda ja kodanikuühiskonna järelkasvuga tegelemiseks, Eesti-Šveitsi koostööprogramm annab võimaluse sotsiaalse innovatsiooni edendamiseks Eestis sektoritevaheliselt ja -üleselt.

Programmi tegevuse nimetus: Usuvabaduse kindlustamine

Programmi tegevuse eesmärk: võimekad usulised ühendused.

Tegevuste kirjeldus

Enne 2023. aastat oli antud programmi tegevuse pealkiri „Usuvabaduse tagamine“, kuid pealkirja on muudetud, et see oleks arusaadavam ja vastaks enam tegevuste sisule.

Programmi tegevuse elluviimisel võetakse arvesse ja rakendatakse teadmistepõhist poliitikat ning arvestatakse ühiskonnas toimuvate muutustega ja kohandatakse seniseid positiivseid praktikaid uuenevasse olukorda. Programmi tegevus hõlmab usulisi ühendusi puudutava poliitika väljatöötamist ja elluviimist, usulistele ühendustele eraldatud toetuste kasutamise üle järelevalve tegemist, usuelu küsimuste analüüsimist ning muude usuliste ühendustega seotud tegevuste korraldamist.

Programmi nimetus: Nutikas rahvastikuarvestus

Programmi eesmärk: inimeste elusündmustega seonduvad toimingud on mugavad, lihtsasti kättesaadavad ja võimalusel automatiseeritud. Rahvastikuandmed on kvaliteetsed ning on aluseks avalike ülesannete täitmisel ja Eesti elanike lihtsal asjaajamisel.

Asutused, kes viivad programmi ellu: programmi peavastutaja on Siseministeerium. Kaasvastutaja on Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus.

Programmi tegevuse nimetus: Rahvastikuregistri andmekvaliteedi tõstmine

Programmi tegevuse eesmärk: Rahvastikuregistrisse kantavad andmed on kvaliteetsed ja toetavad riigi, kohalike omavalitsuste avalike ülesannete täitmist ja Eesti elanike lihtsat asjaajamist ning rahvastikuregistris sisalduva teabe taaskasutamist.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse pealkiri oli enne 2023. aastat: „Rahvastikuregistri andmete kvaliteedi tagamine“, kuid programmis keskendutakse tegevustele, et rahvastikuregistri andmekvaliteeti tõsta ja seetõttu on pealkirja muudetud.

Rahvastikuregistri andmete kvaliteedi tagamiseks ja selle tõstmiseks viiakse järgmistel aastatel ellu näiteks järgmisi tegevusi: kohtulahendite andmete rahvastikuregistrisse

edastamise automatiseerimine; automaatotsuste tegemise võimaldamine, elukohamenetluste läbiviijatele erialase koolituse ja rahvastikuregistrile juurdepääsuõiguste andmise süsteemi loomine, elukohaandmete kvaliteedi parandamine vastavalt RITA projekti ettepanekutele ning kontaktandmete analüüsimine ja andmekvaliteeti tõstvate muudatuste läbiviimine.

Programmi tegevuse nimetus: Rahvastikuregistri kasutusmugavuse parandamine

Programmi tegevuse eesmärk: Rahvastikuregistri tarkvara ja selle abil osutatavad teenused on töökindlad, nüüdisaegsed ja kättesaadavad ühiskonna vajaduste tagamiseks.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse pealkiri oli enne 2023. aastat: „Rahvastikuregistri andmete kättesaadavuse tagamine", kuid programmi tegevuste elluviimisel keskendutakse lisaks sellele ka rahvastikuregistri kasutusmugavuse parandamisele, mistõttu on parema arusaadavuse huvides pealkirja korrigeeritud. Rahvastikuregistri andmete kättesaadavuse tagamisel aidatakse kaasa, et teenused on töökindlad, nüüdisaegsed, õiguspärased ja kättesaadavad ühiskonna vajaduste tagamiseks. Selleks luuakse lähiaastatel lisaks uusi mugavaid rahvastikuregistri e-teenuseid (sh sündmusteenused), rahvastikuregistri andmeladu ning uus rahvastikuregistri menetlustarkvara, analüüsitakse võimalusi isikukoodita välismaalaste andmete keskseks hoidmiseks ning uuendatakse rahvastikuregistri X-tee teenuste osutamise põhimõtteid ja tehnoloogiat.

2023. aasta olulistest arendustegevustest võib välja tuua järgnevat:

- valmib koostöös Sotsiaalministeeriumiga perelepituse loomiseks andmevahetus, mille eesmärk on vähendada laste hooldusõigusega seotud bürokraatiat ja läbi andmete hoidmise rahvastikuregistris lihtsustada inimestele teenuste osutamist
- analüüsitakse uue rahvastikuregistri andmebaasi platvormi kasutuselevõtu vajadusi;
- alustatakse rahvastikuregistri andmebaasi uuendustööde raames päringute logiandmete uuele platvormile viimisega, millega tõstetakse rahvastikuregistri toimepidevust;
- analüüsitakse isikukoodi väljastamise automatiseerimist, sh vajadusi ja võimalusi isikukoodiga seotud tegevuste tõhustamiseks;
- viiakse läbi arendustööd valijate nimekirjade haldamiseks (sh. andmevahetustööd valimiste infosüsteemiga);
- jätkatakse mugavate rahvastikuregistri e-teenuste loomisega, sh abielu ja lahutuse sündmusteenused;
- jätkatakse sünni ja elukoha registreerimiseks automatiseeritud teenuste loomisega;
- jätkatakse rahvastikuregistri X-tee teenuste osutamise põhimõtete ja tehnoloogia uuendamisega;
- jätkatakse rahvastikuregistri andmelao loomisega.

Programmi nimetus: Erakondade rahastamine

Programmi eesmärk: Riigikogus esindatud erakonnad on tegutsemisvõimekad

Asutused, kes viivad programmi ellu: Siseministeerium

Programmi tegevuse nimetus: Erakondade rahastamine

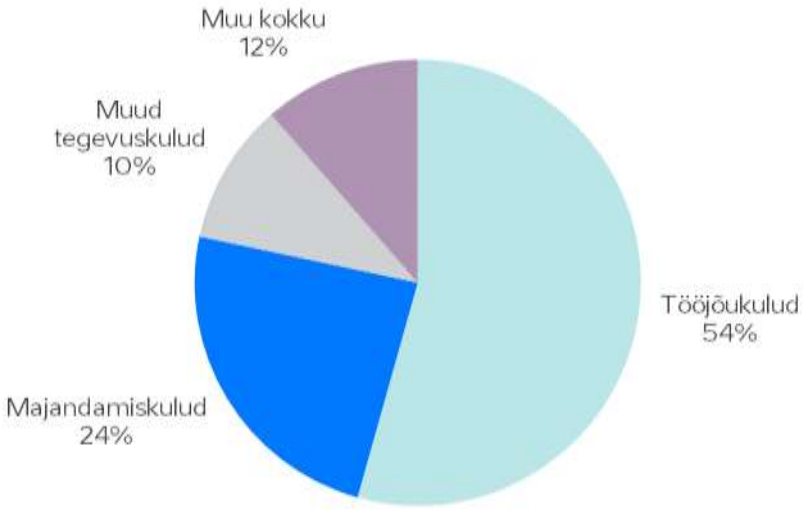
Programmi tegevuse eesmärk: Riigikogus esindatud erakonnad on tegutsemisvõimekad

Tegevuste kirjeldus

Erakonnale eraldatavad summad kantakse erakonna kontole Vabariigi Valitsuse määratud valitsusasutuse kaudu, kelleks hetkel on Siseministeerium, lähtudes Vabariigi Valimiskomisjoni esitatud teatisest, milles on märgitud erakondade poolt Riigikogu valimistel saadud kohtade arv. Riigieelarveline eraldis on määratud Riigikogu valimistel vähemalt 2% häältest kogunud erakondadele.

3.16.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 81. Siseministeeriumi valitsemisala suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Kõige suurem eelarvekasv 2023. aastal toimub tööjõukulude eelarves, mis võimaldab oluliselt tõsta päästjate, politseinike, päästekorraldajate ja Sisekaitseakadeemia õpetajate töötasusid. Majandamiskulude eelarve kasv 2023. aastal on eelkõige seotud ühekordsete soetuste rahastamisega elanikkonnakaitse ja kriisideks valmisoleku valdkonnas.

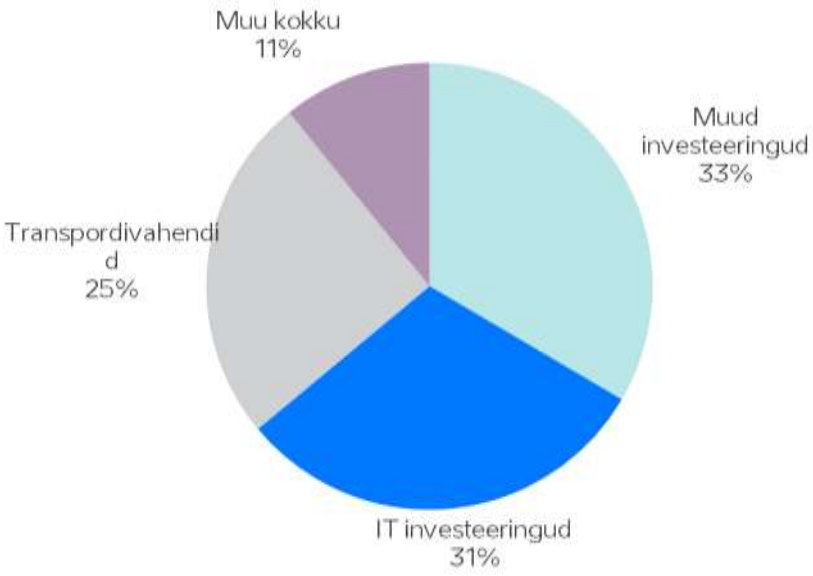
Tabel 88. Siseministeeriumi valitsemisala kulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-432 150	-514 155	-555 240	-41 084	8%
Tööjõukulud	-223 436	-249 027	-289 664	-40 637	16%
Majandamiskulud	-93 513	-103 760	-127 756	-23 996	23%
Muud tegevuskulud	-58 365	-85 259	-54 711	30 548	-36%
Sotsiaaltoetused	-1 225	-1 121	-1 684	-562	50%
Investeeringutoetused	-1 136	-282	0	282	-100%
Muud toetused	-12 905	-34 772	-36 661	-1 889	5%
Põhivara amortisatsioon	-24 290	-21 375	-22 435	-1 060	5%
Käibemaks	-17 280	-18 559	-22 329	-3 770	20%

3.16.4 Investeeringud

Siseministeeriumi valitsemisala 2023. aasta investeeringuteks planeeritud vahendid kasutatakse valdavalt selleks, et soetada siseturvalisuse valdkonnas vajalikud transpordivahendid, masinad ja seadmed ning arendada infosüsteeme.

Joonis 82. Siseministeeriumi valitsemisala investeeringud ja osakaal koguinvesteeringutest, %

Tabel 89. Siseministeeriumi valitsemisala investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-37 658	-52 915	-51 969	946	-2%
IT investeeringud	-4 983	-10 374	-13 429	-3 056	29%
Transpordivahendid	-1 784	-7 947	-11 099	-3 152	40%
Masinad ja seadmed	-1 798	-2 731	-1 333	1 398	-51%
Muud investeeringud	-21 688	-14 507	-14 727	-220	2%
Kinnisvara	-1 257	-9 016	-3 429	5 587	-62%
Sisekaitseakadeemia Kase tn kompleks	-44	-540	-430	110	-20%
Sisekaitseakadeemia ühiselamute rekonstrueerimine	-90	-1 910	-1 749	161	-8%
CO2 kvooditulust rahastatav investeering	0	-1 800	-1 250	550	-31%
Käibemaks	-6 147	-8 340	-7 952	388	-5%

Investeeringute kasv transpordivahenditesse on seotud ballastilise kaitsega sõidukite ja massiohje veekahurite soetamisega 2023. aastal. Kinnisvarainvesteeringute vähenemine on eelkõige seotud PPA laevastiku, sh kaldabaaside investeeringute eelarve üleandmisega Kaitseministeeriumi valitsemisalale.

3.17 Sotsiaalministeeriumi valitsemisala

Eesti on sotsiaalselt tasakaalustatult arenenud jätkusuutlik riik, kus hoolivad, kaasavad ja turvalised peresuhted, üldine sotsiaalne sidusus, kvaliteetne elukeskkond ja tervise suurem väärtustamine on aluseks sotsiaalsele turvatundele, heaolule, kõrgele elatustasemele ja pikale hea tervisega elueale.

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala põhitegevuseks on riigi sotsiaalprobleemide lahendamiskavade koostamine ja elluviimine, rahva tervise kaitse, tervishoiuteenuste ja apteegiteenuse, tööhõive, tööturu, töökeskkonna ja töösuhete, sotsiaalse turvalisuse, sotsiaalkindlustuse ja -hoolekande korraldamine, võrdse kohtlemise ning naiste ja meeste võrdõiguslikkuse edendamise ja sellealase tegevuse koordineerimine, laste ja perede heaolu edendamine ja rahvastikupoliitika koordineerimine ning vastavate õigusaktide eelnõude koostamine.

Valitsemisalas olevad valitsusasutused on Sotsiaalministeerium, Ravimiamet, Sotsiaalkindlustusamet, Terviseamet, Riiklik Lepitaja, Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik ja Tööinspektsioon. Ministeeriumi hallatavad riigiasutused on Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskus, Tervise Arengu Instituut ning Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK). Valitsemisalaga seotud avalik-õiguslikud juriidilised isikud on Eesti Haigekassa ja Eesti Töötukassa. Valitsemisala haldusalasse kuulub üks riigi osalusega äriühing — AS Hoolekandeteenused. Valitsemisala haldusalasse kuuluvad sihtasutused on, SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla, SA Tartu Ülikooli Kliinikum, SA Viljandi Haigla, SA Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus, SA Jõgeva Haigla ning SA Eesti Puuetega Inimeste Fond ja SA Koeru Hooldekeskus.

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala valitsusasutustes ja riigiasutustes töötab kokku 2159 teenistujat (töötajad ja ametnikud kokku). Suurima töötajate arvuga asutus on Sotsiaalkindlustusamet785 töötajat (36,4% valitsemisala töötajaskonnast).

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala 2023. a eelarvekulud kokku on 7 901,8 mln eurot. Asutustest suurimad kulud on Sotsiaalkindlustusametil 4 096,1 mln eurot (51,8% valitsemisala kuludest) ning Sotsiaalministeeriumil 3 739,4 mln eurot (47,3% valitsemisala kuludest).

2023. aasta olulisemad suunad:

- Riik senisest enam lastega perede majanduslikku toimetulekusse ja suurendab kindlustunnet perelisa planeerimisel. Selleks investeerib riik peretoetuste tõstmisse ligi 164 mln eurot, millele lisanduvad IKT-arenduse ning täiendavad tööjõukulud ligi 1,7 mln eurot. Kokku panustab riik tuleval aastal peretoetustesse ligikaudu 466 mln eurot. 1. jaanuarist 2023 tõuseb esimese ja teise lapse toetus ning üksikvanema lapse toetus 80 euroni kuus. Lasterikka pere toetus tõuseb uuest aastast 3—6 lapse puhul 600 euroni kuus ning seitsme ja enama lapse puhul 800 euroni kuus.
- Vaimse tervise valdkonnale eraldati tulevaks aastaks 4,7 mln eurot lisaraha. Varasemalt eelarves olnud rahadega on kokku vahendeid 7 mln eurot, mis võimaldab pakkuda ja arendada erinevaid vaimset tervist toetavaid tegevusi senisest laiemale sihtrühmale. Lisaks kogukonnapsühholoogide ja KOVide vaimse tervise teenuste jätkuvale toetamisele on plaanis Eestis tutvustada psühholoogilisi lühisekkumisi, mida saavad psühholoogide kõrval pakkuda ka teised spetsialistid, laiendada vaimse tervise tuge abivajavatele lastele, käivitada Lääne piirkonnas seksuaalselt väärkoheldud laste abistamiseks mõeldud teenuse, värvata juurde ohvriabitöötajaid ning jätkata hädaohus oleva täiskasvanud

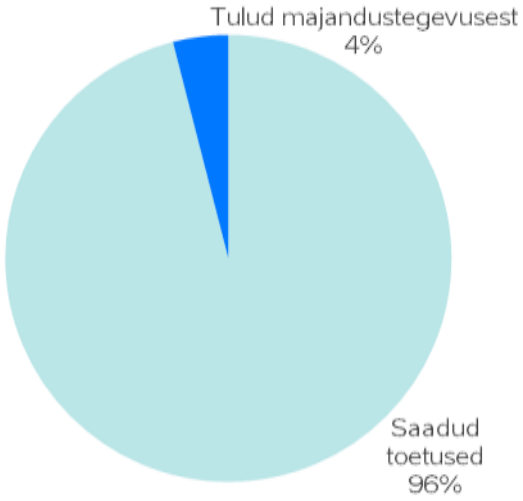
perevägivalla ohvri abistamist. Suureneb ka riigi panus vägivallast loobumise toetamisse, aitamaks vägivalla toimepanijatel muuta oma senist käitumist.

- Erivajadusega inimeste ja asendushooldusel elavate laste toetamiseks investeerib riik 2023. aastast 12,3 miljonit lisaraha, mis võimaldab tagada abi parema kättesaadavuse, teenusepakkujate toimetuleku elukalliduse tõusuga ning töötajate palgatõusu. Lisaks toetab lisaraha asendushoolduse kvaliteedi tõusu ning lapsendajate, hooldusperede ja teiste asendushoolduse pakkujate väljaõpet. Suurima lisarahastuse ca 6,9 mln eurot saab rehabilitatsiooniteenuse rahastamine.
- Tervishoiuteenuste kättesaadavuse tagamine vähemalt praegusel tasemel eeldab, et panustame tervishoiutöötajatesse. Seepärast oleme Eesti Haigekassa eelarves näinud ette rahastuse tervishoiutöötajate tulevase kollektiivleppe katteks, et võimaldada tervishoiutöötajatele tuleval aastal vähemalt 15-protsendine palgatõus. Samuti suunab riik lisaraha arstide lähtetoetuse tõstmiseks. Plaanis on ka rahastada õdede praktika vastavalt veebruaris sõlmitud konsensusleppele.
- Prognooside kohaselt toovad sotsiaalmaksu laekumise ning mittetöötavate pensionäride eraldise kasv tervishoidu 273,3 mln eurot lisaraha.
- Alates 2023. aastast on geeniproovide säilitamiseks iga-aastase püsirahastusena tagatud ka 1,1 mln eurot, mida varem on tulnud igal aastal eraldi taotleda.
- Tervishoius panustame, et tõsta tervishoiusektori valmisolekut ja koostöövõimet kriisiolukordades toimetulekuks, nii võimalikke tulevasi pandeemiaid silmas pidades kui Eesti riigi kaitseks valmistumisel. See hõlmab näiteks täiendava 2,6 mln euroga terviseameti jätkuvat tugevdamist kriisidega toimetulekuks.
- Selleks, et aidata tervishoiuasutustel toime tulla ootamatult suurenenud energiakuludega suurendame Eesti Haigekassa tasutavate tervishoiuteenuste loetelus üldkulude komponenti tulenevalt hinnaindeksist tagasiulatuvalt alates 1. juulist 2022.

3.17.1 Tulud

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala peamised tulud on seotud välistoetustega. Seoses Euroopa Liidu välisvahendite perioodide vahetumisega on 2023. aastal võrreldes eelmise aastaga planeeritud tulude väiksem laekumine.

Joonis 83. Sotsiaalministeeriumi suuremad tulud ja osakaal kogutuludest, %

Tabel 90. Sotsiaalministeeriumi tulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	160 562	186 387	174 288	-12 099	-6%
Saadud toetused	152 657	179 396	167 150	-12 246	-7%
Riigilõivud	394	360	361	1	0%
Tulud majandustegevusest	6 733	6 063	6 219	156	3%
Trahvid ja muud varalised karistused	59	70	60	-10	-14%
Muud tulud	698	498	498	0	0%

Saadud toetused

Saadud toetuste kogumaht väheneb 2022. aastaga võrreldes 12,2 mln eurot, seda seoses EK struktuurifondide perioodi vaheldumisega.

EL perioodi 2014-2020 struktuurifondide rahastatavate tegevuste elluviimiseks laekub välistoetusi kokku 135,6 mln eurot. Suuremad vahendid suunatakse järgmisteks tegevusteks: lõpule viiakse haiglavõrgu pädevuskeskuste (7,2 mln eurot) ja tervisekeskuste infrastruktuuri (33,2 mln eurot) kaasajastamine; tervishoiuteenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamiseks tehakse infrastruktuuri investeeringuid haiglavõrgu arengukava haiglates (21,4 mln eurot), sh isolatsioonipalatite loomiseks ja haiglate toimepidevuse tagamiseks (10,5 mln eurot); toetatakse üldhooldekodude kohandamist nakkushaiguste leviku tõkestamiseks (7,7 mln); arendatakse töövõime reformi tööturuteenuseid töökohtade säilitamiseks või töö leidmiseks (20,6 mln eurot); ning osutatakse tööturuteenuseid COVID-19 kriisi mõjude leevendamiseks (7,7 mln eurot).

EL perioodi 2021-2027 struktuurifondide rahastatavate tegevuste elluviimiseks laekub välistoetusi kokku 25,3 mln eurot. Suuremad vahendid suunatakse järgmisteks tegevusteks: toetatakse tööturu struktuursete probleemide lahendamist, tööhõive suurendamist ja erinevate tööturu riskirühmade tööturul osalemist (9,4 mln); toetatakse pikaajalise hoolduse kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamist ning hoolduskoormuse leevendamist (3,4 mln), sh

arendatakse välja ja toetatakse kaitstud töötamise teenuse osutamist ning katsetatakse integreeritud, isikukeskse ja paindliku erihoolekandeteenuste süsteemi (3,6 mln); toetatakse töötervishoidu ja -ohutust väärtustava töökeskkonna arendamist (1,7 mln).

Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna tegevute elluviimiseks laekub toetusi 1,6 mln eurot. Peamised vahendid suunatakse koolilaste liikumisaktiivsuse toetamiseks ja Health Sense projekti tegevusteks (arendamaks tervisetehnoloogiaid ettevõtetele ning loomaks terviseinfo andmevaramu platvormi).

Eesti-Šveitsi programmi tegevuste elluviimiseks laekub toetusi 0,4 mln eurot, mis suunatakse sotsiaalkaitsesüsteemi ja lastekaitse tugevdamiseks.

Euroopa Komisjoni projektidest ja muudest välistoetustest laekub vahendeid 4,1 mln eurot, millest 3,6 mln eurot on seotud taaste- ja vastupidavusrahastusega ja suunatakse noorte tööpuudust vähendavate tööturumeetmete pakkumiseks.

Riigilõivud

Riigilõivudena laekumisi kavandatakse:

- Ravimiametile ravimiseaduse alusel esitatud müügiloa ja tegevusloa taotluste läbivaatamise eest saadavad tasud. Samuti narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse alusel ning rakkude, kudede ja elundite hankimise, käitlemise ja siirdamise seaduse alusel esitatud tegevusloa taotluste läbivaatamise eest saadavad tasud.
- Terviseametile tervishoiuteenuste korraldamise seaduse, ravimiseaduse, rahvatervise seaduse, nakkushaiguste ennetamise seaduse, biotsiidiseaduse ja meditsiiniseadmete seaduse alusel teostatavate toimingute eest.

Planeeritud laekumine on analoogne varasemate aastatega.

Tulud majandustegevusest

Majandustegevusest tulu laekub:

- Ravimiametile ravimite müügilubade taotluste erialasest hindamisest, ravimite ohutus- ja kvaliteediseire tasudest, kliiniliste uuringute taotluste erialasest hindamisest, ravimistatistika analüüsidest ning EL institutsioonidega sõlmitud lepingute alusel tehtavate tööde eest;
- TEHIKule IKT teenuste osutamise eest;
- Terviseametile tervisekaitseteenuste, laborite analüüsiteenuste, meditsiiniseadme uuringute erialase hindamise, vastavushindamisasutuse määramis- ja hindamismenetluse ning teavitatud asutuse perioodilise hindamise ja uuestihindamise eest;
- Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskusele koolitustegevuse, spordisaali ja ujula kasutamise ning õpilatse poolt tehtud tööde ja teenuste müügist.
- Tervise Arengu Instituudile erinevate uuringute läbiviimise ja ajakirja Sotsiaaltöö väljaandmise eest.
- Võrreldes 2022. aastaga väheneb tulu TEHIKu osas, kuna laekumist Eesti Haigekassalt prognoositakse 2021. aasta tegelikult laekunud tulu tasemega.

Trahvid ja muud varalised karistused

Trahvitulud laekuvad Ravimiametile ja Tööinspektsioonile väärteomenetluse seadustiku alusel, trahvitulud vähenevad Ravimiameti poolt prognoositud trahvide osas.

Muud tulud

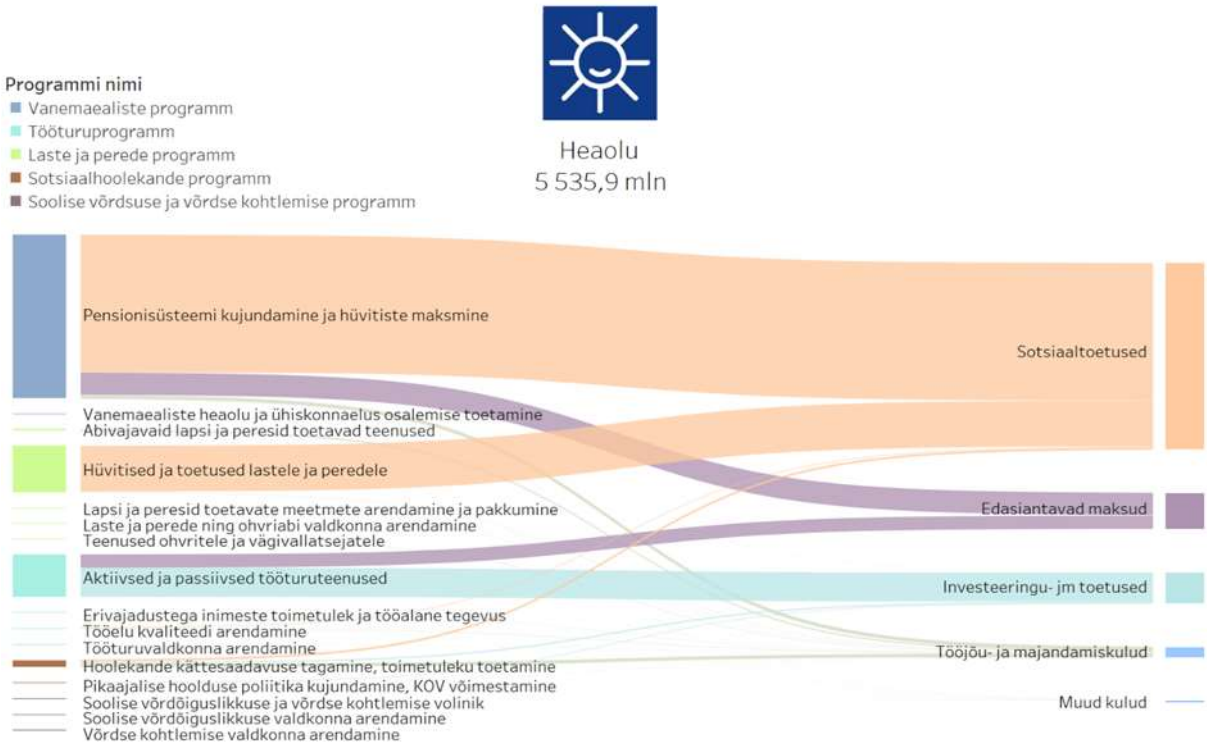
Muude laekumiste all kajastatakse 0,5 mln eurot regressinõuete laekumisi Sotsiaalkindlustusametile. Ülejäänud tulud on seotud Terviseameti ja Tööinspektsiooni riikliku järelevalve käigus määratud sunnirahadega.

3.17.2 Kulud tegevuspõhises vaates

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelarvest 70% on seotud heaolu tulemusvaldkonnaga ning 30% tervise valdkonnaga.

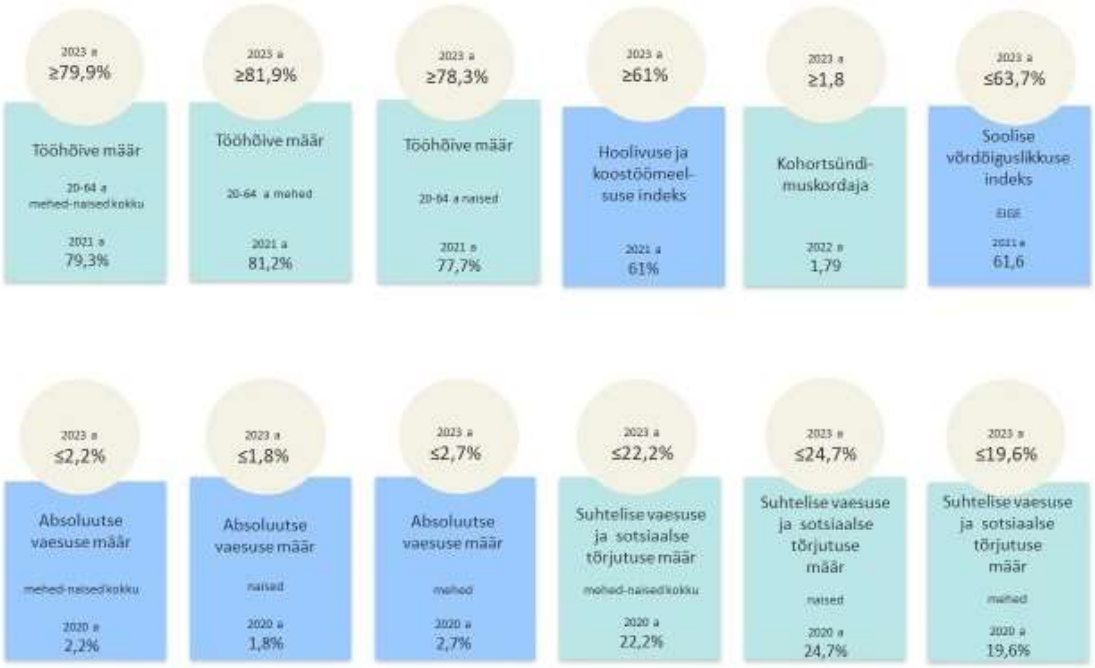
3.17.2.1 Tulemusvaldkond Heaolu

Joonis 84. Heaolu tulemusvaldkond ja selle maht

Heaolu tulemusvaldkonna eesmärgiks on: Eesti on riik, kus inimesed on hoitud, ebavõrdsus ja vaesus väheneb ning toetatud on kõikide pikk ja kvaliteetne tööelu. Tulemusvaldkonna programmideks on „Tööturuprogramm," „Vanemaealiste programm", „Sotsiaalhoolekande programm", „Laste ja perede programm" ja „Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm".

Joonis 85. Heaolu tulemusvaldkonna mõõdikud

Heaolu tulemusvaldkonnas lõppevad alates 2023. aastast „Sotsiaalkindlustuse programm", „Hoolekandeprogramm", „Laste ja perede programm" ja „Soolise võrdõiguslikkuse programm". Neis seni olnud programmi tegevused jaotuvad ümber uutesse programmidesse. Programmide arv heaolu tulemusvaldkonnas ei muutu.

Sotsiaalkindlustuse programmi tegevused „Sotsiaalkindlustuse valdkonna arendamine" ja „Pensionid, toetused ja hüvitised" liiguvad uude „Vanemaealiste programmi" ja programmi tegevuste uued nimetused saavad olema „Vanemaealiste heaolu ja ühiskonnaelus osalemise toetamine", „Pensionisüsteemi kujundamine ja hüvitise maksmine". Sotsiaalkindlustuse korraldamise kõrval keskendutakse rohkem vanemealistega seonduvatele hoiakutele ja vanemaealiste ühiskonda kaasamisele.

Hoolekande programmi senised tegevused „Hoolekande valdkonna arendamine", „Sotsiaalhoolekandeteenused" saavad olema uues „Sotsiaalhoolekande programmis" tegevustena „Pikaajalise hoolduse poliitika kujundamine, KOV võimestamine", „Hoolekande kättesaadavuse tagamine, toimetuleku toetamine". Samuti liiguvad siia programmi varem Sotsaalkindlustuse programmis olnud tegevusega "Muu materiaalne abi inimestele" seotud teenused.

Soolise võrdõiguslikkuse programmi senised tegevused „Soolise võrdõiguslikkuse valdkonna arendamine", „Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik" liiguvad uude programmi „Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise programm". Programmi lisandub kolmandaks tegevuseks „Võrdse kohtlemise valdkonna arendamine". Varasemalt „Hoolekandeprogrammis" eraldi tegevusena kajastatud võrdse kohtlemise valdkond liigub uude „Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise programmi", kus on kaks eraldi tegevusliini — soolise võrdõiguslikkuse edendamine ning vähemusgruppide võrdse kohtlemise edendamine ja võrdsete võimaluste tagamine.

Laste ja perede programmi tegevused „Laste ja perede valdkonna arendamine" ja „Toimiv lastekaitsesüsteem" ühendatakse uueks tegevuseks „Laste ja perede ning ohvriabi valdkonna arendamine". Eesmärgiks on tagada kvaliteetne laste- ja perepoliitika väljatöötamine ja selle

elluviimine, et kaitsta laste õigusi ja heaolu, toetada peresid. Samuti liigub laste ja perede programmi ohvriabi valdkond ja sellega seotud poliitikakujundamine, kuna vägivalla ennetamine on otseselt seoses laste õiguste ja heaolu tagamisega, ning ka ohvriabi poliitikat on mõistlik kujundada laste ja perede valdkonnaga ühises raamistikus.

Tegevused „Vanemlike oskuste arendamine" ja „Riskikäitumisega noorte toetamine" kajastatakse uue tegevusena „Lapsi ja peresid toetavate meetmete arendamine ja pakkumine". Eesmärgiks on tagada Eestis elavate laste heaolu lastekaitsepoliitika rakendamisega riigi ja kohalike omavalitsuste valdkondade vahelises koostöös. Tegevused „Puudega laste toetamine" ja „Asendushooldus ja perepõhine asendushooldus" kajastatakse uue tegevusena „Abivajavaid lapsi ja peresid toetavad teenused". Eesmärgiks on arendada vanemlikke oskusi ning pakkuda suurema abivajadusega lastele ja peredele sobivaid teenuseid lapse arengu ja iseseisva toimetuleku toetamiseks. Laste ja perede programmi liigub ka kogu ohvriabi ja vägivalla ennetamise valdkond ja sellega seotud tegevus „Teenused ohvritele ja vägivallatsejatele".

Tööturuprogrammi tegevused ei muutu ja jäävad samaks „Tööturuvaldkonna arendamine," „Aktiivsed ja passiivsed tööturumeetmed," „Tööelu kvaliteedi arendamine" ning „Erivajadustega inimeste toimetulek ja tööalane tegevus".

Tabel 91. Sotsiaalministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Heaolu	Heaolu arengukava 2023-2030 Laste ja perede arengukava 2012-2020	Tööturuprogramm
		Vanemaealiste programm
		Sotsiaalhoolekande programm
		Laste ja perede programm
		Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm

Heaolu tulemusvaldkonnaga seotud programmdokumendid on kättesaadavad Sotsiaalministeeriumi kodulehel.

3.17.2.1.1 Tulemusvaldkond Heaolu kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 92. Tulemusvaldkond Heaolu programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot[37]

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Heaolu	-4 240 434	-4 726 795	-5 535 875	-809 080	17%

[37] Seoses programmide struktuuri muudatusega 2023. aastal ei ole tabelis toodud summad programmi tegevuste lõikes aastate vahel otseselt võrreldav.

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tööturuprogramm	-823 641	-825 096	-917 302	-92 206	11%
Tööturuvaldkonna arendamine	-2 024	-2 399	-2 957	-558	23%
Aktiivsed ja passiivsed tööturuteenused	-808 378	-806 945	-890 214	-83 268	10%
Tööelu kvaliteedi arendamine	-9 609	-12 054	-20 249	-8 194	68%
Erivajadustega inimeste toimetulek ja tööalane tegevus	-3 630	-3 697	-3 883	-186	5%
Vanemaealiste programm	0	0	-3 441 285	-3 441 285	100%
Vanemaealiste heaolu ja ühiskonnaelus osalemise toetamine	0	0	-850	-850	100%
Pensionisüsteemi kujundamine ja hüvitiste maksmine	0	0	-3 440 544	-3 440 544	100%
Sotsiaalhoolekande programm	0	0	-160 311	-160 311	100%
Pikaajalise hoolduse poliitika kujundamine, KOV võimestamine	0	0	-15 313	-15 313	100%
Hoolekande kättesaadavuse tagamine, toimetuleku toetamine	0	0	-144 998	-144 998	100%
Laste ja perede programm	0	0	-1 014 210	-1 014 210	100%
Hüvitised ja toetused lastele ja peredele	0	0	-971 061	-971 061	100%
Abivajavaid lapsi ja peresid toetavad teenused	0	0	-29 065	-29 065	100%
Lapsi ja peresid toetavate meetmete arendamine ja pakkumine	0	0	-2 029	-2 029	100%
Laste ja perede ning ohvriabi valdkonna arendamine	0	0	-3 389	-3 389	100%
Teenused ohvritele ja vägivallatsejatele	0	0	-8 665	-8 665	100%
Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	0	0	-2 658	-2 658	100%
Soolise võrdõiguslikkuse valdkonna arendamine	0	0	-1 318	-1 318	100%
Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik	0	0	-608	-608	100%
Võrdse kohtlemise valdkonna arendamine	0	0	-732	-732	100%

3.17.2.1.2 Tulemusvaldkond Heaolu programmid ja programmi tegevused

Tööturuprogramm

Programmi eesmärk: Tööjõu nõudluse ja pakkumise vastavus tagab tööhõive kõrge taseme ning kvaliteetsed töötingimused toetavad pikaajalist tööelus osalemist.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Sotsiaalministeerium (SOM), Tööinspektsioon (TI), Riikliku Lepitaja Kantselei, Sotsiaalkindlustusamet (SKA), Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskus (Astangu KRK), Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK), Eesti Töötukassa (TK).

Programmi tegevuse nimetus: Tööturu valdkonna arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tööjõu nõudluse ja pakkumise vastavus tagab tööhõive kõrge taseme ning kvaliteetsed töötingimused toetavad pikaajalist tööelus osalemist.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevust viiakse ellu ühe teenusega, mis hõlmab ministeeriumi ja valitsuse valdkonnapoliitiliste otsuste ja nende rakendamise ettevalmistamist ning EL-i otsustusprotsessis osalemist ja strateegiadokumentide väljatöötamist ja elluviimise hindamist tööturupoliitikat puudutavas küsimustes. Toimub huvigruppide kaasamine ning teavitamine valdkonda puudutavatest algatustest ja otsustest.

Tööturu valdkonna arendamise eelarves 2,9 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi ning TEHIKu tegevuskulud ning Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) liikmemaks.

Programmi tegevuse nimetus: Aktiivsed ja passiivsed tööturuteenused

Programmi tegevuse eesmärk: Aktiivsete ja passiivsete tööturumeetmete pakkumise korraldamine, et inimesed ei satuks vaesusesse tööotsingute ja töövõime vähenemise korral ning püsiksid pikalt hõives.

Tegevuste kirjeldus

Tööpoliitika jaguneb kaheks — aktiivseks ja passiivseks. Aktiivne tööpoliitika seisneb töötuse ennetamises ning inimeste võimestamises ja tööandjate toetamises, et inimesed kiiresti tööle liiguksid või kestlikult tööhõives püsiksid. Passiivse tööpoliitika eesmärk on kompenseerida inimestele tööotsingute ajaks kaotatud sissetulek, et inimesed ei satuks töö kaotamise korral vaesusesse, ning tagada piisav motivatsioon leida sobiv töö.

Tegevuse raames tegeletakse töövõimereformi sihtrühma töövõimelisuse tõstmise ja nende töötamise soodustamisega. Selleks on vajalik suurem institutsioonidevaheline koostöö ja andmevahetus ning avalikkuse teavitamine.

Vähenenud töövõimega inimesed on tööturul üheks haavatavamaks sihtgrupiks, mistõttu vajavad nad tööturul täiendavat tuge. Tööturuteenuste osutamise eesmärk töövõimereformi sihtrühmale on vähenenud töövõimega inimeste tööturule aitamine ja seal püsimise toetamine, inimeste olemasoleva töövõime säilitamine ja parandamine, vähenenud töövõimega inimeste töötuks jäämise ennetamine aktiivsete tööturumeetmete abil. Samuti pakutakse teenuste raames toetust või nõustamist tööandjatele, kes värbavad tööle vähenenud töövõimega inimesi tööle..

Karjääriteenuste kättesaadavuse suurendamine pakub karjäärinõustamise võimalusi nii noortele kui ka täiskasvanutele töötavatele isikutele, kelle jaoks karjäärinõustamine on senini kättesaamatu olnud. Karjäärinõustamise tulemusena langetavad noored teadlikumaid otsuseid ühelt haridusastmelt teisele ja haridusest tööellu liikudes, õpingute katkestamine on vähenenud ning inimeste oskus planeerida oma karjääri ja tööelu ning teha haridus- ja tööalaseid valikuid on paranenud.

Oluliseks tuleb pidada tööturuteenuseid, mis tagavad võimalused hõives osalemiseks. Selleks tegeletakse noorte töötuse ennetamise ja vähendamisega ning noorte tööalase teadlikkuse suurendamisega; vanaduspensioniealiste ja ennetähtaegset vanaduspensioni saavate isikute tööhõive suurendamisega; rahvusvahelise kaitse saajate tööhõive suurendamisega; töötuse ennetamise vähem konkurentsivõimeliste hõivatute seas, sh väheste või aegunud oskuste tõttu ning vananenud või aegunud oskustega või tervise tõttu töötusriskis olevate inimeste tööalase konkurentsivõime suurendamisega.

Noortegarantii tugisüsteem (NGTS) on toetuse pakkumine kohalikus omavalitsuses 16—29-aastastele noortele haridusteele naasmiseks ja/või tööturule jõudmiseks. NGTS arendamise raames on välja töötatud valdkonnaülene NEET-olukorras noorte toetus-ja koostöömudel, kus NGTS on NEET-olukorras noorteni jõudmise oluline osa.

Eraldi tegeletakse ka mitte-eesti noorte tööellu sisenemise toetamisega. Selleks luuakse ja viiakse ellu töövaatlusprogramm Ida-Virumaa üldhariduskoolide 8. ja 11. klassi õpilastele ja kutsekoolide 1. kursuse õpilastele. Eesmärk on tutvustada Ida-Virumaa noortele karjäärivõimalusi ning töömaailma läbi praktilise töö- ja ettevõtluskogemuse. Toetada vene emakeelega noorte lõimumist programmis osalemise, eesti— ja venekeelsete noorte ühistegevuste ja uute kontaktide loomise kaudu.

Kliimamuutustega seotud üleminekust enim mõjutatud töötajad vajavad abi, et edukalt liikuda ühelt töökohalt või majandussektorist teise. Põlevkivisektori ettevõtetest väljuvatel inimestel on vaja uuendada oma teadmisi, oskusi ja pädevusi, et vastata kiiresti muutuvatele tööturu vajadustele. Põlevkivisektori ettevõtete töötajate oskuste kaasajastamiseks ja piirkonna muutuva tööturuvajadustega kokku viimiseks toetatakse nende ümber ja täiendõpet. Selleks pakutakse nii sektoris töötavatele kui töö kaotanud inimestele tasemeõppes osalemise toetust ja mikrokvalifikatsiooni õppe toetust.

Teenuste osutamist ja hüvitiste maksmist reguleerivad tööturuteenuste ja -toetuste seadus ning töötuskindlustuse seadus. Valdkonna poliitikakujundamisel on juhtiv roll Sotsiaalministeeriumil. Aktiivsete tööturuteenuste osutamine ja hüvitiste maksmine on korraldatud peamiselt Eesti Töötukassa kaudu, kuid teenuste osutamiseks saavad avatud taotlusvoorudest toetust taotleda ka erasektori organisatsioonid.

Aktiivsete ja passiivsete tööturuteenuste tegevuse eelarves 890,2 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi, Sotsiaalkindlustusameti ning TEHIKu kulud. Tegevuse kõige suurema eelarvega teenus on Eesti Töötukassale eraldise andmine aktiivsete ja passiivsete tööturuteenuste osutamiseks 843 mln eurot, mis sisaldab edasiantavaid töötuskindlustusmakseid, töövõimetoetust, töötutoetust ning toetust erijuhtudel sotsiaalmaksu tasumiseks töötavate töövõimetoetuse saajate ja arvel olevate töötute eest. Võrreldes 2022. aastaga suurenevad tegevuse kulud 83,3 mln eurot, millest suurema osa moodustavad 47 mln eurot töövõimetoetuse kasv peamiselt seoses indekseerimisega ning edasiantavate töötuskindlustusmaksete kasv 33,4 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Tööelu kvaliteedi arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tööturu osapoolte teadlikkuse suurendamine nende õigustest ja kohustustest ning tervislike töötingimuste kujundamise võimalustest, luues seeläbi töötaja ja tööandja vajadusi arvestavad töötingimused.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse oodatavat tulemust aitavad oma teenuste kaudu saavutada Sotsiaalministeerium ja Tööinspektsioon. Tööelu kvaliteeti mõjutavad töötaja töökeskkond ja töötingimused, tööturu osapoolte teadlikkus töösuhetest ja ohutu töökeskkonna loomise võimalustest. Tööelu kvaliteedi tagamiseks on oluline luua töötaja vajadusi arvestavad töötingimused, suurendada tööturu osapoolte teadlikkust nende õigustest ja kohustustest ning tervislike töötingimuste kujundamise võimalustest. Valdkonna poliitika kujundamisel on juhtiv roll Sotsiaalministeeriumil. Tööinspektsioon teeb töösuhete ja töökeskkonna üle järelevalvet, pakub tasuta töökeskkonna konsultandi teenust ning nõustab töösuhteid ja töökeskkonda puudutavates rakenduslikes küsimustes. Tööelus tekkinud erimeelsuste lahendamiseks on töötajatel ja tööandjatel võimalus pöörduda töövaidluskomisjoni poole. Kollektiivsete töötülide ennetamisega ja töötüli osapooltele lahenduste pakkumisega tegeleb riiklik lepitaja.

Tööelu kvaliteedi tegevuse eelarves 20,2 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi, Sotsiaalkindlustusameti, Tööinspektsiooni, Riikliku Lepitaja Kantselei ning TEHIKu kulud. Tegevuse all kajastatud suurimad kulud on planeeritud kutsehaiguse või tööõnnetusega seotud kahjuhüvitise maksmiseks 8,1 mln eurot, lisapuhkuse hüvitamiseks sügava puudega lähedasel või osalise või puuduva töövõimega või alaealise töötaja osas 6,3 mln eurot ning Tööinspektsioon riikliku järelevalve, ennetuse ja nõustamise ja töövaidluste lahendamise kulud 5,3 mln eurot. Tegevuse kuludes kajastuvad SF-vahendid 1,7 mln eurot teenuste töövõimet hoidva ja säästva töökeskkonna ning tööelu riikliku järelevalve arendamiseks. Vabariigi Valitsuse otsusega on suurendatud kulusid 0,1 mln eurot seoses EL liikuvuspaketi direktiivi rakendamisega - järelevalve teostamisega lähetatud sõidukijuhtide üle.

Programmi tegevuse nimetus: Erivajadustega inimeste toimetulek ja tööalane tegevus

Programmi tegevuse eesmärk: Erivajadustega inimeste iseseisva toimetuleku ja tööalase tegevuse toetamine, et soodustada nende rakendumist tööturul.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks pakub Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskus kahte teenust. Koostöös Sotsiaalministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning SA-ga Innove arendatakse kaasavat kutseharidust ning toetatakse HEV (hariduslike erivajadustega) õppijate õppimist ja tööle rakendamist. Eesmärk on sotsiaal-, haridus- ja tööturuvaldkonna spetsialistide oskuste suurendamine, et pakkuda vajaduspõhiseid ja tulemuslikke teenuseid ning toetada inimese erialaste ja sotsiaalsete oskuste arengut, igapäevaelus võimalikult iseseisvat toimetulekut.

Arendatakse tööle saamist toetavaid teenuseid (tööalane rehabilitatsioon ja kaitstud töö) eesmärgiga toetada inimese valmisolekut töötada, tööd leida ja säilitada ning suurendada sotsiaal-, haridus- ja tööturuvaldkonna spetsialistide ja tööandjate oskusi vajaduspõhiste ja tulemuslike teenuste pakkumiseks ning erivajadusega inimeste värbamiseks.

Erivajadusega inimeste toimetulek ja tööalane tegevus kuludes 3,9 mln eurot on kajastatud Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskuse ning TEHIKu tegevuskulud. EK väikeprojektidest rahastatakse tegevuse all 0,3 mln euro eest keelekümbluse kohanemiskursusi vene emakeelega õppijatele ning kutserehabilitatsiooniteenuse arendamist.

Vanemaealiste programm

Programmi eesmärk: Eestis elavatel vanemaealistel on võrdsed võimalused ühiskonnas osalemiseks, nad on ühiskonna igapäevaellu kaasatud ning majanduslikult hästi toime tulevad.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Sotsiaalministeerium (SOM), Sotsiaalkindlustusamet (SKA)

Programmi tegevuse nimetus: Vanemaealiste heaolu ja ühiskonnaelus osalemise toetamine

Programmi tegevuse eesmärk: Vanemaealiste ühiskonnaelus osalemine on paranenud ja nad on õigel ajal toetatud.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärk on muuta stereotüüpset mõtlemist ning vanemaealise töötajaskonna ebavõrdset kohtlemist ja tõrjumist tööturult. Kavas on muuta tööandjate ja töötajate negatiivseid hoiakuid avalikkuse teadlikkuse suurendamise, tööandjate mitmekesisuse juhtimise oskuse parendamise ja vanemaealiste vajadusi arvestavate teenuste arendamise kaudu. Teavitusega suurendatakse ühiskonnas sallivust ning suunatakse tööandjaid ja töötajaid nägema vanemaealist töötajat kui konkurentsivõimelist ja võrdset partnerit.

Võimestatakse vanemaealiste huvikaitse- ja esindusorganisatsioone ning nende võrgustikke, toetatakse vanemaealiste esinduskogude loomist kohalike omavalitsuse juurde; edendatakse vanusesõbraliku ühiskonna kujundamist, sh töötatakse välja ja juurutatakse Eestis vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtted; kaasatakse vanemaealisi enam poliitikakujundamisesse.

Tegevuse eelarves 0,8 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi tegevuskulud.

Programmi tegevuse nimetus: Pensionisüsteemi kujundamine ja hüvitise maksmine

Programmi tegevuse eesmärk: Hüvitiste, toetuste ja nõustamisega inimestele rahalise heaolu tagamine ja pensionisüsteemi jätkusuutlikkuse kindlustamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse olulisemaks teenuseks võib pidada riikliku vanaduspensioni maksmist. Pension on sotsiaalkindlustushüvitis vanaduse korral. Pensionisüsteemi eesmärk on tagada pensionile läinud inimesele igakuine sissetulek, mida mõjutab inimese varasem panustamine pensioniskeemi (sotsiaalmaksu tasumine). Vanaduspensioni saamiseks peab olema jõudnud vanaduspensioniikka ja täidetud vajalik pensionistaaž. 01.01.2017 hakkas vanaduspensioniiga järk-järgult tõusma ning jõuab 2026. aastaks 65. eluaastani.

Tegevuse raames makstakse veel riiklikku toitjakaotuspensioni, riiklikku töövõimetuspensionit. Toetustena üksi elava pensionäri toetust, represseeritu ja tuumakatastroofi tagajärgede likvideerija toetust, olümpiavõitja toetust ning välisriigis töötavate ja tagasipöördujate sotsiaalkindlustus ja -toetust.

Programmi tegevuse eelarve on 3 440,5 mln eurot, siia alla kuuluvatest teenustest suurimate eelarve mahtudega teenused on riiklik vanaduspension (2,6 mld eurot), riikliku

vanaduspensioni kogumisosa (468,4 mln eurot) ning puudega täisealise inimese sotsiaaltoetus (45,6 mln eurot).

Vanemaealiste inimeste heaolu tagamiseks ning võimalikku absoluutsesse vaesusesse langemise riski vähendamiseks prognoositakse 44-aastase staažiga vanaduspensioniks alates 01.04.2023. aastast 704 eurot (01.04.2022. a 592 eurot), kasv 108 eurot. Pensioni kasvu mõjutab lisaks indekseerimisele ka baasosa tõus 20 eurot alates 01.01.2023. Lisaks tavalisele vanaduspensionile maksab Sotsiaalkindlustusamet sooduspensione. Eripensionide väljamakseteks on sotsiaalministeeriumi valitsemisalas planeeritud 70,3 mln eurot.

Üksi elava pensionäri toetuse eesmärk on parandada pensionäri majanduslikku iseseisvust ja vähendada vaesusriski. Toetust makstakse üks kord aastas oktoobrikuus üksi elavatele pensionäridele, kelle igakuine netopension on väiksem kui 1,2-kordne Eesti keskmine pension, s.o 2022. aastal alla 720 euro. 2023. aastal on toetuse suurus 200 eurot.

Pensionite, toetuste ja hüvitiste tegevuse eelarves on kajastatud Sotsiaalministeeriumi, Sotsiaalkindlustusameti ja TEHIKu kulud. Tegevuse kulud suurenevad pensionide ja sotsiaaltoetuste osas, millest riikliku pensionikindlustuse kulud kasvavad 351,7 mln eurot, eripensionid 1,7 mln eurot, edasiantavad kogumispensioni maksed 20,7 mln eurot, II pensionisamba maksete riigipoolse peatamise kompensatsioon 254 mln eurot.

Sotsiaaltoetuste detailsem info on välja toodud lisas 2.

Sotsiaalhoolekande programm

Programmi eesmärk: Eesti sotsiaalhoolekande korraldus toetab inimeste heaolu ja sotsiaalse turvatunde kasvu.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Sotsiaalministeerium (SOM), Sotsiaalkindlustusamet (SKA), Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK), Tervise Arengu Instituut (TAI)

Programmi tegevuse nimetus: Pikaajalise hoolduse poliitika kujundamine, KOV võimestamine

Programmi tegevuse eesmärk: Inimeste elukvaliteet ja heaolu on tänu tõhusamale abi korraldusele ja kvaliteetsete teenuste kättesaadavusele paranenud.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse oluline märksõna ja tegevuseks on arendada välja terviklikum pikaajalise hoolduse korraldus, mille eesmärk on tagada abivajajatele õigeaegne kvaliteetsete teenuste kättesaadavus ja vähendada perekonnaliikmete hoolduskoormust. Vähendada hooldusvajadusega inimeste ja nende ülalpidajate omaosalust ööpäevaringse üldhooldusteenuse eest tasumisel ja samal ajal parandada kodus elamist toetavate teenuste kättesaadavust.

Vähe tähtis ei ole ka hoolekandeteenuste pidev kvaliteedi tõstmine. Seda aitab rakendada Sotsiaalkindlustusameti juures tegutsev kohalike omavalitsuste nõustamisüksus. Üksus aitab hoolekandevaldkonnas ellu viia riiklikku sotsiaalkaitsepoliitikat, rakendada hoolekandevaldkonnas kohaliku omavalitsuse tasandil riiklikke strateegiaid ja koordineerida valdkondadeülest täisealiste sotsiaalkaitsealast koostööd.

Sotsiaalkindlustusamet koordineerib keskselt ka füüsilist ligipääsu sotsiaalteenustele. Eesmärk on hinnata Sotsiaalkindlustusameti lepinguliste partnerite osutatavate teenuste (sotsiaalse rehabilitatsiooni teenus, abivahendite teenus, erihoolekandeteenus) füüsiliste asukohtade ligipääsetavust.

Sotsiaal- ja tervishoiuteenuste arendamine Eestis tervikuna vajab ümberkorraldusi ja tõhustamist ning paremat tervishoiuteenustega integreerimist.

Tegevuse eelarves 15,3 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi, Sotsiaalkindlustusameti ja TEHIKu kulud. Kulud on seotud hoolekandepoliitika kujundamise ja teenuste kättesaadavuse parendamise, hoolekandeteenuste kvaliteedi edendamise ja regionaalsete toetusmeetmete rakendamisega. Välistoetustega seotult on tegevuse all kajastatud EL perioodi 2021-2027 rahastatavad tegevused: pikaajalise hoolduse kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine ning hoolduskoormuse leevendamine 3,8 mln eurot ning ühiskondlikku muutust toetavate sotsiaal- ja terviseteenuse arendamine 1 mln eurot, EL perioodist 2014-2020 vahenditest on kavandatud 3,5 mln eurot avatud vooru toetuse andmiseks tööturul osalemist toetatavate hoolekandeteenuste arendamiseks ja pakkumiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Hoolekande kättesaadavuse tagamine, toimetuleku toetamine

Programmi tegevuse eesmärk: Erivajadustega inimeste ja rahvusvahelise kaitse saajate iseseisev toimetulek, sh kogukonnas elamise võimalused on paranenud.

Tegevuste kirjeldus

Toetatakse selliste sotsiaalteenuste arendamist ja osutamist, mille põhieesmärk on tööealise inimese hoolduskoormuse vähendamine ning tööturule suundumise või tööturul jätkamise toetamine, samuti tööealise erivajadusega inimese toimetuleku toetamine tööturule suundumise või tööturul jätkamise võimekuse suurendamiseks.

Vähendatakse inimeste kulude osakaalu väljaspool kodu osutatava ööpäevaringse üldhooldusteenuse rahastamisel. Muudatuse tulemusena saab ööpäevaringne üldhooldusteenuse rahaliselt oluliselt kättesaadavamaks ja väheneb hooldusvajadusega pereliikme omastehooldajate hoolduskoormus nii rahaliselt kui ka isiklikult hooldades.Samuti paraneb teenuse kvaliteet, sh hooldustöötajate palga- ja töötingimused ja omavalitsuste rahalised võimalused pikaajalise hoolduse tagamisel ja kodus elamist toetavate teenuste osutamisel.

Erihoolekandeasutuste reorganiseerimine ja uute teenuskohtade loomise eesmärk on tagada psüühilise erivajadusega inimestele paremad elamis-, õppimis- ja töötamistingimused. 2023. aasta lõpuks on plaanis sulgeda kaheksa suurt hooldekodu, reorganiseerida seal elanud 1205 inimese teenusekohad väikeste gruppidena kogukondade keskele ning luua juurde 517 kogukonnapõhist teenusekohta.

Elu- ja teenuskohtade kohandamine eesmärgiga ehitada puudega inimese eluruum ümber selliselt, et ta saaks oma kodus võimalikult iseseisvalt igapäevatoimingutega hakkama või väheneks puudega inimese hooldaja hoolduskoormus.

Erihoolekandeteenuste abil toetatakse inimesi, kes oma vaimse tervise olukorra tõttu vajavad igapäevaelus juhendamist, nõustamist, kõrvalabi ja järelevalvet vastava eriala spetsialistilt.

Erihoolekandeteenustena on võimalik saada toetavaid teenuseid, elades oma kodus ning kogukonnas elamise teenust ja ööpäevaringset erihooldusteenust teenuseosutaja pakutud elupinnal.

Tegevuse raames pakutakse veel teenuseid enim puudust kannatavatele inimeste toiduabi jagamisega, makstakse puudega tööealistele inimestele sotsiaaltoetusi, pakutakse abivahenditeenust ning sotsiaalset rehabilitatsiooni teenust.

Tegevuse eelarves 145,0 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi, Sotsiaalkindlustusameti, TEHIKu ja Tervise Arengu Instituudi kulud. Programmi tegevuse alla kuuluvatest teenustest suurimad on erihoolekandeteenus 52,1 mln eurot, abivahenditeenus (14,6 mln eurot), puudega tööealise inimese sotsiaaltoetus 46,5 mln eurot. Tegevuse eelarves välisvahenditega seotud kulud on kokku 22,8 mln eurot sh 2014-2020 perioodi vahenditega seotult üldhooldusteenuse kohandamine nakkushaiguste leviku tõkestamiseks 7,7 mln eurot; erihoolekandeasutuste reorganiseerimine 3,7 mln eurot, enim puudust kannatavatele inimestele toiduabi ja toiduannetuste kogumine ning jagamine 3,5 mln eurot, EL perioodist 2021-2027 struktuurivahenditest rahastatakse pikaajalise kaitstud töö ja isikukeskse teenusmudeli (ISTE) piloteerimise projekti 5,8 mln eurot.

Lisarahaga suurendatakse rehabilitatsiooni- ja erihoolekandeteenuste rahastamist teenuste hindasid4,2 mln eurot, 2,5 mln eurot suunatakse rehabilitatsiooni teenusemahu suurendamiseks ning 0,3 mln eurot üldhooldue järelevalve tõhustamiseks. Ühekordse otsusega on kavandatud energiameede üld- ja erihoolekandeasutustele 4,3 mln eurot ulatuses

Laste ja perede programm

Programmi eesmärk: Eesti on hea paik pere loomiseks ja laste kasvatamiseks ning Eesti lapsed on õnnelikud, kasvades hoolivas, kaasavas, turvalises ja arendavas keskkonnas. Vägivallaohvritele on tagatud abi traumast taastumiseks ja iseseisva toimetuleku saavutamiseks.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Sotsiaalministeerium (SOM), Sotsiaalkindlustusamet (SKA), Tervise Arengu Instituut (TAI)

Programmi tegevuse nimetus: Hüvitised ja toetused lastele ja peredele

Programmi tegevuse eesmärk: Hüvitised ja toetused on kaasajastatud ja pakuvad peredele majanduslikku tuge.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames makstakse erinevaid hüvitisi ja toetusi lastele ja peredele, suurimad neist on vanemahüvitis ja peretoetused. Sotsiaaltoetuste detailsemad andmed on toodud lisas 2.

Vanemahüvitise peamine eesmärk on lapse sündimisel säilitada riigi hüvitise andmisega vanemale varasem sissetulek ning toetada töö- ja pereelu ühildamist.

Peretoetuste eesmärk on tagada lastega peredele laste hooldamise, kasvatamise ja õppimisega seotud kulutuste osaline hüvitamine. Teenuse raames makstakse sünnitoetust, lapsendamistoetust, kolmikute ja enamaarvuliste mitmike toetust, lapsetoetust, lasterikka pere toetust, lapsehooldustasu (uusi ei määrata enam alates 01.09.2019, ülemineku sätte

alusel varem määratud hüvitist makstakse kuni 31.08.2024), üksikvanema lapse toetust ja eestkostel oleva lapse toetust. Samuti hõlmab teenus ajateenija, asendusteenistuja ja reservväelase lapse toetust. Peretoetuste maksmise aluseks on peretoetuste seaduse 2. peatükk, hüvitiste suurused on seadusega kindlaks määratud summad.

Tegevuse alla kuuluvad veel toetused puudega lastele ja nende vanematele, elatisabi, lapsevanemate pensioni- ja ravikindlustuskaitse ning lapsepuhkuste tasu.

Tegevuse eelarves 971,1 mln eurot on kajastatud Sotsiaalkindlustusameti ja TEHIKu kulud. Programmi tegevuse alla kuuluvatest teenustest suurimate eelarve mahtudega teenused on peretoetused 466 mln eurot, vanemahüvitis 375,9 mln eurot ning puudega lapse sotsiaaltoetus 17,6 mln eurot. Kulud kokku suurenevad peamiselt seadusest tulenevate kulude arvelt 183,5 mln eurot. Kulude kasvust 163,72 mln eurot on tingitud perehüvitiste kaasajastamisest ja lastega perede heaolu suurendamisest, sh esimese ja teise lapse toetuse tõus 80 euroni kuus mõjuga 56,81 mln eurot, üksikvanema toetuse tõus 80 euroni kuus mõjuga 7,39 mln eurot. Kasvu mõjutab ka lasterikka pere toetuse tõus 3-6 lapsega pere puhul 600 euroni kuu ning 7 ja enam lapse puhul 800 euroni kuus, mõjuga 85,02 mln eurot, lasterikka pere toetuse sujuv lõpetamine kuni noore 24-aastaseks saamiseni mõjuga 14,50 mln eurot. Perehüvitiste seaduse ja perekonnaseaduse muutmise seaduse muudatusest tulenevad toetused jõustuvad 01. jaanuarist 2023.

Programmi tegevuse nimetus: Abivajavaid lapsi ja peresid toetavad teenused

Programmi tegevuse eesmärk: Arendada vanemlikke oskusi ning pakkuda suurema abivajadusega lastele ja peredele sobivaid teenuseid lapse arengu ja iseseisva toimetuleku toetamiseks.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse eesmärgi täitmiseks on loodud vanemlike oskuste teenus selleks, et arendada vanemate vanemlikke oskusi, ennetada ja vähendada laste väärkohtlemist ja vaimse tervise probleeme. Suurendatakse lapsevanemate teadlikkust vanema rollist laste arengu toetamisel. Tehakse teavitustööd positiivse vanemluse teemadel ja motiveeritakse lapsevanemaid oma vanemlikke oskusi arendama ning nõu ja abi küsima. Oluliseks tegevuseks on igas eas laste vanematele suunatud vanemaharidust toetavate programmide arendamine ning üle-eestilise kättesaadavuse parandamine.

Sotsiaalkindlustusamet on loonud seksuaalselt väärkoheldud laste abistamiseks lastemajad, lähtudes rahvusvaheliselt tunnustatud lastemaja ehk Barnahusi mudelist, eesmärgiga pakkuda lapsele koordineeritud ja tõhusat abi ning hoida ära uut traumeerimist uurimise ja kohtumenetluse käigus. Uue sihtrühmana on ka seksuaalselt väärkohtlevalt käituvate laste heaolu toetamisel lastemajade kaudu sätestatud LasteKS §-s 291. Aastal 2023 ja edaspidi pannakse rõhku mõlemale sihtrühmale suunatud meetmete arendamisele.

Euroopa Sotsiaalfondi Toetuse andmise tingimuse „Puudega laste tugiteenuste arendamine ja pakkumine ning töö- ja pereelu ühildamise soodustamine“ raames tegeletakse suure hooldusvajadusega raske ja sügava puudega 0—17-aastastele lastele tugiteenuste (lapsehoid, tugiisik, transport) pakkumise arendamisega, võimaldades seeläbi vähendada vanemate hoolduskoormust ja takistusi tööhõives osaleda.

Erivajadustega laste rehabilitatsiooniteenuse eesmärk on toetada laste eakohast arengut ja toimetulekut, soodustada haridusasutuses õppimist ning suhtlemist oma eakaaslastega.

Abivajava lapse puhul on eesmärgiks ka ennetada riski- ja rikkumiskäitumise kujunemist ja süvenemist. Erivajadustega laste abivahenditeenuse raames toetatakse abivahendite soetamist; toetamise aluseks on puue või eriarsti tõend (puudeta laste puhul).

Erivajadustega laste abivahenditeenusega toetatakse erivajadusega lastele abivahendi soetamist ja kaugtõlketeenuse osutamist kuulmispuudega lastele. Abivahend on toode või vahend, mille abil on võimalik ennetada tekkinud või kaasasündinud kahjustuse või puude süvenemist, kompenseerida kahjustusest või puudest tingitud funktsioonihäiret, parandada või säilitada lapse füüsilist ja sotsiaalset iseseisvust ning tegevus- ja töövõimet. Abivahendeid võimaldatakse vastavalt sotsiaalkaitseministri määrusega kehtestatud abivahendite loetelule. Samuti võimaldatakse teenuse raames taotleda erimenetluse korras abivahendeid, mis eelnimetatud määruse loetellu ei kuulu või ületavad loetelus kehtestatud tingimusi. Abivahendite teenust korraldab (sh lastele) Sotsiaalkindlustusamet.

Kinnine lasteasutus pakub ajutist ööpäevaringset tuge ja turvalisust noortele, kelle käitumine seab tugevalt ohtu nende enda või teiste elu, arengu ja/või tervise ning seetõttu on vajadus piirata nende vabadust. Kuivõrd kinnise lasteasutuse teenuse raames piiratakse lapse liikumisvabadust, on tegu ühe intensiivsema ja vabadust piiravama abinõuga, mille kohta saab otsuse teha ainult kohus.

Mitmedimensioonilise pereteraapia (MDFT — Multidimensional Family Therapy) on tõenduspõhine perekeskne programm tõsise riskikäitumise ja mitmekülgse abivajadusega noortele ja nende peredele. Teenust pakutakse aastas kuni 250 lapsele. Tegemist on mitmetasandilise intensiivse sekkumisega, teraapias tegeletakse lisaks lapsele ka vanemate ja pereväliste osapooltega, kes lapsega tihedalt kokku puutuvad (nt kool, sõbrad). MDFT programm on mõeldud 11—18-aastastele noortele, kelle puhul esineb õigusrikkumisi, sõltuvusainete kuritarvitamist, hälbivat käitumist, koolikohustuse mittetäitmist, pereprobleeme.

Asendushoolduse korraldamise ja arendamise eesmärk on parandada asendushoolduse kvaliteeti, arendada asendushoolduse ettevalmistust, tugi- ja järelhooldusteenuseid ning suurendada perepõhise asendushoolduse pakkujate hulka ja peres kasvavate laste osakaalu.

Tegevuse eelarves 29,1 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi, Sotsiaalkindlustusameti, TEHIKu kulud ja Tervise Arengu Instituudi kulud. Programmi tegevuse alla kuuluvatest teenustest suurimate eelarve mahtudega teenused on erivajadustega laste rehabilitatsiooniteenus 13,1 mln eurot, erivajadustega laste abivahenditeenus 2,4 mln eurot ning asendushoolduse korraldamise ja arendamise teenus 2,7 mln eurot. Lisaraha 0,69 mln eurot eraldati asendushoolduse kvaliteedi tõstmiseks ning lapsendajate, hooldusperede ja teiste asendushoolduse pakkujate väljaõppe tagamiseks peale struktuurvahendite lõppemist. Lisaraha on suunatud ka erivajadustega laste rehabilitatsiooni teenuse hindade kasvuks 0,2 mln eurot ning 4,1 mln eurot rehabilitatsiooni teenuse mahu kasvuks.

Programmi tegevuse nimetus: Lapsi ja peresid toetavate meetmete arendamine ja pakkumine

Programmi tegevuse eesmärk: Tagada Eestis elavate laste heaolu lastekaitsepoliitika rakendamisega riigi ja kohalike omavalitsuste valdkondadevahelises koostöös.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames tegeletakse lastekaitsetöötajate pädevuse suurendamise ning asendushooldusspetsialistide ja -perede pädevuse suurendamisega. Lastekaitsetöö arendamise ja sisulise kompetentsi koondamiseks hakkab lastekaitsetöötajate täiendkoolitusi alates 2023. aastast läbi viima Sotsiaalkindlustusamet.

Koordineeritakse lastekaitsealase ennetus-, arendus- ja teavitustegevusi. Eesmärk on parandada lastekaitsealase ennetustöö kvaliteeti. Teenus sisaldab eeskätt laste ja noorte arengu, kaasatuse ja heaolu toetamist perekondades, haridusasutuses, kogukonnas ja ühiskonnas tervikuna. Ennetamine hõlmab last ohustavate olukordade ja sündmuste võimalikult varast märkamist ja neile reageerimist, sealhulgas lapse arengu- ja käitumisprobleemide, kasvukeskkonnas esinevate probleemide ja väärkohtlemise tuvastamist ning lapse heaolu ja arengut soodustavate kaitsetegurite suurendamist.

KOVi lastekaitsealase nõustamise kaudu pakutakse KOVidele terviklikku ning analüüsi- ja vajaduspõhist teenust, suurendades sellega kohalikul tasandil lastekaitse võimekust ja teenuste osutamise edukust.

Lastekaitse telefoniteenused hõlmavad endas kompleksteenusena lasteabitelefoni 116111, kadunud laste telefoni 116000 ja spetsialistide ööpäevaringset nõustamist ning teenusega seotud ennetus- ja teavitustegevust. Lasteabitelefon on ööpäevaringne tasuta telefoni ja interneti teel pakutav nõustamisteenus, kuhu saavad pöörduda nii lapsed kui täiskasvanud, et anda teada abivajavast lapsest või küsida nõu lastega seotud teemadel. Ennetus- ja teavitustegevuse eesmärk on edendada lapse abivajaduse varajast märkamist ja reageerimist, teadlikkust lasteabitelefonist kui teenusest, aga ka lastega seotud teemadest üldisemalt. Lasteabitelefoni pöördumiste arv on viimastel aastatel olnud kasvutrendis.

Tegevuse eelarves 2,0 mln eurot on kajastatud Sotsiaalkindlustusameti ja TEHIKu kulud. Lisarahaga suurenes vaimse tervise ühe meetmena lastekaitse telefoni teenuse rahastamine 0,4 mln eurot. Täiendavaid vahendeid on arvestatud Sotsiaalkindlustusameti eelarvesse ka seoses Euroopa Nõukogu määrusega (EL) 2019/1111, mis käsitleb kohtualluvust, abieluasjade ja vanemliku vastutusega seotud kohtuasjades tehtud lahendite tunnustamist ja täitmist ning rahvusvahelisi lapseröövе rakendamist.

Programmi tegevuse nimetus: Laste ja perede ning ohvriabi valdkonna arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Kvaliteetne laste- ja perepoliitika ning ohvriabipoliitika väljatöötamine ja selle elluviimise tagamine.

Tegevuste kirjeldus

Lastekaitse- ja perepoliitika ning ohvriabi poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamise sisuks on laste- ja perepoliitika väljatöötamine ja ellurakendamine, et aidata kaasa laste õiguste ja heaolu tagamisele, toetada perede sotsiaalmajanduslikku toimetulekut ning soodustada laste sünde. Lisaks on teenuse sisuks ohvriabiteenuseid ja -toetusi puudutava poliitika väljatöötamine ja elluviimise korraldamine. See hõlmab ministeeriumi ja valitsuse valdkonnapoliitiliste otsuste ettevalmistamist ja rakendamist, strateegiadokumentide väljatöötamist, huvigruppide teavitamist valdkonda puudutavatest algatustest ja nende kaasamist aruteludesse ning EL-i otsustusprotsessis osalemist. See hõlmab ministeeriumi ja valitsuse valdkonnapoliitiliste otsuste ja poliitika rakendamise ettevalmistamist ning EL-i otsustusprotsessis osalemist, strateegiadokumentide väljatöötamist ja elluviimise hindamist laste- ja perepoliitikat ning ohvriabi puudutavas, samuti

huvigruppide teavitamist valdkonda puudutavatest algatustest ja otsustest ning nende kaasamist aruteludesse.

Puudega laste tugiteenuste pakkumine võimaldab lapsevanematel suunduda tööturule või seal osaleda. Puudega laste tugiteenuste pakkumist ja arendamist koordineerib Sotsiaalministeerium, puudega laste tugiteenuste pakkumist suunab Sotsiaalkindlustusamet.

Asendushoolduse kvaliteedi tõstmise teenuse raames suunab ja koordineerib Sotsiaalministeerium asendushoolduse arendamist, tugiteenuste ja koolituste pakkumist, võttes arvesse asendushoolduses toimuvaid muutusi.

Tegevuse eelarves 3,4 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi ja TEHIKu kulud. Programmi tegevuse alla kuuluvad lastekaitse- ja perepoliitika ning ohvriabi poliitika kujundamine ja elluviimise korraldamise teenus 3,1 mln eurot, puudega laste tugiteenuste arendamise kulud ja pakkumine ning töö- ja pereelu ühitamise soodustamise teenuse kulud ja asendushoolduse kvaliteedi tõstmise teenuse kulud.

Programmi tegevuse nimetus: Teenused ohvritele ja vägivallatsejatele

Programmi tegevuse eesmärk: Ohvritele ja vägivallatsejatele suunatud teenuste osutamise korraldamine ning ohvritele hüvitiste tagamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames osutatakse erinevaid teenuseid ohvritele ja vägivallatsejatele. Seksuaalvägivalla ohvrite tugiteenuse eesmärk on tagada seksuaalvägivalla ohvritele standardiseeritud teenus. Seksuaalvägivalla all kannatanute kriisiabikeskused tegutsevad neljas Eesti piirkonnas: Lääne-Tallinna Keskhaiglas, Tartu Ülikooli Kliinikumis, Ida-Viru Keskhaiglas ja Pärnu Haiglas. Abi pakutakse ka lapsepõlves seksuaalvägivalla ohvriks langenud täisealistele tugigruppide kaudu.

Kuriteoohvri hüvitist makstakse Eesti Vabariigi territooriumil toime pandud vägivallakuriteo ohvritele ja ohvri ülalpeetavatele. Lisaks võimaldab ohvriabi seadus taotleda ohvri matusekulutuste ja ravikulutuste hüvitamist inimestele, kes on neid kulutusi faktiliselt kandnud. Hüvitisele on õigus: Eesti kodanikul; inimesel, kes elab Eestis pikaajalise elaniku elamisloa või elamisõiguse või tähtajalise elamisloa või elamisõiguse alusel; Euroopa Liidu kodanikul; vägivallakuritegude ohvritele hüvitiste maksmise Euroopa konventsiooniga ühinenud riigi kodanikul; Eestis viibival rahvusvahelise kaitse saajal ja inimkaubanduse ohvril või seksuaalselt väärkoheldud alaealisel, sõltumata sellest, kas tal on Eesti Vabariigis viibimiseks seaduslik alus.

Psühholoogilise abi teenuse eesmärk on soodustada ohvri psühhosotsiaalse tasakaalu taastumist ning vähendada ohvri psüühika- ja käitumishäirete tekkimise tõenäosust või nende intensiivsust. Teenusele on õigus sellise süüteo ohvril, mis ei ole vägivallakuritegu ohvriabi seaduse § 8 tähenduses, kuni ühe kuupalga alammäära ulatuses. Hüvitist on õigus saada ka mis tahes süüteo ohvri lapsel, vanemal ja vanavanemal ning muul SHS § 131 lõikes 7 nimetatud perekonnaliikmel, kui tema toimetulekuvõime on ohvri suhtes toime pandud süüteo tõttu vähenenud. Hüvitist makstakse ühe kuupalga alammäära ulatuses perekonnaliikme kohta, kuid kõige rohkem kolme kuupalga alammäära ulatuses perekonna

kohta. Teenuse sihtrühm ja osutamise alused muutuvad uue ohvriabi seaduse vastuvõtmisega, eeldatavalt 31. märts 2023.

Ohvriabi põhiteenus on avalik teenus, mille eesmärk on kuriteo, hooletuse või halva kohtlemise või füüsilise, vaimse või seksuaalse vägivalla ohvriks langenud isikute toimetulekuvõime säilitamine või parandamine.

Psühhosotsiaalset abi kriisijuhtumite korral osutatakse kriisijuhtumi ohvritele, et tulla juhtunuga toime, vähendada selle mõju igapäevasele tegutsemisele ning taastada iseseisev toimetulek. Teenus sisaldab SKA ööpäevaringset valmisolekut kriisijuhtumitele reageerida; olukorra hindamist ning seotud asutuste ja isikutega koostöö käivitamist, kriisijuhtumi ohvrite väljaselgitamist ja nende esmaste vajaduste hindamist, psühholoogilise esmaabi andmist ja muu psühhosotsiaalse abi käivitamist ning spetsialistide koostööd kriisijuhtumi ohvrite abistamisel.

Naistevastase vägivalla ohvritele suunatud teenused jaguneb kaheks: naiste tugikeskuse teenus, mille eesmärk on tagada turvaline keskkond, nõustamine ja ajutine majutus vägivalla ohvriks langenud naistele ja nendega kaasas olevatele lastele. Pakutakse esmast kriisinõustamist ning juhtumipõhist nõustamist, vajaduse ja võimaluse korral psühholoogilist nõustamist, psühhoteraapiat ja juriidilist nõustamist. Prostitutsiooni kaasatute nõustamis- ja rehabilitatsiooniteenus, mille eesmärk on tagada nõustamisteenused prostitutsiooni kaasatud isikutele ning aidata kaasa prostitutsioonist väljumisele. Selleks pakutakse psühholoogilist ja juriidilist nõustamist, sotsiaalnõustamist, tehakse väljatööd abivajajate leidmiseks, võimaldatakse rehabilitatsiooni prostitutsiooniga tegelemise lõpetanud isikutele ning tööturule suundumiseks vajalikke teenuseid.

Inimkaubanduse ohvritele suunatud teenuse eesmärk on abistada inimkaubanduse ohvriks langenuid. Teenuse raames pakutakse majutust, toitlustust, tervishoiuteenuseid, materiaalset ja psühholoogilist abi, juriidilist abi, tugiisikuteenust, tõlketeenust ning muid ohvri füüsiliseks ja psühhosotsiaalseks taastumiseks vajalikke teenuseid.

Vägivallast loobumise toetamise teenuse eesmärk on tagada vägivalla toimepanijatele tõhus sekkumine, mis ennetaks korduvrikkumisi. Kasutatakse nii individuaalset nõustamist kui grupiteraapiaid. Nõustamiste pakkumine on tagatud suuremates asulates eesti- ja venekeelsetes gruppides, kasutusel on erinevad tõenduspõhised sotsiaalprogrammid, mis suunatud nii meestele kui naistele. Muu hulgas antakse oskused, kuidas juhtida viha ja stressi ning arendada suhtlemisoskust.

Tegevuse eelarves 8,7 mln eurot on kajastatud Sotsiaalkindlustusmeti ja TEHIKu kulud. Programmi tegevuse alla kuuluvatest teenustest suurimate eelarve mahtudega on naistevastase ja perevägivalla ohvrite tugiteenus (1,6 mln eurot), ohvriabi põhiteenus (1,6 mln eurot), psühholoogilise abi teenus (1,8 mln eurot), psühhosotsiaalse kriisiabi teenus (1 mln eurot). Lisarahaga suurendati programmi eelarvet 1,3 mln eurot tagamaks ohvriabi seaduse muudatused, et abi muuta kättesaadavamaks suuremale hulgale kuriteo- ja vägivallaohvritest.

Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm

Programmi eesmärk: Eestis on naistel ja meestel kõigis ühiskonnaelu valdkondades võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus ning vähemusrühmadele on tagatud võrdsed võimalused eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Sotsiaalministeerium (SOM), Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei (SVVK), Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK).

Programmi tegevuse nimetus: Soolise võrdõiguslikkuse valdkonna arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Meeste ja naiste võrdsete õiguste, kohustuste, võimaluste ja vastutuse tagamine kõigis ühiskonnaelu valdkondades; soolise ebavõrdsuse vähendamine ja soolise võrdõiguslikkuse edendamine, toetades seeläbi inimeste heaolu, majanduse ja konkurentsivõime kasvu.

Tegevuste kirjeldus

Soolise võrdõiguslikkuse valdkonna poliitika kujundamisel ja rakendamisel viiakse ellu tegevusi, mis suurendavad ühiskonnas soolist võrdõiguslikkust toetavaid ja väärtustavaid hoiakuid. Eraldi pööratakse tähelepanu soolise võrdõiguslikkuse alase teadlikkuse tõstmisele ja soolise võrdõiguslikkuse edendamise valmiduse suurendamisele vastava seaduse rakendamise võtmesihtrühmade, sh tööandjate, haridustöötajate, poliitikakujundajate ning otsustajate seas. Koostöös Statistikaametiga töötatakse välja kasutajasõbralik registriandmetel põhinev digitaalne tööriist tööandjatele, mis vähendab tööandjate halduskoormust soolise palgalõhe väljaselgitamisel ja selle vähendamisel oma organisatsioonis.

Soolise segregatsiooni vähendamiseks hariduses ja tööturul suurendatakse nii laiema avalikkuse kui ka võtmesihtrühmade (haridustöötajad, karjäärinõustajad, tööandjad jt) teadlikkust soolistest stereotüüpidest ning nende mõjust erialavalikule, viiakse läbi teadmistepõhise soolise segregatsiooni vähendamise meetmete kujundamiseks vajalikke analüüse ning toetatakse haridusasutuste, personaliotsingufirmade ja tööandjate koostööd soolise segregatsiooni vähendamisel ja ennetamisel.

Tegevuse eelarves 1,3 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi ja TEHIKu tegevuskulud. Eelarves on eraldatud vahendid ESF programmile "Soolise segregatsiooni vähendamine hariduses ja tööelus".

Programmi tegevuse nimetus: Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik

Programmi tegevuse eesmärk: Soolise võrdõiguslikkuse seadusest ja võrdse kohtlemise seadusest tulenevate õiguste kaitset puudutav nõustamine, arvamuse avaldamine diskrimineerimisjuhtumite kohta, seaduste mõju analüüsimine ning soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise edendamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse eesmärki aitab oma teenuse kaudu saavutada soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei. Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise õiguste alase kaitse ja edendamise teenuse sisuks on soolise võrdõiguslikkuse seadusest ja võrdse kohtlemise seadusest tulenevate õiguste kaitset puudutav nõustamine, arvamuse avaldamine diskrimineerimisjuhtumite kohta, seaduste mõju analüüsimine ning soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise edendamine.

Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku tegevuse eelarves 0,6 mln eurot on Soolise Võrdõiguslikkuse ja Võrdse Kohtlemise Voliniku Kantselei ja TEHIKu tegevuskulud.

Programmi tegevuse nimetus: Võrdse kohtlemise valdkonna arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Võrdse kohtlemise valdkonna arendamine, teiste poliitikavaldkondade toetamine ning nügimine võrdsete võimaluste edendamise eesmärgil.

Tegevuste kirjeldus

Võrdse kohtlemise valdkonna arenemiseks kaasajastatakse vähemusgruppide õiguskaitse ja muudetakse see ühiskonna vajadustele vastavaks. Selleks korrastatakse valdkondlikku seadusandlust, muuhulgas laiendatakse võrdse kohtlemise seaduse kohaldamisala eesmärgiga tagada diskrimineerimise kaitse rahvuse , rassi, nahavärvuse, usutunnistuse/ veendumuste, vanuse, puude või seksuaalse sättumuse alusel ühesuguselt.

Valdkonna arenguks kaasajastatakse ja muudetakse tõhusamaks tugevad ja hästi toimivad huvikaitseorganisatsioonid, kes on poliitikakujundamisel Sotsiaalministeeriumile oluliseks partneriks.

Ligipääsetavuse parandamiseks tagatakse kõigi inimeste võimalikult iseseisva elu ja täieliku osalemise. Tegevused hõlmavad õigusaktides ligipääsetavusnõuete täpsemat reguleerimist ning paremat järelevalvet nõuete täitmise üle. Suurendatakse ühiskonna teadlikkust ja spetsialistide pädevust universaalse disaini põhimõtete kasutamise võimalustest ja eelistest nõustamise ning toetamise kaudu.

Vähemusgruppide olukorda kaardistamiseks ja võrdse kohtlemise põhimõterakendamiseks on oluline regulaarsete ja kvaliteetsete andmete olemasolu vähemusrühmade olukorra ja vajaduste kohta.

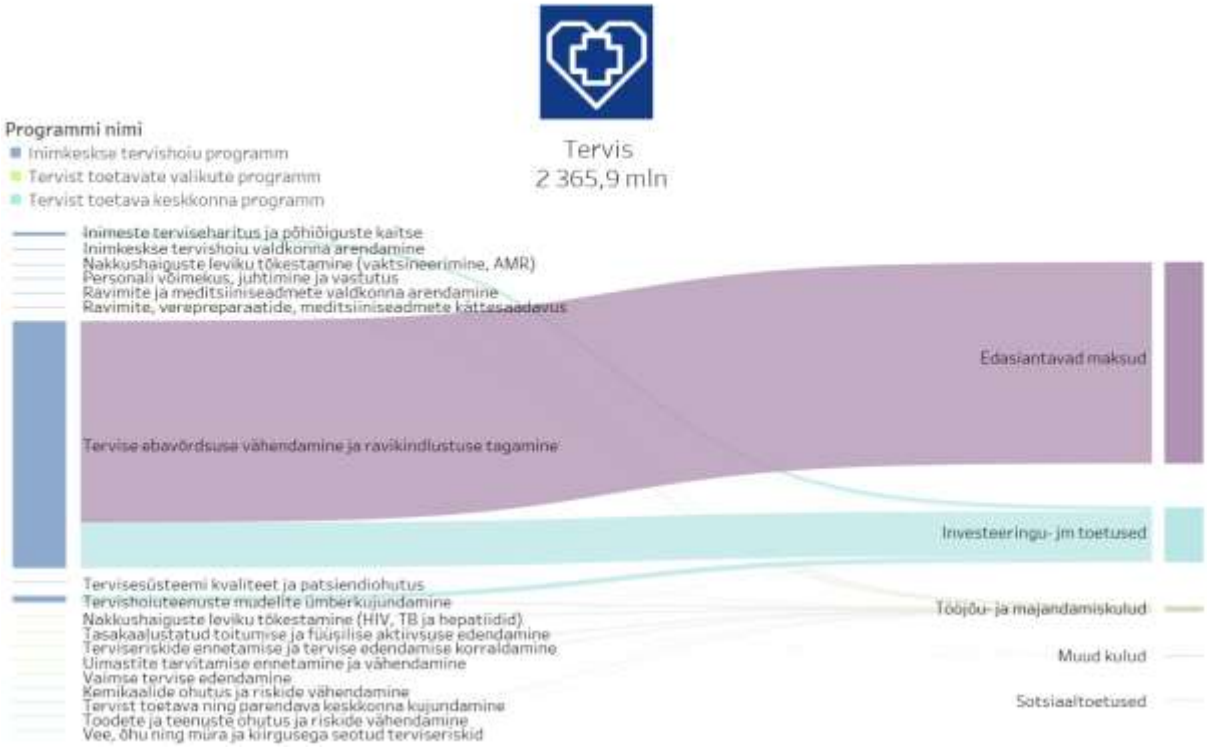
Võrdse kohtlemise valdkonna arendamiseks panustatakse seadusandluse kaasajastamisse. Samuti parendatakse regulaarsete ja kvaliteetsete andmete olemasolu vähemusrühmade olukorra ja vajaduste kohta. Ligipääsetavuse parandamiseks panustatakse õigusaktides ligipääsetavusnõuete täpsemasse reguleerimisse ning suurendatakse ühiskonna teadlikkust ja spetsialistide pädevust universaalse disaini põhimõtete kasutamise võimalustest ja eelistest nõustamise ning toetamise kaudu.

Toetatakse valdkondlikke huvikaitseorganisatsioone ja nende võrgustike toimimist, kes on poliitikakujundamisel Sotsiaalministeeriumile oluliseks partneriks. Pakutakse poliitikakujundajatele teadmisi ja oskusi, et oma valdkonnas arendustegevusi plaanides arvestada vähemusrühmade olukorra ja vajadustega. Jätkatakse tööandjate ja haridustöötajate teadlikkuse suurendamiseks võrdsete võimaluste edendamist ning nende toetamist.

Võrdse kohtlemise valdkonna arendamise tegevuse eelarves 0,7 mln eurot on Sotsiaalministeeriumi ja TEHIKu tegevuskulud.

3.17.2.2 Tulemusvaldkond Tervis

Joonis 86. Tervis tulemusvaldkond ja selle maht

Tervise tulemusvaldkonna eesmärgiks on tagada Eesti inimeste keskmise oodatava eluea ja keskmise tervena elatud aastate arvu kasvu ning ebavõrdsuse vähenemise tervises. Tulemusvaldkonna programmideks on „Tervist toetava keskkonna programm," „Tervist toetavate valikute programm" ja „Inimkeskse tervishoiu programm".

Joonis 87. Tervise tulemusvaldkonna mõõdikud

Tervist toetava keskkonna programmi alla kuulub neli tegevust: „Tervist toetava ning parendava keskkonna kujundamine," „Vee, õhu ning müra ja kiirgusega seotud terviseriskid," „Kemikaalide ohutus ja riskide vähendamine" ning „Toodete ja teenuste ohutus ja riskide vähendamine." Programmi eesmärgiks on muuta kõikide Eesti elanike elukeskkond tervist toetavamaks ning teave võimalikest keskkonnast tulenevatest terviseriskidest ja nende vähendamise võimalustest paremini kättesaadavamaks.

Tervist toetava keskkonna programm koosneb viies tegevusest: „Terviseriskide ennetamise ja tervise edendamise korraldamine," „Vaimse tervise edendamine," „Tasakaalustatud toitumise ja füüsilise aktiivsuse edendamine," „Uimastite tarvitamise ennetamine ja vähendamine" ning „Nakkushaiguste leviku tõkestamine (HIV, TB ja hepatiidid)". Programmiga soovitakse tagada inimesele terve elukaare jooksul kõikide vajalike toetavate võrgustike, võimaluste ja oskuste olemasolu selleks, et teha rohkem tervist toetavamaks valikuid.

Inimkeskse tervishoiu programmi alla kuulub üheksa tegevust, nendeks on: „Inimkeskse tervishoiu valdkonna arendamine," „Inimeste terviseharitus ja põhiõiguste kaitse," „Personali võimakus, juhtimine ja vastutus," „Tervishoiuteenuste mudelite ümberkujundamine," „Tervisesüsteemi kvaliteet ja patsiendiohutus," „Tervise ebavõrdsuse vähendamine ja ravikindlustuse tagamine," „Ravimite ja meditsiiniseadmete valdkonna arendamine," „Ravimite, verepreparaatide, meditsiiniteadmete kättesaadavus" ning „Nakkushaiguste leviku tõkestamine (vaktsineerimine, AMR)". Programmi eesmärgiks on tagada inimeste vajadustele ootustele vastavad tervise- ja sotsiaalteenused, mis aitavad vähendada enneaegset suremust, lisada tervena elatud eluaastaid ning toetada krooniliste haigustega elamist.

Tabel 93. Sotsiaalministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid	Programm
Tervis	Rahvastiku tervise arengukava 2020-2030	Tervist toetava keskkonna programm
		Tervist toetavate valikute programm
		Inimkeskse tervishoiu programm

Tervise tulemusvaldkonnaga seotud programmdokumendid on kättesaadavad Sotsiaalministeeriumi kodulehel.

3.17.2.2.1 Tulemusvaldkond Tervis kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 94. Tulemusvaldkond Tervis programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tervis	-2 125 722	-2 170 622	-2 365 948	-195 326	9%
Tervist toetava keskkonna programm	-7 079	-7 388	-9 046	-1 658	22%
Tervist toetava ning parendava keskkonna kujundamine	-633	-752	-1 072	-320	43%
Vee, õhu ning müra ja kiirgusega seotud terviseriskid	-1 388	-1 604	-2 707	-1 103	69%
Kemikaalide ohutus ja riskide vähendamine	-1 134	-1 143	-1 274	-131	11%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Toodete ja teenuste ohutus ja riskide vähendamine	-3 925	-3 888	-3 993	-105	3%
Tervist toetavate valikute programm	-21 061	-23 056	-22 355	701	-3%
Vaimse tervise edendamine	-241	-1 260	-1 033	227	-18%
Tasakaalustatud toitumise ja füüsilise aktiivsuse edendamine	-1 071	-1 012	-1 091	-79	8%
Uimastite tarvitamise ennetamine ja vähendamine	-6 631	-7 922	-5 396	2 526	-32%
Nakkushaiguste leviku tõkestamine (HIV, TB ja hepatiidid)	-5 389	-6 065	-6 285	-221	4%
Terviseriskide ennetamise ja tervise edendamise korraldamine	-7 729	-6 797	-8 548	-1 751	26%
Inimkeskse tervishoiu programm	-2 097 581	-2 140 178	-2 334 547	-194 369	9%
Inimkeskse tervishoiu valdkonna arendamine	-4 674	-4 084	-5 908	-1 825	45%
Inimeste terviseharitus ja põhiõiguste kaitse	0	0	-33 468	-33 468	100%
Personali võimekus, juhtimine ja vastutus	-2 718	-8 174	-5 681	2 493	-30%
Tervishoiuteenuste mudelite ümberkujundamine	-2 036 212	-2 080 394	-56 501	2 023 893	-97%
Tervisesüsteemi kvaliteet ja patsiendiohutus	-1 638	-3 475	-2 328	1 147	-33%
Tervise ebavõrdsuse vähendamine ja ravikindlustuse tagamine	0	0	-2 218 403	-2 218 403	100%
Ravimite ja meditsiiniseadmete valdkonna arendamine	-488	-549	-836	-288	52%
Ravimite, verepreparaatide, meditsiiniseadmete kättesaadavus	-6 011	-6 079	-7 381	-1 302	21%
Nakkushaiguste leviku tõkestamine (vaktsineerimine, AMR)	-45 841	-37 423	-4 040	33 384	-89%

3.17.2.2.2 Tulemusvaldkond Tervis programmid ja programmi tegevused

Tervist toetava keskkonna programm

Programmi eesmärk: Kõikide Eesti elanike elukeskkond on muutunud tervist toetavamaks ning teave võimalikest keskkonnast tulenevatest terviseriskidest ja nende vähendamise viisidest on õigel ajal kergelt kättesaadav

Asutused, kes viivad programmi ellu: Sotsiaalministeerium (SOM), Terviseamet (TA), Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK)

Programmi tegevuse nimetus: Tervist toetava ning parendava keskkonna kujundamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tervist toetava ja parendava keskkonna poliitika kujundamine ning selle elluviimise korraldamine keskkonnast tulenevate terviseriskide vähendamiseks.

Tegevuste kirjeldus

Tervist säästva ja tervisliku elukeskkonna loomiseks ja arendamiseks on vajalik välja töötada kaasaegsed õigusaktid ning koostöös avaliku, era- ja kolmanda sektoriga neid rakendada. Põhiliselt hõlmab see kemikaaliseadust, biotsiidiseadust, veeseadust ja rahvatervishoiu seadust ning nende rakendusakte. Tegevuse raames keskendutakse rahvatervishoiu seaduse ja selle rakendusaktide uuendamisele ja rakendamisele. Samuti on plaanis välja arendada inimese biomonitooringu võrgustik Eestis, et tulevikus oleks olemas parem teadmine inimeste kokkupuutest kemikaalidega.

Uudse ohtliku nakkushaiguse COVID-19 pandeemia on toonud esile elukeskkonna olulisuse nakkushaiguste ennetamises ja tõrjes. Järgnevatel aastatel on poliitikakujundamisel vaja keskenduda sellele, et paraneksid inimeste ja tööandjate oskused elukeskkonna muutmisel selliseks, et keskkonnast tingitud haiguste levik oleks viidud miinimumini. Samuti on oluline tõhustada Terviseameti füüsika- ja keemialaboreid, et muu hulgas oleks vajaduse korral võimalus hinnata haigustekitajate stabiilsust ja levikut keskkonnast tulenevalt.

Tervist toetava ning parendava keskkonna kujundamise tegevuse eelarves 1,1 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi ja TEHIKu kulud. Tegevuse poliitikakujundamise teenusesse on lisavahendeid suunatud summas 0,3 mln eurot seotud valitsemisalale antud tööjõukulude suurenemisega.

Programmi tegevuse nimetus: Vee, õhu ning müra ja kiirgusega seotud terviseriskid

Programmi tegevuse eesmärk: Keskkonnast tulenevate terviseriskide vähendamine, sh puhtale ja ohutule joogi- ja suplusveele juurdepääsu suurendamine, mitteioniseeriva kiirguse ja sisekliima terviseriskide maandamine ning keskkonnamüra ohjamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse eesmärgi toetamiseks ja täitmiseks on loodud teenus. Esiteks korraldab Terviseamet elanikkonnale joogivee, loodusliku mineraalvee, ujula- ja suplusvee seiret ning teeb riiklikku järelevalvet. Ka osutab Terviseamet joogiveeuuringute referentteenust.

Lisaks kooskõlastab ja hindab Terviseamet, lähtuvalt oma pädevusvaldkonnast, strateegilise keskkonnamõju hindamise aruandeid (keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse alusel), hindab ja avaldab arvamusi planeeringute vastavuse kohta tervisekaitsenõuetele (planeerimisseaduse alusel), väljastab sagedusloa tingimuste ja raadiosaateseadme paigaldamise tingimuste kooskõlastusi (elektroonilise side seaduse ja rahvatervise seaduse alusel) ning korraldab riiklikku järelevalvet füüsikaliste tegurite (v.a ioniseeriv kiirgus) üle, samuti hindab nii sise- kui väliskeskkonnast tuleneda võivaid terviseriske, nõustab osapooli nendel teemadel ning annab soovitusi rakendada leevendusmeetmeid.

Vee, õhu ning müra ja kiirgusega seotud terviseriskide tegevuse eelarves 2,7 mln eurot on kajastatud Terviseameti ja TEHIKu kulud. Lisarahaga suurendati tegevuse eelarvet Euroopa parlamendi ja Nõukogu Direktiivi (EL) 2020/2184 täitmiseks 0,3 mln eurot ja ühekordse kuluna anti Terviseametile vahendeid kriiside toimetulekuks 0,3 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Kemikaalide ohutus ja riskide vähendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Kemikaalide valest kasutamisest tingitud mürgistus- ja õnnetusjuhtumite arvu vähendamine ning tervisele ohtlikest kemikaalidest, nende tervisemõjust ja riskide maandamise meetmetest teabe kättesaadavuse ja mõistetavuse tagamine.

Tegevuste kirjeldus

Eesmärgiks on suurenenud teadlikkus kemikaaliohutusest, kemikaalide valest kasutamisest tingitud mürgistus- ja õnnetusjuhtumite arv on vähenenud ning teave tervisele ohtlikest kemikaalidest, nende tervisemõjust ja riskide maandamise meetmetest on kättesaadav.

Selleks tegeleb Terviseamet kemikaalide turustamiseelsete tegevuste korraldamise, mürgistusteabealase nõustamise ja teadlikkuse tõstmisega ning biotsiidiseaduse alusel riigilõivuga maksustatavate teenuste osutamisega (biotsiidi registreerimistunnistuste ja lubade väljastamine ning detergendi turustamiseks erandi taotluse läbivaatamine).

Kemikaalide ohutus ja riskide vähendamise tegevuse kuludes 1,3 mln eurot on kajastatud Terviseameti ja TEHIKu kulud. Lisarahaga suurendati tegevuse eelarvet biotsiidiseaduse täitmiseks 0,1 mln eurot ning tegevuse all on kajastatud ka osa ühekordse kuluna antud vahendid Terviseametile kriiside toimetulekuks 0,2 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Toodete ja teenuste ohutus ja riskide vähendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Toodete ja teenuste ohutuse või vale kasutusega seotud negatiivsete tervisesündmuste (sh kõrvalmõjude, tüsistuste, vigastuste ja mürgistuste) arvu vähendamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse oodatav tulemus on, et tootjate ja teenuseosutajate teadlikkus oma kohustustest ohutuse tagamisel on paranenud, info kohustustest on kergelt kättesaadav, elanikkonna teadlikkus toodete ja teenuste ohutusest ning võimalikest terviseriskidest on suurenenud. Vähenenud on vigastused ja mürgistused, mis on seostatavad toodete või teenuste ohutuse või vale kasutusega.

Oodatava tulemuse saavutamiseks osutab Terviseamet tegevuse eelarvemahult olulisema teenusena keemiliste, mikrobioloogiliste, viroloogiliste ja parasitoloogiliste uuringute, füüsikaliste tegurite mõõtmist ja muid tervisekaitsetoiminguid laborite võimekuse hoidmiseks ja riikliku järelevalve (tubakatoodete ja kosmeetika valdkonnas, tervisekaitsenõuded haridus- ja sotsiaalasutustes ning ilu- ja isikuteenustes, majutusteenuste hügieenitingimused ja reisirongide tervisekaitsenõuded) tagamiseks.

Toodete ja teenuste ohutus ja riskide vähendamise tegevuse 4,0 mln eurot on kajastatud Terviseameti ja TEHIKu kulud. Suuremad kulud on seotud tasuliste tervisekaitseteenuste osutamise ja toodete terviseohutuse edendamisega. Lisavahenditega suurendatakse Terviseameti eelarvet 0,1 mln eurot Rahvatervishoiu seaduse muutmisega tulevate täiendavate ülesannete täitmiseks. Samuti on ühekordse kuluna 2023.aasta eelarves Terviseameti tugevdamiseks saadud vahendid 0,3 mln eurot.

Tervist toetavate valikute programm

Programmi eesmärk: Tervise edendamiseks, riskikäitumise vähendamiseks ja tervisenäitajate parandamiseks kogu elukaare jooksul on inimeste jaoks olemas vajalikud toetavad võrgustikud, võimalused ja oskused, et teha tervist toetavaid valikuid olenemata vanusest, sissetulekust, haridustasemest ja elukohast. Lihtsalt mõistetav tervisealane teave ning vajalikud teenused ja tooted on kõigile kättesaadavad.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Sotsiaalministeerium (SOM), Tervise Arengu Instituut (TAI), Eesti Haigekassa (EHK), Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK)

Programmi tegevuse nimetus: Terviseriskide ennetamise ja tervise edendamise korraldamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tõenduspõhise, eri osapooli, sektoreid ning tasandeid kaasava terviseriskide ja riskikäitumise vähendamise poliitika kujundamine ja elluviimise korraldamine.

Tegevuste kirjeldus

Tervisepoliitika väljakutsete lahendamisel pööratakse tähelepanu teadus- ja arendustegevuste tulemustele ja viimastele arengutele, võimalustele rakendada eri valdkondade innovaatilisi lahendusi tervisevaldkonnas. Otsitakse kasutajasõbralikke, lisandväärtust loovaid ja tervisevaldkonna eripärasid arvestavaid lahendusi. Tegevuse elluviimisel on vajalik õigusraamistiku uuendamine selliselt, et see soodustaks tervise hoidmist, tervislikke valikuid ja innovatsiooni ning selle rakendamiseks vajalike abistavate sekkumiste elluviimine. Tõenduspõhise tervisepoliitika kujundamiseks vajalike kvaliteetsete andmete koostoime ja kvaliteedi parandamine ning erinevate sektorite, valdkondade ja tasandite teadmiste ja oskuste tõstmine tervisedendamisest, tervist toetava keskkonna loomisest ja arendamisest, tervislike valikute lihtsaks ja kättesaadavaks tegemise võimalustest.

Laste ja noorte tervise ja heaolu edendamise teenuse elluviimisega suurendatakse koolieelsete lasteasutuste ja koolide võimekust laste ja noorte tervise ning heaolu edendamisel, sh tervisekäitumise kujundamisel ja toetava keskkonna loomisel.

Terviseriskide ennetamise ja tervise edendamise korraldamise tegevuse eelarves 8,5 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi, Tervise Arengu Instituudi ja TEHIKu kulud. Suuremad teenused on Terviseriskide ja riskikäitumise ennetamise ning tervise edendamise poliitika kujundamine ja elluviimise korraldamine 1,7 mln eurot ning Personaalmeditsiini arendamine 1,5 mln eurot. Lisarahaga suurendati vaimse tervise meetme raames Tervise Arengu Instituuti kulusid 0,1 mln eurot ennetustegevuste seire tegemiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Vaimse tervise edendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Elukaareülene vaimse tervise teenuste süsteem. Selle tulemusena saavad inimesele kogu tema elu jooksul kättesaadavaks sekkumised ja teenused, mis toetavad tema vaimset tervist, niisamuti nagu seda toetavad ka keskkonnad, milles ta viibib (olgu selleks haridus- või hooldusasutus, töökeskkond, kodu vm). Suureneb ka inimeste oskus nii ise toime tulla kui toetada teiste toimetulekut.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse oodatav tulemus on, et inimeste oskused tulla ise toime ja toetada teiste toimetulekut erinevate eluetappide ja keskkondade muutustega on paranenud ja inimesi ümbritsev keskkond toetab nende vaimset tervist. Vaimse tervise probleemide korral peavad olema vajalikud teenused piirkondlikult võrdselt kättesaadavad ja vaimse tervise probleemid vähenema. Keskkondades, kus inimesed viibivad suure osa oma ajast (nt haridus- ja hooldusasutused, töökeskkond), toetatakse inimeste vaimset tervist läbi universaalse ja sihitatud ennetuse.

Tegevuse kulud 1,0 mln eurot on seotud Sotsiaalministeeriumiga. Lisarahaga eraldati vaimse tervise edendamise tegevusteks 0,3 mln eurot lisaraha.

Programmi tegevuse nimetus: Tasakaalustatud toitumise ja füüsilise aktiivsuse edendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tasakaalustatult toituvate ja füüsiliselt aktiivsete inimeste osakaalu kasvatamine kõikides vanuserühmades, et vähendada ülekaalulisust ja sellega seotud haigusi.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse oodatav tulemus on see, et tasakaalustatult toituvate laste ja täiskasvanute osakaal on suurenenud ning saavutatud on ülekaalu järjepidev langustrend. Paranenud toitumisharjumused toovad kaasa südame-veresoonkonnahaiguste, toitumisest mõjutatud vähitüüpide ning teist tüüpi diabeedi selge langustrendi. Eesti rahvastiku hulgas on füüsiline aktiivsus suurenenud kõikides vanusrühmades.

Oodatava tulemuse toetamiseks ja saavutamiseks tegeleb Sotsiaalministeerium laste kehalise aktiivsuse suurendamise edendamisega ning Tervise Arengu Instituut korraldab inimeste teadlikkuse tõstmist tasakaalustatud ja täisväärtuslikust toitumisest, mis muu hulgas sisaldab ka toitumisalaste koolituste korraldamist õpetajatele.

Tasakaalustatud toitumise ja füüsilise aktiivsuse edendamise tegevuses 1,1 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi, Tervise Arengu Instituudi ja TEHIKu kulud.

Programmi tegevuse nimetus: Uimastite tarvitamise ennetamine ja vähendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Ühiskonna hoiakute muutmine tervist säästvat käitumist toetavaks, et vähendada uimastite tarvitamist ja nendest tingitud kahju.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse oodatav tulemus on, et uimastite (alkohol, nikotiin, narkootikumid) tarvitamine ja uimastite tarvitamisest tingitud kahju on vähenenud kõikides elanikkonna gruppides ning ühiskonna hoiakud on muutunud tervist säästvat käitumist toetavaks.

Oodatava tulemuse saavutamiseks tegeleb Tervise Arengu Instituut nii elanikkonna teadlikkuse suurendamisega alkoholikahjust, tarvitamise riskidest ja vähendamise võimalustest kui jätkab tubaka ja nikotiini tarvitamise ning inimeste tubakasuitsuga kokkupuute vähendamisele suunatud ennetus- ja teavitustööga. Samuti tegeletakse eraldi teenuse raames narkomaania- ja narkootikumidealase teadlikkuse tõstmisega ühiskonnas tervikuna ja riskirühmades ning jätkatakse narkomaania ravi-, rehabilitatsiooni- ja järelteenuste ning kahjude vähendamise ja nõustamisteenuse pakkumisega.

Uimastite tarvitamise ennetamise ja vähendamise tegevuses 5,4 mln eurot on kajastatud Tervise Arengu Instituudi ja TEHIKu kulud. Suurem osa eelarvest on seotud teenusega Narkomaania ennetamine, ravi, kahjude vähendamine 4,6 mln eurot, selle teenuse all kajastuvad ka lisarahaga Tervise Arengu Instituudile tervishoiutöötajate palgafondi 5% kasvuks eraldatud vahendid.

Programmi tegevuse nimetus: Nakkushaiguste leviku tõkestamine (HIV, TB ja hepatiidid)

Programmi tegevuse eesmärk: Nakkushaiguste leviku vähendamine, keskendudes teatud nakkushaigustest teadlikkuse suurendamisele, nende leviku ennetamisele ja ravi kättesaadavuse parandamisele.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse oodatav tulemus on, et inimeste teadlikkus nakkushaigustest ja nende leviku tõkestamise võimalustest on suurenenud, oskused nakkushaiguste tõkestamiseks kasutatavaid meetmeid rakendada on paranenud. Tervisevaldkonnal on ülevaade nakkushaiguste levikust ning valdkond, sh tervishoiuasutused, on valmis puhanguteks ja epideemiateks. Elanikkonna ja tervishoiutöötajate teadlikkus ravimite, eriti antibiootikumide ebaõigest kasutamisest on suurenenud ning antimikroobse resistentsuse levik Eestis on ära hoitud.

Oodatava tulemuse saavutamiseks tegeleb Tervise Arengu Instituut HIV ennetamise, ravi ja mõjude vähendamisega ning tuberkuloosi ennetamise ja raviga.

Nakkushaiguste leviku tõkestamise tegevuse eelarves 6,3 mln eurot on kajastatud Tervise Arengu Instituudi ja TEHIKu kulud. Suurima eelarve teenus on HIV ennetamine, ravi ja mõjude vähendamine 6,1 mln eurot. 2023. aasta eelarve kasvu peamiseks põhjuseks on teenust osutavate tervishoiutöötajate palgafondi 5% kasv summas 0,1 mln eurot.

Inimkeskse tervishoiu programm

Programmi eesmärk: Inimeste vajadustele ja ootustele vastavad ohutud ja kvaliteetsed tervise- ja sotsiaalteenused, mis aitavad vähendada enneaegset suremust, lisada tervena elatud eluaastaid ja toetada krooniliste haigustega elamist, on elanikkonnale võrdselt kättesaadav.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Sotsiaalministeerium (SOM), Eesti Haigekassa (EHK), Terviseamet (TA), Tervise Arengu Instituut (TAI), Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK), Ravimiamet (RA), Sotsiaalkindlustusamet (SKA)

Programmi tegevuse nimetus: Inimkeskse tervishoiu valdkonna arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tõenduspõhise, eri osapooli, sektoreid ja tasandeid kaasava inimkeskse tervishoiusüsteemi arendamise poliitika väljatöötamine ja elluviimise korraldamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames töötatakse välja ja viiakse ellu, et tagada tervishoiuteenuste kättesaadavus, kvaliteet ja ohutus ning elanike teadlikkus ja rahulolu tervishoiuteenustega. Luuakse eeldused tervisesüsteemi tõenduspõhiseks arendamiseks ning koordineeritakse tervisestatistika kogumist ja tervisevaldkonnale tarvilikku teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevust. See hõlmab ministeeriumi ja valitsuse valdkonnapoliitiliste otsuste ja nende rakendamise ettevalmistamist ning EL-i otsustusprotsessis osalemist, strateegiadokumentide väljatöötamist ja elluviimise hindamist tervisepoliitikat puudutavas, aga ka huvigruppide teavitamist valdkonda puudutavatest algatustest ja otsustest ning nende kaasamist aruteludesse.

Inimkeskse tervishoiu valdkonna arendamise tegevuse eelarves 5,9 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi ja TEHIKu kulud. Lisarahaga on suurendatud 2023.aasta eelarvet 0,8 mln eurot harvikhaiguste tugiprojektiks.

Programmi tegevuse nimetus: Inimeste terviseharitus ja põhiõiguste kaitse.

Programmi tegevuse eesmärk: Inimeste terviseharituse parandamine ning kogukondade toetamine ja kaasamine aktiivsete partneritena inimkeskse tervisesüsteemi arendamisel.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse oodatav tulemus on, et suureneb inimeste terviseharitus tõenduspõhiste tervislike valikute tegemisel ja keskkonnast tulenevate riskide suhtes. Inimesed oskavad teha ja teevad informeeritud otsuseid enda tervise hoidmiseks ja ravi järjepidevuse tagamiseks ning on aktiivsed partnerid tervisega seotud otsustusprotsessides. Kogukonnad ja patsientide esindusorganisatsioonid toetavad ja aitavad aktiivselt kaasa inimkeskse tervisesüsteemi arendamisele ja tõenduspõhiste tervisevalikute tegemise suurendamisele. Tugevate esindusorganisatsioonide abil on patsientide põhiõigused ja huvid kaitstud.

Tegevuse eelarve 33,4 mln eurot on Sotsiaalministeeriumi EK struktuurivahenditest ja nendega seotud kaasfinantseerimise vahenditest rahastatavad projektid tervisekeskuste kaasajastamiseks.

Programmi tegevuse nimetus: Personali võimekus, juhtimine ja vastutus

Programmi tegevuse eesmärk: Tervishoiusektori töötajate võimekuse kasvatamine ning juhtimise ja vastutuse tugevdamine

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse oodatav tulemus on, et tervishoius töötavad motiveeritud ja kompetentsed töötajad, kelle väljaõpe vastab elanikkonna ja tervishoiusüsteemi vajadustele. Vajaliku inimressursi planeerimine põhineb tõenduspõhisusel, mille tulemusena on tervishoiutöötajate ja teiste vajalike spetsialistide juurdekasv tagatud.

Tegevuse alt on rahastatud eriarsti lähtetoetus, tervishoiutöötajate koolitus nende tagasitoomiseks tervishoiusüsteemi, residentuurikulud ning psühholoogide kutseaasta.

Tegevuse eelarves 5,7 mln eurot on kajastatud Sotsiaalministeeriumi kulud. Suurema eelarvega teenused on residentuurikulude rahastamine ja psühholoogide kutseaasta rahastamine. Tegevuse eelarvet suurendavad tervishoiutöötajate palgafondi 5% kasvuks saadud vahendid 0,2 mln euro osas.

Programmi tegevuse nimetus: Tervishoiuteenuste mudelite ümberkujundamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tervishoiuteenustele tervikliku lähenemise kujundamine olenemata nende kuuluvusest avalikku või erasektorisse, koostöös teiste sektoritega.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse oodatav tulemus on, et tervishoiusüsteem tagab teenustele tervikliku lähenemise, mis hõlmab nii tervise edendamist, haiguste ennetamist, ravi järjepidevust, integreeritud ravi ning teenusepakkumise korraldust tervishoiu- ja sotsiaalsüsteemi koostöös kui ka teenuseosutajate, asutuste ja süsteemide koordineerimist, olenemata nende kuuluvusest avalikku või erasektorisse. Teenuste arendamisel ja osutamisel on keskmesse seatud inimene oma eripära, vajaduste ja võimalustega.

Tegevuse eelarvemahult suurim teenus on ravikindlustuse seadusest ja tervishoiuteenuste korraldamise seadusest tulenevate kohustuste täitmine. Sotsiaalministeerium on volitanud Maksu- ja Tolliametit üle kandma Eesti Eesti Haigekassale sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa ning Sotsiaalkindlustusametit mittetöötavate pensionäride eest eraldisena. Vahenditest kaetakse tervishoiukulud haiguste ennetamiseks ja raviks, rahastatakse ravimite, meditsiiniseadmete ja meditsiiniliste abivahendite ostmist ja makstakse ajutise töövõimetuse ja muid rahalisi hüvitisi.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse otsusele teeb Sotsiaalkindlustusamet oma eelarvest Eesti Eesti Haigekassale igakuise eraldise Sotsiaalkindlustusameti andmete alusel mittetöötavatele vanadus- ja vanaduspensioniealiste rahvapensionäridele arvestatud pensionilt. Teenuse peamine eesmärk on laiendada ravikindlustuse tulubaasi, et vähendada selle sõltumist vaid tööhõivel põhinevast sotsiaalmaksust ja tagada seeläbi ravikindlustussüsteemi rahastamise pikaajaline jätkusuutlikkus.

Tegevuse alla kuulub veel hulk teenuseid nagu näiteks toetused tervisekeskuste ja haiglavõrgu pädevuskeskuste kaasajastamiseks ning eriarstiabi arendamiseks väljaspool pädevuskeskusi.

Tegevuse eelarves 56,5 mln eurot on Sotsiaalministeeriumi, Sotsiaalkindlustusameti, Terviseameti ja TEHIKu kulud. Suurema eelarvega teenused on seotud välisvahenditega ja panustavad teenustesse: koroonaviirusega võitlemise investeeringud, sh isikukaitsevahendid — 32,2 mln eurot; toetus eriarstiabi arendamiseks väljaspool pädevuskeskusi 7,4 mln eurot; toetus haiglavõrgu pädevuskeskuste kaasajastamiseks 7,2 mln eurot. Lisarahaga suurendati

kulusid geeniproovide säilitamiseks (Geenivaramu), 1,1 mln eurot, ühekordsena on 2023.aasta eelarves Terviseameti kriiside tugevdamiseks saadud vahendid 0,1 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Tervisesüsteemi kvaliteet ja patsiendiohutus

Programmi tegevuse eesmärk: Tervisesüsteemi kvaliteedi parandamine ja avatud patsiendiohutuse kultuuri väljaarendamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames soovitakse välja arendada avatud patsiendiohutuse kultuur, mis võimaldab tervishoiusüsteemis töötavatel inimestel süüdistamise asemel vigadest õppida ja seda paremaks muuta. Samuti on arendatud ja rakendatud süsteem tervishoiuteenuste kvaliteedi tagamiseks ja tõenduspõhiste kvaliteeti toetavate tegevuste jaoks.

Näiteks kuulub tegevuse alla Terviseameti korraldatav teenus labori referentteenuse osutamine, mis sisaldab haigustekitajate tüvede määramist, nende kogumist ja säilitamist, vajaduse korral kinnitava diagnostika tegemist, ning muude nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduses (NETS) sätestatud referentslabori ülesannete täitmist.

Lisaks haldab ja peab Terviseamet järelevalvet tervishoiuteenuse osutajate tegutsemisõiguse üle ning juhib tervishoiutöötajate registreerimise ja kvalifikatsiooni tunnustamise taotlemise teenust, mis hõlmab tervishoiutöötajate registreerimist, kvalifikatsiooni hindamist ja töötamise üle arvepidamist (sh riigikaitselise töökohustuse ametikohtadel), tervishoiutöötajatega seotud kaebuste menetlemist ja järelevalve tegemist.

Tervisesüsteemi kvaliteet ja patsiendiohutuse tegevuse eelarve 2,3 mln eurot on seotud Sotsiaalministeeriumi, Terviseameti ja TEHIKu kuludega. Lisavahendeid on saanud TEHIK vastutuskindlustuse süsteemi rakendamiseks, samuti kajastuvad eelarves vahendid tervishoiutöötajate palgafondi 5% suurendamiseks. Ühekordsetest vahenditest kajastuvad tegevuse all Terviseameti struktuuri tugevdamiseks saadud vahendid 0,4 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Tervise ebavõrdsuse vähendamine ja ravikindlustuse tagamine.

Programmi tegevuse eesmärk: Tervise ebavõrdsuse vähendamine, ravikindlustuse kaudu pakutavate tervishoiuteenuste kättesaadavuse tagamine ning inimeste ja leibkondade kaitsmine vaesusesse sattumise eest, arvestades nende vajadusi.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse oodatav tulemus on, et ebavõrdsust tervises mõjutavate tegurite (tervisekäitumine, tervishoiuteenuste kättesaadavus, ravikindlustuskaitse puudumine või selle katkendlikkus, sotsiaal-demograafilised ja keskkonnast tulenevad tegurid) mõju vähendamise tulemusena on Eesti elanike tervise ebavõrdsus vähenemas. Väheneb selliste elanike osakaal, kes tervishoiukulude tõttu on sattunud või sattumas finantsriski.

Eelarve 2 218,4 mln eurot on seotud Sotsiaalministeeriumi, Sotsiaalkindlustusameti ja TEHIKuga. Suurem osa eelarvest 1960,8 mln eurot on seotud ravikindlustuse seadusest ja tervishoiuteenuste korraldamise seadusest tulenevate kohustuste tagamisega (ravikindlustuse vahendid Eesti Haigekassale), 131 mln eurot on Eesti Haigekassale tegevustoetuseks, et kompenseerida sotsiaalmaksutulu langust ulatuses, mida Eesti

Haigekassa ei saa oma eelmiste perioodide jaotamata tulemist ise katta. Lisarahaga on suurendatud tegevuse eelarvet 2023.aastaks 14,4 mln eurot Ukraina sõjapõgenikega seotud kulude katmiseks, vaktsiinikindlustuse jaoks on Eesti Haigekassale eraldatud 0,5 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Ravimite ja meditsiiniseadmete valdkonna arendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Ravimite ja meditsiiniseadmete ohutuse, tõhususe ning kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamiseks poliitika kujundamine ja elluviimise korraldamine.

Tegevuste kirjeldus

Ravimite ja meditsiiniseadmete poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamise eesmärk on ravimite ja meditsiiniseadmete poliitika väljatöötamine ja ellurakendamine, et tagada kvaliteetsete, ohutute ja efektiivsete ravimite (sh verepreparaatide) ja meditsiiniseadmete kättesaadavus ja mõistlik kasutamine Eestis. Teenus hõlmab ministeeriumi ja valitsuse valdkonnapoliitiliste otsuste rakendamise ettevalmistamist ning EL-i otsustusprotsessis osalemist. Vajaduse korral kaasajastatakse ravimite (sh verepreparaatide), meditsiiniseadmete ja meditsiinikiiritusega seotud õigusakte. Lisaks eespool nimetatule hõlmab teenus huvigruppide teavitamist valdkonda puudutavatest algatustest ja otsustest ning nende kaasamist aruteluprotsessi.

Ravimite ja meditsiiniseadmete valdkonna arendamise tegevuse eelarve on 0,8 mln eurot seotud Sotsiaalministeeriumi ja TEHIKu kuludega.

Programmi tegevuse nimetus: Ravimite, verepreparaatide, meditsiiniseadmete kättesaadavus.

Programmi tegevuse eesmärk: Inimestele ohutute, tõhusate, kvaliteetsete ja taskukohase hinnaga ravimite, verepreparaatide ja meditsiiniseadmete kättesaadavuse tagamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse alla on koondatud mitmed Sotsiaalministeeriumi, Ravimiameti ja Terviseameti korraldatavad teenused. Eelarvemahult suurimad neist on ravimitega seotud lubade ja hinnangute taotlemine, mille eesmärk on tagada Eestis müüdavate ja käideldavate ravimite kontrollimine ning ravimialase teabe edastamine, mille raames vahendab Ravimiamet asjakohast ravimialast teavet kõikidele huvipooltele ravimite ratsionaalse kasutamise edendamiseks (teabenõuded, ajakirjandus, meedia) ning teeb koostööd teiste ravimiametitega, et kaasajastatud ja tõene teave jõuaks sihtrühmadeni.

Veel kuulub tegevuse alla näiteks meditsiiniseadmete turujärelevalve koordineerimise, ohutusvalvsuse ja meditsiinikiirituse teenus, meditsiiniseadmetega seotud andmekogude haldamine, meditsiiniseadme uuringute ja teavitatud asutuste järelevalve korraldamine, ravimitealaste tegevuste inspekteerimine ja ravimitega seotud teatiste esitamine jm.

Tegevuse eelarve 7,4 mln eurot on seotud Sotsiaalministeeriumi, Terviseameti, Ravimiameti ja TEHIKuga. Teenustest suurema kuluga on ravimitega seotud lubade ja hinnangute taotlemine 3,5 mln eurot.

Programmi tegevuse nimetus: Nakkushaiguste leviku tõkestamine (vaktsineerimine, AMR)

Programmi tegevuse eesmärk: Teadlikkuse suurendamine nakkushaigustest ja nende leviku tõkestamise võimalustest, elanikkonna vaktsineeritusega hõlmatuse suurendamine ning antimikroobse resistentsuse leviku riski vähendamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse raames korraldab Terviseamet nakkushaiguste seiret ja registri pidamist ning nakkushaiguste levikutrendide hindamist, täidab Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) ning Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse (ECDC) pädeva asutuse kohustusi ja osaleb haigusspetsiifilistes seirevõrgustikes.

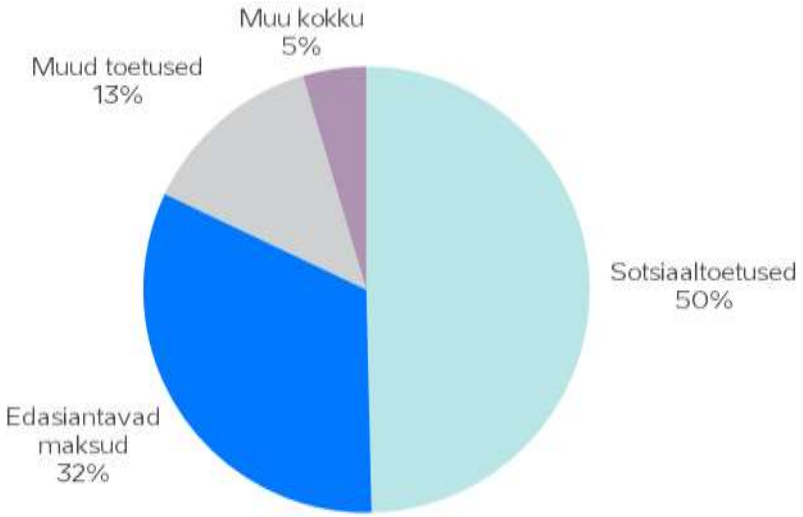
Ühtlasi tegeleb Terviseamet epideemiatõrje tegevuste ning immuniseerimiskava korraldamisega. Epideemiatõrje tegevuste korraldamise teenuse eesmärk on vähendada elukeskkonnast tulenevaid terviseriske ning tõkestada nakkushaiguste levikut õigeaegsete tõrjemeetmete rakendamise ja elanike nõustamisega. Immuniseerimiskava korraldamise teenuse eesmärk on tagada riiklikus immuniseerimiskavas ettenähtud immuniseerimisega hõlmatuse näitajad kõikides maakondades Maailma Tervishoiuorganisatsiooni (WHO) poolt soovitatud tasemel.

Muu hulgas korraldab Terviseamet antimikroobse resistentsuse seiret, tegeleb levikutrendide määramise ja hindamisega ning sihtrühmade teavitamisega mikroobide resistentsuse ohtudest ja nende ennetamise võimalustest.

Nakkushaiguste leviku tõkestamise tegevuse eelarves 4,0 mln eurot on kajastatud Terviseameti ja TEHIKu kulud. Lisarahaga on eelarvet suurendatud ühekordselt Terviseameti võimekuse tugevdamiseks kriisidega toimetulekuks 1 mln eurot. 2023. aasta eelarve väheneb võrreldes eelmise aastaga 2022. aastal ühekordselt COVID tegevusteks eraldatud vahendite tõttu.

3.17.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 88. Sotsiaalministeeriumi valitsemisala suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

Tabel 95. Sotsiaalministeeriumi valitsemisala kulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-6 372 251	-6 914 415	-7 908 420	-994 005	14%
Tööjõukulud	-219 358	-133 455	-128 727	4 729	-4%
Majandamiskulud	-216 611	-245 794	-136 229	109 564	-45%
Muud tegevuskulud	-219	-250	-500	-250	100%
Sotsiaaltoetused	-2 867 960	-3 161 574	-3 921 989	-760 415	24%
Investeeringutoetused	-923	-102 431	-91 903	10 528	-10%
Muud toetused	-1 066 213	-980 184	-1 055 209	-75 025	8%
Edasiantavad maksud	-1 990 289	-2 268 936	-2 562 024	-293 088	13%
Põhivara amortisatsioon	-4 582	-4 792	-5 241	-449	9%
Käibemaks	-6 095	-16 998	-6 597	10 401	-61%

Valitsemisala suuremad kulud on sotsiaaltoetused, mis võrreldes 2022. aastaga suurenevad 760,4 mln eurot seda nii sihtgruppide muudatustest, kui ka toetuste ühikute suurenemisest. Sotsiaaltoetuste detailsem info on välja toodud lisas 2.

Edasiantavates maksudes on kajastatud Eesti Töötukassale töötuskindlustuse vahendid aktiivseteks ja passiivseteks tööturumeetmete osutamiseks, Eesti Haigekassale ravikindlustusmaksu laekumise vahendid ning Sotsiaalkindlustusametile riikliku vanaduspensioni kogumise osa. Kulude kasv on kajastatud vastavalt Rahandusministeeriumi majandusprognoosile.

Tööjõu ja majanduskulude ning käibemaksu vähenemine võrreldes 2022. aastaga on seotud peamiselt 2022. aasta lisaeelarve seadusega ühekordselt saadud vahenditega ning välisvahenditest rahastatavate projektide muudatustega.

Amortisatsioon suureneb 9% peamiseks IKT arendustega seotud põhivara arvelt.

3.17.4 Investeeringud

Valitsemisala investeeringud on suunatud info- ja kommunikatsioonitehnoloogia teenuste arendamisse tagamaks valitsemisalas makstavate toetuste, pensionite jms õige ja õigeaegsed väljamaksed ning valitsemisala tööks vajalike süsteemide korrasoleku.

Tabel 96. Sotsiaalministeeriumi valitsemisala investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-13 138	-7 614	-7 822	-208	3%
Inventar	-13	0	0	0	0%
IT investeeringud	-3 049	-5 748	-6 540	-792	14%
Masinad ja seadmed	0	-285	-115	170	-60%
Muud investeeringud	-7 783	0	0	0	0%
Kinnisvara	-115	-630	0	630	-100%
Lisaeelarve 2021	-115	0	0	0	0%
Ravimiameti kontoriruumide renoveerimine	0	-630	0	630	-100%
Käibemaks	-2 179	-951	-1 167	-215	23%

Sotsiaalministeerium prognoosib investeeringuid 2023. aastal peamiselt IKT investeeringuteks. IKT investeeringud on kavandatud sotsiaalkaitse andmekogu SKAIS teenuste jätkuarendusteks, sotsiaalteenuste ja —toetuste andmeregistri STAR väikearendusteks, tervise infosüsteemi arendusteks ning infosüsteemide andmemahtude tagamiseks. Välistoetustest kavandatakse tervise infosüsteemi, SKAISi; TEISi ja STAR arendusi. Lisaks on majandamistegevusest laekuvate vahendite arvelt planeeritud laborite masinate ja seadmete soetamiseks Ravimiametil 15 000 eurot ja Terviseametil 100 000 eurot.

3.18 Välisministeeriumi valitsemisala

Välisministeeriumi valitsemisala tegevuste eesmärk on kaitsta Eesti huve ning saavutada kestliku arengu eesmärgid läbi välispoliitika ja välissuhtluse.

Välisministeeriumi valitsemisala tegevuste eesmärk on kaitsta Eesti huve ning saavutada kestliku arengu eesmärgid läbi välispoliitika ja välissuhtluse. Selleks Välisministeerium:

- teeb ettepanekuid riigi välispoliitika kavandamiseks;
- lahendab välislepingutega seotud küsimusi;
- edendab ja kaitseb Eesti välismajandushuve Euroopa Liidus ja teistes rahvusvahelistes majandusorganisatsioonides ning pakub majandusdiplomaatilist tuge Eesti ettevõtjatele k.a. läbi aukonsulite töö;
- tagab Eesti seisukohtade kaitsmise Euroopa Liidu üldasjade nõukogus ja välisasjade nõukogus ning Euroopa Liidu Nõukogu alaliste esindajate komitees;
- korraldab Eesti esindamist Euroopa Inimõiguste Kohtus, Euroopa Liidu Kohtus, Euroopa Vabakaubandusühenduse Kohtus ja teistes vaidluste lahendamise rahvusvahelistes institutsioonides;
- korraldab Eesti suhtlemist välisriikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega;
- teeb Vabariigi Valitsusele ettepanekuid rakendada rahvusvahelist sanktsiooni ning koostab vajalikud eelnõud;
- koordineerib rahvusvahelistel tsiviilmissioonidel osalemist;
- korraldab sise- ja välisprotokolli riiklike tähtpäevade tähistamisel ning riiklikult oluliste välisvisiitide läbiviimisel ja kõrgete külaliste vastuvõtmisel;
- kaitseb Eesti riigi ja kodanike huve välisriikides ning kaasab üleilmseid eesti kogukondi;
- kujundab Eesti arengukoostöö ja humanitaarabipoliitikat ning suunab selle rakendamist;
- tagab Eesti huvide kaitse tehnoloogiliste, digitaalsete, küberkaitse, kliima ja energia küsimuste üle peetavates rahvusvahelistes aruteludes, toetab Eesti digi- ja küberkaitse lahenduste arengut ning toimepidevust;
- tutvustab Eestit ning koostab asjaomaste õigusaktide eelnõusid.

Valitsemisalas on 2023. aastal lisaks ministeeriumile 47 välisesindust ning 23.09.2022 seisuga on aktiivses teenistuses olevate teenistujate arv taandatuna täistööajale 662.

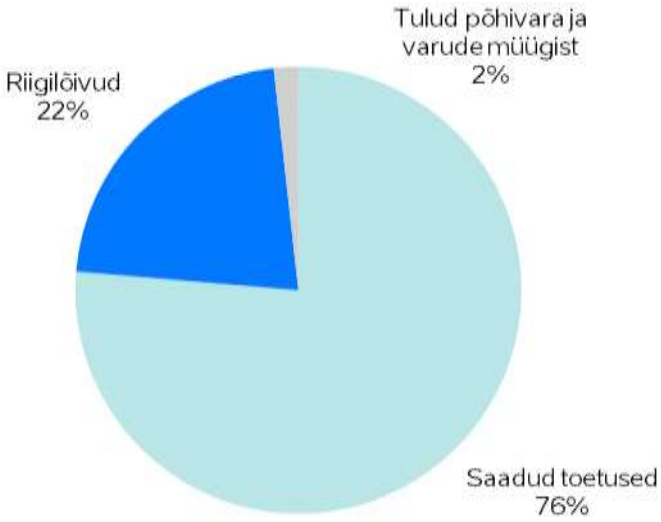
Välisministeeriumi haldusalasse kuulub ka alates 2021. aastast sihtasutus Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus (ESTDEV), mis on Eesti arengukoostöö kompetentsikeskus ning viib ellu arengukoostöö ja humanitaarabi projekte.

2022. aastal muudeti Välisministeeriumi põhimäärust, kindlustamaks, et iga Eesti välispoliitikas proaktiivset tegevust eeldav töösuund omab Välisministeeriumi peamajas edaspidi vastutavat struktuuriüksust — osakonda - ja selle juhina peadirektorit, kes on oma valdkonna juht ning peamine kõneisik ministeeriumi sees ja ametkondade vaheliselt. Põhimääruse muutmisega tagatakse, et omavahel tihedalt seotud poliitikateemade igapäevane koordinatsioon allub ühele asekantslerile, kes vastutab koordineeritud juhiste ettevalmistamise ja edastamise eest nii Eesti välispoliitika peamisteks sihtriikideks olevate Euroopa riikide kui peamiste teemade — julgeolekupoliitika, Atlandi-ülesed suhted jne - osas.

3.18.1 Tulud

Taaste- ja vastupidavusrahastu kasvu tõttu suureneb välistulude maht ca 4,6 mln euro võrra.

Joonis 89. Välisministeeriumi suuremad tulud ja osakaal kogutuludest, %

Tabel 97. Välisministeeriumi tulude dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tulud kokku	3 189	9 125	13 705	4 580	50%
Saadud toetused	373	5 786	10 462	4 676	81%
Riigilõivud	2 686	3 000	3 000	0	0%
Tulud majandustegevusest	98	96	0	-96	-100%
Tulud põhivara ja varude müügist	0	243	243	0	0%
Muud tulud	1	0	0	0	0%
Intressi- ja omanikutulud	30	0	0	0	0%

Saadud toetused

Saadud toetuste all kajastub Välisministeeriumile Taaste- ja vastupidavusrahastust (edaspidi RRF) laekuv välistoetus.

RRFi vahenditest finantseeritakse ettevõtete konkurentsivõime toetamist välisturgudel läbi äridiplomaatia reformi, mille raames luuakse riigi- ja regionaalstrateegiad (tulude prognoos ca 3,4 mln eurot) ja innovaatilised ettevõtluskeskused (tulude prognoos ca 3,5 mln eurot) ning

viiakse läbi globaalsed e-ekspordi löögirühmad ja korraldatakse virtuaallavad (tulude prognoos ca 3, 6 mln eurot).

Riigilõivud

Riigilõivude laekumisi kavandatakse viisataotlustega seotud toimingute ning muude konsulaarteenustega seotud toimingute eest.

Riigilõivudes muudatusi võrreldes 2022. aastaga ei toimu. Kuigi COVID-19 pandeemiast tingitud üleilmsed liikumispiirangud on vähenemas, on välispoliitiline olukord pingestunud ning sellest tekkinud ebamäärasus tulevikku vaatavalt keskmisest kõrgem.

2023. aastal on planeeritud riigilõivude tuluks 3 mln eurot.

Tulud majandustegevusest

Seoses olemasoleva Riia saatkonnahoone müügiga ei laeku alates 2023. aastast enam Välisministeeriumile elamu- ja kommunaaltegevuse hüvitist. Kuna tegemist ei ole Välisministeeriumi põhifunktsiooniga, siis antud tegevust enam uues valmivas saatkonnahoones ei tehta.

Tulu põhivarade müügist

Välisministeeriumile kehtestatakse 2023. aasta riigieelarve seadusega tulude laekumise korralduse erisus, millega võimaldatakse ministeeriumil välisesinduse kasutuses olnud põhivara müügist ja Eestis välisriigile selle diplomaatilise esinduse tarbeks müüdud põhivara eest laekunud vahenditest soetada välisesindusele põhivara.

Välisministeeriumi valitsemisala eelarvesse on sarnaselt 2022. aastaga planeeritud 2023. aastal Kiievis asuva kinnisvara müügist laekuvad tulud (243 000 eurot), mis tulenevalt Ukrainas aset leidvast olukorrast ei realiseerunud. Vahendid suunatakse sihtotstarbeliselt välisesinduste ehitusinvesteeringutesse.

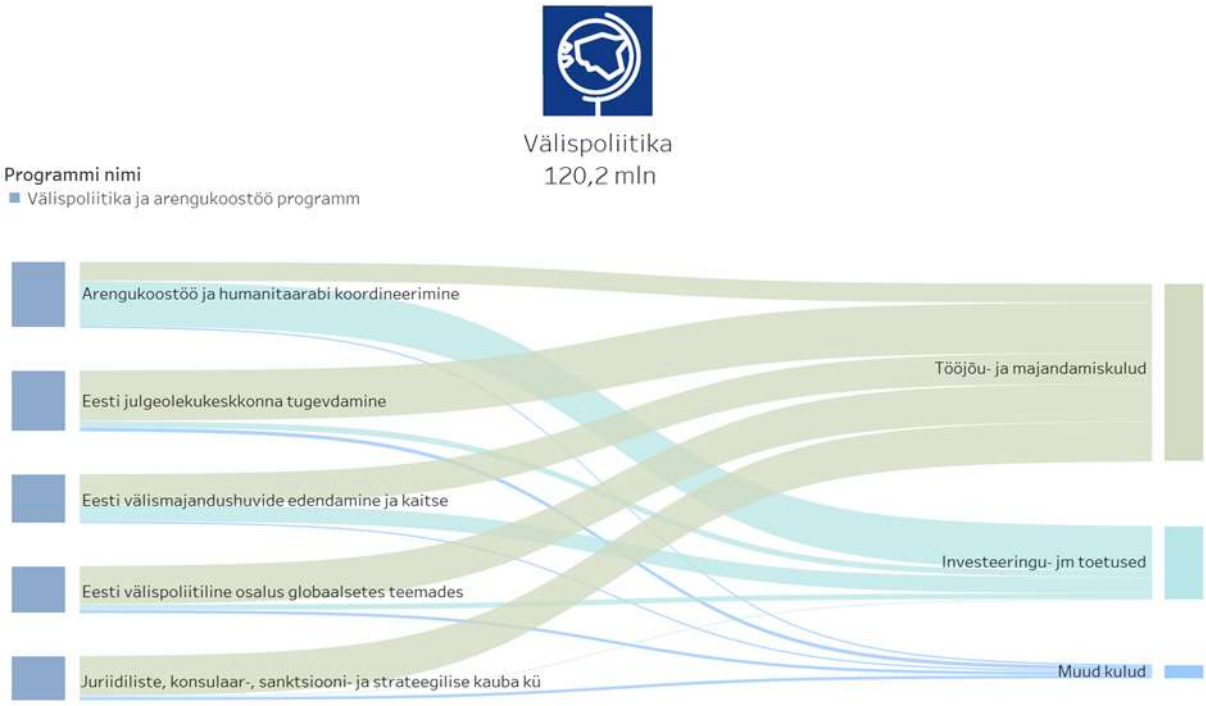
3.18.2 Kulud tegevuspõhises vaates

Välispoliitika tulemusvaldkonna kulud on suunatud Eesti riigi julgeoleku tagamisele ja samameelsete riikidega suhete tugevdamisele.

Välispoliitika tulemusvaldkonna kulud on suunatud Eesti Vabariigi iseseisvuse ja sõltumatuse kindlustamisele, heaolu kasvu tagamisele ning eestlaskonna huvide kaitse edendamisele välispoliitika ja välissuhtluse kaudu.

3.18.2.1 Tulemusvaldkond Välispoliitika

Joonis 90. Välispoliitika tulemusvaldkond ja selle maht

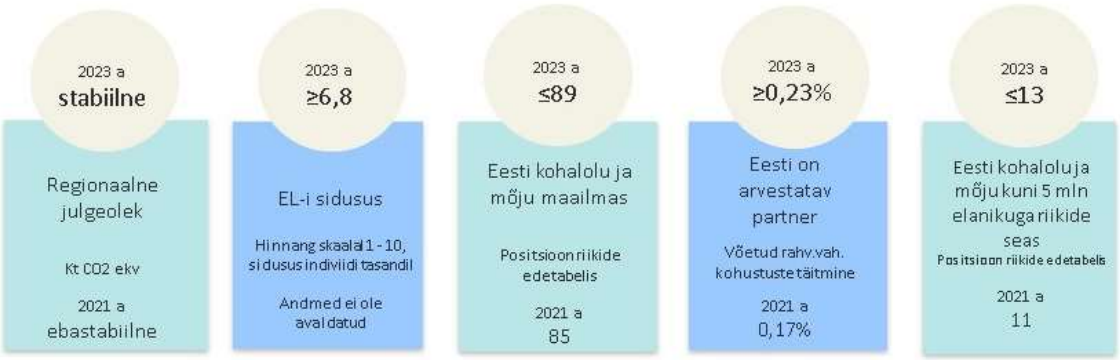

Välispoliitika tulemusvaldkonna pikaajalised arengueesmärgid on kindlaks määratud Eesti [välispoliitika arengukavas aastani 2030.]

Tulemusvaldkonna eesmärk:

- Eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine läbi aegade, Eesti Vabariigi iseseisvuse ja sõltumatuse kindlustatus rahvusvahelistes suhetes;
- heaolu kasv Eestis ning eestlaskonna huvide kaitse võõrsil;
- Eesti kasvav panus üleilmsesse kestlikku arengusse.

Joonis 91. Välispoliitika tulemusvaldkonna mõõdikud

Tabel 98. Välisministeeriumi valitsemisala seos valdkondlike arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid*	Programm
Välispoliitika	Välispoliitika arengukava 2030	Välispoliitika ja arengukoostöö programm

Võrreldes eelmise planeerimisperioodiga on läbi viidud kahe Välisministeeriumi vastutusala programmi — välispoliitika programmi ning arengukoostöö ja humanitaarabi programmi — ühendamine. Arengukoostöö ja humanitaarabi programm jäi kompaktse tervikuna osaks välispoliitikast, ega laienenud mitme ministeeriumi vastutusalade tegevusi koondavaks ühisprogrammiks. Seetõttu osutus mõistlikuks liita selle tegevused välispoliitika programmiga luues uue välispoliitika ja arengukoostöö programm.

Meetmete ja programmitegevuste tasandid on 2023-2026 perioodil võrreldes 2022-2025 perioodiga ümber struktureeritud selliselt, et senise kolme meetme asemel on uuendatud programmis viis, millest igale vastab üks programmitegevus. Eraldi meetmetena kuid pisut muutunud nime ja sisuga jäid alles välisjulgeoleku meede ning välismajanduse meede. Juurde tekkis globaalsete teemade meede, milles sisaldub varasem eestlaskond võõrsil meede. Teine uus meede on juriidiliste, konsulaar-, sanktsiooni- ja strateegilise kauba küsimuste meede. Varasemalt eraldi programmina eksisteerinud arengukoostöö ja humanitaarabi programmist on saanud meede välispoliitika ja arengukoostöö programmi sees.

Programmipuu muutmise eesmärgiks on viia see selgemini vastavusse uuendatud organisatoorse struktuuriga. Uuendatud programmipuu läbi tekib parem eesmärkide sihistamine ja selgemad vastutuspiirid programmi, meetmete, programmi tegevuste kui ka teenuste lõikes. Vastutuse ja programmi tegevuste ning teenuste sisu selginemisel tekib TERE programmipuus erinevate programmi tasandite vahel suurem sünergia ja koosloome.

Välispoliitika tulemusvaldkonna eelarve kahe programmi liitmisega ei muutunud.

3.18.2.1.1 Tulemusvaldkond Välispoliitika kulude jaotus programmide ja programmide tegevuste lõikes

Tabel 99. Tulemusvaldkond Välispoliitika programmide ja programmi tegevuste eelarve ja dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Välispoliitika	-76 082	-91 721	-120 167	-28 446	31%
Välispoliitika ja arengukoostöö programm	0	0	-120 167	-120 167	100%
Eesti julgeolekukeskkonna tugevdamine	0	0	-27 424	-27 424	100%
Eesti välispoliitiline osalus globaalsetes teemades	0	0	-21 182	-21 182	100%
Juriidiliste, konsulaar-, sanktsiooni- ja strateegilise kauba küsimuste lahendamine	0	0	-19 880	-19 880	100%
Eesti välismajandushuvide edendamine ja kaitse	0	0	-22 037	-22 037	100%
Arengukoostöö ja humanitaarabi koordineerimine	0	0	-29 644	-29 644	100%

3.18.2.1.2 Tulemusvaldkond Välispoliitika programmid ja programmi tegevused

Välispoliitika ja arengukoostöö programm

Programmi eesmärk: Edendada Eesti huvide kaitset ning kestliku arengu eesmärkide saavutamist välispoliitika ja välissuhtluse kaudu.

Asutused, kes viivad programmi ellu: Välisministeerium koos Eesti Vabariigi välisesindustega.

Programmi tegevuse nimetus: Eesti julgeolekukeskkonna tugevdamine

Programmi tegevuse eesmärk: Euro-Atlandi piirkonna julgeoleku kindlustatus ja jagamatus, rahvusvaheliste suhete stabiilsuse toetamine. Tagada rahvusvaheliste suhete stabiilsus toimivate kahe- ja mitmepoolsete suhete ning regionaalsete koostöövormide toel.

Tegevuste kirjeldus

Eesti välispoliitika eesmärkideks ja huvideks on reeglitel ja rahvusvahelisel õigusel põhineva maailmakorra säilimine ning põhiõiguste ja vabaduste kaitse, mis eeldab Eesti välisteenistuselt võimekust juhtida otsustavalt tähelepanu rahvusvahelise õiguse rikkumistele ja rikkumise toimepanija vastutusele. Oluline on hoida NATO valmidust oma liitlasi vajaduse korral sõjaliselt kaitsta ja toetada ning arendada edasi Euroopa koostöiseid julgeolekustruktuure, mille tagatiseks on Euro-Atlandi senise tugeva koostöö ja väärtusruumi elujõulisuse hoidmine ja edendamine ning jagatud väärtustel põhinev ELi ja NATO võimalikult suur sisemine ühtsus.

Programmi tegevuse eesmärke viiakse ellu viie teenusega:

- Eesti välis- ja julgeolekupoliitika kujundamine, transatlantilised suhted;
- EL ÜVJP poliitika ja koordinatsioon;
- koostöö Euroopa riikidega ning EL üldasjad;
- koostöö ja laiem rahvusvaheline poliitika Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia riikidega;
- koostöö Aasia, Vaikse ookeani piirkonna, Aafrika ja Lähis-Ida riikidega ning seotud regionaalsete organisatsioonidega.

Eesti välis- ja julgeolekupoliitika kujundamise, transatlantiliste suhete fookus on NATO-l ja Euroopa Liidu kaitsekoostööl. Tegevustega toetatakse NATO avatud uste poliitikat ning NATO ja Euroopa Liidu julgeolekustruktuuride integreeritud ja mittedubleerivat teineteist täiendavat arengut. Kahepoolses koostöös on kesksel kohal koostöö Ameerika Ühendriikide, Suurbritannia, Prantsusmaa, Saksamaa ning Põhja-Balti riikide ja Poolaga. Soodustatakse julgeoleku teemal suure välispoliitilise kaaluga ürituste toimumist Eestis ning Eesti riigijuhtide ja -ametnike visiite valdkonna kaalukatele rahvusvahelistele üritustele.

EL-i ÜVJP poliitika ja koordinatsiooniga toetatakse Eesti EL-i raames tehtavat kaitsekoostööd ning liidu sanktsioonipoliitikat, idapartnerluspoliitikat ja naabruspoliitikat. EL-is kokku lepitud ühistest välis- ja julgeolekupoliitika seisukohtadest lähtutakse Eesti välispoliitika kujundamisel, mis hõlmab muuhulgas Venemaad, Hiinat, Valgevene, Ukrainat, Põhja-Aafrika ja Lähis-Ida (MENA) piirkonda, Sahara-tagust Aafrikat, Kaukaasia piirkonda (Gruusia, Armeenia, Aserbaidžaan) ja Türgit, Lääne-Balkanit, Kesk-Aasiat, Kesk ja Lõuna-Ameerikat ning laiemalt Aasiat.

Koostöö Euroopa riikidega ning EL-i üldasjade fookuses on Suurbritannia, Saksamaa, Prantsusmaa, Põhja-Balti riigid ja Poola. Mitmepoolses koostöös on olulised 3B, NB8 ja teised Läänemere koostöö regionaalsed formaadid. EL-i laienemispoliitika kujundamise keskmes on Lääne-Balkani regioon, samuti Ukraina, Moldova ja Gruusia ning Türgi ja EL-i koostöösuhted. Aidatakse kaasa kõrgemate ametnike tasandil konsultatsioonide pidamisele eri valdkondades, eriti kahepoolsetes ja EL-i küsimustes. Toetatakse Eestis toimuvaid kaalukaid rahvusvahelisi diplomaatilisi üritusi ning eestlaste kandideerimist rahvusvaheliste organisatsioonide võtmepositsioonidele ja juba seal töötavate eestlaste senisest suuremat kaasamist (tegevusfookus ennekõike EL institutsioonidel).

Koostöö ja laiem rahvusvaheline poliitika Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia riikidega keskendub nii kahepoolsele koostööle Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia riikidega kui ka nimetatud riikide suunal Eesti välispoliitika kujundamisele rahvusvahelistes organisatsioonides (ennekõike EL ja NATO). Sellega toetatakse kaitsekoostööd NATO-s ja EL-is ning EL-i ÜVJP ja naabruspoliitika elluviimist.

Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia riikide suunalise välispoliitika kujundamisel on tähtis koostöö Suurbritannia, Ameerika Ühendriikide, Saksamaa, Prantsusmaa, Põhja-Balti regiooni riikide ja Poolaga. Piirkonnaga seotud poliitikat toetab ka Eesti tegevus OSCE-s ning B3 ja NB8 regionaalsetes formaatides. Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia riigid on prioriteetsed koostööpartnerid Hiinale, mis tähtsustab nende riikide rolli Eesti sidusa Hiina-suunalise välispoliitika kujundamisel.

Aasia, Vaikse ookeani piirkonna, Aafrika ja Lähis-Ida riikidega ning seotud regionaalsete organisatsioonide koostöö keskendub Hiinal, Jaapanil, Austraalial, Lõuna-Koreal, Indial, Israelil, Araabia Ühendemiraatidel, Singapuril, Egiptusel ja Keenial. Toetatakse Aasia, Aafrika ja Lähis-Ida suunal välispoliitika kujundamist ja elluviimist EL-is ja NATO-s ning kahepoolses koostöös Atlandi-ülese koostöö võtmepartneritega (Ameerika Ühendriigid, Kanada ja Suurbritannia). EL-i lõunanaabruspoliitika ja Aafrika riikidega tehtava koostöö kujundamisel on kaalukas roll koostööl Prantsusmaa, Saksamaa, Belgia ja Hispaaniaga.

Head koostöösuhted Aasia, Aafrika ja Lähis-Ida riikidega toetavad Eesti välismajanduse huvisid (ligipääs uutele kasvavatele turgudele, investeeringute kaitse tagamine, turismi edendamine) ning aitavad tugevdada valdkondlikku koostööd (energiajulgeolek, ühenduvus, digitemaatika, küberjulgeolek ning Eesti panus arengukoostöösse).

Programmi tegevuse nimetus: Eesti välispoliitiline osalus globaalsetes teemades

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti välispoliitiliste huvide edendamine peamistes valdkondlikes arengutes, mis mõjutavad pikaajaliselt nii Eesti kui laiemalt Euro-Atlandi ala majanduslikku arengut ning reeglitepõhist demokraatiat ja inimõiguse austava maailmakorra elujõulisust.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse eesmärke viiakse ellu nelja teenusega:

- Eesti esindamine ÜRO-s ja teistes inimõiguste, demokraatia, terrorismi tõkestamise ja rändega seotud rahvusvahelistes organisatsioonides;
- digi- ja küberdiplomaatia;
- ühendatuse-, kliima- ja energeetikadiplomaatia;

- eestlaskonna kaasamine välismaal- ja kodanikudiplomaatia.

Eesti esindamine ÜRO-s ja teistes inimõiguste, demokraatia, terrorismi tõkestamise ja rändega seotud rahvusvahelistes organisatsioonides eesmärk on toetada inimõigusi ja demokraatiat austava reeglitel põhineva maailmakorra püsimist ning globaalset julgeolekut ja rahu. Oluliseks põhimõtteks on rahvusvaheliste organisatsioonide põhitegevusi võimestada diplomaatiliste kompetentsidega, kus Eesti on eestkõneleja, nt küberjulgeoleku, e-riik, haridus, demokraatiale ja kodanikuühiskonnale suunatud reformide läbiviimise kogemus ning naiste ja laste õiguste kaitse.

Digi- ja küberdiplomaatia raames arendatakse ja tugevdatakse digikoostöö ja küberjulgeoleku algatusi nii kahepoolses koostöös kui ka EL-is, NATO-s, ÜRO-s, OSCE-s ja teistes rahvusvahelistes organisatsioonides. Digi- ja küberjulgeoleku tegevusi toetakse NB8 ja B3 regionaalsetes formaatides ning valdkonnal on oluline roll Eesti võtmeliitlastega (Suurbritannia, Ameerika Ühendriigid, Saksamaa, Prantsusmaa, Poola ja teised Põhja-Balti riigid) tehtavas kahepoolses koostöös.

Eesti kõrge kompetents ja rahvusvaheline kogemus küberjulgeoleku küsimustes edendab Atlandi-ülest julgeolekukoostööd, sh tugi sanktsioonipoliitika jõustamisele. Eesti seisab digitehnoloogiate laialdasema rakendamise eest, et toetada vaba, avatud, koosvõimelise, turvalise ja demokraatliku ühiskonna arengut. Muuhulgas tegevused arengukoostöös, äridiplomaatias, julgeolekupoliitikas ning mujal, mis aitavad kaasa välispoliitiliste eesmärkide saavutamisele.

Digi- ja küberdiplomaatia tegevus toetab ühtlasi äridiplomaatia digivaldkonna eesmärkide täitmist, milleks on peamiselt Eesti ettevõtete ekspordi suurendamine ja riigi toe pakkumine keerulistel, kuid ettevõtjatele olulistel turgudel ning arengukoostoo eesmärkide saavutamist kestliku arengu eesmärkide toetamisel. IT-teenused ja -tooted (küberturvalisus sh) on Eesti üks põhilisi ekspordiartikleid, mis tugeva globaalse konkurentsi tõttu vajab hea digiriigi kuvandi kindlustamist.

Ühendatuse, kliima- ja energeetikadiplomaatia elluviimisel on põhirõhk kolme mere algatusel ja algatusega seotud investeerimisfondil, EL-i rohepöörde toetamisel, sh Eesti huvide esindamine EL-i kliimaaruteludes ning Eesti ja kogu meie lähiregiooni ühendatuse arhitektuuri konkurentsivõime ja kvaliteedi kindlustamisel.

Ühendatusega seotud diplomaatia hõlmab rahvusvaheliste standardite kujundamisega seotud arutelusid, mis on eriti tähtis intensiivistuva taristu elektrifitseerimise ja digitaliseerimise suundumuse taustal, ning riikide koostöös tehtavaid regionaalseid suurinvesteeringuid, mis toetavad Eesti ja Euroopa energiajulgeolekut ja transpordiühendusi. Teenusega seotud välispoliitika kujundamisel on tähtis kahepoolne koostöö Suurbritannia, Ameerika Ühendriikide, Saksamaa, Prantsusmaa, Põhja-Balti regiooni riikide ja Poolaga ning koostöö NB8 regionaalses formaadis.

Ühendatuse, kliima- ja energeetikadiplomaatial on tähtsustuv roll EL-i naabrus- ja välismajanduspoliitika kujundamisel, sh majanduskoostöö India ja Vaikse ookeani piirkonna riikidega, otsene EL-i majanduskoostöine panus ja arengukoostöö Põhja-Aafrika ja Lähis-Ida regioonis ja idapartnerlusriikides. Pingestunud julgeolekuolukord on suurendanud ühendatuse ja energiajulgeoleku temaatika tähtsust NATO-s ja EL-i ÜVJP kujundamise aruteludes, sh EL-i ja alliansi majandusjulgeoleku tagamine Venemaa ja Hiina suhtes. Toetatakse ka kliimadiplomaatia teemal suure välispoliitilise kaaluga ürituste toimumist Eestis.

Eestlaskonna kaasamisega välismaal ja kodanikudiplomaatiaga toetatakse väliseesti kogukonna inforuumi edendamist, eestikeelse hariduse ja keeleõppe kättesaadavust, väliseesti kultuuripärandi säilitamist, Eesti kultuuri hoidmist ja tutvustamist ning rahvuskaaslaste usulist teenimist. Toetatakse koostöös siseriiklike partneritega tagasipöördumist ja Eestis (taas)kohanemist toetavaid teenuseid. Soodustatakse rahvuskaaslaste ja Eesti sõprade kaasamist rahvadiplomaatilistesse tegevustesse.

Programmi tegevuse nimetus: juriidiliste, konsulaar-, sanktsiooni- ja strateegilise kauba küsimuste lahendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti seisukohad rahvusvahelise ja EL-i õiguse üldküsimustes oleksid esindatud ja huvid kaitstud. Sanktsioonipoliitika ennetab rahvusvahelise õiguse rikkumisi. Konsulaarteenused on osutatud kliendisõbralikult ja paindlikult. Tagatud on ministeeriumi ööpäevaringne toimepidevus.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse eesmärke viiakse ellu nelja teenusega:

- konsulaarteenused ja –abi;
- rahvusvahelise ja EL-i õiguse koordinatsioon;
- ministeeriumi 24h toimepidevus;
- sanktsioonipoliitika ja strateegilise kauba kontroll.

Konsulaarteenuste ja -abi eesmärk on pakkuda klientidele lihtsalt kättesaadavaid konsulaarteenuseid kulutõhusalt. See eeldab konsulaarpoliitika kujundamist ja elluviimist ning koostööd teiste asutustega (ennekõike Siseministeerium, Politsei- ja Piirivalveamet). Tagatakse operatiivne reisiinfo ja riskikommunikatsiooni edastamine, reisijate teadlikkuse edendamine ning konsulaarhädaabi osutamine.

Eesmärk on toetada välismaal elava eestlaskonna teadlikkuse kasvu e-teenustest ning ennekõike lihtsustada võõrsil elavatele eestlastele isikut tõendavate dokumentide väljastamist. Dokumentidega seotud toimingute lihtsustamiseks luuakse koostöös partneritega eeldused, et dokumente saaks taotleda kodust lahkumata ja ning väljastada dokumente postiteenuste vahendusel. 2023. aastal hakatakse üle maailma Eesti kodaniku passe väljastama postiteenuse vahendusel ning Soomes nii passe kui isikutunnistusi kätte andma välise teenusepakkuja teeninduspunktides.

Toetatakse, et Eestil oleks toimiv ja laialdane aukonsulite võrgustik, mis toetab nii konsulaarteenuste osutamist kui ka majandusdiplomaatia suunitlusega tegevusi. Esindatakse Eestit EL-i konsulaarpoliitika aruteludes ning koostöös siseriiklike partneritega toetatakse viisapoliitika raames Eesti tuntust reisisihtkohana. Suurendatakse ennetavalt Eesti inimeste teadlikkust reisimisega seotud ohtudest ning pakutakse uudseid lahendusi, kasutades operatiivset ja lihtsalt kättesaadavat ohuteavitust. Eesmärkide täitmiseks on loodud veebikeskkond „Reisi targalt“ ja ühismeedia (Facebook) konto veebikonsul. Osaletakse kolmandaid riike puudutavate EL-i ühiste konsulaarkriisi plaanide väljatöötamisel.

Rahvusvahelise ja EL-i õiguse koordinatsiooni raames kaitstakse Eesti riigi seisukohti ja huve rahvusvahelistes kohtutes (eelkõige Euroopa Inimõiguste Kohus ja Euroopa Liidu Kohus) ning tagatakse riigiülene koordinatsioon rahvusvaheliste lepingute menetluses. Samuti

jälgitakse, et Eesti välispoliitilised seisukohad oleksid kooskõlas rahvusvahelise õiguse ja EL-i õigusega.

Õigusliku eksperteadmisega toetatakse sanktsioonipoliitika kujundamist ja jõustamist ning küberjulgeolekupoliitika kujundamist, samuti Venemaa, Valgevene, Kesk-Aasia riikide ja Ukraina suunalist poliitikakujundamist ning Eesti seisukohtade kujundamist EL-i üldasjades.

Rahvusvahelise ja EL-i õiguse koordinatsioonis on oluline kahepoolne koostöö Suurbritanniaga, Ameerika Ühendriikide, Saksamaa ja Prantsusmaaga ning Põhja-Balti regiooni riikide ja Poolaga ning mitmepoolne koostöö Balti 3 formaadis ning rahvusvahelistes organisatsioonides (ennekõike ÜRO). Tegevused toetavad välismajanduse suunal EL-i vabakaubanduslepingute sõlmimist ja jõustamist kolmandate riikidega, välisinvesteeringute kaitse lepingute sõlmimist ning topeltmaksustamise vältimise lepingute sõlmimist. Tegevustega toetatakse ka Eesti viisapoliitika huvide esindamist EL-is ja kolmandates riikides. Eesti rahvusvahelise ja EL-i õiguse sisulist kvaliteeti toetab järjepidev koostöö ülikoolidega.

Ministeeriumi 24h toimepidevusega tagatakse välisriikides toimuvate sündmuste ööpäevaringne seire, alati kättesaadav konsulaarabi ning ministeeriumi (sh välisesinduste) võimekus kas iseseisvalt või koos teiste partneritega operatiivselt kriisiolukordadele reageerida ja neid lahendada.

Ministeeriumile pandud ülesannete operatiivseks täitmiseks teostatakse välis- ja julgeolekupoliitiliste sündmuste ööpäevaringset uudis- ja kriisiseiret, korraldatakse välisriigis aset leidva olulise või kriitilise sündmuse korral juhtkonna ning teiste vastutavate osakondade ja/või ametkondade teavitamist. Töövälisel ajal tagatakse ministeeriumi toimepidevus, sh osutatakse ööpäevaringset ajakriitilist konsulaarhädaabi välismaal hätta sattunud kodanikele.

Sanktsioonipoliitika ja strateegilise kauba kontrolli eesmärk on tagada, et Eesti välis- ja julgeolekupoliitilised huvid oleksid EL-i sanktsioonipoliitika kujundamisel esindatud ja kaitstud ning strateegilise kauba kontroll teostatakse kõikide nõuete kohaselt.

Tegevustes keskendutakse sanktsioonipoliitika kujundamisele, mis ka reaalselt mõjutaks Venemaa ja Valgevene režiime nii siseriiklikult kui välispoliitiliselt järgima inimõigusi austava demokraatliku valitsemistava ja rahvusvahelise õiguse põhimõtteid. Sellega tagatakse, et rahvusvahelise õiguse ja reeglitepõhise maailmakorra põhimõtete rikkumine toob rikkujale kaasa otsesed reaalmajanduslikud kulud ning isoleerituse avatud maailma väärtuseloomeahelatest ja rahvusvahelistest otsustusprotsessidest.

Strateegilise kauba kontrolliga edendatakse Eesti ja lähiregiooni julgeolekupoliitilist keskkonda ning kokkulepitud sanktsioonipoliitika jõustamist tagades, et kõik strateegilise kauba kontrolli sammud teostatakse sisuliselt, kvaliteetselt ja nõuetele vastavalt.

Programmi tegevuse nimetus: Eesti välismajandushuvide edendamine ja kaitse.

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti on konkurentsivõimeline koht ettevõtte loomiseks ja arendamiseks ning siinsed ettevõtted on rahvusvaheliselt konkurentsivõimelised. Eesti on tuntud reisisihtkoht. Eesti ettevõtted on aktiivsed eksportijad, ettevõtted (Eestis ja mujal) hindavad Eestit tegutsemiskeskkonnana kõrgelt.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse eesmärke viiakse ellu kahe teenusega:

- majandusdiplomaatiline tugi Eesti ettevõtjatele, sh aukonsulite töö suunamine;

- Eesti huvide edendamine EL-is ja teistes rahvusvahelistes majandusorganisatsioonides.

Majandusdiplomaatiline tugi Eesti ettevõtjatele, sh aukonsulite töö suunamise eesmärk on koostöös Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse (EIS) ja MKM-iga toetada ettevõtteid välisturgudele sisenemisel ja seal tegutsemisel ning soodustada välisinvesteeringute jõudmist Eestisse, ennekõike visiitide, kohtumiste ja ürituste korraldamise ning ettevõtjate nõustamise kaudu.

Tegevuste keskmes on koos siseriiklike partneritega (EIS, MKM) suure lisandväärtusega toodete ja teenuste ekspordi edendamine ning Eestisse tehtavate välisinvesteeringute jätkusuutlik kasv. Sellega toetatakse ka Eesti tuntuse kasvu turismi sihtturuna ja turismiteenuste eksporti. Samuti aidatakse Eesti ettevõtjatel kaitsta välisturgudel oma õigustatud huve, mis alternatiivtuluna realiseerub ärahoitud kahjudes.

Majandusdiplomaatiline tugi Eesti ettevõtjatele on läbivalt sidustatud Eesti kahe- ja mitmepoolse koostööga kõikides maailma regioonides. Välisinvesteeringute puhul on läbivaks vajadus tagada kompromiss julgeolekupoliitiliste ja välismajanduslike huvide vahel. Majandusdiplomaatiliste tulemuste saavutamisel kaasatakse maksimaalselt olemasolevaid e-residente ning aukonsuleid.

Eesti huvide edendamine EL-is ja teistes rahvusvahelistes majandusorganisatsioonides eesmärk on luua eksporti ja investeeringuid toetav toimivate lepingute baas, kaitsta Eesti majandushuve rahvusvahelistes organisatsioonides ning soodustada EL-i siseturu ja taristu arendamist. Nende eesmärkide täitmisega luuakse eeldused välisinvesteeringute ja ekspordi jätkusuutlikuks kasvuks.

Prioriteediks on EL-i vabakaubanduslepingud olulise osa maailma riikidega. Toetatakse rahvusvahelise investeerimiskohtu loomist ning aidatakse kaasa WTO mõjukuse hoidmisele ja suurendamisele ning EL-i siseturu edendamisele. Tagatakse majanduspartneritega välisinvesteeringute kaitse, topeltmaksustamise vältimise lepingute ja vastastikuse mõistmise memorandumite sõlmimine prioriteetsetes majandussektorites (ennekõike digivaldkonnas) ning digitaalne andmevahetus kõigi Eesti majanduspartneritega Euroopas. Peale selle aidatakse kaasa suurte taristuprojektide ja transporditeenuste arendusprojektide teostamisele vastavalt Eesti avaliku sektori huvidele.

Programmi tegevuse nimetus: arengukoostöö ja humanitaarabi koordineerimine.

Programmi tegevuse eesmärk: Eesti panus globaalsesse julgeolekusse ja kestlikku arengusse on kasvanud, sealhulgas on laienenud arengukoostöö ja humanitaarabi mõju ning tõhusus.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevuse eesmärke viiakse ellu kahe teenusega:

- Eesti arengukoostöö poliitika kujundamine;
- Eesti humanitaarabipoliitika kujundamine ja rakendamine.

Eesti arengukoostöö poliitika kujundamisel koostöös Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskusega (ESTDEV) keskendutakse prioriteetsetele valdkondadele, kus Eesti on tulemuslikult tegutsenud. Keskendutakse demokraatia ja õigusriigi arengule kaasa aitamisele

ning heade valitsemistavade juurutamisele; kodanikuühiskonna toetamisele ning rahu ja stabiilsuse tagamisele; kvaliteetse hariduse kättesaadavuse parandamisele; majandusarengu edendamisele; tervishoiu arendamisele ning avalikkuse — eriti noorte — teadlikkuse suurendamisele arengukoostööst ja kestliku arengu probleemidest.

Tegevuste fookuses on koostöö tihendamine teiste doonoritega, sh rahvusvahelistes koostööprojektides osalemiseks kaasrahastuse tagamine; EL-i rahastusvahendite, mestimisvõimaluste ja Taiexi programmide aktiivsem kasutamine ning Eesti arengukoostöö rakendajate rahvusvahelise koostöö ja EL-i programmidest raha taotlemise eelduseks olevate hindamisprotseduuride läbiviimise võimekuse edendamine.

Rahvusvaheliste organisatsioonide tasemel osaletakse arengukoostöö poliitika kujundamisel ÜRO 2. komitees, EL-i institutsioonides, töörühmades ja komiteedes ning Euroopa tiimi algatustes. Lisaks osaletakse OECD arenguabi komitee (DAC) töös vaatlejana (edaspidi eeldatavalt liikmena) ja rakendatakse komitee poolt heaks kiidetud põhimõtteid Eesti arengukoostöö poliitikas. Tegevustega toetatakse ka Eesti panust Euroopa Liidu Digitaalsus arengukoostöös (D4D) initsiatiivi Aafrika suunal.

Eesti humanitaarabipoliitika kujundamise ja rakendamisega edendatakse loodus- või inimtegevusest põhjustatud katastroofidele ja kriisidele reageerimise võimekust. Toetatakse humanitaarabi elluviimise arengut, edendades ekspertide kaasamist ja täites rahvusvahelistes kriisisituatsioonides humanitaarabi koordineerija või abiandja rolli.

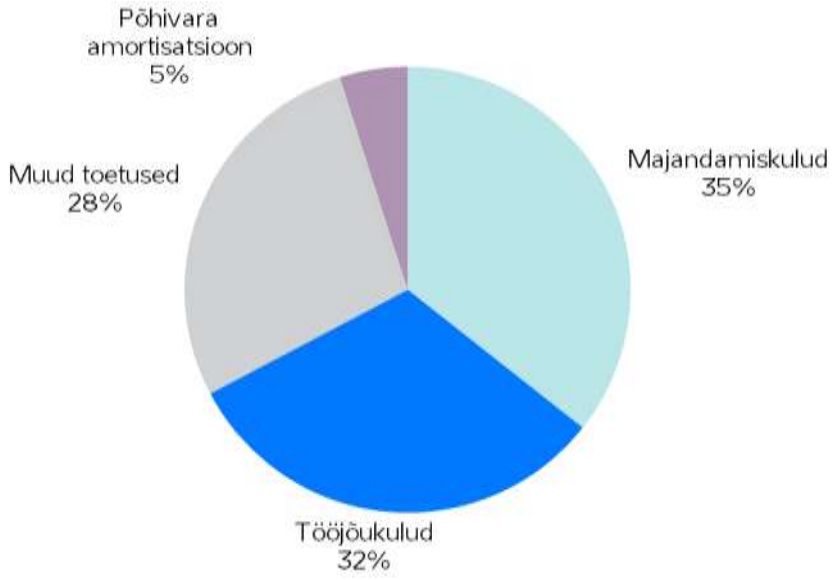
Humanitaarabi rakendamise fookuses on pikaajalised ja akuutsed kriisid. Eesti humanitaarabipoliitika keskendub tegevusvaldkondadest rahvusvahelisele humanitaarõigusele, humanitaartöötajate kaitsele, humanitaarinnovatsioonidele, vajaduste hindamise süsteemi tõhustamisele (sh kasutades uuenduslikke IKT-lahendusi), poliitikavaldkondade sidususele, abi tõhususele ja soolisele võrdõiguslikkusele.

Pikaajaliseks sihiks on edendada rahvusvahelist humanitaarabi printsiipe järgivat koordinatsiooni, seda ka militaar- ja tsiviilinstitutsioonide vahel, mis võimaldab parimal viisil ühendada päästetööd, hädaabi, esmased taastamistööd ja arengukoostöö ning toetada sihtriigi jätkusuutlikku arengut.

Rahvusvaheliste organisatsioonide tasemel osaletakse humanitaarabi poliitika kujundamisel ÜRO 3. komitees ja EL-i institutsioonides. Lisaks on Eesti ÜRO humanitaarasjade koordinatsioonibüroo (OCHA) doonorite toetusrühma liige ja ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti (UNHCR) täitevnõukogu liige. Tegevustega toetab Eesti ÜRO kui ainsa universaalse ja legitiimse ülemaailmse humanitaarabisüsteemi toimimist ning Rahvusvahelise Punase Risti Komitee kui rahvusvahelise humanitaarõiguse ja Genfi konventsioonide looja tegevust.

3.18.3 Kulud majandusliku sisu vaates

Joonis 92. Välisministeeriumi valitsemisala suuremad kulud ja osakaal kogukuludest, %

- Kulude eelarve mahu kasv võrreldes eelmise perioodiga tuleneb RRF-i vahenditest finantseeritavate projektide rakendamisest — ca 4,43 mln eurot (vt. ka „Tulud" peatükk), mis mõjutab nii tööjõu- ja majandamiskulusid, kui ka toetuste rida.
- Lisaks on 2022. aastal suunatud 5,5 mln eurot kuludest investeeringutesse (vt ka „Investeeringud" peatükki) Madridi suursaatkonna uue sobiva pinna ostmiseks ja vajalikeks remondiinvesteeringuteks, mille tulemusel on 2022. aasta kulud vähenenud ning see tekitab omakorda võrreldes 2023. aastaga suurema muutuse.
- Toetuste osa suurenemine on tingitud rahvusvaheliste organisatsioonide (Euroopa Rahurahastu, Rahvusvaheline Arenguassotsiatsioon, Euroopa Arengufond) liikmemaksude kasvamisest (ca 0,7 mln eurot). Lisaks eraldati Välisministeeriumile läbi sihtasutuste RRF-i elluviimiseks vajaliku mitteabikõlbuliku käibemaksu osa, mis kajastub samuti toetuste all (ca 0,8 mln eurot).
- 2023. aasta toetuste real kajastuvad ka Vabariigi Valitsuse poolt riigi eelarvestrateegia 2023-2026 ja riigieelarve 2023 koostamise protsessis ühekordsena otsustatud teadus- ja arendustegevuse kulud summas ca 0,58 mln eurot, mis võrreldes 2022. aastaga suurenevad ca 0,2 mln euro võrra.
- Samuti otsustas Vabariigi Valitsus riigi eelarvestrateegia 2023-2026 ja riigieelarve 2023 koostamise protsessis eraldada Välisministeeriumile täiendavad vahendid seoses sõjaga Ukrainas sanktsioonide ja karistamatuse vältimise edendamiseks (4,6 mln eurot), Ukraina toetamiseks ja teisteks tegevusteks, mis tulenevad muutunud julgeolekukorrast (10 mln eurot, sh kulud 9,25 mln eurot) ning täiendavaks tööjõukulude katmiseks (ca 1,5 mln eurot).
- Eesti riigi julgeolekuvõimekuse suurendamiseks on Välisministeeriumile 2023. aastaks eraldatud ca 3,9 mln eurot, mille tulemusel tugevdatakse nii infotehnoloogiliselt kui ka füüsiliselt nii Välisministeeriumi peamaja kui ka esindusi.
- Tööjõukuludeks on peamiselt Välisministeeriumi töötajate töötasud, lisaks diplomaatide abikaasatasud, kolimishüvitised jne.
- Majandamiskulude all kajastuvad peamiselt nii Välisministeeriumi kui ka esinduste esindus- ja lähetuskulud. Lisaks kajastuvad majandamiskulude all Välisministeeriumi

peamaja ja esinduste ülalpidamise (haldus) kulud, infotehnoloogilised ja füüsilise turvalisuse tagamisega seotud kulud, erinevad koolituskulud jne.

- Suurima mahu moodustavad toetustest erinevad liikmemaksud organisatsioonidele, arengukoostöö ja humanitaarabi eraldised ning teadus- ja arendustegevusega seotud toetused uurimis- ja õppeasutustele.

Tabel 100. Välisministeeriumi valitsemisala kulude dünaamika, tuhat eurot

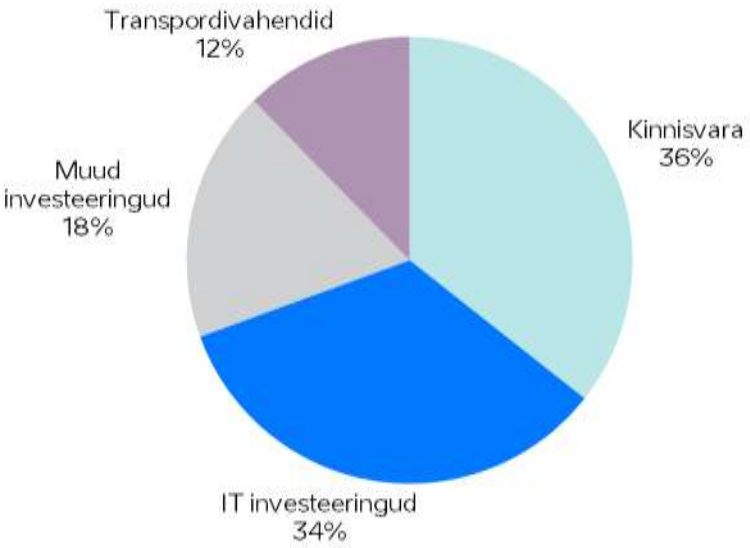
	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-76 763	-92 365	-122 120	-29 756	32%
Tööjõukulud	-30 094	-31 972	-38 064	-6 092	19%
Majandamiskulud	-25 223	-30 012	-42 802	-12 791	43%
Muud tegevuskulud	196	0	0	0	0%
Sotsiaaltoetused	-33	0	0	0	0%
Muud toetused	-16 124	-25 615	-33 383	-7 768	30%
Põhivara amortisatsioon	-4 805	-4 123	-5 918	-1 795	44%
Käibemaks	-681	-643	-1 953	-1 310	204%

3.18.4 Investeeringud

Investeerime Eesti välisesinduste kaasajastamisse ja ministeeriumi valitsemisala IT lahenduste turvalisemaks muutmisse.

Välisministeeriumi ruumide ehitusinvesteeringud panustavad valitsemisala esinduste ja peamaja korrashoiu tagamisele ning elementaarsele värskendamisele. IT ja muud investeeringud IT-arendustesse parandavad teenuste osutamise kvaliteeti ning tagavad turvalise sidepidamise võimalused. Transpordivahendite investeeringud on suunatud valitsemisala transpordivahendite töökorras hoidmisele ja uuendamisele.

Joonis 93. Välisministeeriumi valitsemisala investeeringud ja osakaal koguinvesteeringutest, %

Tabel 101. Välisministeeriumi valitsemisala investeeringute dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud kokku	-17 517	-10 400	-7 514	2 885	-28%
IT investeeringud	-1 049	-1 260	-2 275	-1 015	81%
Transpordivahendid	-431	-330	-830	-500	152%
Muud investeeringud	-705	-670	-1 226	-556	83%
Kinnisvara	-15 012	-7 897	-2 397	5 500	-70%
Välisministeeriumi ja välisesinduste ruumide ehitusinvesteeringud	-15 012	-7 897	-2 397	5 500	-70%
Käibemaks	-320	-243	-786	-544	224%

- IT investeeringute kasv on tingitud RRF-ist rahastatavate innovaatiliste ettevõtluskeskuste sisustamisest. IT investeeringud sisaldavad tarkvara arendusi ja serverite ning taristukomponentide hankeid.
- Välisministeeriumi ja välisesinduste ruumide ehitusinvesteeringute maht väheneb 2022. aastal ühekordselt Välisministeeriumi investeeringutes kajastunud Madridi saatkonnahoone ostuks ja välja ehitamiseks mõeldud summa tõttu. Ruumide ehitusinvesteeringud hõlmavad peamiselt Välisministeeriumi omandis oleva kinnisvara renoveerimistöid.
- Investeeringud transpordivahenditesse on suunatud amortiseerunud sõidukite asendamiseks ning turvalisemate maismaasõidukite soetamiseks.
- Muud investeeringud sisaldavad info- ja füüsilise turvalisuse tagamise vahendeid.

3.18.5 Finantseerimistehingud

Tabel 102. Välisministeeriumi valitsemisala finantseerimistehingute dünaamika, tuhat eurot

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Finantseerimistehingud kokku	-19	-22	-22	0	0%
Laenukohustised	-19	-22	-22	0	0%

Laenukohustised hõlmavad Peterburi Peakonsulaadi hoone kapitalirenti lõpptähtajaga 2043. aasta. Peterburi peakonsulaadi hoone rendileping on sõlmitud 1994. aastal ja 49 aastaks. Kuna antud hoone asukoht ja üür on väga head ning uue samaväärse hoone leidmine oleks Peterburis keeruline, ei ole Välisministeerium kehtivat üürilepingut veel lõpetanud, olenemata asjaolust, et peakonsulaat on suletud ning töötajaid hoones ei viibi.

4. OSA. 2023 a Riigieelarve seaduse tekstiparagrahvide selgitused

2023. aasta riigieelarve seadus on koostatud kooskõlas riigieelarve seadusega. Vastavalt riigieelarve seaduse § 28 lõikele 2 esitatakse riigieelarv seaduses sätted, mille esitamise kohustus tuleneb õigusaktist või mis on seotud eelarveaastal riigieelarve vahendite kogumise, toetusena saamise, vahendamise või kasutamise korralduse või tingimustega. Põhiseaduslikele institutsioonidele ja nende haldusala asutustele kohaldatakse ministeeriumi, ministeeriumi valitsemisala ja riigiasutuse kohta sätestatut, kui riigieelarve seadusest ei tulene erisusi.

Paragrahvis 2 on toodud seaduste alusel kehtestatud määrad ja piirsummad, mis esitatakse riigieelarves.

Lõikes 1 toodud määrad kehtestatakse riigieelarvega õppetoetuste ja õppelaenu seaduse (edaspidi *ÕÕS*) alusel. Punktis 1 toodud üliõpilase vajaduspõhise õppetoetuse saamiseks arvestatav keskmise sissetuleku ülemmäär kehtestatakse *ÕÕS* § 5 lõike 2^1 punkti 3 alusel. Võrreldes 2022. aastaga jääb ülemmäär samaks. Punktis 2 toodud kutseõppe õppekava õpilase põhitoetuse suurus õppekuus, mis jääb 2022 tasemele ja punktis 3 sätestatud üliõpilase vajaduspõhine eritoetus, mis kehtestatakse *ÕÕS* § 12 lõike 1 alusel, ei muutu 2023. aastal eelmise aastaga võrreldуna. Punktiga 4 kehtestatakse kooskõlas *ÕÕS* § 12 lõikega 2 igaks aastaks üliõpilase vajaduspõhine õppetoetus õppekuus kolmes suuruses. Ükski kolmest sissetulekuvahemikust, millele vastavalt õppetoetuse summa kehtestatakse, ei muutu võrreldуna 2022. aastal kehtinuga. Punktis 5 sätestatakse doktoranditoetus kalendrikuus, mis kehtestatakse *ÕÕS* § 43 lõike 1 alusel, ei muutu 2023. aastal eelmise aastaga võrreldуna.

Lõikega 2 kehtestatakse tulenevalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 77 lõikest 3 õpetaja lähtetoetuse ja § 77^1 lõikest 4 tugispetsialisti lähtetoetuse suurus. Lähtetoetuste suurus 2023. aastal ei muutu, Ida-Virumaal on õpetaja lähtetoetus on 20 773 eurot.

Lõikega 3 kehtestatakse vanemahüvitise määr. Selle kehtestamine igaks eelarveaastaks riigieelarvega tuleneb perehüvitiste seaduse § 41 lõikest 1. Kui vanemahüvitise taotleja ei saanud hüvitise saamise õiguse tekkimise päevale eelnenud kalendriaastal sotsiaalmaksuga maksustatavat tulu, võrdub ühe kalendrikuu hüvitise suurus hüvitise määraga.

Lõige 4. Sotsiaaltoetuste määra kehtestamine riigieelarvega igaks eelarveaastaks tuleneb puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse § 5 lõikest 1. Määr ei muutu võrreldes 2022. aastaga ning see on 25, 57 eurot.

Lõikega 5 kehtestatakse määrad tööturuteenuste ja —toetuste seaduse (edaspidi ka TTTS) alusel. Punktiga 1 kehtestatav ettevõtluse alustamise toetuse ülemmäär 4 474 eurot vastavalt TTTS §19 lõikele 9. Punktiga 2 kehtestatav TTTS § 23 lõike 6 alusel kehtestatav tugiisikuga töötamise teenuse osutamise eest makstav tunnitasu määr 2,78 eurot. Punktiga 3 kehtestatav tööalase rehabilitatsiooni teenuse osutamise ülemmäär vastavalt TTTS § 23^1 lõikele 4. Alates 2023. aastast on ülemmäär 2500 eurot. Suurenenud inflatsiooni ja tööalase rehabilitatsiooni teenuseosutajate hindade tõstmise tingimustes on oluline tõsta tööalase rehabilitatsiooni teenuse piirmäära, mis on olnud muutuseta 2016 aastast. Lisaks rakendub 2023. aasta maikuust tööalase rehabilitatsiooni teenuseosutajatele kohustus Eesti Töötukassaga andmete vahetuseks andmevahetuskihi x-tee kaudu, mis nõuab teenuseosutajatelt täiendavat ressurssi. Täna on x-tee kasutusele võtmiseks valmisolek umbes ¼ teenuseosutajatest. Kuni 2025 aastani rahastatakse tööalast rehabilitatsiooni ESF

vahenditest. ESF vahendite väljumise töötuskindlustusmaksetest finantseeritud sihtkapitali või teenuse osutamise lõpetamise otsustab Eesti Töötukassa nõukogu. Punktiga 4 kehtestatakse töötutoetuse päevamäär 10, 55 eurot. Tööturuteenuste ja —toetuste seaduse § 31 lg 1 järgi ei tohi töötutoetuse päevamäära 31-kordne korrutis olla väiksem kui 50% kuu töötasu alammäärast, mis kehtis eelarveaastale eelnenud aasta 1. juulil. Töötasu alammäär kehtestatakse töölepingu seaduse § 29 lõike 5 alusel. Punktiga 5 kehtestav stipendiumi päevamäär, 3,84 eurot, vastavalt TTTS § 35 lõikele 6 ja TTTS § 37 lõike 5 alusel kehtestatavad sõidu- ja majutustoetuse määr ühe kilomeetri kohta, 0,10 eurot, ja ülemmäär 26 eurot päevas 2022. aastal ei muutu.

Lõikes 6 on toodud sotsiaalhoolekandeseaduse (edaspidi ka *SHS*) alusel kehtestatavad määrad.

Punktiga 1 SHS § 73 lõike 5 kehtestatav psüühiliste erivajadustega inimeste erihoolekande kogukonnas elamise teenusele suunatud isiku maksimaalne omaosalus on 320 eurot kuus ning ööpäevaringsele erihooldusteenusele suunatud isiku maksimaalne omaosalus 320 eurot kuus, kui ööpäevaringset erihooldusteenust osutatakse hoolekandeasutuse ühes või igas eraldiseisvas hoones korraga rohkem kui kaheteistkümnele isikule, ja ööpäevaringsele erihooldusteenusele suunatud isiku maksimaalne omaosalus 376 eurot kuus, kui ööpäevaringset erihooldusteenust osutatakse hoolekandeasutuse ühes või igas eraldiseisvas hoones kuni kaheteistkümnele isikule või eraldi toimivates peresarnastes gruppides kuni kümnele isikule, kuid kõige rohkem 30 isikule ühes hoones.

Kogukonnas elamise teenust ja ööpäevaringset erihooldusteenust saama suunatud isik on kohustatud tasuma omaosaluse (OS) toitlustamise ja majutamise eest. Isikule peab pärast OS, tulumaksu, töötuskindlustusmakse ja kogumispensioni makse tasumist jääma isiklikuks kasutamiseks vähemalt 15 protsenti tema tuludest (kogumispensionist, töövõimetoetusest, sotsiaalmaksuga maksustatavast tulust). 2023. aastal on tõstetud omaosalust võrreldes 2022. aastaga 19%. See jääb alla THI kasvule - 2022-2023 THI kasvust (kokku 22,8%) - 3,8 protsendipunkti. Omaosalus kaetakse osaliselt SKA eelarvest arvestades, et isikule jääks 15% sissetulekutest — selleks on vaja 2023. aastal 82 000€, mis on SKA eelarves planeeritud.

Punktiga 2 SHS § 131 lõike 3 alusel kehtestatav üksi elava isiku või perekonna esimese liikme toimetulekupiir kuus 2022. aastaga ei muutu.

Punktis 3 kehtestatakse SHS § 139^3 lõike 1 alusel üksi elava pensionäri toetuse määr.

Lõikega 7 sotsiaalmaksu maksmise aluseks oleva määra kehtestamine igaks eelarveaastaks riigieelarvega tuleneb sotsiaalmaksuseaduse §-st 2^1. Riigieelarvega kehtestatav kuumäär ei või olla väiksem kui eelarveaastale eelnenud aasta 1. juulil kehtinud Vabariigi Valitsuse kehtestatud töötasu alammäär. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 9. detsembri 2021. a korraldusele nr 116 „Töötasu alammäära kehtestamine“ on alates 1. jaanuarist 2022 töötasu alammäär täistööajaga töötamise korral 654 eurot.

Lõikes 8 on toodud muuseumiseaduse (edaspidi ka *MuuS*) alusel kehtestatavad määrad.

Punktis 1 on esitatud MuuS § 28 lõike 3 punkti 1 alusel kehtestatav 2023. aasta jooksul eksponeeritavate näituste riigi tagatava kahjuhüvitise kogusumma piirmäär, mis on ligikaudu poole suurem kui 2022. aastal, kuid umbes kolm korda väiksem kui 2020. ja 2021. aastal. Kavandatav piirmäär põhineb muuseumidelt kogutud eelinfol.

Punktis 2 määratakse vastavalt MuuS § 28 lõike 3 punktile 2 kalendriaastal kehtiv omavastutuse summa, mille suurus ei sõltu näituse väärtusest. Omavastutuse summa

põhineb Kultuuriministeeriumi hinnangul, seda 2023. aastaks ei muudeta. Omavastuse määra sätestamise eesmärk on rõhutada kahjuhüvitise tagamist taotleva muuseumi üldist esmast vastutust, vähendades seeläbi riske riigi jaoks, et kulukamaid kahjujuhtumeid üldse ei tekiks. Lisaks lihtsustab see rahvusvahelise näituse kahjuhüvitise süsteemi haldamist, kuna väiksemad ja tõenäolisemad kahjud katab taotleja, ostes soovi korral selle katteks erakindlustuse. Vastavalt kultuuriministri 25. aprilli 2019. a määrusele nr 19 „Muinsuskaitseameti põhimäärus" viib Muinsuskaitseamet läbi rahvusvahelise näituse omanikule tekkinud kahju riigi poolt hüvitamise tagamise taotluste ning hüvitistaotluste menetlusi ning valmistab ette otsuse eelnõusid.

Punktis 3 esitatakse MuuS § 28 lõike 3 punkti 3 kohaselt üle kümmet miljonit eurot ületava väärtusega näituste kavandatavad pealkirjad ning vedamise ja eksponeerimise kavandatav periood ja näituse omanik. 2023. aastaks planeeritakse üks näitus, mille väärtus ületab kümme miljonit eurot - „Ibeeria maastikud. Hispaania kuvand 20. sajandi alguse kunstis", mida eksponeeritakse Sihtasutuse Eesti Kunstimuuseum filiaalis Kadrioru kunstimuuseumis.

Lõikes 9 on toodud riigieelarve seaduse alusel kehtestatavad määrad.

Punktiga 1 kehtestatakse RES § 61 lõike 4^1 alusel Vabariigi Valitsuse antavate laenude ja riigigarantiide suurim lubatud jääk. See on 1 294 000 000 eurot ning see jääk sätestab kogu riigi poolt väljastatud laenude portfelli ja riigigarantiide mahu kokku. Nimetatud piirsummast suuremas ulatuses pole valitsusel volitusi garantiisid ega laene anda.

Punktiga 2 kehtestatakse RES § 61 lõike 4^2 alusel limiidid, mille ulatuses on vastava valdkonna ministril õigus anda arvelduskrediidilepingu alusel Eestis asuvale või Eestis tegutsevale riigi asutatud sihtasutusele laenu punktis 2 kehtestatud Vabariigi Valitsuse antavate laenude ja riigigarantiide limiidi raames kuni kolmeaastase tähtajaga. Valdkonna eest vastutaval ministril on 2023. aastal õigus punktis 2 sisalduvast limiidist anda laene 10 mln suurima lubatud jäägi ja 1 mln maksimaalse ühekordse laenusumma ulatuses.

Punktiga 3 kehtestatav riigi võlakohustuste suurim lubatud jääk RES § 69 lõike 2 alusel sätestab riigi nimel võetud lühiajaliste ja pikaajaliste kohustuste limiidi kokku. See on 2023. aastal 8 146 000 000 eurot.

Lõikega 10 nähakse ette piirmäär välislepingutele, mida võib sõlmida Vabariigi Valitsus. Selleks piirmääraks on ka 2022. aastal 3% riigiasutuse kuludest, kelle algatusel selline leping sõlmitakse.

Lõikega 11 kehtestatakse maksuvaba tulu vanaduspensioniikka jõudnud lepinguriigi residendist füüsilistele isikutele. Seaduse kohaselt saab lepinguriigi residendist füüsiline isik alates maksustamisperioodist, mil ta jõuab vanaduspensioniikka, oma maksustatavast tulust maha arvata maksuvaba tulu kuni kaheteistkümnekordse keskmise vanaduspensioni ulatuses sõltumata isiku tulu suurusest (ehk regressiooni ei ole). Kuna keskmist vanaduspensioni arvutatakse kuupõhiselt, kuid füüsilise isiku maksustamisperiood on kalendriaasta, siis maksuvaba tulu võrdub kaheteistkümnekordse keskmise vanaduspensioniga. Vanaduspensioniealise maksuvaba tulu rakendatakse terve maksustamisperioodi eest ka juhul, kui isik jõuab vanaduspensioniikka maksustamisperioodi jooksul (nt septembris). Sel juhul üldist regresseeruvat maksuvaba tulu sel maksustamisperioodil, st 1. jaanuarist ei kohaldata.

2023. aastal on keskmine vanaduspension Rahandusministeeriumi suvise prognoosi kohaselt arvestades 2023. aastal koos 20 eurose erakorralise pensionitõusuga 704 eurot kuus. Alates 705 eurost kuus peetakse vanaduspensioniikka jõudnud isiku tulult kinni tulumaksu 20%.

Vanaduspensioniealise maksuvaba tulu rakendamise õigus on kõikidel vanaduspensioniikka jõudnud isikutel sõltumata pensionäri staatusest ja pensioniliigist. Seega saavad vanaduspensioniealise maksuvaba tulu maha arvata ka need isikud, kes on oma pensioni edasi lükanud.

Tulumaksuseaduse § 23^5 lõike 2 kohaselt kehtestatakse keskmise vanaduspensioni suurus tulumaksuseaduse tähenduses maksustamisperioodiks vastava eelarveaasta riigieelarve seadusega.

Paragrahvis 3 sätestatakse 2023. aasta riigieelarve seosed kohalike omavalitsuste eelarvetega.

Lõikes 1 sätestatakse kohaliku omavalitsuse üksustele tasandusfondi jaotamise põhimõtted. Kohaliku omavalitsuse üksuste arvestuslik keskmine tegevuskulu saadakse iga näitaja ühikulise maksumuse korrutamisel vastava näitaja väärtusega. Parameetrite väärtuste kujunemisel on aluseks aastatel 2016—2017 läbi viidud kohalike omavalitsuste netokulude analüüs. Tulumaksu laekumised aastatel 2020—2022 võetakse arvesse kaalutud keskmisena. Arvestusliku maamaksu arvutamisel lähtutakse maamaksuseaduses sätestatud maksumäärade piirmäärade maksimaalväärtusest, arvestades seadusega sätestatud soodustusi.

Lõikega 2 piiratakse tasandusfondi potentsiaalset vähenemise kiirust. See võimaldab kohalikul omavalitsusel kergemini muutustega kohaneda ja lisada motivatsiooni tegeleda tulude kasvatamisega. Tasandusfondi vähenemine võib olla tingitud näiteks tulude keskmisest kiiremast kasvust või elanike keskmisest kiiremast vähenemisest.

Lõikega 3 määratletakse RES § 48 lõike 1 nimetatud toetusfondi kuuluvate toetuste liigid summadega, mille vahel toetusfondi vahendid jaotatakse. 2023. aastal on lisandunud pikaajalise hoolduse toetus ning sõjapõgenike ja kõrgenenud energiakuludega toimetulemise toetus.

Pikaajalise hoolduse toetuse eesmärk on vähendada inimeste omaosalust väljaspool kodu osutatava ööpäevaringse üldhooldusteenuse rahastamisel avaliku sektori rahastuse osakaalu suurendamisega. Võrreldes praegusega väheneb nii teenuse saajate kui seadusjärgsete ülalpidajate maksekoormus teenuse rahastamisel, samuti pereliikmete hoolduskoormus ööpäevaringse hooldusvajadusega inimeste hooldamisel. Kohalike omavalitsuste tulubaasi suurendamine annab eeldused luua lisaks ööpäevaringse üldhooldusteenuse kättesaadavamaks muutmisele ka tõhusamaid abimeetmeid, et ennetada hooldusvajaduse süvenemist kodus elamist toetavate teenuste pakkumisega. Muudatused suunavad teenuse hinnastamise läbipaistvamaks, avaliku sektori lisavahendid võimaldavad parandada teenuse kvaliteeti ja teenust osutava tööjõu palga- ja töötingimusi.

Sõjapõgenike ja kõrgenenud energiakuludega toimetulemise toetus abistab kohalike omavalitsusi ukraina sõjapõgenikega ja kõrgete energiakuludega kaasnevate lisakulude katmisel.

Lõikega 4 sätestatakse kohalike omavalitsuste toimetulekutoetuse maksmise ja rahvastikuregistri toimingutega seonduvate riiklike ülesannete täitmise korraldamisega seotud kulude hüvitamine. Hüvitamismäärade leidmisel on arvesse võetud 2021. aasta tegelike valla- ja linnavalitsuses töötavate ametnike keskmist töötasu ning majandamiskulusid, mida on korrigeeritud keskmise palga ja THI muutuse võrra. Hüvitiste jaotamisel võetakse aluseks tegelike juhtumite arv 2022. aastal.

Lõikes 5 on toodud volitusnorm Vabariigi Valitsusele määrata toetusfondi jaotamisel kasutatavad arvnäitajad, nendega arvestamise alused ja väärtused (ehk jaotamise ulatus).

Paragrahvis 4 sätestatakse riigieelarve liigendamise täpsusaste. Riigieelarve koostatakse, liigendatakse ja seetõttu ka piirmääraga vahendite limiidid valitsemisaladele seatakse euro täpsusega. Finantsarvestus (raamatupidamine) ja kuluarvestus riigieelarve kasutamisel toimub samas aga eurosendi täpsusega. Riigieelarvet ei ole otstarbekas koostada ega liigendada ümardatuna, nagu see on paremaks hoomatavuseks esitatud seaduse esimeses paragrahvis, sest see põhjustaks vahendite kasutamisel ebaefektiivsust. Majandusaasta aruanne koostatakse ja muu finantsinfo esitatakse üldjuhul samuti tuhandetes eurodes. Kõik riigieelarve liigendused esitatakse Rahandusministeeriumi riigieelarve infosüsteemides.

Paragrahvis 5 käsitletakse eelarvevahendite liigenduse muutmist. Riigieelarve seaduse § 56 lõikest 1 tulenevalt võib riigieelarvega kindlaks määratud vahendite jaotust ministeeriumide valitsemisalade, tulemusvaldkondade ja programmi tegevuste vahel muuta vaid riigieelarve muutmisega või lisaeelarvega, kui riigieelarve seadusest või riigieelarvest ei tulene teisiti. Antud sättega antaksegi võimalus ministeeriumide valitsemisaladele ja Vabariigi Valitsusele muuta riigieelarve liigendust ilma, et selleks peaks muutma jooksva aasta riigieelarve seadust. Antud sättega annab Riigikogu ette parameetrid, mille piires on võimalik eelarvet muuta (edaspidi ka paindlikkus või paindlikkuse reegel). Sätete sõnastuses ja rakendamise ulatuses ei ole 2022. aasta riigieelarvega võrreldes erinevusi.

Lõige 1 sätestab, et minister võib kahe või mitme samasse tulemusvaldkonda kuuluva programmi tegevuse vahel teha ümberliigendamisi, kui see on võimalik tulenevalt sellest, et ühe või mitme tegevuse jaoks planeeritud kulusid ei kasutata ära (alatäitmine). Ettenähtud paindlikkuse reeglist erinevate ja 5 miljonist eurost suuremate muudatuste üle otsustamine on Riigikogu pädevuses.

Paindlikkust arvestatakse programmi tegevuse eelarve piirmääraga kulude kohta.

Paindlikkuse ulatus ühe programmi tegevuse kohta on kuni 5 mln eurot, kuid täpne määr sõltub programmi tegevuse piirmääraga kulude eelarvest järgnevalt:

- Programmi tegevused, mille piirmääraga kulude eelarvega kuni 4 mln eurot arvestatakse paindlikkus 25% ulatuses piirmääraga kulude eelarvest.
- Programmi tegevuste puhul, mille piirmääraga kulude eelarve on alates 4 mln eurost kuni 200 078 450 euroni arvestatakse paindlikkus valemi järgi: 918 400 + 2.04% * programmi tegevuste piirmääraga kulude maht.

Kui paindlikkuse piir jõuab 5 mln euroni (st programmi tegevuste piirmääraga vahendite eelarve on 200 078 450 eurot või rohkem), jääb see programmi tegevuse eelarve mahu suurusest olenemata konstantseks. Seega kehtib iga suurema programmi tegevuse eelarve puhul paindlikkuse reegel 5 mln eurot.

Sätte teise punktiga antakse täpsustatakse riigieelarve seaduse § 56 lõikes 2 toodud investeeringuobjektide liigenduse muutmise õiguse ulatust. Vabariigi Valitsusele antakse õigus ministeeriumi ettepanekul muuta riigieelarves märgitud ministeeriumi valitsemisala investeeringuobjektide eelarveid kuni 20 protsenti. Muutuse võib teha investeeringute eelarve kogusumma sees, st ei muudeta investeeringute eelarve kogumahtu. Sellega luuakse mõistlik paindlikkus investeeringuobjektide eelarvete muutmiseks investeeringute kallinemise puhuks.

Paragrahvis 6 on välja toodud institutsioonide ja üksuste eelarved, kes rahvusvahelise õiguse või seaduse alusel peavad oma sisulises tegevuses olema sõltumatud ja iseseisvad. Sellised

institutsioonid tegutsevad suurema organisatsiooni koosseisus ja riigieelarve tähenduses on nende eelarved kas osa põhiseadusliku institutsiooni või ministeeriumi valitsemisala eelarvest. Struktuurse kuuluvuse ja eelarve üldise korralduse tõttu võiks seetõttu jääda mulje eelarvelisest sõltuvusest, seetõttu tõusetuda küsimus ka tegevuse sõltumatusest ning usaldusväärsusest.

Lõikes 1 sätestatakse institutsioonide ja üksuste eelarved, kes tegutsevad Riigikogu juures või valitsemisalas. Arenguseire Keskuse eelarve, mis tulenevalt arenguseire seaduse § 3 lõikest 3 on eraldiseisev osa Riigikogu Kantselei eelarvest. Riigikogu valimise seaduse § 14 lõige 4 näeb ette, et valimiste ettevalmistamise ja korraldamise eelarve (riigi valimisteenistus) on eraldiseisev osa Riigikogu Kantselei eelarvest. Erakondade rahastamise järelevalve komisjoni tegevus tuleneb Erakonnaseadusest, mille § 12^{10} lõike 9 kohaselt tagab asjaajamise ja tehnilise teenindamise Riigikogu Kantselei.

Lõikes 2 sätestatakse ohutusjuurdluse keskuse eelarve. Keskuse sõltumatuse nõue tuleneb asjaomastest EL õigusaktidest, mis reguleerivad ohutust ja sellega seotud uurimist raudteetranspordi (Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivid 2004/49/EÜ ja 2016/798/EL), lennunduse (Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus nr 996/2010) ja meretranspordi (2009/18/EÜ) valdkondades.

Lõikes 3 sätestatakse soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei eelarve. Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei on võrdse kohtlemise seaduse § 15 lõike 1 alusel sõltumatu ja iseseisvalt tegutsev riigiasutus, kes tegeleb seaduses toodud ulatuses inimeste põhiõiguste kaitsega. Iseseisva ja sõltumatu asutusena tegutsemise sõnastus tuleneb nii voliniku tegevuse aluseks olevatest Euroopa Liidu direktiividest kui ka ÜRO põhiõiguste kaitsega tegelevate riiklike asutuste kvaliteedinõuetest ehk nn Pariisi printsiipidest. Pariisi printsiipide kohaselt peab riigieelarveline rahastus olema tagatud selliselt, et volinikule oleks tagatud eelarveline iseseisvus. Selle tagamiseks tuuaksegi kantselei välja riigieelarve tekstiparagrahvi sättena. Tegevuspõhises riigieelarves on toodud programmide tegevuste mahud ning administratiivne liigendamise õigus valitsemisala sees on jäetud valdkonna eest vastutavale ministrile. Seetõttu on soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei eelarve kajastatud osana Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelarvest. Samal ajal aga tulenevalt oma ülesannetest teostab volinik diskrimineerimisjuhtumite kahtluse korral vastavaid haldusmenetlusi inimeste põhiõiguste kaitseks vajadusel ka Sotsiaalministeeriumi vastu.

Paragrahvis 7 sätestatakse, millise osa 2023. aasta riigieelarvest moodustavad kaitsekulud NATO metoodika kohaselt ja millest need koosnevad. Paragrahvis 7 sätestatud kulude ja investeeringute vahendite kasutamisel järgitakse Eesti kui NATO-liikmesriigi kohustusi.

Paragrahvis 8 Paragrahvis 8 on esitatud Eesti Haigekassa eelarvepositsioon. Selle aluseks on Eesti Haigekassa nõukogus 12. augustil 2022. aastal kinnitatud eelarvepositsiooni ettepanek, Rahandusministeeriumi 2022. suvine majandusprognoos maksutulude osas, käesolev riigieelarve täiendavate tulude ja kulude osas ning valitsuskabineti 29. septembril 2020. aastal tehtud otsus eraldada haigekassale tegevustoetust vähenenud sotsiaalmaksulaekumise katteks. Paragrahv arvestab RES § 6 sätestatuga.

Paragrahvis 9 on antud Transpordiametile õigus katta kohalikele omavalitsustele üle antud teede teehoiu kulusid kuni jooksva aasta lõpuni. Riigitee tunnustele mittevastavate riigiteede üle andmine kohaliku omavalitsuse üksusele toimub juhtumipõhise haldusmenetluse tulemusena kohaliku omavalitsuse üksuse esitatud taotluse või Transpordiameti ettepaneku alusel. Riigitee ja sellega kaasnevate teehoiu kohustuste üleandmine toimub valduse

üleandmise tulemusena, mille kohta koostatakse vara üleandmise-vastuvõtuakt. Valduse üleandmisele järgneb notariaalselt sõlmitud lepingu sõlmimine ja vastavate kannete tegemine kinnistusraamatus. Seega riigitee ja sellega kaasnevate kohustuste üleandmine, millest alates tuleb arvestada ka vastavate teehoiu vahendite tagamisega kohaliku omavalitsuse üksusele, toimub valduse üleandmise hetkel (kuupäeval). Reeglina toimub valduse üleandmine kevadel või sügisel. Aasta alguse seisuga ei ole otstarbekas teed üle anda, sest Transpordiameti talihoolduse lepinguid ei saa automaatselt üle anda, aga kohalik omavalitsus (KOV) peab kohe hoolduse tagama. Kuna eelarveaasta keskel tee üleandmisel ei ole riigieelarve toetusfondi real selle tee rahadega arvestatud, tuleb tagada KOVile rahastus kuni eelarveaasta lõpuni. Seega eraldab Transpordiamet kohaliku omavalitsuse üksusele vahendid üle antud tee teehoiu kulude katmiseks kuni jooksva eelarveaasta lõpuni. Uuest aastast on rahad arvestatud toetusfondi hulgas.

Paragrahvis 10 antakse Kaitseministeeriumile või tema valitsemisala asutusele luba osaleda Tapa valla spordi- ja vabaajakeskuse ehituse kontsessioonilepingu sõlmimises.

Lõikes 1 sätestatakse, et kolmepoolne kontsessioonileping sõlmitakse koos Tapa vallaga Tapa valla spordi- ja vabaajakeskuse ehituse kontsessiooni hanke võitjaga spordikeskuse teenuste ostmiseks. Spordikeskuse teenuseid on kavandatud osta Kaitseväe Tapa linnaku ajateenijate, tegevväelaste ja töötajate sportimise mitmekesistamiseks, treeninguteks ja taastusraviks ning Tapal paiknevatele liitlaste üksuste treeninguteks, taastusraviks ja vaba aja veetmise võimaluste mitmekesistamiseks.

Lõikes 2 sätestatakse lepingu kehtivusaeg. Kontsessioonilepingu eeldatav tähtaeg on 18 aastat selle sõlmimisest arvates. Kavandatav kontsessioonileping näeb ette, et ehitise lõpliku valmimise ning teenuste osutamise alguse tähtaeg on hiljemalt 30 kuud hoonestusõiguse seadmise asjaõiguslepingu sõlmimisest Tapa vallaga. Kuna objekti alles asutakse projekteerima ja ehitama, siis on loa andmisel arvestatud, et hoonestusõiguse seadmise asjaõiguslepingu sõlmimisel võivad tekkida ettenägematud asjaolud, mis võivad nõuda pikemat tähtaega kui üksnes keskuse projekteerimise ja ehitamise ning selle valmimise järgne teenuste tarbimise kohustuse aeg. Kontsessioonilepinguga võetav teenuste ostmise kohustus võib olla kuni 15 aastat spordi- ja vabaajakeskuse teenuste osutamise algusest.

Lõikes 3 on sätestatud kontsessioonilepingust riigile tulenev kohustuste võtmise ulatus. Kontsessioonilepinguga võtab Kaitseministeeriumi valitsemisala kohustuse tarbida osutatavaid teenuseid 250 000 euro eest aastas 15 aastat teenuste osutamise algusest arvates. Nimetatud summad ei käsitle kontsessioonilepinguga Tapa vallale kaasnevate kohustuste võtmist. Kõik summad on ilma käibemaksuta. Kaitseministeeriumi valitsemisala vajadus osta teenuseid 250 000 euro eest aastas põhineb prognoosil, mis võtab arvesse Tapal paiknevate erinevate Kaitseväe ja liitlaste üksuste arvu, üksuste prognoositavate ujumistundide arvu ja muude teenuste vajadust ning eeldatavat teenuste maksumust. Kaitseministeeriumi kohustus tarbida osutatavaid teenuseid 15 aastat teenuste osutamise algusest arvates tagab pakkujate huvi kontsessioonihankes osaleda, kuna eelnimetatud periood tagab eeldatavalt investeeringu tasuvuse, sh arvesse võttes ka teiste tarbijate oodatavat ostumahtu, mis omakorda moodustab eeldatavalt enamuse kogukäibest.

Lõikes 4 on välja toodud, et Kaitseministeeriumi valitsemisala asutusel on õigus võtta lisaks lõikes 3 märgitule täiendavaid rahalisi kohustusi ja selliste kohustuste võtmisel tuleb lähtuda riigieelarve seaduse § 60 lõigetest 4 ja 5, kuna osutatavate teenuste hind võib kontsessioonilepingu kehtivuse ajal muutuda ja hinnamuutust ei ole võimalik käesoleval ajahetkel prognoosida.

Paragrahvis 11 sätestatakse, millises osas on 2023. aasta riigieelarve tulude laekumise korraldus Välisministeeriumi ja Kaitseministeeriumi valitsemisalas erinev riigieelarve seaduse § 59 sätestatust.

Lõikes 1 sätestatakse, millises osas on 2023. aasta riigieelarve tulude laekumise korraldus Välisministeeriumi valitsemisalas erinev riigieelarve seaduse § 59 sätestatust. Tegemist on tuludest sõltuvate kuludega, mis tähendab, et nende eest kulutuste tegemine on lubatud alles pärast seda, kui müügist saadud vahendid on laekunud Riigikassasse. Paragrahvis sätestatakse, et Välisministeeriumi põhivara müügist laekuv tulu ei laeku riigi likviidsete finantsvarade hulka, vaid selles ulatuses tohib Välisministeerium soetada uut põhivara. See seondub nii välisesinduste kasutatava, kui ka Eestis asuva välisriigi diplomaatilise esinduse kasutatava põhivaraga. Tegemist on potentsiaalsete ühekordsete tehingutega, mis mõjutavad üksnes konkreetse eelarveaasta piirmäärata vahendite mahtu. Tulenevalt sellest, et tegemist on erandiga, sätestatakse kohustus kooskõlastada tehingud eelnevalt Rahandusministeeriumiga.

Lõikes 2 sätestatakse, millises osas on 2023. aasta riigieelarve tulude laekumise korraldus Kaitseministeeriumi valitsemisalas erinev riigieelarve seaduse § 59 sätestatust. Tegemist on tuludest sõltuvate kuludega, mis tähendab, et nende eest kulutuste tegemine on lubatud alles pärast seda, kui müügist saadud vahendid on laekunud Riigikassasse. Paragrahvis sätestatakse, et Kaitseministeeriumi põhivara müügist laekuv tulu ei laeku riigi likviidsete finantsvarade hulka, vaid laekunud tulu ulatuses tohib Kaitseministeerium soetada uut põhivara ning kaitseotstarbelisi varusid. See seondub Kaitseministeeriumi valitsemisala käsutuses olevate kinnistutega. Kinnistute müügist laekuvate tulude arvelt tehtud kulutused ei kajastu NATO meetodil arvestatavas kaitsekulude eelarves. Tegemist on potentsiaalsete ühekordsete tehingutega, mis mõjutavad üksnes konkreetse eelarveaasta piirmäärata vahendite mahtu. Tulenevalt sellest, et tegemist on erandiga, sätestatakse kohustus kooskõlastada müügitehingud eelnevalt Rahandusministeeriumiga.

LISAD

LISA 1. Ülevaade 2022 meetmete mõjust riigieelarvelistele asutustele

Tabelis on kulude ja finantseerimistehingute suurenemine näidatud negatiivse märgiga ning tulude suurenemine positiivse märgiga (väärtused on tuhat eurot). Kulud on esitatud käibemaksuta (v.a Kaitseministeeriumi valitsemisala, kus on summad käibemaksuga).

	2023	2024	2025	2026
TULUMEETMED KOKKU	354 200	335 148	388 796	343 159
Kaitseministeerium	8 250	52 222	80 958	0
Euroopa Rahutagamisrahastuse toetus	0	53 972	80 958	0
Välistoetus välihaigla soetuseks	6 500	0	0	0
Valitsemisala kinnistu müügist saadud tuluprognoosi täpsustamine aastate vahel	1 750	-1 750	0	0
Keskkonnaministeerium	58 400	19 000	19 000	19 000
Täiendavad dividendid	58 400	19 000	19 000	19 000
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	-3 000	0	4 249	6 865
Täiendavad dividendid	0	0	4 249	6 865
Veeteetasude alandamine 75%-le	-3 000	0	0	0
Rahandusministeerium	290 550	259 966	284 588	317 294
Kütuseaktsiiside ning eriotstarbelise diisli kehtiva aktsiisimäära pikendamine 1. aprillini 2024, järkjärgulise tõusu nihutamine	-13 471	-21 726	-32 907	-31 583
Elektriaktsiisi kehtiva aktsiisimäära pikendamine 1. aprillini 2024, järkjärgulise tõusu nihutamine	-2 729	-5 674	-8 493	-12 917
Täiendavad dividendid	16 954	48 007	88 135	81 149
Maksuvaba tulu määra tõstmine 654 euroni	-82 261	-79 669	-76 997	-74 274
Meetmetelt laekuv täiendav maksutulu	372 057	319 028	314 850	354 919
Siseministeerium	0	3 960	0	0
Siseministeeriumi kinnisvara müük	0	3 960	0	0
KULUMEETMED KOKKU	-1 427 703	-1 120 398	-1 258 592	-1 404 447
Riigikogu	-4 203	-4 775	-4 799	-4 823
Palgafondi suurendamine	-1 126	-1 126	-1 126	-1 126
Tegevuskulude kasv	-150	-150	-150	-150
Valimistega seotud IKT kulu	-2 927	-3 499	-3 523	-3 547
Vabariigi President	-403	-403	-403	-403
Palgafondi suurendamine	-283	-283	-283	-283
Tegevuskulude kasv	-60	-60	-60	-60
Välisvisiitideks	-60	-60	-60	-60
Riigikontroll	-418	-418	-418	-418
Palgafondi suurendamine	-353	-353	-353	-353
Tegevuskulude kasv	-65	-65	-65	-65
Õiguskantsler	-267	-267	-267	-267
Palgafondi suurendamine	-240	-240	-240	-240
Tegevuskulude kasv	-27	-27	-27	-27
Riigikohus	-489	-489	-489	-489
Palgafondi suurendamine	-391	-391	-391	-391
Tegevuskulude kasv	-98	-98	-98	-98
Vabariigi Valitsus	-312 588	-246 435	-252 314	-267 556
Sõjapõgenike ja kõrgenenud energiakuludega toimetulemise toetus KOVidele	-10 430	0	0	0
Asendushooldusteenuse rahastamise kasv	-2 300	-2 300	-2 300	-2 300
Üldhoolduse rahastamise reform	-39 200	-56 700	-59 322	-62 005

	2023	2024	2025	2026
Teadus- ja arendustegevuse rahastuse osakaalu hoidmine (1% SKPst)	-2 608	-21 461	-20 809	-25 300
Idapiiri välja ehitamise ambitsiooni tõstmine	-2 614	-9 166	-6 971	-2 019
Ettenägematute kulude reserv	-148 000	0	0	0
Riigipoolne AS Eesti Raudtee kahjumi katmine	-25 859	-24 909	-29 512	-32 338
Aastate vahelised ümbertõstmised	-981	0	0	0
Energiasäästumeetmeteks	-2 000	0	0	0
IT vajaku kompenseerimine	-25 860	-25 965	-25 548	-25 591
IKT küberturvalisuse kulud	-2 405	-1 992	-2 107	-2 031
Film Estonia tagasimakseprogrammi suurendamine	0	-2 000	-2 000	-2 000
KOV Tulumaks	-50 331	-101 942	-103 745	-113 972
Riigikantselei	-4 113	-1 601	-1 601	-1 601
Teadus- ja arendustegevuse rahastuse osakaalu hoidmine (1% SKPst)	-411	0	0	0
Palgafondi suurendamine	-351	-351	-351	-351
Rohepoliitika koordineerimise ja elluviimisega seotud tegevused	-500	-500	-500	-500
Innovatsioonitiimi tegevuskulud	-250	-250	-250	-250
Kriisivalmiduse parandamine ja suurendamine	-500	-500	-500	-500
Avatud valitsemise partnerluse tippkohtumine Tallinnas	-1 500	0	0	0
CREVEX 2023 üleriigiline kriisireguleerimisõppus	-600	0	0	0
Haridus- ja Teadusministeerium	-216 228	-216 134	-246 311	-292 519
Kõrghariduse täiendav rahastamine	-41 500	-70 500	-102 500	-140 500
Eestikeelsele haridusele üleminek	-41 000	-41 000	-41 000	-41 000
Teadus- ja arendustegevuse rahastuse osakaalu hoidmine (1% SKPst)	-11 427	14 786	16 609	8 401
Aastate vahelised ümbertõstmised	-1 881	0	0	0
Täiendav palgafondi kasv õpetajatele	-106 600	-106 600	-106 600	-106 600
Majanduskulude kasv	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000
Täiendav palgafondi kasv kultuuritöötajatele	-820	-820	-820	-820
Investeeringutoetus kohalikele omavalitsustele	-1 000	0	0	0
Justiitsministeerium	-24 884	-19 100	-19 100	-19 100
Teadus- ja arendustegevuse rahastuse osakaalu hoidmine (1% SKPst)	-539	0	0	0
Palgafondi suurendamine	-11 618	-11 618	-11 618	-11 618
Seadusest tulenevate lisanduvate kulude kasvuks (sh täiendavad teenistuskohad)	-3 532	-3 532	-3 532	-3 532
Õigusabi	-1 450	-1 450	-1 450	-1 450
Majanduskulude kasv	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Represseeritute toetus	-500	-500	-500	-500
Eesti Kohtuekspertiisi Instituudi laboriseadmed kaasaegsete uurimismeetodite kasutuselevõtuks	-1 170	0	0	0
Valitsemisala teenuste toimepidavuse tagamine	-1 185	0	0	0
Toetus Eesti Mälu Instituudile Kommunismiohvrite muuseumi sisustuse 1. etapp	-865	0	0	0
Toetused represseeritute abistamise fondile, valdkonna MTÜdele ja partnerorganisatsioonidele õigusloomes	-990	0	0	0
Õigusaktidest tulenevate kohustuste katmiseks (füüsilise isiku maksejõuetuse seadus)	-45	0	0	0
Taasühiskonnastamise lisategevused	-990	0	0	0
Kaitseministeerium	-71 202	-218 377	-142 460	-174 430
Keskmaa õhutõrje võime loomine ja investeeringute aastate vahelised täpsustamised	-30 000	-155 360	-45 310	-174 430
Täiendav liitlaste taristu NATO Madridi tippkohtumise otsuste elluviimiseks	-30 000	0	0	0
Euroopa Rahutagamisrahastusega kaetavad kulud	0	-64 767	-97 150	0

	2023	2024	2025	2026
Teadus- ja arendustegevuse rahastuse osakaalu hoidmine (1% SKPst)	-1 152	0	0	0
Välihaigla soetus	-7 800	0	0	0
Aastate vahelised ümbertõstmised	-1 750	1 750	0	0
Toetus Kaitseliidu Tallinna malevale	-500	0	0	0
Keskkonnaministeerium	-8 499	-4 839	-4 839	-4 839
Teadus- ja arendustegevuse rahastuse osakaalu hoidmine (1% SKPst)	-1 190	0	0	0
Palgafondi suurendamine	-1 939	-1 939	-1 939	-1 939
Mereala planeeringust tulenev ja tuulikutega seotud räime mürauuringu jätkamine	-350	0	0	0
Kliima LIFE IP projekti omafinantseering	-900	-900	-900	-900
Täiendav palgafondi kasv	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Rohepöörde teadlikkuse suurendamine	-500	0	0	0
Merestrateegia meetmekava- merekeskkonna seisundi parandamine	-120	0	0	0
IKT ja masinate ning seadmete soetamine	-600	0	0	0
Tegevustoetused keskkonnateadlikkuse ja -hariduse arengu suunamiseks ning keskkonnavaldkonna MTÜdele	-900	0	0	0
Kultuuriministeerium	-64 892	-29 711	-32 238	-32 416
Teadus- ja arendustegevuse rahastuse osakaalu hoidmine (1% SKPst)	-467	0	0	0
Aastate vahelised ümbertõstmised	-15 411	2 632	86	0
Palgafondi suurendamine	-17 985	-17 985	-17 985	-17 985
Majanduskulude kasv	-12 800	-12 800	-12 800	-12 800
XIII noorte laulu- ja tantsupeo „Püha on maa" korraldamine	-3 300	0	0	0
Ida-Viru kultuuriprogramm	-1 000	0	0	0
Erameediakanalite toetus venekeelse inforuumi tasakaalustamine	-1 000	0	0	0
Investeeringutoetus	-4 345	0	0	0
Film Estonia tagasimakseprogrammi suurendamine	-2 000	0	0	0
PÖFF tegevustoetus	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Rally Estonia tegevustoetus	-1 500	0	0	0
Terviseradade arendamise toetusmeede	-3 000	0	0	0
Investeeringutoetus Pärnu sõudeklubile	-360	0	0	0
KULKA rahastus 3,5% alkoholi- ja tubakaaktsiisist	-723	-558	-539	-631
Maaeluministeerium	-18 013	-6 291	-6 291	-6 291
Teadus- ja arendustegevuse rahastuse osakaalu hoidmine (1% SKPst)	-1 722	0	0	0
Palgafondi suurendamine	-1 793	-1 793	-1 793	-1 793
Natura erandi toetus	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti ja Põllumajandus- ja Toiduameti täiendav palgafondi kasv	-2 300	-2 300	-2 300	-2 300
Mahetoidu programm	-400	-400	-400	-400
Kinnisvara hoolduskulud	-500	-500	-500	-500
Toidujulgeolek ja kriisiabi	-10 000	0	0	0
Täiendav palgafondi kasv kultuuritöötajatele	-98	-98	-98	-98
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	-63 570	-36 346	-46 385	-39 627
Teadus- ja arendustegevuse rahastuse osakaalu hoidmine (1% SKPst)	-15 760	-6 414	-4 591	-12 799
Linnahalli investeeringust loobumine	20 000	0	0	0
Aastate vahelised ümbertõstmised	3 486	-3 486	0	0
Palgafondi suurendamine	-3 068	-3 068	-3 068	-3 068

	2023	2024	2025	2026
Täiendav tegevuskulude kasv (sh palgafondi ja majandamiskulude kasv)	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700
Droonikeskuse loomine	-2 215	0	0	0
Viimase miili kogukonna meede	-1 000	0	0	0
IT lahenduste (litsentsid) rahastamine	-35	0	0	0
Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti välisinvesteeringute usaldusväärsuse hindamise IT lahendus	-390	0	0	0
Militaartaibutalgud koostöös Ukrainaga	-100	0	0	0
IT turbe investeering	-1 000	0	0	0
Toetus MTÜ Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskusele	-108	0	0	0
Kestlikkuse meistriklassi piloot Eesti ettevõtetele	-242	0	0	0
Ühistranspordi dotatsioonid	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Toetus transpordisektorile kütusehinna kallinemise leevenduseks	-10 000	0	0	0
Maanteetransporditaristu korrashoiud	-2 000	0	0	0
Veetransporditaristu korrashoid	-1 000	0	0	0
Reisilaevanduse toetusmeede	-7 700	0	0	0
Riigilaevastiku asutamine	-6 670	0	0	0
Toetus maapiirkondades uute eluhoonete ehitamiseks või olemasolevate renoveerimiseks	-5 000	0	0	0
E-ehituse arenguhüpe	-1 000	0	0	0
Rahvusvahelise lennundusorganisatsiooni Eurocontrol liikmemaksu kasv	-600	0	0	0
Investeeringutoetus kohalikele omavalitsustele	-700	0	0	0
Toetus Tartule, kui kultuuripealinnale, rahvusvahelisteks ühendusteks	-360	-360	-360	-360
Toetus Pärnu linnale ühenduste tagamiseks	-5 000	0	-15 000	0
Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti õigusaktidest tulenevate kohustuste katmiseks	-599	-774	-844	-869
Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskuse käivitamine ja infoturve	-3 979	-3 979	-3 979	-3 979
Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutusele turvalise side tagamiseks	-977	-695	-885	-705
Riigi Infosüsteemi Ameti täiendava kübervõime tagamiseks	-5 852	-5 869	-5 958	-6 146
Rahandusministeerium	-52 863	-62 865	-71 974	-92 472
Suurema laenuvajadusega kaasnev intressikulu	-25 335	-40 171	-57 253	-79 883
Teadus- ja arendustegevuse rahastuse osakaalu hoidmine (1% SKPst)	-544	0	0	0
Siseministeeriumi ühishoonesse kolimise kallinemine	-800	0	0	0
Palgafondi suurendamine	-3 811	-3 811	-3 811	-3 811
Küberturbevõimekuse kiireloomuline tõstmine	-800	0	0	0
Riigireformi tegevused ja organisatsioonide võimekuse tõstmine	-500	0	0	0
Regionaalseteks planeeringuteks	-920	0	0	0
Rahvamajanduse arvepidamise kaasajastamine ja riikliku statistikaprogrammi täiendused	-2 115	-2 115	-2 115	-2 115
Rahapesu ja terrorismi tuvastamise võimekuse suurendamine	-2 400	-2 400	-2 400	-2 400
Maksu- ja Tolliameti kriminaalmenetluse ja järelevalve tõhustamine	-600	0	0	0
Rahandusministeeriumi infotehnoloogiakeskus täiendav palgafondi kasv	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Õigusaktidest tulenevate kohustuste katmiseks (EL õigusaktid)	-12 385	-12 447	-4 475	-2 343
Toetus SA Pere Sihtkapitalile	-250	-250	-250	-250
Toetus MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liidule	-150	-150	-150	-150

	2023	2024	2025	2026
Digitaalse tööriista loomine palgalõhe mõõtmiseks	-253	-20	-20	-20
Üldhoolduse rahastamise reformiga seotud Maksu- ja Tolliameti IKT kulud	-500	0	0	0
Siseministeerium	-80 945	-71 225	-68 288	-68 520
Teadus- ja arendustegevuse rahastuse osakaalu hoidmine (1% SKPst)	-1 468	-995	-795	0
Aastate vahelised ümbertõstmised	-315	-2 224	514	-514
Palgafondi suurendamine	-58 007	-58 007	-58 007	-58 007
Siseturvalisuse väljaõpe	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Projekt "Kodud tuleohutuks"	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Rändemenetluse tõhustamine	-3 000	-1 000	-1 000	-1 000
Siseturvalisuse vabatahtlike toetus	-3 500	-3 000	-3 000	-3 000
Kodanikuühiskonna arendamine	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Laiapindne riigikaitse	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
IKT arendused ja ülalhoidmine	-2 000	0	0	0
Kohalikud investeeringud	-6 255	0	0	0
CREVEX 2023 üleriigiline kriisireguleerimisõppus	-400	0	0	0
Sotsiaalministeerium	-487 487	-195 068	-354 362	-392 620
Esimese ja teise lapse toetuse tõus	-56 807	-56 747	-56 489	-56 129
Üksikvanema lapse toetuse tõus	-7 385	-7 260	-7 137	-7 017
Lasterikka pere toetuse tõus	-85 018	-83 582	-82 165	-82 156
Lasterikka pere toetuse indekseerimine	0	-7 615	-19 445	-30 123
Lasterikka pere toetuse maksmine kuni noore 24-aastaseks saamiseni	-14 500	-28 800	-42 900	-50 400
Teadus- ja arendustegevuse rahastuse osakaalu hoidmine (1% SKPst)	-1 200	0	0	0
Palgafondi suurendamine	-5 055	-5 055	-5 055	-5 055
Geeniproovide säilitamine (Geenivaramu)	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
Terviseameti võimekuse tugevdamine kriisidega toimetulekuks	-2 600	0	0	0
Ukraina sõjapõgenikega seotud kulud (Tervisekassa)	-14 400	0	0	0
Vaimse tervise teenused	-4 700	-3 900	-3 900	-3 900
Rehabilitatsiooni- ja erihoolekandeteenuse rahastamise kasv	-9 337	-9 337	-9 337	-9 337
Asendushooldusteenuse kvaliteedi tõstmine	-690	-690	-690	-690
Energiameede üld- ja erihoolekandeasutustele	-4 300	0	0	0
Õigusaktidest tulenevate kohustuste katmiseks	-1 971	-4 084	-3 894	-3 741
Pensioni II samba kompensatsioonimaksete toomine 2023. aastasse	-138 000	138 000	0	0
Perehüvitiste seaduse muutmise rakenduskulud	-1 681	-943	-546	-562
Üldhooldusreformi järelevalve	-300	-300	-300	-300
Pensionikindlustusest II sambasse	-9 400	-8 300	-8 000	-9 200
Sotsiaalmaksutulu I samba pensionikulu katteks	-74 505	-66 642	-65 579	-76 928
Lisandunud sotsiaalmaksulaekumise mõju ravikindlustuse osale (Tervisekassa)	-54 538	-48 712	-47 827	-55 984
Välisministeerium	-16 641	-6 054	-6 054	-6 054
Teadus- ja arendustegevuse rahastuse osakaalu hoidmine (1% SKPst)	-587	0	0	0
Palgafondi suurendamine	-1 454	-1 454	-1 454	-1 454
Sanktsioonide edendamine ja karistamatuse vältimine seoses sõjaga Ukrainas	-4 600	-4 600	-4 600	-4 600
Ukraina toetamine ja muud tegevused tulenevalt muutunud julgeolekukorrast	-10 000	0	0	0
FINANTSEERIMISTEHINGUD KOKKU	-153 871	-5 471	-5 471	-871
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	-130 000	0	0	0
NATO Innovatsioonifondis osalemine	-30 000	0	0	0

	2023	2024	2025	2026
Likviidsusmeede ettevõtjatele energiakriisiga toimetulekuks	-100 000	0	0	0
Rahandusministeerium	-23 871	-5 471	-5 471	-871
Euroopa Stabiilsusmehhanismi (ESM) kapitalimakse korrigeerimine	-23 000	0	0	0
Euroopa Nõukogu Arengupanga (CEB) kapitalitõus	-871	-871	-871	-871
Põhjamaade Investeerimispanga (NIB) kapitalitõus	0	-4 600	-4 600	0

LISA 2. Sotsiaaltoetused

Tabelis märgitud väärtused on arvestatud tuhat eurot.

	2021 tegelik	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
Sotsiaaltoetused kokku	-3 015 223	-3 226 810	-3 992 703	-765 894	24%	
Riigikogu Kantselei	-1	-3	-3	0	0%	
Sotsiaaltoetus	-1	-3	-3		0%	"August Rei parlamendiuuringu stipendiumi statuudile" õppetoetus teadustööde eest kahele parlamendiuuringute stipendiaadile, suurus stipendiaadi kohta on 1500 eurot.
Haridus- ja Teadus-ministeeriumi valitsemisala	-33 647	-50 055	-52 907	-2 852	6%	
Doktoranditoetuse sotsiaalmaks	-3 497	-4 172	-3 369	803	-19%	Doktoranditoetuse sotsiaalmaks Sotsiaalmaksu seaduse § 6 "Sotsiaalmaksu maksmise erijuhud" lõike 1 punkt 14 "Isik, kes saab doktoranditoetust õppetoetuste ja õppelaenuseaduse § 41 lõikes 1 ja §-s 43 sätestatud tingimustel". Alates 2022/23. õa vastuvõtust on doktorandid ülikooliga töölepingulises suhtes ning talle makstakse töötasu, millelt ülikool maksab tööandja maksud - seepärast doktoranditoetuse sots maks väheneb ja kaob. Vaata lähemalt
Õpetaja Gala preemiad	-295	-370	-370	0	0%	Elutööpreemia ja aastapreemiad, mis antakse välja parimale aasta lasteaiaõpetajale, klassiõpetajale, klassijuhatajale, põhikooli aineõpetajale, gümnaasiumiõpetajale, kutseõpetajale, tugispetsialistile, huvialaõpetajale, õppejõule ja õppeasutuse juhile. Vaata lähemalt
Riigi teaduspreemiad ja teadustööde riiklike konkursside preemiad	-343	-422	-522	-100	24%	Eesti Vabariigi teaduspreemiad määratakse teaduskollektiividele teadus- ja arendustöö silmapaistvate tulemuste eest. "Riigi teaduspreemiate põhimäärus," 07.11.2016 alusel. Vaata lähemalt Pikaajalise tulemusliku teadus- ja arendustöö eest (antakse välja kuni 2 preemiat aastas). Vaata lähemalt Õpilaste teadustööde riikliku konkurssi ja üliõpilaste teadustööde riiklik konkurssi preemiad Vaata lähemalt
Kõrgkoolide stipendiumid	-2 308	-1 995	-2 400	-405	20%	Rakenduskõrgharidusõppe, bakalaureuseõppe, magistriõppe ning

	2021 tegelik	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
						integreeritud bakalaureuse- ja magistriõppe üliõpilase stipendium
Erivajadustega üliõpilaste stipendium, asenduskoduteenusel ja perekonnas hooldamisel viibinud üliõpilaste kõrghariduse omandamist toetav stipendium	-408	-322	-322	0	0%	Erivajadustega üliõpilaste stipendiumi, asenduskoduteenusel ja perekonnas hooldamisel viibinud üliõpilaste kõrghariduse omandamist toetava stipendiumi maksmise ning määramise kord on kehtestatud ministri määrusega nr 37, 16.08.2020 "Üliõpilaste riiklike stipendiumite liigid, suurused ning nende määramise üldtingimused ja kord" Vaata lähemalt
Õpetajate stipendiumid	-8	-55	-55	0	0%	Haridusstipendium õpetajatele ja tugispetsialistidele (kuni viis stipendiumi). Vaata lähemalt
Õpetajakoolituse erialastipendium	-160	-160	-160	0	0%	Õpetajakoolituse stipendiumi eesmärk on väärtustada õpetajaks õppimist, tunnustada õpetaja kutset Eesti ühiskonnas ning seeläbi suurendada õpetajakoolituse erialadele kandideerijate ja õpetajakutse omandajate arvu. Õpetajakoolituse erialastipendiumi väljaandmist korraldab HTM koos Haridus- ja Noorteametiga. Stipendiumit makstakse 160 eurot kuus ning seda makstakse igakuiselt, 5 kuud semestri kohta. Vaata lähemalt
Kõrgkoolide vajaduspõhised eritoetused	-667	-619	-743	-123	20%	Üliõpilasele, isiku majanduslikust olukorrast lähtuv rahaline toetus kõrghariduse omandamisega kaasnevate kulutuste katmiseks. Vaata lähemalt
Kõrgkoolide õppetoetused ja vajaduspõhised õppetoetused	-7 216	-8 924	-8 924	0	0%	Üliõpilasele antav rahaline toetus hariduse omandamisega kaasnevate kulutuste katmiseks Vaata lähemalt
Kutse ja kõrgkoolide tuludest sõltuvad õppetoetused	-1 064	-468	-682	-214	46%	Rahvusvahelistest õpirändeprojektidest (nt Erasmus) makstavad sotsiaaltoetused Koolide planeeritud, aluseks lepingud, toetuste otsused
Kutse ja kõrgkoolide tuludest sõltuvad õppetoetused	-56	-37	-37	0	0%	Majandustegevusest laekuvate tulude arvelt makstavad stipendiumid ja sotsiaaltoetused

	2021 tegelik	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
						Planeerivad rakenduskõrgkoolid ja kutsekoolid.
Riiklikud preemiad	-90	-90	-90	0	0%	F.J Wiedemanni keeleauhind "Riigi kultuuripreemiate ja kultuuristipendiumide seaduse" alusel ja auhind "Aasta keeletegu" haridus- ja teadusministri 26.11.2019. a käskkirja nr 1.1-2/19/317 "Aasta keeleteoauhinna andmise korra kinnitamine" alusel. Vaata lähemalt
Õpetaja ja tugispetsialisti lähtetoetus	-2 598	-2 914	-3 700	-786	27%	Lähtetoetus makstakse õpetajale kõrghariduse tasemel toimuva õpetajakoolituse lõpetamisele ning tugispetsialistile erialase kõrghariduse omandamisel kui nad asuvad esimest korda tööle kooli. "Õpetaja ja tugispetsialisti lähtetoetuse, taotlemise, maksmise ja tagasinõudmise kord" Määruses muudeti õpetaja ja tugispetsialisti lähtetoetuse korda, varasema kolme korra asemel tehakse toetuse väljamakse edaspidi ühekordselt. Vaata lähemalt
Erasmus+ Euroopa Liidu programm, mis rahastab haridus-, koolitus- ja noortevaldkonna projekte	-14 919	-28 642	-30 913	-2 271	8%	Euroopa Liidu programm, EL- iga sõlmitud leping ja iga-aastane tööplaan Vaata lähemalt
Norra kõrghariduse eeldefineeritud projektid	-18	-865	-481	384	-44%	Norra eeldefineeritud projektid: Norra keele õpetaja TÜ-s ja kaasava hariduse õppekavade arendamine TÜ-s ja TLÜ-s ning ülikoolide koostööprojektide avatud taotlusvoor Alus: HTM i ning SA Archimedes vaheline leping Balti teaduskoostöö kõrghariduse programmiosa elluviimiseks
Norra teaduse toetused: TÜ eeldefineeritud projektid	0	0	-140	-140	100%	Norra koostöö ja õpirändeprojektid. Programmi leping Estonia Research 2014-2021 — Programme agreement. Vaata lähemalt
Justiits-ministeeriumi valitsemisala	-5	-16	-15	1	-9%	
Õppetoetused ja stipendiumid	-5	-16	-15	1	-9%	Toetus on planeeritud parimale Justiitskolledži stipendiaadile Sisekaitseakadeemias, üliõpilastööde konkursi toetamiseks ja praktika läbimiseks advokatuuris, kohtus ja prokuratuuris kriminaalõiguse valdkonnas.

	2021 tegelik	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
Kaitse-ministeeriumi valitsemisala	-11 734	-11 779	-14 382	-2 603	22%	
Ajateenijate eest makstav sotsiaalmaks	-6 498	-6 402	-8 194	-1 793	28%	Alus: Sotsiaalmaksuseadus. Ajateenijate eest makstakse sotsiaalmaksu Sotsiaalmaksuseaduse § 6 „Sotsiaalmaksu maksmise erijuhud“ alusel. Vaata lähemalt
Ajateenijate toetus	-4 083	-4 311	-5 055	-743	17%	Alus: kaitseväeteenistuse seaduse alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 03.01.2017 määrus nr 1 "Ajateenija ja asendusteenistuja toetuse, reservväelasele õppekogunemisel osalemise aja eest makstava toetuse ning ajateenija ja asendusteenistuja lapse toetuse ulatus ja maksmise kord". Vaata lähemalt
Asendusteenistuja te toetus ja kutsealuste sõidukulu	-576	-648	-713	-65	10%	Alus: kaitseväeteenistuse seaduse alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 03.01.2017 määrus nr 1 "Ajateenija ja asendusteenistuja toetuse, reservväelasele õppekogunemisel osalemise aja eest makstava toetuse ning ajateenija ja asendusteenistuja lapse toetuse ulatus ja maksmise kord" ning kaitseministri 24.01.2013 määrus nr 4 "Kutsealusele ja reservis olevale isikule arstlikus komisjonis, täiendaval arstlikul läbivaatusel, terviseuuringul või kutsesobivuse hindamisel viibimisega seotud sõidu- ja toitlustuskulude hüvitamise tingimused, ulatus ja maksmise kord“. Vaata lähemalt Vaata lähemalt
Asendusteenistuja te eest makstav sotsiaalmaks	-157	-146	-173	-27	19%	Alus: Sotsiaalmaksuseadus. Asendusteenistujate eest makstakse sotsiaalmaksu Sotsiaalmaksuseaduse § 6 „Sotsiaalmaksu maksmise erijuhud“ alusel. Asendusteenistus on usulistel või kõlbelistel põhjustel kaitseväeteenistusest keeldunud kaitseväekohustuslase kohustuslik riigikaitseline väljaõpe. Vaata lähemalt
Hüvitis hukkumise või vigastuse korral	-336	-219	-238	-20	9%	Alus: kaitseväeteenistuse seadus ja selle alusel kehtestatud kaitseministri 21.05.2013 määrus nr 33 "Teenistusülesannete täitmise tõttu hukkumise või töövõimetuks jäämise korral ühekordse hüvitise maksmiseks taotluse esitamise, hüvitise määramise ja väljamaksmise tingimused ning kord". Vaata lähemalt

	2021 tegelik	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
Riigikaitselised õppetoetused	-86	-54	-9	45	-83%	Alus: * Kaitseministri 09.06.2017. a käskkirjaga nr 318 kinnitatud kaitsealase magistriõppe üliõpilaste toetamiseks suunatud stipendiumi statuut. Vaata lähemalt * Kaitseministri 28.11.2014 käskkirjaga nr 486 kinnitatud Vaata lähemalt "Kaitseministeeriumi kaudu riigikaitseõpetajatele makstava stipendiumi taotlemise ja eraldamise kord". * Kaitseministri 25.02.2015 määrus nr 4 "Õppekulu hüvitamise tingimused, ulatus ja kord". Vaata lähemalt * Eesti sõjamuuseumi direktori 08.12.2021 käskkirjaga nr 15 kinnitatud Hendrik Sepa nimelise preemia statuut. Vaata lähemalt
Keskkonna-ministeeriumi valitsemisala	-40	-32	-36	-3	10%	
Maareformi seadusest tulenev peretoetus	-25	-22	-26	-3	14%	Alus: Maareformi seaduse §223 lg 9 ja §223 lg 10 ja Vabariigi Valitsuse 06.11.1996 määrus nr 267 "Maa ostueesõigusega erastamise korra kinnitamine" Vaata lähemalt Enammakstud summade tagastamine kuni 1600 euro ulatuses maaomaniku või maa erastaja iga pärast 1996. aasta 7. juunit sündinud lapse kohta ja kuni 1600 euro ulatuses füüsilise isiku kohta, kelle kasvatada ja ülal pidada on vähemalt neli alla 18-aastast last.
Keskkonnavaldkonna preemiad	-15	-10	-10	0	0%	Konkursi "Keskkonnategu" ja Eerik Kumari looduskaitsepreemia väljamaksmiseks, mille eesmärk on tunnustada pikaajalist silmapaistvat tööd looduse kaitsel.
Kultuuri-ministeeriumi valitsemisala	-853	-865	-866	-1	0%	
Riiklikud kultuuri- ja spordipreemiad	-378	-426	-426	0	0%	Riigi kultuuripreemiate ja kultuuristipendiumide seadus. Vabariigi Valitsuse määrus „Riiklike spordistipendiumide ja -preemiate määramise tingimused ja kord“ Vaata lähemalt Vaata lähemalt
Riiklikud kultuuri- ja spordistipendiumid	-171	-186	-186	0	0%	Riigi kultuuripreemiate ja kultuuristipendiumide seadus Vaata lähemalt. Vabariigi Valitsuse määrus „Riiklike spordistipendiumide ja -preemiate määramise tingimused ja kord“ Vaata lähemalt

	2021 tegelik	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
Rahvuskultuurile olulisteks tähtpäevadeks	-101	-50	-50	0	0%	Kultuuriministri 27. märts 2015 käskkiri nr 82 „Tunnustamise kord“
Leiutasud	-4	-7	-4	4	-50%	Muinsuskaitseseadus Vaata lähemalt
Eesti ajaloolise taluarhitektuuri toetusprogramm	-200	-196	-200	-4	2%	Kultuuriministri määrus „Taluarhitektuuri toetamise tingimused ja kord“ Vaata lähemalt
Rahandus-ministeeriumi valitsemisala	-1 234	-1 370	-1 350	20	-1%	
Õigusabi, alusetu vabaduse võtmise hüvitis	-1 087	-1 120	-1 120	0	0%	Toetused füüsilistele isikutele riigi poolt tekitatud kahjude hüvitamiseks kohtute, prokuratuuri ja politsei õigeksmõistvatest lahenditest tulenevalt. Hüvitamiste aluseks on väärteomenetluse seadustik Vaata lähemalt, kriminaalmenetluse seadustik Vaata lähemalt, tsiviilkohtumenetluse seadustik Vaata lähemalt, halduskohtumenetluse seadustik Vaata lähemalt , karistusseadustik Vaata lähemalt ja süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamise seadus Vaata lähemalt .
Õppelaenu tagasimaksmise kulud	-147	-250	-230	20	-8%	Õppetoetuste ja õppelaenu seadus. Õppelaenude riigitagatise vahendid krediidiasutustele õppelaenu põhiosa ja intressi tasumiseks laenusaaja surma korral ning intresside tasumiseks ajateenistuses viibimise ajal, kuni 3-aastast last kasvataval vanemal ja arst-residendil residentuuri lõpetamiseni. Lisaks tagab riik krediidiasutustele kommertsintressimäära ja laenusaaja tasutava intressimäära vahe. Vaata lähemalt
Siseminis-teeriumi valitsemisala	-1 066	-1 122	-1 163	-42	4%	
Sisekaitseakadeemia kõrg- ja kutsehariduse stipendiumiõiguslike õppurite õppetoetus	-1 061	-1 117	-1 159	-42	4%	Vaata lähemalt
Politsei- ja Piirivalveameti õppetoetused	-3	-3	-3	0	0%	Vaata lähemalt
Kaarel Eenpalu stipendium Sisekaitseakadeemia parimale lõpetajale	-2	-2	-2	0	-4%	Vaata lähemalt
Sotsiaalminis-teeriumi valitsemisala	-2 966 645	-3 161 567	-3 921 982	-760 415	24%	
Riikliku pensioni-kindlustuse (l	-2 073 398	-2 247 766	-2 599 511	-351 745	16%	

	2021 tegelik	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
sammas) kulu kokku:						
sh vanaduspension	-1 935 730	-2 102 727	-2 447 717	-344 990	16%	Kulude muutused on seotud peamiselt töötatud aja lisandumisest ja pensioni indekseerimisest. Alates 01.01.2023 on erakorraline pensionitõus 20€ Alus: Riiklik pensionikindlustuse seadus Vaata lähemalt
sh muud pensionid (väljateenitud aastate pension, töövõimetuspension, toitjakaotuspension)	-49 014	-40 596	-43 702	-3 106	8%	Kulude muutus on seotud pensioniindeksi ja isikute arvu muutustega. Kulude vähenemine on seotud töövõimetuspensionide vähenemisega, sest järk-järgult liiguvad töövõimetuspensioni saajad töövõimetoetuse saamisele, mida maksab Eesti Töötukassa. Väljateenitud aastate pension on töötajatel, kes töötavad töökohal, millega kaasneb enne vanaduspensioniikka jõudmist töövõime kaotus või vähenemine, mis takistab selle töö jätkamist. Alus: Väljateenitud aastate pensionide seadus (VAPS) Töövõimetuspensioni makstakse 40—100%-lise töövõimekaotuse korral. Seoses töövõimereformi käivitumisega ei lisandu alates 1. juulist 2016 enam uusi töövõimetuspensione ning alates 1. jaanuarist 2017 hindab töövõimet ja maksab töövõimetoetust Eesti Töötukassa. Toitjakaotuspensionile on õigus toitja surma korral tema ülalpidamisel olnud perekonnaliikmetel. Alus: Riikliku pensionikindlustuse seadus. Vaata lähemalt
sh rahvapension, pensionilisad ja pensionisuurendused	-69 698	-84 497	-84 559	-62	0%	Rahvapensionile on õigus, kui inimene on jõudnud vanaduspensioniikka, kuid tal ei ole vanaduspensioni taotlemiseks vajalikku pensionistaaži. Inimene peab olema elanud vahetult enne pensioni taotlemist vähemalt viis aastat Eestis. Mõju kulude muutusele on seotud peamiselt pensioniindeksi ja isikute arvu muutustega. Pensionisuurendust makstakse inimestele, kellel oli enne seaduse muudatust õigus tekkinud. Mõju kulude muutusele on seotud peamiselt pensioniindeksi ja isikute arvu muutustega. Alus: Riikliku pensionikindlustuse seadus Vaata lähemalt

	2021 tegelik	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
sh avaliku teenistuja pensionisuurendus	-18 957	-19 945	-23 532	-3 587	18%	Enne 2013. aasta aprilli jõustunud avaliku teenistuse seaduse muudatust kehtis ametnikele õigus riikliku vanaduspensioni suurendamiseks teenistusstaaži alusel. Pensionisuurendust makstakse nendele inimestele, kellel oli enne seadusemuudatust tekkinud pensionisuurenduse õigus . Alus: Avaliku teenistuse seadus Vaata lähemalt
Kogumispensioni (edasiantav osa sotsiaalmaksust) maksete taastamine riigieelarvest	-79 738	-22 000	-276 000	-254 000	100%	Alus: Kogumispensioni seadus Vaata lähemalt
Toetus kohustusliku kogumispensioni fondi alla 3. aastast last kasvatava vanema eest	-22 300	-25 112	-27 277	-2 165	9%	Toetusi tehakse alla 3-aastast last kasvatava ühe vanema eest, kes on liitunud kohustusliku kogumispensioniga. Eelarve muutus on seotud eesti keskmise sotsiaalmaksuga maksustatava tulust, töötasu alammäära kasvuga ja II sambaga liitunud 3- aastast last kasvatava vanemate arvu kasvuga. Alus: Kogumispensionide seaduse Vaata lähemalt
Kahjuhüvitised seoses tööõnnetustega	-6 679	-6 877	-7 591	-714	10%	Sotsiaalkindlustusamet hüvitab õigusjärglaseta tööandja likvideerimise korral tööandja poolt isikule tööõnnetusest või kutsehaigusest tingitud tervisekahjustuse või surma tõttu tekitatud varalise kahju. Sotsiaalkindlustusamet tuvastab töövõime kaotuse protsendi ning maksab hüvitist. Eelarve muutus on seotud pensioniindeksi ja saajate arvuga. 2021.a 6 kuu keskmine hüvitise suurus on 1,9% suurem, kui prognoositud kevadprognoosis 2021. Viimastel aastatel on aasta kogu keskmine maksete suurus olnud kokkuvõttes ca 2% suurem kui 2021. I poolaasta keskmine. Alus:Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse Vaata lähemalt
Välisriigist Eestisse tagasipöördunu toetus	-95	-116	-137	-21	18%	Sotsiaaltoetuse maksmisel vanaduspensionieas välisriigist Eestisse asunutele nähakse ette toetus rahvapensioni määras, mille kulu muutus on seotud pensioniindeksi, saajate arvu ja keskmise makse suurusega. Toetuse eesmärgiks on tagada sissetulek vanaduspensionieas tagasipöördujale, kellel puudub Eestis vanaduspensioni määramiseks vajalik tööstaaž. 2021.a I poolaasta põhjal on isikute arv sama mis 2020.a , samas on keskmine

	2021 tegelik	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
						makse suurus kasvanud. Alus: Sotsiaalhoolekande seadus Vaata lähemalt
Toetused olümpiavõitjatele	-173	-186	-209	-23	13%	Toetust makstakse olümpiavõitjale vanuse (kümme aastat enne vanaduspensioniiga) või osalise või puuduva töövõime alusel. Kulu muutused on seotud saajate arvu ning eelmise kalendriaasta kolmanda kvartali keskmine brutokuupalgaga. Alus: Spordiseadus Vaata lähemalt
Puuetega inimeste igakuulised toetused	-67 367	-72 373	-62 593	9 780	-14%	Toetused jagunevad: puudega lapse toetus, puudega tööealise inimese toetus, puudega vanaduspensioniealise inimese toetus, puudega vanema toetus, õppetoetus ja täienduskoolitustoetus. Puudega inimeste toetuste arvestamise aluseks on igaks eelarveaastaks riigieelarve seadusega kehtestatav puudega inimeste sotsiaaltoetuse määr. Puude määramise protseduure on korrastatud, puude määramiste arv on langenud. Alus: Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadus. Vaata lähemalt
Toetused represseeritutele (sh Tsernobõli AEJ likvideerijad)	-2 011	-1 921	-1 844	77	-4%	Represseeritutele toetuse maksmine. Kulude muutus on seotud saajate arvuga. Alus: Okupatsioonirežiimide poolt represseeritud isiku seadus. Alates 1. aprillist 2018 kehtib sotsiaaltoetus tuumakatastroofi tagajärgede likvideerijatele. Alus: Sotsiaalhoolekande seaduse Vaata lähemalt Vaata lähemalt
Üksielava pensionäri toetus	-10 935	-18 222	-18 056	166	-1%	Eestis üksi elavale vanaduspensioniealisele isikule tema majandusliku iseseisvuse parandamiseks ja vaesuse vähendamiseks üks kord kalendriaastas makstav toetus. Toetust makstakse üks kord aastas oktoobrikuus üksi elavatele pensionäridele, kelle igakuine netopension on väiksem kui 1,2-kordne Eesti keskmine pension. Kulude muutus on seotud vanaduspensionil

	2021 tegelik	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
						olevate üksikute isikute arvuga ning täiendavad vahendid eraldati toetuse määra tõusuks 115-lt eurolt 200 eurole. Alus: Sotsiaalhoolekande seadus Vaata lähemalt
Ajateenija lapse toetus	-173	-275	-275	0	0%	Ajateenijate lapsetoetusteks arvestatud vahendid kajastatakse alates 2020. aastast Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelarves, kuid kulud arvestatakse kaitsekulude hulka. Alus: Kaitseväeteenistuse seadus Vaata lähemalt
Elatisabi	-4 991	-5 289	-5 524	-235	4%	Elatisabikulu suurenemine on seotud saajate arv kasvuga (teadlikkus kasvab) ning elatisnõude sissenõudmise üleminekuga riigile. Alus: Perehüvitiste seadus Vaata lähemalt
Hüvitised kuriteoohvritele	-119	-149	-132	17	-11%	Hüvitist makstakse Eesti Vabariigi territooriumil toime pandud vägivallakuriteo ohvritele ja ohvri ülalpeetavatele. Hüvitise suurus sõltub kehtivast alampalgast ja toitjakaotuspensioni või töövõimetoetuse suurusest. Teadlikkuse suurenemisel kasvab ka teenuse saajate hulk; ohvritele osutatakse pikemalt tuge (makstakse hüvitist) ning töötasu alammäära kasvust. Alus: Ohvriabi seadus Vaata lähemalt
Õppelaenude kustutamine (vähenenud töövõimega isik; puudega lapse vanem)	-109	-143	-128	15	-10%	Õppelaenu võtnud puuduva töövõimega inimesele, puudega lapse vanemale makstakse rahalist hüvitist. Kulude vähenemine on seotud õppelaenu kustutamise tagasimakse graafikute arvestustega. Alus: Õppetoetuste ja õppelaenu seadus. Vaata lähemalt
Täiendav puhkusetasu (lapsepuhkuse päevade, pikendatud põhipuhkuse, isapuhkuse, puudega lapse vanema igakuulise puhkepäeva ja lapsetoitmise vaheaja tasudeks; alaealised ja osalise töövõimega tööealiste	-11 979	-18 346	-17 166	1 180	-6%	Täiendava puhkusetasude kulumuutused on seotud saajate arvu ja töötasu alammäära muutustega. Kulude kasv on seotud Töölepingu seaduse muudatusega (vanemapuhkus) ja töötasu alammäära kasvu prognoosiga. Täiendav puhkusetasu lapsevanematele . Täiendav puhkusetasu puudega lapsevanemale. Toetuse kasutajate arvu vähenemine, mille üheks põhjuseks puudega lasta arvu vähenemine, lisaks mõjutab ka võimalus töötada kodukontoris, mis tõttu puudub otsene

	2021 tegelik	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
tasudeks; lisapuhkepäevade tasu sügava puudega isiku töötavale hooldajale)						vajadus täiendavateks puhkepäevadeks. Alaealiste ja osalise töövõimega tööealiste täiendava puhkusetasu toetuse summa muutus on seotud keskmise palga nominaalkasvuga, saajate arvu, kasutatud päevade arvuga. Täiendavad lisapuhkepäevad sügava puudega isiku töötavale hooldajale -kuni 5-päevane lisapuhkus töötavale inimesele, kes hooldab kodus sügava puudega täisealist pereliiget. . Alus: Töölepingu seaduse Vaata lähemalt
Peretoetused	-309 266	-313 946	-465 646	-151 700	48%	Peretoetuste muudatused on seotud esimese ja teise lapse toetuse ning üksikvanema toetuse tõusuga 60-euorlt 80-eurole kuus ning lasterikaste perede toetuse tõusuga 3—6 lapse puhul 600 euroni kuus ning 7 ja enama lapse puhul 800 euroni kuus. Alates 1. jaanuarist 2023. a rakendatakse lasterikka pere toetuse maksmist ja sujuvat lõppemist kuni pere noorima lapse 24-aastaseks saamiseni. Alates 2018. aastast kajastatakse ajateenija lapse toetus koos perehüvitiste üldise eelarvega. Alus: Perehüvitiste seadusPeretoetuse muutused on peamiselt seotud lastetoetuse ja lasterikkapere toetuse saajate arvuga. Alus: Perehüvitiste seadus Vaata lähemalt
Vanemahüvitis	-286 388	-360 473	-375 115	-14 641	4%	Vanemahüvitise kulude muutus on seotud keskmise hüvitise tõusuga (keskmise palga ja alampalga muutuse mõju). Kulude kasvu mõjutab perehüvitiste seaduse muudatus, mille koheselt alates 01.04.2022 hakatakse maksma ema vanemahüvitist (endine rasedus- ja sünnituspuhkus). Mõju avaldab ka töötasu alammäära ja keskmise palga kasvu prognoos. Alus: alates 01.01.2017 Perehüvitiste seadus (kuni 2016. a lõpuni Vanemahüvitise seadus) Vaata lähemalt
Erijuhtudel riigi poolt makstav sotsiaalmaks (välisriigist tagasipöörduja)	-166	-32	-39	-7	22%	Välisriigist tagasipöördunud isikute sotsiaalne toetus, mille muutus on seotud alampalga mõjuga. Kulude vähenemine on seotud sotsiaalmaksuseaduse §7 lg 4 muudatusega, mille kohaselt on alates 01.04.2022 maksumäär 33% asemel 20%. Alus: Sotsiaalmaksuseadus Vaata lähemalt

	2021 tegelik	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus %	Selgitus, õiguslik alus
Erijuhtudel riigi poolt makstav sotsiaalmaks sotsiaaltoetuste saajate ees	-90 606	-68 041	-63 839	4 202	-6%	Kulude muutus on seotud sotsiaalmaksu maksmise aluseks olevast kuumäärast. kulude vähenemine on seotud sotsiaalmaksuseaduse §7 lg 4 muudatusega, mille kohaselt on alates 01.04.2022 maksumäär 33% asemel 20%. Alus: Sotsiaalmaksuseadus Vaata lähemalt
Arstide lähtetoetus	-150	-150	-750	-600	400%	Eriarstide lähtetoetus on mõeldud eriarstidele, kes asuvad residentuuri lõpetamise järel tööle väljaspool Tartut ja Tallinna perearstina või kohalikku, üld- või keskhaiglasse. Alus: Tervishoiuteenuste korraldamise seadus Vaata lähemalt
Apteekrite lähtetoetus	0	-150	-150	0	0%	Makstakse proviisorile ja farmatseudile, kes asub tööle või tegutsema üldapteeki või selle struktuuriüksusesse, mis asub linnas või vallasiseses linnas, kus ei ole teist üldapteeki või haruapteeki, või asub muus asustusüksuses linnast või vallasisesest linnast vähemalt kümne kilomeetri kaugusel ja olemasolevast üldapteegist või haruapteegist vähemalt viie kilomeetri kaugusel. Alus: Ravimiseadus Vaata lähemalt

LISA 3. Kavandatavad toetused juriidilistele isikutele valitsemisalade ja programmide lõikes

Tabelis märgitud väärtused on arvestatud tuhat eurot. Valitsusasutuste 2023. aasta detailandmed on veel planeerimisel ning seetõttu pole andmed terviklikud.

	2022		2023	
	Tegevuskuludeks	Investeeringuteks	Tegevuskuludeks	Investeeringuteks
Vabariigi Presidendi Kantselei	-229	0	-229	0
SA Eesti Koostöö Kogu	-184	0	-184	0
SA Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu	-10	0	-10	0
MTÜ Eesti Kodukaunistamise Ühendus	-14	0	-14	0
MTÜ Konstantin Pätsi Muuseum	-10	0	-10	0
MTÜ 20. Augusti Klubi	-11	0	-11	0
Riigikantselei haldusala	-25	0	-25	0
Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine	-25	0	-25	0
NATO Strategic Communications Centre of Excellence (liikmemaks)	-25	0	-25	0
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala	-316 831	0	-374 053	0
Haridus- ja noorteprogramm kokku	-164 359	0	-199 818	0
Kõrghariduse tegevustoetused, sihtotstarbelised toetused, sh doktoranditoetus (asutuste vaheline jaotus selgub vastavalt arvestusmetoodikatele)	-159 483	0	-194 984	0
Kutsekoda SA	-565	0	-565	0
SA Euroopa Kool	-3 300	0	-3 300	0
SA Kultuurileht	-127	0	-127	0
SA Tartu Ülikooli Kliinikum	-842	0	-842	0
Teadus- ja arendustegevus ning innovatsiooni programm kokku	-152 472	0	-174 235	0
Teadus- ja arendustegevuse valdkonna toetused (asutuste vaheline jaotus selgub vastavalt arvestusmetoodikatele)	-24 137	0	-109 201	0
SA Teaduskeskus Ahhaa	-1 025	0	-590	0
SA Eesti Teadusagentuur	-60 212	0	-62 435	0
Eesti Teaduste Akadeemia	-1 984	0	-1 934	0
SA Kultuurileht	-25	0	-25	0
MTÜ Loodusajakiri	-50	0	-50	0
Justiitsministeeriumi valitsemisala	-7 362	0	-8 982	0
Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-7 362	0	-8 982	0
SA Iuridicum	-15	0	-15	0
SA Eesti Mälu Instituut	-1 079	0	-1 079	0

	2022		2023	
	Tegevuskuludeks	Investeeringuteks	Tegevuskuludeks	Investeeringuteks
SA Eesti Mälu Instituut (kommunismiohvrite muuseumi ekspositsioon)	0	0	-1 200	0
MTÜ Inimõiguste Instituut	-250	0	-320	0
SA Eesti Represseeritute Abistamise Fond	-256	0	-256	0
Erinevad asutused esmatasandi õigusabi osutamiseks	-837	0	-837	0
Tartu Ülikool	-500	0	-500	0
Eesti Teaduste Akadeemia, Riigiõiguse Sihtkapital	-200	0	-200	0
Eesti Advokatuur	-4 225	0	-4 225	0
MTÜ Eesti Memento Liit	0	0	-45	0
MTÜ Eesti Endiste Metsavendade Liit	0	0	-100	0
MTÜ Rukkilille Ühing	0	0	-15	0
MTÜ Eesti Omanike Keskliit	0	0	-30	0
MTÜ Eesti Pensionäride Ühenduste Liit	0	0	-70	0
Eesti Naisühenduse Ümarlaua Sihtasutus	0	0	-60	0
MTÜ Eesti Naisliit	0	0	-30	0
Kaitseministeeriumi valitsemisala	-47 503	-7 740	-52 755	-6 600
Sõjaline riigikaitse ja heidutus	-47 503	-7 740	-52 755	-6 600
Kaitseliit	-39 961	-6 940	-42 968	-6 563
SA CR14	-3 288	0	-4 232	0
Rahvusvaheline Kaitseuuringute Keskus	-826	0	-1 044	0
Kaitsevaldkonda toetavad kommunikatsiooni- jm projektid	-660	0	-999	0
Kaitseministeeriumi teadus-arendusetegevuse ja kaitsetööstuse jms projektid	-1 369	0	-2 136	0
Kaitseväe teadus- ja arendustegevuse projektid	-668	0	-549	0
Toetused koolidele riigikaitseõpetuse läbiviimiseks	-258	0	-343	0
Eesti Sõjamuuseum - kindral Laidoneri muuseumi sõjaajaloo valdkonna projektid	-183	0	-192	-37
Toetus Kaitseväe harjutusala mõjupiirkonda jäävatele omavalitsusele (Anija, Kuusalu, Lääne-Harju, Narva-Jõesuu, Rõuge, Saarde, Saku, Tapa, Võru)	-292	0	-292	0
Keskkonnaministeeriumi valitsemisala	-18 097	-5 248	-23 701	-150
Põllumajandus ja kaladus	-726	-11	-731	0
Keskkonnainvesteeringute Keskus, keskkonnaprogramm	-720	-11	-725	0
Keskkonnakaitse ja -kasutus	-17 371	-5 237	-22 970	-150

	2022		2023	
	Tegevuskuludeks	Investeeringuteks	Tegevuskuludeks	Investeeringuteks
Keskkonnainvesteeringute Keskus, keskkonnaprogramm	-7 892	-5 087	-13 500	0
Erametsakeskus	-5 293	0	-5 293	0
Eesti Keskkonnauuringute Keskus	-3 970	-150	-3 970	-150
Eesti Jahimeeste Selts	-100	0	-100	0
Eesti Keskkonnaühenduste Koda	-60	0	-60	0
Eesti Looduskaitse Selts	-30	0	-30	0
Eesti Keskkonnahariduse Ühing	-22	0	-17	0
Kultuuriministeeriumi valitsemisala	-121 626	-29 838	-140 555	-33 728
Kultuur	-116 834	-26 391	-134 479	-31 841
Eesti Draamateater SA	-2 542	0	-3 105	0
Vene Teater SA	-2 388	0	-2 683	0
Rakvere Teatrimaja SA	-1 630	0	-1 942	-260
Ugala Teater SA	-1 702	0	-2 047	0
Endla Teater SA	-1 672	-105	-2 034	-150
Teater Vanemuine SA	-8 263	0	-9 522	0
Eesti Noorsooteater SA	-3 012	0	-3 586	0
Kuressaare Teater SA	-209	0	-289	0
Virumaa Muuseumid SA	-1 000	-40	-1 234	-69
A.H. Tammsaare Muuseum Vargamäel SA	-88	0	-110	0
Eesti Vabaõhumuuseum SA	-2 329	-190	-2 558	-390
Eesti Tervishoiu Muuseum SA	-869	0	-1 000	0
Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid SA	-365	-71	-490	0
Rannarootsi Muuseum SA	-147	0	-160	0
Hiiumaa Muuseumid SA	-288	0	-313	0
Narva Muuseum SA	-739	0	-349	-73
Pärnu Muuseum SA	-884	0	-1 005	0
Saaremaa Muuseum SA	-688	-75	-697	-75
Eesti Kunstimuuseum SA	-9 750	-63	-9 786	-63
Eesti Meremuuseum SA	-5 021	0	-5 984	0
Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseum SA	-833	0	-949	0
Eesti Ajaloomuuseum SA	-2 025	-70	-2 771	0
Eesti Kontsert SA	-5 073	-400	-5 682	-400
Eesti Riiklik Sümfooniaorkester SA	-3 436	0	-3 922	0
Eesti Filharmoonia Kammerkoor SA	-1 051	0	-1 210	0
Eesti Filmi Instituut SA	-1 124	0	-1 303	0
Kultuurileht SA	-2 857	0	-3 413	0
Sakala Teatrimaja SA	-221	0	-240	0
Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA	-681	0	-4 054	0
Kunstihoone SA	-711	-1 190	-725	-4 310
UNESCO Rahvuslik Komisjon SA	-137	0	-153	0
Rahvusooper Estonia	-9 773	0	-11 276	0

	2022		2023	
	Tegevuskuludeks	Investeeringuteks	Tegevuskuludeks	Investeeringuteks
Eesti Rahvusringhääling	-37 364	-1 917	-39 737	-1 917
Eesti Rahvusraamatukogu	-7 961	-22 270	-10 148	-24 133
Lõimumine	-795	0	-1 257	0
Integratsiooni SA	-795	0	-1 257	0
Sport	-3 996	-3 447	-4 819	-1 887
Jõulumäe Tervisespordikeskus SA	-590	-150	-714	-150
Tehvandi Spordikeskus SA	-1 089	-3 297	-1 547	-1 737
Eesti Olümpiakomitee MTÜ	-1 734	0	-1 907	0
Spordikoolituse ja -Teabe SA	-584	0	-651	0
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala	-168 336	-30 442	-163 398	-13 100
Energeetika	-17 794	0	-12 360	0
Elering AS, taastuvenergia	-11 127	0	-6 168	0
AS Alara	-94	0	-94	0
AS Eesti Varude Keskus	-6 500	0	-6 050	0
Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA	-73	0	-48	0
Ehitus	-843	0	-725	0
AS Alara	-105	0	-105	0
Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA	-733	0	-620	0
Ettevõtluskeskkond	-4 083	-20 015	-4 881	0
Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA	-3 048	0	-3 751	0
AS Alara	-88	0	-88	0
AS Metrosert	-179	0	-179	0
MTÜ Eesti Standardikeskus	-390	0	-498	0
MTÜ Maakondlikud Arenduskeskused, mis lahendavad riigi olulisi regionaalarengu, ettevõtluse ja kodanikuühiskonna strateegiadokumentidest tulenevaid ülesandeid.	-345	0	-345	0
MTÜ Tarbijate Koostöökoda, majandus- ja taristuministri määruse alusel antav tegevustoetus tarbijate nõustamiseks ja teavitamiseks ning tarbijate kollektiivsete huvide esindamiseks	-20	0	-20	0
Teadmussiire	-1 345	0	-1 776	0
AS Alara	-244	0	-244	0
AS Metrosert	-258	0	-258	0
Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA	-843	0	-1 274	0
Digiühiskond	-6 945	-7 877	-4 068	-5 800
AS Eesti Post	-4 528	0	-1 778	0
Riigi Infokommunikatsiooni SA	-2 135	-1 380	-2 208	-700
AS Alara	-82	0	-82	0
Enefit Connect OÜ lairiba jaotusvõrgu väljaehitamiseks	0	-6 497	0	-5 100

	2022		2023	
	Tegevuskuludeks	Investeeringuteks	Tegevuskuludeks	Investeeringuteks
Transpordi konkurentsivõime ja liikuvus	-137 326	-2 550	-139 588	-7 300
Eesti Liinirongid AS	-29 599	0	-38 577	0
AS Tallinna Lennujaam	-9 067	0	-10 067	0
AS Eesti Raudtee	-12 000	-2 550	0	-1 600
AS Alara	-41	0	-41	0
Pärnu Linnavalitsus Pärnu linnale ühenduste tagamiseks	0	0	0	-5 000
Kadrina Vallavalitsus	0	0	0	-700
Ühistranspordikeskustele ja kohalikele omavalitsustele jagatav toetus ühistranspordi korraldamiseks ministeeriumi ja Transpordiameti kaudu (bussiliinidele, praami- ja lennuliiklusele)	-79 619	0	-90 903	0
Maaeluministeeriumi valitsemisala	-11 104	-50	-23 065	-450
Põllumajandus, toit ja maaelu	-11 104	-50	-23 065	-450
SA Eesti Maaelumuuseumid	-987	-50	-1 274	-450
SA Eesti Piimandusmuuseum	-181	0	-181	0
Eesti Maaülikool	-351	0	-351	0
AS Vireen	-724	0	-724	0
Toetus maaparandusühistute liikmelisuse- ja maaparanduskuludeks	-21	0	-31	0
Tegevustoetused põllumajandus- ja toidusektori MTÜdele	-427	0	-426	0
Maaelu ja põllumajanduse arendamise riiklikud toetused	-6 559	0	-20 078	0
Rahandusministeeriumi valitsemisala	-5 282	-500	-6 106	0
Riigi rahandus	-5 217	0	-5 641	0
Ettevõtluse Arendamise SA	-2 250	0	-4 100	0
Keskkonnainvesteeringute Keskus	-1 724	0	-1 541	0
Regionaalpoliitika	-20	-500	-420	0
Sihtasutus Pokumaa	-20	0	-20	0
Pere Sihtkapital Sihtasutus	0	0	-250	0
MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liit	0	0	-150	0
Finantspoliitika	-45	0	-45	0
Audiitorkogu	-45	0	-45	0
Siseministeeriumi valitsemisala	-9 126	-535	-9 648	-35
Kogukondlik Eesti	-2 604	-500	-2 343	0
Kodanikuühiskonna Sihtkapital	-1 681	0	-1 580	0
Kodanikuühiskonna Sihtkapitalile taotlusvoorude läbiviimiseks, usuliste ühenduste toetamiseks ja toetuse eraldamine Vabaühenduste Liidule, Eesti Külaliikumine Kodukandile, Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustikule.	-823	-500	-763	0
Siseturvalisus	-1 281	-35	-2 066	-35

	2022		2023	
	Tegevuskuludeks	Investeeringuteks	Tegevuskuludeks	Investeeringuteks
Integratsiooni sihtasutusele	-214	0	-674	0
Vabatahtlike merepääste seltsid	-329	0	-23	0
Eesti Naabrivalve	-60	0	-60	0
Eesti Politsei Spordiliidule	-13	0	-13	0
Eesti Abipolitseinike Kogu	-37	0	-37	0
Vabatahtlike päästjate MTÜd	-50	0	-50	0
Vabatahtlike ennetustegevuste MTÜ-d	-41	0	-41	0
Eesti Tuletõrjespordi Liit	-40	0	-40	0
Vabatahtlikele päästeseltsidele	0	-35	0	-35
Toetus "Küttekolded korda"	-400	0	-1 000	0
Omavalitsusliitudele (OVL) kriisideks valmisolekus	-45	0	-94	0
Sihtasutuse Valga lsamaalise kasvatuse püsiekspositsioon	-29	0	-19	0
Erakondade rahastamine	-5 241	0	-5 239	0
Erakondade toetamine	-5 241	0	-5 239	0
Sotsiaalministeeriumi valitsemisala	-8 384	0	-9 738	0
Sotsiaalhoolekande programm	-2 251	0	-2 551	0
Eesti Lasterikaste Perede Liit	-101	0	-101	0
Sihtasutus Koeru Hooldekeskus	-272	0	-272	0
Sihtasutus Eesti-Hollandi Heategevusfond	-100	0	-100	0
Eesti Puuetega lnimeste Fond	-1 200	0	-1 500	0
Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon	-156	0	-156	0
mittetulundusühing Oma Tuba	-222	0	-222	0
Eesti Inimõiguste Keskus SA	-200	0	-200	0
Vanemaealiste programm	-244	0	-320	0
Mittetulundusühing Kuldne Liiga	-244	0	-220	0
VANURITE ENESEABI- JA NÕUSTAMISÜHING	0	0	-100	0
Laste ja perede programm	-400	0	-400	0
Eesti Lasterikaste Perede Liit	-200	0	-200	0
Perekoolitusühing Sina ja Mina	-102	0	-102	0
Sihtasutus Lapse Heaolu Arengukeskus	-97	0	-97	0
Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	-78	0	-78	0
Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus	-78	0	-78	0
Tervist toetavate valikute programm	-700	0	-700	0
Eesti Punane Rist	-700	0	-700	0
Inimkeskse tervishoiu programm	-4 712	0	-5 689	0
Eesti Infektsioonhaiguste Selts	-15	0	-15	0
Mittetulundusühing Eesti Vaimse Tervise ja Heaolu Koalitsioon	-105	0	-105	0
Mittetulundusühing Peaasjad	-203	0	-203	0

	2022		2023	
	Tegevuskuludeks	Investeeringuteks	Tegevuskuludeks	Investeeringuteks
mittetulundusühing HASARTMÄNGUSÕLTUVUSE NÕUSTAMISKESKUS	-240	0	-240	0
Eesti Arst OÜ	-20	0	-20	0
Tartu Ülikool	-4 021	0	-4 199	0
SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla	-17	0	-17	0
TÜ Kliinikum	-26	0	-26	0
Mammograaf AS	-28	0	-28	0
Sihtasutus Viljandi Haigla	-16	0	-16	0
MTÜ Eesti Vähiliit	-20	0	-20	0
Tartu Ülikooli Lastefond	0	0	-800	0
Välisministeerium	-1 781	0	-1 781	0
Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-1 781	0	-1 781	0
MTÜ Arengukoostöö Ümarlaud	-50	0	0	0
SA Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus	-1 000	0	0	0
Tallinna Inglise Kolledž, IB (International Baccalaureate) õpe	-100	0	0	0
Rahvusvaheline Kaitseuuringute Keskus	-570	0	0	0
Integratsiooni sihtasutus	-30	0	0	0
MTÜ Mondo	-10	0	0	0
MTÜ Eesti Noorteühenduse Liit	-10	0	0	0
MTÜ Eesti NATO Ühing	-11	0	0	0

LISA 4. Investeeringud

Tabelis märgitud väärtused on arvestatud tuhat eurot.

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Riigikogu Kantselei					
Investeeringud kokku	-562	-631	-2 829	-2 197	348%
IT investeeringud	-265	-211	-211	0	0%
Kinnisvara	-138	-304	-2 146	-1 842	606%
Riigikogu hoonete renoveerimine	-138	-304	-2 146	-1 842	606%
Käibemaks	-91	-107	-471	-364	339%
Vabariigi Presidendi Kantselei					
Investeeringud kokku	-86	-481	-445	36	-8%
Inventar	-10	-11	-11	0	0%
Kinnisvara	-70	-189	-360	-171	91%
Vabariigi Presidendi Kantselei peahoone	-70	-189	-360	-171	91%
Käibemaks	-6	-112	-74	38	-34%
Riigikantselei					
Investeeringud kokku	-3 231	-8 418	-249	8 169	-97%
IT investeeringud	-871	-378	-33	344	-91%
Kinnisvara	-1 649	-6 643	-174	6 469	-97%
Rüütelkonna hoone rekonstrueerimine	0	-6 643	-174	6 469	-97%
Käibemaks	-538	-1 398	-41	1 356	-97%
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-74 987	-78 731	-105 010	-26 279	33%
Inventar	-201	-3 002	-692	2 310	-77%
IT investeeringud	-1 885	-2 103	-2 027	76	-4%
Muud investeeringud	-43 794	-613	-1 369	-756	123%
Kinnisvara	-16 050	-58 989	-81 848	-22 859	39%
Vahendid Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsile	-15 080	-9 000	-12 987	-3 987	44%
Gümnaasiumivõrgu korrastamine 1.4.1	0	-48 689	-68 861	-20 172	41%
Käibemaks	-12 330	-13 495	-19 074	-5 580	41%
Justiitsministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-1 936	-2 946	-1 658	1 288	-44%
IT investeeringud	-137	-217	-133	84	-39%
Masinad ja seadmed	-180	-1 283	-1 248	35	-3%
Käibemaks	-294	-471	-276	194	-41%
Kaitseministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-145 729	-253 324	-321 711	-68 387	27%
Inventar	-150	-23	-522	-500	2220%
IT investeeringud	-3 554	-3 335	-4 138	-804	24%
Masinad ja seadmed	-1 824	-5 371	-26 247	-20 877	389%
Muud investeeringud	-90 045	-129 689	-151 141	-21 452	17%
Kinnisvara	-29 020	-75 387	-92 464	-17 077	23%
Hoonete ja rajatiste soetus ning renoveerimine	-24 533	-57 028	-44 477	12 551	-22%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Liitlaste taristu	-1 920	-10 706	-37 958	-27 252	255%
CO2 kvooditulust rahastatav investeering	0	-7 550	-6 446	1 104	-15%
Radarite taristu statistikakaubanduse vahenditest	0	0	-3 583	-3 583	100%
Käibemaks	-21 136	-39 521	-47 198	-7 678	19%
Keskkonnaministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-6 016	-3 109	-2 930	179	-6%
IT investeeringud	-1 226	-1 596	-1 952	-356	22%
Transpordivahendid	-262	-175	-190	-15	9%
Masinad ja seadmed	-110	-404	-300	104	-26%
Käibemaks	-993	-852	-488	363	-43%
Kultuuriministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-843	-105	-136	-31	30%
IT investeeringud	0	-25	-100	-75	300%
Kinnisvara	-80	-68	-36	32	-47%
Lastekirjanduse Keskuse põhivara soetus	-23	-23	-23	0	0%
ERM Narva mnt hoidla remonttööd	0	0	-13	-13	100%
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-259 473	-312 816	-245 597	67 220	-21%
Inventar	-175	-100	-100	0	0%
IT investeeringud	-6 307	-41 400	-25 001	16 399	-40%
Transpordivahendid	-2 883	-10 865	-738	10 127	-93%
Muud investeeringud	-35 869	-1 799	-306	1 493	-83%
Kinnisvara	-171 757	-207 914	-179 313	28 601	-14%
E265 Tallinna ringtee II etapp	0	-9 817	-1 690	8 126	-83%
Riigimaanteede remondi koondprojekt	-150 440	-126 806	-100 295	26 511	-21%
Tuletornid	-1 152	-335	-300	35	-11%
Rail Baltic arendus	0	-41 320	-27 011	14 309	-35%
VA Rohuküla tootmisbaasi uuendamine	0	-167	-167	0	0%
Arbavere puursüdamike hoidla	-372	-601	-390	211	-35%
Rohuküla sadama kai taastamine	0	-94	-1 971	-1 877	1993%
Transpordiameti hoonete renoveerimine	-542	-227	-767	-540	238%
Maade soetamine	-1 648	-2 500	-2 662	-162	6%
Pärnu-Uulu 2+2 tee	0	-8 000	-19 961	-11 961	150%
Sauga-Pärnu 2+2 tee	0	0	-10 000	-10 000	100%
Neanurme-Pikknurme 2+1 tee	0	0	-6 700	-6 700	100%
Libatse-Nurme 2+2 tee	0	0	-7 400	-7 400	100%
Käibemaks	-42 482	-50 738	-40 139	10 600	-21%
Maaeluministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-4 588	-3 144	-4 727	-1 583	50%
IT investeeringud	-1 249	-2 162	-1 957	206	-10%
Transpordivahendid	0	-28	-35	-7	24%
Masinad ja seadmed	-295	-317	-1 225	-908	287%
Kinnisvara	0	-133	-949	-817	616%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
MEM adminhoone Lai 39/41	0	0	-100	-100	100%
Laborite sisseseade	0	-70	-70	0	0%
CO2 kvooditulust rahastatav investeering	0	-63	-779	-717	1147%
Käibemaks	-647	-504	-561	-57	11%
Rahandusministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-15 363	-10 584	-22 778	-12 194	115%
IT investeeringud	-2 324	-8 080	-16 212	-8 132	101%
Masinad ja seadmed	-178	-331	-931	-600	181%
Muud investeeringud	-10 200	-500	-2 700	-2 200	440%
Käibemaks	-2 579	-1 643	-2 935	-1 292	79%
Siseministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-37 658	-52 915	-51 969	946	-2%
IT investeeringud	-4 516	-10 374	-13 429	-3 056	29%
Transpordivahendid	-1 784	-7 947	-11 099	-3 152	40%
Masinad ja seadmed	-1 798	-2 731	-1 333	1 398	-51%
Muud investeeringud	-21 688	-14 507	-14 727	-220	2%
Kinnisvara	-1 724	-9 016	-3 429	5 587	-62%
Sisekaitseakateemia Kase tn kompleks	-44	-540	-430	110	-20%
Sisekaitseakadeemia ühiselamute rekonstrueerimine	-90	-1 910	-1 749	161	-8%
CO2 kvooditulust rahastatav investeering	0	-1 800	-1 250	550	-31%
Käibemaks	-6 147	-8 340	-7 952	388	-5%
Sotsiaalministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-13 138	-7 614	-7 822	-208	3%
IT investeeringud	-3 049	-5 748	-6 540	-792	14%
Masinad ja seadmed	0	-285	-115	170	-60%
Käibemaks	-2 179	-951	-1 167	-215	23%
Välisministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-17 517	-10 400	-7 514	2 885	-28%
IT investeeringud	-1 049	-1 260	-2 275	-1 015	81%
Transpordivahendid	-431	-330	-830	-500	152%
Muud investeeringud	-705	-670	-1 226	-556	83%
Kinnisvara	-15 012	-7 897	-2 397	5 500	-70%
Välisministeerium ja välisesinduste ruumide ehitusinvesteeringud	-15 012	-7 897	-2 397	5 500	-70%
Käibemaks	-320	-243	-786	-544	224%

LISA 5. Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbeliste vahendite jaotus tegevuste lõikes 2022-2025

Tabelis märgitud väärtused on arvestatud tuhat eurot.

	Planeeritud tegevused 2023	Planeeritud tegevused 2022-2026
VABARIIGI VALITSUSE SIHTOTSTARBELINE RESERV KOKKU[38]	-120 244	-647 052
RIIGIKOGU	-102	-510
IT vajaku kompenseerimine	-102	-510
VABARIIGI PRESIDENDI KANTSELEI	-160	-792
IT vajaku kompenseerimine	-160	-792
RIIGIKOHUS	-7	-36
IT vajaku kompenseerimine	-7	-36
RIIGIKANTSELEI haldusala	-52	-260
IT vajaku kompenseerimine	-52	-260
HARIDUS-JA TEADUSMINISTEERIUMI valitsemisala	-26 125	-46 551
Baasrahastuse tagamine tulenevalt õpilaste arvu kasvust (Ukraina lapsed)	-26 125	-26 125
Likvideeritud Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutuse ettemaksete jäägi tekkepõhine limiit Haridus- ja Noorteametile	0	-889
Eestikeelse hariduse tegevuskava 2022	0	-5 000
Narva Kesklinna Gümnaasiumi ümberkorraldamisel tekkiva põhikooli õppehoone ehitus- ja omanikujärelevalve, liitumiskulud ning nende kuludega kaasnev käibemaks	0	-14 537
JUSTIITSMINISTEERIUMI valitsemisala	-381	-10 904
Euroopa Liidu struktuurifondide projektide halduskulu	-17	-83
IT vajaku kompenseerimine	-364	-3 971
Konkurentsiameti lisarahastus	0	-700
Avaliku teabe seaduse muutmine	0	-5 900
Eesti Vabariigi justiits- ja siseasjade eriesindaja Ameerika Ühendriikides	0	-250
KAITSEMINISTEERIUMI valitsemisala	-500	-3 100
IT vajaku kompenseerimine	-500	-2 500
Käibemaksu kulu USA toetusele (Kaitseliit)	0	-600
KESKKONNAMINISTEERIUMI valitsemisala	-3 461	-20 071
Avaandmete direktiivi ülevõtmine	-838	-6 957
IT vajaku kompenseerimine	-2 623	-13 114
KULTUURIMINISTEERIUMI valitsemisala	-3 532	-38 403
Finaalturniiridel osalevad meeskonnad	-200	-2 800
Kultuuri- ja spordi suursündmuste meede	-2 000	-10 000
Küberjulgeoleku seaduse nõuete tagamine	-820	-1 820
Euroopa Liidu struktuurifondide projektide halduskulu	-45	-225
Euroopa Liidu struktuurifondide projektide halduskulu	-60	-300
Leiutasude väljamaksmine Muinsuskaitseametile	-100	-500
IT vajaku kompenseerimine	-307	-1 494
Film Estonia filmide tootmine	0	-14 000
Koalitsioonileping - Linnateater	0	-6 314
Naiste võrkpalli Euroopa meistrivõistluste 2023. aasta finaalturniiri alagrupiturniir	0	-950

[38] Vabariigi Valitsusel on õigus teha eelarveaastal jooksvalt muudatusi tegevuste loetelus, milleks võib eraldada Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbelisi vahendeid. Heaks kiidetud tegevuste loetelu avaldatakse Rahandusministeeriumi kodulehel. Nimekirjas kajastuvad ka 2021. aastast ülekantud vahendid, 2022. aasta jooksvad tegevuste loetelu muudatused ja lisaeelarve vahendid seisuga 28.09.2022.

	Planeeritud tegevused 2023	Planeeritud tegevused 2022-2026
MAAELUMINISTEERIUMI valitsemisala	-237	-1 185
IT vajaku kompenseerimine	-237	-1 185
MAJANDUS - JA KOMMUNIKATSIOONIMINISTEERIUMI valitsemisala	-27 086	-119 386
Euroopa Liidu struktuurifondide projektide halduskulu	-511	-1 431
Riigipoolne AS Eesti Raudtee kahjumi katmine	-25 859	-112 618
IT vajaku kompenseerimine	-716	-2 418
Ohutusjuurdluse Keskusele allvee-uuringute ja elektroonilise simulatsioonimudeli tellimiseks	0	-1 400
Põhja-Sakala Vallavalitsusele Võhma-Kahala kergliiklustee rajamiseks	0	-200
Keri tuletorni I etapi rekonstrueerimistööde lõpetamine	0	-1 318
RAHANDUSMINISTEERIUMI valitsemisala	-3 364	-22 880
Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskusele tulumaksuseaduse muudatuste rakendamisega kaasnevad IT-investeeringud	-400	-400
IT vajaku kompenseerimine	-2 964	-14 822
Euroopa Liidu struktuurifondide projektide halduskulu	0	-378
Maksu- ja Tolliametile kohustusliku kogumispensioni reformi rakendamisega kaasnevad IT-investeeringud	0	-550
Viljandi Linnavalitsusele Vabadussõjas langenute mälestussamba taastamiseks	0	-440
Rahapesu vastase võitlusega seotud tegevused	0	-479
Toetusmeede kohalikele omavalitsustele COVID-19 vastu vaktsineerimisega hõlmatuse tõstmiseks	0	-363
Kohalikele omavalitsustele Ukraina sõjapõgenike vältimatu abi ja majutamise kulude hüvitamiseks ning muude kulude katmiseks majutuskeskustes	0	-5 448
SISEMINISTEERIUMI valitsemisala	-17 326	-96 620
Idapiiri väljaehitamine ning taristu ja ülalpidamise püsikulud	-11 398	-65 635
Digitippkohtumise turvalisus	-300	-1 500
Automaatse biomeetrilise identifitseerimissüsteemi (ABIS) arendus	-1 210	-6 071
IT vajaku kompenseerimine	-4 418	-22 086
ELi Terroristliku veebisisu eemaldamist reguleeriv määrus (TCO)	0	-1 327
SOTSIAALMINISTEERIUMI valitsemisala	-4 677	-39 173
Tervishoiu hädaolukordadeks ja riigikaitseks valmistumise korraldamine	-1 220	-6 102
IT vajaku kompenseerimine	-3 457	-19 234
Vaktsiinikindlustuse süsteemi väljatöötamine	0	-1 437
COVID-19 ravimite kulude katmine	0	-12 400
VÄLISMINISTEERIUMI valitsemisala	-350	-2 295
IT vajaku kompenseerimine	-350	-2 295
ÜLERIIGILISED	-32 883	-244 886
IKT jaotamata vahendid	-2 075	-6 075
IT vajaku kompenseerimine	-9 602	-48 246
IKT küberturvalisuse kulud	-2 405	-8 535
Välistoetuste tagastused**	-3 000	-13 200
Riiklik kaasfinantseering ning taaste- ja vastupidavusrahastu horisontaalsed rakendamiskulud	-1 500	-16 996
Riigikogu poolt eraldatud regionaalsed toetused	-385	-385
Välisteenistuse seadus[39]	-1 000	-5 000
Riigiasutuste rendimaksed	-727	-4 100
Energiasäästumeetmeteks	-2 000	-2 000

[39] Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbelistest vahenditest kaetakse lootusetuks tunnistatud ja mitteolulise suurusega tagasinõuded ning rakendussüsteemist tingitud mitteabikõlblikud kulud.

	Planeeritud tegevused 2023	Planeeritud tegevused 2022-2026
Ametiasutuste väljaviimisega seotud kulud	-981	-1 138
Teadus- ja arendustegevuse kulud jaotamata projektidele	-9 208	-102 561
Ühekordne toetus pensionäridele ja lastega peredele	0	-30 000
SARS-CoV-2 antigeeni enesetestimise vahendid koolidele	0	-6 650

LISA 6. Rail Baltica ehitamise tegevuskava 2022. aastal ning sellele järgnevail aastatel

Käesolev 2023. aasta riigieelarve lisa on koostatud vastavalt 19.06.2017 vastu võetud Eesti Vabariigi valitsuse, Leedu Vabariigi valitsuse ja Läti Vabariigi valitsuse vahelise Rail Balticu / Rail Baltica raudteeühenduse arendamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse paragrahvile 2.

Ruumiline planeerimine

Ruumilised planeeringud loovad aluse edasisteks projekteerimis- ja ehitustöödeks ning on üheks aluseks ehituslubade väljastamisel. Olulisimad planeerimistööd seonduvad Rail Baltica planeeringu uuendamisega Pärnumaal, mis vastavalt Riigikohtu otsusele tunnistati osaliselt kehtetuks. Kehtetuks tunnistamine puudutab ca 40 km pikkust lõiku Pärnust lõunas.

2023. aastal jätkuvad 2020. aastal alustatud tööd Pärnu maakonnaplaneeringu taaskehtestamiseks. Selle raames viiakse läbi erinevad uuringud, koostatakse projektlahendused, viiakse läbi keskkonnamõjude strateegiline hindamine (s.h Natura 2000 hindamine) koos leevendus- ja kompensatsioonimeetmete ettenägemisega ning viiakse läbi kõik seadusest tulenevad kaasamisprotsessid.

Jätkatakse 2020. aastal alustatud Pärnu kaubaterminali ruumilise planeeringuga.

Jätkub Rail Baltica kohalike peatuste detailplaneerimine nii Harju, Rapla kui Pärnu maakonnas.

Projekteerimistegevused

2023. aastal[40] jätkub 2019. aastal alustatud RB suuremahuline projekteerimine Eesti territooriumil. Projekteerimislepingud kõigi kolme projekteerimislõigu osas (Rapla-Pärnu, Tallinn-Rapla ning Pärnu-Ikla) sõlmiti aastatel 2019 ja 2020.

Kuni 2024. a lõpuni jätkub RB raudtee projekteerimine kõigil lõikudel (Rapla-Pärnu, Tallinn-Rapla ning Pärnu-Ikla): koostatakse põhi- ning tehniline projekt, viiakse läbi keskkonnamõjude hindamised.

Jätkub 2020. aastal alustatud Muuga multimodaalse terminali projekteerimine.

Jätkatakse Pärnu kaubaterminali projekteerimistöödega. Pärnu kaubaterminali asukohta projekteeritakse ka üks infrastruktuuri hooldusdepoodest/hoolduspunktidest.

Jätkub Soodevahe kuivsadama projekteerimine, mis on täiendavaks terminaliks Muuga sadamas asuva terminali kõrval, kuhu sadama-ala mahupiirangute tõttu luuakse täiendav taristu 1435 mm, 1520 mm ning maanteevedude teenindamiseks. Samasse asukohta on kavandatud ka teine infrastruktuuri hooldusdepoo. Projekteerimisleping sõlmiti 2021. aasta teises pooles.

Jätkub 2020. aastal alustatud veeremi hooldusdepoo projekteerimine Ülemiste piirkonda.

Jätkub Rail Baltica kohalike peatuste eelprojektide koostamine.

Ehitustööd

2023. aastal jätkuvad tööd nn „kiire ajakava" rajatiste (viaduktid, ökoduktid, ristmeväljad) ehitamisel (vt Tabel 105: Rail Baltica ehitatavad rajatised 2020-2024). Nimetatud rajatisi on võimalik ehitada Rail Baltica põhiprojekti lahenditest varem eraldiseisvana, et kiirendada

[40] Vt Tabel 103 Rail Baltica projekti Eesti osa CEF eelarve 2022.

kiirraudtee ehitamist Eesti territooriumil. Samuti jätkuvad tööd kohtobjektide (Ülemiste ja Pärnu reisiterminal) ehitamisel.

2023. aastal jätkuvad ehitustööd viieteistkümne silla/viadukti/ökoduktiga, mille ehituslepingud on sõlmitud aastatel 2021-2022 või sõlmimisel 2022. aasta lõpul ja 2023. aasta alguses; jätkuvad ehitustööd üheteistkümnel ristmeväljal (kõrgepingeliinide ja gaasitrasside ristumiste ümbertõstmine).

Jätkuvad 2022. aastal alustatud Ülemiste ja Pärnu reisiterminalide ehitustööd (kommunikatsioonid ja juurdepääsuteed), ning Muuga multimodaalse terminali juurdepääsude ehitamine.

2023. aastast alustatakse Rail Baltica põhitrassi ehitustöödega (raudtee muldkeha ning rajatised) Harju- ja Raplamaal vastavalt valminud ja vastu võetud tehnilisele projektile ja saadud ehituslubadele.[41]

CEF vahenditest rahastatavate ehitustööde hinnanguline maksumus aastatel 2023 kuni 2026[42] (k.a.) on ca 949 miljonit eurot, mis sisaldavad nii CEF toetust kui kohustuslikku riiklikku omapanust. Sellest ca 101[43] miljonit eurot Euroopa Liidu 2014-2020 eelarveperioodi vahenditest (sõlmitud Euroopa ühendamise rahastu ehk CEF rahastamislepingute alusel) ning ca 849 miljonit eurot EL 2021-2027 eelarveperioodi saadud ning prognoositavatest vahenditest 2026. aastani. Viimase puhul on osaliselt tegu indikatsiooniga projekti Eesti tegevuste elluviimise võimekusest, ent tegelikud investeeringumahud sõltuvad EL 2021-2027 eelarveperioodi vahendite aastate- ja taotlusvoorude-vahelisest jaotusest, mis ei ole veel teada. Riigi kohustusliku omafinantseeringu puhul on arvestatud kas teadaoleva või prognoositava minimaalse omafinantseeringu määraga, mis on 15 või 19% investeeringu maksumusest EL 2014-2020 ning kuni 19% EL 2021-2027 eelarveperioodi vahendite puhul.[44]

Lisaks CEF vahenditele on vastavalt VV otsustele kavas Rail Baltica ning sellega seonduvate objektide rahastamine ka RRF-st ning struktuurivahenditest. RRF-st on kavandatud Rail Baltica kohtobjektide ehitamine (Tôdva-Hageri viadukt, Saku-Tödva viadukt, Juula viadukt, Parila viadukt, Alu viadukt) (koondmaksumus ca 31 mln €) ning struktuurivahenditest Rail Baltica kohalike peatuste ehitamine (maksumus ca 16 mln €), Pärnu reisiterminali hoone rajamine ja terminaliala ning ümbritsevate tänavate ehitus (ca 24 mln €). Struktuurifondidest on kavandatud Rail Baltica raudtee ehitamisega seonduvate maanteeliiklussõlmede ehitamine (maksumus ca 35 mln €).

Maade omandamine

Kuni aastani 2024 jätkub 2018. aastal alustatud Rail Baltica ehitamise tarbeks maade omandamine, millele järgnevad maakorralduslikud toimingud.

Tabel 103. Rail Baltica projekti Eesti osa CEF eelarve 2023

Projekti nr	Projekti nimetus	2023, eur	Kommentaar
A	Ülemiste ühisterminal	27 214 267	Projekteerimis- ja ehitustööd
A.001	Ülemiste reisiterminal	11 414 836	

[41] Vt Tabel 106: Rail Baltica põhitrassi ehitamise ajagraafik prioriteetlõikude kaupa.
[42] Rail Baltica projekti Eesti osa prognoositud eelarve aastateks 2023 kuni 2026 on toodud Tabel 103: Rail Baltica projekti Eesti osa prognoos 2023-2026.
[43] Sisaldab 2015, 2016, 2018, 2020 ning 2021 sõlmitud rahastamislepingute vahendeid.
[44] Vastavalt 2021-2027 CEF määrusele.

Projekti nr	Projekti nimetus	2023, eur	Kommentaar
A.003	Ülemiste raudteeinfrastruktuur	15 629 431	
A.004	Pos 10, uus tänav	170 000	
B	Muuga kaubaterminal	24 063 622	Projekteerimis- ja ehitustööd
B.001	Raudteed ja raudteerajatised	15 723 422	
B.002	Maardu tee sõlm ja tehnovõrgud	3 850 000	
B.003	Maanteerajatised, teed, platsid	4 444 000	
B.004	Hooldedepoo koos ühendusteedega, platsidega	46 200	
C	Soodevahe kuivsadam	11 600	Projekteerimis- ja ehitustööd
C.001	Soodevahe kuivsadama raudteetaristu rajamine	3 868	
D	Põhitrass	19 603 820	Ehitustööd
D.001	Põhitrassi horisontaalsed tegevused	1 650 000	
D.002	Põhitrassi lõik nr 2 (Tallinn-Rapla)	9 091 656	
D.003	Põhitrassi lõik nr 1 (Pärnu-Rapla)	4 546 802	
D.004	Põhitrassi lõik nr 3 (Pärnu-Eesti/Läti piir)	49 875	
D.005	Kõrgepingeliinid ja gaasimagistraalide ristumised	4 265 487	
D*	Põhitrassi projekteerimine	4 440 556	Projekteerimistööd
D.001*	Projekteerimine: horisontaalsed tegevused	1 690 906	
D.002*	Projekteerimine: Põhitrassi lõik nr 2 (Tallinn-Rapla)	625 475	
D.003*	Projekteerimine: Põhitrassi lõik nr 1 (Pärnu-Rapla)	47 703	
D.004*	Projekteerimine: Põhitrassi lõik nr 3 (Pärnu-Eesti/Läti piir)	2 076 472	
E	Pärnu reisiterminal	1 048 300	Ehitustööd
E.001	Pärnu reisiterminal	140 800	
E.002	Lao tn	907 500	
F	Pärnu kaubaterminal	105 854	Detailplaneerimis-, projekteerimis- ja ehitustööd
F.001	Pärnu kaubaterminali raudteetaristu rajamine ehk etapp 3	35 285	
F.002	Pärnu kaubaterminali ehitamise ettevalmistamine, sissesõiduteede ja platside ettevalmistamine, mullatööd ning tehnovõrkude väljaehitamine ehk etapp 2	35 285	
F.003	Pärnu kaubaterminali hoonete rajamine, teede ja platside asfalteerimine, seadmete paigaldamine, raudteetaristu ühendamine Rail Baltica põhitrassiga ehk etapp 4	35 285	
G	Ülemiste veeremidepoo	2 750 000	Ehitustööd
G.001	Ülemiste (Rae) veeremidepoo	0	
G.002	Depoohoone	2 750 000	
G.003	Sõiduteed ja platsid	0	
H	Infrastruktuuri hoolduskeskus ja punktid	7 898 715	Projekteerimis- ja ehitustööd
H.001	Pärnu infrastruktuuri hoolduspunkt	3 705 790	
H.002	Soodevahe infrastruktuuri hoolduspunkt	2 311 925	
H.003	Rapla infrastruktuuri hoolduspunkt	0	
H.004	Soodevahe 1520mm raudteeühendus	1 881 000	
I	Kohalikud peatused	776 100	Projekteerimistööd
I.001	Assaku	71 500	
I.002	Luige	68 750	
I.003	Saku	67 650	
I.004	Kurtna	68 750	
I.005	Kohila	93 350	
I.006	Rapla	128 700	
I.007	Järvakandi	78 100	
I.008	Kaisma	57 200	
I.009	Tootsi	56 100	
I.010	Urge	55 000	

Projekti nr	Projekti nimetus	2023, eur	Kommentaar
I.011	Surju	11 200	
I.012	Häädemeeste	19 800	
K	Rajatised	41 265 800	Ehitustööd
K.001	Rajatised (Harju)	22 027 007	
K.002	Rajatised (Rapla)	5 687 503	
K.003	Rajatised (Pärnu)	0	
K.004	Rajatised (KOV)	2 830 686	
K.005	Rajatised (Ökoduktid)	10 720 604	
L	Kontaktliini liitumised elektrivõrguga	1 764 132	Ehitustööd
L.001	Järveküla liitumise ehitus	96 411	
L.002	Järvakandi liitumise ehitus	4 400	
L.003	Kotka liitumise ehitus	1 663 321	
N/A	Tööde elluviimise kulud	5 850 602	Projekti- ja objektijuhtimise ning insener-tehniliste tööde personalikulud. Teenused, mis ei ole seotud konkreetsete ehitusobjektidega.
	KOKKU RAIL BALTIC ESTONIA OÜ INVESTEERINGUD	130 942 765	
	KOKKU KOOS RAIL BALTIC ESTONIA OÜ ADMINISTREERIMISKULUDEGA	136 793 366	
N/A	Maade omandamine	18 342 752	Sisaldab maade maksumust, mõõdistamise, hindamise ja notarikulusid ning administreerimiskulusid
N/A	Tööde elluviimise kulud	1 157 702	Rail Baltica elluviimisega seotud personalikulud. Teenused, mis ei ole seotud konkreetsete ehitusobjektidega.
	KOKKU MKM TEGEVUSED	19 500 454	
N/A	Käibemaks TRAM ja Maa-Ameti töödelt	5 036 180	
	KOKKU RAIL BALTICA EELARVE	161 330 000	

Tabel 104. Rail Baltica projekti Eesti osa investeeringueelarve prognoos CEF, RRF ning SF vahenditest 2023-2026.

EL eelarveperiood	2023, mln eur	2024, mln eur	2025, mln eur	2026, mln eur
Eelarveperiood 2014-2020 (sõlmitud rahastamislepingud)[45]	84 892 334	43 913 522	0	0
Eelarveperiood 2021-2027 (indikatiivne taotlusmaht)[46]	65 676 486	184 140 747	262 823 742	343 973 919
RRF vahendid[47]	0	4 400 000	4 400 000	13 200 000
SF vahendid[48]	5 725 000	19 686 000	15 686 000	20 028 000
KOKKU RAIL BALTICA CEF EELARVE	150 568 820	226 404 268	264 473 742	343 973 919
KOKKU RAIL BALTICA EELARVE[49]	156 293 820	250 490 268	284 559 742	377 201 919

[45] Vastavalt sõlmitud rahastamislepingutele CEF I - CEF III ning CEF VI – VII.
[46] Indikatsioon projekti Eesti tegevuste elluviimise võimekusest, tegelikud investeeringumahud sõltuvad EL 2021-2027 eelarveperioodi vahendite aastate- ja taotlusvoorude-vahelisest jaotusest ning taotlusvoorude tulemustest, mis ei ole veel teada. Sisaldab ka nn CEF VIII (ehk 2021 taotlusvooru) vahendeid, mille osas on rahastusotsus on juulist 2022, rahastuslepingu eeldatav sõlmimine oktoobris 2022.
[47] RRF protsessi hetkeseis Euroopa Komisjoniga läbirääkimistel.
[48] SF protsessi hetkeseis Euroopa Komisjoniga läbirääkimistel.
[49] Ei sisalda käibemaksu Transpordiameti ning Maa-ameti tegevustelt.

Tabel 105. Rail Baltica ehitatavad rajatised 2020-2024[50]

	OBJEKT	OMANIK	2020	2021	2022	2023	2024
VIADUKTID	Kangru	Transpordiamet					
	T-2 Tartu mnt (Assaku)	Transpordiamet					
	Põrguvälja tee	Transpordiamet					
	Tallinn-Rapla-Türi (Kohila)	Transpordiamet					
	Kehtna-Põlma tee	Transpordiamet					
	Tagadi tee	KOV					
	Hagudi-Kodila	Transpordiamet					
	Künka tee	KOV					
	Seli-Koigi-Alu tee	Transpordiamet					
	Varbola tee	KOV					
	Tagadi-Kurtna	Transpordiamet					
	Kirdalu-Kiisa	Transpordiamet					
	Kivisilla tee	KOV					
ÖKODUKTID	Urge ökodukt	RBE					
	Loone ökodukt	RBE					
	Kalevi ökodukt	RBE					
	Selja ökodukt	RBE					
	Lepplaane ökodukt	RBE					
	Tagadi ökodukt	RBE					
RISTMEVÄLJAD	110 kV L030 Sindi — Papiniidu	RBE					
	110kV L133B Vändra-Papiniidu	RBE					
	110kV L032B Metsakombinaadi — Papiniidu	RBE					
	110 kV L032A Sindi — Metsakombinaadi	RBE					
	L086 Kiisa-Harku	RBE					
	L017/L185 Kiisa-Rummu/Kiisa-Kohila	RBE					
	L180/L181 Kiisa-Keila	RBE					
	L183/L184 Kiisa-Topi	RBE					
	L182 Kiisa-Järve	RBE					
	330kV L505 Harku-Kiisa	RBE					
	Iru-Järveküla ja Iru-Järve L006A ja L005	RBE					
	L100B/L182 Järve — Jüri / Kiisa — Järve	RBE					
	L169 Iru-Kallavere	RBE					
	L006A/ L005 Iru -Järveküla - /Iru - Järve	RBE					
	L186 Kohila — Rapla ümberehitus	RBE					
	110 kV L027 Järvakandi — Valgu	RBE					
	110 kV L026 Kehtna — Järvakandi	RBE					
	Gaasitoru Raudalu	RBE					
	Gaasitoru Karla	RBE					
	Gaasitoru Saku	RBE					
	Gaasitoru Kiisa	RBE					

Tabel 106. Rail Baltica põhitrassi ehitamise ajagraafik prioriteetlõikude kaupa

	Prioriteetlõik	Lõigu pikkus (km)	2023	2024	2025	2026	2027
Sektsioon 1 Pärnu-Rapla	Prioriteetlõik 1: DPS1 Kohila	9,4					
	Prioriteetlõik 2: DPS2 Alu-Mälivere	14,1					

[50] Tabelis on toodud nn "kiire ajakava" rajatised, mis ehitatakse valmis esimeses järjekorras. Ülejäänud rajatised on põhitrassi ehitamise üldises ajakavas (Tabel 106).

	Prioriteetlõik	Lõigu pikkus (km)	2023	2024	2025	2026	2027
	Prioriteetlõik 3: DPS3 Kärpla-Alu	17,2					
	Prioriteetlõik 4: DPS4 Selja-Kärpla	14					
	Prioriteetlõik 5: DPS5 Tootsi-Selja	15,8					
Sektsioon 2 Tallinn-Rapla	Prioriteetlõik 1: DPS1 Ülemiste-Kangru	15,8					
	Prioriteetlõik 2: DPS2 Kangru-Harju ja Rapla maakonna piir	19,3					
	Prioriteetlõik 3: DPS3 Soodevahe-Muuga	12					
Sektsioon 3 Pärnu-EE/LV piir	Prioriteetlõik 1: DPS1 Tootsi-Pärnu	36,6					
	Prioriteetlõik 2: DPS2 Saarde-Häädemeeste	31,5					
	Prioriteetlõik 3: DPS3 Häädemeeste-EE/LV piir	25,4					

LISA 7. Riigi eelarvestrateegia 2022-2025 rahastamiskava

Tabelis märgitud väärtused on arvestatud tuhat eurot.

	2023	2024	2025	2026
Kokku vahendid	-17 570 144	-17 698 589	-17 925 877	-18 541 356
Piirmääraga vahendid	-5 174 566	-4 909 454	-4 619 495	-4 701 284
Piirmäärata vahendid	-12 395 578	-12 789 135	-13 306 382	-13 840 072
Jaotamata eelarve fondide ja tegevuste lõikes	0	-89 170	-75 559	-99 126
piirmääraga vahendid	0	-8	-23	-30
piirmäärata vahendid	0	-89 161	-75 536	-99 095
Uue perioodi välisvahendid, sh uued fondid, koos riigieelarvelise kaasfinantseeringuga	0	-67 982	-3 578	0
Kinnisvarakulud ja investeeringud	0	-8	-23	-30
Muud	0	-21 179	-71 958	-99 095
Riigikogu Kantselei	-35 553	-32 420	-31 365	-32 651
piirmääraga vahendid	-21 781	-20 126	-18 522	-19 209
piirmäärata vahendid	-13 771	-12 294	-12 843	-13 441
Kulud	-32 724	-32 083	-30 907	-31 542
Investeeringud	-2 829	-336	-459	-1 109
Vabariigi Presidendi Kantselei	-6 017	-5 334	-5 364	-5 390
piirmääraga vahendid	-4 951	-4 338	-4 338	-4 338
piirmäärata vahendid	-1 066	-996	-1 026	-1 052
Kulud	-5 572	-5 328	-5 359	-5 385
Investeeringud	-445	-6	-6	-6
Riigikontroll	-5 855	-5 764	-5 765	-5 773
piirmääraga vahendid	-5 342	-5 300	-5 300	-5 300
piirmäärata vahendid	-513	-465	-465	-474
Kulud	-5 855	-5 764	-5 765	-5 773
Õiguskantsleri Kantselei	-3 378	-3 389	-3 397	-3 403
piirmääraga vahendid	-3 128	-3 128	-3 128	-3 128
piirmäärata vahendid	-250	-262	-269	-276
Kulud	-3 378	-3 389	-3 397	-3 403
Riigikohus	-6 461	-6 623	-6 750	-6 861
piirmääraga vahendid	-3 961	-3 931	-3 931	-3 931
piirmäärata vahendid	-2 500	-2 692	-2 819	-2 930
Kulud	-6 461	-6 623	-6 750	-6 861
Vabariigi Valitsus	-3 080 671	-3 096 220	-3 221 864	-3 334 679
piirmääraga vahendid	-900 445	-761 247	-750 446	-754 131
piirmäärata vahendid	-2 180 226	-2 334 973	-2 471 418	-2 580 548
Kulud	-3 080 671	-3 096 220	-3 221 864	-3 334 679
Riigikantselei haldusala	-26 618	-26 929	-27 024	-27 235
piirmääraga vahendid	-15 419	-13 353	-13 338	-13 352
piirmäärata vahendid	-11 199	-13 576	-13 685	-13 883
Kulud	-26 369	-26 929	-27 024	-27 235

	2023	2024	2025	2026
Tulemusvaldkond: Tõhus riik				
Kulud	-23 481	-23 921	-24 002	-24 178
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala	-1 185 113	-1 102 680	-1 182 105	-1 264 139
piirmääraga vahendid	-850 496	-897 592	-925 299	-987 842
piirmäärata vahendid	-334 617	-205 088	-256 806	-276 297
Kulud	-1 080 103	-1 078 597	-1 157 990	-1 226 142
Investeeringud	-105 010	-24 082	-24 114	-37 997
Tulemusvaldkond: Eesti keel ja eestlus				
Kulud	-9 951	-10 407	-10 408	-10 410
Tulemusvaldkond: Tark ja tegus rahvas				
Kulud	-821 307	-812 178	-873 860	-932 818
Tulemusvaldkond: Tõhus riik				
Kulud	-9 710	-9 710	-9 710	-9 710
Tulemusvaldkond: Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus				
Kulud	-224 348	-230 271	-247 710	-256 872
Justiitsministeeriumi valitsemisala	-235 030	-230 120	-231 127	-230 913
piirmääraga vahendid	-177 748	-172 239	-172 334	-170 661
piirmäärata vahendid	-57 282	-57 881	-58 793	-60 252
Kulud	-233 373	-229 867	-230 873	-230 659
Investeeringud	-1 658	-254	-254	-254
Tulemusvaldkond: Õigusriik				
Kulud	-222 427	-219 310	-220 467	-220 253
Kaitseministeeriumi valitsemisala	-1 212 478	-1 470 360	-1 300 945	-1 137 640
piirmääraga vahendid	-971 987	-1 144 947	-1 005 122	-956 061
piirmäärata vahendid	-240 490	-325 413	-295 823	-181 579
Kulud	-890 767	-1 160 572	-988 432	-814 202
Investeeringud	-321 711	-309 788	-312 513	-323 438
Tulemusvaldkond: Julgeolek ja riigikaitse				
Kulud	-817 983	-1 044 458	-901 459	-757 227
Keskkonnaministeeriumi valitsemisala	-199 231	-168 181	-155 353	-146 989
piirmääraga vahendid	-92 067	-85 663	-85 336	-85 475
piirmäärata vahendid	-107 164	-82 518	-70 017	-61 514
Kulud	-196 300	-166 246	-154 098	-145 734
Investeeringud	-2 930	-1 935	-1 255	-1 255
Tulemusvaldkond: Põllumajandus ja kalandus				
Kulud	-6 841	-4 916	-4 886	-4 874
Tulemusvaldkond: Keskkond				
Kulud	-184 816	-157 554	-145 604	-137 345
Kultuuriministeeriumi valitsemisala	-361 688	-337 534	-320 750	-315 669
piirmääraga vahendid	-307 279	-276 507	-258 356	-252 167
piirmäärata vahendid	-54 409	-61 027	-62 394	-63 502
Kulud	-361 552	-337 511	-320 727	-315 646
Investeeringud	-136	-23	-23	-23

	2023	2024	2025	2026
Tulemusvaldkond: Sidus ühiskond				
Kulud	-10 098	-15 893	-15 733	-15 817
Tulemusvaldkond: Kultuur ja sport				
Kulud	-349 310	-319 337	-302 680	-297 550
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala	-1 674 545	-1 520 211	-1 458 393	-1 570 636
piirmääraga vahendid	-635 909	-467 565	-459 086	-519 104
piirmäärata vahendid	-1 038 637	-1 052 646	-999 307	-1 051 533
Kulud	-1 428 949	-1 348 872	-1 343 153	-1 426 995
Investeeringud	-245 597	-171 338	-115 240	-143 641
Tulemusvaldkond: Transport				
Kulud	-623 065	-749 571	-746 052	-893 623
Tulemusvaldkond: Energeetika				
Kulud	-258 306	-93 064	-82 714	-77 661
Tulemusvaldkond: Digiühiskond				
Kulud	-123 379	-108 628	-125 639	-110 142
Tulemusvaldkond: Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus				
Kulud	-400 513	-370 440	-367 089	-322 311
Maaeluministeeriumi valitsemisala	-480 235	-487 956	-453 945	-457 085
piirmääraga vahendid	-77 922	-64 132	-64 147	-64 159
piirmäärata vahendid	-402 313	-423 824	-389 799	-392 926
Kulud	-475 508	-487 065	-453 054	-456 194
Investeeringud	-4 727	-891	-891	-891
Tulemusvaldkond: Põllumajandus ja kalandus				
Kulud	-470 200	-483 998	-449 987	-453 126
Rahandusministeeriumi valitsemisala	-404 188	-431 075	-473 050	-505 270
piirmääraga vahendid	-155 674	-143 672	-135 785	-135 432
piirmäärata vahendid	-248 514	-287 403	-337 265	-369 838
Kulud	-381 410	-416 316	-466 531	-499 148
Investeeringud	-22 778	-14 760	-6 518	-6 122
Tulemusvaldkond: Tõhus riik				
Kulud	-375 325	-410 699	-460 894	-493 311
Siseministeeriumi valitsemisala	-607 209	-553 179	-532 146	-541 614
piirmääraga vahendid	-514 258	-455 592	-453 377	-463 748
piirmäärata vahendid	-92 951	-97 587	-78 769	-77 866
Kulud	-555 240	-530 419	-510 568	-501 231
Investeeringud	-51 969	-22 760	-21 578	-40 383
Tulemusvaldkond: Siseturvalisus				
Kulud	-517 077	-497 382	-477 575	-469 144
Tulemusvaldkond: Sidus ühiskond				
Kulud	-15 834	-15 357	-15 600	-14 936
Sotsiaalministeeriumi valitsemisala	-7 916 242	-8 019 490	-8 335 303	-8 753 873
piirmääraga vahendid	-325 928	-293 937	-170 308	-171 137
piirmäärata vahendid	-7 590 314	-7 725 553	-8 164 995	-8 582 736

	2023	2024	2025	2026
Kulud	-7 908 420	-8 013 413	-8 328 761	-8 746 704
Investeeringud	-7 822	-6 076	-6 542	-7 169
Tulemusvaldkond: Tervis				
Kulud	-2 365 948	-2 375 560	-2 364 506	-2 476 580
Tulemusvaldkond: Heaolu				
Kulud	-5 535 875	-5 631 680	-5 958 130	-6 264 011
Välisministeeriumi valitsemisala	-129 634	-111 954	-105 673	-102 409
piirmääraga vahendid	-110 272	-96 177	-91 320	-92 079
piirmäärata vahendid	-19 362	-15 777	-14 353	-10 330
Kulud	-122 120	-105 820	-103 746	-99 015
Investeeringud	-7 514	-6 134	-1 927	-3 394
Tulemusvaldkond: Välispoliitika				
Kulud	-120 167	-104 763	-102 737	-98 160

LISA 8. Makromajandusprognoos aastateks 2023-2026

Rahandusministeeriumi makromajandusprognoosi eesmärk on anda ajakohane ja võimalikult täpne alus Riigikogule ja valitsusele järgmise aasta riigieelarve eelnõu ning järgmise nelja aasta riigi eelarvestrateegia koostamiseks. Prognoos valmis 23. augustil ning selle pikem seletuskiri on kättesaadav rahandusministeeriumi kodulehel (https://www.fin.ee/riigi-rahandus-ja-maksud/majandus-ja-rahandusprognoosid/rahandusministeeriumi-majandusprognoos). Käesoleva prognoosi eeldused on fikseeritud 2022. aasta augusti keskpaiga seisuga.

Makromajandusprognoos

Kuni viimase ajani on Eesti majandusnäitajad olnud head — keskmise palga ja hõive kasv kiire, tarbimine ning tööstustoodang ja eksport tugev. Samas on kindlustunne nii Eestis kui ka kogu ELis sügisest alates stabiilselt nõrgenenud ja langenud tasemele, kus mõningane majanduslangus selle aasta teises pooles on paljudes riikides ilmselt vältimatu.

Ülikiire hinnatõus kiirendab küll palgakasvu, kuid elanike ostujõud väheneb 2022. aastal siiski oluliselt. See on sõja hind. Tööturul sõda olulist tagasilööki siiski kaasa ei too — hõive kasvab 2022. aastal pea 3% ja edaspidi tagasihoidlikult, seoses põgenike tööturule jõudmisega. 11% palgakasv sellel aastal taandub 7% juurde järgmisel ja jääb edaspidi 4-5% juurde.

Tarbijahindade kasvutempo tipp peaks jääma sügiskuudesse, 2023. aasta kevadel taandub inflatsioon ühekohaliseks ning aasta lõpus marginaalseks. See kehtib eeldusel, et kevadel pöörduvad energiahinnad langusesse nagu oodatakse tulevikutehingutes ja uusi üllatusi energiakandjate kättesaadavuses ei tule.

Eratarbimist tervikuna suudetakse säästude kasutamise hinnaga hoida 2022. aastal küll napilt eelmise aasta tasemel, kuid mitte kõikidel leibkondadel ei õnnestu sundkulude katmise järel tarbida endises mahus ka mittehädapäraseid kaupu ja teenuseid. 2023. aastal tagasihoidlik reaalpalga kasv taastub ning pensionitõus saab olema kiire (keskmine pension kasvab 18,3%), mis võimaldab rohkematel inimestel suurendada ka tarbimist.

Investeeringud langevad 2022. aastal mulluse ühekordselt kõrge võrdlusbaasi tõttu, kuid neid pärsib ka ülikiire ehituse hinnatõus. Intressitõusu mõju investeeringutele saab loodetavasti olema tagasihoidlik ning surve energiatõhususe suurendamiseks toetab kapitalimahutust veel kaua. Eluasemeinvesteeringuid toetab lisaks eluasemevajadusele ka kinnisvara hinnatõus.

Seni tugeva välisnõudluse toel kiirelt kasvanud ekspordi kasv aeglustub oluliselt, toetudes rohkem teenustele. Eesti kaupade eksport Venemaale on vähenemas ning see suundumus jätkub ka aasta teisel poolel.

Kokkuvõttes aeglustub Eesti majandus 2022. aasta teises pooles oluliselt ja mõne kvartali jooksul majanduse maht kahaneb. 2022. ja 2023. aasta keskmisena peaks SKP kasv jääma siiski kergelt positiivseks ning kiirenema 2024. aastal 3%ni.

Tabel 107. Makromajanduse prognoosi põhinäitajad, %

	2012-19	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1. SKP reaalkasv	3,3	-0,6	8,0	1,0	0,5	3,0	2,5	2,0
2. SKP nominaalkasv	6,6	-1,1	14,5	16,0	5,8	4,6	4,4	4,2
3. SKP jooksevhindades (mld eurot)		24,1	26,0	26,3	26,4	27,2	27,9	28,5

	2012-19	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
4. Tarbijahinnaindeks	1,9	-0,4	4,6	19,5	6,7	1,0	1,5	1,9
5. Tööhõive (tuh inimest)	641,9	653,8	650,5	669,2	672,4	673,7	674,4	674,1
6. Tööhõive kasv	1,3	-2,2	-0,5	2,9	0,5	0,2	0,1	0,0
7. Tööpuuduse määr	6,8	6,9	6,2	6,0	6,4	6,1	6,0	6,0
8. Keskmine palk (eurot)	1123,8	1448,0	1548,0	1717,8	1845,0	1936,5	2025,6	2116,7
9. Keskmise palga reaalkasv	4,7	3,4	2,1	-7,1	0,7	3,9	3,0	2,6
10. Keskmise palga nominaalkasv	6,7	2,9	6,8	11,0	7,4	5,0	4,6	4,5
11. Jooksevkonto	1,0	-0,3	-1,6	1,5	2,5	2,7	2,8	3,1
Kasvuallikad								
12. Eratarbimiskulutused (sh MTÜd)	3,9	-1,2	6,5	0,4	1,4	4,3	3,1	2,4
13. Valitsussektori lõpp-tarbimiskulutused	2,0	2,8	4,0	-1,5	-1,2	-1,5	0,0	-2,0
14. Kapitali kogumahutus põhivarasse	4,2	24,7	2,8	-12,5	3,7	3,8	3,3	2,3
15. Sisenõudlus	3,9	6,2	6,3	-1,7	-0,5	2,9	2,5	1,8
16. Kaupade ja teenuste eksport	3,4	-5,3	19,9	3,0	1,6	3,5	3,1	3,1
17. Kaupade ja teenuste import	4,2	0,4	21,0	-0,6	0,3	3,4	3,0	2,9
Väliseeldused								
18. Välisnõudlus	2,9	-6,8	9,5	2,6	1,8	3,2	3,0	2,9
19. Nafta hind (Brendt, USD/barrel)	75,6	42,0	70,8	103,7	88,1	82,0	78,3	75,9

Eelarvenõukogu arvamus majandusprognoosi kohta

Vastavalt riigieelarve seaduse §-le 18 avaldas Eelarvenõukogu 16. septembril arvamuse rahandusministeeriumi suvise majandusprognoosi kohta (vt täpsemalt: https://eelarvenoukogu.ee/uudised/eelarvenoukogu-ei-kiida-heaks-rahandusministeeriumi-suvist-majandusprognoosi) ning 27. septembril arvamuse täiendava makromajandusstsenaariumi ning 2023-2026 aasta riigieelarve eesmärkide kohta (https://eelarvenoukogu.ee/uudised/valitsus-peaks-alates-2024-aastast-eelarvepuudujaaki-vahendama).

Eelarvenõukogu ei kiitnud 6. septembri arvamuses rahandusministeeriumi 2022. aasta suvist majandusprognoosi heaks, kuna leidis, et valitsussektori kulude mahtu on oluliselt alahinnatud. Kuna rahandusministeerium ei nõustunud Eelarvenõukogu arvamusega, vastas rahandusministeerium Eelarvenõukogule 9. septembril avalikult. Eelarvenõukogu soovitustele osaliselt vastu tulles koostas rahandusministeerium 23. septembriks täiendava lisastsenaariumi (toodud allpool), mis sisaldas eelarvepoliitiliste otsuste mõjusid. Selle lisastsenaariumi alusel kiitis Eelarvenõukogu rahandus¬ministeeriumi 27. septembril uue makrostsenaariumi heaks, pidades seda oluliseks sisendiks riigieelarve ja eelarvestrateegia edasisel arutelul.

Allpool on toodud ära Eelarvenõukogu 6. septembri arvamus, Rahandusministeeriumi 9. septembri vastus Eelarvenõukogu arvamusele, Rahandusministeeriumi poolt koostatud makromajandusprognoosi lisastsenaarium eelarvepoliitiliste mõjudega ning Eelarvenõukogu

27. septembri pressiteade, millega kiideti see uus makromajanduse prognoosistsenaarium heaks.

Eelarvenõukogu 6. septembri arvamus

Eelarvenõukogu ei kiida heaks rahandusministeeriumi 2022. aasta suvist majandusprognoosi, kuna selle koostamisel on kasutatud aegunud eeldusi valitsuse kulude kasvu kohta. Eelarvenõukogu soovitab, et riigi eelarvestrateegia 2023–2026 sisaldaks ka uuendatud makromajandusprognoosi.

Esiteks on suvise prognoosi koostamisel kasutatud valitsussektori tarbimise ja palgakulude prognoose, mis lähtuvad poolteist aastat tagasi valminud riigi eelarvestrateegiast, mille prognoosieeldused on kiire inflatsiooni oludes aegunud. Teiseks ei ole suvise prognoosi koostamisel arvesse võetud uue valitsuskoalitsiooni kavandatavaid kulumeetmeid, mille sisu avalikustati juulikuus.

Seetõttu on rahandusministeeriumi suvises prognoosis oluliselt alahinnatud valitsussektori kulude mahtu, eelarvepuudujääki ja võlakoormust aastatel 2023–2026, mis omakorda avaldab mõju teistele prognoositavatele majandusnäitajatele.

Rahandusministeeriumi vastus Eelarvenõukogu arvamusele majandusprognoosi kohta

Rahandusministeerium on tutvunud Eelarvenõukogu arvamusega 2022. aasta suvise majandusprognoosi kohta. Vastavalt riigieelarve seadusele oleme vastanud Eelarvenõukogule avalikult, sest me ei nõustu Eelarvenõukogu arvamusega (vt täpsemalt: https://www.fin.ee/uudised/rahandusministeeriumi-vastus-eelarvenoukogu-arvamusele-2022-aasta-suvise-0).

Me võtame teadmiseks Eelarvenõukogu arvamuse valitsussektori kulueelduste kohta, kuid leiame et Eelarvenõukogu poolt esitatud põhjendused on faktiliselt ebakorrektsed ning ei kajasta piisava õigsusega rahandusministeeriumi kuluprognoosi koostamise tegelikku metoodikat ja seetõttu jõutakse rahandusministeeriumi hinnangul ekslike järeldusteni. Eelarvenõukogu ei ole olnud järjepidev, käsitleb sel korral valitsuskoalitsiooni kavandatavaid kulumeetmeid erinevalt oma varasemast praktikast ja see käsitlusviis ei ole kooskõlas Euroopa Liidu põhimõttega, mille kohaselt tuleb eelarve koostamisel eristada poliitika-muutusteta prognoos kavandavatest poliitikameetmetest ja nende meetmete mõjust.

Eelarvenõukogu arvamus makromajandusprognoosi kohta ei ole üheselt sõnastatud, kuid siiski on võimalik aru saada, et makromajandusnäitajate sobilikkus on kahtluse alla seatud peamiselt valitsussektori kulueeldusega seotud arvamuse tõttu, kuid mitte muude argumentidega. Eelarvenõukogu lähtub oletusest, et hinnatõusu ja palgakulude kasvu ning valitsuskoalitsiooni kavandatavate kulumeetmetega kaasneb iga-aastane lisakulu kogu prognoosiperioodiks. Viidatakse et sellel võib omakorda olla oluline mõju valitsussektori kuludele, eelarvepuudujäägile ja võlakoormusele, mis omakorda avaldab mõju teistele prognoositavatele majandusnäitajatele.

Eelarvenõukogu arvamusest jääb mulje, justkui puudutaks eelnev kogu valitsussektori kuluprognoosi. Tegelikult on valitsussektori kulutuste osa, mis kajastab eelmisel aastal ehk enne kõrget inflatsiooni langetatud otsuseid, väiksem kui üks kolmandik valitsussektori kuludest. Ülejäänud rohkem kui kaks kolmandikku valitsussektori kulutustest sisaldab

värskeimast makromajandusprognoosist tulenevat mõju. Tuleb ka arvestada, et mainitud vähem kui kolmandiku osas, samuti koalitsioonileppe rakendamise osas, on valitsusel väga suur kaalutlusõigus, mistõttu ei ole rahandusprognoosi jaoks piisava detailsusega võimalik hinnata kõige tõenäolisemat arengutrajektoori, sest need otsused tehakse eelarve ja eelarvestrateegia arutelude käigus.

Tulenevalt sellest, et kulumeetmete maht võib käesoleval sügisel olla tavapärasest suurem, oleme käesoleva aasta erandlikust arvestades valmis täpsustama riigieelarve tegelike kulude sisseviimise mõju makromajandusprognoosile septembri lõpuks vastavalt Eelarvenõukogu soovitustele ehk lisama seekord täiendava hinnangu poliitikamuutustega prognoosi mõjust.

Makromajandusprognoosi lisastsenaarium eelarvepoliitiliste otsuste mõjuga

Prognoosi lisastsenaarium on koostatud selleks, et näidata, kuidas käesoleval sügisel Vabariigi Valitsuse poolt tehtud eelarvepoliitilised otsused võivad mõjutada majandusarengut. Samuti on lisastsenaarium vastuseks Eelarvenõukogu soovitusele ning sisaldab kõige värskemaid kulueeldusi.

Antud lisastsenaarium tugineb rahandusministeeriumi suvisele majandusprognoosile, mis avalikustati 23. augustil. Lisastsenaariumiga simuleeriti, kuidas 2023. aasta riigieelarve eelnõu ning 2023—2026. aasta riigieelarve strateegia koostamise käigus tehtud eelarvepoliitilised otsused võivad mõjutada erinevaid majandusarengu näitajaid. Muus osas lähtub lisastsenaarium suvise majandusprognoosi eeldustest.

Valitsuse otsused suurendavad märkimisväärselt sisenõudlust järgmise nelja aasta jooksul. Lisaks riigi palgaliste töötasu suurendamise tõstetakse peretoetusi, vähendatakse tulumaksukoormust ning suurendatakse riigi muid kulusid ja investeeringuid, sh riigikaitsele. 2023. aastaks planeeritakse ka erakorralisi kriisikulusid, mis on suunatud sõjapõgenike toetuseks ning võimalikke koroonaviiruse leviku tõkestamisega seotud kulusid. Lisaks rakendab valitsus elanikele ja mikro- ning väikeettevõtetele suunatud hinnatõusu leevendamise meetmeid, mis piiravad energiahindade tõusuga seotud kulusid.

Lisastsenaariumi kohaselt suunab valitsus täiendavalt majandusse umbes 1 mld eurot. Eesti avatud majanduse puhul ei lähe kogu täiendav nõudlus kohalikuks lisandväärtuseks, vaid suur osa sellest „lekib" impordi kaudu Eesti majandusest välja. On põhjust eeldada, et täiendavate tarbimiskulutuste impordisisaldus on suurem kui tarbimiskulutustel keskmiselt. Selle tulemusena suureneb suvise prognoosiga võrreldes import ning väheneb jooksevkonto ülejääk. Kui suvises prognoosis ootasime jooksevkonto ülejäägi mõningast suurenemist üle 2% SKPst, siis lisastsenaariumi kohaselt jooksevkonto ülejääk järgmisel aastal hoopis väheneb.

Valitsuse täiendavad kulutused annavad siiski tõuke ka kohalikule majandustegevusele. See kiirendab 2023. aasta majanduskasvu 0,5 protsendipunkti võrra. Kuna plaanide kohaselt on valitsuse täiendav stiimul 2023. aastal suurem kui järgnevatel aastatel, siis tähendab see baasstsenaariumiga võrreldes natukene aeglasemat majanduskasvu järgneval kahel aastal. SKP nominaalne ja reaalne maht jäävad siiski baasprognoosiga võrreldes kõrgemaks kogu prognoosiperioodi jooksul.

Energia hinnatõusu leevendusmeetmete abil väheneb tarbijahindade kasv sel aastal 0,7 protsendipunkti võrra ning järgmisel aastal 0,3 protsendipunkti võrra. Kuna elektri universaalteenuse hind ei olnud lisastsenaariumi koostamise ajal teada, siis võib

inflatsioonimõju hinnang veel muutuda. Täiendav sissetulekute kasv suurendab tarbimist ning mõnevõrra ka sisemaist hinnatõusu.

Tabel 108. Makromajandusprognoosi lisastsenaarium eelarvepoliitiliste otsuste mõjuga perioodil 2022-2026

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2022	2023	2024	2025	2026
	Lisastsenaarium						Erinevus baasprognoosist				
1. SKP reaalkasv	8,0	1,0	1,0	2,8	2,4	2,0	0,0	0,5	-0,2	-0,1	0,0
2. SKP nominaalkasv	14,5	16,0	7,5	3,9	4,1	4,1	0,0	1,7	-0,7	-0,3	-0,1
3. SKP jooksevhindades (mld eurot)	31,4	36,5	39,2	40,7	42,4	44,1	0,0	0,6	0,3	0,3	0,2
4. Tarbijahinnaindeks	4,6	18,8	6,4	1,4	1,5	1,9	-0,7	-0,3	0,4	0,0	0,0
5. Keskmine palk (eurot)	1 548	1 719	1 891	1 986	2 083	2 176	0	46	50	57	60
6. Keskmise palga reaalkasv	2,1	-6,5	3,4	3,6	3,3	2,6	0,6	2,7	-0,3	0,3	0,0
7. Keskmise palga nominaalkasv	6,8	11,0	10,0	5,1	4,9	4,5	0,0	2,6	0,1	0,3	0,0
8. Jooksevkonto	-1,6	1,5	1,1	1,4	1,8	2,1	0,0	-1,4	-1,3	-1,0	-1,0
Panused kasvu											
9. Sisenõudlus	6,3	-1,7	0,8	2,6	1,9	1,8	0,0	1,3	-0,2	-0,4	0,1
10. Kaupade ja teenuste bilanss	-0,7	2,6	0,2	0,2	0,5	0,2	0,0	-0,8	0,0	0,3	0,0
Valitsussektor (% SKPst)											
11. Nominaalne eelarvepositsioon	-2,3	-2,7	-3,8	-3,3	-3,0	-2,9	0,0	-1,8	-1,6	-1,7	-1,7
12. Struktuurne eelarvepositsioon	-4,0	-2,6	-2,6	-2,6	-2,6	-2,6	0,0	-1,8	-1,6	-1,6	-1,8

Eelarvenõukogu pressiteade 27. septembril 2022

Valitsus on riigi 2023.–2026. aasta eelarvestrateegia koostamisel otsustanud suurendada järgmise nelja aasta eelarvepuudujääki rahandusministeeriumi suvise prognoosiga võrreldes 2,9 miljardi euro võrra.

Valitsuse eesmärk on hoida struktuurset eelarvepuudujääki ka edaspidi 2022. aasta tasemel, milleks rahandusministeeriumi prognoosi järgi kujuneb 2,6% SKPst. Seega on loobutud struktuurse puudujäägi vähendamisest, mida veel kevadel stabiilsusprogrammis oluliseks peeti. Puudujääki põhjendatakse täiendavate kaitsekulutuste, peretoetuste ning elektrihinna tõusu kompenseerimise vajadusega.

Eelarvestrateegia sisaldab uusi püsiva loomuga kulusid, kuid mitte uusi püsivaid tululiike. Eelarvenõukogu mõistab täiendavaid erakorralisi kulutusi käesoleval ja järgmisel aastal Ukraina sõja ja kiire hinnatõusu tõttu. Seetõttu on ka eelarvereeglite nõuded kõikjal Euroopas jätkuvalt peatatud. Samas peab eelarvenõukogu oluliseks, et ka ajal, mil eelarvereeglid ajutiselt ei kehti ja kulusurve on suur, juhitaks riigirahandust vastutustundlikult. Seega oleks vaja keskpikas vaates leida ka selliseid kulude katteallikaid, mis ei oleks vaid laenuraha.

Prognoosi järgi suureneb valitsussektori nominaalne puudujääk 2023. aastal käesoleva aastaga võrreldes ligikaudu poole miljardi euro võrra. Selline eelarvepoliitika hoiak ei toeta rahapoliitikat võitluses inflatsiooniga. Lisaks ei vasta riigi eelarvestrateegias 2024.–2026. aastaks seatud eesmärgid riigieelarve seaduses kehtestatud nõuetele, mille kohaselt tuleb majanduse tavaoludes struktuurset puudujääki igal aastal vähendada vähemalt 0,5

protsendipunkti võrra. Prognoosi järgi on Eesti majanduse väljavaade selleks ajaks piisavalt paranenud.

Koos riigi eelarvestrateegiaga valmis rahandusministeeriumil ka uus makromajanduse prognoosistsenaarium, milles on arvesse võetud nii muutunud majandusolusid kui ka koalitsioonilepet. Eelarvenõukogu hinnangul oli kohene prognoosiuuendus vajalik (ja võib osutuda vajalikuks ka tulevikus), kuna suveprognoosile lisandunud valitsuse otsuste ja meetmete eelarvemõju on erakordselt suur. Eelarvenõukogu kiidab rahandusministeeriumi uue makrostsenaariumi heaks, pidades seda oluliseks sisendiks riigieelarve ja eelarvestrateegia edasisel arutelul.

Eelarvenõukogu ei pea kohaseks praegust olukorda, kus riigirahanduse pikemaajalisi eesmärke seatakse kaks korda aastas (kevadel stabiilsusprogrammis ja sügisel eelarvestrateegias), kusjuures need plaanid ei ole omavahel siduvad. Tänane Eesti poliitilise otsustamise kultuur peaks olema juba sellisel tasemel, et neljaks aastaks kavandatud riigirahanduse plaane ei muudeta iga poole aasta tagant. Seetõttu leiame, et varasem süsteem, kus koos stabiilsusprogrammiga lepiti kokku ka riigi eelarvestrateegia järgmiseks neljaks aastaks, toimis paremini.

Eelarvenõukogu seletuskirjad riigi eelarvestrateegia 2023–2026 ja rahandusministeeriumi uuendatud makromajanduse prognoosistsenaariumi kohta avaldatakse nädala lõpus eelarvenõukogu veebilehel www.eelarvenoukogu.ee.

LISA 9. Riigi rahanduse arengud

Valitsussektori eelarvepositsioon

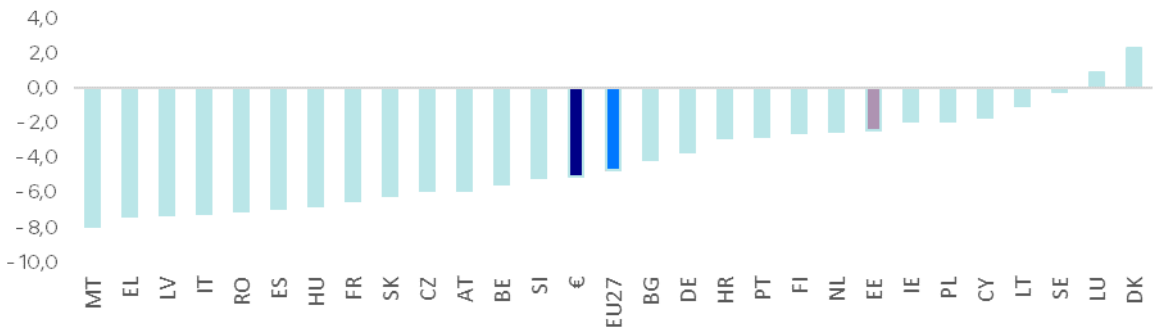
Valitsussektori eelarvepositsioon moodustub kõikide valitsussektori tasandi institutsioonide eelarvetest. See on oluliseks riigi fiskaalolukorda kirjeldavaks indikaatoriks, mida seiratakse muuhulgas Euroopa Komisjoni poolt.

Eelarvepositsiooni arvestamisel lähtutakse tekkepõhist lähenemist. Tulude tekkepõhise arvestuse korral kajastatakse maksutulusid juba vastava maksukohustuse tekkimisel (näiteks palga väljamaksmise hetkel), mitte maksutulu laekumisel. Välistoetuste puhul lähtutakse põhimõttest, et need ei mõjuta eelarvepositsiooni, mistõttu laekumise korral ei arvestata saadud tulu kohe, vaid alles siis, kui tehakse välistoetusega seotud kulu (nt investeering).

2020. aastal langes valitsussektori eelarvepositsioon puhkenud Covid-19 pandeemia tõttu sügavasse puudujääki, mis moodustas Statistikaameti täpsustatud andmete kohaselt 1,5 mld eurot ehk 5,5% SKPst. Möödunud aastal hakkas majanduskeskkond taastuma, mis kiirenenud maksulaekumiste toel vähendas puudujääki 721 mln euroni ehk 2,3%ni SKPst. Puudujäägis olid keskvalitsus ja kohalikud omavalitsused (vastavalt 2,4% ja 0,4% SKPst), mida veidi tasakaalustas sotsiaalkindlustusfondide ülejääk (0,4% SKPst). Keskvalitsuse puudujääk tulenes riigieelarvest, mida olulisel määral mõjutas lisaeelarvega kavandatud kriisileevendusmeetmete kulu. Ka kohalike omavalitsuste rahaline olukord sai kriisi tõttu kannatada läbi vähenenud tulumaksulaekumise ning kiirenenud kulude kasvu. Sotsiaalkindlustusfondide eelarveülejääk tulenes kiiresti kasvanud maksutuludest ning osaliselt riigieelarvest rahastatud kuludest.

2021. aastal oli Eurostati esialgsetel andmetel vaid Taani ja Luksemburgi eelarvepositsioon ülejäägis (vastavalt 2,3 ja 0,9% SKPst), kõikide ülejäänud Euroopa Liidu liikmesriikide eelarvepositsioon oli puudujäägis, sh suurima puudujäägiga oli Malta (8% SKP-st). Eesti valitsussektori eelarvepositsioon oli Euroopa Liidu keskmisega võrreldes 2,3% võrra SKP-st parem. Võrreldes 2020. aastaga, mis oli koroonakriisi esimene aasta ning mil rakendati ulatuslikke leevendusmeetmeid, paranes möödunud aastal eelarvepositsioon pea kõikides liikmesriikides. EL keskmine eelarvepuudujääk vähenes 6,8%lt 4,7%ni SKPst. Euroopa Komisjoni kevadise prognoosi (2022 mai) kohaselt ulatub Euroopa Liidu keskmine eelarvepuudujääk sellel aastal 3,6%ni SKP-st ning järgmisel aastal 2,5%ni SKP-st.

Joonis 94. Valitsussektori eelarvepositsioon Euroopa Liidus aastal 2021, % SKPst. *Allikas: Eurostat*

2023. aasta riigieelarve eelnõu kohaselt on valitsussektori nominaalne eelarve positsioon puudujäägis 3,9% SKPst.

Tabel 109. Valitsussektori nominaalne eelarvepositsioon 2023. aastal, miljonit eurot

	2023
Valitsussektor (mln eurot)	-1 489
Keskvalitsus	-1 532
Sotsiaalkindlustusfondid	69
Kohalikud omavalitsused	-26
Valitsussektor (% SKP-st)	-3,9
Keskvalitsus	-4,0
Sotsiaalkindlustusfondid	0,2
Kohalikud omavalitsused	-0,1

Keskvalitsus

Valitsussektorist ligikaudu 3/4 moodustava keskvalitsuse suurimaks osaks on riigieelarvelised asutused, kuid keskvalitsuse hulka kuuluvad ka riigi asutatud sihtasutused (suurima mõjuga on haiglad), äriühingud (sh Riigi Kinnisvara AS ja Elron) ja avalik-õiguslikud institutsioonid (nt ülikoolid, Eesti Rahvusringhääling). Riigieelarve positsioon on enim seotud majandustsükliga, seda lähtuvalt finantseerimisest — suure osa riigieelarve tuludest moodustavad majandusarengu suhtes tundlikud maksud. Seetõttu on majandustsükli langusfaasis suurem osa eelarvepuudujäägist tulnud just riigieelarvest.

Riigieelarve positsiooni mõjutab oluliselt ka riiklik pensionikindlustus. 2023. aastal katab sotsiaalmaksu riikliku pensionikindlustuse osast saadav tulu (2,49 miljardit eurot) riikliku pensionikindlustuse kulud (kokku 2,48 miljardit eurot). Kuna kõiki pensionikulusid ei kaeta sotsiaalmaksust, on ülejääv osa umbes 123 mln eurot.

Riigieelarve tulude ja kulude prognoos tugineb Rahandusministeeriumi 2022. aasta suvisele majandusprognoosile ning riigi eelarvestrateegia ja 2023. aasta riigieelarve menetlemisel langetatud otsustele.

Muu keskvalitsuse eelarvepositsioon moodustub sihtasutuste, äriühingute ja avalik-õiguslike institutsioonide positsioonide koondsummast. Üks peamisi eelarvepositsiooni mõjutavaid tegureid on suuremahulised investeeringud, mis ületavad jooksva aasta tulusid. Sõltumata sellest, kas neid finantseeritakse eelmistel aastatel kogunenud reservidest või laenu abil, on mõju eelarvepositsioonile negatiivne. Muu keskvalitsuse asutuste puudujääk ulatub 2023. aastal 0,04%ni SKP-st ning hakkab järgenvatel aastatel paranema jõudes 2025. ja 2026. aastal 0,1%se ülejäägini.

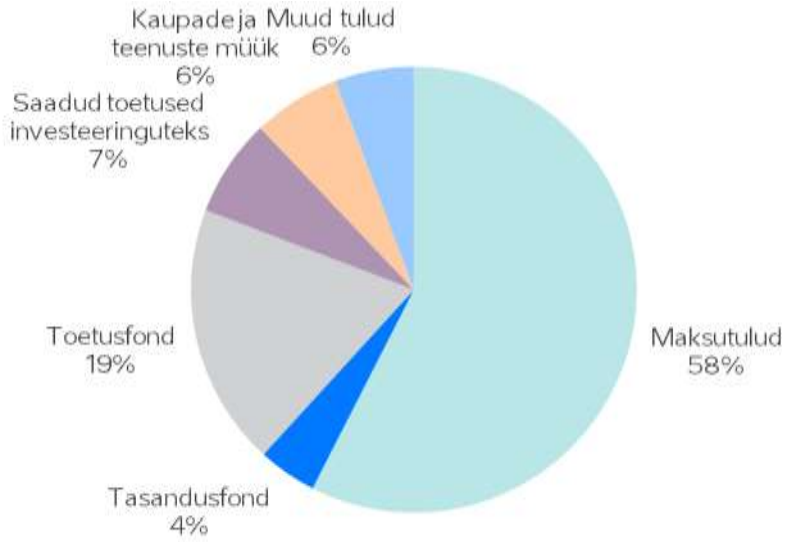
Sotsiaalkindlustusfondid

Sotsiaalkindlustusfondide positsioon moodustub Eesti Haigekassa ja Eesti Töötukassa eelarvetest. Koroonakriis mõjutas tugevalt fondide kulutusi, mistõttu 2020. aastal oli sektor Eesti Töötukassa tõttu ligi 1,2% suuruses puudujäägis osakaaluna SKPst. Sektorisse suunatud lisavahendid ning kiiresti taastunud majandus on aga olukorda parandanud ning aastatel 2021-2024 on kas realiseerunud või on oodata väikest ülejääki. Seoses riigipoolse tegevustoetuse lõppemisega Eesti Haigekassale alates 2025. aastast, ootame väikest puudujääki, 0,3% ulatuses SKPst. Samas tuleb arvestada, et seoses kasvanud hindade ning kasvavate palkadega on kulutuste maht siiski oluliselt suurem, kui eelmistes eelarvetes.

Kohalikud omavalitsused

Kohaliku omavalitsuse üksuste eelarved on iseseisvad ehk nad otsustavad ise eelarvete koostamise üle. Nende peamisteks tuludeks on tulumaks ja toetused riigieelarvest. Laekumine tulumaksust moodustab üle poole kogu laekumistest.

Joonis 95. Kohaliku omavalitsuse üksuste sissetuleku jaotus 2022. aastal

Kohaliku omavalitsuste üksuste sektor on olnud perioodi 2014—2020 peale kokku ülejäägis, kuid 2021. aastast on jõutud defitsiiti. Defitsiidis püsimist ca 0,2% SKP-st tingivad nii kiirelt kallinenud energiahinnad, ukraina sõjapõgenike toetamine kui ka investeerimisaktiivsuse jätkuv kasv.

Jooksvalt on kohaliku omavalitsuse üksuste eelarvete ja eelarve täitmise andmetega võimalik tutvuda Rahandusministeeriumi kodulehel või http://riigiraha.fin.ee.

Tabel 110. Kohaliku omavalitsuse üksuse koondnäitajad, miljonit eurot

	2021	2022	2023
Sissetulekud	2 506	2 692	2 875
sh tulumaks	1 355	1 534	1 694
sh tasandusfond	107	107	107
sh toetusfond	476	508	553
Väljaminekud, v.a laenumaksed	2 642	2 801	2 932
Võlakohustused	987	1 096	1 188
Likviidsed varad	280	281	265
KOV sektori tasakaal	-115	-78	-26

Kohaliku omavalitsuse üksuste eelarved on iseseisvad ehk nad otsustavad ise nende koostamise üle. Riigieelarvest edasikantavate maksutulude ja muude tulude (tulumaks, maamaks, keskkonnatasud) ning tasandus- ja toetusfondi ühtne eesmärk on tagada kohaliku omavalitsuse üksustele piisavad vahendid kohalike elu küsimuste üle iseseisvalt seaduste alusel otsustamiseks.

Tasandusfond on mõeldud nende eelarveliste võimaluste ühtlustamiseks. See jaotatakse riigieelarve seaduses toodud valemi alusel.

Toetusfondi vahendid on ette nähtud üldhariduse andmiseks (õpetajate ja koolijuhtide töö¬jõu¬kulud, õppevahendid, koolilõuna jne), toimetulekutoetuse maksmise kulude hüvitamiseks, kohalike teede hoiu toetuseks, üle antud endiste riigiteede hoolduseks, rahvastikutoimingute kulude hüvitamiseks, raske ja sügava puudega lastele abi osutamise toetuseks, asendus- ja järelhooldusteenusteks, matusetoetuseks, huvihariduse ja huvitegevuse toetuseks, pikaajaliseks hoolduseks, sõjapõgenike ja kõrgenenud energiakuludega toimetulemiseks ning koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetuseks. Toetus¬fondi vahendite jaotuse kehtestab Vabariigi Valitsus.

Valitsussektori eelarve tsükliline ja struktuurne positsioon

Eelarvepoliitika üks eesmärke on tasakaalustada majandustsüklit. Majanduskriisis (SKP lõhe on negatiivne või SKP tase langeb) peaks riik lõdvendama eelarvepoliitikat ja vastupidi, majanduse tõusulainel (SKP lõhe on positiivne), peaks riik kulukasvu tagasi hoidma ja eelarvepositsiooni parandama. Eelarvepoliitika kogumõju hindamisel on vaja silmas pidada nii eelarvepositsiooni taseme sobivust majandustsükliga ehk SKP lõhega kui ka eelarvega antavat täiendavat impulssi ja selle vastavust majandustsükli muutusele.

Hindamaks eelarve impulssi majandusele lähtutakse eelarvepositsiooni muutusest. Lisaks tuleb arvestada ka välisvahendite muutusega, sest need on eelarvepositsiooni osas neutraalsed — tulud on alati võrdsed kuludega — seega näiteks vahendite kasutamise kasv ei peegeldu eelarvepositsiooni muutuses. Samas majanduskriisi ajal võimaldavad välistoetused täiendavalt majandustegevust stimuleerida, mis on olemuselt vastutsükliline poliitikameede.

Tabel 111. Tsükliliselt ja struktuurselt tasandatud eelarvepositsioon perioodil 2022-2024, % SKPst

	2022	2023	2024
1. SKP reaalkasv (%)	1,0	0,5	3,0
2.Valitsussektori eelarvepositsioon	-2,7	-3,9	-3,3
3. Intressimaksed	0,1	0,3	0,4
4. Potentsiaalse SKP reaalkasv (%)	3,2	2,5	1,9
5. SKP lõhe *(output gap)*	-0,6	-2,5	-1,4
6. Tsükliline eelarve komponent	-0,3	-1,2	-0,7
7.Tsükliliselt tasandatud eelarvepositsioon (7)=(2)-(6)	-2,4	-2,6	-2,6
8.Tsükliliselt tasandatud primaarne positsioon (8)=(7)+(3)	-2,3	-2,3	-2,2
9.Tsükliliselt tasandatud primaarse positsiooni muutus	0,7	0,0	0,1
10. Välisvahendite muutus	0,9	0,7	-0,3
11. Fiskaalstiimul (11)=(10)-(9)	0,1	0,8	-0,4
12. SKP lõhe muutus	-2,2	-1,9	1,1
13. Eelarvepoliitika positsioon	Vastutsükliline	Vastutsükliline	Vastutsükliline
14. Ühekordsed meetmed	0,2	0,0	0,0
15. Struktuurselt tasandatud eelarvepositsioon (15)=(7)-(14)	-2,6	-2,6	-2,6

Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon leitakse nii, et eemaldatakse nominaalsest positsioonist lisaks majandustsükli mõjule ka ühekordsed ja ajutised tegurid, mis võivad eelarvepositsiooni moonutada. Ühekordseteks ning ajutisteks meetmeteks loetakse neid eelarvele olulist mõju avaldavaid meetmeid, millel on eelarvepositsioonile ainult ajutine ning

mittekorduv oluline mõju suurusjärgus vähemalt 0,1% SKP-st. Ühekordsete meetmete mõju eemaldamisel saadakse tulemuseks tegelik eelarveseis ilma ajutiste ilustusteta. Ehkki määratletud on üldised printsiibid, millest lähtuvalt liigitatakse meetme mõju ühekordseks (vt täpsemalt Report on Public Finances in EMU, 2015, lk 52-65), otsustatakse iga konkreetse juhtumi arvesse ¬võtmine eraldi

Tabel 112. Ühekordsed meetmed ja nende mõju perioodil 2021-2023, % SKP'st

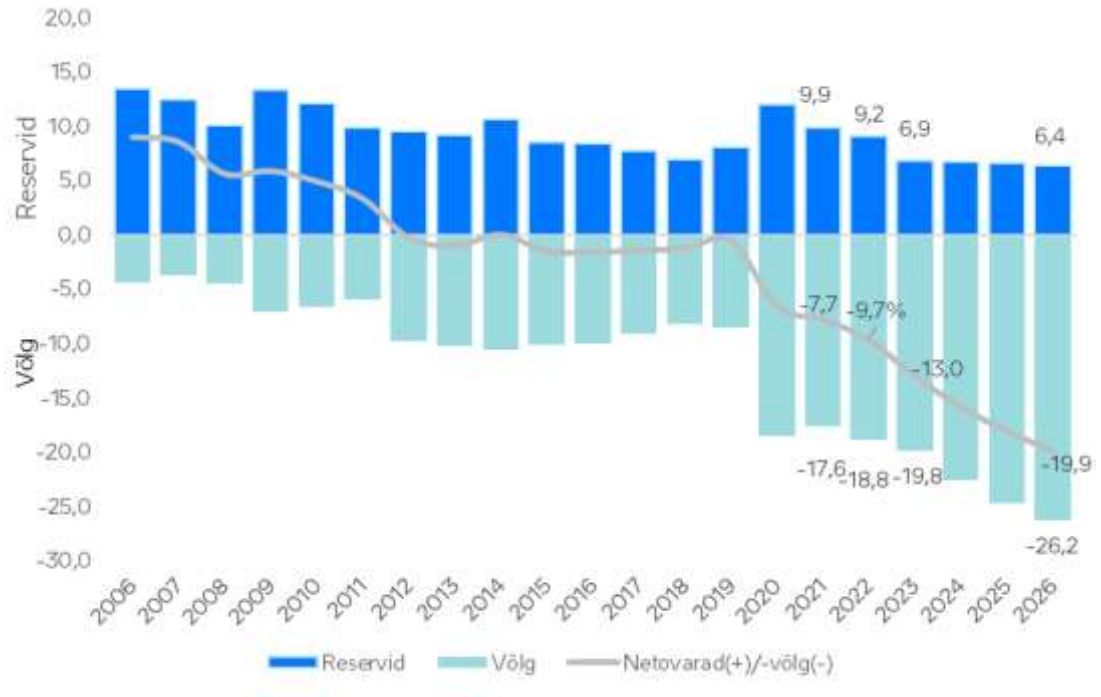
	2021	2022	2023
Pensionisüsteemi teise samba muudatus	289	54	-
Kokku, mln eur	289	54	0
Kokku, % SKPst	0,9	0,2	0

Rahavoog ja netopositsioon

2023. aasta riigieelarve eelnõu kohaselt on riigieelarve positsioon nii sellel kui ka tuleval aastal nominaalses puudujäägis pingelise geopoliitilise olukorra ja sellest tulenevate mõjude tõttu, sealjuures suurenevad riigi kulutused eelkõige julgeolekule ja sotsiaalkaitsele. Samuti on rahavoog kokku käesoleval ja järgmisel aastal negatiivne, kus võetakse lisaks riigieelarve positsioonile arvesse ka teisi tegureid. Põhiliselt tuleneb negatiivne rahavoog läbi kolme teguri: riigieelarve defitsiidi (sh valitsuses otsustatud meetmed), riigikassa poolt tagasimakstava laenu suuruse ning muude kohanduste. Näiteks mõjutavad rahavoogu veel välisvahendite kohandus, millega on sel aastal Euroopa Liidu struktuurifondide mõju rahavoole samuti negatiivne — toetusi makstakse välja suuremas mahus kui Euroopa Liidust raha laekub ning vahe kaetakse likviidsusreservist või kaasatakse lisavahendeid. Samuti mõjutab sellel ja järgmisel aastal rahavoogu suuremahulisem finantseerimistehingute rahastamine. Riigieelarve negatiivset rahavoogu 2023-2026 rahastatakse lühi- ja pikaajaliste võlakirjaemissioonide ning uute laenude abil.

Valitsussektori netopositsioon ehk reservide ja võla suhe halveneb Vene agressiooni kriisi mõjude tõttu oluliselt. Kui 2021. aasta lõpus moodustasid valitsussektori likviidsed reservid 9,9% SKP-st ning võlg oli samal ajal 17,6% SKP-st, moodustas valitsussektori netovõlg 7,7% SKP-st. Netovarade/võla maht on otseselt seotud valitsussektori rahavooga — vastav tõus/langus viitab positiivsele rahavoole ning langus/tõus negatiivsele rahavoole — ega sõltu otsustest, kas konkreetne rahavajadus rahastatakse reservide või uute võlakohustuste abil. Prognoosi kohaselt suureneb järgmise aasta jooksul nii võlakoormus, kui ka väheneb reservide maht, mistõttu suureneb netovõlg 2023. aasta lõpuks 13%ni SKP-st (vt Joonis 96).

Joonis 96. Valitsussektori likviidsed varad, võlakoormus ja netopositsioon, % SKPst

Valitsussektori võlakoormuse areng

Eesti valitsussektori võlg suurenes 2021. aastal nominaalselt 5,53 miljardi euroni, kuid osakaaluna SKPst vähenes ühe protsendipunkti võrra. Nii riigi kui ka kohalike omavalitsuste võlakoormus kasvas eelmisel aastal. Põhiline osa võla kasvust tulenes riigikassa poolt möödunud aastal võetud täiendavatest võlakohustustest, sealhulgas laenud (CEB, TERA[51]) ja lühiajaliste võlakirjade (t-bill) emissioon. Negatiivse rahavoo survel suureneb võlatase tänavu nominaalselt ning ka võlakoormus tõuseb 18,8%ni. See on tingitud kiiremast võla kasvust nominaalse majanduskasvuga võrreldes. Samuti kasvab 2023. aastal kasvab võlg majanduskasvust kiiremas tempos ja küündib 19,8% tasemele SKP-st.

Keskvalitsuse panus valitsussektori võlakoormusesse ulatus 2021. aastal 14,7%ni SKP-st, ilma EFSF-i mõjuta 13,2%ni SKP-st. Sellel aastal on riigikassa kaasanud lisavahendeid kokku 670 miljoni ulatuses, millele lisaks tuleb eelarveprognoosi kohaselt kaasata 1 miljardi ulatuses. Riik võib tekkiva võlavajaduse katta lühi- või pikaajalise võlakirja emissiooniga või uue laenuga.

Negatiivse rahavoo mõjul suureneb kesk¬valitsuse panus valitsussektori võlga 2023. aasta lõpuks 17,3%ni SKP-st. Kohalike omavalitsuste võla¬koormus langes aastaga 0,3% võrra ja ulatus 2021. aasta lõpus 2,9%ni SKP-st. Sel ja järgmisel aastal jätkab nominaalne võlatase seoses negatiivse rahavooga järkjärgulist suurenemist. Samas protsendina SKP-st väheneb kohalike omavalitsuste võlg 2023. aasta lõpuks 2,6%le. Sotsiaalkindlustusfondid ehk Eesti Töötukassa ja Eesti Haigekassa Eesti võlakoormusesse ei panusta.

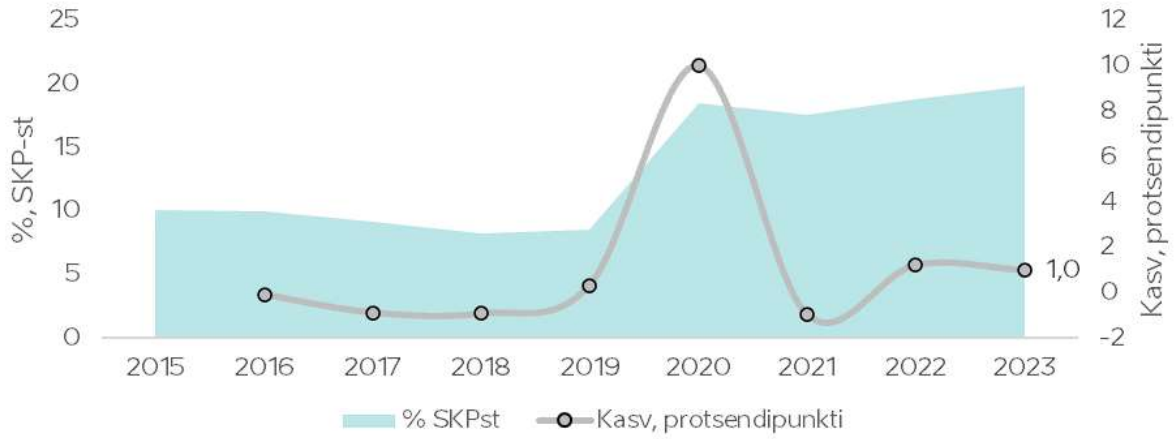
Tabel 113. Valitsussektori võlakoormus 2020-2023, % SKPst

	2020	2021	2022	2023
Võlg kokku (mln eur)	5 098	5 535	6 865	7 649

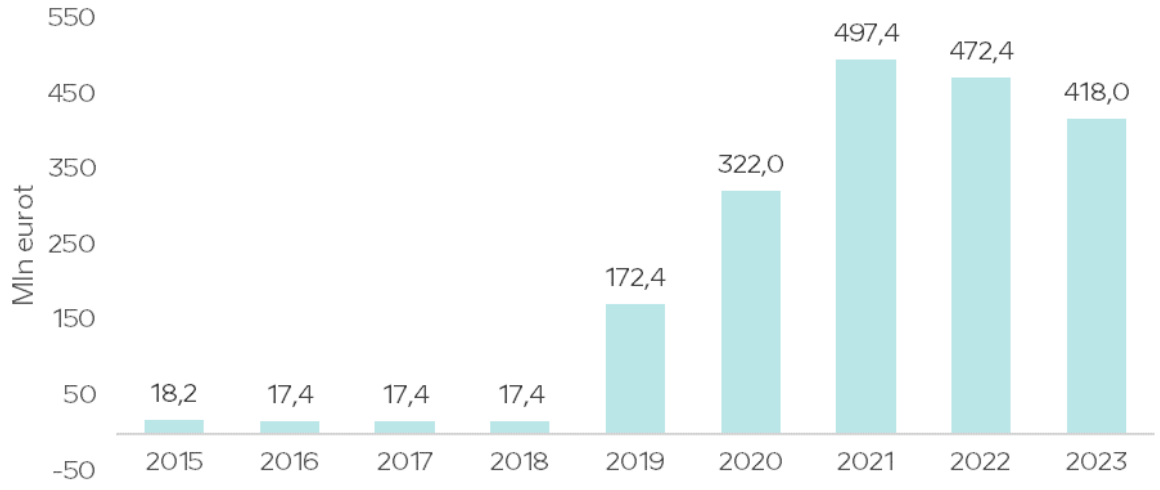
[51] Euroopa Nõukogu Arengupank (CEB); Eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu (TERA).

	2020	2021	2022	2023
sh keskvalitsus	4 220	4 073	5 894	6 658
EFSFi mõju	486	491	491	437
keskvalitsus ilma EFSF-ta	1 168	3 621	5 402	6 220
sh kohalikud omavalitsused	877	877	971	992
Võlg kokku (% SKPst)	19	18	19	20
sh keskvalitsus	15	15	16	17
EFSFi mõju	2	2	1	1
keskvalitsus ilma EFSF-ta	14	13	15	16
sh kohalikud omavalitsused	3	3	3	3

Joonis 97. Valitsussektori võlakoormus, % SKPst

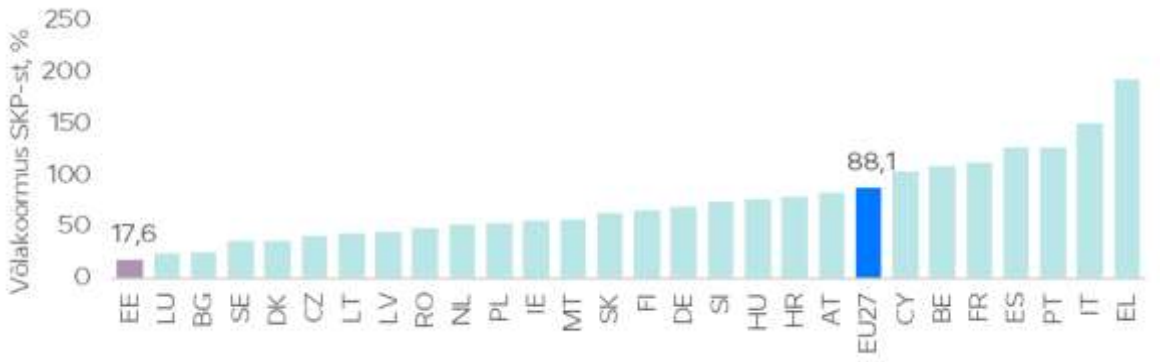
Joonis 98. Keskvalitsuse võla tagasimaksed, miljonit eurot

Eesti eelarvepoliitika põhieesmärk on iseseisvusaastate jooksul olnud hoida valitsussektori eelarvepositsioon keskpikal perioodil tasakaalus ning võimalusel ülejäägiga, mis on omakorda väljendunud madalas võlakoormuse tasemes. 2020. aastal avaldas pandeemia võlakoormuse kasvule (+10%) rekordilist mõju. Euroopa Liidu riikide keskmine võlatase on viimase kümne aasta jooksul olnud keskmiselt umbes 84% SKP-st ning ulatub 2021. aasta lõpus 88,1%ni SKP-st. Eesti võlakoormus on samal ajal olnud keskmiselt 10% juures, jõudes 2021. aasta lõpuks 17,6%ni SKP-st. Madala võlakoormuse poolest paistavad Euroopa Liidus

silma veel Luksemburg (2021. aastal 24,4% SKP-st) ja Bulgaaria (25,1% SKP-st), kõrgeim on võlakoormus Kreekas (193,3% SKP-st).

Joonis 99. Võlakoormus Euroopa Liidus aastal 2021, % SKPst

Valitsussektori likviidsete finantsvarade areng

Valitsussektori likviidsete finantsvarade[52] (edaspidi ka reservid) maht oli 2021. aasta lõpul eelneva aastaga võrreldes 2,2% võrra SKP-st madalam peamiselt seetõttu, et finantseerimisvajaduse katteks kasutati esmalt likviidsusreservi vahendid. Võrreldes 2020. aastaga vähenesid nii keskvalitsuse kui ka kohalike omavalitsuste reservid, kuid suurenesid sotsiaalkindlustusfondide (Eesti Haigekassa) reservid. Prognoosi kohaselt vähenevad käesoleval aastal keskvalitsuse ja kohalike omavalitsuste reservid, kuid riigi toel suurenevad sotsiaalkindlustusfondide (Eesti Haigekassa ja Eesti Töötukassa) reservid.

2021. aasta lõpus ulatusid keskvalitsuse reservid[53] 1,81 mld euroni ehk 5,7%-ni SKPst. Arvestuse kohaselt koosnevad keskvalitsuse reservid nii riigikassa hallatavatest reservidest (sh stabiliseerimisreserv ja likviidsusreserv ilma sotsiaalkindlustusfondideta) kui ka muude asutuste likviidsetest vahenditest. Stabiliseerimisreserv on finantsreserv kriisiolukordadeks, mida kasutatakse näiteks finantskriisides, eriolukordades ja üldmajanduslike riskide vähendamiseks. Veel käesoleva aasta kevadeni kehtinud soodsa laenuturu tingimuses ei ole stabiliseerimisreservi veel otsustatud kasutusele võtta, kuna seda käsitletakse viimase tagavarana ehk kui turult ei ole võimalik enam laenuvahendeid kaasata. Viimati võeti reservist kasutusele 224 miljonit eurot 2009. aastal maailma majanduskriisist tulenevate üldmajanduslike riskide vähendamiseks. 16.09.2022 seisuga oli reservi maht 424,0 mln eurot. Reservi paigutatakse peamiselt eurotsooni valitsusvõlakirjadesse. Stabiliseerimisreservi tulusus 2021. aastal oli -0,61%.

Likviidsusreservi kasutatakse riigi igapäevase rahavoo juhtimiseks ja selle maht muutub samuti igapäevaselt. Likviidsusreserv hõlmab arvestuslikult riigi, Eesti Haigekassa, Eesti Töötukassa, mõningate sihtasutuste ja teiste isikute (nt Eesti Varude Keskus ja Pensionikeskus) raha. Seega hõlmab likviidsusreserv arvestuslikult enamat kui ainult keskvalitsuse likviidseid vahendeid. Seisuga 16.09.2022 oli riigi likviidsusreservis 1 580 mln

[52] Likviidsed finantsvarad kajastatakse raamatupidamisliku metoodika alusel ning lähtutakse riigi majandusaasta aruandest. Likviidsete varade definitsioon raamatupidamisstandardites hõlmab ainult sellised varasid, mis on väga lühikese tähtajaga realiseeritavad, et neid saaks kasutada maksevahendina (sh sularaha ja hoiused, võlaväärtpaberid, lühiajalises kauplemisportfellis olevad noteeritud aktsiad ning investeerimisfondide osakud).
[53] Keskvalitsuse likviidsed finantsvarad kajastatakse raamatupidamisliku metoodika alusel ning lähtutakse riigi majandusaasta aruandest. Sotsiaalkindlustusfondide raha, mida hoitakse riigikassas, elimineeritakse valitsussektori siseselt ning seega ei kajastu see keskvalitsuse likviidsetes varades.

eurot. Käesoleval aastal vähendab likviidsusreservi taset rahavooline puudujääk, mille katmiseks kaasatakse prognoosi kohaselt täiendavaid vahendeid kokku 1,5 mld ulatuses. Reservi paigutused on tehtud krediidiasutuste võlakirjadesse ja hoiustesse. Likviidsusreservi 2021. aasta tulusus oli -0,25%. Reservi investeeringute tulusus sõltub rahaturu intressimääradest, mis on tugevalt seotud Euroopa Keskpanga rahapoliitikaga. Reservi 2022. aasta tulususe prognoos on endiselt negatiivne, sest rahaturu intresside muutus mõjutab reservi tulusust viivitusega. Prognoosi kohaselt tõusevad intressimäärad kõrgemale tasemele 2023. aastal ning reservi oodatav tulusus on +1,2%. Järgmisel aastal vähendab likviidsusreservi taset rahavooline puudujääk, mille täitmiseks kaasatakse prognoosi kohaselt täiendavaid vahendeid 1,2 mld ulatuses.

Keskvalitsuse tasemel hoitakse vajalikku likviidsuspuhvrit rahavoogude teenindamiseks. Seetõttu püsib aastatel 2023-2026 reservide maht stabiilne, kuid väheneb osakaaluna SKP-st.

Eesti Töötukassa ja Eesti Haigekassa likviidsed varad ulatusid 2021. aasta lõpus 909 mln euroni. 2023. aasta lõpuks suurenevad sotsiaalkindlustusfondide reservid prognoosi kohaselt 1 084 mln euroni, püsides osakaaluna SKP-st 2,8% tasemel. Eesti Töötukassa kontekstis on reservide maht oluline seoses keskmise palga kasvuga ning sellest tulenevate potentsiaalsete väljamaksete suurenemisega võimaliku pikaajalise majanduskriisi tingimustes. Prognoosi kohaselt küündib Eesti Haigekassa reservide maht järgmise aasta lõpuks 1,3%ni SKP-st. Kohalike omavalitsuste puhul nähakse ette reservide vähenemist 2023. aasta lõpuks 0,9%-le SKP-st.

Tabel 114. Valitsussektori reservid 2020-2023. *Allikas: Rahandusministeerium, Statistikaamet*

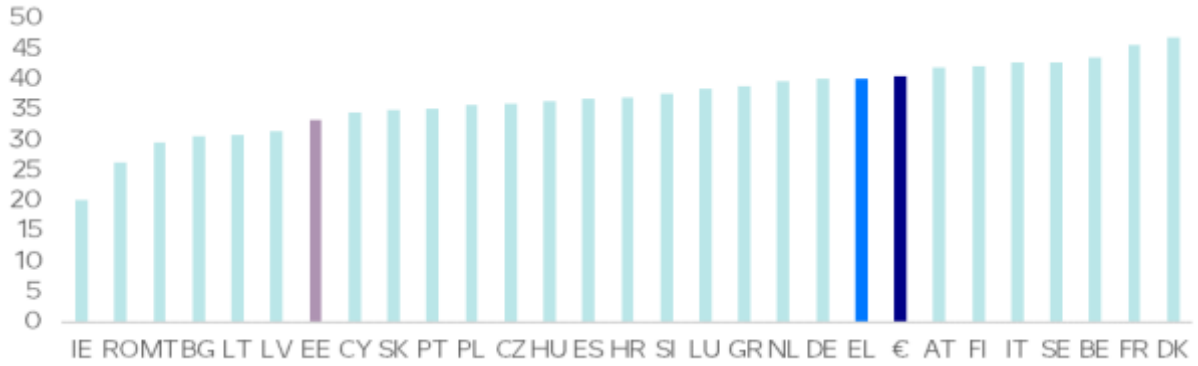
	2020	2021	2022	2023
Finantsvarad kokku (mln eur)	3 302	3 099	3 340	2 648
sh keskvalitsus	1 996	1 806	1 955	1 200
kohalikud omavalitsused	504	385	369	364
sotsiaalkindlustusfondid	802	909	1 015	1 084
Finantsvarad kokku (% SKPst)	12	10	9	7
sh keskvalitsus	7	6	5	3
kohalikud omavalitsused	2	1	1	1
sotsiaalkindlustusfondid	3	3	3	3

Maksukoormus ja tulevane areng maksupoliitikas

Eesti üheks maksupoliitiliseks eesmärgiks on olnud maksude osalise ümberorienteerimise abil nihutada maksukoormus tulu maksustamiselt tarbimise, loodusvarade kasutamise ja keskkonna saastamise maksustamisele. Samas hoitakse süsteem stabiilse, lihtsa ja läbipaistvana, võimalikult väheste erandite ja erisustega.

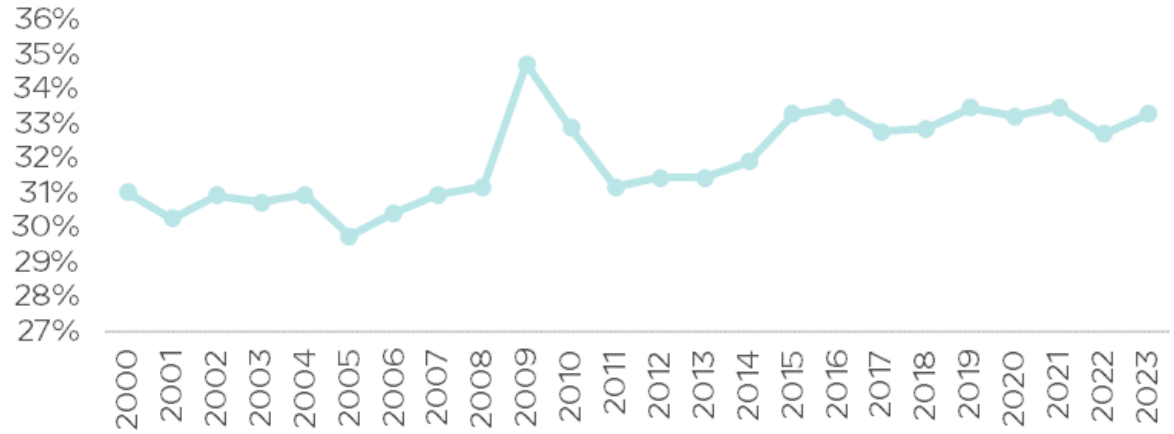
Eesti maksukoormus oli 2020. aastal 33,3% SKPst, mis oli Euroopa Liidu keskmisest 6,9 protsendipunkti võrra madalam (vt Joonis 100).

Joonis 100. Maksukoormus Euroopa Liidus 2020. aastal, % SKPst. *Allikad: Taxation Trends in European Union (2022), Rahandusministeerium*

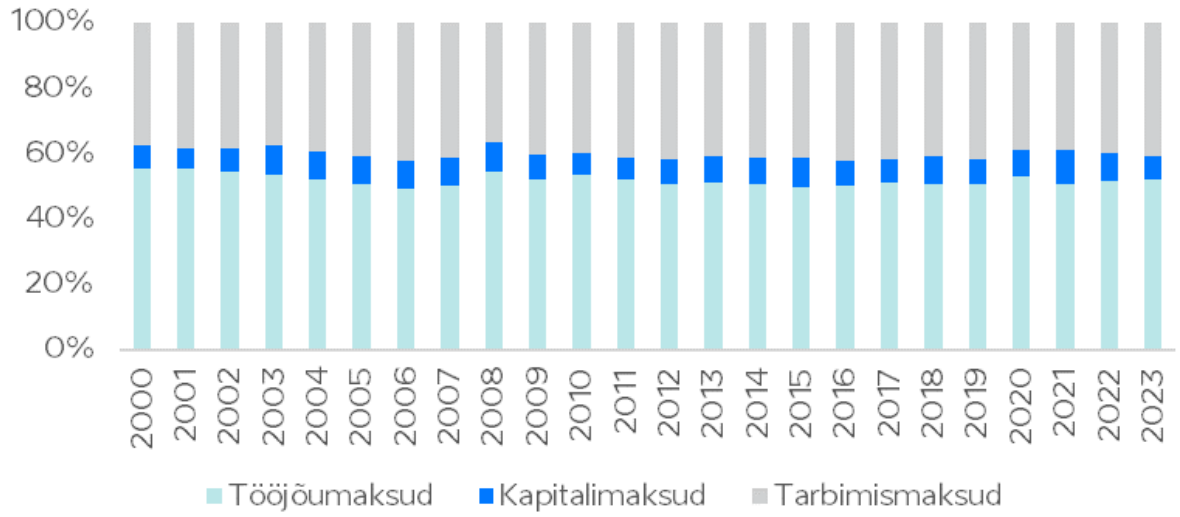
Maksukoormus kasvab 2023. aastal 2020. aasta tasemele 33,3% SKPst (vt Joonis 101). Seda osaliselt saastekvootide müügitulu kasvu tõttu, samuti ületab riigisektori palgakasv SKP kasvu ja suurendab tööjõumaksude laekumist ning enamus riigieelarve meetmetest suurendavad ka tarbimismaksude laekumist. Töö- ja vanaduspensioniealiste maksuvaba tulu suurendamisel (vastavalt 654 ja 704 eurole) on maksukoormust vähendav mõju. Samuti jätkuvad madalamad aktsiisimäärad elektrienergiale ja kütusele.

Joonis 101. Maksukoormus SKPst, %

Maksude struktuuris moodustavad tööjõumaksud suurima osa ja 2023. aastal kasvab nende osakaal 52,0%le. Ka tarbimismaksude osakaal kasvab, 41,0%le. Kapitalimaksude osatähtsus langeb 7,1%ni seoses teisest pensionisambast lahkujate vähenemisega (vt Joonis 102).

Joonis 102. Maksuliste tulude struktuur, %

LISA 10. Maksukulud riigieelarves 2023-2024

Maksukulude väärtuste hindamisel on kasutatud kaotatava tulu meetodit ning kassapõhiseid andmeid, iga maksukulu sätte puhul on arvesse võetud sätte rakendamise ja tegeliku kohaldamise vaheline viitaeg. Iga üksikut maksukulu sätet on hinnatud eraldi, arvestamata eri sätete omavahelisi koosmõjusid, ning seetõttu ei ole maksukulude koondsumma leidmine erinevate sätete kokkuliitmise teel korrektne, kuid samas võimaldab see hinnata kehtestatud maksukulude taset ning trende.

Olulised riigieelarve tulude laekumist mõjutavad maksukulud sisalduvad neljas erinevas õigusaktis — tulumaksuseaduses, käibemaksuseaduses, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduses ning tööturuteenuste ja —toetuste seaduses.

2023. ja 2024. aasta riigieelarvete laekumist mõjutavad 26 suuremat maksukulu sätet. Kokku moodustab peamiste maksukulude maht 2023. aastal 519,9 mln eurot ehk 1,3% SKPst ja 4,9% maksutuludest. Võrreldes aasta varasemaga suurenevad maksukulud aastaga 37,7%.

2023. aastal tõuseb suurimaks maksukuluks maksuvaba tulu vanaduspensionieas, mis viib eelarvest 123,6 mln eurot, mis moodustab 24% kõikidest maksukuludest. Vanaduspensioniealiste maksuvabale tulule keskmise pensioni ulatuses on uus maksukulu ning on ühtlasi ka põhjus, miks järgmisel aastal maksukulud üle kolmandiku suurenevad. Suuruselt järgmised kaks maksukulu on madalama käibemaksumäär ravimitele ja meditsiiniseadmetele ning regulaarselt jaotatava kasumi madalam maksumäär, vastavalt 94,0 mln ja 78,8 mln eurot. Kolme suurema maksukulu maht moodustab 2023. aastal 57% kehtestatud maksukulu kogumahust. Aastal 2024 suureneb maksukulu 10,4% 573,9 mln euroni, kasv tuleneb eelkõige sissetulekute suurenemisest ning seotud otseseid makse puudutavate maksukuludega.

Maksusoodustustega toetatakse kõige enam sotsiaalset kaitset. Maksukulu kaudu toetatakse aastatel 2023—2024 kümnest erinevast valitsemisfunktsioonist[54] kuute (majandus; elamu- ja kommunaalmajandus; tervishoid; vaba aeg, kultuur ja religioon; haridus; sotsiaalne kaitse). 2023. aastal moodustavad suurima osakaalu valitsemisfunktsioonid "sotsiaalne kaitse" 167,9 mln eurot ehk 32,3%, "majandus " 159,5 mln eurot ehk 30,7% ning „tervishoid" 99,5 mln eurot ehk 19,1%. Ülejäänud valitsemisfunktsioonide alla kuuluva maksukulu maht moodustavad 93,0 mln eurot ehk 17,9% maksukulu kogumahust.

Maksukulusid on hinnatud ka osatähtsusena vastava maksu laekumisest. Käibemaksu puhul moodustavad maksukulud (tabelis punktid 1—5) 2023. aastal 172,3 mln eurot ehk 4,6% käibemaksu kogulaekumisest ning juriidilise isiku tulumaksust laekumisest moodustab maksukulu (tabeli punkt 6) 78,8 mln eurot ehk 13,1%. Riigieelarvesse laekuvast füüsilise isiku tulumaksust moodustavad vastavad maksukulud (tabelis punktid 7 15) 212,1 mln eurot ehk 38,9% ning aktsiise (tabelis punktid 16—26) jääb maksusoodustuste tõttu laekumata 56,7 mln eurot ehk 5,4% laekumisest.

Tabel 115. Maksukulud riigieelarves aastatel 2023-2024, miljon eurot

Maksukulu	Säte	Valitsemis-funktsioon	2023	2024
1. Käibemaksumäär 9% raamatutele, töövihikutele	KMS § 15 lg 2 p 1	haridus	8,7	9,2

[54] Statistikaamet. (2008d). Valitsemisfunktsioonide klassifikaator. http://metaweb.stat.ee/view_xml.htm?id=1129771&siteLanguage=ee

Maksukulu	Säte	Valitsemis-funktsioon	2023	2024
2. Käibemaksumäär 5% ajakirjandusväljaannetele	KMS § 15 lõige 2[1]	vaba aeg, kultuur ja religioon	11,3	11,9
3. Käibemaksumäär 9% ravimitele ja meditsiiniseadmetele	KMS § 15 lg 2 p 2	tervishoid	94,0	97,0
4. Käibemaksumäär 9% majutusteenustele	KMS § 15 lg 2 p 4	vaba aeg, kultuur ja religioon	43,2	44,6
5. Osaliselt või täielikult tasumata arvetega seotud käibemaksuarvestuse korra muudatus	KMS § 29 lõige 14	majandus	15,0	15,0
6. Regulaarselt jaotatava kasumi madalam maksumäär 14%	TuMS §4 lg 5, §18 lg 1[3]	majandus	78,8	91,4
7. Täiendav maksuvaba tulu alates teisest lapsest	TuMS §23[1]	sotsiaalne kaitse	27,9	27,9
8. Täiendav maksuvaba tulu abikaasa eest	TuMS §23[4]	sotsiaalne kaitse	6,3	6,3
9. Maksuvaba tulu vanaduspensionieas	TuMS §23[5]	sotsiaalne kaitse	123,6	153,3
10. Eluasemelaenu intresside mahaarvamine	TuMS §25	elamu- ja kommunaalehitus	7,7	10,5
11. Koolituskulude mahaarvamine	TuMS §26	haridus	16,6	18,0
12. Kingitused ja annetused	TuMS §27 lg 1, §49 lg 1,2,3,6	vaba aeg, kultuur ja religioon	5,4	5,7
13. Kindlustusmaksed ning pensionifondi osakute soetamine	TuMS §28	sotsiaalne kaitse	10,2	10,7
14. FIE täiendav maksuvaba tulu põllumajandussaaduste või FIE/FI metsamaterjali võõrandamisel	TuMS §32 lg 4 ja §37 lg 11	majandus	9,0	9,0
15. Maksuvaba töötaja terviseedendamise kulu	TuMS §48 lg 5[5]	tervishoid	5,5	5,8
16. Väikeõlletootjate 50% aktsiisimäär	ATKEAS §46 lg 1[1]	majandus	0,9	1,0
17. Etanoolisisaldusega kuni 6%vol kääritatud joogi ja veini aktsiisi soodusmäär (soodusmäär on 43% standardmäärast)	ATKEAS §46 lg 2	majandus	15,0	15,4
18. Eriotstarbelise diislikütuse soodsam aktsiisimäär	ATKEAS §66 lg 7	majandus	35,0	34,0
19. Kalurite kütuseaktsiisivabastus	ATKEAS §27 lg 1 p22[2]	majandus	1,2	1,2
20. Elektrienergia, mida kasutatakse keemilise reduktsiooni jaoks ning elektrolüütilistes, metallurgilistes ja mineraloogilistes protsessides	ATKEAS §27 lg 1 p24, p28[4]	majandus	0,1	0,1
21. Elektrienergia ja kütus, mida kasutatakse elektrienergia tootmiseks ning elektrienergia, mida kasutatakse elektrienergia tootmise suutlikkuse säilitamiseks	ATKEAS §27 lg 1 p28[2]	majandus	1,4	2,0
22. Kütus, mida kasutatakse mineraloogilistes protsessides	ATKEAS §27 lg 1 p24	majandus	1,1	1,3

Maksukulu	Säte	Valitsemis-funktsioon	2023	2024
23. Maagaas, mida kasutatakse maagaasivõrgu töös hoidmiseks	ATKEAS §27 lg 1 p28[6]	majandus	0,0	0,0
24. Suurtarbijate elektrienergia aktsiisi soodustus	ATKEAS §66 lg 12[1]	majandus	0,4	0,8
25. Suurtarbijate gaasiaktsiisi soodustus	ATKEAS §66 lg 10[3]	majandus	1,0	1,2
26. Aktsiisiga maksustamata biokütuse edastatud kogus	ATKEAS §19 lg 14 p22	majandus	0,6	0,7
KOKKU			519,9	573,9

LISA 11. Välistoetused

Perioodi 2014-2020 välisvahendite kasutamisega hakatakse jõudma lõpusirgele. Välistoetuste osas on 2023.a ühtekuuluvuspoliitika fondide ning Euroopa merendus- ja kalandusfondi 2014-2020 perioodiks eraldatud vahendite viimane rakendamise aasta ning seoses Ukraina sõjaga pikendati ka siseturvalisuse valdkonna 2014-2020 perioodi fondide kasutust ühe aasta võrra. Seega on 2023. aasta eesmärgiks Euroopa Liidu (EL) vahendite maksimaalne kasutamine. 2023. aastal on oodata uue, 2021-2027 EL eelarveperioodi vahendite esimest täismahus rakendamisaastat ja paljude uute taotlusvoorude avanemist. Tegemist on üleminekuaastaga, kus paralleelselt on kasutusel rohkem erinevate fondide vahendeid kui tavapäraselt. Planeerimisel on erinevate EL eelarveperioodide kattuvusele ka rohkem tähelepanu pööratud ning uue rahastusperioodi fondide eelarved on seetõttu oluliselt väiksemad kui eelmise rahastusperioodi fondide eelarved. Aastal 2022 toimus veel uue perioodi õigusraamistiku kokkuleppimine Euroopa Komisjoniga ja seetõttu olid aastasse 2022 planeeritud eelarved olemas ainult osade varasemat alustamist vajavate meetmete puhul.

Detailsem ülevaade planeeritud toetustest ja olulisematest rahastatavatest tegevustest on seletuskirja osas 3, ministeeriumide valitsemisalade peatükkides.

Tabel 116. Saadud toetused fondide lõikes, tuhat eurot

	2021 tegelik	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Saadud välistoetused kokku	973 139	1 461 754	1 599 598	137 844	9%
Euroopa Regionaalarengu Fond 2014-2020	296 413	368 987	338 099	-30 888	-8%
Euroopa Regionaalarengu Fond 2021-2027	0	21 350	108 017	86 667	406%
Euroopa Sotsiaalfond 2014-2020	92 402	87 626	42 402	-45 224	-52%
Euroopa Sotsiaalfond 2021-2027	0	3 262	55 435	52 173	1599%
Struktuurifondide tehniline abi 2014-2020	14 415	17 147	11 828	-5 319	-31%
Struktuurifondide tehniline abi 2021-2027	0	360	6 888	6 528	1813%
Euroopa abifond enim puudustkannatavate isikute jaoks 2014-2020	1 534	1 956	3 541	1 586	81%
Ühtekuuluvusfond 2014-2020	151 471	124 522	52 592	-71 930	-58%
Ühtekuuluvusfond 2021-2027	0	36 233	117 107	80 874	223%
Õiglase Ülemineku Fond 2021-2027	0	1 694	43 354	41 660	2459%
Euroopa Merendus- ja Kalandusfond 2014-2020	12 691	19 945	14 356	-5 589	-28%
Euroopa Merendus-, Vesiviljelus- ja Kalandusfond 2021-2027	0	0	2 038	2 038	100%
Euroopa Põllumajanduse Tagatisfond 2014-2020	192 837	196 789	659	-196 130	-100%
Euroopa Põllumajanduse Tagatisfond 2021-2027	0	0	181 442	181 442	100%
Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond 2014-2020	108 087	125 448	134 996	9 548	8%
Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond 2021-2027	0	0	7 142	7 142	100%
Norra ja EMP finantsinstrument	7 446	17 029	15 563	-1 466	-9%
Euroopa naabrusinstrumendi programm (Eesti - Vene)	2 260	3	40	36	1105%

	2021 tegelik	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Euroopa territoriaalse koostöö programm (Eesti - Läti)	3 923	17 025	10 370	-6 655	-39%
Siseturvalisuse valdkonna fondid 2014-2020	7 092	8 138	612	-7 525	-92%
Siseturvalisuse valdkonna fondid 2021-2027	0	11 000	12 090	1 090	10%
Siseturvalisuse valdkonna tehniline abi 2014-2020	376	552	564	12	2%
REACT-EU	34 342	58 412	91 851	33 439	57%
Muud (otsetoetused riigiasutustele)	47 849	133 457	200 093	66 636	50%
Taaste- ja vastupidavusrahastu	0	210 819	148 520	-62 299	-30%

EL Ühtekuuluvuspoliitika (ÜKP) fondide hulka kuuluvad 2014-2020 perioodil Euroopa Regionaalarengu Fond, Euroopa Sotsiaalfond, Euroopa abifond enim puudustkannatavate inimeste jaoks ja Ühtekuuluvusfond.

EL toetuste kasutamise põhimõtetest lähtuvalt investeeritakse struktuurivahendid arenguhüpete tegemisse ja struktuursete reformide läbiviimisesse. Investeeringud on suunatud piiratud hulga olulise mõjuga probleemide terviklikuks lahendamiseks ning rahastatavad projektid peavad kaasa tooma positiivse järelmõju. ÜKP toetused keskenduvad 2014-2020 perioodil järgmistele eesmärkidele: tööturule juurdepääsu parandamine ja tööturult väljalangemise ennetamine; ühiskonna vajadustele vastav haridus ja hea ettevalmistus osalemaks tööturul; sotsiaalse kaasatuse suurendamine; kasvuvõimeline ettevõtlus ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline teadus- ja arendustegevus; väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arendamine ja piirkondade konkurentsivõime tugevdamine; energiatõhususe, veekaitse ja rohelise infrastruktuuri ning hädaolukordadeks valmisoleku suurendamine; jätkusuutlik linnapiirkondade ja transpordi areng; IKT teenuste taristu ja haldusvõimekuse arendamine.

Uuel rahastusperioodil (2021-2027) on EL ühtekuuluvuspoliitika toetusmaht kokku 3,369 mld eurot ning see jaotub kuue poliitikaeesmärgi vahel - nutikam, rohelisem, ühendatum, sotsiaalsem, inimestele lähedasem Eesti ning õiglane üleminek. Ühtekuuluvuspoliitikat toetatakse neljast fondist – Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF), Ühtekuuluvusfond (ÜF), Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja Õiglase Ülemineku Fond (ÕÜF). Ühtekuuluvuspoliitika fondide ehk struktuuritoetuste planeerimise aluseks on Euroopa Komisjoni antavad riigipõhised soovitused ning pikaajalises strateegias „Eesti 2035" määratletud arenguvajadused ja sihid.

Lisandunud ÕÜF-i eesmärk on toetada EL riike kliimaneutraalsele majandusmudelile üleminekul ning aidata toime tulla sellega kaasnevate sotsiaalmajanduslike väljakutsetega. Eestile eraldatav toetusmaht ÕÜF-ist on 353,9 mln eurot ning toetuse kasutamise aluseks olev õiglase ülemineku kava on suunatud Ida-Virumaa arengu toetuseks.

COVID-19 kriisile reageerimiseks ja regionaalse tasakaalustatuse tagamiseks on Euroopa Komisjon loonud EL majanduse taastepaketi. Selle üks osa — REACT-EU (saab kasutada kuni 2023 lõpuni) — lisandus ÜKP fondide rakenduskavale 2021. aasta mais. 2023. aastal jätkatakse planeeritud toetuse kasutamist COVID-19 valmisoleku tagamiseks, haiglavõrgu arengukava haiglate investeeringuteks (sh Järvamaa, Hiiumaa, Kuressaare ja Lõuna-Eesti haiglatele, PERH-ile ja TÜK-ile), majanduse elavdamiseks (sh turismisektori elavdamiseks, ettevõtjate tootearenduse, arenguprogrammi ja rakendusuuringute toetamiseks, korterelamute rekonstrueerimise toetamiseks), tööturuteenuste rahastamiseks, toiduabi täiendavaks jagamiseks ja tehniliseks abiks.

Taaste- ja vastupidavusrahastu (RRF) moodustab teise osa EL majanduse taastepaketist ning Eestile eraldatav toetusmaht on 863,3 mln eurot. Rahastut saab kasutada 2026. aastani Euroopa Komisjoniga kokku lepitud Taastekava alusel. Rahastu eesmärk on toetada investeeringuid ja reforme, mis on hädavajalikud majanduse pikaajaliseks taastumiseks, liikmesriikide majanduse ja sotsiaalse vastupidavuse suurendamiseks ning rohelise- ja digiülemineku toetamiseks. Kuna Taastekava oli 2021.a. kokku lepitud algselt suurema mahu peale (algne RRF toetussumma prognoos oli suurem), siis 2022.a. algatati Taastekava muutmise menetlus, mille käigus otsustati Taastekavast ja 2023.a. eelarvest välja jätta kolm algselt plaanis sisaldunud projekti (kogumahuga 360,3 mln eurot). Taastekava muutmise menetlus viiakse lõpule 2023. aastal.

Euroopa Merendus- ja Kalandusfondist toetatakse 2014-2020 perioodil kalanduseks, vesiviljeluseks ja kala töötlemiseks soodsa ja jätkusuutliku keskkonna arendamist; ranna- ja sisevete kalanduse majandusliku elujõulisuse parandamist; ressursside optimaalse kasutamise tagamist; järelevalve efektiivsuse tõstmist ning koostöö edendamist teadus- ja arendusasutuste, haridusasutuste ja kalandussektori vahel.

Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond on 2021-2027 rahastusperioodi fond, mis on eelmise rahastusperioodi Merendus- ja Kalandusfondi järeltulija. Rakenduskava eesmärk on tagada majanduslikult konkurentsivõimeline ja keskkonnasäästlik kalandus ja vesiviljelus läbi järgmiste alaeesmärkide: kalavarude hea seisundi tagamine, kalandus- ja vesiviljelussektori konkurentsivõime suurendamine ning kalandus- ja vesiviljelustoodete kvaliteedi ja lisandväärtuse tõstmine. Sarnaselt ÜKP fondidega on 2022 aastal käimas ka selle fondi õigusraamistiku kokkuleppimine Euroopa Komisjoniga ning 2023 on esimeseks täismahus rakendamise aastaks.

Põllumajanduslike otsetoetuste sihtgrupp on aktiivsed põllumajandustootjad. Eraldi toetused on ette nähtud alustavatele noortele põllumajandustootjatele ja väiketootjatele. Otsetoetusi rahastatakse Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi vahenditest. Suurem osa otsetoetuste eelarvest on ette nähtud ühtseks pindalatoetuseks ja rohestamise toetuseks. See fond jätkab sarnaselt tegutsemist ka 2023. aastal.

Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondis on erandina teistest eelmise rahastuperioodi fondidest lubatud üleminekuperiood, mis tähendab et selle fondi vahendeid saab kasutada 2025 aastani. Seetõttu ei ole 2023. aastal võrreldes 2022 aastaga olulisi muudatusi fondi rakendamisel plaanis. Uue rahastusperioodi (2023-2027) vahendid võetakse paralleelselt kasutusele 2023. aastal.

Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) finantsinstrumendi eesmärgiks on sotsiaalse ja majandusliku ebavõrduse vähendamine. Eesti peamine huvi on kasutada toetusi eelkõige valdkondades, mis kasvataksid meie konkurentsivõimet: innovatsioon, sotsiaalne kaasatus, IKT, VKE-d, tööturu konkurentsivõime, CO2 vähene majandus (taastuvenergeetika, energia- ja ressursitõhusus). Aastatel 2022-2023 on kõikides senistes programmides projektide rakendamise kõrgaeg ja seda peegeldab ka planeeritud eelarve. Projektide abikõlblikkuse lõpptähtaeg on 30.04.2024. Uue programmina on 2023. aasta EMP eelarvesse lisandumas Eesti-**Šveitsi programmi** tegevused, mille kokkuleppimine jääb aastasse 2022.

Eesti osales 2014-2020 perioodil kokku seitsmes Euroopa territoriaalse koostöö (ETK) ehk Interreg ja ühes Euroopa naabruspoliitika instrumendi (ENI) programmis. Programmid jagunevad piiriülese koostöö (Eesti-Läti, Eesti-Vene, Kesk-Läänemere), piirkondadevahelise koostöö (INTERACT III, Interreg Euroopa, ESPON 2020 ja URBACT III) ning riikidevahelise

koostöö (Läänemere piirkonna) programmideks. Perioodil 2021-2027 jätkub ETK programm Interregi nime all ja ENI jätkab Interreg NEXTi nime all.

ETK programmidel on kõigil oma spetsiifilised eesmärgid, aga neid ühendab erinevate Euroopa riikide omavahelise koostöö tugevdamine. Näiteks Eesti-Läti piiriülese koostöö programmi eesmärk on toetada piiriäärsete regioonide jätkusuutlikku arengut läbi ideede, mis aitavad Eestil ja Lätil areneda heanaaberlikku koostööd pakkudes programmi piirkonna inimestele paremaid võimalusi edukaks ja täisväärtuslikuks eluks. Programmi raames edendatakse ka inimeste, kaupade ja kapitali liikuvust.

Eesti-Vene piiriülese koostöö programm kuulub Euroopa Naabruspoliitika Instrumendi (ENI) hulka ja selle eesmärk on piiriülese regionaalse majandusliku ja sotsiaalse arengu edendamine, ühiste keskkonna ja tervishoiu kitsaskohtade parandamine ning inimestevaheliste suhete toetamine. Eesti-Vene programmi rakendamine on alates Vene-Ukraina sõja algusest peatatud, kuid Eesti partnerid saavad oma projektitegevustega jätkata ning neid lõpuni ellu viia.

Sisejulgeolekufondi politseikoostöö, kuritegevuse tõkestamise ja selle vastu võitlemise ning kriisiohje rahastu (ISF-Police) rakendamisel kestab viimaste rahastatud projektide elluviimise faas. Sisejulgeolekufondi välispiiride ja viisade rahastamisvahendi (ISF-Borders) projektid keskenduvad perioodi lõpuaastatel kohustuslike suuremahuliste EL-i üleste infosüsteemide rakendamisele. Samuti hakkab lõppema Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi (AMIF) varjupaiga ja tagasisaatmise valdkonna erieesmärgi rakendamine.

Uuel rahastusperioodil (2021-2027) jaguneb senine Sisejulgeolekufond kaheks eraldi rahastuks: Sisejulgeolekufond (ISF) ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu (BMVI). Sisejulgeolekufondi (ISF) eesmärgid on ka 2021-27 perioodil üldjoontes sarnased eelmise perioodiga. Fondi üldeesmärk on aidata kaasa kõrge julgeolekutaseme tagamisele liidus, eelkõige võideldes terrorismi ja radikaliseerumise, raske ja organiseeritud kuritegevuse ja küberkuritegevusega, juhtides julgeolekuga seotud riske ja kriise ning abistades ja kaitstes kuritegevuse ohvreid.

Piirihalduse ja viisapoliitika rahastu (BMVI) kaudu toetab Euroopa Liit tegevusi, mis on suunatud EL välispiiri kaitsmisele, seadusliku rände hõlbustamisele ning ühise viisapoliitika elluviimisele.

Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi (AMIF) eesmärk on aidata kaasa rändevoogude tõhusale juhtimisele, tugevdada ja arendada Euroopa ühist varjupaigasüsteemi, toetada seaduslikku rännet ja aidata seejuures kaasa ka kolmandate riikide kodanike integreerimisele ning aidata võidelda ebaseadusliku rände vastu ja tagada tõhus tagasisaatmine kolmandate riikidesse.

Otsetoetusi on riigiasutustel võimalik taotleda otse mitmetest Euroopa Liidu fondidest erinevateks tegevusteks, kogemuste vahetamiseks, riikidevahelise koostöö edendamiseks, riikide süsteemide ühtlustamiseks ja paljuks muuks.

LISA 12. Valitsemisalade ja põhiseaduslike institutsioonide kulud administratiivselt majandusliku sisu lõikes

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Riigikogu Kantselei					
Investeeringud	-562	-631	-2 829	-2 197	348%
sh käibemaks	-91	-107	-471	-364	339%
Kulud kokku	-22 999	-23 245	-32 724	-9 478	41%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-21 059	-21 527	-28 567	-7 039	33%
Sotsiaaltoetused	-1	-3	-3	0	0%
Muud toetused	-145	-133	-2 143	-2 010	1511%
Põhivara amortisatsioon	-1 011	-1 000	-1 007	-7	1%
Käibemaks	-783	-582	-1 004	-422	73%
Vabariigi Presidendi Kantselei					
Investeeringud	-86	-481	-445	36	-8%
sh käibemaks	-6	-112	-74	38	-34%
Kulud kokku	-4 895	-4 963	-5 572	-609	12%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-4 258	-4 325	-4 890	-565	13%
Muud toetused	-286	-229	-229	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-101	-137	-137	0	0%
Käibemaks	-243	-272	-316	-44	16%
Riigikontroll					
Investeeringud	-128	-120	0	120	-100%
sh käibemaks	-21	-20	0	20	-100%
Kulud kokku	-5 039	-5 214	-5 855	-641	12%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-4 748	-4 937	-5 525	-589	12%
Põhivara amortisatsioon	-61	-64	-82	-18	28%
Käibemaks	-229	-214	-248	-34	16%
Õiguskantsleri Kantselei					
Kulud kokku	-3 006	-3 071	-3 378	-307	10%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 891	-2 945	-3 243	-297	10%
Muud toetused	-10	-11	-11	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-7	-9	0	9	-100%
Käibemaks	-98	-105	-124	-19	18%
Riigikohus					
Kulud kokku	-5 236	-5 699	-6 461	-762	13%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-4 915	-5 382	-6 127	-745	14%
Muud toetused	-11	-9	-9	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-220	-218	-217	1	0%
Käibemaks	-89	-89	-108	-18	21%
Vabariigi Valitsus					
Kulud kokku	0	-2 753 693	-3 080 671	-326 978	12%
Muud toetused	0	-931 126	-979 893	-48 767	5%
Edasiantavad maksud	0	-1 595 944	-1 821 761	-225 817	14%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Riigikantselei haldusala					
Investeeringud	-3 231	-8 418	-249	8 169	-97%
sh käibemaks	-538	-1 398	-41	1 356	-97%
Kulud kokku	-17 450	-16 733	-26 369	-9 636	58%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-13 436	-13 427	-21 852	-8 425	63%
Finantskulud	-3	-3	-3	0	3%
Muud toetused	-1 661	-1 162	-176	986	-85%
Põhivara amortisatsioon	-1 375	-972	-1 450	-478	49%
Käibemaks	-944	-1 169	-2 888	-1 718	147%
Riigikantselei					
Muud toetused	-1 661	-1 162	-176	986	-85%
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud	-74 987	-78 731	-105 010	-26 279	33%
sh käibemaks	-12 330	-13 495	-19 074	-5 580	41%
Kulud kokku	-741 311	-886 755	-1 080 103	-193 348	22%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-222 007	-213 634	-238 427	-24 793	12%
Finantskulud	-1	-5	0	5	-100%
Muud tegevuskulud	1 574	0	-5	-5	100%
Sotsiaaltoetused	-24 028	-50 583	-52 907	-2 324	5%
Investeeringutoetused	-6 200	-26 163	-45 024	-18 861	72%
Muud toetused	-458 784	-563 731	-707 792	-144 061	26%
Põhivara amortisatsioon	-21 167	-20 825	-21 161	-336	2%
Käibemaks	-10 698	-11 814	-14 786	-2 973	25%
Haridus- ja Teadusministeerium					
Investeeringud	-66 352	-76 594	-103 867	-27 273	36%
sh käibemaks	-11 032	-13 495	-19 074	-5 580	41%
Kulud kokku	-477 407	-615 849	-812 683	-196 834	32%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-30 000	-37 248	-56 858	-19 610	53%
Finantskulud	0	-5	0	5	-100%
Muud tegevuskulud	1 657	0	-5	-5	100%
Sotsiaaltoetused	-11 509	-17 176	-16 472	703	-4%
Investeeringutoetused	-6 200	-26 163	-45 024	-18 861	72%
Muud toetused	-427 761	-522 343	-678 344	-156 001	30%
Põhivara amortisatsioon	-1 595	-1 100	-1 595	-495	45%
Käibemaks	-1 995	-11 814	-14 384	-2 570	22%
Riigi kutseõppeasutused					
Investeeringud	-2 756	-370	-401	-31	8%
Kulud kokku	-98 756	-102 701	-89 689	13 012	-13%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-77 799	-90 199	-78 561	11 639	-13%
Sotsiaaltoetused	-6 547	-341	-507	-166	49%
Põhivara amortisatsioon	-10 627	-12 160	-10 621	1 539	-13%
Riigi rakenduskõrgkoolid					
Investeeringud	-1 638	-1 717	-692	1 025	-60%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-29 901	-24 607	-26 050	-1 443	6%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-24 822	-21 994	-23 204	-1 210	6%
Sotsiaaltoetused	-971	-164	-212	-48	29%
Põhivara amortisatsioon	-2 634	-2 449	-2 634	-185	8%
Riigi üldhariduskoolid					
Kulud kokku	-56 572	-50 758	-56 169	-5 410	11%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-50 792	-47 422	-52 695	-5 273	11%
Põhivara amortisatsioon	-3 474	-3 336	-3 474	-138	4%
Riigi teadus- ja arendusasutused					
Kulud kokku	-7 126	-2 666	-8 219	-5 552	208%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-5 452	-2 044	-6 843	-4 799	235%
Muud toetused	-1 033	-238	-711	-473	199%
Põhivara amortisatsioon	-475	-385	-475	-91	24%
Käibemaks	-159	0	-189	-189	100%
Keeleinspektsioon					
Kulud kokku	-656	-683	-683	0	0%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-583	-601	-601	0	0%
Muud toetused	-63	-81	-81	0	0%
Haridus- ja Noorteamet					
Kulud kokku	-60 760	-80 756	-76 901	3 854	-5%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-23 748	-5 858	-10 411	-4 554	78%
Sotsiaaltoetused	-4 872	-32 902	-35 716	-2 813	9%
Muud toetused	-29 228	-41 053	-28 639	12 413	-30%
Põhivara amortisatsioon	-1 922	-943	-1 922	-979	104%
Käibemaks	-989	0	-213	-213	100%
Rahvusarhiiv					
Investeeringud	-53	-50	-50	0	0%
Kulud kokku	-10 133	-8 736	-9 710	-974	11%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-8 812	-8 268	-9 254	-986	12%
Muud toetused	-127	-16	-16	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-440	-451	-440	12	-3%
Justiitsministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud	-1 936	-2 946	-1 658	1 288	-44%
sh käibemaks	-294	-471	-276	194	-41%
Kulud kokku	-191 773	-194 313	-233 373	-39 059	20%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-163 838	-170 087	-204 368	-34 281	20%
Sotsiaaltoetused	-20	-13	-23	-10	75%
Investeeringutoetused	-73	-20	0	20	-100%
Muud toetused	-10 139	-8 638	-12 331	-3 693	43%
Edasiantavad maksud	-1 533	-1 500	-1 500	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-3 886	-4 205	-4 205	0	0%
Käibemaks	-9 316	-9 850	-10 946	-1 096	11%
Justiitsministeerium					

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud	0	0	-4	-4	100%
sh käibemaks	0	0	-4	-4	100%
Kulud kokku	-21 465	-28 882	-37 012	-8 130	28%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-9 983	-19 841	-23 671	-3 830	19%
Sotsiaaltoetused	-5	-5	-15	-10	196%
Investeeringutoetused	-73	-20	0	20	-100%
Muud toetused	-8 158	-7 799	-11 592	-3 793	49%
Põhivara amortisatsioon	-19	-3	-3	0	0%
Käibemaks	-377	-1 213	-1 730	-517	43%
Prokuratuur					
Kulud kokku	-15 954	-17 214	-21 122	-3 908	23%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-15 473	-16 750	-20 571	-3 821	23%
Muud toetused	-8	-8	-8	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-21	-19	-19	0	0%
Käibemaks	-463	-437	-524	-87	20%
Eesti Kohtuekspertiisi Instituut					
Investeeringud	-693	-20	-1 428	-1 408	7040%
sh käibemaks	-111	0	-238	-238	100%
Kulud kokku	-7 911	-8 098	-10 910	-2 812	35%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-7 031	-7 452	-9 896	-2 444	33%
Muud toetused	-22	-4	-4	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-298	-258	-258	0	0%
Käibemaks	-560	-385	-752	-368	96%
Registrite ja Infosüsteemide Keskus					
Investeeringud	-1 118	-243	-159	84	-35%
sh käibemaks	-163	-26	-26	0	0%
Kulud kokku	-20 895	-12 028	-16 447	-4 420	37%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-16 633	-7 554	-12 373	-4 819	64%
Muud toetused	-13	-12	-12	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-3 464	-3 800	-3 800	0	0%
Käibemaks	-784	-662	-262	400	-60%
Kohtud (grupp)					
Kulud kokku	-46 914	-48 098	-58 027	-9 929	21%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-45 101	-46 382	-56 119	-9 738	21%
Põhivara amortisatsioon	-8	-38	-38	0	0%
Käibemaks	-1 804	-1 679	-1 870	-192	11%
Vanglad (grupp)					
Investeeringud	-125	-2 683	-67	2 616	-98%
sh käibemaks	-21	-445	-9	436	-98%
Kulud kokku	-69 787	-72 787	-79 832	-7 045	10%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-64 408	-67 301	-74 072	-6 771	10%
Sotsiaaltoetused	-15	-8	-8	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-74	-88	-88	0	0%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Käibemaks	-5 167	-5 390	-5 664	-274	5%
Andmekaitse Inspektsioon					
Kulud kokku	-839	-825	-1 456	-631	76%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-817	-807	-1 450	-643	80%
Käibemaks	-19	-18	-6	12	-67%
Patendiamet					
Kulud kokku	-4 085	-3 329	-3 853	-524	16%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 458	-1 808	-2 326	-518	29%
Edasiantavad maksud	-1 533	-1 500	-1 500	0	0%
Käibemaks	-92	-20	-26	-6	32%
Konkurentsiamet					
Kulud kokku	-3 923	-3 053	-4 714	-1 661	54%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 935	-2 192	-3 889	-1 697	77%
Muud toetused	-1 938	-815	-715	100	-12%
Käibemaks	-50	-46	-110	-64	138%
Kaitseministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud	-145 729	-253 324	-321 711	-68 387	27%
sh käibemaks	-21 136	-39 521	-47 198	-7 678	19%
Kulud kokku	-551 619	-589 077	-890 767	-301 690	51%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-318 543	-369 636	-604 104	-234 468	63%
Muud tegevuskulud	-50 155	-51 812	-59 381	-7 569	15%
Sotsiaaltoetused	-11 737	-11 779	-14 382	-2 603	22%
Investeeringutoetused	-1 280	-7 740	-6 600	1 140	-15%
Muud toetused	-57 762	-53 734	-60 453	-6 719	13%
Põhivara amortisatsioon	-76 138	-67 270	-73 063	-5 793	9%
Käibemaks	-36 004	-27 105	-72 783	-45 678	169%
Kaitseministeerium					
Investeeringud	-1 249	-1 510	-1 333	177	-12%
sh käibemaks	-208	-146	-134	12	-8%
Kulud kokku	-62 028	-70 907	-81 712	-10 805	15%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-10 815	-12 317	-17 027	-4 710	38%
Muud tegevuskulud	-25	-11	-11	0	0%
Sotsiaaltoetused	-35	-45	0	45	-100%
Investeeringutoetused	-742	-6 940	-6 563	377	-5%
Muud toetused	-50 093	-51 347	-57 916	-6 569	13%
Põhivara amortisatsioon	-57	-52	-52	0	0%
Käibemaks	-262	-195	-142	52	-27%
Välisluureamet					
Kulud kokku	-28 953	-28 504	-32 920	-4 417	15%
Muud tegevuskulud	-28 953	-28 504	-32 920	-4 417	15%
Eesti Sõjamuuseum - kindral Laidoneri Muuseum					
Investeeringud	-7	-710	-200	510	-72%
sh käibemaks	-1	-118	-33	85	-72%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-1 816	-2 248	-2 382	-133	6%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 259	-1 643	-1 707	-63	4%
Sotsiaaltoetused	-3	-3	-3	0	0%
Investeeringutoetused	-10	0	-37	-37	100%
Muud toetused	-183	-183	-192	-9	5%
Põhivara amortisatsioon	-261	-318	-337	-19	6%
Käibemaks	-100	-101	-106	-5	5%
Kaitseressursside Amet					
Investeeringud	-193	-219	-278	-58	27%
sh käibemaks	-32	-42	-46	-4	10%
Kulud kokku	-5 294	-5 520	-7 966	-2 446	44%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-3 764	-4 042	-6 249	-2 208	55%
Sotsiaaltoetused	-733	-793	-886	-92	12%
Muud toetused	-437	-258	-343	-85	33%
Põhivara amortisatsioon	-255	-309	-309	0	0%
Käibemaks	-106	-117	-178	-61	52%
Kaitsevägi					
Investeeringud	-104 635	-5 368	-13 055	-7 687	143%
sh käibemaks	-14 928	-300	-752	-452	151%
Kulud kokku	-392 863	-257 399	-291 092	-33 693	13%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-269 962	-173 148	-195 865	-22 718	13%
Muud tegevuskulud	-20 789	-22 978	-26 125	-3 147	14%
Sotsiaaltoetused	-10 964	-10 938	-13 493	-2 555	23%
Muud toetused	-6 757	-1 654	-1 710	-56	3%
Põhivara amortisatsioon	-54 122	-43 639	-49 415	-5 776	13%
Käibemaks	-30 270	-5 043	-4 484	559	-11%
Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus					
Investeeringud	-39 645	-245 517	-306 846	-61 329	25%
sh käibemaks	-5 966	-38 914	-46 232	-7 318	19%
Kulud kokku	-60 665	-224 499	-474 696	-250 197	111%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-32 743	-178 487	-383 256	-204 769	115%
Muud tegevuskulud	-387	-319	-325	-6	2%
Investeeringutoetused	-528	-800	0	800	-100%
Muud toetused	-292	-292	-292	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-21 444	-22 951	-22 949	2	0%
Käibemaks	-5 267	-21 650	-67 873	-46 224	214%
Keskkonnaministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud	-6 016	-3 109	-2 930	179	-6%
sh käibemaks	-993	-852	-488	363	-43%
Kulud kokku	-164 862	-176 717	-196 300	-19 583	11%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-62 709	-67 863	-72 376	-4 514	7%
Muud tegevuskulud	26	0	-1	-1	100%
Sotsiaaltoetused	-27	-36	-36	0	0%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringutoetused	-4 959	-62 930	-58 274	4 656	-7%
Muud toetused	-88 231	-37 874	-57 173	-19 298	51%
Põhivara amortisatsioon	-3 584	-3 096	-3 799	-702	23%
Käibemaks	-4 197	-4 919	-4 643	276	-6%
Keskkonnaministeerium					
Investeeringud	-963	0	-738	-738	100%
sh käibemaks	-161	0	-123	-123	100%
Kulud kokku	-107 793	-121 052	-137 731	-16 679	14%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-14 868	-19 402	-21 744	-2 342	12%
Sotsiaaltoetused	-10	-10	-10	0	0%
Investeeringutoetused	-4 959	-62 930	-58 274	4 656	-7%
Muud toetused	-86 689	-36 353	-55 972	-19 619	54%
Käibemaks	-1 263	-2 357	-1 732	625	-27%
Maa-amet					
Kulud kokku	-12 809	-11 559	-12 260	-701	6%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-10 676	-10 810	-11 421	-611	6%
Sotsiaaltoetused	-13	-26	-26	0	0%
Muud toetused	-7	-1	-1	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-597	-259	-336	-77	30%
Käibemaks	-483	-464	-477	-13	3%
Keskkonnaagentuur					
Investeeringud	-243	-484	0	484	-100%
sh käibemaks	-40	-81	0	81	-100%
Kulud kokku	-11 018	-10 776	-10 700	77	-1%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-9 311	-9 317	-9 209	108	-1%
Muud tegevuskulud	-17	0	-1	-1	100%
Põhivara amortisatsioon	-1 071	-978	-933	45	-5%
Käibemaks	-618	-481	-557	-76	16%
Eesti Loodusmuuseum					
Kulud kokku	-1 044	-887	-994	-107	12%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-953	-815	-931	-117	14%
Põhivara amortisatsioon	-21	-22	-6	16	-75%
Käibemaks	-67	-51	-57	-7	13%
Keskkonnaamet					
Investeeringud	-529	-310	-210	100	-32%
sh käibemaks	-81	-52	-35	17	-32%
Kulud kokku	-23 200	-23 309	-24 877	-1 568	7%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-20 202	-20 384	-22 109	-1 726	8%
Muud toetused	-1 536	-1 520	-1 200	320	-21%
Põhivara amortisatsioon	-358	-470	-359	110	-24%
Käibemaks	-1 004	-935	-1 208	-273	29%
Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus					
Investeeringud	-3 873	-2 315	-1 982	333	-14%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
sh käibemaks	-642	-719	-330	389	-54%
Kulud kokku	-8 998	-9 134	-9 739	-604	7%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-6 700	-7 135	-6 962	173	-2%
Põhivara amortisatsioon	-1 538	-1 368	-2 165	-797	58%
Käibemaks	-761	-631	-612	19	-3%
Kultuuriministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud	-843	-105	-136	-31	30%
Kulud kokku	-316 684	-309 388	-361 552	-52 164	17%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-24 829	-32 497	-28 042	4 455	-14%
Sotsiaaltoetused	-3 666	-871	-871	0	0%
Investeeringutoetused	-22 935	-43 584	-52 541	-8 957	21%
Muud toetused	-229 754	-196 785	-236 443	-39 657	20%
Edasiantavad maksud	-31 090	-33 093	-40 440	-7 347	22%
Põhivara amortisatsioon	-1 673	-827	-1 073	-245	30%
Käibemaks	-2 733	-1 731	-2 143	-412	24%
Kultuuriministeerium					
Investeeringud	0	-25	-100	-75	300%
Kulud kokku	-287 186	-279 236	-329 329	-50 093	18%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-6 700	-13 015	-7 310	5 704	-44%
Sotsiaaltoetused	-3 319	-667	-667	0	0%
Investeeringutoetused	-20 453	-40 310	-49 267	-8 957	22%
Muud toetused	-225 039	-191 920	-231 226	-39 305	20%
Edasiantavad maksud	-31 090	-33 093	-40 440	-7 347	22%
Põhivara amortisatsioon	-200	-114	-126	-12	10%
Käibemaks	-381	-117	-293	-176	151%
Muinsuskaitseamet					
Kulud kokku	-8 203	-7 586	-7 642	-57	1%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-3 258	-3 301	-3 279	22	-1%
Sotsiaaltoetused	-337	-204	-204	0	0%
Investeeringutoetused	-2 482	-3 274	-3 274	0	0%
Muud toetused	-1 863	-661	-744	-83	13%
Põhivara amortisatsioon	-110	-53	0	53	-100%
Käibemaks	-153	-93	-143	-49	53%
Eesti Hoiuraamatukogu					
Kulud kokku	-1177	-1160	0	1160	-100%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 062	-1 059	0	1 059	-100%
Põhivara amortisatsioon	-1	0	0	0	-100%
Käibemaks	-113	-101	0	101	-100%
Eesti Lastekirjanduse Keskus					
Investeeringud	-24	-23	-23	0	0%
Kulud kokku	-934	-826	-976	-150	18%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-858	-785	-914	-128	16%
Käibemaks	-63	-40	-62	-22	54%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Rahvakultuuri Keskus					
Kulud kokku	-4 004	-5 493	-5 919	-426	8%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 105	-1 261	-1 401	-140	11%
Muud toetused	-2 851	-4 205	-4 473	-269	6%
Käibemaks	-47	-27	-45	-18	66%
Võru Instituut					
Kulud kokku	-1 099	-1 020	-1 152	-133	13%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 050	-979	-1 094	-115	12%
Sotsiaaltoetused	-1	0	0	0	-100%
Põhivara amortisatsioon	-17	-14	-14	0	0%
Käibemaks	-32	-26	-44	-18	67%
Muuseumid					
Investeeringud	-539	-57	-13	44	-77%
Kulud kokku	-14 082	-14 068	-16 533	-2 465	18%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-10 795	-12 096	-14 043	-1 948	16%
Põhivara amortisatsioon	-1 341	-646	-932	-287	44%
Käibemaks	-1 945	-1 327	-1 558	-231	17%
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud	-259 473	-312 816	-245 597	67 220	-21%
sh käibemaks	-42 482	-50 738	-40 139	10 600	-21%
Kulud kokku	-777 739	-979 602	-1 428 949	-449 347	46%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-124 904	-136 830	-167 262	-30 432	22%
Muud tegevuskulud	-377	-417	-417	0	0%
Investeeringutoetused	-65 371	-313 611	-413 937	-100 325	32%
Muud toetused	-434 875	-397 620	-681 702	-284 082	71%
Põhivara amortisatsioon	-132 371	-118 846	-141 945	-23 098	19%
Käibemaks	-19 836	-12 277	-23 687	-11 410	93%
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium					
Investeeringud	-4 281	-41 548	-21 260	20 289	-49%
sh käibemaks	-381	-6 578	-3 002	3 576	-54%
Kulud kokku	-431 922	-644 230	-1 030 176	-385 946	60%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-17 224	-23 369	-27 783	-4 414	19%
Muud tegevuskulud	-305	-415	-415	0	0%
Investeeringutoetused	-54 448	-307 114	-408 037	-100 922	33%
Muud toetused	-350 570	-311 097	-583 754	-272 657	88%
Põhivara amortisatsioon	-805	-701	-843	-143	20%
Käibemaks	-8 567	-1 534	-9 345	-7 810	509%
Transpordiamet					
Investeeringud	-243 554	-244 568	-205 922	38 646	-16%
sh käibemaks	-40 168	-40 536	-34 070	6 466	-16%
Kulud kokku	-304 739	-292 002	-332 380	-40 378	14%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-83 144	-79 979	-90 651	-10 671	13%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Muud toetused	-84 177	-86 503	-97 578	-11 075	13%
Põhivara amortisatsioon	-127 686	-116 639	-134 321	-17 682	15%
Käibemaks	-9 640	-8 881	-9 831	-950	11%
Riigi Infosüsteemi Amet					
Investeeringud	-10 792	-13 538	-9 961	3 577	-26%
sh käibemaks	-1 793	-2 120	-1 657	463	-22%
Kulud kokku	-21 056	-23 042	-26 453	-3 410	15%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-16 131	-20 438	-21 113	-676	3%
Muud toetused	-108	0	-350	-350	100%
Põhivara amortisatsioon	-3 571	-1 370	-3 357	-1 987	145%
Käibemaks	-1 248	-1 235	-1 632	-397	32%
Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet					
Investeeringud	-265	-680	-270	410	-60%
sh käibemaks	-44	0	-45	-45	100%
Kulud kokku	-16 614	-12 935	-14 093	-1 157	9%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-5 426	-6 177	-7 519	-1 342	22%
Investeeringutoetused	-10 901	-6 497	-5 900	597	-9%
Muud toetused	-20	-20	-20	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-99	-75	-306	-231	307%
Käibemaks	-168	-166	-348	-182	110%
Eesti Geoloogiateenistus					
Investeeringud	-581	-1 994	-665	1 329	-67%
sh käibemaks	-97	-156	-111	45	-29%
Kulud kokku	-3 408	-2 994	-3 073	-79	3%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 979	-2 673	-2 755	-82	3%
Muud tegevuskulud	-5	-2	-2	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-211	-62	-60	1	-2%
Käibemaks	-213	-257	-256	1	-1%
Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus					
Investeeringud	0	-10 488	-7 518	2 970	-28%
sh käibemaks	0	-1 347	-1 253	94	-7%
Kulud kokku	0	-4 398	-22 774	-18 376	418%
Tööjõu- ja majandamiskulud	0	-4 194	-17 441	-13 247	316%
Põhivara amortisatsioon	0	0	-3 057	-3 057	100%
Käibemaks	0	-204	-2 276	-2 072	1016%
Maaeluministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud	-4 588	-3 144	-4 727	-1 583	50%
sh käibemaks	-647	-504	-561	-57	11%
Kulud kokku	-410 752	-461 072	-475 508	-14 436	3%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-61 118	-55 620	-70 404	-14 783	27%
Muud tegevuskulud	-3 080	-6	-10	-5	81%
Investeeringutoetused	-15	-58 312	-72 717	-14 405	25%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Muud toetused	-339 685	-338 400	-322 956	15 444	-5%
Põhivara amortisatsioon	-3 618	-5 754	-4 112	1 642	-29%
Käibemaks	-2 755	-2 980	-5 308	-2 328	78%
Maaeluministeerium					
Investeeringud	-948	-1 242	-1 342	-100	8%
sh käibemaks	-158	-207	-207	0	0%
Kulud kokku	-19 042	-18 919	-27 321	-8 402	44%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-13 377	-13 179	-21 225	-8 046	61%
Investeeringutoetused	-15	-109	-450	-341	313%
Muud toetused	-4 058	-3 910	-4 001	-91	2%
Põhivara amortisatsioon	-1 080	-862	-1 077	-216	25%
Käibemaks	-491	-859	-567	292	-34%
Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet					
Investeeringud	-2 294	-1 353	-1 106	247	-18%
sh käibemaks	-382	-225	-184	41	-18%
Kulud kokku	-352 602	-405 988	-405 903	85	0%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-12 337	-8 808	-10 193	-1 385	16%
Investeeringutoetused	0	-58 203	-72 267	-14 064	24%
Muud toetused	-334 805	-334 396	-318 861	15 535	-5%
Põhivara amortisatsioon	-1 599	-4 198	-2 162	2 036	-48%
Käibemaks	-343	-383	-2 420	-2 037	531%
Põllumajandus- ja Toiduamet					
Kulud kokku	-20 552	-20 196	-21 817	-1 621	8%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-19 221	-19 374	-20 846	-1 472	8%
Muud toetused	-263	-87	-87	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-7	-7	-7	0	0%
Käibemaks	-1 053	-728	-877	-149	21%
Põllumajandusuuringute Keskus					
Investeeringud	-320	-100	-100	0	0%
Kulud kokku	-6 725	-5 437	-6 371	-934	17%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-5 687	-4 886	-5 645	-758	16%
Muud tegevuskulud	-2	-1	-2	-1	152%
Muud toetused	-557	-7	-7	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-187	-180	-178	2	-1%
Käibemaks	-292	-363	-540	-177	49%
Veterinaar- ja Toidulaboratoorium					
Investeeringud	-267	-80	-84	-4	5%
sh käibemaks	0	-10	-14	-4	40%
Kulud kokku	-4 716	-4 804	-6 640	-1 836	38%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-4 236	-4 196	-5 880	-1 685	40%
Põhivara amortisatsioon	-238	-246	-281	-34	14%
Käibemaks	-242	-362	-479	-117	32%
Eesti Taimekasvatuse Instituut					

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Investeeringud	-750	-369	-2 095	-1 726	468%
sh käibemaks	-57	-62	-156	-94	153%
Kulud kokku	-7 114	-5 729	-7 457	-1 728	30%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-6 260	-5 177	-6 615	-1 438	28%
Muud tegevuskulud	-12	-5	-8	-3	71%
Muud toetused	-2	-1	-1	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-506	-261	-407	-146	56%
Käibemaks	-334	-285	-425	-140	49%
Rahandusministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud	-15 363	-10 584	-22 778	-12 194	115%
sh käibemaks	-2 579	-1 643	-2 935	-1 292	79%
Kulud kokku	-299 839	-271 539	-381 410	-109 870	40%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-118 606	-122 794	-136 110	-13 315	11%
Finantskulud	-1 555	-2 906	-98 801	-95 895	3300%
Muud tegevuskulud	-20 216	-289	-289	0	0%
Sotsiaaltoetused	-1 304	-1 370	-1 350	20	-1%
Investeeringutoetused	-93 799	-93 235	-102 134	-8 899	10%
Muud toetused	-46 722	-32 308	-23 436	8 872	-27%
Põhivara amortisatsioon	-12 337	-11 677	-13 206	-1 529	13%
Käibemaks	-5 299	-6 961	-6 085	876	-13%
Rahandusministeerium					
Investeeringud	-669	-600	-3 240	-2 640	440%
sh käibemaks	-110	-100	-540	-440	440%
Kulud kokku	-192 218	-160 472	-257 441	-96 970	60%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-27 500	-29 024	-30 454	-1 430	5%
Finantskulud	-1 412	-2 600	-98 495	-95 895	3688%
Sotsiaaltoetused	-1 319	-1 370	-1 350	20	-1%
Investeeringutoetused	-93 767	-93 235	-102 134	-8 899	10%
Muud toetused	-46 659	-32 243	-23 367	8 876	-28%
Põhivara amortisatsioon	-475	-60	-106	-46	76%
Käibemaks	-1 214	-1 940	-1 535	405	-21%
Maksu- ja Tolliamet					
Investeeringud	-7 618	-397	-1 117	-720	181%
sh käibemaks	-1 284	-66	-186	-120	182%
Kulud kokku	-53 018	-53 940	-57 661	-3 721	7%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-48 259	-49 350	-53 296	-3 947	8%
Finantskulud	-137	-304	-301	2	-1%
Muud tegevuskulud	-337	-289	-289	0	0%
Muud toetused	-58	-60	-62	-2	3%
Põhivara amortisatsioon	-2 186	-1 700	-1 500	200	-12%
Käibemaks	-2 057	-2 238	-2 212	26	-1%
Statistikaamet					
Kulud kokku	-11 647	-10 650	-13 800	-3 150	30%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Tööjõu- ja majandamiskulud	-10 889	-9 860	-13 028	-3 169	32%
Finantskulud	-6	-2	-4	-2	64%
Põhivara amortisatsioon	-429	-500	-500	0	0%
Käibemaks	-323	-288	-268	20	-7%
Riigi Tugiteenuste Keskus					
Investeeringud	-2 461	-1 436	-1 688	-252	18%
sh käibemaks	-410	-206	-258	-52	25%
Kulud kokku	-17 726	-19 153	-20 115	-962	5%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-17 120	-18 468	-19 529	-1 061	6%
Põhivara amortisatsioon	-41	-48	-90	-42	87%
Käibemaks	-565	-637	-496	141	-22%
Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus					
Investeeringud	-4 306	-8 151	-16 732	-8 581	105%
sh käibemaks	-723	-1 271	-1 951	-680	53%
Kulud kokku	-23 270	-22 997	-26 667	-3 669	16%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-12 934	-11 951	-14 183	-2 233	19%
Põhivara amortisatsioon	-9 206	-9 368	-11 009	-1 641	18%
Käibemaks	-1 097	-1 678	-1 474	204	-12%
Rahapesu Andmebüroo					
Kulud kokku	-1 960	-4 327	-5 726	-1 399	32%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 905	-4 142	-5 619	-1 477	36%
Muud toetused	-5	-5	-7	-2	40%
Käibemaks	-43	-180	-100	80	-44%
Siseministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud	-37 658	-52 915	-51 969	946	-2%
sh käibemaks	-6 147	-8 340	-7 952	388	-5%
Kulud kokku	-432 150	-514 155	-555 240	-41 084	8%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-316 949	-352 787	-417 420	-64 632	18%
Muud tegevuskulud	-58 365	-85 259	-54 711	30 548	-36%
Sotsiaaltoetused	-1 225	-1 121	-1 684	-562	50%
Investeeringutoetused	-1 136	-282	0	282	-100%
Muud toetused	-12 905	-34 772	-36 661	-1 889	5%
Põhivara amortisatsioon	-24 290	-21 375	-22 435	-1 060	5%
Käibemaks	-17 280	-18 559	-22 329	-3 770	20%
Siseministeerium					
Investeeringud	-378	-7 493	-17 556	-10 063	134%
sh käibemaks	-63	-2 172	-3 004	-832	38%
Kulud kokku	-22 844	-41 119	-108 231	-67 112	163%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-9 941	-10 897	-72 248	-61 351	563%
Muud tegevuskulud	-8	-9	-9	-1	8%
Sotsiaaltoetused	-16	-2	-2	0	5%
Investeeringutoetused	-1 101	-168	0	168	-100%
Muud toetused	-11 379	-29 721	-35 157	-5 435	18%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Põhivara amortisatsioon	-24	-13	-13	0	0%
Käibemaks	-374	-309	-803	-493	160%
Kaitsepolitseiamet					
Kulud kokku	-51 251	-77 800	-47 760	30 041	-39%
Muud tegevuskulud	-51 251	-77 800	-47 760	30 041	-39%
Päästeamet					
Investeeringud	-6 123	-20 967	-14 249	6 718	-32%
sh käibemaks	-1 019	-3 011	-1 935	1 076	-36%
Kulud kokku	-80 464	-86 451	-110 443	-23 992	28%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-71 938	-79 456	-99 218	-19 762	25%
Investeeringutoetused	-35	-114	0	114	-100%
Muud toetused	-898	-715	-1 269	-555	78%
Põhivara amortisatsioon	-3 975	-1 614	-1 614	0	0%
Käibemaks	-3 609	-4 552	-8 342	-3 789	83%
Siseministeeriumi Infotehnoloogia- ja Arenduskeskus					
Investeeringud	-10 549	-9 567	-6 242	3 326	-35%
sh käibemaks	-1 720	-1 694	-1 250	444	-26%
Kulud kokku	-39 438	-39 422	-39 938	-516	1%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-29 545	-29 891	-28 808	1 083	-4%
Muud toetused	-1	-1	-1	0	26%
Põhivara amortisatsioon	-7 126	-6 746	-8 690	-1 945	29%
Käibemaks	-2 752	-2 784	-2 439	345	-12%
Sisekaitseakadeemia					
Investeeringud	-518	-3 580	-2 780	800	-22%
sh käibemaks	-85	-507	-452	54	-11%
Kulud kokku	-14 103	-13 925	-18 608	-4 684	34%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-10 668	-10 802	-14 620	-3 818	35%
Muud tegevuskulud	-2	-15	-15	0	0%
Sotsiaaltoetused	-1 180	-1 117	-1 679	-562	50%
Muud toetused	-40	-36	-36	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-1 661	-1 352	-1 336	17	-1%
Käibemaks	-536	-602	-922	-320	53%
Politsei- ja Piirivalveamet					
Investeeringud	-20 090	-11 308	-11 143	165	-1%
sh käibemaks	-3 261	-956	-1 310	-355	37%
Kulud kokku	-216 419	-247 945	-222 843	25 102	-10%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-187 482	-214 474	-195 315	19 158	-9%
Muud tegevuskulud	-7 058	-7 428	-6 921	508	-7%
Sotsiaaltoetused	-25	-2	-2	0	0%
Muud toetused	-587	-4 299	-198	4 101	-95%
Põhivara amortisatsioon	-11 492	-11 638	-10 770	868	-7%
Käibemaks	-9 775	-10 104	-9 637	468	-5%
Häirekeskus					

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Kulud kokku	-7 629	-7 494	-7 416	77	-1%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-7 374	-7 268	-7 210	57	-1%
Muud tegevuskulud	-6	-6	-6	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-13	-13	-13	0	0%
Käibemaks	-233	-207	-187	20	-10%
Sotsiaalministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud	-13 138	-7 614	-7 822	-208	3%
sh käibemaks	-2 179	-951	-1 167	-215	23%
Kulud kokku	-6 372 251	-6 914 415	-7 908 420	-994 005	14%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-435 969	-379 249	-264 956	114 293	-30%
Muud tegevuskulud	-217	-250	-500	-250	100%
Sotsiaaltoetused	-2 867 960	-3 161 574	-3 921 989	-760 415	24%
Investeeringutoetused	-923	-102 431	-91 903	10 528	-10%
Muud toetused	-1 066 213	-980 184	-1 055 209	-75 025	8%
Edasiantavad maksud	-1 990 289	-2 268 936	-2 562 024	-293 088	13%
Põhivara amortisatsioon	-4 582	-4 792	-5 241	-449	9%
Käibemaks	-6 095	-16 998	-6 597	10 401	-61%
Sotsiaalministeerium					
Kulud kokku	-2 960 728	-3 177 865	-3 740 178	-562 313	18%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-99 730	-27 571	-23 156	4 415	-16%
Sotsiaaltoetused	-157	-22 307	-276 907	-254 600	1141%
Investeeringutoetused	-923	-102 431	-91 903	10 528	-10%
Muud toetused	-868 891	-754 226	-785 430	-31 205	4%
Edasiantavad maksud	-1 990 289	-2 268 936	-2 562 024	-293 088	13%
Käibemaks	-751	-2 394	-758	1 636	-68%
Ravimiamet					
Investeeringud	-59	-756	-18	738	-98%
sh käibemaks	-10	-126	-3	123	-98%
Kulud kokku	-4 391	-4 236	-5 379	-1 143	27%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-4 262	-4 091	-5 220	-1 129	28%
Muud toetused	-8	-8	-9	-1	6%
Põhivara amortisatsioon	-53	-42	-74	-33	78%
Käibemaks	-68	-96	-76	20	-21%
Sotsiaalkindlustusamet					
Kulud kokku	-3 240 958	-3 630 900	-4 099 008	-468 108	13%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-179 654	-256 835	-183 318	73 517	-29%
Sotsiaaltoetused	-2 867 801	-3 139 267	-3 645 083	-505 815	16%
Muud toetused	-190 912	-223 384	-267 609	-44 225	20%
Põhivara amortisatsioon	-101	-62	-62	0	0%
Käibemaks	-2 383	-11 352	-2 936	8 416	-74%
Tööinspektsioon					
Kulud kokku	-3 807	-4 561	-4 525	36	-1%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-3 666	-4 404	-4 306	99	-2%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
Muud toetused	0	-1	-1	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-31	-26	-26	0	0%
Käibemaks	-110	-129	-192	-63	49%
Riikliku Lepitaja Kantselei					
Kulud kokku	-133	-137	-146	-9	6%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-130	-133	-142	-9	6%
Käibemaks	-3	-4	-4	0	0%
Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskus					
Kulud kokku	-3 355	-3 477	-3 687	-210	6%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-3 142	-3 282	-3 439	-157	5%
Muud toetused	-5	-5	-5	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-1	-1	-17	-16	1387%
Käibemaks	-204	-189	-225	-36	19%
Terviseamet					
Investeeringud	-441	-285	-100	185	-65%
Kulud kokku	-115 880	-49 555	-15 788	33 768	-68%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-109 702	-46 481	-13 303	33 179	-71%
Muud tegevuskulud	-124	-250	-500	-250	100%
Muud toetused	-5 214	-1 264	-869	395	-31%
Põhivara amortisatsioon	-294	-268	-377	-108	40%
Käibemaks	-545	-1 292	-739	553	-43%
Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus					
Investeeringud	-12 420	-6 573	-7 704	-1 131	17%
sh käibemaks	-2 070	-825	-1 164	-338	41%
Kulud kokku	-20 063	-20 533	-18 846	1 687	-8%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-14 707	-15 339	-13 055	2 284	-15%
Põhivara amortisatsioon	-4 018	-4 322	-4 615	-293	7%
Käibemaks	-1 278	-872	-1 177	-305	35%
Tervise Arengu Instituut					
Kulud kokku	-21 965	-22 641	-20 320	2 321	-10%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-20 134	-20 607	-18 504	2 103	-10%
Muud toetused	-1 068	-1 296	-1 285	11	-1%
Põhivara amortisatsioon	-81	-72	-66	6	-8%
Käibemaks	-680	-666	-465	201	-30%
Soolise Võrdõiguslikkuse ja Võrdse Kohtlemise Voliniku Kantselei					
Kulud kokku	-973	-510	-544	-35	7%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-841	-505	-513	-9	2%
Muud toetused	-56	-1	-1	0	0%
Põhivara amortisatsioon	-3	0	-5	-5	100%
Käibemaks	-73	-4	-25	-21	527%
Välisministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud	-17 517	-10 400	-7 514	2 885	-28%

	2021 täitmine	2022 RE	2023 RE	Muutus	Muutus, %
sh käibemaks	-320	-243	-786	-544	224%
Kulud kokku	-76 763	-92 365	-122 120	-29 756	32%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-55 317	-61 984	-80 866	-18 882	30%
Muud toetused	-16 124	-25 615	-33 383	-7 768	30%
Põhivara amortisatsioon	-4 805	-4 123	-5 918	-1 795	44%
Käibemaks	-681	-643	-1 953	-1 310	204%
Välisministeerium					
Investeeringud	-17 517	-10 400	-7 514	2 885	-28%
sh käibemaks	-320	-243	-786	-544	224%
Kulud kokku	-76 763	-92 365	-122 120	-29 756	32%
Tööjõu- ja majandamiskulud	-55 317	-61 984	-80 866	-18 882	30%
Muud toetused	-16 124	-25 615	-33 383	-7 768	30%
Põhivara amortisatsioon	-4 805	-4 123	-5 918	-1 795	44%
Käibemaks	-681	-643	-1 953	-1 310	204%

LISA 13. Programmi tegevuste mõõdikud ja sihttasemed tulemusvaldkondade lõikes

Tabelis on tähistatud „:“ andmeväljad, kus antud perioodil mõõtmist ei toimunud või ei toimu ning „-„ kui andmed on puudu muul põhjusel.

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
	Haridus- ja Teadusministeerium			
Tulemusvaldkond	Eesti keel ja eestlus			
Programm	Keeleprogramm			
Programmi tegevus	Eesti keele maine ja staatuse tugevdamine			
Mõõdik	Keelevaldkonna teavitus-, populariseerimis- ja tunnustusüritused	50	2021	50
Programmi tegevus	Keeletaristu ja keeletehnoloogia arendamine			
Mõõdik	Keeleressursside variatiivsus: korpused	115	2021	125
Mõõdik	Keeleressursside variatiivsus: sõnavararessursid	85	2021	95
Mõõdik	Aktiivsete terminikomisjonide arv	45	2021	45
Programmi tegevus	Eesti keele õppe toetamine ja oskuse hindamine ning mitmekeelsus			
Mõõdik	Gümnaasiumihariduse omandanud noorte eesti keele riigieksami keskmine tulemus punktides (maksimaalne 100)	61,6	2021	≥64
Mõõdik	Eesti keele tasemeeksami sooritanute osakaal eksamil käinutest	57,60%	2021	≥60%
Mõõdik	Väliseestlaste osalus eesti keele õppes (inimeste arv aastas)	5000	2021	5050
Mõõdik	Võõrkeele riigieksamil vähemalt B2-keeleoskustaseme saavutanute osakaal	-	2021	≥64%
Tulemusvaldkond	Tark ja tegus rahvas			
Mõõdik	Madala haridustasemega mitteõppivate 18-24-aastaste osakaal mehed	12%	2021	12,50%
Mõõdik	Madala haridustasemega mitteõppivate 18-24-aastaste osakaal naised	7,60%	2021	6,70%
Mõõdik	Madala haridustasemega mitteõppivate 18-24-aastaste osakaal kokku	9,80%	2021	9,60%
Mõõdik	Eri- ja kutsealase haridusega täiskasvanute (25—64-aastaste) osakaal	73,50%	2021	74,50%

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr formaal- ja mitteformaalõppes	18,40%	2021	20%
Mõõdik	Aasta pärast lõpetamist nutika spetsialiseerumise kasvualadel rakendunute osakaal kõigist hõivatutest	12,90%	2020	14%
Mõõdik	Tipptasemel oskustega (PISA uuringus 5. ja 6. taseme saavutanud) õpilaste osakaal , sh funktsionaalne lugemisoskus	13,90%	2018	16,3% (2025)
Mõõdik	Tipptasemel oskustega (PISA uuringus 5. ja 6. taseme saavutanud) õpilaste osakaal , sh matemaatiline kirjaoskus	15,50%	2018	18,6% (2025)
Mõõdik	Tipptasemel oskustega (PISA uuringus 5. ja 6. taseme saavutanud) õpilaste osakaal , sh loodusteaduslik kirjaoskus	12,20%	2018	14,9% (2025)
Mõõdik	Õpetajate keskmine töötasu võrreldes Eesti keskmise töötasuga koolieelse lasteasutuse õpetaja	81%	2021	Hoida taset suhtena Eesti keskmisesse palka
Mõõdik	Õpetajate keskmine töötasu võrreldes Eesti keskmise töötasuga üldhariduskooli õpetaja	106%	2021	111,00%
Mõõdik	Õpetajate keskmine töötasu võrreldes Eesti keskmise töötasuga kutseõppeasutuse õpetaja	103%	2021	111,00%
Mõõdik	Noorte usaldus riigi vastu	:	2021	-
Programm	Haridus- ja noorteprogramm			
Mõõdik	Madala haridustasemega mitteõppivate 18-24-aastaste osakaal mehed	12%	2021	12,50%
Mõõdik	Madala haridustasemega mitteõppivate 18-24-aastaste osakaal naised	7,60%	2021	6,70%
Mõõdik	Madala haridustasemega mitteõppivate 18-24-aastaste osakaal kokku	9,80%	2021	9,60%
Mõõdik	Eri- ja kutsealase haridusega täiskasvanute (25—64-aastaste) osakaal	73,50%	2021	74,50%
Mõõdik	Täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr formaal- ja mitteformaalõppes	18,40%	2021	>20%
Mõõdik	Aasta pärast lõpetamist nutika spetsialiseerumise kasvualadel rakendunute osakaal kõigist hõivatutest	12,90%	2020	14%
Mõõdik	Tipptasemel oskustega (PISA uuringus 5. ja 6. taseme saavutanud) õpilaste osakaal , sh funktsionaalne lugemisoskus	13,90%	2018	16,3% (2025)

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Tipptasemel oskustega (PISA uuringus 5. ja 6. taseme saavutanud) õpilaste osakaal , sh matemaatiline kirjaoskus	15,50%	2018	18,6% (2025)
Mõõdik	Tipptasemel oskustega (PISA uuringus 5. ja 6. taseme saavutanud) õpilaste osakaal , sh loodusteaduslik kirjaoskus	12,20%	2018	14,9% (2025)
Mõõdik	Õpetajate keskmine töötasu võrreldes Eesti keskmise töötasuga koolieelse lasteasutuse õpetaja	81%	2021	Hoida taset suhtena Eesti keskmisesse palka
Mõõdik	Õpetajate keskmine töötasu võrreldes Eesti keskmise töötasuga üldhariduskooli õpetaja	106%	2021	111,00%
Mõõdik	Õpetajate keskmine töötasu võrreldes Eesti keskmise töötasuga kutseõppeasutuse õpetaja	103%	2021	111,00%
Mõõdik	Noorte usaldus riigi vastu	:	2021	-
Programmi tegevus	Haridusvõrgu korrastamine ja arendamine			
Mõõdik	Gümnaasiumiastmega koolide arv (tk)	158	2021	<100 (2024)
Mõõdik	Haridusvaldkonna pinnakasutus (m2)	:	2021	3 mln
Mõõdik	Riigigümnaasiumite arv, tk	18	2021	24
Programmi tegevus	Juurdepääsu tagamine üld- ja kutseharidusele			
Mõõdik	Põhikoolist väljalangejate määr statsionaarse õppe kolmandas kooliastmes : kokku	0,25%	2021	Hoida taset
Mõõdik	Põhikoolist väljalangejate määr statsionaarse õppe kolmandas kooliastmes : poisid	0,30%	2021	Hoida taset
Mõõdik	Põhikoolist väljalangejate määr statsionaarse õppe kolmandas kooliastmes : tüdrukud	0,20%	2021	Hoida taset
Mõõdik	Gümnaasiumist väljalangejate määr 1. õppeaastal	0,90%	2021	<1,0
Mõõdik	Keskhariduse omandanute osakaal 4 aastat pärast põhikooli lõpetamist	81,90%	2021	82%
Mõõdik	Kutseõppest väljalangejate määr kutsekeskhariduse 1. õppeaastal	8,90%	2021	<11
Mõõdik	Kutsehariduse omandanute osakaal 5 aastat pärast põhikooli lõpetamist	22,30%	2021	Kasvab
Programmi tegevus	Juurdepääsu tagamine kõrgharidusele			
Mõõdik	Kõrgharidusõppest väljalangejate määr (kõrghariduse 1. astme õpingute esimesel aastal)	14,50%	2021	16,20%

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Doktorikraadi kaitsmiste arv õppeaastas	222	2021	300
Mõõdik	Nominaalajaga lõpetanute osakaal kõrghariduses	55%	2021	53,60%
Mõõdik	Osakaal vilistlastest, kes on rahul õppejõudude ning õpetamise ja juhendamisega	79,6	2019	Hoida taset
Programmi tegevus	Täiskasvanuhariduse arendamine ja õppimisvõimaluste loomine			
Mõõdik	25–64-aastaste madala haridustasemega täiskasvanute elukestvas õppes osaluse määr	8,60%	2021	>9%
Mõõdik	19 a ja vanemate mittestatsionaarses üldharidusõppes õppijate arv	3595	2021	Hoida taset
Mõõdik	Õppetööst väljalangevuse määr mittestatsionaarses üldharidusõppes	30%	2021	30%
Mõõdik	25+ õppijate osakaal kutseharidusõppes (osatähtsus kõikidest õppijatest)	41,10%	2021	Hoida taset
Mõõdik	Täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr viimase 12 kuu jooksul formaal- ja mitteformaalõppes	33,9	2016	39 (2024)
Mõõdik	Täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr viimase 12 kuu jooksul informaalõppes	59,6	2021	-
Programmi tegevus	Hariduse rahvusvahelise konkurentsivõime edendamine			
Mõõdik	Eestis õppivate immatrikuleeritud välisüliõpilaste osakaal	11,40%	2021	10-15%
Mõõdik	Välisüliõpilaste rahulolu Eestis õppimisega	86,00%	2019	Hoida taset
Programmi tegevus	Õppekava ja koolikorralduse arendustegevused			
Mõõdik	Liikuma Kutsuva Kooli võrgustikku kuuluvate koolide arv	148	2021	Kasvab
Mõõdik	Õpilaste osakaal, kes on liikumisvõimalustega koolis pigem rahul või väga rahul : 4.klass	31,80%	2021	Kasvab
Mõõdik	Õpilaste osakaal, kes on liikumisvõimalustega koolis pigem rahul või väga rahul : 8.klass	16,30%	2021	Kasvab
Mõõdik	Õpilaste osakaal, kes on liikumisvõimalustega koolis pigem rahul või väga rahul : 11.klass	15,80%	2021	Kasvab
Mõõdik	Õpilaste osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud : 4.klass	66%	2021	Kasvab

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Õpilaste osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud : 8.klass	79,30%	2021	Kasvab
Mõõdik	Õpilaste osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud : 11.klass	92,40%	2021	Kasvab
Mõõdik	Õpilaste osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud : kutseõppeasutuste õppijad	92,40%	2021	-
Mõõdik	Üldhariduskoolide õpetajate osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud (sh õpilaste, lapsevanemate, kolleegide poolt)	87,50%	2021	-
Mõõdik	Põhikoolilõpetajate osakaal, kelle digipädevuse oskused on keskmisel või üle keskmise tasemel	69%	2018	Täpsustamisel
Programmi tegevus	Võrdsete võimaluste tagamine hariduses			
Mõõdik	Koolivälise nõustamismeeskonna soovitatud tugispetsialisti teenuste rakendamise osakaal põhihariduses	74%	2021	Täpsustamisel
Mõõdik	Tavaklassi kaasatud tõhustatud ja erituge saavate õpilaste osakaal kõigist tõhustatud ja erituge saavatest õpilastest	34,40%	2021	31%
Mõõdik	Eesti keele kui teise keele põhikooli lõpueksami ja gümnaasiumi riigieksami keskmine tulemus (Pk/G)	63,3/73	2021	75/75
Mõõdik	Eesti keel teise keelena eksamil vähemalt B2 taseme saavutanute osakaal gümnaasiumi statsionaarses õppes	77,30%	2021	Täpsustamisel
Mõõdik	Tipptasemel oskustega (PISA 5. ja 6. taseme saavutanud) õpilaste osakaal eesti keelest erineva õppekeelega koolis võrreldes eestikeelse kooliga: Loodusteadused: eesti keelest erineva õppekeelega kool/ eesti õppekeelega kool	5,3/14,6	2018	-
Mõõdik	Tipptasemel oskustega (PISA 5. ja 6. taseme saavutanud) õpilaste osakaal eesti keelest erineva õppekeelega koolis võrreldes eestikeelse kooliga: Lugemisoskus: eesti keelest erineva õppekeelega kool/ eesti õppekeelega kool	5,7/16,7	2018	-
Mõõdik	Tipptasemel oskustega (PISA 5. ja 6. taseme saavutanud) õpilaste osakaal eesti keelest erineva õppekeelega koolis võrreldes eestikeelse kooliga: Matemaatika:	9,8/17,5	2018	-

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
	eesti keelest erineva õppekeelega kool/ eesti õppekeelega kool			
Mõõdik	Õpetajate osakaal, kes on enda hinnangul saanud vajaliku õppe erivajadustega laste õpetamiseks ja/või toetamiseks, alusharidus	46,30%	2021	Kasvab
Mõõdik	Õpetajate osakaal, kes on enda hinnangul saanud vajaliku õppe erivajadustega laste õpetamiseks ja/või toetamiseks, üldharidus	43%	2021	Kasvab
Mõõdik	Alushariduse õpetajate osakaal, kes nõustuvad, et lasteaed ja erinevad lasteaiavälised spetsialistid, sh arstid, tugi- ja lastekaitsespetsialistid ning politsei jt, teevad erivajadustega laste toetamisel head koostööd	59,20%	2021	Kasvab
Mõõdik	Üldhariduskoolide õpetajate osakaal, kes leiavad, et kool ja erinevad koolivälised spetsialistid sh politseinikud, nõustajad, arstid, psühholoogid, noorsootöötajad jt teevad hariduslike erivajadustega laste toetamisel head koostööd	65,30%	2021	Kasvab
Mõõdik	Õpetajate osakaal, kes tunnevad, et nad on hästi või väga hästi ette valmistatud õpetamiseks multikultuurses või —keelses keskkonnas (TALIS)	15,70%	2018	20% (2024)
Programmi tegevus	Õpetajate ja haridusasutuste juhtide arengu toetamine			
Mõõdik	Koolijuhtide osakaal, kes võtsid meetmeid, toetamaks õpetajate koostööd uute õpetamispraktikate väljaarendamisel (TALIS)	45%	2018	55% (2024)
Mõõdik	Kuni 39-aastaste õpetajate osakaal üldhariduskoolides	26,50%	2021	28%
Mõõdik	Konkurss õpetajakoolituse õppekohtadele	1,2	2021	>1
Mõõdik	Õpetajate sooline struktuur naised/mehed üldhariduskoolides	85,2/14,8	2021	84/16
Mõõdik	Õpetajate osakaal , kes leiavad, et õpetajaamet on ühiskonnas väärtustatud	26,40%	2018	35%
Mõõdik	Õpetajate osakaal, kes on vähemalt kord kuus õpetanud koos teise õpetajaga	21,50%	2018	25%
Programmi tegevus	Kutsesüsteemi arendamine ja oskuste prognoosisüsteem OSKA			
Programmi tegevus	Õppe seostamine tööturu vajadustega			
Mõõdik	1-3 aastat tagasi kutsehariduse lõpetanud 20-34-aastaste inimeste tööhõive määr	70,60%	2021	>80%

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	1—3 aastat tagasi kolmanda taseme õpingud lõpetanud 20-34-aastaste tööhõive määr	92,40%	2021	>88%
Mõõdik	Õppeasutuste osakaal, kes on ettevõtlusmooduli kasutusele võtnud (sh järk-järgult lisanduvad karjääriteemad)	64%	2021	70%
Mõõdik	LTT (loodus- ja täppisteadused, tehnika, tootmine ja ehitus) erialade lõpetajate osakaal kõrghariduses	28,10%	2021	30%
Mõõdik	IT õppesuuna lõpetajate arv aastas: kõrghariduses	975	2021	975
Mõõdik	IT õppesuuna lõpetajate arv aastas: kutsehariduses	499	2021	520
Mõõdik	Vilistlaste rahulolu praktikavõimalustega : bakalaureuseõpe	58	2019	Hoida taset
Mõõdik	Vilistlaste rahulolu praktikavõimalustega : magistriõpe	61,3	2019	Hoida taset
Mõõdik	Töökohapõhises õppevormis lõpetajate osakaal kõigist kutseõppe lõpetajatest	17,20%	2021	19%
Programmi tegevus	Noorte ettevõtlikkuse ja omaalgatuste toetamine (HOOG)			
Mõõdik	18—26-aastaste noorte juhitud mittetulundusühingute osakaal aktiivsetest mittetulundusühingutest	1,80%	2021	5%
Mõõdik	Huvikoolis õppivate noorte osakaal 7—26aastastest noortest	32,30%	2021	31,10%
Mõõdik	Noorte omaalgatusprojektide arv (sh toetatud projektide osakaal)	32 (50)	2021	Hoida taset
Mõõdik	Noorte ettevõtjate osakaal 18–26 aastastest noortest	4,30%	2021	4,70%
Programmi tegevus	Noorte kodanikuosaluse toetamine ja õiguste kaitsmine (OSA)			
Mõõdik	Osalusvormide arv	91	2021	Hoida taset
Mõõdik	Toimiva osaluskoguga kohalike omavalitsuste osakaal kõigist omavalitsustest	92%	2021	Hoida taset
Mõõdik	15–26-aastaste noorte osakaal, kes on osalenud organiseeritud vabatahtlikus tegevuses	-	-	Täpsustamisel
Mõõdik	18—26-aastaste kandidaatide osakaal kõigist kohalikest omavalitsuste volikogu valimiste kandidaatidest	5,4	2021	9,7 (2025)
Programmi tegevus	Noorsootöö kättesaadavuse ja kvaliteedi arendamine (ISE)			

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Kohalike omavalitsuste osakaal , kus noorsootöö teenused on vähemalt „edasijõudnu" tasemel	34,20%	2021	70% (2025)
Mõõdik	Noorsootöö teenustega rahul olevate noorte osakaal	90,00%	2020	Hoida taset
Programmi tegevus	Noortele ühiskonnas võrdsete võimaluste tagamine (KINDLUS)			
Mõõdik	15—26-aastaste noorte osakaal , kes hindavad, et tugi on kättesaadav	-	2021	Täpsustamisel
Mõõdik	15-29-aastaste osakaal , kes ei tööta, ei õpi ega osale koolitusel (NEET-staatuses noored)	11,20%	2021	11,10%
Tulemusvaldkond	Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus			
Programm	Teadussüsteemi programm			
Programmi tegevus	Teadusasutuste ja teadlaskonna arengu toetamine			
Mõõdik	Kõrgetasemeliste publikatsioonide arv teadlaste ja inseneride arvu kohta	1,60	2020	1,40
Mõõdik	Eesti edukus EL teadus- ja arendustegevuse raamprogrammis Euroopa Horisont: koht riikide võrdluses võidetud lepingute mahu alusel SKP kohta EL keskmisest,	(338) 2, koht riikide võrdluses	2021	Top5
Mõõdik	EL teadus- ja arendustegevuse raamprogrammis Euroopa Horisont projektides osalevate Eesti organisatsioonide arv	259 (kumu-latiivselt)	2021	250
Programmi tegevus	Teadustaristu kvaliteedi ja kättesaadavuse kindlustamine			
Mõõdik	Täiustatud uuringutealase taristuga asutustes töötavate teadurite arv (mõõdik vähemalt kuni 2023. a)	920,38 (kumu-latiivselt 2014-2021)	2020	≥827,58
Programm	Teadmussiirde programm			
Programmi tegevus	Sektoritevahelise teadmussiirde toetamine			
Mõõdik	Erasektori poolt rahastatud avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse kulutuste osakaal	7	2020	8,00%
Mõõdik	Era- ja avaliku sektori ühispublikatsioonide arv miljoni elaniku kohta, tase EL keskmisest (EL keskmine = 100)	79,70%	2017-1019 keskmine	84,90%
Mõõdik	Sotsiaalmajanduslikele rakendustele suunatud kulutuste osakaal riigieelarves planeeritud TA eraldistest	19	2020	27

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Doktorikraadiga teadlaste ja inseneride arv 1000 tööealise elaniku kohta	3,4	2020	3,4
Tulemusvaldkond	Tõhus riik			
Programm	Arhiivinduse programm			
Mõõdik	Arhiivimoodustajate (asutuste) arv, kes on Rahvusarhiivile üle andnud digitaalarhivaale	40	2021	50
Mõõdik	Nõuetekohastes hoidlates säilitatavate arhivaalide osakaal Rahvusarhiivis	88%	2021	88%
Mõõdik	Arhivaalide kättesaadavus veebis (miljonit kujutist)	25,8	2021	28
Programmi tegevus	Arhivaalide kogumine, säilitamine ja juurdepääsu tagamine			
Mõõdik	Arhiivipedagoogilistes tegevustes osalenute arv (inimest aastas)	4330	2021	5000
Mõõdik	Rahvusarhiivi virtuaalse uurimissaali külastuste arv (mln korda)	1,7	2021	1,7
Mõõdik	Rahvusarhiivi teadus-publikatsioonide arv (tk. aastas)	7	2021	7
	Justiitsministeerium			
Tulemusvaldkond	Õigusriik			
Programm	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum			
Programmi tegevus	Õiguspoliitika kujundamine ja õigusloome kvaliteedi tagamine			
Mõõdik	Õigusloome kesksete koolituste arv aastas (teemakoolituste arv)	4 teemal kokku 5 koolitust	2021	1
Mõõdik	Seaduseelnõu koostamisele eelneb väljatöötamiskavatsus (VTK)	34,00%	2021	70,00%
Mõõdik	Õigusloome toimub õiguse koosloome keskkonnas	I etapi raames valminudsüsteemi üldine struktuur (MVP) ja alustati MVP piloteerimist	2021	Etapid II ja II viiakse lõpule,
Mõõdik	Õiguspoliitika valdkonnas on koostatud vajalikud seaduseelnõud ja analüüsid	koostatud	2021	Koostatud
Programmi tegevus	Intellektuaalse omandi valdkonna rakendamine			
Mõõdik	Õiguspoliitika IO ja konkurentsiõiguse valdkonnas	Kujundatud ja elluviidud	2021	Kujundatud ja elluviidud
Programmi tegevus	Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine, sh ennetus			
Mõõdik	Õigusrikkumistega kokku puutunud inimeste (ohvrite) arv	5%	2021	<6%

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Vägivaldsete surmade arv (tapmiste ja mõrva tagajärjel hukkunute arv)	19	2021	<15
Mõõdik	Kinnipeetavate arv 100 000 elaniku kohta	168	2021	<180
Mõõdik	Kuritegude arv	25982	2021	<26000
Mõõdik	Menetluses osalenute rahulolu	43%	2021	>40%
Programmi tegevus	Karistuste täideviimise korraldamine			
Mõõdik	Ametniku poolt süütegude toimepanemine vangi vastu	0	2021	0
Mõõdik	Vangi põgenemine vangla siseterritooriumilt	0	2021	0
Mõõdik	Avavangla täituvus	57,30%	2021	75,00%
Mõõdik	Pikema kui ühe aastase karistusega vangidel ning kriminaalhooldusalustel on olemas riskide maandamise tegevuskava	100,00%	2021	100,00%
Mõõdik	Vangide retsidiivsus 2 aasta jooksul peale vabanemist	32,00%	2021	35,00%
Programmi tegevus	Õigusemõistmise, õigusregistrite ja õigusteenuste tagamine			
Mõõdik	Pikkade menetluste osakaal kohtutes	Tsiviilasjad: HMK19,5%; PMK — 13,9%; TMK —10,4%; VMK — 15,2%; Üldmenetluses kriminaalasjad: HMK — 16,1%; PMK — 0,0%;	2021	Rohkem kui aasta vanuseid tsiviil- ja haldusasju ning üldmenetluses kriminaalasju ei ole kohtutes menetluses rohkem kui 10%
Mõõdik	Kohtulike registrite menetluste läbiviimine seaduses sätestatud tähtaja jooksul	Kohtulike registrite menetlused viidi läbi seaduses sätestatud tähtaja jooksul	2021	Kohtulike registrite menetlused viiakse läbi seaduses sätestatud tähtaja jooksul
Mõõdik	Menetlusosaliste rahulolu hinnang kohtute tööle	Menetlusosaliste rahulolu oli kõrge	2021	Menetlusosaliste rahulolu on kõrge
Mõõdik	Rahulolu esmatasandi õigusabi teenusega	Vähemalt 90% abisaajatest rahul või pigem rahul	-	Vähemalt 90% abisaajatest rahul või pigem rahul
Programmi tegevus	Kesksed IT-teenused teistele valitsemisaladele			
Mõõdik	Vastavus teenustaseme lepingule	Vastab lepingus kokkulepitule	2021	Vastab lepingus kokkulepitud tingimustele
	Kaitseministeerium			
Tulemusvaldkond	Julgeolek ja riigikaitse			
Programm	Sõjaline riigikaitse ja heidutus			
Programmi tegevus	Väeloome: muud üksused			

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	RKAK perioodi lõpuks (2031) ette nähtud muud väeüksused on valmis	Info juurdepääsupiiranguga	2021	Info juurdepääsupiiranguga
Programmi tegevus	Kaitsevalmidus			
Mõõdik	Kaitsevalmiduse kõrgendamise otsuse tegemise aeg alates eelhoiatuse saamisest	Info juurdepääsupiiranguga	2021	Info juurdepääsupiiranguga
Programmi tegevus	Kaitsetahe			
Mõõdik	Elanike valmisolek osaleda kaitsetegevuses	57%	2021	66,00%
Mõõdik	Elanikkonna toetus ajateenistusele	83%	2021	85,00%
Programmi tegevus	Liitlaste kaasamine ja rahvusvaheline koostöö			
Mõõdik	Eesti mõju ning tegusus NATO-s ja Euroopa Liidus on suuremad, kui Eesti suurus seda eeldaks	jah	2021	jah
Mõõdik	Liitlaste kohalolek Eestis vastab NATO-s kokku lepitud heidutus- ja kaitsehoiakule	jah	2021	jah
Programmi tegevus	Luure ja eelhoiatus			
Mõõdik	info juurdepääsupiiranguga	Info juurdepääsupiiranguga	2021	Info juurdepääsupiiranguga
Programmi tegevus	Riigikaitseliste investeeringute korraldus			
Mõõdik	Taristu tervik kasutusmäär (keskmine kasulik pinna kasutusmäär arvutatuna eri hoonegruppide kasutusmäärade keskmisena)	67%	2021	:
Programmi tegevus	Riigikaitseline inimvara			
Mõõdik	Vabatahtlikult ajateenistusse tulemise määr	56%	2021	66,00%
Mõõdik	Kaitseväe Akadeemiasse kandideerimise määr	142%	2021	100,00%
Mõõdik	Kaitseväes ja Kaitseliidus teenivate tegevväelaste värbamistellimuse täitmise määr	78%	2021	100,00%
Mõõdik	Valitsemisala asutuste tsiviilteenistujate värbamistellimuse täitmise määr	72,60%	2021	100,00%
Programmi tegevus	Väeloome: maavägi			
Mõõdik	RKAK perioodi lõpuks (2031) ette nähtud maaväe väeüksused on valmis	Info juurdepääsupiiranguga	2021	Info juurdepääsupiiranguga
Programmi tegevus	Väeloome: merevägi			

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	RKAK perioodi lõpuks (2031) ette nähtud mereväe väeüksused on valmis	Info juurdepääsupiiranguga	2021	Info juurdepääsupiiranguga
Programmi tegevus	Väeloome:õhuvägi			
Mõõdik	RKAK perioodi lõpuks (2031) ette nähtud õhuväe väeüksused on valmis	Info juurdepääsupiiranguga	2021	Info juurdepääsupiiranguga
Programmi tegevus	Liitlaste kohalolek Eestis			
	Keskkonnaministeerium			
Tulemusvaldkond	Keskkond			
Programm	Kalandus			
Programmi tegevus	Kutseline kalapüük			
Mõõdik	Ranna- ja sisevete kalapüügi sektoris hõivatute keskmine vanus	54	2020	54
Mõõdik	Kutselise kalapüügi ettevõtete keskmine palk (suhe Eesti keskmisesse)	81,80%	2019	96,00%
Mõõdik	Kutselise kalapüügi ettevõtete müügitulu, €	70392500	2019	66400000
Programmi tegevus	Vee-elusressursside töötlemine			
Mõõdik	Eksporditavate toodete koguväärtus, €	129895675	2021	138000000
Mõõdik	Kalandustoodete tarbimine Eestis, kg inimese kohta	15	2019	19,5
Mõõdik	Kalatöötlemise lisandväärtus sektoris töötaja kohta, €	21289	2019	22000
Programmi tegevus	Vesiviljelus			
Mõõdik	Vesiviljelus ettevõtete müügitulu, €	4138330	2019	7600000
Mõõdik	Vesiviljelussektori toodang, tonni	1062	2019	1800
Programmi tegevus	EMKFi keskkonnakaitsemeetmete rakendamine			
Programmi tegevus	Kalavarude ja -püügi haldamise ning kaitse korraldamine			
Mõõdik	Madalas seisus varude arv	23,00%	2021	15,00%
Mõõdik	Jõgedel avatud rändetakistuste arv (tk)	114	2021	125
Programm	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm			
Programmi tegevus	Kliimamuutuste leevendamine ja kliimamuutustega kohanemine			

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemissüsteem on rakendatud	jah	2021	jah
Mõõdik	Korraldatud infopäevade ja seminaride arv	3	2021	2
Mõõdik	Eestis esmakordselt turustatud f-gaaside absoluutkoguse vähenemine	45	2020	45
Programmi tegevus	Õhukvaliteedi parendamine			
Mõõdik	Rahvusvahelistest ja Euroopa Liidust tulenevad nõuded täidetud	jah	2021	jah
Mõõdik	Üle 45 dB öises müratasemes elanike arv vähenenud	-	2021	jah
Mõõdik	Mittevastavuste protsent võetud kütuseproovide arvust	550-st mootorikütuse proovist oli 3 mitte vastavat. 103 laevakütuse proovist 1 mittevastavat. 100 kütteõli proovi 4 mittevastavusega.	2021	<1% mootorikütuste, <1% laevakütuste ja <5% kütteõlide proovide arvust.
Programmi tegevus	Kiirgusohutuse tagamine			
Mõõdik	Kiirgusohutuse riikliku arengukava ja selle alamplaanide eesmärgid on täidetud	jah	2021	jah
Mõõdik	Vähendatud on elanikele kiirgusallikatest ja radioaktiivsetest jäätmetest tulenevaid ohtusid	Osaliselt	2021	Osaliselt
Programmi tegevus	Ressursitõhususe ja ökoinnovatsiooni edendamine			
Mõõdik	Keskkonnahoidlike riigihangete mahu osatähtsus riigihangete mahust kokku	0,17	2021	0,3
Mõõdik	Ressursitõhususe meetmest investeeringuteks toetust saanud ettevõtete arv	122	2021	135
Programmi tegevus	Keskkonnamõju hindamise ja selle maandamise tagamine			
Mõõdik	KMH/KSH juhtumite arv, mille puhul on selgunud prognoosimata või alaprognoositud keskkonnamõju	0	2021	0
Programmi tegevus	Tööstusheite- ja kemikaalipoliitika kujundamine			
Mõõdik	Taaskasutatud põlevkivituha osakaal kogutekkest	0,018	2021	0,045
Mõõdik	PVT-järeldused on rakendatud tähtaegselt	90	2020	100
Programmi tegevus	Jäätmemajanduse korraldamine			
Mõõdik	Liigiti kogutavate jäätmete osakaal olmejäätmete kogutekkest	0,42	2020	0,5

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Programmi tegevus	Maapõueressursside kasutamise ja kaitse korraldamine			
Mõõdik	Allmaakaevandamise kao osakaal kaevandatud ja kasutuskõlbmatuks muudetud põlevkivivarust	0,274	2021	0,292
Programmi tegevus	Merekeskkonna kaitse suunamine			
Mõõdik	Maismaalt merre jõudvate saasteainete hulk on vähenenud	Ei	2020	Jah
Programmi tegevus	Vee säästliku kasutamise ja kaitse tagamine			
Mõõdik	Ühiskanalisatsiooniga liitunud elanike osakaal	0,8346	2020	83
Mõõdik	NTA põhjavee seirepunktide protsent, kus nitraatiooni sisaldus ületab 40 mg/l ei suurene või väheneb	37,6	2020	<37,6
Programmi tegevus	Elurikkuse kaitse tagamine			
Mõõdik	Hoolduses olevate poollooduslike koosluste pindala (ha)	42000	2021	45000
Mõõdik	Liigikavade I ja II prioriteedi tegevuste täitmine	88	2021	0,9
Mõõdik	Kaitsekorralduskavade vahehindamine (aastas vahehinnatavate kavade osatähtsus kõigist kavadest)	0	2021	0,2
Mõõdik	Taastatavate elupaikade pindala aastas	4600	2021	4000
Programmi tegevus	Metsanduse arengu suunamine			
Mõõdik	Geenireservimetsade pindala (ha)	2206	2021	2206
Mõõdik	Riigimetsamaa pindala osakaal maismaapindalast	25,2	2021	Vähemalt 20
Mõõdik	Hundipesakondade arv sügisese loenduse põhjal, tk	24-26	2021	15-25
Programmi tegevus	Maatoimingute korraldamine			
Mõõdik	Reformimata maaüksuste arv aastas	18300	2021	10200
Mõõdik	Maa-ameti hallata olev riigimaa (kinnisasjade) arv	24000	2021	23300
Programmi tegevus	Ruumiandmete hõive, analüüsid ja kättesaadavaks tegemine			
Mõõdik	Kuni 4.a vanuste topograafiliste andmete osakaal	78	2021	81
Mõõdik	Maakatastri andmete usaldusväärsuse määr	49,2	-	50,2

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Ruumiandmeteenuste vastavus nõuetele	-	-	10
Programmi tegevus	Ilmaandmete, -prognooside ja -hoiatuste tagamine			
Mõõdik	Ilmainfo kättesaadavus	99,9	2021	99,9
Mõõdik	Uuendatud (vanus alla 10 aasta) ilmajaamade osakaal	70	2021	80
Programmi tegevus	Keskkonnateadlikkuse ja -hariduse arengu suunamine			
Mõõdik	Keskkonnahariduspro grammides osalevate õpilaste arv	103000	2021	120000
Mõõdik	Keskkonnainfo kättesaadavuse hinnang (keskkonnateadlikkuse uuringu andmed)	65	2020	-
Mõõdik	Uute seiremeetodite rakendamine erinevates seirevaldkondades - kaugseire kasutamine: valdkondade arv	3	-	5
	Kultuuriministeerium			
Tulemusvaldkond	Sidus ühiskond			
Mõõdik	Tugeva või keskmise tugevusega riigiidentiteedi kandjate osakaal, eestlased	78,00%	2020	79,00%
Mõõdik	Tugeva või keskmise tugevusega riigiidentiteedi kandjate osakaal, teised rahvused	85,00%	2020	86,00%
Programm	Sidus Eesti: Lõimumine, sh kohanemine			
Mõõdik	Tugeva või keskmise tugevusega riigiidentiteedi kandjate osakaal, eestlased	78,00%	2020	79,00%
Mõõdik	Tugeva või keskmise tugevusega riigiidentiteedi kandjate osakaal, teised rahvused	85,00%	2020	86,00%
Mõõdik	Välismaal elavate eestlaste ühtekuuluvustunne Eestiga	84,00%	2021	85,00%
Mõõdik	Ühiskonnarühmade vahelised kontaktid (suhtlussfääride kontaktide keskmine) -teistest rahvustest inimeste kontaktid eestlastega	2	2020	2,5
Mõõdik	Ühiskonnarühmade vahelised kontaktid (suhtlussfääride kontaktide keskmine) -eestlaste kontaktid teistest rahvustest inimestega	1,7	2020	1,7
Mõõdik	Teise kodukeelega inimeste osalemine tööhõives	57,30%	2020	60,00%
Mõõdik	Teise kodukeelega inimeste osalemine kultuurielus	72,90%	2020	74,00%
Mõõdik	Teise kodukeelega inimeste osalemine spordis	22,10%	2020	25,00%

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Informeeritus Eestis toimuvast (eestlased)	0,93	2020	95,00%
Mõõdik	Informeeritus Eestis toimuvast (teised rahvused)	0,87	2020	88,00%
Mõõdik	Eesti elanike teadlikkus ja valmisolek toetada lõimumist, sh kohanemist	33,00%	2020	-
Programmi tegevus	Lõimumis-, sh kohanemispoliitika kujundamine ja rakendamine			
Mõõdik	Aktiivse eesti keele oskusega inimeste osakaal teistest rahvustest elanikest, (valdab vabalt või saab aru, räägib ja kirjutab)	41,00%	2020	45,00%
Mõõdik	Eesti keele kasutus vabal ajal alates Integratsiooni Sihtasutuse eesti keele kursusel osalemisest	74,00%	2020	74,00%
Mõõdik	Romade (15-74-aastaste) hõive määr	21,00%	2019	21,50%
Mõõdik	Kesk-, kutse või kõrgharidusega 15aastaste ja vanemate romade osakaal	27,00%	2021	27,00%
Mõõdik	Teisest rahvusest inimeste osakaal avalikus sektoris (valitsussektor)	22,50%	2020	23,00%
Mõõdik	Uussisserändajate hinnang ligipääsu kohta teenustele, millega neil on kogemus (väga hea ja pigem hea)	86,00%	2020	88,00%
Mõõdik	Partnerite rahulolu INSA teenustega	80,00%	2021	81,00%
Mõõdik	ETV+ jälgitavus teisest rahvusest elanike hulgas	30,40%	2021	31,00%
Mõõdik	Raadio 4 jälgitavus teisest rahvusest elanike hulgas	25,90%	2021	26,40%
Mõõdik	rus.err.ee jälgitavus, arv	173000	2021	180000
Mõõdik	news.err.ee jälgitavus, arv	41000	2021	41800
Mõõdik	ETV+ olulisus muust rahvusest elanike seas	55,00%	2020	60,00%
Mõõdik	Raadio 4 olulisus muust rahvusest elanike seas	43,00%	2020	45,00%
Programm	Rahvuskaaslaste toetamine			
Mõõdik	Välismaal elavate eestlaste ühtekuuluvustunne Eestiga	84,00%	2021	≥ 85%
Mõõdik	Eestisse tagasipöördujate rahulolu kohanemisprotsessiga, eestlased	90,00%	2020	91,00%
Mõõdik	Eestisse tagasipöördujate rahulolu kohanemisprotsessiga, teised rahvused	82,00%	2020	82,00%
Programmi tegevus	Rahvuskaaslaste toetamine			

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Tagasipöördujate teadlikkus avalikest teenustest	70	2020	> 72
	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium			
Tulemusvaldkond	Transport			
Programm	Transpordi konkurentsivõime ja liikuvuse programm			
Programmi tegevus	Raudteetransporditaristu arendamine ja korrashoid			
Mõõdik	Üle-euroopalise transpordivõrgustiku (TEN-T — Trans-European Transport Network) põhivõrgu väljaehitamine: Rail Baltic	0,00%	2021	0,00%
Mõõdik	Rekonstrueeritud või uuendatud raudteede pikkus, km	0	2021	0
Mõõdik	Elektrifitseeritud uute raudteede pikkus, km	0	2021	0
Mõõdik	Ühendusajad Tallinna-Narva, Tallinna-Tartu, Tallinna-Viljandi ja Tallinna-Pärnu (Rail Balticu tulemusena) liinidel, h min	Tallinn-Tartu 1h 56 min	2021	:
Programmi tegevus	Veetransporditaristu arendamine ja korrashoid			
Mõõdik	Jäämurde teenuse tagamine	100,00%	2021	100,00%
Mõõdik	Mõõdetud Eesti mereala	70,00%	2021	73,00%
Mõõdik	Uute lainemurdjatega sadamate arv, kus on rakendatud kliimamuutuste mõjude suhtes kaitsemeetmeid, tk	0	2021	0
Mõõdik	Eestisisese merenduse CO2e vähendamine saartevaheliste parvlaevaühenduste nullheitele viimisega, kt	16,43	2021	0,16
Programmi tegevus	Õhutransporditaristu arendamine ja korrashoid			
Mõõdik	Irdtorni lahendused kasutusel lennujaamades	0,00%	2021	20,00%
Programmi tegevus	Maanteetransporditaristu arendamine ja korrashoid			
Mõõdik	Üle-euroopalise transpordivõrgustiku (TEN-T — Trans-European Transport Network) põhivõrgu väljaehitamine suunas Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa	30,00%	2021	30,00%
Mõõdik	Üle-euroopalise transpordivõrgustiku (TEN-T — Trans-European Transport Network) põhivõrgu väljaehitamine suunas Tallinn-Pärnu-Ikla	19,00%	2021	19,00%

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Riigiteede võrgu seisundi säilitamine (IRI, mm/m)	2,46	2021	2,6
Mõõdik	Rekonstrueeritud või uuendatud maanteede pikkus — TEN-T	0	2021	0
Programmi tegevus	Keskkonnahoidlikku liikuvust soodustav linnakeskkond			
Mõõdik	Uue trammitaristu pikkus, km	0	2021	0
Mõõdik	Uued või uuendatud mitmeliigilised sõlmpunktid, tk	0	2021	0
Mõõdik	Uus või uuendatud sihtotstarbeline jalgrattataristu, km	0	2021	0
Programmi tegevus	Ohutu ja säästlik transpordisüsteem			
Mõõdik	Liikluskäitumise muutuse indeks	7,4	2021	7,6
Mõõdik	Ärilises- ja mitteärilises lennutegevuses toimunud õnnetuste, tõsiste intsidentide ja nendes hukkunute arv on selgelt vähenemistrendis	1,01	2021	0,99
Mõõdik	Viie aasta raudteeohutustaseme keskmine näitaja ei ületa 0,2 aastaks 2025	0,57	2021	0,3
Mõõdik	Laevaõnnetuste koguarv aastas ei ületa 5 õnnetust	5	2021	5
Programmi tegevus	Liikuvusteenuse arendamine ja soodustamine			
Mõõdik	Rongireisijate arv tellitud rong/km kohta	1,04	2021	1,42
Mõõdik	Maakondlike bussiliinide sõitjate arv/lkm kohta	0,38	2021	0,53
Mõõdik	Siselendude täitumus tellitud reisi istekoha kohta (reisijad reisi istekoha kohta)	26,74	2021	28
Mõõdik	Parvlaeva täitumus tellitud reisi kohta (reisijad reisi kohta)	85,95	2021	96,11
Mõõdik	Leibkonnaliikme kulutused transpordile I tulukvintiili lõikes ei kasva oluliselt, osatähtsus	0,00%	2021	11,80%
Mõõdik	Leibkonnaliikme kulutused transpordile II tulukvintiili lõikes ei kasva oluliselt, osatähtsus	0,00%	2021	10,20%
Mõõdik	Leibkonnaliikme kulutused transpordile III tulukvintiili lõikes ei kasva oluliselt, osatähtsus	0,00%	2021	14,50%
Tulemusvaldkond	Energeetika			
Programm	Energeetika ja maavarade programm			
Programmi tegevus	Elektri- ja gaasivarustuse tagamine			

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Taastuvate energiaallikate osatähtsus elektrienergia summaarsest lõpptarbimisest	28,29%	2020	20,00%
Mõõdik	Jaotusvõrgus katkestuste keskmine kogukestus minutites tarbimiskoha kohta aastas, minut	158	2020	110
Mõõdik	Gaasituru konsentreeritus (HHI)	4450	2020	3750
Mõõdik	Andmata jäänud energia kogus ülekandevõrgus, MWh	13,8	2021	60
Mõõdik	Eesti on ühendatud Kesk-Euroopa sünkroonalaga	Teostamisel	2021	Teostamisel
Mõõdik	Infrastruktuuri normi (N-1) täitmine	Täidetud	2021	Täidetud
Programmi tegevus	Transpordikütuste reguleerimine ja kütusevarude säilitamine			
Mõõdik	Regulatsioonile vastava kütusevaru olemasolu	Olemas	2021	Olemas
Mõõdik	Taastuvate energiaallikate osatähtsus energia summaarsest lõpptarbimisest transpordisektoris	12,16%	2020	9,00%
Mõõdik	Transpordikütuste turul enamkasutatavate kütuste kvaliteet tagatud	Täidetud	2021	Tagatud
Programmi tegevus	Soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne			
Mõõdik	Taastuvate energiaallikate osatähtsus soojuse ja jahutuse summaarsest lõpptarbimisest	58,83%	2020	57,60%
Programmi tegevus	Energiatõhususe suurendamine			
Mõõdik	Energia lõpptarbimine, TWh	32,6	2020	33,3
Mõõdik	Primaarenergia sisemaine tarbimine, TWh	50	2020	65,6
Programmi tegevus	Taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises			
Mõõdik	Taastuvate energiaallikate osatähtsus soojuse ja jahutuse summaarsest lõpptarbimisest	58,83%	2020	57,60%
Mõõdik	Taastuvate energiaallikate osatähtsus elektrienergia summaarsest lõpptarbimisest	26,00%	2020	20,00%
Mõõdik	Taastuvate energiaallikate osatähtsus energia summaarsest lõpptarbimisest transpordisektoris	12,16%	2020	9,00%
Programmi tegevus	Maapõueressursside uurimine ja kasutamine			
Mõõdik	Maapõueressursside uurimine ja kasutamine on jätkusuutlik ja koordineeritud	Täidetud	2021	Täidetud
Mõõdik	Nõustamiste arv	6	2021	:

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Programmi tegevus	Geoloogiline kaardistamine ja maapõuealane kompetents			
Mõõdik	Mõõtkavas 1:50 000 geoloogilise kompleksse kaardistamisega kaetud ala % Eesti territooriumist	36	2021	42
Mõõdik	Teavitusürituste arv	4	2021	5
Mõõdik	Seireprojektide arv	4	2021	4
Tulemusvaldkond	Digiühiskond			
Programm	Digiühiskonna programm			
Programmi tegevus	Digiriigi arenguhüpped			
Mõõdik	Elusündmusteenuste arv	2	2021	5
Programmi tegevus	Digiriigi alusbaasi kindlustamine			
Mõõdik	Toetatud riigiasutuste või nende poolt hallatavate asutuste arv, kelle digiteenuseid, -tooteid ja -protsesse toetatakse	0	2021	3
Programmi tegevus	Riikliku küberturvalisuse juhtimine ja koordineerimine			
Mõõdik	Küberturvalisuse tagamise ja arendamise tegevused on kvaliteetselt ellu viidud	jah	2021	jah
Programmi tegevus	Suundumuste, riskide ja mõjude analüüsivõime arendamine			
Mõõdik	Teostatud analüüside arv aastas	2	2021	4
Programmi tegevus	Küberturvalisuse tagamine			
Mõõdik	Asjakohased küberturbe meetmed on rakendatud	-	2021	Mõõdik välja töötatud ja rakendatud
Programmi tegevus	Õigusruumi tagamine			
Mõõdik	Ajakohastatud õigusaktide arv	2	2021	2
Programmi tegevus	Juurdepääsuvõrkude väljaarendamine			
Mõõdik	Eesti kodumajapidamiste ja ettevõtete osakaal, kel on võimalus liituda vähemalt 100 Mbit/s internetiühendusega, mida saab suurendada kuni kiiruseni 1 Gbit/s.	58,00%	2021	62,00%
Programmi tegevus	5G taristu ja teenuste arendamine			
Mõõdik	5G transpordikoridoride arv	0	2021	0
Tulemusvaldkond	Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus			
Programm	Teadmussiirde programm			
Programmi tegevus	Ettevõtete innovatsiooni-, digi- ja rohepöörde soodustamine			

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Müügitulu uutest või oluliselt muudetud toodetest või teenustest (suhe kogu müügitulusse)	13,00%	2020	15,00%
Mõõdik	Ettevõtete digitaliseeritus (robotid jms)	Top9	2021	Top7
Programmi tegevus	Teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse arendamine			
Mõõdik	Riskikapitali maht eurodes	962	2021	500
Mõõdik	Kiirendites osalevate ettevõtete arv	31	2021	40
Programm	Ehitus			
Programmi tegevus	E-ehitus			
Mõõdik	Ehitusloa menetlemise aeg päevades alates selle sisestamisest ehitisregistrisse	37 päeva	2021	30
Programmi tegevus	Ehitatud keskkonna ja ehitusvaldkonna kvaliteedi arendamine			
Mõõdik	Uute nõuetele vastavate eluruumide lisandumine	6735 tk	2021	6000
Programmi tegevus	Eluasemepoliitika			
Mõõdik	Riiklike toetuste abil rekonstrueeritud eluruumide arv	2223	2021	6190
Programm	Ettevõtluskeskkond			
Programmi tegevus	Ettevõtluse arendamise soodustamine			
Mõõdik	Kolm aastat varem loodud ettevõtete arv, mille käive on suurem kui 200 000 €	1044	2020	1200
Mõõdik	Eesti kui atraktiivse töökohariigi positsioon	22	2021	22
Programmi tegevus	Ettevõtete konkurentsivõime ja ekspordi edendamine			
Mõõdik	Eesti toodete ekspordihind kasvab kiiremini kui Euroopas keskmiselt (2020 kuni sihtaasta)	Kasv oli kiirem	2021	Kasv kiirem
Mõõdik	Turismiteenuste eksport (mld/EUR)	0,765	2021	1,5
Mõõdik	Tööstustoodangu mahuindeks	106,7	2021	110
Programmi tegevus	Tehnoloogia- ja arendusmahukate investeeringute soodustamine			
Mõõdik	Ettevõtete investeeringud materiaalsesse põhivarasse (jooksevhindades, mld eurot)	3,3	2021	3,8
Mõõdik	Välisinvesteeringud töötlevas tööstuses (mld eurot)	3,4	2021	4

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
	Maaeluministeerium			
Tulemusvaldkond	Põllumajandus ja kalandus			
Programm	Põllumajandus, toit ja maaelu			
Programmi tegevus	Toiduohutuse tagamine			
Mõõdik	Toiduohutuse baromeeter	99,33%	2021	100,00%
Mõõdik	Tarbija teadlikkuse baromeeter	69,40%	2019	72,40%
Programmi tegevus	Maakasutus			
Mõõdik	Toetatud Natura 2000 erametsamaa pindala aastas (ha)	65731	2019	66000
Programmi tegevus	Maaparandus			
Mõõdik	Kuivendatud maatulundusmaa pind (ha)	1384536	2021	1376100
Programmi tegevus	Sordiaretus ja taimne paljundusmaterjal			
Mõõdik	Sertifitseerimise läbinud partiide suhtarv	87%	2021	95
Mõõdik	Tuvastatud nõuetele vastavuste osakaal kontrollitud köögiviljaseemnepartiide arvus	95	2021	90
Mõõdik	Tuulekaeraga saastunud pind (ha)	132275	2021	151000
Mõõdik	Paljundusmaterjali tootmisega tegelevate ettevõtete arv	315	2021	300
Mõõdik	Uute eestis aretatud Sordilehte võetud sortide arv aastas	2	2021	3
Mõõdik	Tuvastatud nõuetele vastavuste osakaal kontrollitud tegevusloaga põldtunnustajate poolt tunnustatud põldudest	100%	2021	95%
Programmi tegevus	Põllumajandusloomade aretus			
Mõõdik	Eesti hobune	2517	2021	2620
Mõõdik	Eesti raskeveohobune	358	2021	370
Mõõdik	Tori TA	591	2021	615
Mõõdik	Eesti maatõug	889	2021	840
Mõõdik	Eesti vutt	12587	2020	9700
Mõõdik	Kihnu maalammas	386	2021	500
Mõõdik	Vana-Tori	25	2021	48
Programmi tegevus	Põllumajandustootjate ja toiduainetööstuste konkurentsivõime			
Mõõdik	Põllumajandussektori netolisandväärtus tööjõu aastaühiku kohta (kolme aasta liikuv keskmine, FADN), €	22713	2020	27594

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Toiduainetööstuste netolisandväärtus töötaja kohta	33007	2021	35300
Programmi tegevus	Põlvkondade vahetus			
Mõõdik	Noorte (kuni 40-aastaste) juhtide osakaal põllumajanduslikes majapidamistes	17	2021	17
Programmi tegevus	Riskijuhtimine ja põllumajandusturgude tasakaal			
Mõõdik	Netolisandväärtus faktorhinnas aasta tööjõuühiku kohta (3 aasta liikuv keskmine EAA alusel)	16881	2020	17100
Programmi tegevus	Ühistegevus ja koostöö			
Mõõdik	Kvaliteedikavadega liitunud tootjate arv	102	2020	107
Mõõdik	Põllumajandusühistutesse koondunud põllumajandustootjate osakaal FADNi põllumajandustootjate üldkogumist	0	2019	22
Programmi tegevus	Ekspordivõimekus ja Eesti toidu kuvand			
Mõõdik	Põllumajandussaaduste ja toidukaupade kaubandusbilansi defitsiidi langus võrdluses algtasemega (2018)	22	2021	25
Mõõdik	Kodumaise toidukauba eelistamine toiduostudes	0,74%	2021	75
Mõõdik	Eesti päritolu põllumajandussaaduste ja toidukaupade ekspordi väärtuse muutus võrdluses algtasemega (2018)	29	2021	15
Programmi tegevus	Mahepõllumajandus			
Mõõdik	Tunnustatud ettevõtete arv	2510	2021	2400
Mõõdik	Tarbijate osakaal, kes tarbivad mahetoitu regulaarselt (vähemalt kord nädalas)	13	2020	11
Programmi tegevus	Põllumajanduskeskkonna hea seisundi tagamine			
Mõõdik	Integreeritud taimekaitse (ITK) põhimõtetele vastamine	99	2021	95,00%
Mõõdik	Püsirohumaade osakaal kogu põllumajandusmaast	23,93	2021	25,63%
Programmi tegevus	Taimetervise, loomade tervise ja heaolu tagamine			
Mõõdik	Ohtlike taimekahjustajate puhangute arv	3	2021	4
Mõõdik	Eriti ohtliku loomataudi esinemine, arv	2	2021	1

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Programmi tegevus	Maa- ja rannapiirkonna arendamine			
Mõõdik	Maapiirkonnas 21-40 aastaste noorte osatähtsus sama vanusegrupi noorte üldarvus	27,52	2021	27,76
Mõõdik	Maapiirkonnas töötavate inimeste arv põhitöökoha asukoha alusel	186000	2021	179900
Mõõdik	Maapiirkonnas töötavate inimeste osatähtsus koguhõives osalejates põhitöökoha asukoha alusel	28,40%	2021	27,40%
Programm	Kalandus			
Programmi tegevus	Kutseline kalapüük			
Mõõdik	Ranna- ja sisevete kalapüügi sektoris hõivatute keskmine vanus	54	2020	54
Mõõdik	Kutselise kalapüügi ettevõtete keskmine palk (suhe Eesti keskmisesse)	81,80%	2019	96,00%
Mõõdik	Kutselise kalapüügi ettevõtete müügitulu, €	70392500	2019	66400000
Programmi tegevus	Vee-elusressursside töötlemine			
Mõõdik	Eksporditavate toodete koguväärtus, €	129895675	2021	138000000
Mõõdik	Kalandustoodete tarbimine Eestis, kg inimese kohta	15	2019	19,5
Mõõdik	Kalatöötlemise lisandväärtus sektoris töötaja kohta, €	21289	2019	22000
Programmi tegevus	Vesiviljelus			
Mõõdik	Vesiviljelus ettevõtete müügitulu, €	4138330	2019	7600000
Mõõdik	Vesiviljelussektori toodang, tonni	1062	2019	1800
Programmi tegevus	EMKFi keskkonnakaitsemeetmete rakendamine			
Programmi tegevus	Kalavarude ja -püügi haldamise ning kaitse korraldamine			
Mõõdik	Madalas seisus varude arv	23,00%	2021	15,00%
Mõõdik	Jõgedel avatud rändetakistuste arv (tk)	114	2021	125
	Rahandusministeerium			
Tulemusvaldkond	Tõhus riik			
Programm	Riigi rahandus			
Programmi tegevus	Eelarvepoliitika kujundamine			
Mõõdik	Kehtiva aasta eelarve kulutasemetest kinnipidamine majandusprognoosi paranemisel eelarveaasta kestel	Jah	2021	Jah

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Perioodi 2014-2020 struktuurivahendite kasutamine (osakaal kogumahust)	57%	2021	100,00%
Mõõdik	Valitsussektori nominaalne eelarvepositsioon SKPst	-2,4%	2021	-3,70%
Programmi tegevus	Riigi rahaasjade korraldamine ja järelevalve			
Mõõdik	Audiitorite poolt leitud aastane kogu viga üldkogumis (hinnang auditeeritud valimi pinnalt)	1,6%	2021	<2%
Mõõdik	Vahendite olemasolu väljamaksete teostamiseks RM-i kontserni kuuluvatelt kontodelt (s.h toimiv raamistik)	-	2021	Jah
Mõõdik	E-riigikassa süsteemi vahendusel õigeaegselt teostatud väljamaksed (tehniline) -des	-	2021	100,00%
Programmi tegevus	Maksu- ja tollipoliitika kujundamine			
Mõõdik	Maksusoodustuste mõju maksutuludele (maksusoodustuste suhteline maht võrreldes riigieelarve maksutuludega)	3,4%	2021	4,70%
Mõõdik	Eesti koht Tax Foundation mõttekoja rahvusvahelise maksualase konkurentsivõimelisuse indeksis	1	2021	5
Mõõdik	ELi maksualaste direktiivide ülevõtmisega seotud rikkumismenetluste arv	0	2021	0
Mõõdik	Tarbimise efektiivne maksumäär	23,6%	2021	24,20%
Mõõdik	Tööjõu efektiivne maksumäär	33,2%	2021	34%
Mõõdik	Maksupoliitika stabiilsus (ennustatavus)	0,05%	2021	-0,40%
Programmi tegevus	Maksu- ja tollikorraldus			
Mõõdik	Riigieelarves prognoositud maksutulude kokku kogumine	102%	2021	100,00%
Mõõdik	Aruandeperioodi nõuete tasumise osakaal	99,36%	2021	98,00%
Mõõdik	Maksutahte indeks	69,6	2021	66
Mõõdik	Deklareerimata jäävate maksude osakaal laekunud maksudest	4,58%	2021	5,00%
Programm	Halduspoliitika			
Programmi tegevus	Avaliku sektori organisatsiooni ja ressursside korraldamine			
Mõõdik	Riigi ametiasutuste teenistujate pühendumus indeks (5 palli skaalal)	3,7	2021	3,5
Mõõdik	Keskvalitsuse keskmine palk võrdluses Eesti keskmise palgaga	1,26	2021	1,21-1,25

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Riigi ametiasutuste koolituskulude osakaal tööjõukuludest	0,76%	2021	1,02%
Mõõdik	Euroopa Komisjoni negatiivsete riigiabi otsuste arv	0	2021	0
Mõõdik	Riigihangete rahalise mahu osakaal riigieelarve kuludest	28%	2021	28,00%
Mõõdik	Kvaliteedikriteeriumite alusel hinnatud hangete osakaal	13%	2021	20%
Mõõdik	Riigi ametiasutuste teenistujate vabatahtlik voolavus	8,3%	2021	5-8%
Mõõdik	Euroopa Komisjoni tulemustabeli hinnang riigihangete korraldusele	Kollane	2021	Roheline
Mõõdik	Keskmine pakkujate arv hankes	3,64	2021	<3,8
Mõõdik	Kohtusse kaevatud vaidlustuskomisjoni otsuste kohtumenetluses jõusse jätmise määr	78%	2021	78,00%
Mõõdik	Kinnisvarahalduse tsentraliseerituse määr	82%	2021	85,00%
Mõõdik	Kasumlikult tegutsevate riigi äriühingute osakaal kõigist riigi äriühingutest	12%	2021	50,00%
Mõõdik	Kulutõhususust parandanud riigi sihtasutuste osakaal	46%	2021	60,00%
Mõõdik	Energiatõhususe miinimumnõuetele vastavaks viidud m2 osakaal miinimumnõuetele mittevastavast portfellist	2%	2021	3,00%
Programmi tegevus	Tugiteenuste pakkumine ja toetuste rakendamine RTKs			
Mõõdik	Personali- ja palgaarvestuse teenuse kliendirahulolu	9,1	2021	8,5
Mõõdik	Finantsarvestuse teenuse kliendirahulolu	8,2	2021	8,5
Mõõdik	Riigihangete korraldamise teenuse kliendirahulolu	9,2	2021	8,5
Mõõdik	Rakendusasutuste ja rakendusüksuste rahulolu RTK toetuste teenustega, (10-palli skaalal), ≥	7,9	2021	8,2
Mõõdik	Toetuse taotlejate rahulolu RTK kui rakendusüksusega	9,1	2021	8,5
Mõõdik	Asutuste koolitusjuhtide rahulolu personaliarenduse teenusega	8,2	2021	8,2
Programmi tegevus	IKT valdkonna arendamine ja korraldamine RMITis			
Mõõdik	RMITi poolt pakutavate teenuste kliendirahulolu	4,37	2021	4,2
Programmi tegevus	Ministeeriumite ühishoone kesksete tugiteenuste korraldamine			

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Kliendirahulolu õigusteenusega	4,3	2021	4,3
Mõõdik	Kliendirahulolu haldusteenusega	4,4	2021	4,5
Mõõdik	Kliendirahulolu dokumendihaldusteenusega	4,6	2021	4,5
Programmi tegevus	Riiklik statistika ja vastava poliitika kujundamine			
Mõõdik	Kliendi vajadustega arvestamine, rahuloluindeks	72,2	2021	70
Mõõdik	Andmeesitaja rahulolu, indeks	16,4	2021	20
Mõõdik	Rahvusvaheliste missioonide hinnangud	Positiivsed	2021	Positiivsed
Mõõdik	Põhistatistika tegemiseks kasutatud aeg, eesmärk aastaga vähendada ca 10000 tundi	247906	2021	Sääst 10 000
Mõõdik	Statistika kasutamine, veebikülastuste arv, miljonit	1,66	2021	1,5
Mõõdik	Statistikaalaste tellimustööde maksumus, €	962445	2021	700000
Mõõdik	Statistikaameti usaldusväärsus, koht	15	2021	5
Mõõdik	Statistikaameti näitajate kasutamine meedia poolt, kajastusete arv aastas	8236	2021	7000
Mõõdik	Andmeesitajate halduskoormus, eesmärk aastaga vähendada ca 10000 tundi	252992	2021	5% väiksem
Programm	Regionaalpoliitika			
Programmi tegevus	Regionaalpoliitika, piirkondade ja piiriülese koostöö areng			
Mõõdik	Valdkonnapoliitilistest toetusmeetmetest väljapoole Harju maakonda eraldatud toetuste osakaal	0	2020	68
Mõõdik	Regionaalarengu toetusmeetmete eesmärkide saavutamise tase (täpsem indeks vajab väljatöötamist)	92-100% (2023.a sihttasemest)	2021	100,00%
Mõõdik	Kasusaanud ettevõtete arv	13560	2021	2410
Mõõdik	Toetuste kaasabil loodud töökohtade arv	1918	2021	1950
Mõõdik	Elukeskkonda arendavate toetuste maht, m€	42,7	2021	35,3
Mõõdik	Piiriülese koostöö programmides osalevate Eesti partnerite arv (kodanikuaktiivsuse näitaja)	406	2021	200
Mõõdik	Maakondade SKP kasv (15/15)	8/15	2021	15
Mõõdik	Keskmiste sissetulekute kasv kõigis maakondades (suurem kui THI muutus) (15/15)	14/15%	2021	15/15
Programmi tegevus	Kohalike omavalitsuste poliitika ja finantseerimine			

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	KOV teenustega rahulolu	-	2021	72,1
Mõõdik	KOV teenustega rahulolu näitaja kõrgeima ja madalaima detsiili KOV-ide vahe	-	2021	21,7
Mõõdik	KOV teenuste hindamises valdkondade arv, milles alla 90% KOVidest täidab baastaseme	14%	2021	10%
Mõõdik	Riigieelarvest KOVide sihtotstarbeliste toetuste (sh toetusfond) osakaal KOVide põhitegevuse tuludest	24%	2021	24,00%
Mõõdik	Tasandusfondi mittesaavate KOVide ja tasandusfondi saavate KOVide põhitulu (tulumaks ja maamaks) elaniku kohta erinevus	1,24	2021	1,2
Mõõdik	Finantsraskustes KOVide arv	0	2021	0
Programmi tegevus	Ruumilise planeerimise poliitika kujundamine ja korraldamine			
Mõõdik	2018. aastal või hiljem kehtestatud omavalitsuste üldplaneeringud, aasta kohta	3	2021	33
Mõõdik	Üldplaneeringuid muutvate detailplaneeringute arv	80	2021	90
Mõõdik	Keskses planeeringute andmekogus (loomisel) digitaalselt kättesaadavate planeeringute osakaal	-	2021	-
Programm	Finantspoliitika			
Programmi tegevus	Finantspoliitika kujundamine			
Mõõdik	Finantsteenuste pakkujate arv/Eestis litsentsi saanud ja filiaalina tegutsejate pakkujate arv	210	2021	225
Mõõdik	Finantskriisi või finantssüsteemi tõrgete esinemise korral riigile tekkiva erakorralise kulu suurus	0	2021	0
Mõõdik	Tähtaegselt üle võtmata EL õigusaktide arv	4	2021	0
Mõõdik	II samba pensionifondide valitsemistasude ja aasta keskmine fondimahtude suhe läheneb 0,4%	0,58%	2021	0,54%
Mõõdik	III sambas hõlmatud inimeste arv	179500	2021	190000
Mõõdik	Hasartmängusõltuvuse määr : tõenäoline patoloogiline mängija	1%	2021	1%
Mõõdik	Hasartmängusõltuvuse määr : mõningate probleemidega mängija	9%	2021	4%
Mõõdik	OECD Finantskirjaoskuse uuringu Eesti koht riikide edetabelis: hoiakud	7	2021	5

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	OECD Finantskirjaoskuse uuringu Eesti koht riikide edetabelis: käitumine	13	2021	10
Mõõdik	OECD Finantskirjaoskuse uuringu Eesti koht riikide edetabelis: teadmised	4	2021	3
Programmi tegevus	Rahandusteabe poliitika kujundamine			
Mõõdik	Rahvusvahelised hinnangud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alasele olukorrale (MONEYVAL)	Oluliste märkusteta	2021	Oluliste märkusteta
Mõõdik	Kindlustandva audiitorteenusega kaetud aastaaruannete osakaal kõikidest registrile esitatavatest	4,36%	2021	10,00%
Mõõdik	Rahvamajanduse koguvarade ja kindlustandva audiitorteenusega raamatupidamise aastaaruannetes kajastatud varade suhe	88%	2021	80,00%
Mõõdik	Rahvamajanduse kogu töötajate arvu ja kindlustandva audiitorteenusega raamatupidamise aastaaruannetes kajastatud töötajate arvu suhe	60%	2021	60,00%
Mõõdik	Järelevalveliste toimingutega aastas hõlmatavate kutseühenduse liikmete osatähtsus	25,8%	2021	17,00%
	Siseministeerium			
Tulemusvaldkond	Siseturvalisus			
Programm	Siseturvalisus			
Mõõdik	Eestit turvaliseks riigiks hindavate elanike osakaal	90%	2022	≥ 94%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peavad riigi peamiseks mureks Eestis kuritegevust	1%	2021	≤ 3%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peavad riigi peamiseks mureks Eestis sisserännet	8%	2021	≤ 12%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peavad riigi peamiseks mureks Eestis terrorismi	0%	2021	≤ 1%
Mõõdik	Siseturvalisuse tagamisse kaasatud elanike osakaal	27%	2022	≥ 20%
Mõõdik	Siseturvalisuse asutuste usaldusväärsus: Politsei- ja Piirivalveamet	86%	2021	≥ 89%
Mõõdik	Siseturvalisuse asutuste usaldusväärsus: Päästeamet	95%	2021	≥ 97%
Mõõdik	Siseturvalisuse asutuste usaldusväärsus: Häirekeskus	94%	2021	≥ 94%

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Vigastussurmade arv	796	2021	< 650
Programmi tegevus	Turvalise keskkonna kujundamine			
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peab turvaliseks öösel oma ümbruskonnas liikumist	82,00%	2022	> 82%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peavad turvaliseks avalikel üritustel osalemist	83,00%	2022	> 90%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peab kodukohas kodu ümbruses suureks probleemiks avalikus kohas alkoholi ja narkootikumide tarbimist	7,00%	2022	< 15%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peab kodukohas kodu ümbruses suureks probleemiks heakorrastamata avalikku ruumi	6,00%	2022	< 10%
Mõõdik	Valdkondlike kutsetunnistuste arv: tuleohutusekspert ja -spetsialist	153	2021	≥ 81
Mõõdik	Valdkondlike kutsetunnistuste arv: korstnapühkija, pottsepp	866	2021	≥ 806
Mõõdik	Valdkondlike kutsetunnistuste arv: turvasüsteemide projekteerija ja -tehnik	875	2021	≥ 732
Mõõdik	Valdkondlike kutsetunnistuste arv: vetelpäästja	95	2021	≥ 92
Programmi tegevus	Õnnetuste, süütegude ja varakahjude ennetamine			
Mõõdik	Eluhoonetulekahjude arv	585	2021	< 700
Mõõdik	Siseveekogudel toimunud õnnetuste arv	219	2021	< 200
Mõõdik	Eesti merealal toimunud otsingu ja päästetööde arv	329	2021	< 250
Mõõdik	Tuleohutusalase teadlikkuse indeks	59	2019	67
Mõõdik	Veeohutuse alase teadlikkuse indeks	59	2021	≥ 72
Mõõdik	Eesti merealal hukkunud inimeste arv	12	2021	< 4
Mõõdik	Tules hukkunute arv	39	2021	< 20
Mõõdik	Veeõnnetustes hukkunute arv	60	2021	< 28
Mõõdik	Lapskannatanutega registreeritud seksuaalkuriteod (avastamine)	663	2021	505
Mõõdik	Korduva lähisuhtevägivalla ohvrite osakaal registreeritud lähisuhtevägivalla kuritegudes	13%	2021	< 15%
Mõõdik	Registreeritud varavastaste kuritegude arv	11551	2021	< 10000
Mõõdik	Registreeritud varguste arv	7513	2021	< 7000

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Naabrivalvega liitunud piirkondade arv	589	2021	> 700
Mõõdik	Heas tuleohutusalases seisukorras olevate ehitiste osakaal kontrollitud ehitistest	43%	2021	≥ 46%
Mõõdik	Tuleohutusalaselt kontrollitud ehitiste arv	7820	2021	≥ 8000
Mõõdik	Tulekahjude varakahju	13589899	2021	< 11000000
Mõõdik	Perevägivalla tõttu hukkunute arv	16	2021	< 10
Mõõdik	Inimeste osakaal, kes on viimase aasta jooksul kasutanud ennetusabinõusid oma vara kaitsmiseks varguse, lõhkumise ja õnnetuste eest	78,00%	2022	> 75%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes nõustuvad, et inimesed peaksid ise aktiivselt osalema omaenda ja kodukoha turvalisuse tagamisel	90,00%	2022	≥ 93%
Mõõdik	KOV-de osakaal, kelle arengukavas on turvalisus eesmärgistatud	40	2021	45
Programmi tegevus	Tegevus- ja relvalubade väljaandmine			
Mõõdik	Enda või teise isiku turvalisust või Eesti Vabariigi julgeolekut ohustanud relvaomanike relvalubade kehtetuks tunnistamiste arv	44	2021	≤ 40
Mõõdik	Süüteo sooritanud relvaomanike relvalubade kehtetuks tunnistamiste arv	27	2021	≤ 24
Mõõdik	Turvateenuse pakkujate osas tehtud ettekirjutuste arv	0	2021	0
Mõõdik	Inimeste usaldus turvateenuste vastu	73%	2022	75%
Programmi tegevus	Siseturvalisuse vabatahtlike kaasamine			
Mõõdik	Vabatahtlike päästjate arv	2319	2021	≥ 2700
Mõõdik	Abipolitseinike arv	1186	2021	≥ 1800
Mõõdik	Vabatahtlike merepäästjate arv	599	2021	≥ 600
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peavad informeeritust siseturvalisuse vabatahtlike tegevustest heaks	35,00%	2022	> 40%
Mõõdik	Häirekeskuse vabatahtlike arv	200	2021	≥ 210
Mõõdik	Aktiivsete häirekeskuse vabatahtlike osakaal	35,00%	2021	≥ 42%
Mõõdik	Aktiivsete abipolitseinike osakaal	45,00%	2021	≥ 45%
Programmi tegevus	Hädaabi- ja infoteadete vastuvõtmine ning abi väljasaatmine			

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Nende 112 kõnede osatähtsus protsentides, millele on vastatud 10 sekundi jooksul	92%	2021	≥ 92%
Mõõdik	Teadete, milles sisaldub oht elule ja tervisele, menetlemise kiirus (minutites)	2 min 15 sek	2021	≤ 2,25
Mõõdik	Koostööpartnerite rahulolu Häirekeskusega (PPA, PÄA, kiirabi)	65%	2021	≥ 80%
Mõõdik	Elanike teadlikkus riigiinfotelefonist 1247	46%	2021	≥ 50%
Mõõdik	Otsingu- ja päästetööde hädaabiteadete menetlemise ja merepääste ressursi esmase alarmeerimise aeg (minutites)	5 min 29 sek	2021	≤ 4
Programmi tegevus	Süüteomenetluse tõhustamine			
Mõõdik	Suutlikkuse tagamine hoiatamismenetluses registreerida ja menetleda juhtumeid automaatse liiklusjärelevalve abil	250000	2021	≥ 250000
Mõõdik	Kriminaalmenetluse digitaalselt läbiviimise osakaal	0%	2021	> 0%
Mõõdik	Väärteomenetluste (kiir- ja üldmenetlus) digitaalselt läbiviimise osakaal	0%	2021	> 0%
Programmi tegevus	Avaliku korra tagamine			
Mõõdik	Politseipatrullide keskmine väljapanek	91	2021	≥ 86
Mõõdik	Tihe-/hajaasustusega alal elu ja tervist ohustavale sündmusele piirajaga reageerimiste osakaal	84% 11,5 min/77% 20,5 min	2021	99% 10,5min/95% 19,5min
Programmi tegevus	Demineerimine			
Mõõdik	Pommi ja plahvatusohu korral on mandril tagatud demineerijate kohalejõudmine 90 min jooksul	100,00%	2021	100,00%
Programmi tegevus	Päästmine maismaal ja siseveekogudel			
Mõõdik	Eesti elanike osakaal, kellele on tagatud on 15 min jooksul tagatud kutseliste- või/ja vabatahtlike päästemeeskondade poolt abi osutamine	92,40%	2021	≥ 92%
Mõõdik	Elupäästevõimekusega päästekomando keskmine kohalejõudmise aeg elupääste-sündmusele (minutites)	7,49	2021	< 10
Programmi tegevus	Abi osutamine Eesti merealadel ja piiriveekogudel			
Mõõdik	Reageerimise aeg õhusõidukiga sündmuskohale Eesti päästepiirkonnas (tundides)	1	2021	≤ 2

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Reageerimise aeg veesõidukiga sündmuskohale piiriveekogudel (tundides)	0,53	2021	≤ 1
Mõõdik	Reageerimise aeg veesõidukiga sündmuskohale Eesti merealadel (tundides)	0,6	2021	≤ 1
Programmi tegevus	Põhiseadusliku korra tagamine			
Mõõdik	Elanike osakaal, kes hindab heaks Eesti valmisolekut tulla toime terroriaktiga, kui see peaks juhtuma	40,00%	2022	≥ 45%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes hindab Eesti valmisolekut tulla toime välisriigi mõjutustegevuse kasvuga heaks	49,00%	2022	60,00%
Programmi tegevus	Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus			
Mõõdik	Elanike osakaal, kes hindavad oma teadlikkust küberkuritegevusega seotud riskidest heaks	59,00%	2022	≥ 59%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: kanep	36,00%	2022	≤ 24%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: amfetamiin	21,00%	2022	≤ 10%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: rahusti/uinuti arsti korralduseta	23,00%	2022	≤ 12%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: ecstasy	23,00%	2022	≤ 10%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: kokaiin	16,00%	2022	≤ 7%
Mõõdik	Elanike osakaal, kes peavad narkootikume kergelt kättesaadavaks: dopingained	7,00%	2020	≤ 7%
Mõõdik	FATF /Moneyval rahapesu vastase komitee hinnang rahapesu vastase võitluse kohta	-	-	Soovitused on täidetud
Mõõdik	Korruptsioonitajumise indeks (punktides)	74	2021	76
Mõõdik	Korruptsioonitajumise indeks (koht)	13	2021	12
Programmi tegevus	Elanikkonnakaitse, kriisideks valmisolek ja nende lahendamine			
Mõõdik	Elanike osakaal, kes hindavad heaks Eesti valmisolekut tulla toime erinevate kriisidega	56,00%	2022	56,00%

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Elanike hädaolukordadeks valmisoleku indeks	45	2021	≥ 57
Programmi tegevus	Piirihaldus			
Mõõdik	Elanike osakaal, kelle hinnangul on Eesti välispiir hästi kaitstud	56,00%	2021	≥ 64%
Mõõdik	Maismaapiiri (sh Peipsi järv ja Narva jõgi) kaetus tehnilise seirega	57,00%	2021	≥ 65%
Programmi tegevus	Objektivalve ja isikukaitse			
Programmi tegevus	Rände- ja kodakondsuspoliitika kujundamine ning elluviimine			
Mõõdik	Määratlemata kodakondsusega isikute arv	66557	2021	< 66000
Mõõdik	Määratlemata kodakondsusega Eesti kodakondsuse taotlejate arv	414	2021	> 520
Mõõdik	Eesti kodakondsuse taotlemiseks mõeldud keeleõppelepingu sõlminud ja selle täitnud isikute arv	177/20	2021	> 500
Mõõdik	Eesti kodakondsuse saanud isikute (sh määratlemata kodakondsusega) arv	1008 (636)	2021	840 (500)
Programmi tegevus	Isikute tõsikindel tuvastamine ja dokumentide väljaandmine			
Mõõdik	Turvalist identiteeti kasutavate inimeste osakaal eID-d omavatest isikutest	69,00%	2021	71,00%
Mõõdik	E-taotluskeskkonnas Eesti kodaniku isikut tõendava dokumendi taotluse esitanute osakaal	45,00%	2021	> 45%
Programmi tegevus	Migratsioonijärelevalve			
Mõõdik	Keskmine Eestis ebaseaduslikult viibimise aeg enne välismaalase tabamist	75	2022	≤ 75
Mõõdik	Kontrollitud ettevõtetes tuvastatud ebaseaduslike töötavate välismaalaste osakaal	10%	2021	< 8%
Programmi tegevus	Tasemeõpe ja täienduskoolitus Sisekaitseakadeemias			
Mõõdik	Nominaalajaga lõpetajate osakaal	86,51%	2021	≥ 80%
Mõõdik	Täiendkoolituses aasta jooksul osalenud õppijate arv	5899	2021	> 4000
Programmi tegevus	Sisekaitseakadeemia teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevus			
Mõõdik	Täiskohaga teadurite arv Sisekaitseakadeemias	3,5	2021	12

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Programmi tegevus	IKT teenuste pakkumine SIMi valitsemisalast väljapoole			
Mõõdik	Teenuse kasutajate rahulolu	77%	2021	≥ 77%
Tulemusvaldkond	Sidus ühiskond			
Programm	Kogukondlik Eesti			
Mõõdik	Vabatahtlikus tegevuses osalemise määr	49,00%	2020	≥ 49%
Mõõdik	Eesti vabaühenduste elujõulisuse indeks	2,1	2020	≤ 2,1
Mõõdik	Osakaal elanikest, kes tunnevad, et neil ei ole võimalust mõjutada ühiskonda	48,00%	2020	< 48%
Programmi tegevus	Kogukondliku arengu toetamine			
Mõõdik	Püsivabatahtlike osakaal elanikkonnast	26,00%	2020	29,50%
Mõõdik	Püsiannetajate osakaal elanikkonnast	19,00%	2021	20,00%
Mõõdik	Osakaal elanikest, kes tunnevad, et neil ei ole võimalust mõjutada ühiskonda	48,00%	2020	< 48%
Mõõdik	Rahulolu elanike kaasamisega kohalikus omavalitsuses	38,00%	2020	> 38%
Mõõdik	Vabaühenduste panus SKP-sse	2,00%	2020	2,00%
Mõõdik	Sotsiaalsete ettevõtete müügitulu	44800000	2020	> 45000000
Programmi tegevus	Usuvabaduse kindlustamine			
Mõõdik	Usulistele ühendustele läbipaistvalt eraldatud ja sihipäraselt kasutatud toetuste määr	100,00%	2021	100,00%
Programm	Nutikas rahvastikuarvestus			
Mõõdik	Rahvastikuregistris olevate elukohaandmete tegelikkusele vastavate andmete osakaal	75,00%	2021	> 75%
Mõõdik	Rahvastikuregistrisse tehtud päringute arv (miljonites)	168	2021	≥ 172
Mõõdik	Rahvastikuregistri e-teenuste arv	15	2021	> 15
Mõõdik	Rahvastikuregistri e-teenuste rahulolu soovitusindeks (SI)	74	2021	> 69
Programmi tegevus	Rahvastikuregistri andmekvaliteedi tõstmine			
Mõõdik	Rahvastikuregistris olevate elukohaandmete tegelikkusele vastavate andmete osakaal	75,00%	2021	> 75%
Programmi tegevus	Rahvastikuregistri kasutusmugavuse parandamine			
Mõõdik	Rahvastikuregistrit kasutavate asutuste arv	492	2021	≥ 500

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Rahvastikuregistrisse tehtud päringut arv (miljonites)	168	2021	≥ 172
Programm	Erakondade rahastamine			
Mõõdik	Eelarve kasutamise %	100,00%	2021	100,00%
Mõõdik	Eelarve kasutamise %	100,00%	2021	100,00%
Mõõdik	Eelarve kasutamise %	100,00%	2021	100,00%
	Sotsiaalministeerium			
Tulemusvaldkond	Heaolu			
Programm	Tööturuprogramm			
Programmi tegevus	Tööturuvaldkonna arendamine			
Mõõdik	Tööturu poliitika toetab tööhõive kõrget taset ja pikaajalist tööelus osalemist	Jah	2020	Jah
Programmi tegevus	Aktiivsed ja passiivsed tööturuteenused			
Mõõdik	Uute osalise ja puuduva töövõimega inimeste osakaal tööealisest rahvastikust	1,12%	2019	1,11%
Mõõdik	Ida-Virumaa töötuse määra erinevus kordades Eesti keskmisest töötuse määrast	1,6	2021	≤1,6
Programmi tegevus	Tööelu kvaliteedi arendamine			
Mõõdik	Üle kolme töövõimetuspäevaga tööõnnetuste arv 100 000 hõivatu kohta	513,8	2021	<500
Programmi tegevus	Erivajadustega inimeste toimetulek ja tööalane tegevus			
Mõõdik	Kutsekoolide mõjuindeks (iga-aastane mõõdik erinevate Astangu Keskuse sekkumiste koosmõjust) on iga-aastases tõusvas trendis	:	-	Mõõdiku sihttasemed seab Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskus 2022. aasta lõpus
Programm	Vanemaealiste programm			
Programmi tegevus	Vanemaealiste heaolu ja ühiskonnaelus osalemise toetamine			
Mõõdik	Aktiivsena vananemise indeksi alavaldkond „ühiskondlik aktiivsus“	14,3	-	15
Mõõdik	Aktiivsena vananemise indeksi alavaldkond „sotsiaalne aktiivsus ja soodustav keskkond“	53,2	-	57,4
Programmi tegevus	Pensionisüsteemi kujundamine ja hüvitiste maksmine			
Mõõdik	Vanaduspensioni teoreetiline netoasendusmäär - mediaanpensioni suhe mediaanpalka	42%; 56%	2021/2021	44%; 59%

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Rahvapensionimäära suhe arvestuslikku elatusmiinimumi	1,09	2021	1,1
Programm	Sotsiaalhoolekande programm			
Programmi tegevus	Pikaajalise hoolduse poliitika kujundamine, KOV võimestamine			
Mõõdik	Suure hoolduskoormusega (20 ja enam tundi nädalas) 16-aastaste ja vanemate inimeste osakaal	2,30%	2021	2,20%
Programmi tegevus	Hoolekande kättesaadavuse tagamine, toimetuleku toetamine			
Mõõdik	Iseseisvat toimetulekut toetavaid teenuseid ja ööpäevaringseid institutsionaalseid erihooldusteenuseid täidetud teenuskohtade suhtarv	2,9	2021	2,9
Mõõdik	Makseraskustes leibkondade osatähtsus	5,20%	2021	5,7
Programm	Laste ja perede programm			
Programmi tegevus	Hüvitised ja toetused lastele ja peredele			
Mõõdik	Peretoetuste väljamakstud summa ühe lapse kohta aastas (eurot)	1261	2021	1532
Programmi tegevus	Abivajavaid lapsi ja peresid toetavad teenused			
Mõõdik	Laste osakaal (4.–11. klass), kes on kogenud kehalist karistamist	16,50%	2021	Langeb
Mõõdik	Perest eraldatud laste osakaal 0–17-aastastest lastest	0,10%	2021	Langeb
Programmi tegevus	Lapsi ja peresid toetavate meetmete arendamine ja pakkumine			
Mõõdik	KOV-ide rahulolu Sotsiaalkindlustusameti tegevusega KOV-ide nõustamisel ja toetamisel	-	-	Mõõdiku sihttasemed seab Sotsiaalkindlustusamet 2023. aastal
Programmi tegevus	Laste ja perede ning ohvriabi valdkonna arendamine			
Mõõdik	Laste - ja perepoliitika ning ohvriabipoliitika on kujundatud ja elluviimine korraldatud	Jah	2021	Jah
Programmi tegevus	Teenused ohvritele ja vägivallatsejatele			
Mõõdik	Klientide rahulolu ohvriabi nõustamisteenusega	78,00%	2020	Vähemalt 85% soovitaks
Programm	Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm			
Programmi tegevus	Soolise võrdõiguslikkuse valdkonna arendamine			

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Soolise võrdõiguslikkuse poliitika on kujundatud ja elluviimine korraldatud	Jah	2020	Jah
Mõõdik	Nende naiste ja meeste osakaal, kelle arvates naine peaks olema peamine koduste tööde eest vastutaja	17,00%	2021	<17%
Mõõdik	Nende 15-19-aastaste naiste ja meeste osakaal, kelle arvates mehed saavad hooldamisega seotud töökohtadel sama hästi hakkama kui naised	77,00%	2021	>77%
Programmi tegevus	Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik			
Mõõdik	Elanike osakaal, kes pöörduksid ebavõrdse kohtlemise kogemise korral võrdõigusvoliniku poole	32,00%	2021	>32%
Programmi tegevus	Võrdse kohtlemise valdkonna arendamine			
Mõõdik	Võrdse kohtlemise valdkond on arendatud	Jah	2021	Jah
Tulemusvaldkond	Tervis			
Programm	Tervist toetava keskkonna programm			
Programmi tegevus	Tervist toetava ning parendava keskkonna kujundamine			
Mõõdik	Tervise säilimist ja parendamist soodustava elukeskkonna poliitika on kujundatud ja elluviimine korraldatud	Jah	2019	Jah
Programmi tegevus	Vee, õhu ning müra ja kiirgusega seotud terviseriskid			
Mõõdik	Kvaliteetse ühisveevärgi joogiveega varustatud elanike osakaal on stabiilne	98,80%	2021	99,50%
Mõõdik	Kvaliteetse veega basseinide osakaal tõuseb	80,00%	2021	93,00%
Mõõdik	Supluskohtade osakaal, mille suplusvee kvaliteediklass loetakse „väga heaks“ või „heaks“, on stabiilne	87,00%	2021	90,00%
Programmi tegevus	Kemikaalide ohutus ja riskide vähendamine			
Mõõdik	Suureneb kemikaale, sh detergente turustavate ettevõtete osakaal, kes puudused kõrvaldasid	63,00%	2021	75,00%
Mõõdik	Biotsiide turustavate ettevõtete osakaal, kes puudused kõrvaldasid	91,00%	2021	75,00%
Programmi tegevus	Toodete ja teenuste ohutus ja riskide vähendamine			

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Suureneb kosmeetikatooteid turustavate ettevõtete osakaal, kes puudused kõrvaldasid	73,00%	2021	77,30%
Mõõdik	Suureneb ilusalongide osakaal, kus puudused kõrvaldati	44,00%	2021	73,00%
Mõõdik	Suureneb tervisekaitsenõuetele vastavate haridusasutuste osakaal kontrollitud haridusasutuste arvust	98,00%	2021	79,80%
Mõõdik	Suureneb tervisekaitsenõuetele vastavate sotsiaalasutuste osakaal kontrollitud sotsiaalasutustest	80,00%	2021	63,70%
Programm	Tervist toetavate valikute programm			
Programmi tegevus	Terviseriskide ennetamise ja tervise edendamise korraldamine			
Mõõdik	Terviseriskide ennetamise ja edendamise poliitika on kujundatud. Rakenduslikud küsimused on lahendatud, seisukohad esitatud	Jah	2020	Jah
Programmi tegevus	Vaimse tervise edendamine			
Mõõdik	Väheneb 16—64-aastaste inimeste osakaal, kellel on viimase 12 kuu jooksul diagnoositud või ravitud depressiooni	11,70%	2020	10,30%
Mõõdik	Väheneb 11-, 13- ja 15-aastaste laste osakaal, kellel on viimasel 12 kuul esinenud depressiivseid episoode	32,80%	2017/2018	27,50%
Mõõdik	Enesetapu tõttu hukkunute arv 100 000 elaniku kohta väheneb	13,9	2021	14
Mõõdik	0—19-aastaste enesetapu tõttu hukkunute arv 100 000 sama vana elaniku kohta väheneb	3,2	2021	4,2
Mõõdik	20—64-aastaste enesetapu tõttu hukkunute arv 100 000 sama vana elaniku kohta väheneb	14,6	2021	14,7
Mõõdik	65-aastaste ja vanemate enesetapu tõttu hukkunute arv 100 000 sama vana elaniku kohta väheneb	23,6	2021	22,3
Mõõdik	15—34-aastaste tahtlike enesevigastuste arv 100 000 sama vana elaniku kohta väheneb	268,2	2021	213,1
Programmi tegevus	Tasakaalustatud toitumise ja füüsilise aktiivsuse edendamine			
Mõõdik	Vabal ajal vähemalt neli korda nädalas poole tunni vältel (või kauem) tervisesporti harrastavate 16—64-aastaste osakaal kasvab	14,40%	2020	15,80%
Mõõdik	Iga päev vähemalt 60 minutit mõõdukalt või intensiivselt	15,50%	2017/2018	21,60%

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
	kehaliselt aktiivsete 11-, 13- ja 15-aastaste õpilaste osakaal kasvab			
Mõõdik	Ülekaaluliste või rasvunud I klassi õpilaste osakaal väheneb	26,50%	2018/2019	24,50%
Mõõdik	Ülekaaluliste või rasvunud 16—64-aastaste osakaal rahvastikus väheneb	51,60%	2020	51,10%
Mõõdik	Ülekaaluliste või rasvunud 1—4-aastaste laste osakaal väheneb	28,80%	2020	27,60%
Mõõdik	Ülekaaluliste või rasvunud 10-14-aastaste laste osakaal väheneb	51,60%	2020	51,10%
Programmi tegevus	Uimastite tarvitamise ennetamine ja vähendamine			
Mõõdik	Narkootikume proovinud 15—16-aastaste osakaal väheneb	38,00%	2018/2019	30,00%
Mõõdik	Narkootikumide üledoosidest tingitud surmajuhtude arv 1 000 000 elaniku kohta väheneb (kolme aasta keskmine)	29,30%	2021	20,10%
Mõõdik	Absoluutse alkoholi tarbimine 15-aastaste ja vanemate elanike kohta pidurdub	11,1	2021	10,2 liitrit
Mõõdik	15-aastaste purjus olnud noorte osakaal väheneb	40,10%	2017/2018	27,60%
Mõõdik	Igapäevasuitsetajate osakaal 16—64-aastaste naiste hulgas väheneb	12,60%	2020	11,80%
Mõõdik	Igapäevasuitsetajate osakaal 16—64-aastaste meeste hulgas väheneb	25,70%	2020	22,50%
Mõõdik	Igapäevasuitsetajate osakaal kuni põhiharidusega 16—64-aastaste hulgas väheneb	33,40%	2020	29,40%
Mõõdik	15-aastaste sigaretti suitsetanud noorte osakaal väheneb	44,90%	2017/2018	32,50%
Mõõdik	16—64-aastaste tubakasuitsule eksponeeritus kodus väheneb	11,20%	2020	7,80%
Mõõdik	Alkoholi tarvitamisest põhjustatud haigustesse surnute arv 100 000 elaniku kohta väheneb	52,5	2021	40,4
Mõõdik	Alkoholimürgistusest tingitud surmajuhtumite arv 100 000 elaniku kohta väheneb	8,9	2021	7,8
Programmi tegevus	Nakkushaiguste leviku tõkestamine (HIV, TB ja hepatiidid)			
Mõõdik	Uute HIVi juhtude arv 100 000 elaniku kohta väheneb	9,4	2021	9,9
Mõõdik	Krooniliste ja ägedate hepatiit C juhtude arv 100 000 elaniku kohta väheneb	10,4	2021	8,7
Mõõdik	Tuberkuloosi haigestumuskordaja (esmas-, retsidiiv- ja	9,3	2020	8

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
	korduvravijuhud) 100 000 elaniku kohta väheneb			
Programm	Inimkeskse tervishoiu programm			
Programmi tegevus	Inimkeskse tervishoiu valdkonna arendamine			
Mõõdik	Inimkeskne tervishoiupoliitika on kujundatud ja elluviimine korraldatud ning rakenduslikud küsimused on lahendatud ja seisukohad esitatud	Jah	2022	Jah
Programmi tegevus	Inimeste terviseharitus ja põhiõiguste kaitse			
Mõõdik	Patsiendiportaali kasutatavus suureneb	0,325	2019	0,352
Mõõdik	0—14-aastaste laste hambaraviga hõlmatus suureneb	0,638	2020	0,687
Mõõdik	15-aastaste ja vanemate hambaraviga hõlmatus suureneb	0,46	2020	0,532
Mõõdik	13-aastaste tütarlaste HPV (inimese papilloomiviirusevastane vaktsiin) vaktsineerimisega hõlmatus suureneb	0,578	2021	0,61
Mõõdik	Emakakaelavähi sõeluuringuga hõlmatus suureneb	0,509	2021	0,551
Mõõdik	Jämesoolevähi sõeluuringuga hõlmatus suureneb	0,483	2021	0,531
Mõõdik	Suureneb osakaal 18-aastastest ja vanematest elanikest, kes on täitnud nõusoleku vormi loovutada surmajärgselt elundeid või kudesid siirdamiseks	0,026	2021	0,067
Programmi tegevus	Personali võimekus, juhtimine ja vastutus			
Mõõdik	Arstide arv 100 000 elaniku kohta suureneb	343	2021	358,36
Mõõdik	Õdede arv 100 000 elaniku kohta suureneb	648,1	2021	700,03
Mõõdik	Tagasi tervishoidu koolituse läbinute arv aastas suureneb	31	2021	30
Mõõdik	Residentide õppeaasta keskmine arv suureneb	525	2021	551
Mõõdik	Perearstide keskmine vanus langeb	55,5	2021	54,13
Mõõdik	Psühhiaatrite arv 100 000 elaniku kohta suureneb	15,3	2021	18,63
Programmi tegevus	Tervishoiuteenuste mudelite ümberkujundamine			
Mõõdik	Pereõdede iseseisvate vastuvõttude osakaal perearstiabis tehtud vastuvõttudest suureneb	29,50%	2020	35,64%

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Koduõdede koduvisiitide arv 1000 elaniku kohta kasvab	277,79	2020	307
Mõõdik	Hospitaliseerimised astma tõttu 100 000 elaniku kohta vähenevad	24,1	2019	23,1
Mõõdik	Hospitaliseerimised kõrgvererõhutõve tõttu 100 000 elaniku kohta vähenevad	86,7	2019	86,1
Mõõdik	Hospitaliseerimised diabeedi tõttu 100 000 elaniku kohta vähenevad	104,1	2019	102,62
Mõõdik	Haiglavõrgu arengukava haiglate aktiivravi voodihõive suureneb	65,80%	2020	70,06%
Mõõdik	Iseseisva statsionaarse õendusabi voodihõive suureneb	75,60%	2020	78,42%
Mõõdik	Järelvisiidid 30 päeva jooksul pärast ägeda müokardiinfarkti haiglaravi perearsti juurde suurenevad	35,00%	2020	39,50%
Mõõdik	Järelvisiidid 30 päeva jooksul pärast insuldi haiglaravi perearsti juurde suurenevad	21,00%	2020	28,20%
Mõõdik	Kõikide vähipaikmete viie aasta suhteline elumus suureneb	63,00%	-	69,02%
Mõõdik	Kopsuvähi viie aasta suhteline elumus suureneb	14,00%	-	17,01%
Programmi tegevus	Tervisesüsteemi kvaliteet ja patsiendiohutus			
Mõõdik	Aasta jooksul heakskiidetud ravijuhendite ja tervisetehnoloogiate hindamise raportite arv suureneb	7	2021	14
Mõõdik	Ägedasse müokardiinfarkti haigestunute 30 päeva järgne suremus väheneb	12,7	2019	11,34
Mõõdik	Isheemilisse insulti haigestunute 30 päeva järgne suremus väheneb	15,8	2019	14,784
Mõõdik	Kopsuemboolia määr pärast puusa- või põlveliigese vahetamise operatsiooni väheneb	147,7	-	146,37
Mõõdik	Kõhuõõne operatsioonijärgse sepsise määr väheneb	3014,5	2017	2677,82
Mõõdik	Keisrilõigete osakaal esmassünnitajate ajalise üksiksünnituse korral (Robson 1+2) väheneb	16,2	2019	15,75
Programmi tegevus	Tervise ebavõrdsuse vähendamine ja ravikindlustuse tagamine			
Mõõdik	Ravikindlustusega kaetute osakaal rahvastikus suureneb	95,90%	2021	96,60%

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Leibkondade omaosaluse osakaal tervishoiukuludes väheneb	21,70%	2020	19,70%
Mõõdik	Täiskasvanute (19-aastaste ja vanemate) hambaravihüvitise kasutamine suureneb	15,60%	2020	31,90%
Mõõdik	Oma tervist heaks või väga heaks hindavate inimeste hinnangute erinevus kõrgeima ja madalaima sissetulekuga inimeste vahel väheneb	46,6	2020	38,8
Mõõdik	Oma tervist heaks või väga heaks hindavate inimeste hinnangute erinevus põhi- ja kõrgharidusega inimeste vahel väheneb	27,1	2020	25
Programmi tegevus	Ravimite ja meditsiiniseadmete valdkonna arendamine			
Mõõdik	Ravimite ja meditsiiniseadmete ohutuse, tõhususe ja kvaliteedi ning kättesaadavuse tagamiseks on poliitika kujundatud ja elluviimine korraldatud. Rakenduslikud küsimused on lahendatud ja seisukohad esitatud	Jah	2022	Jah
Programmi tegevus	Ravimite, verepreparaatide, meditsiiniseadmete kättesaadavus			
Mõõdik	Geneeriliste ravimite kasutamise osakaal humaanravimite kogumahust suureneb	38,20%	2021	40,66%
Mõõdik	Kulutused retseptiravimitele osakaaluna leibkondade omaosalusest vähenevad	16,90%	2020	16,30%
Programmi tegevus	Nakkushaiguste leviku tõkestamine (vaktsineerimine, AMR)			
Mõõdik	2-aastaste vaktsineerimistega hõlmatus leetrite, mumpsi ja punetise (MMR) suhtes suureneb	89,40%	2021	90,64%
Mõõdik	7-aastaste hõlmatus revaktsineerimistega difteeria, teetanuse, läkaköha ja poliomüeliidi suhtes suureneb	75,70%	2021	77,10%
Mõõdik	65-aastaste ja vanemate hõlmatus hooajalise gripivastase vaktsineerimisega suureneb	29,50%	-	30,81%
Mõõdik	Multiresistentsete tuberkuloosihaigete (MDR-TB) osakaal kõigist esmas- ja retsidiivjuhtudest väheneb	17,80%	2021	16,06%
Mõõdik	14-aastaste revaktsineerimisega hõlmatus leetrite, mumpsi, punetiste (MMR) suhtes suureneb	83,80%	2021	85,62%
Mõõdik	2-aastaste vaktsineerimisega hõlmatus difteeria, teetanuse, läkaköha, poliomüeliidi,	89,50%	2021	90,72%

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
	Haemophilus influenzae tüüp b ja B-viirushepatiidi suhtes suureneb			
	Välisministeerium			
Tulemusvaldkond	Välispoliitika			
Programm	Välispoliitika ja arengukoostöö programm			
Programmi tegevus	Eesti julgeolekukeskkonna tugevdamine			
Mõõdik	Liitlaste kohalolu Eestis 2016. aasta tasemel	Tagatud	2021	Tagatud
Mõõdik	USA-ga on sisulised kõrgetasemelised kontaktid tagatud 2016. aasta tasemel	Tagatud	2021	Tagatud
Mõõdik	Kollektiivkaitse on NATO strateegilistes dokumentides nimetatud põhiülesandena	Tagatud	2021	Tagatud
Mõõdik	Idapartnerlusriikide areng demokraatia, sõnavabaduse ja korruptsioonivabaduse vallas - demokraatia	4,56	2021	4,59
Mõõdik	Idapartnerlusriikide areng demokraatia, sõnavabaduse ja korruptsioonivabaduse vallas - ajakirjandusvabadus	50,09	2021	50,09
Mõõdik	Idapartnerlusriikide areng demokraatia, sõnavabaduse ja korruptsioonivabaduse vallas - korruptsiooni tajumine	40,5	2021	40,5
Mõõdik	Võime luua EL-is koalitsioone	14	2021	12
Mõõdik	Eesti suutlikkus kujundada EL-i ja NATO välispoliitikat	Tagatud	2021	Tagatud
Programmi tegevus	Eesti välispoliitiline osalus globaalsetes teemades			
Mõõdik	Eesti võimekus mõjutada ÜRO, OSCE, OECD ja teiste rv organisatsioonide poliitikat	Tagatud	2021	Tagatud
Mõõdik	Inimõiguste indeks	0,57	2021	0,57
Mõõdik	Eesti digiriigi ja ühiskonna kuvand, koht pingereas	25	2021	25
Mõõdik	Kogukonna kaasatuse uuring, kaasatute osakaal	76%	2021	76%
Programmi tegevus	Juriidiliste, konsulaar-, sanktsiooni- ja strateegilise kauba küsimuste lahendamine			
Mõõdik	Keskmine rahulolu konsulaarteenustega, soovijate osakaal	69%	2021	69%
Mõõdik	Tagasisideuuringute (rv õiguse koordinatsioon ja seire tegevussuunad) keskmine, rahulolevate tagasisideandjate osakaal	88,80%	2021	80%

Planeerimistasand	Nimetus	Mõõdetud tase	Mõõdetud taseme aasta	2023 sihttase
Mõõdik	Eesti võime mõjutada Euroopa Liidu sanktsioonipoliitikat	Tagatud	2021	Tagatud
Programmi tegevus	Eesti välismajandushuvide edendamine ja kaitse			
Mõõdik	Ettevõtjate ja erialaliitude tagasiside EIS/MKM/VM toele, rahulolevate tagasisideandjate osakaal	83%	2021	80%
Programmi tegevus	Arengukoostöö ja humanitaarabi koordineerimine			
Mõõdik	Arenguabi prioriteetsete riikide areng - demokraatia, prioriteetsete arenguriikide keskmine	4,8	2021	4,9
Mõõdik	Arenguabi prioriteetsete riikide areng - õigusriik, prioriteetsete arenguriikide keskmine	0,53	2021	0,53
Mõõdik	Arenguabi prioriteetsete riikide areng - Sotsiaalse arengu indeks, prioriteetsete arenguriikide keskmine	28,45	2021	28,45
Mõõdik	Eesti rahaline panus arengukoostöösse (OECD ODA arvestus)	0,17%	2021	0,23%

LISA 14. Valitsemisalade kulud tulemusvaldkondade ja eelarveliikide lõikes

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Riigikantselei haldusala						
Tõhus riik	-24 810	-15 245	-1 329	-6 786	0	-1 450
Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine	-24 810	-15 245	-1 329	-6 786	0	-1 450
Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine	-24 810	-15 245	-1 329	-6 786	0	-1 450
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala						
Eesti keel ja eestlus	-9 951	-7 664	-60	-1 705	-85	-437
Keeleprogramm	-9 951	-7 664	-60	-1 705	-85	-437
Eesti keele maine ja staatuse tugevdamine	-930	-930	0	0	0	0
Keeletaristu ja keeletehnoloogia arendamine	-4 751	-4 229	0	0	-85	-437
Eesti keele õppe toetamine ja oskuse hindamine ning mitmekeelsus	-4 269	-2 505	-60	-1 705	0	0
Tark ja tegus rahvas	-821 307	-638 132	-7 074	-133 309	-23 125	-19 666
Haridus- ja noorteprogramm	-821 307	-638 132	-7 074	-133 309	-23 125	-19 666
Haridusvõrgu korrastamine ja arendamine	-67 232	-23 739	0	-30 042	-13 450	0
Juurdepääsu tagamine üld- ja kutseharidusele	-326 432	-305 052	0	-871	-6 414	-14 095
Juurdepääsu tagamine kõrgharidusele	-239 560	-232 434	-3 374	0	-1 118	-2 634
Täiskasvanuhariduse arendamine ja õppimisvõimaluste loomine	-15 189	-151	0	-13 192	-1 846	0
Hariduse rahvusvahelise konkurentsivõime edendamine	-36 328	-1 865	0	-34 463	0	0
Õppekava ja koolikorralduse arendustegevused	-30 122	-16 308	0	-10 728	-148	-2 937
Võrdsete võimaluste tagamine hariduses	-55 185	-44 580	0	-10 605	0	0
Õpetajate ja haridusasutuste juhtide arengu toetamine	-6 543	-587	-3 700	-2 256	0	0
Kutsesüsteemi arendamine ja oskuste prognoosisüsteem OSKA	-3 381	-1 349	0	-2 000	-32	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Õppe seostamine tööturu vajadustega	-28 245	-6 070	0	-22 176	0	0
Noorte ettevõtlikkuse ja omaalgatuste toetamine (HOOG)	-2 554	-191	0	-2 363	0	0
Noorte kodanikuosaluse toetamine ja õiguste kaitsmine (OSA)	-853	-853	0	0	0	0
Noorsootöö kättesaadavuse ja kvaliteedi arendamine (ISE)	-4 629	-4 512	0	0	-117	0
Noortele ühiskonnas võrdsete võimaluste tagamine (KINDLUS)	-5 053	-440	0	-4 613	0	0
Tõhus riik	-9 710	-9 125	0	0	-145	-440
Arhiivinduspro gramm	-9 710	-9 125	0	0	-145	-440
Arhivaalide kogumine, säilitamine ja juurdepääsu tagamine	-9 710	-9 125	0	0	-145	-440
Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus	-224 348	-179 557	0	-43 877	-296	-618
Teadussüsteemi programm	-185 806	-160 717	0	-24 175	-296	-618
Teadusasutuste ja teadlaskonna arengu toetamine	-166 113	-145 522	0	-19 677	-296	-618
Teadustaristu kvaliteedi ja kättesaadavuse kindlustamine	-19 692	-15 195	0	-4 497	0	0
Teadmussiirde programm	-38 543	-18 840	0	-19 703	0	0
Sektoritevahelise teadmussiirde toetamine	-38 543	-18 840	0	-19 703	0	0
Justiitsministeeriumi valitsemisala						
Õigusriik	-222 427	-176 387	-31 435	-4 883	-5 517	-4 205
Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-222 427	-176 387	-31 435	-4 883	-5 517	-4 205
Õiguspoliitika kujundamine ja õigusloome kvaliteedi tagamine	-11 990	-11 834	0	-5	-59	-93
Intellektuaalse omandi valdkonna rakendamine	-4 865	-2 343	0	-845	-1 582	-96
Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine, sh ennetus	-40 584	-27 560	-8 437	-3 550	-399	-638
Karistuste täideviimise korraldamine	-80 247	-78 006	0	-483	-1 227	-531
Õigusemõistmise, õigusregistrite ja õigusteenuste tagamine	-82 752	-55 089	-22 998	0	-2 068	-2 597
Kesksed IT-teenused teistele valitsemisaladele	-1 987	-1 555	0	0	-182	-250
Kaitseministeeriumi valitsemisala						
Julgeolek ja riigikaitse	-817 983	-736 236	0	-6 889	-1 796	-73 063

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Sõjaline riigikaitse ja heidutus	-817 983	-736 236	0	-6 889	-1 796	-73 063
Väeloome: muud üksused	-375 223	-310 250	0	-28	-1 765	-63 180
Kaitsevalmidus	-11 053	-11 029	0	0	0	-23
Kaitsetahe	-29 785	-29 398	0	0	-31	-357
Liitlaste kaasamine ja rahvusvaheline koostöö	-34 571	-34 037	0	-301	0	-233
Luure ja eelhoiatus	-51 513	-51 513	0	0	0	0
Riigikaitseliste investeeringute korraldus	-17 113	-15 448	0	-59	0	-1 606
Riigikaitseline inimvara	-51 709	-51 373	0	0	0	-337
Väeloome: maavägi	-178 807	-166 451	0	-6 500	0	-5 857
Väeloome: merevägi	-35 304	-34 908	0	0	0	-396
Väeloome:õhuvägi	-25 880	-24 806	0	0	0	-1 075
Liitlaste kohalolek Eestis	-7 025	-7 025	0	0	0	0
Keskkonnaministeeriumi valitsemisala						
Põllumajandus ja kalandus	-6 841	-5 506	0	-1 114	0	-221
Kalandus	-6 841	-5 506	0	-1 114	0	-221
Kalavarude ja -püügi haldamise ning kaitse korraldamine	-6 841	-5 506	0	-1 114	0	-221
Keskkond	-184 816	-84 707	-1 842	-71 638	-23 052	-3 578
Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-184 816	-84 707	-1 842	-71 638	-23 052	-3 578
Kliimamuutuste leevendamine ja kliimamuutustega kohanemine	-35 477	-3 481	0	-10 077	-21 861	-59
Õhukvaliteedi parendamine	-13 487	-4 969	0	-8 435	0	-83
Kiirgusohutuse tagamine	-1 833	-1 462	0	-68	-170	-133
Ressursitõhususe ja ökoinnovatsiooni edendamine	-13 507	-1 479	0	-12 008	0	-20
Keskkonnamõju hindamise ja selle maandamise tagamine	-1 044	-974	0	-61	0	-9
Tööstusheite- ja kemikaalipoliitika kujundamine	-3 485	-2 191	0	-1 278	0	-17
Jäätmemajanduse korraldamine	-11 351	-4 169	0	-6 598	0	-584
Maapõueressursside kasutamise ja kaitse korraldamine	-2 351	-1 841	0	-473	0	-37

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Merekeskkonna kaitse suunamine	-3 538	-3 318	0	-211	0	-9
Vee säästliku kasutamise ja kaitse tagamine	-35 718	-13 587	0	-21 676	-12	-442
Elurikkuse kaitse tagamine	-22 306	-11 678	0	-10 247	0	-381
Metsanduse arengu suunamine	-13 255	-12 695	0	-231	-43	-286
Maatoimingute korraldamine	-7 085	-4 803	-1 842	-97	-12	-332
Ruumiandmete hõive, analüüsid ja kättesaadavaks tegemine	-8 614	-8 114	0	-1	0	-499
Ilmaandmete, -prognooside ja -hoiatuste tagamine	-4 594	-3 240	0	-35	-813	-505
Keskkonnateadlikkuse ja -hariduse arengu suunamine	-7 172	-6 707	0	-142	-141	-182
Kultuuriministeeriumi valitsemisala						
Sidus ühiskond	-10 098	-6 332	0	-3 766	0	0
Sidus Eesti: Lõimumine, sh kohanemine	-10 098	-6 332	0	-3 766	0	0
Lõimumis-, sh kohanemispoliitika kujundamine ja rakendamine	-9 954	-6 188	0	-3 766	0	0
Rahvuskaaslaste toetamine	-144	-144	0	0	0	0
Kultuur ja sport	-349 310	-300 810	-1 926	-2 971	-42 530	-1 073
Kultuuriprogramm	-290 603	-245 990	-1 926	-2 971	-38 644	-1 073
Loovisikute toetamine ja tunnustamine	-3 133	-336	-1 926	0	-872	0
Kirjanduspoliitika kujundamine ja rakendamine	-8 696	-5 736	0	0	-2 961	0
Etenduskunstide poliitika kujundamine ja rakendamine	-44 756	-41 646	0	0	-3 109	0
Audiovisuaalpoliitika kujundamine ja rakendamine	-17 477	-13 777	0	0	-3 700	0
Muusikapoliitika kujundamine ja rakendamine	-18 370	-14 669	0	0	-3 701	0
Kunstipoliitika kujundamine ja rakendamine	-9 745	-6 226	0	0	-3 518	0
Arhitektuuri ja disaini poliitika kujundamine ning rakendamine	-2 498	-353	0	0	-2 145	0
Meediapoliitika kujundamine ja rakendamine	-42 654	-42 654	0	0	0	0
Raamatukogupoliitika kujundamine ja rakendamine	-38 395	-38 395	0	0	0	0
Rahvakultuuripoliitika kujundamine ja rakendamine	-14 985	-11 389	0	-10	-3 582	-4

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Muuseumi- ja muinsuskaitsepoliitika kujundamine, rakendamine	-54 379	-50 502	0	-957	-1 977	-943
Kultuurivaldkonna digitaliseerimine	-53	-53	0	0	0	0
Kultuurivaldkonna rahvusvahelistumise edendamine	-5 189	-5 189	0	0	0	0
Loomemajanduspoliitika kujundamine ja rakendamine	-1 775	0	0	-1 775	0	0
Kultuuri valdkondadeülene tugi- ja arendustegevus	-28 498	-15 064	0	-230	-13 078	-126
Spordiprogramm	-58 707	-54 821	0	0	-3 886	0
Saavutusspordi toetamine ja arendamine	-52 160	-48 274	0	0	-3 886	0
Ausa spordi ja sporditurvalisuse toetamine ning arendamine	-279	-279	0	0	0	0
Organiseeritud liikumisharrastuse edendamine	-6 267	-6 267	0	0	0	0
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala						
Transport	-623 065	-255 589	0	-231 927	-1 062	-134 486
Transpordi konkurentsivõime ja liikuvuse programm	-623 065	-255 589	0	-231 927	-1 062	-134 486
Raudteetransporditaristu arendamine ja korrashoid	-198 148	-2 057	0	-196 088	0	-3
Veetransporditaristu arendamine ja korrashoid	-25 920	-18 255	0	-6 316	-437	-911
Õhutransporditaristu arendamine ja korrashoid	-11 453	-10 345	0	-1 108	0	-1
Maanteetransporditaristu arendamine ja korrashoid	-204 717	-70 015	0	-2 209	-43	-132 451
Keskkonnahoidlikku liikuvust soodustav linnakeskkond	-26 066	-216	0	-25 849	0	-1
Ohutu ja säästlik transpordisüsteem	-17 105	-15 320	0	-275	-571	-939
Liikuvusteenuse arendamine ja soodustamine	-139 655	-139 381	0	-83	-11	-180
Energeetika	-258 306	-111 820	0	-34 484	-111 927	-75
Energeetika ja maavarade programm	-258 306	-111 820	0	-34 484	-111 927	-75
Elektri- ja gaasivarustuse tagamine	-160 297	-80 269	0	-26	-80 000	-1
Transpordikütuste reguleerimine ja kütusevarude säilitamine	-6 290	-6 266	0	-23	0	-1
Soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne	-40 639	-20 625	0	-13	-20 000	-1

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Energiatõhususe suurendamine	-1 968	-842	0	-1 126	0	-1
Taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises	-44 481	-858	0	-33 198	-10 422	-3
Maapõueressursside uurimine ja kasutamine	-2 645	-1 198	0	-25	-1 413	-9
Geoloogiline kaardistamine ja maapõuealane kompetents	-1 985	-1 763	0	-73	-91	-58
Digiühiskond	-123 379	-43 410	0	-71 801	-1 443	-6 724
Digiühiskonna programm	-123 379	-43 410	0	-71 801	-1 443	-6 724
Digiriigi arenguhüpped	-3 225	-710	0	-2 350	0	-166
Digiriigi alusbaasi kindlustamine	-88 274	-24 611	0	-56 436	-1 443	-5 783
Riikliku küberturvalisuse juhtimine ja koordineerimine	-866	-410	0	-454	0	-2
Suundumuste, riskide ja mõjude analüüsivõime arendamine	-411	-399	0	-11	0	-1
Küberturvalisuse tagamine	-9 406	-6 406	0	-2 512	0	-488
Õigusruumi tagamine	-10 893	-10 593	0	-16	0	-283
Juurdepääsuvõrkude väljaarendamine	-10 148	-136	0	-10 011	0	-1
5G taristu ja teenuste arendamine	-156	-145	0	-11	0	-1
Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus	-400 513	-108 921	0	-267 930	-23 002	-660
Teadmussiirde programm	-145 998	-56 099	0	-75 192	-14 675	-31
Ettevõtete innovatsiooni-, digi- ja rohepöörde soodustamine	-144 610	-55 541	0	-74 364	-14 675	-31
Teadus- ja arendusmahuka iduettevõtluse arendamine	-1 387	-559	0	-828	0	-1
Ehitus	-89 476	-12 824	0	-67 890	-8 326	-437
E-ehitus	-3 090	-1 129	0	-1 555	0	-406
Ehitatud keskkonna ja ehitusvaldkonna kvaliteedi arendamine	-2 079	-1 932	0	-119	0	-28
Eluasemepoliitika	-84 308	-9 764	0	-66 215	-8 326	-3
Ettevõtluskeskkond	-165 039	-39 998	0	-124 848	-1	-192
Ettevõtluse arendamise soodustamine	-29 908	-15 267	0	-14 456	-1	-184
Ettevõtete konkurentsivõime ja ekspordi edendamine	-114 031	-16 546	0	-97 481	0	-5

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Tehnoloogia- ja arendusmahukate investeeringute soodustamine	-21 100	-8 185	0	-12 912	0	-3
Rahandusministeeriumi valitsemisala						
Tõhus riik	-375 325	-137 118	-102 538	-81 965	-40 498	-13 206
Riigi rahandus	-171 943	-60 166	-102 148	-8 099	-30	-1 500
Eelarvepoliitika kujundamine	-13 566	-4 867	-1 636	-7 063	0	0
Riigi rahaasjade korraldamine ja järelevalve	-101 433	-1 264	-99 335	-834	0	0
Maksu- ja tollipoliitika kujundamine	-1 496	-1 479	0	-17	0	0
Maksu- ja tollikorraldus	-55 449	-52 557	-1 177	-185	-30	-1 500
Halduspoliitika	-69 955	-46 067	-390	-11 039	-753	-11 706
Avaliku sektori organisatsiooni ja ressursside korraldamine	-4 175	-3 401	-390	-384	0	0
Tugiteenuste pakkumine ja toetuste rakendamine RTKs	-19 619	-9 792	0	-9 684	-53	-90
IKT valdkonna arendamine ja korraldamine RMITis	-25 193	-13 833	0	-350	0	-11 009
Ministeeriumite ühishoone kesksete tugiteenuste korraldamine	-7 373	-7 267	0	0	0	-106
Riiklik statistika ja vastava poliitika kujundamine	-13 595	-11 775	0	-621	-700	-500
Regionaalpoliitika	-125 998	-23 474	0	-62 809	-39 715	0
Regionaalpoliitika, piirkondade ja piiriülese koostöö areng	-120 166	-17 763	0	-62 688	-39 715	0
Kohalike omavalitsuste poliitika ja finantseerimine	-2 882	-2 783	0	-99	0	0
Ruumilise planeerimise poliitika kujundamine ja korraldamine	-2 949	-2 928	0	-22	0	0
Finantspoliitika	-7 429	-7 411	0	-18	0	0
Finantspoliitika kujundamine	-1 031	-1 019	0	-12	0	0
Rahandusteabe poliitika kujundamine	-6 398	-6 392	0	-6	0	0
Maaeluministeeriumi valitsemisala						
Põllumajandus ja kalandus	-470 200	-74 840	0	-383 293	-7 954	-4 112
Põllumajandus, toit ja maaelu	-445 992	-72 193	0	-362 065	-7 948	-3 785
Toiduohutus	-11 435	-8 473	0	-159	-2 456	-348

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Maakasutus	-10 024	-2 163	0	-7 351	-444	-66
Maaparandus	-13 343	-3 508	0	-9 704	-27	-104
Sordiaretus ja taimne paljundusmaterjal	-10 735	-7 180	0	-331	-2 615	-609
Põllumajandusloomade aretus	-6 227	-4 899	0	-1 305	-6	-16
Põllumajandustootjate ja toiduainetööstuste konkurentsivõime	-79 622	-7 205	0	-71 741	-222	-454
Põlvkondade vahetus	-10 909	-1 337	0	-9 216	0	-357
Riskijuhtimine ja põllumajandusturgude tasakaal	-129 138	-13 275	0	-115 565	-26	-271
Ühistegevus ja koostöö	-4 426	-949	0	-3 361	-54	-61
Ekspordivõimekus ja Eesti toidu kuvand	-2 701	-1 428	0	-1 036	-1	-237
Mahepõllumajandus	-28 326	-3 933	0	-24 297	-31	-66
Põllumajanduskeskkonna hea seisundi tagamine	-82 278	-3 738	0	-77 474	-618	-449
Taimetervise, loomade tervise ja heaolu tagamine	-21 518	-8 899	0	-10 720	-1 426	-474
Maa- ja rannapiirkonna arendamine	-35 311	-5 208	0	-29 807	-22	-274
Kalandus	-24 208	-2 647	0	-21 228	-6	-327
Kutseline kalapüük	-8 734	-1 608	0	-6 917	-6	-202
Vee-elusressursside töötlemine	-8 659	-499	0	-8 106	0	-53
Vesiviljelus	-3 044	-251	0	-2 766	0	-27
EMKFi keskkonnakaitsemeetmete rakendamine	-3 772	-288	0	-3 438	0	-45
Siseministeeriumi valitsemisala						
Siseturvalisus	-517 077	-461 028	-7 248	-24 475	-2 564	-21 761
Siseturvalisus	-517 077	-461 028	-7 248	-24 475	-2 564	-21 761
Turvalise keskkonna kujundamine	-11 362	-11 079	-15	-57	-21	-190
Õnnetuste, süütegude ja varakahjude ennetamine	-19 671	-17 632	-33	-1 599	-24	-383
Tegevus- ja relvalubade väljaandmine	-3 552	-3 391	-3	-3	-8	-146
Siseturvalisuse vabatahtlike kaasamine	-4 853	-4 837	0	0	-1	-13

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Hädaabi- ja infoteadete vastuvõtmine ning abi väljasaatmine	-9 829	-8 989	-20	0	-295	-525
Süüteomenetluse tõhustamine	-45 553	-44 123	-536	-61	-86	-747
Avaliku korra tagamine	-81 076	-77 945	-57	-54	-315	-2 704
Demineerimine	-4 400	-4 296	-12	-4	-1	-86
Päästmine maismaal ja siseveekogul	-99 215	-97 098	-246	-79	-48	-1 743
Abi osutamine Eesti merealadel ja piiriveekogudel	-21 521	-11 761	-9	-4 352	-255	-5 145
Põhiseadusliku korra tagamine	-48 916	-48 797	-52	-1	0	-66
Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus	-36 441	-28 405	-16	-7 531	-39	-450
Elanikkonnakaitse, kriisideks valmisolek ja kriiside lahendamine	-6 047	-5 861	-8	-3	-2	-173
Piirihaldus	-54 099	-41 185	-30	-7 775	-198	-4 910
Objektivalve ja isikukaitse	-10 605	-10 403	-11	-11	-28	-151
Rände- ja kodakondsuspoliitika kujundamine ning elluviimine	-9 223	-5 888	-3	-2 917	-7	-409
Isikute tõsikindel tuvastamine ja dokumentide väljaandmine	-23 856	-15 672	-6 192	-9	-23	-1 959
Migratsioonijärelevalve	-5 720	-5 498	-4	-16	-11	-191
Tasemeõpe ja täienduskoolitus Sisekaitseakadeemias	-18 129	-15 589	0	0	-1 147	-1 393
Sisekaitseakadeemia teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevus	-1 349	-1 337	0	-3	0	-9
IKT teenuste pakkumine SIMi valitsemisalast väljapoole	-1 660	-1 240	0	0	-54	-366
Sidus ühiskond	-15 834	-13 930	0	-729	-501	-674
Kogukondlik Eesti	-4 881	-4 293	0	-582	0	-6
Kogukondliku arengu toetamine	-4 102	-3 516	0	-582	0	-4
Usuvabaduse kindlustamine	-779	-777	0	0	0	-2
Nutikas rahvastikuarvestus	-5 713	-4 399	0	-146	-500	-668
Rahvastikuregistri andmekvaliteedi tõstmine	-3 017	-2 428	0	0	-250	-339
Rahvastikuregistri kasutusmugavuse parandamine	-2 696	-1 971	0	-146	-250	-329

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Erakondade rahastamine	-5 239	-5 239	0	0	0	0
Erakondade rahastamine	-5 239	-5 239	0	0	0	0
Sotsiaalministeeriumi valitsemisala						
Tervis	-2 365 948	-201 265	-258 485	-86 427	-1 817 368	-2 403
Tervist toetava keskkonna programm	-9 046	-6 348	0	-530	-1 802	-367
Tervist toetava ning parendava keskkonna kujundamine	-1 072	-1 070	0	0	0	-2
Vee, õhu ning müra ja kiirgusega seotud terviseriskid	-2 707	-1 822	0	-530	-265	-89
Kemikaalide ohutus ja riskide vähendamine	-1 274	-1 225	0	0	-20	-29
Toodete ja teenuste ohutus ja riskide vähendamine	-3 993	-2 230	0	0	-1 517	-246
Tervist toetavate valikute programm	-22 355	-18 476	0	-3 718	-62	-99
Vaimse tervise edendamine	-1 033	-1 014	0	-20	0	0
Tasakaalustatud toitumise ja füüsilise aktiivsuse edendamine	-1 091	-424	0	-657	0	-10
Uimastite tarvitamise ennetamine ja vähendamine	-5 396	-5 073	0	-321	0	-2
Nakkushaiguste leviku tõkestamine (HIV, TB ja hepatiidid)	-6 285	-6 264	0	0	0	-22
Terviseriskide ennetamise ja tervise edendamise korraldamine	-8 548	-5 700	0	-2 720	-62	-66
Inimkeskse tervishoiu programm	-2 334 547	-176 442	-258 485	-82 179	-1 815 504	-1 937
Inimkeskse tervishoiu valdkonna arendamine	-5 908	-5 207	0	-134	0	-566
Inimeste terviseharitus ja põhiõiguste kaitse	-33 468	0	0	-33 468	0	0
Personali võimekus, juhtimine ja vastutus	-5 681	-4 087	-750	-843	0	0
Tervishoiuteenuste mudelite ümberkujundamine	-56 501	-8 815	0	-47 568	-80	-37
Tervisesüsteemi kvaliteet ja patsiendiohutus	-2 328	-2 101	0	-30	-98	-99
Tervise ebavõrdsuse vähendamine ja ravikindlustuse tagamine	-2 218 403	-148 263	-257 585	0	-1 811 861	-695
Ravimite ja meditsiiniseadmete valdkonna arendamine	-836	-835	0	0	0	-2
Ravimite, verepreparaatide, meditsiiniseadmete kättesaadavus	-7 381	-3 514	-150	-135	-3 319	-263

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Nakkushaiguste leviku tõkestamine (vaktsineerimine, AMR)	-4 040	-3 620	0	0	-146	-274
Heaolu	-5 535 875	-121 108	-2 080 015	-89 805	-3 242 108	-2 838
Tööturuprogramm	-917 302	-11 237	-574 387	-48 849	-282 256	-574
Tööturuvaldkonna arendamine	-2 957	-2 836	0	-114	0	-7
Aktiivsed ja passiivsed tööturuteenused	-890 214	-489	-560 977	-46 736	-282 000	-13
Tööelu kvaliteedi arendamine	-20 249	-4 697	-13 410	-1 675	-1	-464
Erivajadustega inimeste toimetulek ja tööalane tegevus	-3 883	-3 215	0	-323	-255	-90
Vanemaealiste programm	-3 441 285	-4 926	-475 561	-405	-2 959 836	-556
Vanemaealiste heaolu ja ühiskonnaelus osalemise toetamine	-740	-635	0	-105	0	0
Pensionisüsteemi kujundamine ja hüvitiste maksmine	-3 440 544	-4 291	-475 561	-300	-2 959 836	-556
Sotsiaalhoolekande programm	-160 421	-66 771	-60 599	-32 796	-1	-254
Pikaajalise hoolduse poliitika kujundamine, KOV võimestamine	-15 422	-5 403	0	-9 996	0	-23
Hoolekande kättesaadavuse tagamine, toimetuleku toetamine	-144 998	-61 367	-60 599	-22 801	-1	-231
Laste ja perede programm	-1 014 210	-36 036	-969 467	-7 257	-15	-1 434
Hüvitised ja toetused lastele ja peredele	-971 061	-4 440	-966 053	0	-15	-553
Abivajavaid lapsi ja peresid toetavad teenused	-29 065	-21 684	-1 894	-5 107	0	-380
Lapsi ja peresid toetavate meetmete arendamine ja pakkumine	-2 029	-1 772	0	-76	0	-182
Laste ja perede ning ohvriabi valdkonna arendamine	-3 389	-2 504	0	-882	0	-4
Teenused ohvritele ja vägivallatsejatele	-8 665	-5 637	-1 520	-1 193	0	-315
Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	-2 658	-2 139	0	-498	0	-20
Soolise võrdõiguslikkuse valdkonna arendamine	-1 318	-818	0	-498	0	-1
Võrdse kohtlemise valdkonna arendamine	-732	-731	0	0	0	-1
Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik	-608	-590	0	0	0	-18
Välisministeeriumi valitsemisala						

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Välispoliitika	-120 167	-104 787	0	-9 462	0	-5 918
Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-120 167	-104 787	0	-9 462	0	-5 918
Eesti julgeolekukeskkonna tugevdamine	-27 424	-25 683	0	0	0	-1 741
Eesti välispoliitiline osalus globaalsetes teemades	-21 182	-19 790	0	0	0	-1 393
Juriidiliste, konsulaar-, sanktsiooni- ja strateegilise kauba küsimuste lahendamine	-19 880	-18 487	0	0	0	-1 393
Eesti välismajandushuvide edendamine ja kaitse	-22 037	-11 879	0	-9 462	0	-696
Arengukoostöö ja humanitaarabi koordineerimine	-29 644	-28 948	0	0	0	-696

LISA 15. Valitsemisalade kulud tulemusvaldkondade, majandusliku sisu ja eelarveliikide lõikes

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Riigikantselei haldusala						
Tõhus riik	-24 810	-15 245	-1 329	-6 786	0	-1 450
Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine	-24 810	-15 245	-1 329	-6 786	0	-1 450
Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine	-24 810	-15 245	-1 329	-6 786	0	-1 450
Tööjõu- ja majandamiskulud	-21 852	-15 066	0	-6 786	0	0
Finantskulud	-3	-3	0	0	0	0
Muud toetused	-176	-176	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 450	0	0	0	0	-1 450
Käibemaks	-1 329	0	-1 329	0	0	0
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala						
Eesti keel ja eestlus	-9 951	-7 664	-60	-1 705	-85	-437
Keeleprogramm	-9 951	-7 664	-60	-1 705	-85	-437
Eesti keele maine ja staatuse tugevdamine	-930	-930	0	0	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-601	-601	0	0	0	0
Sotsiaaltoetused	-90	-90	0	0	0	0
Muud toetused	-239	-239	0	0	0	0
Keeletaristu ja keeletehnoloogia arendamine	-4 751	-4 229	0	0	-85	-437
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 961	-2 876	0	0	-85	0
Muud toetused	-1 353	-1 353	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-437	0	0	0	0	-437
Eesti keele õppe toetamine ja oskuse hindamine ning mitmekeelsus	-4 269	-2 505	-60	-1 705	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 056	-352	0	-1 705	0	0
Muud toetused	-2 213	-2 153	-60	0	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Tark ja tegus rahvas	-821 307	-638 132	-7 074	-133 309	-23 125	-19 666
Haridus- ja noorteprogramm	-821 307	-638 132	-7 074	-133 309	-23 125	-19 666
Haridusvõrgu korrastamine ja arendamine	-67 232	-23 739	0	-30 042	-13 450	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-20 782	-20 782	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-40 527	-1 881	0	-25 196	-13 450	0
Muud toetused	-5 923	-1 076	0	-4 847	0	0
Juurdepääsu tagamine üld- ja kutseharidusele	-326 432	-305 052	0	-871	-6 414	-14 095
Tööjõu- ja majandamiskulud	-140 227	-133 824	0	0	-6 403	0
Sotsiaaltoetused	-11	0	0	0	-11	0
Muud toetused	-172 099	-171 228	0	-871	0	0
Põhivara amortisatsioon	-14 095	0	0	0	0	-14 095
Juurdepääsu tagamine kõrgharidusele	-239 560	-232 434	-3 374	0	-1 118	-2 634
Tööjõu- ja majandamiskulud	-22 282	-21 190	0	0	-1 092	0
Sotsiaaltoetused	-15 783	-12 388	-3 369	0	-26	0
Muud toetused	-198 856	-198 856	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-5	0	-5	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-2 634	0	0	0	0	-2 634
Täiskasvanuhariduse arendamine ja õppimisvõimaluste loomine	-15 189	-151	0	-13 192	-1 846	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-8 563	0	0	-6 717	-1 846	0
Muud toetused	-6 626	-151	0	-6 475	0	0
Hariduse rahvusvahelise konkurentsivõime edendamine	-36 328	-1 865	0	-34 463	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 669	-282	0	-2 387	0	0
Sotsiaaltoetused	-32 076	0	0	-32 076	0	0
Muud toetused	-1 583	-1 583	0	0	0	0
Õppekava ja koolikorralduse arendustegevused	-30 122	-16 308	0	-10 728	-148	-2 937
Tööjõu- ja majandamiskulud	-12 375	-10 561	0	-1 666	-148	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Muud toetused	-14 809	-5 747	0	-9 063	0	0
Põhivara amortisatsioon	-2 937	0	0	0	0	-2 937
Võrdsete võimaluste tagamine hariduses	-55 185	-44 580	0	-10 605	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-6 295	0	0	-6 295	0	0
Muud toetused	-48 891	-44 580	0	-4 311	0	0
Õpetajate ja haridusasutuste juhtide arengu toetamine	-6 543	-587	-3 700	-2 256	0	0
Sotsiaaltoetused	-4 285	-585	-3 700	0	0	0
Muud toetused	-2 258	-2	0	-2 256	0	0
Kutsesüsteemi arendamine ja oskuste prognoosisüsteem OSKA	-3 381	-1 349	0	-2 000	-32	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-32	0	0	0	-32	0
Muud toetused	-3 349	-1 349	0	-2 000	0	0
Õppe seostamine tööturu vajadustega	-28 245	-6 070	0	-22 176	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 619	-2 326	0	-293	0	0
Muud toetused	-25 626	-3 744	0	-21 882	0	0
Noorte ettevõtlikkuse ja omaalgatuste toetamine (HOOG)	-2 554	-191	0	-2 363	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-204	0	0	-204	0	0
Muud toetused	-2 350	-191	0	-2 159	0	0
Noorte kodanikuosaluse toetamine ja õiguste kaitsmine (OSA)	-853	-853	0	0	0	0
Muud toetused	-853	-853	0	0	0	0
Noorsootöö kättesaadavuse ja kvaliteedi arendamine (ISE)	-4 629	-4 512	0	0	-117	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-887	-770	0	0	-117	0
Muud toetused	-3 742	-3 742	0	0	0	0
Noortele ühiskonnas võrdsete võimaluste tagamine (KINDLUS)	-5 053	-440	0	-4 613	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-346	0	0	-346	0	0
Muud toetused	-4 706	-440	0	-4 266	0	0
Tõhus riik	-9 710	-9 125	0	0	-145	-440

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Arhiivinduse programm	-9 710	-9 125	0	0	-145	-440
Arhivaalide kogumine, säilitamine ja juurdepääsu tagamine	-9 710	-9 125	0	0	-145	-440
Tööjõu- ja majandamiskulud	-9 254	-9 109	0	0	-145	0
Muud toetused	-16	-16	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-440	0	0	0	0	-440
Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus	-224 348	-179 557	0	-43 877	-296	-618
Teadussüsteemi programm	-185 806	-160 717	0	-24 175	-296	-618
Teadusasutuste ja teadlaskonna arengu toetamine	-166 113	-145 522	0	-19 677	-296	-618
Tööjõu- ja majandamiskulud	-5 265	-4 468	0	-501	-296	0
Sotsiaaltoetused	-662	-522	0	-140	0	0
Muud toetused	-159 568	-140 532	0	-19 036	0	0
Põhivara amortisatsioon	-618	0	0	0	0	-618
Teadustaristu kvaliteedi ja kättesaadavuse kindlustamine	-19 692	-15 195	0	-4 497	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 007	-1 007	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-4 497	0	0	-4 497	0	0
Muud toetused	-14 188	-14 188	0	0	0	0
Teadmussiirde programm	-38 543	-18 840	0	-19 703	0	0
Sektoritevahelise teadmussiirde toetamine	-38 543	-18 840	0	-19 703	0	0
Muud toetused	-38 543	-18 840	0	-19 703	0	0
Justiitsministeeriumi valitsemisala						
Õigusriik	-222 427	-176 387	-31 435	-4 883	-5 517	-4 205
Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	-222 427	-176 387	-31 435	-4 883	-5 517	-4 205
Õiguspoliitika kujundamine ja õigusloome kvaliteedi tagamine	-11 990	-11 834	0	-5	-59	-93
Tööjõu- ja majandamiskulud	-7 171	-7 108	0	-5	-59	0
Muud toetused	-4 726	-4 726	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-93	0	0	0	0	-93

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Intellektuaalse omandi valdkonna rakendamine	-4 865	-2 343	0	-845	-1 582	-96
Tööjõu- ja majandamiskulud	-3 270	-2 343	0	-845	-82	0
Muud toetused	0	0	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1 500	0	0	0	-1 500	0
Põhivara amortisatsioon	-96	0	0	0	0	-96
Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine, sh ennetus	-40 584	-27 560	-8 437	-3 550	-399	-638
Tööjõu- ja majandamiskulud	-39 731	-27 345	-8 437	-3 550	-399	0
Sotsiaaltoetused	-10	-10	0	0	0	0
Muud toetused	-205	-205	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-638	0	0	0	0	-638
Karistuste täideviimise korraldamine	-80 247	-78 006	0	-483	-1 227	-531
Tööjõu- ja majandamiskulud	-79 543	-77 833	0	-483	-1 227	0
Sotsiaaltoetused	-13	-13	0	0	0	0
Muud toetused	-160	-160	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-531	0	0	0	0	-531
Õigusemõistmise, õigusregistrite ja õigusteenuste tagamine	-82 752	-55 089	-22 998	0	-2 068	-2 597
Tööjõu- ja majandamiskulud	-72 916	-48 562	-22 998	0	-1 356	0
Muud toetused	-7 239	-6 527	0	0	-712	0
Põhivara amortisatsioon	-2 597	0	0	0	0	-2 597
Kesksed IT-teenused teistele valitsemisaladele	-1 987	-1 555	0	0	-182	-250
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 737	-1 555	0	0	-182	0
Põhivara amortisatsioon	-250	0	0	0	0	-250
Kaitseministeeriumi valitsemisala						
Julgeolek ja riigikaitse	-817 983	-736 236	0	-6 889	-1 796	-73 063
Sõjaline riigikaitse ja heidutus	-817 983	-736 236	0	-6 889	-1 796	-73 063
Väeloome: muud üksused	-375 223	-310 250	0	-28	-1 765	-63 180

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Tööjõu- ja majandamiskulud	-276 361	-274 568	0	-28	-1 765	0
Investeeringutoetused	-3 371	-3 371	0	0	0	0
Muud toetused	-24 770	-24 770	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-7 541	-7 541	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-63 180	0	0	0	0	-63 180
Kaitsevalmidus	-11 053	-11 029	0	0	0	-23
Tööjõu- ja majandamiskulud	-9 579	-9 579	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-16	-16	0	0	0	0
Muud toetused	-1 433	-1 433	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-23	0	0	0	0	-23
Kaitsetahe	-29 785	-29 398	0	0	-31	-357
Tööjõu- ja majandamiskulud	-8 705	-8 674	0	0	-31	0
Sotsiaaltoetused	-3	-3	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-3 116	-3 116	0	0	0	0
Muud toetused	-17 604	-17 604	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-357	0	0	0	0	-357
Liitlaste kaasamine ja rahvusvaheline koostöö	-34 571	-34 037	0	-301	0	-233
Tööjõu- ja majandamiskulud	-23 137	-22 836	0	-301	0	0
Investeeringutoetused	-3	-3	0	0	0	0
Muud toetused	-11 193	-11 193	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-4	-4	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-233	0	0	0	0	-233
Luure ja eelhoiatus	-51 513	-51 513	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-51 513	-51 513	0	0	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Riigikaitseliste investeeringute korraldus	-17 113	-15 448	0	-59	0	-1 606
Tööjõu- ja majandamiskulud	-14 197	-14 138	0	-59	0	0
Investeeringutoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-989	-989	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-320	-320	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 606	0	0	0	0	-1 606
Riigikaitseline inimvara	-51 709	-51 373	0	0	0	-337
Tööjõu- ja majandamiskulud	-35 943	-35 943	0	0	0	0
Sotsiaaltoetused	-13 981	-13 981	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-4	-4	0	0	0	0
Muud toetused	-1 444	-1 444	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-337	0	0	0	0	-337
Väeloome: maavägi	-178 807	-166 451	0	-6 500	0	-5 857
Tööjõu- ja majandamiskulud	-169 860	-163 360	0	-6 500	0	0
Investeeringutoetused	-70	-70	0	0	0	0
Muud toetused	-3 020	-3 020	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-5 857	0	0	0	0	-5 857
Väeloome: merevägi	-35 304	-34 908	0	0	0	-396
Tööjõu- ja majandamiskulud	-34 504	-34 504	0	0	0	0
Sotsiaaltoetused	-397	-397	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-7	-7	0	0	0	0
Muud toetused	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-396	0	0	0	0	-396
Väeloome:õhuvägi	-25 880	-24 806	0	0	0	-1 075
Tööjõu- ja majandamiskulud	-24 793	-24 793	0	0	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Investeeringutoetused	-13	-13	0	0	0	0
Muud toetused	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 075	0	0	0	0	-1 075
Liitlaste kohalolek Eestis	-7 025	-7 025	0	0	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-7 025	-7 025	0	0	0	0
Keskkonnaministeeriumi valitsemisala						
Põllumajandus ja kalandus	-6 841	-5 506	0	-1 114	0	-221
Kalandus	-6 841	-5 506	0	-1 114	0	-221
Kalavarude ja -püügi haldamise ning kaitse korraldamine	-6 841	-5 506	0	-1 114	0	-221
Tööjõu- ja majandamiskulud	-4 824	-4 671	0	-153	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-1 796	-835	0	-961	0	0
Põhivara amortisatsioon	-221	0	0	0	0	-221
Keskkond	-184 816	-84 707	-1 842	-71 638	-23 052	-3 578
Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	-184 816	-84 707	-1 842	-71 638	-23 052	-3 578
Kliimamuutuste leevendamine ja kliimamuutustega kohanemine	-35 477	-3 481	0	-10 077	-21 861	-59
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 019	-1 726	0	-293	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-17 120	0	0	-5 923	-11 197	0
Muud toetused	-16 279	-1 754	0	-3 861	-10 663	0
Põhivara amortisatsioon	-59	0	0	0	0	-59
Õhukvaliteedi parendamine	-13 487	-4 969	0	-8 435	0	-83
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 392	-2 248	0	-144	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-8 286	0	0	-8 286	0	0
Muud toetused	-2 726	-2 720	0	-6	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Põhivara amortisatsioon	-83	0	0	0	0	-83
Kiirgusohutuse tagamine	-1 833	-1 462	0	-68	-170	-133
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 631	-1 396	0	-65	-170	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-69	-66	0	-3	0	0
Põhivara amortisatsioon	-133	0	0	0	0	-133
Ressursitõhususe ja ökoinnovatsiooni edendamine	-13 507	-1 479	0	-12 008	0	-20
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 138	-996	0	-142	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-11 642	0	0	-11 642	0	0
Muud toetused	-706	-482	0	-224	0	0
Põhivara amortisatsioon	-20	0	0	0	0	-20
Keskkonnamõju hindamise ja selle maandamise tagamine	-1 044	-974	0	-61	0	-9
Tööjõu- ja majandamiskulud	-999	-941	0	-58	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-35	-32	0	-2	0	0
Põhivara amortisatsioon	-9	0	0	0	0	-9
Tööstusheite- ja kemikaalipoliitika kujundamine	-3 485	-2 191	0	-1 278	0	-17
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 835	-1 722	0	-113	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-1 160	0	0	-1 160	0	0
Muud toetused	-473	-468	0	-5	0	0
Põhivara amortisatsioon	-17	0	0	0	0	-17
Jäätmemajanduse korraldamine	-11 351	-4 169	0	-6 598	0	-584
Tööjõu- ja majandamiskulud	-4 012	-3 708	0	-304	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Investeeringutoetused	-6 289	0	0	-6 289	0	0
Muud toetused	-467	-461	0	-6	0	0
Põhivara amortisatsioon	-584	0	0	0	0	-584
Maapõueressursside kasutamise ja kaitse korraldamine	-2 351	-1 841	0	-473	0	-37
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 463	-1 380	0	-83	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-387	0	0	-387	0	0
Muud toetused	-464	-460	0	-3	0	0
Põhivara amortisatsioon	-37	0	0	0	0	-37
Merekeskkonna kaitse suunamine	-3 538	-3 318	0	-211	0	-9
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 317	-2 114	0	-203	0	0
Sotsiaaltoetused	-1	-1	0	0	0	0
Muud toetused	-1 212	-1 203	0	-8	0	0
Põhivara amortisatsioon	-9	0	0	0	0	-9
Vee säästliku kasutamise ja kaitse tagamine	-35 718	-13 587	0	-21 676	-12	-442
Tööjõu- ja majandamiskulud	-9 374	-6 345	0	-3 016	-12	0
Sotsiaaltoetused	-1	-1	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-10 544	0	0	-10 544	0	0
Muud toetused	-15 357	-7 241	0	-8 116	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-442	0	0	0	0	-442
Elurikkuse kaitse tagamine	-22 306	-11 678	0	-10 247	0	-381
Tööjõu- ja majandamiskulud	-11 600	-9 406	0	-2 194	0	0
Sotsiaaltoetused	-5	-5	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-2 846	0	0	-2 846	0	0
Muud toetused	-7 474	-2 266	0	-5 208	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Põhivara amortisatsioon	-381	0	0	0	0	-381
Metsanduse arengu suunamine	-13 255	-12 695	0	-231	-43	-286
Tööjõu- ja majandamiskulud	-6 374	-6 108	0	-223	-43	0
Sotsiaaltoetused	-1	-1	0	0	0	0
Muud toetused	-6 595	-6 586	0	-8	0	0
Põhivara amortisatsioon	-286	0	0	0	0	-286
Maatoimingute korraldamine	-7 085	-4 803	-1 842	-97	-12	-332
Tööjõu- ja majandamiskulud	-6 696	-4 775	-1 816	-93	-12	0
Sotsiaaltoetused	-26	0	-26	0	0	0
Muud toetused	-32	-28	0	-4	0	0
Põhivara amortisatsioon	-332	0	0	0	0	-332
Ruumiandmete hõive, analüüsid ja kättesaadavaks tegemine	-8 614	-8 114	0	-1	0	-499
Tööjõu- ja majandamiskulud	-8 108	-8 106	0	-1	0	0
Muud toetused	-7	-7	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-499	0	0	0	0	-499
Ilmaandmete, -prognooside ja -hoiatuste tagamine	-4 594	-3 240	0	-35	-813	-505
Tööjõu- ja majandamiskulud	-3 482	-2 634	0	-35	-813	0
Muud toetused	-606	-606	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-505	0	0	0	0	-505
Keskkonnateadlikkuse ja -hariduse arengu suunamine	-7 172	-6 707	0	-142	-141	-182
Tööjõu- ja majandamiskulud	-4 112	-3 833	0	-137	-141	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-2 878	-2 873	0	-4	0	0
Põhivara amortisatsioon	-182	0	0	0	0	-182
Kultuuriministeeriumi valitsemisala						

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Sidus ühiskond	-10 098	-6 332	0	-3 766	0	0
Sidus Eesti: Lõimumine, sh kohanemine	-10 098	-6 332	0	-3 766	0	0
Lõimumis-, sh kohanemispoliitika kujundamine ja rakendamine	-9 954	-6 188	0	-3 766	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-407	-106	0	-301	0	0
Muud toetused	-9 547	-6 082	0	-3 465	0	0
Rahvuskaaslaste toetamine	-144	-144	0	0	0	0
Muud toetused	-144	-144	0	0	0	0
Kultuur ja sport	-349 310	-300 810	-1 926	-2 971	-42 530	-1 073
Kultuuriprogramm	-290 603	-245 990	-1 926	-2 971	-38 644	-1 073
Loovisikute toetamine ja tunnustamine	-3 133	-336	-1 926	0	-872	0
Sotsiaaltoetused	-336	-336	0	0	0	0
Muud toetused	-1 926	0	-1 926	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-872	0	0	0	-872	0
Kirjanduspoliitika kujundamine ja rakendamine	-8 696	-5 736	0	0	-2 961	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-914	-876	0	0	-38	0
Muud toetused	-4 860	-4 860	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-2 923	0	0	0	-2 923	0
Etenduskunstide poliitika kujundamine ja rakendamine	-44 756	-41 646	0	0	-3 109	0
Investeeringutoetused	-410	-410	0	0	0	0
Muud toetused	-41 236	-41 236	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-3 109	0	0	0	-3 109	0
Audiovisuaalpoliitika kujundamine ja rakendamine	-17 477	-13 777	0	0	-3 700	0
Muud toetused	-13 777	-13 777	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-3 700	0	0	0	-3 700	0
Muusikapoliitika kujundamine ja rakendamine	-18 370	-14 669	0	0	-3 701	0
Sotsiaaltoetused	-1	0	0	0	-1	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Investeeringutoetused	-400	-400	0	0	0	0
Muud toetused	-14 269	-14 269	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-3 700	0	0	0	-3 700	0
Kunstipoliitika kujundamine ja rakendamine	-9 745	-6 226	0	0	-3 518	0
Sotsiaaltoetused	-5	0	0	0	-5	0
Investeeringutoetused	-4 310	-4 310	0	0	0	0
Muud toetused	-1 916	-1 916	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-3 513	0	0	0	-3 513	0
Arhitektuuri ja disaini poliitika kujundamine ning rakendamine	-2 498	-353	0	0	-2 145	0
Muud toetused	-353	-353	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-2 145	0	0	0	-2 145	0
Meediapoliitika kujundamine ja rakendamine	-42 654	-42 654	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-1 917	-1 917	0	0	0	0
Muud toetused	-40 737	-40 737	0	0	0	0
Raamatukogupoliitika kujundamine ja rakendamine	-38 395	-38 395	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-24 133	-24 133	0	0	0	0
Muud toetused	-14 262	-14 262	0	0	0	0
Rahvakultuuripoliitika kujundamine ja rakendamine	-14 985	-11 389	0	-10	-3 582	-4
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 930	-1 852	0	-10	-69	0
Muud toetused	-9 537	-9 537	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-3 513	0	0	0	-3 513	0
Põhivara amortisatsioon	-4	0	0	0	0	-4
Muuseumi- ja muinsuskaitsepoliitika kujundamine, rakendamine	-54 379	-50 502	0	-957	-1 977	-943
Tööjõu- ja majandamiskulud	-17 930	-15 846	0	-107	-1 977	0
Sotsiaaltoetused	-204	-204	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-4 024	-4 024	0	0	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Muud toetused	-31 278	-30 428	0	-850	0	0
Põhivara amortisatsioon	-943	0	0	0	0	-943
Kultuurivaldkonna digitaliseerimine	-53	-53	0	0	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-20	-20	0	0	0	0
Muud toetused	-33	-33	0	0	0	0
Kultuurivaldkonna rahvusvahelistumise edendamine	-5 189	-5 189	0	0	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-649	-649	0	0	0	0
Muud toetused	-4 540	-4 540	0	0	0	0
Loomemajanduspoliitika kujundamine ja rakendamine	-1 775	0	0	-1 775	0	0
Muud toetused	-1 775	0	0	-1 775	0	0
Kultuuri valdkondadeülene tugi- ja arendustegevus	-28 498	-15 064	0	-230	-13 078	-126
Tööjõu- ja majandamiskulud	-6 137	-5 907	0	-230	0	0
Investeeringutoetused	-4 976	-4 976	0	0	0	0
Muud toetused	-4 181	-4 181	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-13 078	0	0	0	-13 078	0
Põhivara amortisatsioon	-126	0	0	0	0	-126
Spordiprogramm	-58 707	-54 821	0	0	-3 886	0
Saavutusspordi toetamine ja arendamine	-52 160	-48 274	0	0	-3 886	0
Sotsiaaltoetused	-325	-325	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-12 370	-12 370	0	0	0	0
Muud toetused	-35 579	-35 579	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-3 886	0	0	0	-3 886	0
Ausa spordi ja sporditurvalisuse toetamine ning arendamine	-279	-279	0	0	0	0
Muud toetused	-279	-279	0	0	0	0
Organiseeritud liikumisharrastuse edendamine	-6 267	-6 267	0	0	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-55	-55	0	0	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Muud toetused	-6 212	-6 212	0	0	0	0
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala						
Transport	-623 065	-255 589	0	-231 927	-1 062	-134 486
Transpordi konkurentsivõime ja liikuvuse programm	-623 065	-255 589	0	-231 927	-1 062	-134 486
Raudteetransporditaristu arendamine ja korrashoid	-198 148	-2 057	0	-196 088	0	-3
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 424	-342	0	-1 082	0	0
Investeeringutoetused	-189 779	-1 600	0	-188 179	0	0
Muud toetused	-6 942	-115	0	-6 827	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-3	0	0	0	0	-3
Veetransporditaristu arendamine ja korrashoid	-25 920	-18 255	0	-6 316	-437	-911
Tööjõu- ja majandamiskulud	-18 788	-18 176	0	-175	-437	0
Investeeringutoetused	-6 141	0	0	-6 141	0	0
Muud toetused	-79	-79	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-911	0	0	0	0	-911
Õhutransporditaristu arendamine ja korrashoid	-11 453	-10 345	0	-1 108	0	-1
Tööjõu- ja majandamiskulud	-148	-126	0	-22	0	0
Investeeringutoetused	-1 086	0	0	-1 086	0	0
Muud toetused	-10 218	-10 218	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1	0	0	0	0	-1
Maanteetransporditaristu arendamine ja korrashoid	-204 717	-70 015	0	-2 209	-43	-132 451
Tööjõu- ja majandamiskulud	-64 493	-64 218	0	-232	-43	0
Investeeringutoetused	-7 676	-5 700	0	-1 976	0	0
Muud toetused	-97	-97	0	0	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-132 451	0	0	0	0	-132 451
Keskkonnahoidlikku liikuvust soodustav linnakeskkond	-26 066	-216	0	-25 849	0	-1
Tööjõu- ja majandamiskulud	-259	-210	0	-49	0	0
Investeeringutoetused	-25 800	0	0	-25 800	0	0
Muud toetused	-6	-6	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1	0	0	0	0	-1
Ohutu ja säästlik transpordisüsteem	-17 105	-15 320	0	-275	-571	-939
Tööjõu- ja majandamiskulud	-14 686	-13 840	0	-275	-571	0
Muud toetused	-1 478	-1 478	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-939	0	0	0	0	-939
Liikuvusteenuse arendamine ja soodustamine	-139 655	-139 381	0	-83	-11	-180
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 927	-1 833	0	-83	-11	0
Muud toetused	-137 547	-137 547	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-180	0	0	0	0	-180
Energeetika	-258 306	-111 820	0	-34 484	-111 927	-75
Energeetika ja maavarade programm	-258 306	-111 820	0	-34 484	-111 927	-75
Elektri- ja gaasivarustuse tagamine	-160 297	-80 269	0	-26	-80 000	-1
Tööjõu- ja majandamiskulud	-363	-336	0	-26	0	0
Muud toetused	-159 933	-79 933	0	0	-80 000	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1	0	0	0	0	-1
Transpordikütuste reguleerimine ja kütusevarude säilitamine	-6 290	-6 266	0	-23	0	-1

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Tööjõu- ja majandamiskulud	-217	-193	0	-23	0	0
Muud toetused	-6 072	-6 072	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1	0	0	0	0	-1
Soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne	-40 639	-20 625	0	-13	-20 000	-1
Tööjõu- ja majandamiskulud	-169	-157	0	-13	0	0
Muud toetused	-40 469	-20 469	0	0	-20 000	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1	0	0	0	0	-1
Energiatõhususe suurendamine	-1 968	-842	0	-1 126	0	-1
Tööjõu- ja majandamiskulud	-346	-310	0	-35	0	0
Investeeringutoetused	-1 448	-358	0	-1 090	0	0
Muud toetused	-173	-173	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1	0	0	0	0	-1
Taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises	-44 481	-858	0	-33 198	-10 422	-3
Tööjõu- ja majandamiskulud	-882	-798	0	-84	0	0
Investeeringutoetused	-35 733	0	0	-31 479	-4 254	0
Muud toetused	-7 863	-59	0	-1 636	-6 168	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-3	0	0	0	0	-3
Maapõueressursside uurimine ja kasutamine	-2 645	-1 198	0	-25	-1 413	-9
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 229	-1 186	0	-25	-18	0
Investeeringutoetused	-1 395	0	0	0	-1 395	0
Muud toetused	-11	-11	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Põhivara amortisatsioon	-9	0	0	0	0	-9
Geoloogiline kaardistamine ja maapõuealane kompetents	-1 985	-1 763	0	-73	-91	-58
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 926	-1 761	0	-73	-91	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-2	-2	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-58	0	0	0	0	-58
Digiühiskond	-123 379	-43 410	0	-71 801	-1 443	-6 724
Digiühiskonna programm	-123 379	-43 410	0	-71 801	-1 443	-6 724
Digiriigi arenguhüpped	-3 225	-710	0	-2 350	0	-166
Tööjõu- ja majandamiskulud	-3 048	-698	0	-2 350	0	0
Muud toetused	-12	-12	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-166	0	0	0	0	-166
Digiriigi alusbaasi kindlustamine	-88 274	-24 611	0	-56 436	-1 443	-5 783
Tööjõu- ja majandamiskulud	-30 251	-20 807	0	-8 001	-1 443	0
Investeeringutoetused	-19 166	-700	0	-18 466	0	0
Muud toetused	-33 072	-3 102	0	-29 970	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-2	-2	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-5 783	0	0	0	0	-5 783
Riikliku küberturvalisuse juhtimine ja koordineerimine	-866	-410	0	-454	0	-2
Tööjõu- ja majandamiskulud	-854	-400	0	-454	0	0
Muud toetused	-9	-9	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-2	0	0	0	0	-2
Suundumuste, riskide ja mõjude analüüsivõime arendamine	-411	-399	0	-11	0	-1
Tööjõu- ja majandamiskulud	-404	-393	0	-11	0	0
Muud toetused	-6	-6	0	0	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1	0	0	0	0	-1
Küberturvalisuse tagamine	-9 406	-6 406	0	-2 512	0	-488
Tööjõu- ja majandamiskulud	-8 918	-6 406	0	-2 512	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-488	0	0	0	0	-488
Õigusruumi tagamine	-10 893	-10 593	0	-16	0	-283
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 369	-2 353	0	-16	0	0
Investeeringutoetused	-5 900	-5 900	0	0	0	0
Muud toetused	-1 940	-1 940	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-400	-400	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-283	0	0	0	0	-283
Juurdepääsuvõrkude väljaarendamine	-10 148	-136	0	-10 011	0	-1
Tööjõu- ja majandamiskulud	-141	-130	0	-11	0	0
Investeeringutoetused	-10 000	0	0	-10 000	0	0
Muud toetused	-6	-6	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1	0	0	0	0	-1
5G taristu ja teenuste arendamine	-156	-145	0	-11	0	-1
Tööjõu- ja majandamiskulud	-150	-139	0	-11	0	0
Muud toetused	-6	-6	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1	0	0	0	0	-1
Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus	-400 513	-108 921	0	-267 930	-23 002	-660
Teadmussiirde programm	-145 998	-56 099	0	-75 192	-14 675	-31
Ettevõtete innovatsiooni-, digi- ja rohepöörde soodustamine	-144 610	-55 541	0	-74 364	-14 675	-31

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 926	-2 804	0	-122	0	0
Investeeringutoetused	-1 000	-1 000	0	0	0	0
Muud toetused	-140 653	-51 736	0	-74 241	-14 675	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-31	0	0	0	0	-31
Teadus- ja arendusmahuka iduettevõtluse arendamine	-1 387	-559	0	-828	0	-1
Tööjõu- ja majandamiskulud	-162	-136	0	-26	0	0
Muud toetused	-1 225	-423	0	-802	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1	0	0	0	0	-1
Ehitus	-89 476	-12 824	0	-67 890	-8 326	-437
E-ehitus	-3 090	-1 129	0	-1 555	0	-406
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 366	-1 111	0	-255	0	0
Investeeringutoetused	-1 300	0	0	-1 300	0	0
Muud toetused	-18	-18	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-406	0	0	0	0	-406
Ehitatud keskkonna ja ehitusvaldkonna kvaliteedi arendamine	-2 079	-1 932	0	-119	0	-28
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 791	-1 672	0	-119	0	0
Muud toetused	-259	-259	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-28	0	0	0	0	-28
Eluasemepoliitika	-84 308	-9 764	0	-66 215	-8 326	-3
Tööjõu- ja majandamiskulud	-856	-725	0	-131	0	0
Investeeringutoetused	-82 231	-8 040	0	-65 865	-8 326	0
Muud toetused	-1 217	-998	0	-219	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-3	0	0	0	0	-3
Ettevõtluskeskkond	-165 039	-39 998	0	-124 848	-1	-192
Ettevõtluse arendamise soodustamine	-29 908	-15 267	0	-14 456	-1	-184
Tööjõu- ja majandamiskulud	-5 789	-5 102	0	-686	-1	0
Investeeringutoetused	-3 181	0	0	-3 181	0	0
Muud toetused	-20 752	-10 163	0	-10 589	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-2	-2	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-184	0	0	0	0	-184
Ettevõtete konkurentsivõime ja ekspordi edendamine	-114 031	-16 546	0	-97 481	0	-5
Tööjõu- ja majandamiskulud	-864	-678	0	-186	0	0
Investeeringutoetused	-19 600	0	0	-19 600	0	0
Muud toetused	-93 561	-15 866	0	-77 695	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-5	0	0	0	0	-5
Tehnoloogia- ja arendusmahukate investeeringute soodustamine	-21 100	-8 185	0	-12 912	0	-3
Tööjõu- ja majandamiskulud	-516	-402	0	-114	0	0
Investeeringutoetused	-2 500	-2 500	0	0	0	0
Muud toetused	-18 080	-5 282	0	-12 798	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-3	0	0	0	0	-3
Rahandusministeeriumi valitsemisala						
Tõhus riik	-375 325	-137 118	-102 538	-81 965	-40 498	-13 206
Riigi rahandus	-171 943	-60 166	-102 148	-8 099	-30	-1 500
Eelarvepoliitika kujundamine	-13 566	-4 867	-1 636	-7 063	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-6 209	-4 867	-280	-1 062	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Sotsiaaltoetused	-1 350	0	-1 350	0	0	0
Muud toetused	-6 007	0	-6	-6 001	0	0
Riigi rahaasjade korraldamine ja järelevalve	-101 433	-1 264	-99 335	-834	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 935	-1 261	-840	-834	0	0
Finantskulud	-98 495	0	-98 495	0	0	0
Muud toetused	-3	-3	0	0	0	0
Maksu- ja tollipoliitika kujundamine	-1 496	-1 479	0	-17	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 478	-1 460	0	-17	0	0
Muud toetused	-18	-18	0	0	0	0
Maksu- ja tollikorraldus	-55 449	-52 557	-1 177	-185	-30	-1 500
Tööjõu- ja majandamiskulud	-53 296	-52 205	-877	-185	-30	0
Finantskulud	-301	-1	-300	0	0	0
Muud toetused	-62	-62	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-289	-289	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 500	0	0	0	0	-1 500
Halduspoliitika	-69 955	-46 067	-390	-11 039	-753	-11 706
Avaliku sektori organisatsiooni ja ressursside korraldamine	-4 175	-3 401	-390	-384	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-4 170	-3 396	-390	-384	0	0
Muud toetused	-5	-5	0	0	0	0
Tugiteenuste pakkumine ja toetuste rakendamine RTKs	-19 619	-9 792	0	-9 684	-53	-90
Tööjõu- ja majandamiskulud	-19 529	-9 792	0	-9 684	-53	0
Põhivara amortisatsioon	-90	0	0	0	0	-90
IKT valdkonna arendamine ja korraldamine RMITis	-25 193	-13 833	0	-350	0	-11 009
Tööjõu- ja majandamiskulud	-14 183	-13 833	0	-350	0	0
Põhivara amortisatsioon	-11 009	0	0	0	0	-11 009
Ministeeriumite ühishoone kesksete tugiteenuste korraldamine	-7 373	-7 267	0	0	0	-106

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Tööjõu- ja majandamiskulud	-7 267	-7 267	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-106	0	0	0	0	-106
Riiklik statistika ja vastava poliitika kujundamine	-13 595	-11 775	0	-621	-700	-500
Tööjõu- ja majandamiskulud	-13 091	-11 771	0	-621	-700	0
Finantskulud	-4	-4	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-500	0	0	0	0	-500
Regionaalpoliitika	-125 998	-23 474	0	-62 809	-39 715	0
Regionaalpoliitika, piirkondade ja piiriülese koostöö areng	-120 166	-17 763	0	-62 688	-39 715	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 349	-964	0	-385	0	0
Investeeringutoetused	-102 134	-11 612	0	-50 807	-39 715	0
Muud toetused	-16 684	-5 187	0	-11 496	0	0
Kohalike omavalitsuste poliitika ja finantseerimine	-2 882	-2 783	0	-99	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 534	-2 435	0	-99	0	0
Muud toetused	-348	-348	0	0	0	0
Ruumilise planeerimise poliitika kujundamine ja korraldamine	-2 949	-2 928	0	-22	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 698	-2 677	0	-22	0	0
Muud toetused	-251	-251	0	0	0	0
Finantspoliitika	-7 429	-7 411	0	-18	0	0
Finantspoliitika kujundamine	-1 031	-1 019	0	-12	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 025	-1 013	0	-12	0	0
Muud toetused	-6	-6	0	0	0	0
Rahandusteabe poliitika kujundamine	-6 398	-6 392	0	-6	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-6 346	-6 340	0	-6	0	0
Muud toetused	-52	-52	0	0	0	0
Maaeluministeeriumi valitsemisala						
Põllumajandus ja kalandus	-470 200	-74 840	0	-383 293	-7 954	-4 112

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Põllumajandus, toit ja maaelu	-445 992	-72 193	0	-362 065	-7 948	-3 785
Toiduohutus	-11 435	-8 473	0	-159	-2 456	-348
Tööjõu- ja majandamiskulud	-11 053	-8 439	0	-159	-2 456	0
Muud toetused	-34	-34	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-348	0	0	0	0	-348
Maakasutus	-10 024	-2 163	0	-7 351	-444	-66
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 612	-963	0	-204	-444	0
Investeeringutoetused	-1 917	0	0	-1 917	0	0
Muud toetused	-6 430	-1 200	0	-5 230	0	0
Põhivara amortisatsioon	-66	0	0	0	0	-66
Maaparandus	-13 343	-3 508	0	-9 704	-27	-104
Tööjõu- ja majandamiskulud	-3 482	-3 455	0	0	-27	0
Investeeringutoetused	-9 412	0	0	-9 412	0	0
Muud toetused	-345	-53	0	-292	0	0
Põhivara amortisatsioon	-104	0	0	0	0	-104
Sordiaretus ja taimne paljundusmaterjal	-10 735	-7 180	0	-331	-2 615	-609
Tööjõu- ja majandamiskulud	-10 003	-7 171	0	-228	-2 605	0
Muud toetused	-112	-9	0	-103	-1	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-10	-1	0	0	-10	0
Põhivara amortisatsioon	-609	0	0	0	0	-609
Põllumajandusloomade aretus	-6 227	-4 899	0	-1 305	-6	-16
Tööjõu- ja majandamiskulud	-425	-351	0	-68	-6	0
Muud toetused	-5 786	-4 549	0	-1 237	0	0
Põhivara amortisatsioon	-16	0	0	0	0	-16
Põllumajandustootjate ja toiduainetööstuste konkurentsivõime	-79 622	-7 205	0	-71 741	-222	-454
Tööjõu- ja majandamiskulud	-5 515	-4 366	0	-926	-222	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Investeeringutoetused	-37 908	0	0	-37 908	0	0
Muud toetused	-35 746	-2 839	0	-32 907	0	0
Põhivara amortisatsioon	-454	0	0	0	0	-454
Põlvkondade vahetus	-10 909	-1 337	0	-9 216	0	-357
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 336	-1 336	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-745	0	0	-745	0	0
Muud toetused	-8 471	0	0	-8 470	0	0
Põhivara amortisatsioon	-357	0	0	0	0	-357
Riskijuhtimine ja põllumajandusturgude tasakaal	-129 138	-13 275	0	-115 565	-26	-271
Tööjõu- ja majandamiskulud	-3 632	-3 266	0	-340	-26	0
Investeeringutoetused	-553	0	0	-553	0	0
Muud toetused	-124 681	-10 009	0	-114 672	0	0
Põhivara amortisatsioon	-271	0	0	0	0	-271
Ühistegevus ja koostöö	-4 426	-949	0	-3 361	-54	-61
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 020	-829	0	-136	-54	0
Muud toetused	-3 345	-120	0	-3 225	0	0
Põhivara amortisatsioon	-61	0	0	0	0	-61
Ekspordivõimekus ja Eesti toidu kuvand	-2 701	-1 428	0	-1 036	-1	-237
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 224	-988	0	-236	-1	0
Muud toetused	-1 240	-440	0	-800	0	0
Põhivara amortisatsioon	-237	0	0	0	0	-237
Mahepõllumajandus	-28 326	-3 933	0	-24 297	-31	-66
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 759	-2 661	0	-68	-31	0
Muud toetused	-25 501	-1 272	0	-24 229	0	0
Põhivara amortisatsioon	-66	0	0	0	0	-66
Põllumajanduskeskkonna hea seisundi tagamine	-82 278	-3 738	0	-77 474	-618	-449

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Tööjõu- ja majandamiskulud	-5 180	-3 710	0	-853	-618	0
Muud toetused	-76 649	-28	0	-76 621	0	0
Põhivara amortisatsioon	-449	0	0	0	0	-449
Taimetervise, loomade tervise ja heaolu tagamine	-21 518	-8 899	0	-10 720	-1 426	-474
Tööjõu- ja majandamiskulud	-13 028	-8 093	0	-3 509	-1 426	0
Muud toetused	-8 016	-805	0	-7 211	0	0
Põhivara amortisatsioon	-474	0	0	0	0	-474
Maa- ja rannapiirkonna arendamine	-35 311	-5 208	0	-29 807	-22	-274
Tööjõu- ja majandamiskulud	-6 352	-1 908	0	-4 422	-22	0
Investeeringutoetused	-11 720	-450	0	-11 270	0	0
Muud toetused	-16 965	-2 850	0	-14 115	0	0
Põhivara amortisatsioon	-274	0	0	0	0	-274
Kalandus	-24 208	-2 647	0	-21 228	-6	-327
Kutseline kalapüük	-8 734	-1 608	0	-6 917	-6	-202
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 327	-1 591	0	-731	-6	0
Investeeringutoetused	-3 198	0	0	-3 198	0	0
Muud toetused	-3 006	-17	0	-2 989	0	0
Põhivara amortisatsioon	-202	0	0	0	0	-202
Vee-elusressursside töötlemine	-8 659	-499	0	-8 106	0	-53
Tööjõu- ja majandamiskulud	-616	-445	0	-170	0	0
Investeeringutoetused	-5 310	0	0	-5 310	0	0
Muud toetused	-2 680	-54	0	-2 626	0	0
Põhivara amortisatsioon	-53	0	0	0	0	-53
Vesiviljelus	-3 044	-251	0	-2 766	0	-27
Tööjõu- ja majandamiskulud	-405	-234	0	-170	0	0
Investeeringutoetused	-1 955	0	0	-1 955	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Muud toetused	-658	-17	0	-641	0	0
Põhivara amortisatsioon	-27	0	0	0	0	-27
EMKFi keskkonnakaitsemeetmete rakendamine	-3 772	-288	0	-3 438	0	-45
Tööjõu- ja majandamiskulud	-435	-288	0	-146	0	0
Muud toetused	-3 292	0	0	-3 292	0	0
Põhivara amortisatsioon	-45	0	0	0	0	-45
Siseministeeriumi valitsemisala						
Siseturvalisus	-517 077	-461 028	-7 248	-24 475	-2 564	-21 761
Siseturvalisus	-517 077	-461 028	-7 248	-24 475	-2 564	-21 761
Turvalise keskkonna kujundamine	-11 362	-11 079	-15	-57	-21	-190
Tööjõu- ja majandamiskulud	-11 142	-11 050	-15	-57	-21	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-26	-26	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-3	-3	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-190	0	0	0	0	-190
Õnnetuste, süütegude ja varakahjude ennetamine	-19 671	-17 632	-33	-1 599	-24	-383
Tööjõu- ja majandamiskulud	-17 734	-17 514	-33	-163	-24	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-1 551	-115	0	-1 436	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-3	-3	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-383	0	0	0	0	-383
Tegevus- ja relvalubade väljaandmine	-3 552	-3 391	-3	-3	-8	-146
Tööjõu- ja majandamiskulud	-3 404	-3 389	-3	-3	-8	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	0	0	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Põhivara amortisatsioon	-146	0	0	0	0	-146
Siseturvalisuse vabatahtlike kaasamine	-4 853	-4 837	0	0	-1	-13
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 742	-1 740	0	0	-1	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-3 097	-3 097	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-13	0	0	0	0	-13
Hädaabi- ja infoteadete vastuvõtmine ning abi väljasaatmine	-9 829	-8 989	-20	0	-295	-525
Tööjõu- ja majandamiskulud	-9 298	-8 982	-20	0	-295	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	0	0	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-6	-6	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-525	0	0	0	0	-525
Süüteomenetluse tõhustamine	-45 553	-44 123	-536	-61	-86	-747
Tööjõu- ja majandamiskulud	-44 770	-44 087	-536	-61	-86	0
Sotsiaaltoetused	-1	-1	0	0	0	0
Muud toetused	-22	-22	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-14	-14	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-747	0	0	0	0	-747
Avaliku korra tagamine	-81 076	-77 945	-57	-54	-315	-2 704
Tööjõu- ja majandamiskulud	-76 971	-76 545	-57	-54	-315	0
Sotsiaaltoetused	-1	-1	0	0	0	0
Muud toetused	-4	-4	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1 395	-1 395	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-2 704	0	0	0	0	-2 704
Demineerimine	-4 400	-4 296	-12	-4	-1	-86

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Tööjõu- ja majandamiskulud	-4 262	-4 244	-12	-4	-1	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-52	-52	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-86	0	0	0	0	-86
Päästmine maismaal ja siseveekogul	-99 215	-97 098	-246	-79	-48	-1 743
Tööjõu- ja majandamiskulud	-96 447	-96 073	-246	-79	-48	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-1 025	-1 025	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 743	0	0	0	0	-1 743
Abi osutamine Eesti merealadel ja piiriveekogudel	-21 521	-11 761	-9	-4 352	-255	-5 145
Tööjõu- ja majandamiskulud	-12 030	-11 729	-9	-38	-255	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-4 340	-26	0	-4 314	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-6	-6	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-5 145	0	0	0	0	-5 145
Põhiseadusliku korra tagamine	-48 916	-48 797	-52	-1	0	-66
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 033	-1 031	-2	-1	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-57	-7	-50	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-47 760	-47 760	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-66	0	0	0	0	-66
Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus	-36 441	-28 405	-16	-7 531	-39	-450
Tööjõu- ja majandamiskulud	-23 288	-23 077	-16	-155	-39	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Muud toetused	-7 388	-12	0	-7 376	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-5 316	-5 316	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-450	0	0	0	0	-450
Elanikkonnakaitse, kriisideks valmisolek ja kriiside lahendamine	-6 047	-5 861	-8	-3	-2	-173
Tööjõu- ja majandamiskulud	-5 839	-5 826	-8	-3	-2	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-34	-34	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-173	0	0	0	0	-173
Piirihaldus	-54 099	-41 185	-30	-7 775	-198	-4 910
Tööjõu- ja majandamiskulud	-43 114	-41 127	-30	-1 759	-198	0
Sotsiaaltoetused	-1	-1	0	0	0	0
Muud toetused	-6 061	-44	0	-6 017	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-14	-14	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-4 910	0	0	0	0	-4 910
Objektivalve ja isikukaitse	-10 605	-10 403	-11	-11	-28	-151
Tööjõu- ja majandamiskulud	-10 287	-10 237	-11	-11	-28	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-1	-1	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-166	-166	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-151	0	0	0	0	-151
Rände- ja kodakondsuspoliitika kujundamine ning elluviimine	-9 223	-5 888	-3	-2 917	-7	-409
Tööjõu- ja majandamiskulud	-5 454	-5 195	-3	-250	-7	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-3 357	-691	0	-2 667	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-2	-2	0	0	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Põhivara amortisatsioon	-409	0	0	0	0	-409
Isikute tõsikindel tuvastamine ja dokumentide väljaandmine	-23 856	-15 672	-6 192	-9	-23	-1 959
Tööjõu- ja majandamiskulud	-21 882	-15 658	-6 192	-9	-23	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-10	-10	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-4	-4	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 959	0	0	0	0	-1 959
Migratsioonijärelevalve	-5 720	-5 498	-4	-16	-11	-191
Tööjõu- ja majandamiskulud	-5 524	-5 493	-4	-16	-11	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-3	-3	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-2	-2	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-191	0	0	0	0	-191
Tasemeõpe ja täienduskoolitus Sisekaitseakadeemias	-18 129	-15 589	0	0	-1 147	-1 393
Tööjõu- ja majandamiskulud	-15 005	-13 865	0	0	-1 140	0
Sotsiaaltoetused	-1 680	-1 680	0	0	0	0
Muud toetused	-36	-29	0	0	-7	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-15	-15	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 393	0	0	0	0	-1 393
Sisekaitseakadeemia teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevus	-1 349	-1 337	0	-3	0	-9
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 340	-1 336	0	-3	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	0	0	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-9	0	0	0	0	-9
IKT teenuste pakkumine SIMi valitsemisalast väljapoole	-1 660	-1 240	0	0	-54	-366

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 294	-1 240	0	0	-54	0
Muud toetused	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-366	0	0	0	0	-366
Sidus ühiskond	-15 834	-13 930	0	-729	-501	-674
Kogukondlik Eesti	-4 881	-4 293	0	-582	0	-6
Kogukondliku arengu toetamine	-4 102	-3 516	0	-582	0	-4
Tööjõu- ja majandamiskulud	-371	-304	0	-67	0	0
Muud toetused	-3 727	-3 211	0	-516	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-4	0	0	0	0	-4
Usuvabaduse kindlustamine	-779	-777	0	0	0	-2
Tööjõu- ja majandamiskulud	-145	-145	0	0	0	0
Muud toetused	-632	-632	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-2	0	0	0	0	-2
Nutikas rahvastikuarvestus	-5 713	-4 399	0	-146	-500	-668
Tööjõu- ja majandamiskulud	-5 043	-4 397	0	-146	-500	0
Muud toetused	0	0	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-2	-2	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-668	0	0	0	0	-668
Rahvastikuregistri andmekvaliteedi tõstmine	-3 017	-2 428	0	0	-250	-339
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 677	-2 426	0	0	-250	0
Muud toetused	0	0	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-339	0	0	0	0	-339
Rahvastikuregistri kasutusmugavuse parandamine	-2 696	-1 971	0	-146	-250	-329

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 366	-1 970	0	-146	-250	0
Muud toetused	0	0	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-329	0	0	0	0	-329
Erakondade rahastamine	-5 239	-5 239	0	0	0	0
Muud toetused	-5 239	-5 239	0	0	0	0
Erakondade rahastamine	-5 239	-5 239	0	0	0	0
Muud toetused	-5 239	-5 239	0	0	0	0
Sotsiaalministeeriumi valitsemisala						
Tervis	-2 365 948	-201 265	-258 485	-86 427	-1 817 368	-2 403
Tervist toetava keskkonna programm	-9 046	-6 348	0	-530	-1 802	-367
Tervist toetava ning parendava keskkonna kujundamine	-1 072	-1 070	0	0	0	-2
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 032	-1 032	0	0	0	0
Sotsiaaltoetused	-1	-1	0	0	0	0
Muud toetused	-38	-38	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-2	0	0	0	0	-2
Vee, õhu ning müra ja kiirgusega seotud terviseriskid	-2 707	-1 822	0	-530	-265	-89
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 088	-1 822	0	0	-265	0
Muud toetused	-530	0	0	-530	0	0
Põhivara amortisatsioon	-89	0	0	0	0	-89
Kemikaalide ohutus ja riskide vähendamine	-1 274	-1 225	0	0	-20	-29
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 245	-1 225	0	0	-20	0
Muud toetused	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-29	0	0	0	0	-29
Toodete ja teenuste ohutus ja riskide vähendamine	-3 993	-2 230	0	0	-1 517	-246
Tööjõu- ja majandamiskulud	-3 747	-2 230	0	0	-1 517	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Põhivara amortisatsioon	-246	0	0	0	0	-246
Tervist toetavate valikute programm	-22 355	-18 476	0	-3 718	-62	-99
Vaimse tervise edendamine	-1 033	-1 014	0	-20	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-20	0	0	-20	0	0
Muud toetused	-1 014	-1 014	0	0	0	0
Tasakaalustatud toitumise ja füüsilise aktiivsuse edendamine	-1 091	-424	0	-657	0	-10
Tööjõu- ja majandamiskulud	-452	-421	0	-31	0	0
Muud toetused	-629	-4	0	-626	0	0
Põhivara amortisatsioon	-10	0	0	0	0	-10
Uimastite tarvitamise ennetamine ja vähendamine	-5 396	-5 073	0	-321	0	-2
Tööjõu- ja majandamiskulud	-5 394	-5 073	0	-321	0	0
Põhivara amortisatsioon	-2	0	0	0	0	-2
Nakkushaiguste leviku tõkestamine (HIV, TB ja hepatiidid)	-6 285	-6 264	0	0	0	-22
Tööjõu- ja majandamiskulud	-6 224	-6 224	0	0	0	0
Muud toetused	-40	-40	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-22	0	0	0	0	-22
Terviseriskide ennetamise ja tervise edendamise korraldamine	-8 548	-5 700	0	-2 720	-62	-66
Tööjõu- ja majandamiskulud	-6 443	-4 461	0	-1 920	-62	0
Sotsiaaltoetused	-1	-1	0	0	0	0
Muud toetused	-2 039	-1 239	0	-800	0	0
Põhivara amortisatsioon	-66	0	0	0	0	-66
Inimkeskse tervishoiu programm	-2 334 547	-176 442	-258 485	-82 179	-1 815 504	-1 937
Inimkeskse tervishoiu valdkonna arendamine	-5 908	-5 207	0	-134	0	-566
Tööjõu- ja majandamiskulud	-3 854	-3 727	0	-126	0	0
Sotsiaaltoetused	-1	-1	0	0	0	0
Muud toetused	-1 487	-1 479	0	-8	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Põhivara amortisatsioon	-566	0	0	0	0	-566
Inimeste terviseharitus ja põhiõiguste kaitse	-33 468	0	0	-33 468	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-29	0	0	-29	0	0
Investeeringutoetused	-33 251	0	0	-33 251	0	0
Muud toetused	-189	0	0	-189	0	0
Personali võimekus, juhtimine ja vastutus	-5 681	-4 087	-750	-843	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 280	-1 280	0	0	0	0
Sotsiaaltoetused	-750	0	-750	0	0	0
Muud toetused	-3 651	-2 808	0	-843	0	0
Tervishoiuteenuste mudelite ümberkujundamine	-56 501	-8 815	0	-47 568	-80	-37
Tööjõu- ja majandamiskulud	-7 584	-7 413	0	-91	-80	0
Investeeringutoetused	-46 480	0	0	-46 480	0	0
Muud toetused	-1 899	-1 402	0	-497	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-500	0	0	-500	0	0
Põhivara amortisatsioon	-37	0	0	0	0	-37
Tervisesüsteemi kvaliteet ja patsiendiohutus	-2 328	-2 101	0	-30	-98	-99
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 864	-1 758	0	-7	-98	0
Muud toetused	-366	-343	0	-23	0	0
Põhivara amortisatsioon	-99	0	0	0	0	-99
Tervise ebavõrdsuse vähendamine ja ravikindlustuse tagamine	-2 218 403	-148 263	-257 585	0	-1 811 861	-695
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 599	-2 363	0	0	-236	0
Muud toetused	-403 485	-145 900	-257 585	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-1 811 624	0	0	0	-1 811 624	0
Põhivara amortisatsioon	-695	0	0	0	0	-695
Ravimite ja meditsiiniseadmete valdkonna arendamine	-836	-835	0	0	0	-2
Tööjõu- ja majandamiskulud	-811	-811	0	0	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-23	-23	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-2	0	0	0	0	-2
Ravimite, verepreparaatide, meditsiiniseadmete kättesaadavus	-7 381	-3 514	-150	-135	-3 319	-263
Tööjõu- ja majandamiskulud	-6 942	-3 489	0	-135	-3 319	0
Sotsiaaltoetused	-150	0	-150	0	0	0
Muud toetused	-26	-26	0	0	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	0	0	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-263	0	0	0	0	-263
Nakkushaiguste leviku tõkestamine (vaktsineerimine, AMR)	-4 040	-3 620	0	0	-146	-274
Tööjõu- ja majandamiskulud	-3 766	-3 620	0	0	-146	0
Põhivara amortisatsioon	-274	0	0	0	0	-274
Heaolu	-5 535 875	-121 108	-2 080 015	-89 805	-3 242 108	-2 838
Tööturuprogramm	-917 302	-11 237	-574 387	-48 849	-282 256	-574
Tööturuvaldkonna arendamine	-2 957	-2 836	0	-114	0	-7
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 802	-2 688	0	-114	0	0
Sotsiaaltoetused	-1	-1	0	0	0	0
Muud toetused	-146	-146	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-7	0	0	0	0	-7
Aktiivsed ja passiivsed tööturuteenused	-890 214	-489	-560 977	-46 736	-282 000	-13
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 552	-471	0	-1 081	0	0
Muud toetused	-606 649	-18	-560 977	-45 654	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-282 000	0	0	0	-282 000	0
Põhivara amortisatsioon	-13	0	0	0	0	-13
Tööelu kvaliteedi arendamine	-20 249	-4 697	-13 410	-1 675	-1	-464
Tööjõu- ja majandamiskulud	-6 396	-4 696	-24	-1 675	-1	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Sotsiaaltoetused	-13 387	0	-13 387	0	0	0
Muud toetused	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-464	0	0	0	0	-464
Erivajadustega inimeste toimetulek ja tööalane tegevus	-3 883	-3 215	0	-323	-255	-90
Tööjõu- ja majandamiskulud	-3 788	-3 210	0	-323	-255	0
Muud toetused	-5	-5	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-90	0	0	0	0	-90
Vanemaealiste programm	-3 441 394	-4 926	-475 561	-514	-2 959 836	-556
Vanemaealiste heaolu ja ühiskonnaelus osalemise toetamine	-850	-635	0	-214	0	0
Tööjõu- ja majandamiskulud	-272	-272	0	0	0	0
Muud toetused	-578	-364	0	-214	0	0
Pensionisüsteemi kujundamine ja hüvitiste maksmine	-3 440 544	-4 291	-475 561	-300	-2 959 836	-556
Tööjõu- ja majandamiskulud	-75 453	-4 252	-71 183	0	-18	0
Sotsiaaltoetused	-2 895 797	0	-404 378	0	-2 491 419	0
Muud toetused	-338	-38	0	-300	0	0
Muud tegevuskulud ja edasiantavad maksud	-468 400	0	0	0	-468 400	0
Põhivara amortisatsioon	-556	0	0	0	0	-556
Sotsiaalhoolekande programm	-160 311	-66 771	-60 599	-32 687	-1	-254
Pikaajalise hoolduse poliitika kujundamine, KOV võimestamine	-15 313	-5 403	0	-9 886	0	-23
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 658	-2 618	0	-39	0	0
Sotsiaaltoetused	-1	-1	0	0	0	0
Muud toetused	-12 631	-2 784	0	-9 847	0	0
Põhivara amortisatsioon	-23	0	0	0	0	-23
Hoolekande kättesaadavuse tagamine, toimetuleku toetamine	-144 998	-61 367	-60 599	-22 801	-1	-231
Tööjõu- ja majandamiskulud	-73 119	-57 088	-14 800	-1 229	-1	0
Sotsiaaltoetused	-45 714	0	-45 714	0	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Investeeringutoetused	-12 172	0	0	-12 172	0	0
Muud toetused	-13 763	-4 279	-85	-9 399	0	0
Põhivara amortisatsioon	-231	0	0	0	0	-231
Laste ja perede programm	-1 014 210	-36 036	-969 467	-7 257	-15	-1 434
Hüvitised ja toetused lastele ja peredele	-971 061	-4 440	-966 053	0	-15	-553
Tööjõu- ja majandamiskulud	-4 455	-4 440	0	0	-15	0
Sotsiaaltoetused	-966 053	0	-966 053	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-553	0	0	0	0	-553
Abivajavaid lapsi ja peresid toetavad teenused	-29 065	-21 684	-1 894	-5 107	0	-380
Tööjõu- ja majandamiskulud	-26 440	-21 677	-1 894	-2 869	0	0
Muud toetused	-2 244	-6	0	-2 238	0	0
Põhivara amortisatsioon	-380	0	0	0	0	-380
Lapsi ja peresid toetavate meetmete arendamine ja pakkumine	-2 029	-1 772	0	-76	0	-182
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 804	-1 768	0	-36	0	0
Muud toetused	-44	-4	0	-40	0	0
Põhivara amortisatsioon	-182	0	0	0	0	-182
Laste ja perede ning ohvriabi valdkonna arendamine	-3 389	-2 504	0	-882	0	-4
Tööjõu- ja majandamiskulud	-1 970	-1 704	0	-267	0	0
Sotsiaaltoetused	-1	-1	0	0	0	0
Muud toetused	-1 415	-800	0	-615	0	0
Põhivara amortisatsioon	-4	0	0	0	0	-4
Teenused ohvritele ja vägivallatsejatele	-8 665	-5 637	-1 520	-1 193	0	-315
Tööjõu- ja majandamiskulud	-7 047	-5 637	-1 388	-22	0	0
Sotsiaaltoetused	-132	0	-132	0	0	0
Muud toetused	-1 171	0	0	-1 171	0	0
Põhivara amortisatsioon	-315	0	0	0	0	-315

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	-2 658	-2 139	0	-498	0	-20
Soolise võrdõiguslikkuse valdkonna arendamine	-1 318	-818	0	-498	0	-1
Tööjõu- ja majandamiskulud	-707	-518	0	-189	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-609	-300	0	-309	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1	0	0	0	0	-1
Võrdse kohtlemise valdkonna arendamine	-732	-731	0	0	0	-1
Tööjõu- ja majandamiskulud	-531	-531	0	0	0	0
Sotsiaaltoetused	0	0	0	0	0	0
Muud toetused	-200	-200	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1	0	0	0	0	-1
Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik	-608	-590	0	0	0	-18
Tööjõu- ja majandamiskulud	-589	-589	0	0	0	0
Muud toetused	-1	-1	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-18	0	0	0	0	-18
Välisministeeriumi valitsemisala						
Välispoliitika	-120 167	-104 787	0	-9 462	0	-5 918
Välispoliitika ja arengukoostöö programm	-120 167	-104 787	0	-9 462	0	-5 918
Tööjõu- ja majandamiskulud	-80 866	-75 928	0	-4 938	0	0
Muud toetused	-33 383	-28 859	0	-4 524	0	0
Põhivara amortisatsioon	-5 918	0	0	0	0	-5 918
Eesti julgeolekukeskkonna tugevdamine	-27 424	-25 683	0	0	0	-1 741
Tööjõu- ja majandamiskulud	-22 893	-22 893	0	0	0	0
Muud toetused	-2 790	-2 790	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 741	0	0	0	0	-1 741
Eesti välispoliitiline osalus globaalsetes teemades	-21 182	-19 790	0	0	0	-1 393

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Tööjõu- ja majandamiskulud	-17 363	-17 363	0	0	0	0
Muud toetused	-2 427	-2 427	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 393	0	0	0	0	-1 393
Juriidiliste, konsulaar-, sanktsiooni- ja strateegilise kauba küsimuste lahendamine	-19 880	-18 487	0	0	0	-1 393
Tööjõu- ja majandamiskulud	-18 136	-18 136	0	0	0	0
Muud toetused	-352	-352	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 393	0	0	0	0	-1 393
Eesti välismajandushuvide edendamine ja kaitse	-22 037	-11 879	0	-9 462	0	-696
Tööjõu- ja majandamiskulud	-13 901	-8 963	0	-4 938	0	0
Muud toetused	-7 440	-2 916	0	-4 524	0	0
Põhivara amortisatsioon	-696	0	0	0	0	-696
Arengukoostöö ja humanitaarabi koordineerimine	-29 644	-28 948	0	0	0	-696
Tööjõu- ja majandamiskulud	-8 574	-8 574	0	0	0	0
Muud toetused	-20 374	-20 374	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-696	0	0	0	0	-696

LISA 16. Valitsemisalade ja põhiseaduslike institutsioonide majandusliku sisu kulud eelarveliikide lõikes

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaasfinantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Riigikogu Kantselei	-32 724	-19 424	-12 293	0	0	-1 007
Tööjõukulud	-20 072	-8 783	-11 289	0	0	0
Majandamiskulud	-8 495	-8 495	0	0	0	0
Sotsiaaltoetused	-3	-3	0	0	0	0
Muud toetused	-2 143	-2 143	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 007	0	0	0	0	-1 007
Käibemaks	-1 004	0	-1 004	0	0	0
Vabariigi Presidendi Kantselei	-5 572	-4 580	-827	0	-28	-137
Tööjõukulud	-2 691	-2 306	-384	0	0	0
Majandamiskulud	-2 199	-2 045	-126	0	-28	0
Muud toetused	-229	-229	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-137	0	0	0	0	-137
Käibemaks	-316	0	-316	0	0	0
Riigikontroll	-5 855	-5 342	-431	0	0	-82
Tööjõukulud	-4 109	-3 942	-167	0	0	0
Majandamiskulud	-1 417	-1 400	-17	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-82	0	0	0	0	-82
Käibemaks	-248	0	-248	0	0	0
Õiguskantsleri Kantselei	-3 378	-3 128	-250	0	0	0
Tööjõukulud	-2 568	-2 458	-110	0	0	0
Majandamiskulud	-675	-659	-17	0	0	0
Muud toetused	-11	-11	0	0	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaasfinantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Käibemaks	-124	0	-124	0	0	0
Riigikohus	-6 461	-3 961	-2 283	0	0	-217
Tööjõukulud	-5 424	-3 268	-2 156	0	0	0
Majandamiskulud	-703	-684	-19	0	0	0
Muud toetused	-9	-9	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-217	0	0	0	0	-217
Käibemaks	-108	0	-108	0	0	0
Vabariigi Valitsus	-3 080 671	-900 445	-358 465	0	-1 821 761	0
Muud tegevuskulud	-279 017	-279 017	0	0	0	
Muud toetused	-979 893	-621 429	-358 465	0	0	0
Edasiantavad maksud	-1 821 761				-1 821 761	
Riigikantselei	-26 369	-15 245	-1 329	-8 345	0	-1 450
Tööjõukulud	-8 571	-8 076	0	-495	0	0
Majandamiskulud	-13 281	-6 990	0	-6 291	0	0
Finantskulud	-3	-3	0	0	0	0
Muud toetused	-176	-176	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-1 450	0	0	0	0	-1 450
Käibemaks	-2 888	0	-1 329	-1 559	0	0
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala	-1 080 103	-834 478	-20 052	-180 760	-23 651	-21 161
Tööjõu- ja majandamiskulud	-238 427	-208 148	0	-20 114	-10 164	0
Muud tegevuskulud	-5	0	-5	0	0	
Sotsiaaltoetused	-52 907	-13 585	-7 069	-32 216	-37	0
Investeeringutoetused	-45 024	-1 881	0	-29 693	-13 450	0
Muud toetused	-707 792	-610 864	-60	-96 868	0	0
Põhivara amortisatsioon	-21 161	0	0	0	0	-21 161
Käibemaks	-14 786	0	-12 918	-1 869	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaasfinantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Justiitsministeeriumi valitsemisala	-233 373	-176 387	-41 919	-5 116	-5 745	-4 205
Tööjõukulud	-145 052	-110 733	-29 335	-2 512	-2 472	0
Majandamiskulud	-59 317	-54 012	-2 100	-2 371	-833	0
Sotsiaaltoetused	-23	-23	0	0	0	0
Muud toetused	-12 331	-11 619	0	0	-712	0
Edasiantavad maksud	-1 500				-1 500	
Põhivara amortisatsioon	-4 205	0	0	0	0	-4 205
Käibemaks	-10 946	0	-10 485	-233	-228	0
Kaitseministeeriumi valitsemisala	-890 767	-736 236	-72 780	-6 889	-1 799	-73 063
Tööjõukulud	-170 431	-170 322	0	-108	0	0
Majandamiskulud	-433 673	-425 097	0	-6 780	-1 796	0
Muud tegevuskulud	-59 381	-59 381	0	0	0	
Sotsiaaltoetused	-14 382	-14 382	0	0	0	0
Investeeringutoetused	-6 600	-6 600	0	0	0	0
Muud toetused	-60 453	-60 453	0	0	0	0
Põhivara amortisatsioon	-73 063	0	0	0	0	-73 063
Käibemaks	-72 783	0	-72 780	0	-3	0
Keskkonnaministeeriumi valitsemisala	-196 300	-90 213	-5 549	-73 634	-23 106	-3 799
Tööjõukulud	-43 596	-41 153	0	-1 545	-898	0
Majandamiskulud	-28 780	-20 959	-1 816	-5 712	-293	0
Muud tegevuskulud	-1	-1	0	0	0	
Sotsiaaltoetused	-36	-10	-26	0	0	0
Investeeringutoetused	-58 274	0	0	-47 076	-11 197	0
Muud toetused	-57 173	-28 091	0	-18 419	-10 663	0
Põhivara amortisatsioon	-3 799	0	0	0	0	-3 799

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaasfinantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Käibemaks	-4 643	0	-3 707	-882	-54	0
Kultuuriministeeriumi valitsemisala	-361 552	-307 143	-4 004	-6 798	-42 535	-1 073
Tööjõukulud	-14 211	-12 821	0	-340	-1 051	0
Majandamiskulud	-13 831	-12 489	0	-308	-1 033	0
Sotsiaaltoetused	-871	-865	0	0	-6	0
Investeeringutoetused	-52 541	-52 541	0	0	0	0
Muud toetused	-236 443	-228 428	-1 926	-6 089	0	0
Edasiantavad maksud	-40 440				-40 440	
Põhivara amortisatsioon	-1 073	0	0	0	0	-1 073
Käibemaks	-2 143	0	-2 078	-60	-5	0
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala	-1 428 949	-519 741	-22 772	-606 563	-137 929	-141 945
Tööjõukulud	-78 833	-69 681	0	-8 973	-179	0
Majandamiskulud	-88 429	-77 763	0	-8 230	-2 437	0
Muud tegevuskulud	-417	-417	0	0	0	
Investeeringutoetused	-413 937	-25 798	0	-374 163	-13 975	0
Muud toetused	-681 702	-346 082	0	-214 777	-120 843	0
Põhivara amortisatsioon	-141 945	0	0	0	0	-141 945
Käibemaks	-23 687	0	-22 772	-420	-495	0
Rahandusministeeriumi valitsemisala	-381 410	-137 118	-108 126	-82 461	-40 498	-13 206
Tööjõukulud	-102 025	-90 848	0	-10 492	-685	0
Majandamiskulud	-34 085	-28 432	-2 387	-3 168	-98	0
Finantskulud	-98 801	-5	-98 795	0	0	0
Muud tegevuskulud	-289	-289	0	0	0	
Sotsiaaltoetused	-1 350	0	-1 350	0	0	0
Investeeringutoetused	-102 134	-11 612	0	-50 807	-39 715	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaasfinantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Muud toetused	-23 436	-5 933	-6	-17 497	0	0
Põhivara amortisatsioon	-13 206	0	0	0	0	-13 206
Käibemaks	-6 085	0	-5 588	-497	0	0
Maaeluministeeriumi valitsemisala	-475 508	-74 840	-4 861	-383 424	-8 270	-4 112
Tööjõukulud	-46 700	-34 890	0	-6 836	-4 975	0
Majandamiskulud	-23 703	-15 204	0	-5 530	-2 969	0
Muud tegevuskulud	-10	-1	0	0	-10	
Investeeringutoetused	-72 717	-450	0	-72 267	0	0
Muud toetused	-322 956	-24 296	0	-298 660	-1	0
Põhivara amortisatsioon	-4 112	0	0	0	0	-4 112
Käibemaks	-5 308	0	-4 861	-131	-315	0
Siseministeeriumi valitsemisala	-555 240	-474 959	-29 396	-25 276	-3 174	-22 435
Tööjõukulud	-289 664	-286 424	-518	-807	-1 915	0
Majandamiskulud	-127 756	-117 861	-6 680	-2 073	-1 143	0
Muud tegevuskulud	-54 711	-54 711	0	0	0	
Sotsiaaltoetused	-1 684	-1 684	0	0	0	0
Muud toetused	-36 661	-14 279	-50	-22 324	-7	0
Põhivara amortisatsioon	-22 435	0	0	0	0	-22 435
Käibemaks	-22 329	0	-22 148	-72	-109	0
Sotsiaalministeeriumi valitsemisala	-7 908 420	-322 374	-2 344 517	-176 744	-5 059 544	-5 241
Tööjõukulud	-128 727	-49 124	-71 207	-3 238	-5 158	0
Majandamiskulud	-136 229	-109 984	-18 082	-7 287	-875	0
Muud tegevuskulud	-500	0	0	-500	0	
Sotsiaaltoetused	-3 921 989	-7	-1 430 564	0	-2 491 419	0
Investeeringutoetused	-91 903	0	0	-91 903	0	0
Muud toetused	-1 055 209	-163 259	-818 646	-73 304	0	0

	2023 RE	Piirmääraga kulud	Arvestuslikud kulud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaasfinantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad kulud	Mitterahalised kulud
Edasiantavad maksud	-2 562 024				-2 562 024	
Põhivara amortisatsioon	-5 241	0	0	0	0	-5 241
Käibemaks	-6 597	0	-6 018	-512	-68	0
Välisministeeriumi valitsemisala	-122 120	-104 787	-1 953	-9 462	0	-5 918
Tööjõukulud	-38 064	-36 986	0	-1 078	0	0
Majandamiskulud	-42 802	-38 942	0	-3 860	0	0
Muud toetused	-33 383	-28 859	0	-4 524	0	0
Põhivara amortisatsioon	-5 918	0	0	0	0	-5 918
Käibemaks	-1 953	0	-1 953	0	0	0

LISA 17. Valitsemisalade ja põhiseaduslike institutsioonide investeeringud eelarveliikide lõikes

	2023 RE	Piirmääraga investeeringud	Arvestuslikud investeeringud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad investeeringud
Riigikogu Kantselei					
Investeeringud kokku	-2 829	-2 358	-471	0	0
IT investeeringud	-211	-211	0	0	0
Kinnisvara	-2 146	-2 146	0	0	0
Käibemaks	-471	0	-471	0	0
Vabariigi Presidendi Kantselei					
Investeeringud kokku	-445	-371	-74	0	0
Inventar	-11	-11	0	0	0
Kinnisvara	-360	-360	0	0	0
Käibemaks	-74	0	-74	0	0
Riigikontroll					
Õiguskantsleri Kantselei					
Riigikohus					
Vabariigi Valitsus					
Riigiülesed					
Riigikantselei haldusala					
Investeeringud kokku	-249	-174	-35	-40	0
IT investeeringud	-33	0	0	-33	0
Kinnisvara	-174	-174	0	0	0
Käibemaks	-41	0	-35	-7	0
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-105 010	-16 018	-5 194	-83 280	-518
Inventar	-692	-575	0	0	-117
IT investeeringud	-2 027	-1 992	0	-35	0
Muud investeeringud	-1 369	-264	0	-704	-401

	2023 RE	Piirmääraga investeeringud	Arvestuslikud investeeringud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad investeeringud
Kinnisvara	-81 848	-13 187	0	-68 661	0
Käibemaks	-19 074	0	-5 194	-13 880	0
Justiitsministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-1 658	-1 361	-272	0	-24
IT investeeringud	-133	-133	0	0	0
Masinad ja seadmed	-1 248	-1 228	0	0	-20
Käibemaks	-276	0	-272	0	-4
Kaitseministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-321 711	-235 751	-40 428	-4 914	-40 618
Inventar	-522	-522	0	0	0
IT investeeringud	-4 138	-4 038	0	-100	0
Masinad ja seadmed	-26 247	-697	0	-1 731	-23 819
Muud investeeringud	-151 141	-151 055	0	-86	0
Kinnisvara	-92 464	-79 439	0	-2 997	-10 029
Käibemaks	-47 198	0	-40 428	0	-6 770
Keskkonnaministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-2 930	-1 853	-488	-589	0
IT investeeringud	-1 952	-1 363	0	-589	0
Transpordivahendid	-190	-190	0	0	0
Masinad ja seadmed	-300	-300	0	0	0
Käibemaks	-488	0	-488	0	0
Kultuuriministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-136	-136	0	0	0
IT investeeringud	-100	-100	0	0	0
Kinnisvara	-36	-36	0	0	0
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala					

	2023 RE	Piirmääraga investeeringud	Arvestuslikud investeeringud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad investeeringud
Investeeringud kokku	-245 597	-116 168	-25 963	-101 850	-1 616
Inventar	-100	-100	0	0	0
IT investeeringud	-25 001	-10 499	0	-14 402	-100
Transpordivahendid	-738	-401	0	-236	-101
Muud investeeringud	-306	-202	0	0	-104
Kinnisvara	-179 313	-104 966	0	-73 306	-1 041
Käibemaks	-40 139	0	-25 963	-13 907	-269
Rahandusministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-22 778	-18 556	-2 677	-1 545	0
IT investeeringud	-16 212	-14 925	0	-1 288	0
Masinad ja seadmed	-931	-931	0	0	0
Muud investeeringud	-2 700	-2 700	0	0	0
Käibemaks	-2 935	0	-2 677	-258	0
Maaeluministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-4 727	-3 082	-476	0	-1 169
IT investeeringud	-1 957	-1 957	0	0	0
Transpordivahendid	-35	0	0	0	-35
Masinad ja seadmed	-1 225	-1 025	0	0	-200
Kinnisvara	-949	-100	0	0	-849
Käibemaks	-561	0	-476	0	-85
Siseministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-51 969	-39 299	-7 300	-3 443	-1 928
IT investeeringud	-13 429	-10 044	0	-3 112	-273
Transpordivahendid	-11 099	-11 099	0	0	0
Masinad ja seadmed	-1 333	-1 333	0	0	0
Muud investeeringud	-14 727	-14 644	0	0	-83
Kinnisvara	-3 429	-2 179	0	0	-1 250

	2023 RE	Piirmääraga investeeringud	Arvestuslikud investeeringud	Välistoetus koos riigieelarvelise kaas-finantseeringuga	Muud tuludest sõltuvad investeeringud
Käibemaks	-7 952	0	-7 300	-331	-321
Sotsiaalministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-7 822	-3 554	-567	-3 583	-118
IT investeeringud	-6 540	-3 554	0	-2 986	0
Masinad ja seadmed	-115	0	0	0	-115
Käibemaks	-1 167	0	-567	-597	-3
Välisministeeriumi valitsemisala					
Investeeringud kokku	-7 514	-5 485	-786	-1 000	-243
IT investeeringud	-2 275	-1 275	0	-1 000	0
Transpordivahendid	-830	-830	0	0	0
Muud investeeringud	-1 226	-1 226	0	0	0
Kinnisvara	-2 397	-2 154	0	0	-243
Käibemaks	-786	0	-786	0	0